ستار محەمەدئەمین

منتدى إقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com

حەمید ڕەشاش و
تولە ڕێیەکانی کوردایەتی

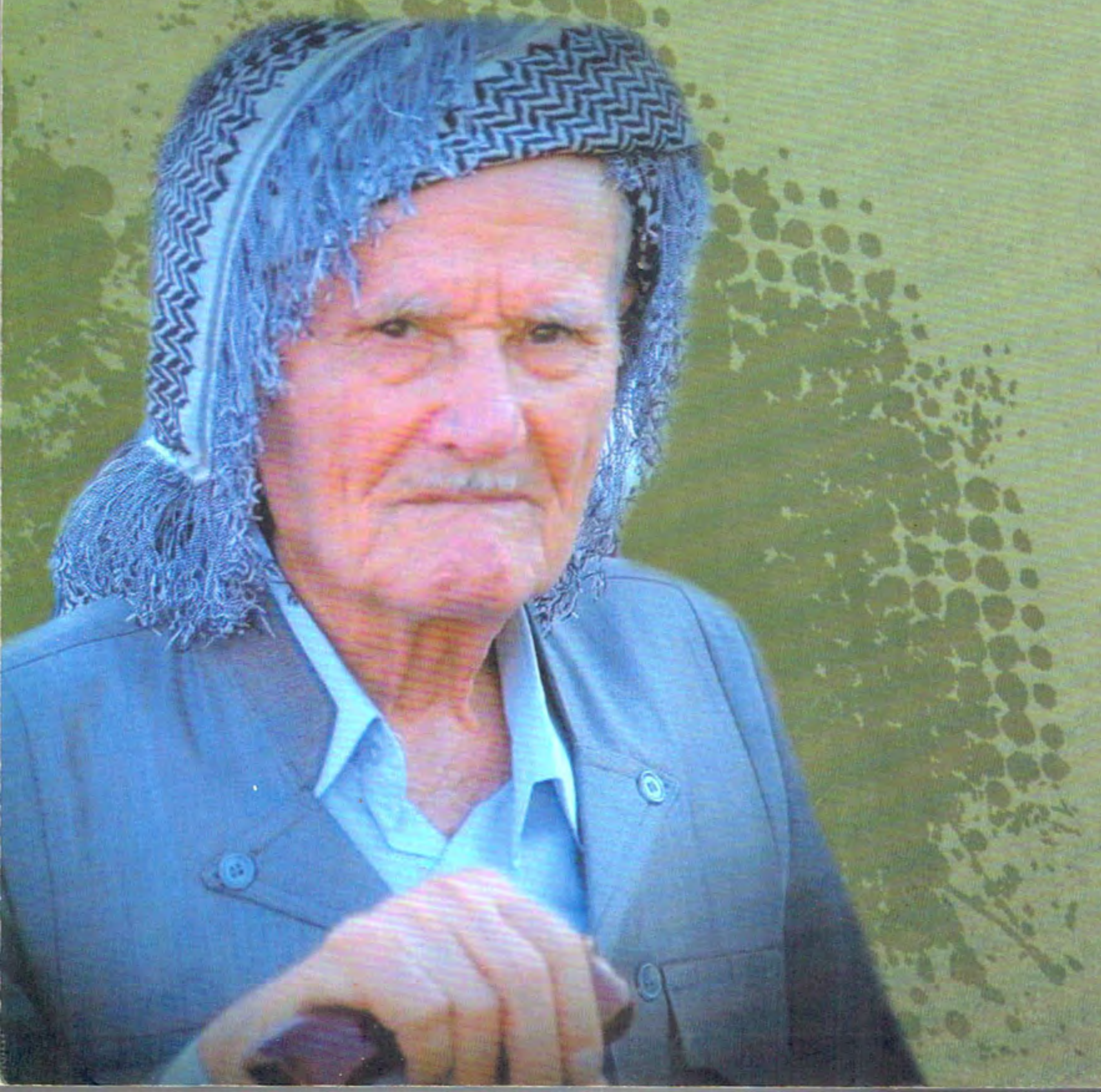

حەمید رەشاش و
تولە ڕێیەکانی کوردایەتی

ستار محەمەد ئەمین

٢٠٢٢

لەبڵاوکراوەکانی ناوەندی هەولێری مەکتەبی راگەیاندن (ی.ن.ك)
زنجیرە (٩)

ناوی کتێب: حەمید رەشاش و تولە رێیەکانی کوردایەتی

بابەت: بیرەوەریی

نووسینی: ستار محەمەد ئەمین

پێداچوونەوەی: نازم دڵبەند

دیزاین: ژیوا

نۆرەی چاپ:

چاپخانە:

تیراژ: (١٠٠٠) دانە

نرخ:

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کتێبخانە گشتییەکانی هەرێمی کوردستان
ژمارە سپاردنی (١٤٧)ی ساڵی (٢٠٢٢) پێدراوە.

سەرە قەڵەمێك

ئەو كتێبەی لەبەر دەستتانە بیرەوەری و یادەوەری كەسایەتییێكی خاوەن ئەزموونی دوورو درێژە، كە هەموو ژیانی بووە بە مێژووی خەبات و تیكۆشان بۆ نەتەوەكەی، كە ئەویش مام حەمید رەشاشە.

ماوەیەكە من خەریكی نووسینەوەو ئامادەكردنی یادەوەرییەكانی مام حەمیدم، لەم یەك دوو هەفتەی دواییدا گەیشتمە قۆناغی كۆتایی كۆكردنەوەو نووسینەوەی بابەتەكان، تەلەفۆنم بۆ مام حەمید كردو پێیم راگەیاند گەیشتمە قۆناغی كۆتایی، پێم گوت خۆشت پێشەكییەكی جوان و پوختەی بۆ بنووسە كە هەروەكو خۆت جوان بێت، پێكەنی گووتی كاكە ستار با ئەوەشیان هەرلۆ جەنابت بی، هەر بەخۆت لەجیاتی من ئەوەش بنووسەوە، گووتی: ئەگەر نا بە كاك عەبدولوەهاب شێخانیم گووتیە لە جیاتی من ئەو پێشەكیەكە بنووسێت، بەلاَم زۆر حەزم دەكرد خۆی بینووسێت، دەستخۆشی لێكردم و گووتی بەخوای ئەو ماوەیە دەستم دەلەرزێ و قەڵەمم پێ ناگیرێ، منیش پێم ووت مام حەمید ئاسانكاریەكت بۆ دەكەم كامیرایەك دەهێنم تۆ قسە بكە و منیش تۆماری دەكەم، دواتر دەینووسمەوەو پیشانت دەدەمەوە، زۆری پێخۆش بوو گووتی من خۆم تەلەفۆنت بۆ دەكەمەوە.

تا ٢٠٢٢/١/٨ ئەو ڕۆژەی ناساندنی كتێبی بیرەوەرییەكانی مامۆستا كەمال محیەدین لەسالۆنی لاپەڕە نۆ ئەنجام دەدرا، مام حەمید لەگەڵ مامۆستا كەمال هات و لە كۆڕەكە ئامادەبوو، بەلاَم ئەو ڕۆژە بێ تاقەت دیاربوو، بۆیە

لە کۆڕەکەش بۆ کتێبەکە هیچ کۆمێنتی نەبوو، مام حەمید بەردەوام لە هەر کۆڕو کۆبونەوەیەك ئامادەبووایە قسەی خۆی هەبوو پێم وابێ تەندروستی باش نەبوو، بەڵام لەبەر دڵی مامۆستا کەمال و ئێمە هاتبوو بۆ کۆڕەکە، تاوەکو لێشم پرسی تەندروستیت چۆنە؟ مام حەمید وەك هەمیشە زۆر لەسەرخۆ بەهێمنی گووتی کاك ستار کوڕە باشم باش.

ئەو ڕۆژە مام حەمید زۆر دڵی بە چاپکردن و بڵاوکردنەوەی کتێبەکەی مامۆستا کەمال محێدین خۆش بوو، ئەوەندەش دڵی بە کردنەوەی هۆڵی نوێی ساڵۆنی لاپەڕە تۆ خۆش بوو، پێم گووت ئیشاللە بەمزووا نە جەنابیشت هەر لێرە ئیمزا لەسەر کتێبەکەی خۆت دەکەی و پێشکەشی جەماوەری دەکەی، زۆری پێ خۆش بوو، منیش لێم دووبارە کردەوە بۆ پێشەکی کتێبەکەی...

گووتی : کاك ستار لەو ڕۆژانە خەبەرت دەدەمێ و تۆماری دەکەین ، لەو ڕۆژەوە چاوەڕوانی تەلەفۆنی مام حەمیدم دەکرد بۆ ئەوەی بچم لە ماڵەوە پێشەکییەکەی بۆ تۆماربکەم، بەداخەوە دوای هەفتەیەك بۆ هەواڵ پرسین تەلەفۆنم بۆ کردەوە، وەڵامی نەبوو، پێدەچوو تەندروستی تێکچووبێت، چونکە هەمیشە کە تەلەفۆنم بۆ دەکرد ئەگەر یەکسەر تەلەفۆنەکەی هەڵنەگرتبایە ئەوە لەکاتێکی تر تەلەفۆنی بۆم دەکردەوە، ئە م جارەیان بۆ یەکەم جاربوو نەیتوانی وەڵامی من بداتەوە، تاکو ٢٠٢٢/١/٢١ ڕۆژی هەینی بەیانیەکەی زەنگی تەلەفۆنەکەی نازم دڵبەندی شاعیر بوو کەبە هەواڵی مەرگی مام حەمید ڕەشاش ڕایچڵەکاندم ، بەراستی مەرگی مام حەمید لەوانەیە بۆ خانەوادەکەی کۆستێکی گەورەو خەمناك بوو بێت، بەڵام بۆ من لەم توڵەڕێیەدا بە جێی هێشتم و هەمووماني نائومێد کرد لە ئیمزاکردن

لەسەر کتێبەکەی و ئەرکی منیشی قورسترکرد، بەداخەوە مەرگ نەیهێشت نە پێشەکی بنووسێت و نە ئیمزای ناساندنی کتێبەکەشیمان بۆ بکات.

سەختە بۆ من لە ماوەی ئە و پێنج شەش ساڵەی دواییدا لەگەڵ بیرەوەری و یادەوەرییەکانی مام حەمید هەروەکو هەموو ئەو ساڵەی تەمەنی لەگەڵی ژیابم، مام حەمید زیاتر لە سێ چارگە سەدە رێبواری ئەم تونێلە تەنگ و دوورو درێژانە بوو، بەبێ دابران خوێندکاری رێبازی جەلالیزم کوردایەتی گۆشکرا بوو، (هەمەدان و بەکرەجۆو قەیەباشی بالیسان و هەولێر و باڵەکایەتی و دۆڵەرەقە و شاربازێڕو خۆشناوەتی) تاوەکو بەغدا کەم شوێن هەبێ جێگای گیانبازی ئەم پیرە پیاوەی کوردایەتی نەبووبێت و دەیان جار لە لێواری مەرگ دەربازی نەبوو بێت. ئێوە وەرن سەیری سنووری جوگرافیای ژیانی کوردایەتی مام حەمید رەشاش بکەن، جگە لە وەی هەڤاڵینی سەرکردەی وەکو مامۆستا برایم ئەحمەد و رەوانشاد مام جەلال بووبێت و هاوسەنگەری دەیان پیشمەرگەی قارەمانی قۆناغە جیاجیاکانی شۆرش و کوردایەتی بووبێت لەدەیان تووڵە رێی کوردایەتی بە هەورازی یەکجار سەختدا تێپەربووبێ و بەسەر دەیان لەمپەری گەوردا بازی دابێت، بەراستی بۆمن زۆر سەختە بتوانم لەم چەند دێرەدا هەقی خۆی بدەمێ، مام حەمید زۆر بە کتوپڕی ژیانئاوایی لێ کردین و بەجێی هێشتین بەلأم یادو یادەوەرییەکانی لای هەمووومان دەمینێ.

ستار محەمەد ئەمین

٢٠٢٢/١/٢٥

کاك حەمید ڕەشاشی هەمیشە زیندوو

نووسین لەسەر کەسایەتی و گەورەیی پێشمەرگە ئازاو دڵسۆزەکەی کوردستان، کاك حەمید ڕەشاش نەك تەنها کارێکی هاسان و پاراو نیەو نابێ، بۆیە هیچ کەسێك ناتوانێ بچێتە ژێر ئەو بارە قورس و گرانەو بەتێرو تەسەلی ئەم ئەرکە پیرۆزە جێبەجێ بکات بەخۆشمەوە.

بەهەر حاڵ لەگەڵ ئەم ڕاستیەی سەرەوەش نابێ بچینە دوای ئەوانەی کە دەڵێن (یان هەموی یان هیچی)، بۆیە ئەوەندەی لەتواناو بەردەستدایە لەسەر کاك حەمید بنوسرێت باشترە لەوەی چاوەڕوانی نوسینێکی پاراوو زۆر گەورەو ڕاست و بێ کەموکورتی بکەین کە ڕەنگە بەم زوانە دەست نەکەوێت.

بۆیە داوا دەکەم لەخانەوادە تێکۆشەرەکەی لەگەڵ سەرکردایەتی حزبەکەی و گشت هەڤاڵ و دۆستەکانی ئەوەندەی بۆیان ئەکرێت لەسەر ژیان و کارو کردەوەو ئازایەتی و پێشمەرگایەتی و کوردایەتی و حزبایەتی و دەم ودەست و دەرون پاکی بنووسن، چونکە کەسایەتی و پێگەی کاك حەمید ئەوەندە گەورەو فراوانە باوەڕ ناکەم لەلای چەند کەسێکی سنووردار جێگای ببێتەوە یا دەستکەوێت.

کاك حەمید لەساڵی (١٩٣١) لەگوندی (قەیەباشی) لەناوچەی پردێ لەدایك بووە لەخانەوادەیەکی جوتیاری هەژار، باوکی ناوی حوسێن تەهاو دایکی ناوی ڕەحمە بوو و خێزانەکەشی ناوی مەلەك محەمەد عەبدوڵا بوو.

کاك حەمید لەسەرەتای ژیانی، واتە لەتەمەنی (٦) شەشساڵی دایکی مردووەو لەتەمەنی (٩) نۆ ساڵی باوکی مردووە، لەساڵی (٢٠١٥) خێزانەکەی کە (٨) هەشت ساڵ لەناو جێگا بووە بەنەخۆشی ئەویش مردووە، خوا بەهەشتی گەورەیان بەنەسیب بکات.

کاك حەمید بەمردنی دایك و باوکی نەك تەنها پشت و پەنا هەر خۆشەویستەکانی لەدەستدا، بەڵکو بێنازو ئاوارە مایەوەو لەخوێندیش بێ بەش بوو، کاك حەمید لەهەرزەکاریەوە سەرقاڵ و ڕاکە ڕاکەی بوو لەپێناو پەیداکردنی ژیانێکی نەمری و نەژی، بوو بەجوتیار، سەپان، تێلەکیش تەنانەت بوو بەڕەنجبەر لەپێناو پەیداکردنی خۆراك و جێگای نوستن لەلای خوا پێداوەکانی هەولێر.

لەتەمەنی (١٥) پازدە ساڵی چووە کۆیەو لەگوندی (کێلەخوار) لەبناری شاخی باواجی بوو بەشوان لەلای (حەمەسورو موڕادی) خاوەن مێگەلە مەڕو ئەوانیش لەبەر وشکە ساڵی مەڕەکانیان فرۆشت و کاك حەمیدیش بێکار مایەوە لەگوندەکە.

لەساڵی (١٩٥٧) لەتەمەنی (٢٦) بیست و شەش ساڵی بوو بەسەربازی زۆرەملێ (إجباری) و پاش (١٨) هەژدە مانگ خۆی کرد بەسەربازی خۆبەخش بەمانگانەی (١,٥) یەك دینارو نیو لەگەڵ خواردن و جێگای نوستن کە ئەمە کاك حەمیدی ڕزگار کرد لەدەربەدەری و برسیەتی، سەربازخانەکەشی لەهەولێر لەناوچەی بارودخانە بوو، لەو کاتە خۆم ئەفسەری سوپای عێراق بووم بەپلەی ملازم یانی واتە یەك ئەستێرە لە (سریەی ١٦ ئالیات) لەهەولێر ڕۆژی هەینی بوو ئێوارەکە دانیشتبووم لەباخچەی بەر دەرگای ژوورەکەم (٣) سێ سەرباز هاتنە لام بەناوی (رئیس

عورەفا زەینەل، نائب عریف کەریم، سەرباز حەمید حوسێن تەها واتە کاك حەمید رەشاش) بەخێرهاتنیان لێکردم بۆ هەولێرو دڵخۆش بوون پێم، کە رۆیشتن رئیس عرفاو زەینەل گەڕایەوە پسولەیەکی پێمدا تیا نووسرابوو ﴿کاکە زۆر بەخێر بێیت بۆ هەولێر، خاڵت کاك (ع.ع) حەز ئەکات رۆژی جومعەی داهاتوو سەعات (٤) چوار بتان بینێت، بۆ ئەو مەبەستە برا گەورەکەت کاك (غ) دێت بەدواتان﴾ لەم رۆژە کاك حەمیدم ناسیوە تا رۆژێك پێش مردنی پەیوەندی رۆژانەم هەبووە لەگەڵی هەزار جار رەحمەت لەگۆڕەکەی پاشان بەخۆی و رەشاشەکەی چووە ناو شۆڕشی ئەیلول و بوو بە ئەندامی حزب.

لەزۆربەی شەڕەکان لەپێناو پاراستنی کوردستان و گەلی کورد بەشدار بووەو جێ دەستی بینراوە لەکاتی شەڕی براکوژی لەگەڵ مەکتەبی سیاسی بوو جێگای باوەڕو موتمانەی سەرکردایەتی حزب بوو، لێپرسراوی پاراستنی بارەگای مەکتەبی سیاسی بوو، لەماوەت دیسان بارەگای مام جەلال لەبەکرەجۆو ماوەیەك بووە بەڕاهێنەری (جریکهای جومبشی ئێرانی) کە دژی شای ئێران بوون، هەروەها ڕێکخراوی بەرگری ئەرتیری ئەفریقی لەشارەزا کردنیان بەشداری پارتیزانی و هەموو چەشنە چەکێك لەبەکرەجۆ مەشقی پێدەکردن.

پاش ئاشت بوونەوەی مەکتەبی سیاسی و بارزانی رەحمەتی لەهەمەدانەوە لەگەڵ هەڤالان عومەر دەبابەو عەلی عەسکەری و کەمال موفتی و مامۆستا عەباس حوسێن و (٥٠٠) پێنج سەد پێشمەرگە گەڕانەوە کوردستانی عێراق، لەناو شۆڕش کارو فەرمانیان وەرگرت تا ساڵی (١٩٧٥) کە بڕیاری ئاش بەتاڵیاندا گەڕاوە هەولێرو لەناو ریزەکانی حزب کاری بەرچاوی هەبوو دواجار

بووە بەئەندامی (ناوەندی کۆمەڵایەتی یەکێتی نیشتمانی کوردستان) تا کۆچی دوایی کرد لەهەولێر لەگەڵ ڕەحمەتی مەلا محەمەد بەحرکەیی.

کاک حەمید لەپاڵ کاری سەربازی و حزبیش خۆی فێری خوێندەواری کردووە بەنووسین و خوێندنەوەی کوردی و عەرەبی و فارسی شارەزاییەکی باشی هەبووە لەزمانەوانی و کەلەپوری کوردی و قسە خۆشەکانی پێشینان و چیرۆکە پڕ لەئامۆژگاریەکان تا ئێستاش (٣) سێ پەرتووکی چاپکردووەو یەکێکیشی لەژێر چاپدایە بەچاودێری کاک ستار محەمەدئەمین و ناوەندی ڕەوشەنبیری یەکێتی نیشتمانی کوردستان لەهەولێر، ئەم کارە پیرۆزو بەنرخانەی نەك تەنها مێژووی میللەتی کوردو کوردستانی دەوڵەمەند کردووە، بەڵکو پێگەی خۆی و حزبەکەشی زۆر گەورەتر کردووە، هەندێ لەنووسین و کتێبەکانی خراوەتە ناو پرۆگرامی زانکۆکانی کوردستان ودەستگاکان و ڕۆژنامەکانمان.

هەموو ئەو کارانە کاك حەمیدیان کردە کارزمایەکی ئەوەندە گەورەو سوود بەخش بۆ میللەتەکەی کە لەهەموو کوردستان بەڕێزەوە باسیان ئەکردو وێنەو دیداریان لەگەڵ ئەنجام دەداو لەهەموو کۆڕو کۆبوونەوە حزبی و گشتیەکان لەڕیزی پێشەوە دایان ناوە زۆرجار ئەگەر پێکەوە بچووباین ئەوا بەهۆی کاك حەمید منیشیان ئەبردە پێشەوە.

ئەو گەورەییەی کاك حەمید بەتەواوی خۆڕسك بوو، چونکە نە سەرۆك حزب و عەشیرەت بوو نە خاوەن دیوەخان و تەکیەو خانەقاو باڵەخانەو دکتۆراو تاج و نەجمەی سەر شان بوو، بەڵکو تەنانەت خاوەن ئیرادەو باوەڕ بەخۆی بوو، بڕیاری دابوو مل کەچ نەکات بۆ ئەو ژیانە تفتوتاڵەی توشی

هاتووە، باوەڕی تەواوی هەبوو کە مرۆڤ ئەتوانێ گۆڕانکاری لەژیانی خۆی و میللەتەکەی بکا.

تەمەنی کوردایەتی و حزبایەتیم لە (٧٥) حەفتاوپێنج ساڵ زیاترە نەمدیت کەسێك لەئاستی کاك حەمید رەشاش توانی بوویێت لەو چەشنە کاروانەی ژیان کە پڕ بوو لە (ئێش و ئازارو تەنهایی و هەژاری و دەربەدەری و کرێکاری و سەپانی و شوانی و تەنانەت ڕەنجبەریش...) بەسەر بڵندی پێگەو کەسایەتی خۆی بگەیەنێت بەم پلەیە بەرزو پڕ لەسەردەرچەی کە کاك حەمیدی پێگەیشتووە.

کاك حەمید رەشاش بۆ گەلی کورد سەرمایەکی زۆر گەورە بوو ئەگەر کەشوهەوای سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی لەبار بوایە کاك حەمید ئەبوو بەسەرکردەیەکی گەورەتر لەزۆر سەرکردەکانی شەڕی جیهانی یەکەم و جولانەوەی نەتەوایەتی کورد، بۆیە پێویستە سەرکردەکانی کوردو حکومەتی هەرێمی کوردستان و یەکێتی و پارتی نەهێڵن ئەو سەرمایە گەورەی کورد وون بێت هەوڵی پێویست بدەن لەگەڵ ڕێکخراوی (یونسکۆ) توێژینەوەیەکی قووڵ و فراوان بکەن لەسەر ژیان و کەسایەتی و کارە دەگمەنەکانی ئەو مرۆڤە بێ دایك و باوك و خێزانە، بەهەژاری و دەربەدەری و سەربازی و نەخوێندەواری و پێشمەرگایەتی چۆن توانی ببێتە ئەو کارزما گەورەیە، ئەبێ بیخەنە لیستی کێبڕکێ بۆ بەدەستهێنانی مەدالیاکانی جیهانی کە گومانم نیە بەدەستی دێنێت، گەورەییەکەش بۆ خۆی و میللەتی کورد ئەمێنێ.

نوسین لەسەر گەورەیی و دڵسۆزی کاك حەمید رەشاش تەواو نابێت داخی گرانم سەعات (٧)ی بەیانی رۆژی جومعە لە (٢٠٢٢/١/٢١) لەخەستەخانەی پار لەهەولێر دلە گەورەو ماندووەکەی وەستاو لەمزگەوتی سەید حوسێن لە

حەی عەسکەری مەراسیمی شوشتن و نوێژ لەسەرکردنی بۆ کرا بە ئامادەبوونی هەزارەها لەکەس و کارو هەڤاڵ و هەوادارو ناسیاوەکانی پاشان بردیانەوە ماڵەکەی خۆی بۆ دوا دیدەنی کەس و کارەکەی خواحافیزی بکات تا بەیەك دەگەنەوە بەڕەحمەتی خوا، پاشان بردیانە بارەگای مەکتەبی سیاسی یەکێتی نیشتمانی کوردستان مەراسیمی حزبی بۆ کراو جەنابی هەڤاڵ ڕێبوار بەناوی حزب ووتاری لەسەر خوێندەوە پاشان بەرەو گۆڕستانی کەسنەزان، کە هەزارەها سەیارە بەدرێژایی (٢) دوو کیلۆمەتر بەڕێکەوتن سەعات (٣) سێ بەخاك سپێردرا، هەزار ڕەحمەت لە گۆڕە پاکەکەی و خوا سەبووری خۆم و کەس و کارو هەڤاڵ و هەوادارو ناسیاوەکانی بدات.

داواکارم لە یەکێتی دەستەیەکی حزبی و پێشمەرگەیی بەناو بکات بەزووترین کات.

پارێزەر / کەمال محیەدین

٢٠٢٢/٢/١

هەولێر

بۆ هەڵۆ بەرزەفڕەکەی کوردستان مام حەمید ڕەشاش

(حەمید حوسێن تەها) ناسراو بە حەمید ڕەشاش لە ساڵی (١٩٣١) لە بناری چیای شیشار لە گوندی بالیسان کۆرپەیەك لەدایك دەبێت، ناوی دەنێن حەمید، هەر لە سەرەتای ژیانیەوە بەژەکی هەژاری و بێ کەسی فرچك دەدرێت، دەبێت بە مێردمنداڵ و لە زێدی باب و باپیرانی تەرە دەبێت و لە گوندی (قەی باشی) دەگیرسێتەوە. دوای ماوەیەك دەچێتە ناوچەی شەمامك و لەوێ جێگیر دەبێ. مام حەمید ڕەنجدەرو زەحمەتکێش بووە، ئازاو بەهێز بووە، لەکاری کشتوکاڵی (سەپانی و جووتیاری وە پاڵەیی) یەکجار لێزان و پسپۆڕ بووە، لە کارەکانی سەرکەوتوو بووە.

پیاوێکی نەرم و نیان و زۆر هێورو لەسەرخۆ بووە، بۆیە خۆشەویستی ناو کۆمەلانی خەڵکی ناوچەکە بووە، ماوەیەکی زۆر بە ڕەنجبەری ڕادەبوێری، شارەزایەکی زۆر لەناو کەرستەو ئامێری کشتوکاڵی پەیدا دەکات. لەپێش پەنجاکان دەچێتە ڕێزی سەربازی و زۆر شوێن و ناوچە بە سەربازی دەگەڕێ و دەبینێ لە سەربازی لە ڕێگای برادەرێکی خۆی دەچێتە ڕێزی پارتی دیموکراتی کوردستان، خۆی گۆتی زۆر هەستم بە چەوسانەوەی نەتەوەکەم دەکرد، هەموو ئاواتم ئەوەبوو ببمە پارتی بۆ ئەوەی بتوانم بەرگری لە نەتەوەکەم بکەم. هەر کە پێی گۆتم بۆ نایە ڕێزی حزب (کاك حەمید) هەر وەختبوو شاگەشکەم لە خۆشیان لەسەر دەستی ئەو بەڕێزە بوومە پارتی و زۆر بە دڵسۆزی کارم بۆ حزب دەکرد. زۆر کەسی تێکۆشەرو خەباتگێڕم بە

نهێنی ناسی و هامووشۆم لەگەڵیان پەیدا كرد. هەتا ساڵی (١٩٥٨) كە شۆڕشی عەبدولكەریمی ڕوویدا، پارتی لە هەموو ڕوویێكەوە گەشەی زۆری كرد، تاكو ساڵی ١٩٦١ .

لەو ماوەیەدا بوومە لێپرسراوی پارتی لە لیوای دووی هەولێر لە ساڵی ١٩٦١ لەگەڵ چەند هەڤاڵێكی تری پارتی بڕیارمان دا (مشجب سلاح) جبەخانەی سەربازگەكەمان ببەین سەربازەكانیش بەدیل بگرین، چونكە ژمارەی كوردەكان لەم فەوجەدا زۆر بوو، بەلأم نەكراو دواخرا. هەر ئەو ساڵە (١٩٦١) فەوجەكەیان دەگوازرێتەوە بۆ (ڕانیە) لەگەڵ جاڕدانی شۆڕش پەیوەندی بە شۆڕشەوە دەكات، مام حەمید سەرەتا دەچێتە لای عەباسی مامەندئاغا لە دواییدا دەچێتە (ناوچەی پارتی) لە گوندی پاشقۆتەل. گوتی لە سەرەتادا ئیش و كاری بارەگایان پێ دەكردم، چالاكییەكی پێشمەرگە هاتە پێشمان، كەس نەیوێرا خۆی لێ بدات، گووتم من ئەنجامی دەدەم و بەسەركەوتوویی ئەنجاممدا، دوای ئەو چالاكیەی كە كردم هەڵسوكەوتی هەڤالأنم بەرامبەرم بە تەواوی گۆڕاو بە چاوێكی زۆر بەرز سەیریان دەكردم، چونكە زانیان كە من ئازایەتی و توانام بایی چەندە، گرنگی زۆریان پێ دەدام، بەڕێزان مام حەمید خۆی كەسێكی بەهرەدار و زیرەك بوێرو بە جەرگ بووە، وەك دەڵێن شۆڕش مرۆڤی شۆڕشگێڕ دروست دەكات ئەلێرەدا گەورەیی مام حەمید و وانەی شۆڕش تێكەڵ بە یەك دەبن كەسایەتییەكی یەكجار بەرز بۆ مام حەمید دروست دەبێت.

مام حەمید دەچێتە قۆناغێكی ترەوە لەناو شۆڕشدا، هەمووجار دەیگوت: من ئەوكاتیش گوتوومە كوردایەتی خەرمانەیەكە لە شەرەف و بەرگری، دەبێ

لەم خەرمانەیەدا من بەشم هەبێ بەم بیرکردنەوەیە لەنێو شۆڕش و خەباتی ئەیلوولدا بوو، بۆیە توانی ڕۆژانی سەخت و بەستەڵەك و پڕ لە ناخۆشی و ڕێبازی سەختەرێگا هەڵبژێری و کۆڵ نەدات و بیکاتە ئاوات و ئامانجی دوارۆژی خۆی، نەترسێت لە برسیەتی و شەو و شەونخونی ناخۆشی ڕۆژگاری پێشمەرگایەتی. لەنێو شۆڕش دەبێتە هەڵۆیەکی بەرزەفڕی سەرلووتکەی شاخەکانی کوردستان و دوژمن بەزێن دەبێت بە هاوڕێ و هاودەمی (مام جەلال). چونکە مام جەلال بە شاهێدی هەموو ئەو تێکۆشەرانەی کە لەگەڵی بووینە زۆر ئازاو چاونەترس بووە، بۆیە هەر زوو (مام حەمید و مام جەلال) دەبن بە دوو هاوڕێی گیانی بە گیانی یەکتری. چونکە بەراستی هەردووکیان زۆر بوێر بووینە.

- نازناوی رەشاش:

ئەو پێشمەرگانەی لەگەڵ (مام جەلال) دەبن (٥ - ٦) کەسیان ناویان حەمید دەبێت، مام جەلال دەڵێت بۆ لە یەکتری جیاکردنەوەتان و ناسینتان دەبێ نازناوتان بۆ دابنێم لەبەرئەوەی مام حەمید چەکەکەی رەشاش دەبێت، ناوی دەنێت حەمید رەشاش، ئەوکات لە گوندی پیرەر دەبن (رەشاش) چەکێکی قورس بووە هەر لە ئازایەتی و بوێری مام حەمید وەشاوەتەوەو توانیویەتی بەکاری بهێنی و دوژمنی کوردی پێ بتەزێنی بۆیە بوویتە نازناوی ئەو پاڵەوانەو قارەمانەی کوردستان. ببێتە نازناوێك بۆ ناسینی خۆی و نەوەو نەتیژەی مام حەمید دەبێتە مەدالیایەکی ئیفتخاری گران بەها لە گەردەنی بەرزی بکرێت، هەتا هەتایی پێی بناسرێتەوە.

خوێندەواری مام حەمید:

لە هیچ قوتابخانەیەك وانەی (دوو داری دی نەخوێندووە) فەقیێ و فەقێلەی هیچ حوجرەیەك نەبووە خۆی بەهرەدار بووە بیری لەوە کردۆتەوە ئەز چەوابی نەخوندەوار بم، بۆیە هانا بۆ ئەم و ئەو دەبات تا مامۆستا قوربانتم ئەو پیتە مانای چییەو ئەز قوربانی چاڤا تەمە ئەم ئاخافتنە چ دەبێژی و لەو بوارەش کۆڵ نەداو تا تەواو دەبێتە خوێندەوار. لە لایەکی تریشەوە بە پێشمەرگایەتی گوند و چیاو دۆڵ و پێدەشت و دارو بەردی کوردستان دەبینێت و هەموو ناوەکان و پەندو ئیدیۆم و چیرۆك و قسەی نەستەق لە کۆگای مێشکی خۆی تۆمار دەکات هەتا دەبێتە زمانناس و زمانزانێکی یەکجار گەورەو ناسراو چوار پەرتووك دەنووسێت بە ناوەکانی:

١- ژیانی کوردەواری

٢- پەندی کوردی

٣- هەوارگەی وشە

٤- هەگبەی زاراوە رەسەنەکان

کە بارتەقای چل پەرتووکە، لەبەر گرنگی و بەسوودی و دەوڵەمەندی هەگبەی زاراوە رەسەنەکان (قاموسە) لە زانکۆی کۆیە کراوە بە مەنهەج بۆ قوتابیان.

لەگەڵ مندا (٣٠) حەلقەمان لە پەندو چیرۆك و ئیدیۆم و وشەی رەسەنی کوردی بۆ (tV) رەسەن تۆمار کردووە بۆ ماوەی ٢ ساڵ لە رۆژنامەی هەولێر بە جووتە بە دەیان بابەتمان لەسەر کەرستەکانی زمانی کوردی نووسیوە.

جگە لەو نووسینانەی کە مام حەمید نووسیویەتی لە گۆڤارو رۆژنامەو تیڤییەکانی تریش زۆر بابەتی سیاسی و کۆمەڵایەتی و پێشمەرگایەتی

نووسیوە، بۆیە مام حەمید جگە لە رەشاشەکەی بە قەلەمیش بەقەد چیایەك بەرگری لە زمان و ئەدەبی کوردی کردووە.

مام حەمید ئوستادی زمان و ئەدەبی کوردی بوو بالآی بەقەد منارەی چۆلی بەرزەو ئازایەتی و زیرەکی و دڵسۆزی و جوامێری بەقەد قەلآ سەرکەشەکەی هەولێرە، روحی پاکی ئەو پیاوە مەزنەو پاك و بێ گەردە ئەستێرەیەکی گەشە لە ئاسمانی کوردستان و شاری هەولێر لە شەوانی تارو تاریك هەڵدێ و دەبێتە چرای رووناکی رێگای خەبات و تێکۆشان و نووسین بۆ نەوەی نوێ.

لە کۆتاییدا دەڵێم هاورێی ئازیزو خۆشەویستم تۆ هەر نەمری گوڵێکی لە باغی سەربەرزی و سەرفرازی نەمران بۆنی خۆش و جوانت نابرێ و دەرِوات و دەداتەوە لە هەر چوار پارچەی کوردستان.

م. عەبدولوەهاب شێخانی

پێشەکی

بیرۆکەی لەدایك بوونی ئەم کتێبە بە ناوی تولەڕێیەکانی کوردایەتی لە سەرەتا لە ڕێگای بەرنامەیەکی تایبەت بەناوی (بۆ مێژوو) بەشی دۆکیۆمێنتی تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان کەناڵی هەولێر بوو، دوای راوێژکردن لەگەڵ برای بەڕێزم کاك هاوڕێ ڕواندوزی بەڕێوەبەری تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان کەناڵی هەولێر، دەست نیشان کردنی کەسایەتیە دیارەکانی هەولێریێ بوو بۆ بەشداری کردن لەم بەرنامەیە، یەکێك لەوانەی دەستنیشانمان کرد مام حەمید ڕەشاش بوو، دوای پەیوەندی پێوەکردنی یەکسەر وەلامی بە ئەرێ دایەوە، ئەوەبوو لەگەڵ برایانی وێنەگر پێشڕەو خالید و سەنعان هەولێری هەروەها برای بەڕێزم کاك حەمید سابیر چاوساغ و هاوسەفەرمان بوو لە هەموو گەشتەکەمان لە خوشناوەتی، ئاکۆیان، شارەزوور، دەشتی هەولێرو باڵەکایەتی و وراتی کۆیە، چەمی ڕێزان و ئەشکەوتی مالومەو بێتواتە، بالیسان و قەیە باشی و زۆر شوێنی تر بۆ هەموو ئەو شوێنانەی کە مام حەمید لێی ژیاوە یاخود پێشمەرگایەتی لێ کردبوو، ماوەی مانگێك ئێمە ناوە ناوە هاوسەفەری مام حەمید بووین، هەموو ئەو شوێن و تولە ڕێیانەمان بەسەر کردنەوە، کە ڕۆژێك لەڕۆژان جێگای ژووانی مام حەمید بوون ، زیاتر لە ٩ سەعات بوو تۆمارمان کرد.

دوای ئەوەی سێ ئەڵقەی پوختەمان بۆ تەلەفزیۆن ئامادەکردو پێشکەشی بینەرانی گەلی کوردستانمان کرد بەراستی کاردانەوەی چاکی هەبوو لەلایەن بینەران شارەزایانی بواری مێژووی کورد.

بۆیە بە باشم زانی هەموو ئەو چاوپێکەوتنەی لەگەڵ مام حەمید ئەنجامم داوە بەتاڵی بکەم و لەرۆژنامەی کوردستانی نوێ بلاّوی بکەمەوە، دوای ئەوە بیرم لێ کردەوەو بە پێویستم زانی ئەم یادەوەرییانە تۆمار بکرێن و بکرێن بە کتێب و لەدووتوێی کتێبێکی مێژوویی چاپی بکەم، ئەوەبوو دوای راوێژ کردن لەگەڵ برای بەرێزمان کاك ستران عەبدوڵلا گووتی زۆر باشە چیتان دەوێ بۆتانی بکەین، هەر کە زانیم کاك ستران پێیباشە لەگەڵ مام حەمیدیش قسەم کرد، دیاربوو زۆری پێخۆش بوو، ئەوەبوو هەندێك لەو بابەتانەی لای خۆی وەکو دەستنووس هەڵیگرتبوون لێم وەرگرتن و هەموویم چاپکردوو و کۆم کردنەوە، لەگەڵ هەندێ وێنەی کۆن و نوێی مێژوویی، بەراستی رۆژانە لە پەیوەندی دابووم لەگەڵ مام حەمید، زۆر بابەتی تر لە یادەوەرییەکانی لەدوای چاوپێکەوتنەکە بەبیری هاتنەوەو خستمانە سەر بابەتەکانی تر، مام حەمید لە گێڕانەوەی یادەوەرییەکانی هەتابڵێی نەرم و نیان و زۆر بە دیقەت و لەسەرخۆ تیشکی دەخستە سەر هەموو بیرەوەرییەکانی بە باشی و خراپەکانی.

لە سەرەتادا زیاتر باس لە ژیانی خانەوادەکەی دەکا و یادەوەرییەکانی منالّی خۆی دەگێڕێتەوە هەر لە منداڵی دایك و باوکی کۆچی دوایی دەکەن و مام حەمید دوور لە نازی دایك و باوکی گەورە دەبێت. بەراستی تراجیدیایی زۆر هەیە لە ژیانی مام حەمید، هەر بۆ بژێوی ژیانی چەندین گوندی کوردستان گەڕاوە، لەسەرەتادا دەبێتە شوان و بە کشتوکاڵەوە خەریك

دەبێت، لە قۆناغی دووەمی باس لە ژیانی خۆی دەکا لەناو سوپای عێراقی و چۆنیەتی پەیوەندی کردنی بە پارتی دیموکراتی کوردستان و بوون بەپێشمەرگەو بیرەوەرییەکانی پێش هەڵگیرسانی شۆڕشی ئەیلول و جیابوونەوەی باڵی مەکتەبی سیاسی، دیارە لەگەڵ جیابوونەوەی باڵی مەکتەبی سیاسی بەهۆی نزیکی لە مامۆستا برایم ئەحمەد و مام جەلال زۆر بەوردی تیشک دەخاتە سەر ئەو ڕووداوانەی ناو پارتی دیموکراتی کوردستان.

ئەوەی زۆر گرنگە مام حەمید لە گێڕانەوەی بیرەوەرییەکانی خۆی زۆر ڕاستگۆیانە و بەرێزەوە باس لەیارو نەیارەکانی دەکات.

مام حەمید پیاوێکی زۆر پشوو درێژ و بەسەلیقە بوو سەرە ڕای ئەوەی لە سەرەتای ژیانی هەمووی کولەمەرگی و هەژاری و بێ دایك و باوکی وای کردووە بە هەتیوی گەورە بووە، هەر بۆیەش لەسەرەتای ژیانیدا نەخوێندەوار بووە، بەلاّم کۆڵی نەداوەو لە پێشمەرگایەتیدا خۆی فێری خوێندەواری دەکات، تاوای لێدێت لەسەردەمانێك سەرپەرشتی لقی پارتی دیمکراتی کوردستان باڵی مەکتەبی سیاسی دەکات و پێش دەکەوێت، بەراستی زۆر زەحمەتە بتوانم باسی هەموو سیفەتە جوانەکانی مام حەمید بکەم، لەبیرمە کاتێ خەریکی تۆمارکردنی بیرەوەرییەکانی بووە لە گەشتێکمان پێکەوە چوینە بەکرە جۆ لەوێشەوە سەردانی مامۆستا عەبدولرەقیب یوسفمان کرد دۆستی دێرینی مام حەمید بوو مامۆستا گووتی حەمید ئیشێکی باش دەکەی بیرەوەرییەکانی خۆت تۆمار دەکەی لەبەرئەوەی زاکیرەیەکی باشت هەیە رووی لەمن کرد و گووتی ئافەرین بۆ تۆش کەسایەتێکی زۆر چاکت هەلبژاردووە باس لە م مێژووە بکات ،

دڵنیام مام حەمید ئەگەر کورد نەبووایە ژیانی دەیان چیرۆك و ڕۆمانی لەسەر دەنووسرایەوە، هەر لە ژیانی بێ دایك و باوکی و نەخوێندەواری پەبوەندی کردنی بەهێزی پێشمەرگە و جووڵانەوەی شەواف و شۆرشی ١٤ ی تەمووز، بەکرەجۆ و هەمەدان، ئەشکەوتی مالومەو ئاوەکورتە، پێنجوین و ماوەت و چەمی ڕێزان، ئەوانە هەمووی چیرۆکی ژیانی مام حەمیدن جگە لەوەی لەرووی ئیداریەوەش پیاوێکی زۆر وردو بەسەلیقە بووە لە ئیدارەدان، تاوەکو هاتنی ڤایرۆسی کۆڤید ١٩ مام حەمید لە مەکتەبی کۆمەلایەتی سەرپەرشتیاری بەشی ئیدارەی لقی هەولێری مەکتەبەکە بووە و هەم ئەندام مەکتەبیش بووە، بەراستی ئەوەها ئاسان نییە بتەوێ باس لە ژیانی مام حەمید رەشاش بکەی.

سەرباری ئەوانە هەمووی، مام حەمید نووسەرێکی چاکی بواری کلتوری بووە و شارەزایەکی باشی بابەتە کۆمەڵایەتیی و کلتوورییەکان بووە، لەهەموو ئەوانەش گرنگتر مام حەمید پیاوێکی زۆر بەوەفا بووە بۆ هەموو دۆست و برادەرەکانی، ئەگەر بەتوله ڕێیەکانی مام حەمیددا بچیتەوە، لەم کتێبە بۆتان بەدیار دەکەوێت کە کەم کەس هەیە لە قۆناغێك لەقۆناغەکان هەڤاڵی مام حەمید بووبێ ئەو باسی نەکردبێ، بەتایبەتی ئەگەر لە ژیان نەمابووبێت هەرهیچ نا وتارێکی لەسەر نووسیوەو بڵاویکردۆتەوە یان ئەوەتا ئەگەر لە ژیان مابووبێ سەردانی کردوون، بەراستی ئەو سیفەتانەی لە مام حەمید هەنە دەگمەن و لە کەم کەسدا هەیە بەو تەمەنەیەوە هەموو ڕووداوەکانی زۆر بە وردی لە زاکیرەی تۆمار کردووە، زۆر بە باشی لە میمۆری مێشکیدا هەڵی گرتوون بۆ نەوەی ئیمرۆ ، دەتوانم بڵێم مام حەمید مەوسوعەی سەردەمی خۆی بووە، زۆر بە ئامانەتەوە وەکو خۆی شتەکانی

گێڕاوەتەوە، هیوادارم هەمووان کە ئەم کتێبە دەخوێننەوە بابەتە باشەکان سوودی لێ ببینن و ئەوانەی کە تێبینیتان لەسەری هەیە ئەویش پەندی لێ وەرگرن، مام حەمید گووتەنی ئێمە هەتا ئێرەمان هێنا بەباش و خراپی سوودی لێ وەرگرن .

شتێکی زۆر گرنگم بە بیر هاتەوە ئەو کاتەی گەیشتینە گوندی ئاوەکورتە باسی جیابوونەوەکەی پارتی کرد گووتی مالۆێرانیەکەی کورد لێرە دەستی پێکرد، من نامەوێ باسی شەڕەکان بکەم چونکە بەهەموو شێوەیەك شەڕ خراپە بەتایبەتی ئەگەر ناوخۆیی بێت ئەوە خراپترە بۆیە من بە هیچ شێوەیەك باسی ئەو ڕۆژانە ناکەم داوای لێبوردنتان لێ دەکەم .

ئەم بابەتە ماوەیەکی باشە لای من ماوەتەوە چەند جارێك ویستوومە کۆی بکەمەوەو بیکەمە کتێبێك لە بیرەوەرییەکانی مام حەمید، هەندێك بابەتی تری هاتووەتە سەر، دواجار هەرکە چوومەلای مام حەمید گووتی با بابەتەکانی کوردستانی نوێشی تێبکەین ئەوەبوو لەرێگای کاك حەسەن یاسین قائیمەکەیم لە مام حەمید وەرگرتوو لەگەڵ خۆی بردیەوە بۆ سلێمانی، پاش ماوەیەك بابەتەکانی بۆ ناردینەوە لەگەل کاك مەسعودی مەلاهەمزە لێپرسراوی ناوەندی هەولێری مەکتەبی راگەیاندن بڕیاری لە چاپدانیمان وەرگرت، کە وەك بلاۆکراوەی ناوەندی هەولێری مەکتەبی راگەیاندن چاپ و بلاۆی بکەینەوە.

بە دەرفەتی دەزانم کە سوپاسی سکرتاریەتی سەرۆك مام جەلال بکەم، کە دڵسۆزانە هاتنە مەیدان و وەك وەفایەك بۆ خەبات و تێکۆشانی مام حەمید رەشاش بڕیاریان دا کتێبەکە لەسەر ئەرکی خۆیان چاپ بکەن.

لێرەدا دەمەوێ سوپاسی هەموو ئەوانە بکەم کە هاوکارم بووینە بۆ لەچاپدانی ئەم کتێبە بەتایبەتی برای بەڕێزم نازم دڵبەندی شاعیر کەئەرکی پێداچوونەوەی خستە ئەستۆی خۆی، هەروەها کاک بەیاری مامۆستا خالید و سامی کەمال و پێشرەو خالیدو کاک مەهدی ئەحمەد ئەوانە لە م دواییەدا زۆر هاوکارم بووینە.

ستار محەمەد ئەمین

ستار محەمەد ئەمین لەگەڵ مام حەمید ڕەشاش

دەقی بیرەوەرییەکانی حەمید ڕەشاش
لە بەرنامەی بۆ مێژوودا

ئەو یەکێکە لە کەسایەتیە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکان کە تەمەنێکە، نزیکەی بۆ سێ چارەگە سەدە دەچێت، بەگوڕو تینێکی ماندوو نەناسانەوە بێئەوەی بۆ ساتێکیش پشووی دابێت، لە کاروانی کوردایەتی و کوردەواریدا نەوەستاوەو، بۆ تەنیا ساتێکیش ووچانی نەداوەو تا ئێستاشی لەگەڵدا بێت لەم کاروانە دانەبڕاوە ئەو کەسایەتیەش (مام حەمید ڕەشاشە) کە بۆتە یەکێك لەو کەسانەی دەتووانرێ لەڕاستگۆییدا متمانەی پێبکرێ و گوێ بۆ بیرەوەریەکانی ڕا بگیرێ و بە ووردی هەڵوەستەی لەسەر بکرێ ، بۆ ئەوەی مێژوو لە لاپەرەکانی خۆیدا بە دڵنیاییەوە تۆمار بکات ئەوەی پێویستە لێرەدا لەسەر خوێنەری کورد بەگوێو بەهەستی خوێندنەوە لە باس و ڕووداوەکانی ئەم پیاوە بڕوانێو لە بەسوودەکانی کەلك وەربگرێ و لە هەڵەو شکەستەکانیش پەند وەربگرێت، بەر لەوەی بێینە سەرەدێری بیرەوەرییەکانی، پێویستە چەند زانیارییەك لەسەر ژیانی ئەم پیاوە ماندوو نەناسە بزانین.

مام حەمید ڕەشاش دەربارەی، ناسانامەی ژیانی خۆی لە سەرەتادا ووتی: من ناوم (حەمید حوسێن تەهایە) ناسراوم بە (حەمید ڕەشاش) لە عەشیرەتی خۆشناوم خەڵکی گوندی بالیسانم لەبەرەبابی (میروسوم) زیاتر لە سەد ساڵ دەبێت، ئەو کاتە بنەماڵەکەمان بەهۆی کێشەیەکی کۆمەڵایەتی

له‌نێوانیاندا له‌گه‌ڵ بنه‌ماڵه‌یه‌كی تر له گوندی بالیسان كێشه‌یه‌ك دروست ده‌بێ، به‌هۆی ئه‌م كێشه كۆمه‌ڵایه‌تیه‌وه گوندی بالیسان به‌جێ ده‌هێڵن و ده‌چنه ناوچه‌یه‌كی تر له سه‌ر زێی بچووك له‌شارۆچكه‌ی پردێ ئه‌ویش گوندی (قه‌یه باشیه) بۆ ئه‌وه‌ی كێشه‌كه‌ی نێوانیان كۆتایی پێ بێت له‌وێدا داده‌گیرسێنه‌وه، ژیان له‌وێدا ده‌به‌نه‌سه‌ر، بۆیه من له گوندی قه‌یه‌باشی له‌ساڵی ١٩٣١ له‌دایك بوویمه، هه‌ر به‌هۆی ئه‌م كێشه كۆمه‌ڵایه‌تیه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی نه‌مان دۆزنه‌وه باوكم ئه‌و گونده‌شی به جێ هێشتووه ، هه‌ر له‌م ناوچه‌یه له گوندێكی تربه‌ناوی قه‌ره‌به‌گه‌وه ، ئه‌ویش له‌سه‌ر زێی بچووك بووه ، له‌وێ ماوه‌یه‌ك نیشته‌جێ بووین ، من مناڵ بووم تازه فامم ده‌كرد له‌م گونده‌دا فێری تاڵ و شیرینی ژیان بووم واته قه‌ره‌به‌گ بۆ من بۆته سه‌ره‌تای یاده‌وه‌ریه ناخۆشه‌كانی ژیانم، من له‌وێوه له‌مانای ناخۆشیه‌كانی ژیان گه‌یشتم.

له‌بیرمه ئه‌و خێزانه‌ی ئێمه له‌دایكم و باوكم و له دوو براو خوشكێكمان پێكهاتبوو، براكه‌م ناوی مه‌جید بوو خوشكه‌كه‌شم ناوی له‌علێ بوو، هێشتا له‌گوندی قه‌ره به‌گ بووین مه‌جیدی برام ناوی بۆ عه‌سكه‌ری هاته‌وه، هه‌ر له یه‌كه‌م مۆڵه‌تی سه‌ربازیدا كه وه‌ریگرتبێ بۆ ئه‌وه‌ی سه‌ر له‌ماڵه‌وه بدات، له دوای سێ مانگی ئه‌ركی سه‌ربازی، باوكم لێ نه‌گه‌ڕاو ڕازی نه‌بوو بگه‌ڕێته‌وه بۆ سه‌ربازی، بۆیه هه‌ستا به‌بێ ئه‌وه‌ی مه‌جیدی برام هه‌ست پێبكا جلوبه‌رگه‌كه‌ی سه‌ربازی له‌ناو ته‌ویله‌ی مانگاو ڕه‌شه وڵاخان شارده‌وه.

هه‌ر ئه‌و شه‌وه منیشیان له خه‌و هه‌ڵساند ووتیان هه‌سته لێره بارده‌كه‌ین ده‌ڕۆین، به‌یانیه‌كه‌ی زۆر زوو هێشتا ئه‌ستێره به ده‌ره‌وه بوون له‌زێی په‌ڕینه‌وه‌و چووین بۆ گوندی (قوچه بلباس) كه گه‌یشتینه ئه‌وێ یه‌كه‌م شت

ناوی مەجیدی برامیان کرد بە مەحەمەد، سەرەتا نەمدەزانی بۆ ناوی براکەمیان گۆڕی، لەدواییدا تێگەیشتم بۆ ئەوەیە لەخزمەتی سەربازی بیشارنەوە بۆ ئەوەی کەس نەمان ناسێتەوە، تازە فەراقە ببووم، تەمەنم شەش حەوت، سالێك دەبوو لەبەر هەژاری و نەداری بۆ بژێوی ژیانی خانەوادەکەمان منیان خستە بەر کارو بەرخ کردمیان بە بەرخەوان ئەوەبوو بەیانیان زۆر زوو کاروبەرخم دەبردە دەوروبەری گوندی لە گردی قەرەچناغە دەم لەوەڕاندن.

ئەوەبوو ڕۆژێکیان لەگەڵ چەند برادەرێکی تر ئەوانیش بەرخەوان بوون بەرخۆلەکانیان وەکو من دەهێنایە ناو قەرسیلّ، پێکەوە خەریکی یاری (کێلە بەردانێ) بووین و هەر ئۆتۆمۆبیلێکیش بەم نزیکانەدا بهاتبیایە ئەوە بەردمان بۆ دەهاویشت یەکێك لەو برادەرانەمان بۆ بەدبەختی بەردێکی هاوێشت، بەر یەکێك لەو تانکەرانە کەوت و جامی شووشەی پێشەوەی تانکەرەکەی شکاند، ئەو تانکەرانە موڵکی حکومەت بوون، نەوتیان دەگواستەوە بۆ شارەکان ، شوفێرەکەی بە دوامان کەوت زۆر ماندو بووین ئەوەبوو توانیان یەکێك لە و برادەرانەمان دەستگیر بکەن بەناوی (عەزیز) کە ئەویان گرت، لەگەڵ خۆیان بردیان بۆ هەولێرێ بەیانیەکەی زوو پۆلیسی شاری بەسواری وڵاخ هاتنە گوندی، جەلبیان هێنا بوو، چونکە هەر کە عەزیزی برادەرمان گیرابوو لەوێ ناوی هەموومانی دابووە پۆلیسەکان ئەوانیش بەدواماندا هاتبوونە گوندی و ئێمەشیان گرت و بردمانیان بۆ شاری، لە قشلّەی سواری تا لە هەولێرێ بمان خەنە زیندانێ، هەریەکەو لە ئێمە کەسێکی خۆمانی لەگەڵ هاتبوو بۆ هەولێرێ لەبەر ئەوەی ئێمە هێشتا منداڵ بووین لەوێدا هەریەکەو روبعە دینارێکیان سزا بۆ نووسی بووین ئەوەبوو لەوێ هەریەکەو ئەوانەی لەگەڵمان

هاتبوون پارەكەیان بۆ داین و ئازادكراین و كەسوكارەكەشمان زۆر سەر زەنشتیان كردین، ئینجا گەراینەوە گوندی قووچە بلباس.

هێشتا لە گوندی قووچە بلباس بووین تەمەنم حەوت ساڵان بوو دایكم تووشی نەخۆشیەكی كوشندە بوو ئەوەبوو دایكم لەوێ كۆچی دوایی كردو بەجێی هێشتم، بەڕاستی كەلێنێكی گەورە لە ژیانم بۆ من دروست بوو، بەداخەوە زۆری پێ نەچوو باوكیشم بەجێی هێشتم ئەویش كۆچی دوایی كرد، لەدەستدانی دایك و باوك لەم ماوە كورتەو لەم تەمەنەدا، بۆمن زۆر سەخت و ناخۆش بوو ئەوە بوو بە نەمانی دایك و باوكم هەتیو مامەوە لای براو برازنم مامەوە، ئەوانیش لەگەڵ مندا هەڵسوكەوتیان زۆر خراپ بوو، ئەوەندەی پێ نەچوو لەدوای مردنی دایك و باوكم براكەم منی كردە شوانی ماڵی خدری شەمێ)، هێشتا منداڵ بووم زۆر گوندو شوێنی پێ كردم بۆ ئەوەی شوانیم پێ بكات، هەموو ئەو شوانیانەشی كە بەمنی دەكرد داهات و پارەو پوولەكەی هیچی بۆ خۆم نەبوو، هەموو ئەو شەرتە شوانیانەی من كردبووم نەمدەزانی پارەكەی چەندەو چۆنە هەر هەمووی خۆی و خێزانەكەی لووشیان دەكرد، بۆ من تەنیا نان و زگ بوو هیچی تر، زۆر لە ژیانی خۆم بێزار ببووم، بەڵام هیچم لە دەست نەدەهات.

لای خۆمان ئەو ساڵە نەهات بوو ژیان و گوزەرانی خەڵكەكە زۆرخراپ بوو، هەر بۆیە مەجیدی برام لە گەل خاوەن موڵكەكانی باش موسیان لە بیتوێن رێك كەوتبوو هەندێك پارەیان لێ وەرگرتبوو بە سەرداهاتی توونن، لەم پارەیە مەجیدی برام تەنیا یەك شەرواڵی جانگی بۆ من كڕی، ئەوەی تری تاكو ئێستاش نازانم چی بەسەردەهات و چۆن سەرفی دەكرد، گوندی شێخ وەسانان لای من زۆر گرنگە لەبەر ئەوەی من دووجار ڕێم كەوتۆتە ئەو گوندە

بە تایبەتیش گەلی شێخێریٚ لە شێخ وەسانان، یەکەمیان لە ساڵی چلەکان بوو ئەو کاتە شوان بوویمە وەك شوانێك چوویمە بۆ بەر شەوینی مەڕەکانم دەبرد بۆ لەوەڕاندن شەوەکەشی دەمامەوە لە ئەشکەوتی گەلی شێخێریٚ تا بەیانی لەویٚ دەمامەوە لەگەڵ مەڕەکان شەوینم دەکرد، دووەمیانیان ئەو کاتە بوو کە هێزەکەمان لە ئێران لە شاری هەمەدان گەڕایەوە بۆ کوردستان بۆ یەکەم جار لە شێخ وەسانان، مایەوە ئەو هێزە بەفەرماندەی رەئیس کەمال موفتی بوو لەشێخ وەسانان لە ئەشکەوتی شێخێریٚ مابنەوە، لێرەوە با بەس بێت بۆ ئەوەی ڕێزبەندی بیرەوەرییەکانی خۆم لیٚ تێك نەچیٚ.

جا ساڵی ۱۹۵۳ بوو لە هەولێرەوە دەچووم بۆ کرکوك بەدوای ئیش و کارو کەسابەت دەگەڕام چەند ڕۆژێك لە کەرکوك مامەوە، هیچ ئیش وکارم دەست نەکەوت، بۆیە لە دواجار بڕیارمدا بگەڕێمەوە گوندەکانی لای خۆمان لەدەشتی هەولێر، دووبارە دەست بە شوانی و ڕەنجبەری و جوتیاری بکەمەوە، بە پیادە گوند بە گوند بەدوای ئیش دەگەڕام بۆ بژێوی ژیانم تاکو گەیشتمە شارۆچکەی پردیٚ و گوندەکانی دەورو بەری لە گوندی (شەعەل) خۆم گرتەوە، بووم بە سەپانی نوری ناوێك، ئەوەبوو زۆر لەم گوندە نەمامەوە، کەوتمە ناو کێشەی جووتیارەکانی گوندی شەعەل و ئاغاکایان کە گەیشتمە ئەویٚ تازە گرژییەك لەنێوان ئاغاکان و جووتیارەکانی ئەو گوندەدا دروست ببوو، بۆیە ئاغاکان بە دوای ئەوەبوون تۆڵە لە جوتیارەکان بکەنەوە، بۆ ئەم مەبەستە ئاغاکان مەفرەزەیە کی سەربازییان هێنابوو بۆ سەر گوندی شەعەل و هەرچی گەنج و کوڕو کاڵی گوند بوو لەفیرارو موتەخەلیفی سەربازی هەر هەموویان گێسك لێداو بردیانن بۆ بەندیخانەی دیبەگە، بۆ بەدبەختی منیش بەبەر ئەو ڕاپێچ کردنە کەوتم، لەپەریزیٚ کارم دەکرد

منیشیان لەگەل خەڵکی ئەو گوندە گلدایەوە بۆ شارەدێی دیبەگەیان بردین، لەوێ ناوەکانیان خوێندەوە ئەوە بوو ناوی من لەگەڵ ئەوان نەبوو. بەڵام لەوێدا یەکسەر بیرۆکەی ئەوەم بۆ هات کە خۆم لە شوانی و سەپانی دەرباز بکەم بۆ ئەوەی لە لایەکەی تریش خۆم لەدەستی مەجیدی برام ڕزگار بکەم و ببم بە سەرباز، ئەم بڕیارە هەر چەندە تۆزێك ناخۆش بوو کارێکی نامۆش بوو، چونکە ئەو کاتە خەڵك لەبەر سەربازی هەڵدەهات منیش بە پێی خۆم چووم ببم بە عەسکەر، بەڵام بۆ من ئاسایی بوو، ئەویش لەبەر بێ کەسی و بێزاری ژیانی خۆم بوو هەر بۆیە بەپێچەوانەی خەڵکەکە بەزۆری خۆم کردە عەسکەر. پاشماوەیەکی کەم بردمیان بۆ شاری موسڵ، پاش ئەوەی بۆ عەسکەری ڕەوانەی موسڵ کرام زۆر ئارەزووی ئەوەم هەبوو ببم بە حیزبی و لە ڕێزەکانی سوپا بۆ حیزب کار بکەم، ئەوە بوو لەساڵی ١٩٥٥ لەشاری موسڵ لە ڕێگای نائب عەریفیك بەناوی یاسین جوامێر پەیوەندیم بەپارتی دیموکراتی کوردستانەوە کرد، هەروەها لەساڵی ١٩٥٦ دوای ئەوەی بڕیارمدا بەیەك جاری لەسەربازی بمێنمەوە وەك خۆبەخش، ئەوەبوو مووچەکەم زیاد بوو.. بوو بەپێنج دینار هەر بۆیەش بڕیارمدا ژن بهێنم، دڵم زۆر پڕە هەر بەدڵ پڕیەوە وەسفی خێزانەکەی خۆمتان بۆ دەکەم ئەو خێزانەی بەهۆی منەوە زۆر زەحمەتی کێشاوە، من لە کوێ بوویم ئەویش لەوێ بووە پەندێکی کوردی هەیە دەڵێ: (پیاو هەندوە ژن لە دووە) ژنەکەی من یەکێك بووە لەو دە ژنەی هەولێرێ کە بەستوونی کارەبایان بەستنەوەو تایەی سەیارەیان پێ هەڵواسین، یەکێ بووە لەو ژنانەی وەك تەتەر نامەی پێشمەرگەی بە کەسوکاریان دەگەیاند، یەکێك بووە لەو ژنە فیداکارانەی هەمیشە لە ناخۆشیەکان هاوڕێم بووە، لە شۆڕشی ١٤ی گەلاوێژی ساڵی

١٩٥٨ بۆ ڕاهێنان لەسەر مەلەکردن ڕەوانەی بەغدایان کردین بۆ ماوەی ١٥ ڕۆژ ماینەوەو من ئەو کاتە لەبەغدا بووم کە شۆڕشی ١٤ی گەلاوێژ دەستی پێکرد لەناو شاری بەغدا بە چاوی خۆم بینیم لاشەی وەسی بە ستوونێکی کارەبا هەڵواسرابوو، هەروەها لاشەی نوری سەعیدیشم بینی کرابوو بەدوو لەت یەکیان لەکەرخ ئەوەی تریشیان لە ڕەسافە خەڵك بەدوای خۆیان ڕادەکێشا.

ئەوە بوو لەدوای ئەوە گەڕامەوە بۆ موسڵ، من ئەو کاتە لە فەوجی دووی لیوای پێنج بووم کاتێ شەواف هاتە ئەو شارە بۆ ئەوەی کودەتا بکا وگۆڕانکاری لە عەسکەر بکا، بەڕاستی خەڵکیان زۆر ئازاردا بە تایبەتی ئەوانەی کە لەگەڵ وان نەبوون، من ئەو کات بۆ ماوەی یەك هەفتە فەرماندەی پاسەوانی بەر دەرگای شەواف بووم، هەروەها پرۆژەی ئاوو کارەبای سەربازگاکەی لە ژێر چاودێری من دابوو، هەر کە شەواف بزوتنەوەکەی ڕادەگەێنێ، پاش سێ ڕۆژ دوو فرۆکەی مێکی ڕووسی هاتن شوێنی نیشتەجێبوونی شەوافیان تێکشکاندو شەواف هەڵهات و لە فرۆکەخانە سەربازێك شەواف کوشت و ئەوەبوو جوڵانەوەکەی شەواف هەرەسی هێنا و بۆماوەیەك بۆشایی حکومڕانی لە موسڵ دروست بوو، بۆیە تاوانێکی زۆر لەم شارە ئەنجامدرا ئەوەبوو هێزێکیان لە دهۆکەوە هێنا بۆ کۆنترۆلکردنی دۆخی ناو شاری موسڵ هێزەکە لەیەکێتی جووتیارانی دهۆك پێك هاتبوون ئەوەبوو ئەم هێزە توانیان کۆنترۆڵی دۆخەکە بکەن، هەر بۆیەش خەڵکەکە کە وێنەی عبدالکریم قاسمیان دەست نەدەکەوت بۆیە پارچەی ڕانکوچۆغەی کوردیان لە یەخەی خۆیان دەدا بۆ پاراستنی گیانی خۆیان، لەگەڵ ئەوەش خەڵکێکی زۆر لە ناوچوو و کوژرا، لەدوای ئەوە من گوازرامەوە بۆ هەولێر.

ئەو پیاوانەی لەسەردەمی خۆی و لە ئەوێ ڕۆژێ کە، بانگی کوردایەتیان دا لەڕۆژگارە سەخت و ئەنگوستە چاوەکان خۆڕاگربوون، بەو کوێرە خەتەی خوێندەواری کە هەیان بووە، بەبێ گوێ دانە سەخت و دژواری ڕۆژگارەکە خۆیان پێگەیاندوە، هەروەك چۆن لەکوردایەتیەکەیان بەرەو پێشەوە هەنگاویان ناوە لەم بوارەش کۆڵیان نەداوە، مام حەمید ڕەشاش، یەکێك بووە لەو کەسایەتیانەی باسی ژیان و نەخوێندەواری خۆی بەم شێوەیە دەکات و لاپەڕەکانی ژیانی خۆی هەڵدەداتەوەو دەڵێ: لەبەر ئەوەی سەردەمی منداڵی من قوتابخانە لە گوندەکان نەبوو، هەرچەند باسی ژیانی خۆم بکەم تەواو نابێ، باروگوزەرانی من زۆر خراپ بوو لەشوانی، سەپانی، دەستی پێکردووە، زۆر منداڵ بووم کە دایکم و باوکم جێیان هێشتم و کۆچی دواییان کردو بە هەتیووی گەورەبووم کەوتمە لای براو براژنم ئەوانیش، هەر زۆر زوو خستمیانە بەر کاروبەرخ و ئیشی خۆیان لە ماڵەوە، ئیشی دەرەوەشیان پێ دەکردم بەرخەوانی، شوانی، سەپانی، تا وەکو بووم بەسەرباز جلی سەربازیم لەبەر کرد، ئەوەی زیاتر هانی دام بۆ خوێندەواری ئەو کاتانە بوو، کە بووم بەحیزبی (پارتی)، چونکە دەبوا خۆم نامە بنووسم، هەروەها پێویست بوو بڵاوکراوەکانی حیزبیش بەخۆم بخوێنمەوە، بەتایبەتی ئەو کاتەی بووم بە پێشمەرگە، لەوێ دکتۆر حەسەن و حوسێن هەندێك خوێندەواری تر زۆر هەوڵیاندا بۆ ئەوەی من فێری خوێندن و نووسین بکەن، سوپاسیان دەکەم بەتایبەتی ئەوانەی ناویانم لەبیر کردوو.

دەربارەی پەیوەندی کردنی بەو کەسانەی لەبارزانییەوە نزیك بوون لە ڕواندزو دەوروبەری (مام حەمید ڕەشاش) دەیگێڕێتەوەو دەڵێ: ساڵی ١٩٦١ بوو گرمە گەرمی حیزبایەتی بوو لیواکەی ئێمە لە حامیەی ڕواندز بوو زۆربەی

عەریف و نائب عەریف و عەسکەرییەکانی لیواکەی ئێمە پەیوەندیان بە حیزبەوە کردبوو، لێرە سێ جار بەرپرسی حیزبیمان ئاشکرا بوو هەموو جارێ یەکێکی تریان لەجێگای ئەو دادەنا، یەکەم جار (عومەری سەید نەبی) بوو بە بەرپرسی حیزب لە لیواکە خەڵکی (کانی قوڕێ) بوو، کە ئەو ئاشکرابوو، پەیوەندی کرد بە شۆڕش ڕۆیشت و لەدوای ئەو عومەر ناوێك هاتە جێگەکەی ئەو، دوو مانگ ئەویش ئاشکرا بوو ڕۆیشت، لە دوای ئەویش سەعیدی مەلا ئەحمەد بوو بە بەرپرسمان، زۆری پێ نەچوو ئەویش ئاشکرا بوو، ئینجا من بووم بە بەرپرسی حیزبییەکانی لیوا، زۆر نەمابوو منیش ئاشکرابم شۆڕش دەستپێکرد، لەناو ڕواندزیش پەیوەندیم لەگەڵ (نەبی حەمەلاو، ئیبراهیم حەمەلاو) هەبوو، لەجوندیانیش پەیوندی نهێنیم لەگەڵ وەهاب ئاغای جوندیان هەبوو، هەروەها پەیوەندی باشیشم لەگەڵ جەلال بەگی دەرگەڵەیی هەبوو، زۆر دەچووم سەرم لێ دەدا، چونکە ئەویش حیزبی بوو، لەوێ مامەوە تا وەکو دەستپێکی شۆڕشی ئەیلول، پاشان ماڵم بردەوە بۆ هەولێرێ.

مام حەمید ڕەشاش، دەربارەی پەیوەندیکردنی بە شۆڕشی ئەیلول و چۆنیەتی پەیوەندیکردنی بەهێزی لەشکری کوردستانەوە بۆی گێڕامەوەو گوتی: من لە ١٩٦١/٩/١٦ لە سەرکەپکان پەیوەندیم بەڕێزەکانی شۆڕشەوە کرد، ئەو کاتەی پەیوندیم کرد شەو بوو ڕەشاشێك و کۆمەڵێك فیشەکم پێبوو جلوبەرگی سەربازیم هەر لەبەربوو ماوەیەك بوو بەپێ ڕێم کردبوو زۆر ماندوو شەکەت بووم کە گەیشتم لەشکرێکی زۆری پاشماوەی عەشائیری لەوێ بوون هێشتا ئەوانیش ناوی پێشمەرگەیان لێنەنرابوو هەر بە لەشکر ناویان دەبردن لای عەباس ئاغای ئاکۆ بوون، چەکەکەیان لێ وەرگرتم و لەبن کەپرێك لێی

ڕاکشام ماوەیەکی پێچوو پیاوێکیان ناردبوو، هاتە لام گوتی: عباس ئاغا دەیەوێ بتبینێ، منیش لەبەر ئەوەی لە دوورەوە زۆر گوێبیستی ناوی عباس ئاغا ببووم دەمویست لە نزیکەوەش بیبینم زۆری پێنەچوو هات و بەڕاستی بەخێرهاتنێکی گەرمی لێکردم لێم بەپێش کەوت و گوتی کاکی عەسکەر ئەوە بۆ تەقەت لە لەشکر کردووە منیش ووتم کاك عباس بەپێچەوانەوە من تەقەم لە لەشکر نەکردووە بەڵکو فیشەکێکی زۆریشم پێبووە هەر هەموویم بەسەر لەشکردا دابەش کردووە، دیاربوو یەکێك لە ناو لەشکرەکەی عباس ئاغا منی دەناسی پێی ووتبوو ئەوە فلانەو لێپرسراوی حیزبی بوو لە لیوای ئێمە خەڵکی دەکردە حیزبی بە عەباس ئاغای ووت من ئەوە دەناسم، هەر چەندە بەرامبەر من هەڵوێستەکەی گۆڕا، بەڵام من هیچ بەڵگەیێکم لا نەبوو حیزبێتی خۆم بسەلمێنم، لەبەر ئەوەی ئەو کات ئەوەی پەیوەندی بەشۆڕش بکردبایە دەبوایە پسولەی حیزبی لا بوایە، لەلایەکی تریشەوە من لە ناوچەی هەولێرەوە ببووم بە حیزبی واتە دوو سنوور جیاواز بوون، من تا ئەو کاتەی لێرە مامەوە ئیشوکاری ناو بارەگای لەشکریان پێ دەکردم.

مام حەمید ڕەشاش چۆنیەتی ناسینی خۆی لەلایەن لەشکرەوە واتە ئەو هێزەی لەسەرکەپکانەوە بوو دەگێڕێتەوەو دەڵێ: ئەوەبوو ڕۆژێکیان مەلا عەولاّ هاتبوو بۆ سەردانیکردنی عەباس ئاغا بە مەبەستی فیشەك پەیداکردن بۆ هێزەکەی کە لەشاخی سەفین بوون، هاتە بارەگای لەشکر لەسەرکەپکان هەر کە چاوی بەمن کەوت شا گەشکە بوو ووتی ئەوە لێرە چی دەکەی، منیش دوای ئەوەی بۆم گێڕایەوە کە چۆن پەیوەندیم کردووە، ئەوەبوو دوای ئەم سەفەرەی مەلا عەولاّ بۆ گوندی (سەرکەپکان) من بوومە متمانە پێکراوی ناوچەکەو عەباس ئاغا، بەڕاستی ئەوەی هەرگیز نابێ لەبیر بکرێ دەوری

عەباس ئاغایە کە ئێمە ئەو کات دوو لق بووین لەسەرکەپکان بۆ ماوەی ساڵێك بوو ئەرکی ژیان وگوزەرانی هەردوو لقەکەی خستبووە سەر ئەرکی خۆی و جێگاو رێگای بۆ کردبووینەوە.

لە درێژەی بیرەوەرییەکانی خۆی مام حەمید رەشاش ئێمەی بردەوە بۆ گوندی رێزینەو گوتی: لەگوندی رێزینە ناوی دەستەو پەل و لق و بەتالیۆن دەنراوو پێشمەرگە رێکخرایەوە، لە گوندی رێزینە بەئامادەبوونی مام جەلال و عەلی عەسکەری و مەلا عەولا و عومەر دەبابە کە لەوێ ئامادە ببوون، حەمید کاوانی کرا بە سەرپەل و منیش وەك جێگر دەست نیشان کرام و بووم بە جێگری سەرپەل، ئەو کاتە لەگوندی (دوواوێ) بووین لەپەلەکەمان چەند سەر دەستەیەك لەگەڵمان بوون لەوانە (رەحمانە رووتە، حوسێن کاوانی) ئەو کاتە بارەگای پەلمان لەگوندی دوواوێ بوو، پێشمەرگە باروگوزەرانی زۆر خراپ بوو، ئەگەر چی خەڵکی گوندەکە هاوکارمان بوون، لە جلوبەرگ و نووستن و خواردن و ژیانی رۆژانە و لە خۆشی و ناخۆشیدا.

هەروەها لەدرێژەی بیرەوەرییەکانیدا مام حەمید دەگێرێتەوەو دەڵێ: هەر لەو ساڵە لە یادی نەورۆز ئاهەنگێکی خۆشمان ئەنجامدا کەچی هیچمان نەبوو نە مایك و نە کورسی و نە کۆرس و نە گۆرانیبێژ، بەڵام نەورۆزێکی خۆشمان کرد، شۆڕش لە رانیە هەشت کورو هەشت کچیان هێنابوو بەنهێنی، لەوانە کچی مامۆستا تۆفیقی مەلا سدیقی، هەروەها کچ و کورێکی مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگیان لەگەڵدابوو، دەستپێکی ئاهەنگەکە بەچەند ئایەتێك لەقورئانی پیرۆز لە لایەن مامۆستا مەلا عەولا خوێندرایەوە لەپاشان مەلا عەولا گۆرانی شیرین بەهارەی گووت.

ئەی مام حەمید چۆن بوو بە حەمید رەشاش، ووتی: ئێمە پەلەکەمان لەدەشتی کۆیە بوو، سەرکردایەتی پارتی خەریکی کۆبونەوە بوون لە گوندی عەوالا زۆرینەی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی و سەرکردایەتی ئامادەببوون جگە لەبارزانی ئەویش لەبادیان لەبامەرنێ بوو لەدوای ئەم کۆبونەوەیە کە مام جەلال و عەلی عەسکەری و دکتۆر خالیدو محمود ئاغای کاکە زیادی هەر هەمووان لەوێ ئامادە بوون، بەدوای مەفرزەکەی ئێمەیان ناردبوو ئێمەش بێینە ئەوێ، ئێمەش ئەو کات بەفەرماندەی حەمید کاوانی لە گوندی ئامانج بووین، ئەو شەوەی کە نامەکەمان پێ گەیشت بەیانیەکەی زوو بەرێکەوتین لە شیوەشان گەیشتینە ئەم هێزە، بەرێکەوت ئێمە لەوێ پێنج حەمید ناو بووین لەوێ ئامادە بووین هەر کە مام جەلال بانگی هەر یەکەمانی دەکرد ئێمە هەر پێنج ناو حەمیدەکە وەلامّمان دەدایەوە، بۆیە مام جەلال ووتی ئەوەها نابێ، وەرن با یەکەو نازناوێکتان بۆ دابنێم لەو رۆژەوە ناوی منی نا حەمید رەشاش، بۆیە من زۆر بە نازناوی حەمید رەشاشەوە شانازی دەکەم لەبەر ئەوەی مامی گەورە ئەو ناوەی بۆ داناوم، هەر لەوێ بوو مام جەلال رایسپاردین بۆ ئەوەی بەشداری لە چالاکیەك بکەین و ئەنجامی بدەین، ئەوە بوو کە دەبێ بچین کەمین بۆ فەرمانبەرانی کۆیە دابنێین مەبلەغیکی باشی پارەیان لایە دەیهێنن بۆ شاری کۆیە، پاش ئەوەی هەواڵی ئەوە گەیشتە مام جەلال کە پارەکە دوا دەکەوێ، بۆیە مام جەلال مەفرەزەکەی ئێمەی بەرێکردو دکتۆر خالیدیش لەگەڵ ئێمە گەرایەوە بۆ ئەشکەوتی جەلی، لەدوای گەرانەوەی ئێمە بە رۆژێك هەواڵەکە گەیشت بوو، کەوا پارەکە بەیانی دەگات، ئەوە بوو مام جەلال و چەند پێشمەرگەیەك لەنزیك گوندی شێخ شەروان کەمینێك دادەنێن پارەکە دەست بەسەر دادەگرن کە برەکەی

٣١٠٠٠ سی و یەك هەزار دینار بوو هەر هەموویان گەیاندە ناو شۆڕش و لەگوندی ڕێزینە لەوێ دابەشیان کردو کە لەو پارەیە ١٣ سیانزە هەزار دیناریان بۆ مەلا مستەفا بارزانی نارد.

ئەشکەوتی مام جەلال و گوندی شێخ شەروان یادەوەرییەکانی، مام حەمید ڕەشاش لەم ڕووەوە دەڵێ: لەبەر ئەوەی زۆربەی کاتەکانی مام جەلال لەم ئەشکەوتە بووە لەساڵەکانی شەستەکان، بۆیە هەر بەناوی ئەو ناوبانگی دەرکردبوو هەر چەندە هەڤاڵان (مام جەلال، عومەر دەبابە، عەلی عەسکەری) زۆربەیان لەم ئەشکەوتە ماونەتەوە، بەڵام ئەوەی لێی بەرپرس بوو دکتۆر خالید بووە زۆر جاریش ئێمە کە لە جەولەی پێشمەرگایەتی دەگەڕاینەوە لەوێ پشوومان دەداو شەو لەوێ دەماینەوە بەرۆژیش دەهاتینە ناو گوندی شێخ شەروان.

لەساڵی ١٩٦٢ هەندێك لە ئەفسەری عەسکەری پەیوەندیان بەشۆڕشەوە کرد لەوانە عەبدوللا جەبووری و تەها بامەرنی بوون، بەکر ئاغاش ئەفسەر بوو لەناو شۆڕش، داوایان لە مام جەلال کرد کە سریەکی عەسکەری کۆماندۆ دروست بکەن مەشقی سەربازیان پێ بکەن، مام جەلالیش ڕازی بوو بۆیە کۆمەلێك پێشمەرگەیان هێنا جلوبەرگیان جیاواز بوو، هەر هەموویان چەکی کلاشینکۆفیان پێبوو، گوایە ئەوانە بۆ شەڕی زۆر قورس و تایبەت ئامادەکراون، لەساڵی ١٩٦٣ ئەو هێزە تایبەتە لەگەڵ ئێمە دانیشتن بۆ ئەوەی پێکەوە نەخشە دابنێین بۆ دەست بەسەر داگرتنی سەنگەرەکانی سەر هەیبەت سوڵتان کە ئەو کات ئەم سەنگەرانە جاشی لێبوون، ئەو پلانە زۆری خایاند و ماوەیێکی باشی بەسەر داچوو تا وای لێهات حکومەت بەهەموو نهێنیەکانی ئێمەی زانیبوو، ئێمەو ئەو هێزەی کۆماندۆ و هەندێك

هێزی تر کە عەلی عەسکەری هێنابووی، هێزەکانیان دابەش کرد بوو، من و عەریف عەلی رقم یەك بۆ سەنگەرەکانی پێشەوە دەست نیشانکراین، ڕەشید سندی و هێزێکی تر بۆ سەنگەرەکانی دواوە دانرابوون، ماوەیەك بوو چەند دانەیەك لە موشەکی بازووکەمان بۆ هاتبوو، بۆیە نهێنی دەستپێکردنی شەڕەکە، ئەوەبوو هەر کە ڕەشید سندی لە دوواوە موشەکێکی بازووکە لەسەنگەرەکانی پێشەوەی دوژمن بدات ئینجا لە هەموو لایەکەوە ئێمە دەست بە هێرشەکە بکەین، جاشەکان لەبەر ئەوەی نهێنیەکانی ئێمەیان دەست کەوتبوو، ئەوان پێشی ئێمە دەستیان بە هێرش کرد لە هەموو لایەکەوە تەقە دەستی پێکرد بۆ سەر هێزەکانی ئێمە و کەمینەکانی ئێمەیان شکاند، لەو شەڕە ئێمە زیانی گەورەمان پێگەیشت، دوو پێشمەرگەی قارەمان لە هێزەکەی ئێمە شەهیدبوون چەندین بریندایشمان هەبوو.

زۆرن ئەوانەی لەسەر مێژووی ئازادیخوازی نەتەوەی کورد بابەت و شارەزاییان هەیە یاخود بۆ ماوەیەك لەناو ڕووداوەکان ژیاون و بوون بە شایەتحاڵی ڕووداوەکان، شۆڕشی ئەیلولیش یەکێکە لەو ڕووداوانەی نزیکەی نیو سەدەی بەسەردا تێپەڕ بووە زۆرکەس و لایەنی سیاسی چیرۆك و بەسەرهاتی جیاجیان لەیادەوەرییەکانی خۆیان تۆمار کردووەو ئیمڕۆش ویژدانی خۆیان ئاسوودە دەکەن و بۆ لاپەڕەکانی مێژوو تۆماری دەکەن لەم گەشتەماندا بە ناو یادەوەرییەکانی یەکێك لە پێشمەرگە دێرینەکانی سەدەی ڕابردوو کە تاکو ئەم چرکە ساتەش لە ژیاندا ماوە وەك کادیرێکی لێهاتووی ئەو سەردەمەش بەردەوامەو چیرۆك و بەسەرهاتەکانیدا دەمانباتەوە ناو توولە ڕێیەکانی کوردایەتی و لەناو شۆڕشی ئەیلولدا وەك سەرمایەیێکی نیشتمانی لەهزرو بیری خۆییدا تۆماری بکەین.

یەکێك لەو پێشمەرگەو قارەمانانەی کە لەسەرەتاوە وەك کادیرێکی چالاکی پارتی دیموکراتی کوردستان بە نهێنی لەناو سوپای عێراقی و سەربازگاکانی دوژمن کاری حیزبایەتی ئەنجام داوەو لەگەڵ سەرهەڵدانی شۆڕشەکەش بەشداربوێکی چالاك بووەو لە هەموو قۆناغانەکانی شۆڕشیدا دەوری بەرچاوی هەبووە وەکو سەربازێکی وون لەم ڕۆژگارەدا بووتە شاهێدحاڵی هەموو ئەو ڕووداوانەی کە لەم ماوەیەدا ڕوویان داوە دەڵێت: ئەو کاتەی کە سەرباز بووم لە فەوجی سێی سەر بە لیوای سێی پیادە، ئێمە زۆربەمان لەو فەوجەدا سەرباز بووین کورد بووین، سەرەتای ئەوەبوو کە ئاڵوگۆرکێ دەکرا لە نێوان کوردو عەرەبدا تازە سەربازی عەرەبیان دەهێنا لە کوردستان جێ نیشینیان دەکردو کوردیشیان دەبرد لە خوارووی عێراقیان دادەنا، ئەو کاتە ئەندامانی حیزب (پارتی) هەموویان یەك بۆچوون نەبووین بەڵکو لێکدانەوەی جیاوازمان هەبوو لە سەر دەست پێکردنی شۆڕش، لەسەروو بەندی ئەوەدا بوو کە هەندێك لە عەشایرەکانی ناوچەکە هێزیان بۆ خۆیان کۆدەکردەوەو خۆیان ئامادە دەکرد، لێرەو لەوێش باس لەوە دەکرا کە ئەو ساڵە لەوانەیە شۆڕش دەستپێبکا، لەم کاتانەدا بوو کە سەدیقی میران بەگ لە نێوان هەردوو گوندی حوجران و کاوانیان دەکەوێتە کەمینێك و دەیکوژن، بەو هۆیەوە کۆمەڵە کەسێك لە دانیشتووانی کاوانیان و حوجران، تاوانبار دەکرێن بە کوشتنی سەدیق بەگ، لە ١٩٦١/٢/١٨ دوای ئەوەی ئەو خەڵکانە بەکوشتنی میرانی سەدیق بەگ تاوانبار دەکرێن فەرمانی گرتنیان بۆ دەردەچێت، هەر بۆیە ئەوانیش خۆیان نادەنە دەست و دەچنە شاخی سەفین لە ئەشکەوتەکان لەوێدا خۆیان حەشار دەدەن و بۆ ماوەیەك لەوێ دەمێننەوە، بۆ ئەوەی خۆیان بپارێزن و نەکەونە بەردەستی پیاوەکانی

حكومەت مەبەستی تۆڵە سەندنەوە لە خوێنی سدیق بەگ، میرەكانی شەقلاوە هێزێكی زۆریان كۆكردەوە بۆ ئەوەی هێرش بكەنە سەر شاخی سەفین، ئەو مەفرەزەیە كە ئەوە دەزانن ئەو جێگایە بەجێ دەهێڵن دەچن بۆ شارۆچكەی ڕانیەو لەدۆڵە ڕەقە لە لای عەباسی مامەند ئاغا لەسەركەپكان دەمێننەوە، دوای ئەوە بۆ پاراستنی گیانی خۆیان جێگای خۆیان دەگۆڕن و دەچنە لای ئاغاكانی پشدەر لەوێش ماوەیەك دەمێننەوە و دووبارە جێگای خۆیان دەگۆڕن و بۆ ماوەیەكیش دەچنە لای ئەحمەد شاباز لەوێش ماوەیەك دەمێننەوە، دوای ئەوە مانگی شەش لەساڵی ١٩٦١ ئەو هێزە دەگەڕێنەوە بۆ شاخی سەفین و لەئەشكەوتەكانی ئەو شاخەدا جێگیر دەبنەوە دوای مانەوەیان لەوێدا ژمارەیەكی تر لە خەڵكی دەوربەری شەقلاوەو ناوچەكانی تر پەیوەندی بەو مەفرەزەیەوە دەكەن تا وای لێدێت ژمارەیان زیاد دەكا و هەندێك خەڵكی ناسراو لەم لاو ئەو لادا پەیوەندیان پێوە دەكەن لەوانەی كە پەیوەندیان پێیانەوە كرد لەم كاتەدا كە لای من دیارو نووسراون، پێك هاتبوون لە سەعید مەسیفی، مام تەها ڕەشكە، حەسەن ناسر، وەستا شێخ محەمەدو برازاكەی كە ناوی عومەر بوو، خالید ئاژگەیی، مامۆستا جەوهەر هیرانی، بەشێكی تر لە خەڵكی كاوانیان، چوونە پاڵ ئەو مەفرەزەیە لە شاخی سەفین، ئەوانە هەر هەموویان پارتی بوون و لەپەیوەندی دابوون لەگەڵ حیزب، بۆیە حیزب لە زۆر شت ئاگاداری دەكردنەوە، تا ئەو ڕۆژەی كە شەمسەدین موفتی فەرمانی دەستگیركردنی بۆ دەردەچێت لەلایەن حكومەتەوە لەهەولێر ئەویش خۆی نادات بە دەستەوەو كە ئەو كاتە مەفرەزەكە لە ئاقوویان و پوونگینە بوون لەم ناوچە دەسوڕانەوە، شەمسەدین موفتیش پەیوەندی بەو مەفرەزەیە دەكات و جار جارەش

مامۆستا مەلا عەولاَ کە ناسراو بوو بە مەلا ماتۆڕ سەردانی دەکردن، لە درێژەی ئەو پەیوەندی کردنانە تا وای لێهات لەناو پۆلیسە کوردەکانیش بیرۆکەی پەیوەندی کردن بەم مەفرەزەیە هاتە ئاراوەو بە تایبەتیش لەناو سەربازگەو مەخفەرەکان، عەسکەرو پۆلیسە کوردەکان، تا ئەو ڕۆژەی پەیوەندیکردنی چوار پۆلیس لەهەولێر بە مەفرەزەکەی شاخی سەفین دەنگی دایەوە حکومەت هەستی بەوە کردبوو کەوا خەڵکێکی زۆر خۆی ئامادە کردووە پەیوەندی بەو مەفرەزەیە بکات، لەوەش دەترسا ڕۆژ لەدوای ڕۆژ ئەم مەفرەزەیە لەشێوەی هێزێکی بچوکی یاخی بوو بۆ هێزێکی گەورەو تۆکمەی عەسکەری خۆی نیشان دەدا بۆیە حکومەت شڵەژاو هەر لەم سەرو بەندەش دابوو چوار پۆلیس بەفەرمانی حیزب پەیوەندیان بەو مەفرەزەیە کرد ئەوەش ناوەکانیانە(عەریف سلێمان، ئەنوەر جۆخین، ڕەشید شۆرە، ڕەحمان مەلا قادر) ئەوانە بە فەرمانی حیزب پەیوەندیان کردبوو لەئاقوبان لەگەڵ شەمسەدین موفتی یەکیان گرتەوە. پەیوەندیکردنی ئەو چوار پۆلیسە دەنگی دایەوە لەناو سەربازو پۆلیسە کوردەکان، ئەمەیان بەجارێك حکومەتی شپرزە کردبوو، لەناو سەربازگاکان توندوتیژی و چاودێری کردنێکی زۆر وورد بەتایبەتی لە سەر کوردەکان پەیڕەوکراو باوەڕیان بە سەربازو پۆلیسە کوردەکان نەما هەر سەربازو پۆلیسێکی کورد عەرەبێکیان لەگەڵ دادەنا بەتایبەتی لەکاتی پاسەوانی کردنی شەوانە تا ئەو بێ متمانەییە وای لێهات حکومەت هێز کۆبکاتەوە لەسەربازو جاش بۆ ئەوەی هێرش بکەنە سەر ئەو مەفرەزەیە، هەر لەو کاتەدا بوو هەشتا پۆلیس لەعەریف و نائب عەریف پەیوەندیان بەو مەفرەزەیەی شاخی سەفینەوە کرد، بەخۆیان و چەکەکانیانەوە تا مانگی هەشت ئەو مەفرەزەیە ژمارەیان

بوو بە دوو سەد کەس زیاتر، لەو کاتانە بوو لیواکەی مام حەمید ڕەشاش لەسەرەتای مانگی حەوتی ساڵی ١٩٦١ بۆ فەرەزیات چوونە گوندی بەرزێوە، ئەوەبوو مام حەمید ڕەشاش و هاوڕێکانی هەر کە لەگوندی بەرزێوەی بوون کەوتنە پلاندانان بۆ پەیوەندی کردن بەشۆڕش، هەر چ کاتێ کە شۆڕش دەست پێبکات ئەوانیش دیارییەکی باش بگەیننە ناو شۆڕش.

لەگەڵ (مام حەمید ڕەشاش) لەدرێژەی گەشتەکەماندا لە تووله ڕێیەکانی کوردایەتیدا بەردەوام دەبین و دەڵێ: هەر کە سەربازگەکەمان لەبەرزێوێ جێگیر بوو ئێمەی ئەندامانی حیزب لەناو لیواکە بەنهێنی کۆبووینەوە بۆ ئەوەی ئەگەر شۆڕش دەستی پێکرد چی بکەین باشە بۆ ئەوەی ببینە پاڵپشتی شۆڕشەکە، بیرمان لە پەیوەندی کردن و پلاندانان کردەوە لەسەر ئەوە ڕێکەوتین لەگەڵ دەستپێکردنی شۆڕشەکە ئێمەش لەناو لیواکە گورزێك لەدوژمن بوەشێنین و دەست بەسەر هەموو لیوای سێ دابگرین بە چەك و تەقەمەنیەکانیشەوەو بگەێنینە ناو شۆڕش، مام حەمید دەڵێ ئەو کارە زۆر ئاسان بوو لەبەر ئەوەی ئەو کاتە هەر هەموو لێپرسراوی کۆگاکانی چەك و تەقەمەنی لەلیوای سێ کورد بوون و لە هەمان کاتیشدا حیزبی بوون ، هەر بۆیە ئێمە شەوان کۆگاکانمان بەکلیلی حیزب دادەخست بۆ ئەوەی هەر کاتێك بۆمان دیاری بکرێ ئەوە زۆر بەئاسانی بتوانین دەست بەسەر هەموو چەك و جبەخانەکەی لیوا دابگرین، پلانێکی زۆر تۆکمەمان دانابوو بۆ دەست بەسەر داگرتنی سەربازگەکەو زۆر ئاسان بوو لەبەر ئەوەی پاسەوانەکان هەریەکەو دوو فیشەکیان لابوو، لەلایەکی تریشەوە داوامان لە حیزب کردبوو لەشکر کۆبکاتەوە بۆ ئەوەی هێرش بکاتە سەرمان و ئێمەش لیواکە بە دەستەوە بدەین، جگە لە چەك و جبەخانە ئێمە سێسەد ولآغمان لابوو، هەر هەموویمان

ئامادە کردبوو بۆ ئەوەی بیانگەیەنینە ناو شۆڕش، لێپرسراوەکەی فەوجی سواریش هەر لایەنگیری حیزب بوو ئەویش ئەندامی خۆمان بوو، لەدوای ئەوەی پیلانەکەمان داڕشت کەوتینە هەوڵدان بۆ بینینەوەی ڕێگایەك بۆ ئەوەی پەیوەندی بە بارزانییەوە بکەین، چونکە بەڕاستی کارێکی گەورە بوو و پێویستی بەوە هەبوو سەرکردایەتی کوردیش ئاگادار بێ لەم پلانەی ئێمە، بۆ ئەوەی بزانین پلانی ئەوان چییە، بۆیە کەوتینە پەیوەندی کردن بە وەهاب ئاغای جوندیان کە لە بارزانیەوە زۆر نزیك بوو نهێنیمان پێدان، ئەوانەی لەم پلانەدا ئاگادار بوون تەنیا ١٠ کەس بووین لەوانە ئێستا تەنیا سێ کەسمان ماوین کە بریتین (حەمیدرەشاش، خورشید شێرە، ڕەحمان بێتووشی) لەڕێگای وەهاب ئاغای جوندیان دەقی پلانەکەمان گەیاندە مستەفا بارزانی، پاش ماوەیەك وەهاب ئاغای جوندیان وەڵامی داینەوە گوتی بارزانی فەرموویەتی (جارێ زۆر زووەو ئێمە خۆمان ئامادە نەکردووە بۆ شۆڕش، جارێ بە تەمای شۆڕش نین کەسیش با دەست لە خۆی نەدا).

مام (حەمیدرەشاش) لەدرێژەی بیرەوەرییەکانیدا بەتولە ڕێیەکانی خەباتی کوردایەتیدا دەڵێ: لەدوای بڵاوەپێکردنی لەشکری عەشائیری مام جەلال تاڵەبانی خۆی و تەنیا ١٧ پێشمەرگە هاتنە چەمی ڕێزان زۆربەی پێشمەرگەکان بێ چەك بوون لەوانە مەلا ناسیح بوو، یەکێك بوو لەو ١٧ پێشمەرگەیەی لەگەڵ هەڤاڵ مام جەلال کە هاتبوون بۆ چەمی ڕێزان، مام جەلال شوکر قادرو پێشمەرگەیەکی تری نارد بۆ لای ئەو مەفرەزەیەی شاخی سەفین، کە هەندێ چەکیان بۆ بنێرن لەو چەکانەی لەجبخانەی هەولێرەوە هاتبوون بۆ شاخی سەفین، ئەوەبوو سیانزە لەو چەکانەیان بۆ ناردن، لە مانگی شەشی ١٩٦٢ بوو کە هەندێك لەکادیرانی حیزب لەشارەوە هاتبوونە

ده‌ره‌وه بۆ چه‌می ڕێزان له‌وانه (مامۆستا برایم ئه‌حمه‌د كه سكرتێری حیزب بوو، مامۆستا نوری شاویس ئه‌ندامی مه‌كته‌بی سیاسی بوو، مامۆستا عه‌لی عه‌بدولاً كه ئه‌ویش ئه‌ندامی مه‌كته‌بی سیاسی بوو) هه‌ر ئه‌و ڕۆژه مام جه‌لال له‌گه‌ڵ من و عه‌ریف عه‌لی دانیشت و ووتی وه‌رن با هه‌ڤالآنی مه‌كته‌بی سیاسیتان پێ بناسێنم، ئێمه‌ش چووین بۆ لایان و هه‌ر له‌و شه‌وه‌شدا بوو كه‌من بۆ یه‌كه‌م جار له‌نزیكه‌وه مامۆستا برایم ئه‌حمه‌دم ناسی زۆر ڕێزی لێ گرتین، پیاوێكی زۆر به‌ڕێز بوو ماوه‌یه‌كی باش لایان دانیشتین و دوای ڕۆیشتین، له‌دوای دوو ڕۆژ مام جه‌لال به‌دوای منیدا ناردو چوومه لای و گوتی: ده پێشمه‌رگه له‌وانه‌ی لای خۆت دیاری بكه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ ئه‌ندامانی مه‌كته‌بی سیاسی سه‌فه‌رێك هه‌یه پێویسته تۆش سه‌رپه‌رشتی ئه‌و هێزه بكه‌ی، منیش گوتم به‌سه‌رچاو هێزێكم پێكهێنا له ده پێشمه‌رگه ئه‌وه‌بوو بۆ به‌یانیه‌كه‌ی زۆر زوو بوو كه به‌ڕێكه‌وتین بۆ حاجی ئۆمه‌ران كه مه‌به‌ستیش له‌و گه‌شته‌دا چوونی ئه‌ندامانی مه‌كته‌بی سیاسی بوو بۆ لای جه‌نابی مسته‌فا بارزانی دیاره ئه‌و كاته باره‌گاكه‌ی بارزانی له حاجی ئۆمه‌ران بوو، ئێمه كه گه‌یشتینه ئه‌م ده‌وربه‌ره له‌وێدا ئه‌و هێزه‌ی له‌گه‌ڵ بارزانیدا بوون، گه‌مارۆی مه‌خفه‌ره‌كه‌ی ڕایاتیان دابوو، بۆ ماوه‌یه‌كی زۆر ئه‌م مه‌خفه‌ره خۆی نه‌ده‌دا به‌ده‌سته‌وه نزیكه‌ی چل ڕۆژی پێچوو ئینجا ئه‌م شه‌ڕه یه‌كلاییی بوه‌وه‌و ئه‌و ماوه‌یه‌ش ئێمه هه‌ر به‌ڕێوه بووین له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به قۆناغ ده‌ڕۆیشتین، ئه‌وه‌بوو ڕۆژێكیان له گوندی شێخ وه‌تمان چله‌ی هاوین بوو كاتی زه‌رده‌لو پێڕاگه‌یشتن بوو بۆ پشوودان له‌بن دار زه‌رده‌لویه‌ك جێگایان بۆ ڕاخستین ئه‌و ناوه هه‌ر هه‌مووی زه‌رده‌لوی هه‌ڵوه‌ری بوو براده‌ران هه‌مووی خه‌ریكی زه‌رده‌لو خواردن بوو له‌وێ كۆیان ده‌كرده‌وه‌و ده‌یانخوارد، مه‌لا عه‌ولاً به‌سه‌ر

دارەکە کەوت بۆ داتەکاندنی زەرەلوەکە، مامۆستا برایم تورە بوو گوتی ئەوە هەموو زەردەلوە لێرە هەڵوەریوە تۆ بۆ بەسەر ئەو دارە کەوتی، ئەویش بەبێ دەنگی هاتە خوارەوە، لەوێدا من چەند رۆژێك لەگەڵیان دابڕام و چوومە گوندی خۆشکان، گەڕانەوەکەم بۆ ئەو گوندە لەسەر فەرمانی مام جەلال بوو، وتی: سێ ئەفسەر پەیوەندیان کردووە بەشۆڕش لە گوندی خۆشکان بڕۆن بیانهێنن بۆ ئێرە، ئەوەبوو منیش بەڕێکەوتم خۆم و چەند پێشمەرگە یەك بووین، کە گەیشتمە ئەوێ بینیم یەك لە ئەفسەرەکان (موقەدەم عەزیز عەقراوی)یە، یەکێکیشیان رئیس (بەکر عەبدولکەریم) بوو، ئەوەی تریشیان (عەزیز ئەتروشی) بوو هەر سێ ئەفسەرەکەم وەرگرت لەگەڵ نامەیەك بەڕێکەوتمەوە بۆ لای ئەندامانی مەکتەبی سیاسی، ئەوەبوو لە ڕایات پێك گەیشتینەوە، شەو بوو شەڕیش تەواو ببوو ئەوانەی لە مەخفەرەکە بوون خۆیان بە دەستەوە دابوو، هەروەها کە گەیشتینە ئەوێ مستەفا بارزانیش لەوێ بوو نامەکەم دایە دەست بارزانی خۆی، پێم ووت ئەوە ئەو سێ ئەفسەرەیە کە پەیوەندیان بە شۆڕشەوە کردووەو لەسەر داوای خۆمان ئەو مەفرەزە پێشمەرگەیە داوایان لە مام جەلال کرد با بارزانی ببینن و لەگەڵی دابنیشین، مام جەلالیش داواکەی ئێمەی قبوڵ کرد ئەوەبوو ئێمەی بردە لای بارزانی، بۆ مێژوو دەیگێڕمەوە بارزانی زۆر لەوە تورەبوو کە یەکێك لە پێشمەرگەکان دەستی ماچ کرد.

لە هەولێرەوە بۆ هەڵەدن، مام حەمید رەشاش لەدرێژەی یادەوەرییەکانی لەبارەی ئەم هێزە دەڵێ: مام جەلال هێزێکی گەورەی کۆکردبۆوە لە گوندی هەڵەدن بۆ مەبەستی گرتنی چوارتاو باسنێ و گرتنی چەند مەخفەرێکی پۆلیس لەم ناوچەیە، ئەو هێزە کۆکرابۆوە ئێمە ئەو هێزەی ناوچەی هەولێر

لە دۆڵەڕەقە بووین ژمارەمان حەفتاو پێنج پێشمەرگە بوو شەهید حەمید کاوانی لێپرسراومان بوو، منیش جێگری بووم، مام جەلال بەدوایدا ناردین بۆ ئەوەی، ئێمەش بەشداری بکەین لەم چالاکیانە، ئەوەبوو ئەو هێزەمان جولاند بۆ گوندی هەڵەدن بەڕێکەوتین هەر کە ئێمەش گەیشتین ژمارەی لەشکرەکەی مام جەلال سەرپەرشتی دەکرد کە لەهەڵەدن بوون.. بوو بە سەدو پەنجا پێشمەرگە، ئەوەبوو ئەو هێزە بەڕێکەوت بۆ ماوەت.

مام حەمید بۆ پێناسەی ماوەت هەر لەگەڵ گێڕانەوەی یادەوەرییەکانی لەگەڵ ئەم هێزە دەڵێت ئێمە هاتینە ئەو شارە ساڵی ١٩٦٢ بوو بەڕاستی شارێکی بەخشندە بوون، ئەو ئێوارەیە کە گەیشتینە ماوەت مەخفەرەکەی پۆلیس هەر لە ماوەت مابوو ئەفسەرەکەی گوایە لەگەڵ حیزب بوو ناوی جەلالی حاجی عەلی بوو، پێش ئەوەی هێزەکەی پێشمەرگە بگاتە ماوەت جەلالی حاجی عەلی دەرگای مەخفەرەکەی لەسەر پۆلیسەکان داخستبوو، ئەوەبوو مام جەلال خۆی هێزەکەی بەم ناوچەیەدا بلاوکردبۆوە بۆ ماوەی پێنج ڕۆژ لێرە ماینەوە، هەموو ئەوگوندانەی ئەو هێزەی پێدا دەڕۆیشت مام جەلال بە ووتارە ئاگرینەکانی توانیبووی سەرنجی زۆربەی خەڵکی ئەم ناوچەیە بۆ پێشمەرگە رابکێشێ و وایان لێبکا ببن بەهێزی پشتگیری بۆ پاڵپشتی شۆڕش ئەوەبوو بە چەکەکانی خۆیان بوونە پێشمەرگەو نۆرەدار واتە پانزە رۆژ پانزە ڕۆژ چەکیان لەگەڵ پێشمەرگە هەڵدەگرت.

دەست بەسەرداگرتنی چوارتاو شەهید بوونی حەمید کاوانی چیرۆکێکیتری مام حەمیدرەشاشە، گرتنی مەڵبەندی ناوەندی چوارتا مام جەلال پلانەکەی بۆ دارشت بووین ، کە لە شەوی نەورۆز چوارتا دەبێ ئازاد بکرێت ، ئەوەبوو مام جەلال لە گوندی کەناڕوێ هێزەکەی دابەش کرد بۆ چەند قۆڵێکەوە،

حەمید کاوانی و هێزێکی رەوانەی تەگەران کرد ، من و رەحمان رووتە و وەسمان حوجرانی و برازایەکی لەگەڵ چەند نۆبەدارێك لە بەردی قەڵی ، بەرامبەر مەڵبەندی ناوەندی چوارتا دانابوو ، مام جەلالیش لەگەڵ عەریف عەلی لەناو چوارتا بوون ، ئەوەبوو بۆ نیوەڕۆکەی لەسلێمانییەوە هێزێکی گەورە هاتبوو کە لەپۆلیسی گەرۆك پێکهاتبوون ، لە تەگەران حەمید کاوانی و هێزەکەی بەرەنگاری بوونەوە تاکو درەنگانی شەو ، شەڕ بەردەوام بوو هێزەکەی حکومەت شکستی هێنا، بۆیە بەیانیەکەی هێزێکی تری گەورە لە سلێمانیەوە هاتبوو، ئەو جارەیان فڕۆکەی جەنگیشیان لە گەڵدا بوو ، حەمید کاوانی هەڵدەستێتە سەر پێیان و تەقە لە فڕۆکەکان دەکا و بۆیە فڕۆکەکە دەگەڕێتەوە سەریان و حەمید کاوانی و کاکۆ سەعیدیش شەهید دەبن ، هەرچەندە لەو شەڕە ئێمە دەستکەوتی زۆرمان هەبوو بەلاّم لەبەر شەهیدبوونی ئەم دوو پێشمەرگە قارەمانە هێزەکانمان کێشایەوە دواوە بۆ سەرگەڵو، لەوێ بەرێز مام جەلال دەستکەوتەکانی دابەش کرد بەسەر ئەوانەی بێ چەك بوون ، بۆ بەرز کردنەوە وورەی پێشمەرگە و جەماوەری ناوچەکە هەڤاڵ مام جەلال پێ ی ووتم نارنجۆکێك بخە ئەم دۆڵە منیش دوو نارنجۆکی دووگرێم لابوو یەکێکیانم هەڵدایە دۆڵەکە دەنگی دایەوە.

لە گوندی دڕییەوە بۆ (ئەشکەوتەکانی ماڵومە)... چەند ئەشکەوتێك بە ڕیزیەکەوە لە پشتی گوندی مالومە لە باوەشی زنجیرە شاخی ئاسنگەرانەوە بوو لەم شوێنە سەختەدابوو کە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان لەگەڵ کۆمەڵە پێشمەرگەیەکی قارەمان بۆ ماوەی دوو ساڵ لە ئەم ئەشکەوتانەدا دەژیان و کردبوویانە مەیدانی خەبات و تێکۆشان و کاری سیاسی و بە ئامانج گەیاندنی مەسەلەی ڕەوای میللەتەکەمان و کاری رۆژانەی خۆیان لێ بە ئەنجام دەگەیاند.

مام حەمید ڕەشاش دەگێڕێتەوە دەڵێت: من لەم شوێنە وەکو لێپرسراوی پاسەوانەکانی مەکتەبی سیاسی بووم سەرەتا کە لە گوندی دڕینەوە هاتین بۆ ئەشکەوتەکانی ماڵومە ، یەکەم جار لە دەسپێکی کارەکانماندا هەڵسابن بە خاوێن کردنەوەی ئەشکەوتەکان، لە خواروی ئەشکەوتەکانیش چەند ژورێکمان بۆ پێشمەرگەکان دروست کرد لە دوای ئەوە دا ئینجا هەڤاڵانی مەکتەبی سیاسی هاتنە ئەوێ رۆژانە کارو بارەکانی خۆیان لەوێدا ئەنجام دەدا و کادیرانی حیزب دەهاتن بۆ سەردانی کردنی هەڤاڵان و تا وای لێهات بوو بە سەنگەرێکی تووکمە تا ئەو کاتەی هەڤاڵان (م.س) یەکەم سەفەریان بۆ ئێران ئەنجامدا ، لەدرێژەی بیرەوەرییەکانی مام حەمید ڕەشاش شوێنی جوگرافی و ژمارەی ئەشکەوتەکانی بۆ دەست نیشان کردین دەڵێت: لە ماڵومەدا ئەشکەوتی زۆری تێدا هەبوو، بەلام سێ ئەشکەوتی بەتەنیشت یەکەوەی لێبوو یەکێکیان بچووك بوو تەنیا جێگای سێ کەسی لێ دەبۆوە ئەوەبوو هەرسێ ئەندامەکەی مەکتەبی سیاسی لەناو دەخەوتن، هەرچەندە کە سەرەتا هاتین تەنیا خۆمان و چەکەکانمان بووین، مامۆستا برایم ئەحەمەد نەبێ بەتانیەکی لابوو ئەویشی لە ئەشکەوتە بچوکەکەدا ڕاخست و بۆخۆیان شەو لەسەری دەخەوتن ، بەڕاستی مامۆستا برایم پیاوێکی زۆر وورد بوو هەتا بڵێی پاك و خاوێن بوو ئەوەبوو ناوەوەی ئەشکەوتەکەی ڕازاندبۆوە بە ڕۆژنامەی کۆن داپۆشی بوو ، ئەندامانی مەکتەبی سیاسی لەوێ ناوەکانی خۆیان گۆڕی هەریەکەو بە ناوێکی تر بانگمان دەکردن مامۆستا برایم ئەحمەد ناوی خۆی کردبوو بە مامۆستا قادر هەروەها نوری شاویس ببووە مامۆستا ڕەسول وە عەلی عەسکەرییش ببووە مامۆستا شەریف، مام حەمید ڕەشاش ئاماژەی بەوەدا نهێنیەك هەبوو بۆ ئەو کاتانەی کە میوانێك

بهاتبایە بۆ لایان ئەوە یەکسەر پێشمەرگەیەك لە خوارەوە دەهاتە لای ئەشکەوتەکان و دەیگووت (دەنگی تەیارە دێ) یەکسەر هەر هەمووان ئەوانەی لە وێدا ئامادە بوون بە تایبەتی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی دەچوونە ناو ئەشکەوتە بچوکەکە ئینجا میوانەکانیان دەهێنایە ناو ئەشکەوتە گەورەکە لەگەڵ پێشمەرگەکان میوانداریان دەکردن تاکو دەزانرا کە بۆ چی هاتوون، ئەگەر پێویست بوایە ئەوا ئەندامانی مەکتەبی سیاسیان دەبینی.

لە ئەشکەوتی ماڵومە بۆ وەرگرتنی دەنگ وباس و پەیوەندی کردن سێ تەتەر هەبوون لەنێوان مەکتەبی سیاسی لە ماڵومەو شاری سلێمانی جگە لەوانەش چەندین تەتەری تر هەبوون لەنێوان مەکتەبی سیاسی و ناوچەکانی تر ئەرکەکانی خۆیان بە جێ دەگەیاند، ئەو نامانەی کە تەتەرەکان دەیان هێنان و دەیانبردن شێوەی نامەکان چوکلێتی بوون، هەروەها ئەو نامانەی بۆ مەکتەبی سیاسی دەهاتن لەناو دووبەرگی پێچراوبوو، لەبەرگی یەکەم نووسرابوو بۆ حەمید رەشاش هەرکە نامەکانم دەکردنەوە لە بەرگی دووەم نوسرابوو(م س) منیش دەمگەیاندە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی. یەکەم پەیوەندی لە نێوان مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان و حکومەتی ئێران لەماڵومەوەوە بوو

مام حەمید رەشاش لە درێژەی بیرەوەرییەکانی خۆییدا ئاماژە بەم پەیوەندیە دەکات و دەڵێ: مانگی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩٦٢ بوو رۆژێك مامۆستا برایم ئەحمەد داوای سێ ووڵاغی لێکردم ووتی: پێویستمان پێیە، منیش هاتمە گوندی (درێ) سێ وڵاغم پەیداکردوو هێنام بۆ ئەشکەوتی ماڵومە ئەوەبوو عەلی عەسکەری و مامۆستا عومەر دەبابە لەگەڵ من واتە

(حەمید ڕەشاش) بەرە بەیانی ئەو ڕۆژە بەرێکەوتین بەرەو ماوەت هێشتا ڕۆژ هەڵنەهاتبوو گەیشتینە گوندی (ئاوە کورتێ) ئەو شەوە لەماڵی مەلا ئەحمەد ماینەوەو نانی بەیانیمان خوارد و بەڕێکەوتین بۆ سەر سنوور تا گەیشتینە سەر ئەو ئاوەی ئێران و عێراق لێك جیادەکاتەوە لەوێدا کاك عەلی عەسکەری و مامۆستا عومەر دەبابە چەکەکانیان دایەوە بە من و ئەوان لە ئاوەکە پەڕینەوەو بەرەو ئێران بەڕێ کەوتن تاکو گەیشتنە ناو مەخفەرەکەی سەرسنوور چاوم لێبوو ئینجا من گەڕامەوە، دوای ١٥ ڕۆژ ئەوان گەڕانەوە بۆ ماڵومە دیاربوو هەندێك دیارییان هێنابوو، بەڵام حکومەتی ئێران داوای کردبوو کە سکرتێری حیزب ببینێ بۆ ئەوەی گفتوگۆی لەگەڵ بکەن، ئەوەبوو مامۆستا برایم ئەحمەد شێوەی خۆی گۆڕی بۆ ئەوەی لەم ڕێیانە کەس نەیناسێتەوە، ئەوەبوو خۆی ئامادە کرد ، تا ئەو کاتەی پیاوێك هات برای عەولا ئاغا بوو هەر ئەو شەوە مامۆستا برایم ئەحەمەدو براکەی عەولا ئاغا بەرێکەوتن بەرەو ئێران دووبارە ئەوانیش ١٥ ڕۆژیان پێچوو، هەر کەهاتنەوە مامۆستا دیاریەکی باشی هێنابوو دووباری وڵاغ تفەنگی برنەوی نوێی هێنابوو هەندێك یارمەتی و پارەو پووڵیشی هێنابوو تفەنگەکانی بە ئەمانەت لای من داناو منیش ژوورێکی بچووکم لەناو ئەشکەوتەکە دروست کردبوو تفەنگەکانم لەوێدا دانا، دوای سەفەرەکەی مامۆستا برایم و گەڕاینەوە، هەر هەموومان دڵخۆش بووین بەخێرهاتنەوەی مامۆستا برایم ئەحمەدمان کردو ئەویش چیرۆکێکی بۆ گێڕاینەوە، دیارە لەو کاتانەدا من پشیلەیەکم هەبوو بۆ مشك گرتن ڕامگرتبوو، چونکە ئەو ئەشکەوتە مشکی زۆربوو منیش ئەو پشیلەم بۆ ئەوە ڕاگرتبوو، مامۆستا برایم لەکاتی گەڕانەوەی پرسیاری ئەو پشیلەی لێکردم ووتی کاك حەمید پشیلکەت چۆنە

منیش سەرم سوڕماو ووتم مامۆستا خێرە پرسیاری پشیلەکەم لێ دەکەی ئەویش ووتی لەو گوندانەی سنوور کەمن پێدا چووم و گەڕامەوە باس باسی ئەو پشیلەیەو واش بلاوبۆتەوە کە ئەم پشیلەی تۆ شۆڕش بۆ کاری تەتەری بەکاری دەهێنن نامە بۆ بنکەکانی پێشمەرگە دەهێنێ و دەبا، بۆیە داوات لێدەکەم ئەو پشیلەیە نەفەوتێنی، ئەوەبوو ئەو پشیلەی لای من مایەوە لە دواییدا دام بەهەڵۆی مامۆستا برایم ئەحمەد.

هەروەها لە درێژەی بیرەوەرییەکانی مام حەمید رەشاش ئاماژە بە کۆبوونەوەکانی مەکتەبی سیاسی دەکا لە ئەشکەوتی ماڵومە دەڵێت: ئەو دوو ساڵەی لە ئەشکەوتی ماڵومە بووین دوو کۆبونەوەی مەکتەبی سیاسی و سەرکردایەتی لێ ئەنجام درا. لەدوای ئەوەی پەیوەندیمان لەگەڵ ئێران پەیدا کرد، دەزگای بێتلیشمان لەناو شۆڕش پەیداکرد، بێتەلەکەی ئێمە ناوی (پیرمام) بوو زۆربەی بارەگاکانمان بێتەلیان هەبوو.. لەئەشکەوتی ماڵومەوە بۆ گوندی عیساوێ.

لەدرێژەی... بیرەوەرییەکانی مام حەمید رەشاش باسی گواستنەوەی مەکتەبی سیاسی لە ئەشکەوتی ماڵومەوە بۆ گوندی عیساوێ دەکات، مەکتەبی سیاسی پاش ئەوەی بڕیاریان دا بچنە گوندی عیساوێ من لە لایەن خۆمەوە داوای ئەوەم کرد ماوەیەك بگەڕێمەوە بۆ خوارەوە بۆ جەولەی پێشمەرگایەتی ئەوەبوو هاتمەوە گوندی حاجی قەلا زۆری پێ نەچوو مەکتەبی سیاسی بەدوای منیان ڕەوانەکرد بەزووترین کات بگەڕێمەوە بۆ مەکتەبی سیاسی لە عیساوێ هەر لەگەڵ گەیشتنی نامەکە من گەڕامەوە یەکسەر چوومە لای مامۆستا برایم ئەحمەد ووتم داواتان کردبوو بگەڕێمەوە فەرموو ئەوە هاتمەوە، ئەویش ووتی: بەنیازین ئەکادیمیای عەسکەری

بكه‌ینه‌وه تۆش شاره‌زایی سه‌ربازی باشت هه‌یه بۆیه ئێمه تۆمان ده‌ست نیشان كردوه وه‌ك به‌رێوه‌به‌ری ئیداری ئه‌كادیمیه‌كه‌و له هه‌مان كات وه‌ك مامۆستایه‌ك بۆ مه‌شقی سه‌ربازی ئه‌وه‌بوو خوله‌كه‌مان كرده‌وه له سه‌ره‌تا چل خوێندكارمان وه‌رگرت له به‌شی زانستی، زۆرمان ماندوو ده‌كردن جاری وا هه‌بوو خۆشمان بێزار ده‌بووین له ڕاهێنانه‌كه، جگه له مه‌شقی سه‌ربازی شه‌وانیش وانه‌ی سیاسیان به خوێندكاره‌كان ده‌گووته‌وه لای مامۆستا مه‌لا عه‌ولاو چه‌ند مامۆستایه‌كی تر هه‌ر كه خوله‌كه‌ش ته‌واو بوو هه‌موو خوێندكاره‌كان به ئه‌فسه‌ری پله یه‌ك ده‌رچوون.

به‌ر له‌وه‌ی مه‌كته‌بی سیاسی بگوازرێته‌وه بۆ عیساوێ هاتن چه‌ند خانوێكی باشیان لێ دروست كرد دیاریكردنی عیساوێ گرنگی خۆی هه‌بوو یه‌كێك له‌وانه شوێنه‌كه‌ی كه‌وتبووه سه‌ر سنووری ئێران، هه‌روه‌ها دووشاخی به‌رزیشی لێیه‌و بۆردومانی فرۆكه‌ش نایگرێته‌وه مه‌كته‌بی سیاسی كه له‌عیساوێ بوو گه‌رمه گه‌رمی كوردایه‌تی بوو، شۆڕش پێشكه‌وتنی باشی به خۆوه بینیبوو له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ش ده‌نگۆی ئه‌وه په‌یداببوو كه گوایه سه‌رۆك بارزانی له‌گه‌ڵ حكومه‌تی عه‌بدولسه‌لام رێكه‌وتووه كه یه‌ك لایه‌نه ڕاگرتنی ته‌قه‌ی ڕاگه‌یاندووه‌و نابێ كه‌س ته‌قه له هێزه‌كانی حكومه‌ت بكات، پاش ماوه‌یه‌ك مه‌كته‌بی سیاسیان نارد كه‌به‌شداربن له‌م گفتوگۆیه، ئه‌وه‌بوو مام جه‌لال و مامۆستا برایم ئه‌حمه‌دو نوری شاویس منیش له‌گه‌ڵ مه‌فره‌یه‌ك پێشمه‌رگه به‌ره‌و ڕانیه به‌ڕێكه‌وتین، مه‌كته‌بی سیاسی و مسته‌فا بارزانی نه‌گه‌یشتن به یه‌ك ئه‌وه‌بوو له‌ناو هێزی پێشمه‌رگه سه‌نگه‌ر گوازتنه‌وه ده‌ستی پێكرد هه‌رچی بارزنی بوو به‌لای حكومه‌تی عێراقی ده‌چوو، باڵی مه‌كته‌بی سیاسیش ده‌یان ووت ئێمه چه‌ند ساڵه خه‌ریكی شۆڕشین بۆ خه‌ڵك، بۆیه

دەبێ هەموو شتێك بۆ خەڵك ئاشكرا بكەین ئەوە بوو چەندین جار هاتووچوو لە نێوانیان كرا، بەڵام بێسوود بوو خەڵك هاتنە بەینی هەردوو لا، بەڵام بێسوود بوو ئەوەبوو وەفدێكی گەورە لە شێخ و پیاوە ماقوڵان پێكهاتبوو لەبەر ئەوەی خەڵك نەیدەویست لێك بترازێن، دوای بەستنی كۆنفرانسی ماوەت ئەوەبوو مەكتەبی سیاسی بڕیاریدا بارزانی لەكارەكانی حیزب دوور بخەنەوە، كەواتە لە حیزب دەركرا، دوای ئەوە بارزانی وەفدێكی ناردە لای ئەندامانی مەكتەبی سیاسی كە پێكهاتبوون لە (عەبدولڕەحمان گۆمەشینی و ساڵح شێرە) ئەوانیش بە نائومێدی گەڕانەوە، ئەوەبوو زۆربەی ئەندامانی لێژنەی مەركەزی لای باڵی مەكتەبی سیاسی بوون بەشێكی كەمی لای بارزانی بوو، ئەوەبوو بارزانیش كۆنگرەیەكی بەست و بڕیاریدا ئەندامانی مەكتەبی سیاسی لە حیزب دەربكەن لێرەوە شۆڕشەكە بوو بە دوو لەت، لە دوای ئەوەش خەڵكێكی زۆر هاتەوە بەینیان، بەڵام بێسوود بوو ئەوە بوو هێزەكان كەوتنە ئامادە باشی، بەڵام مام حەمید رەشاش ئاماژەی بەوە كرد كە ئەو بڕیاری داوە باس لە شەڕەكان نەكا، چونكە ئازاری دەدا، ئەوەی راستیش نەبێ نایلێێت هەر ئەوەندە بەسە ئەوەی كردمان لە هەردوولا بۆ كورد نەبوو شەڕە كاوڵكارییەكە لە ١٩٦٣/٧/٢٤ دەستی پێكردو دوو لەت بوونەكە بووە ماڵوێرانی بۆ كورد.

لەدرێژەی گێڕانەوەكانیدا مام حەمید رەشاش ئێمەی بردەوە گوندی ئاوەكورت كە كەوتبووە سەر سنووری ئێران و گوتی: كاتێك مەكتەبی سیاسی هاتە گوندی عیساوێ ئەوەبوو مامۆستا برایم ئەحمەد ماڵەكەی خۆی هێنایە گوندی ئاوە كورتێ لەگەڵ ماڵی مامۆستا نوری ئەحمەد تەها، هەروەها ماڵی مامۆستا مەلا عەولاش هەر لەو گوندە بوو لەگەل ماڵی سەدیقە

ئەفندی کە ئەو کاتە مامۆستا نوری ئەحمەد تەهاو سەدیقە فەندی هەردووکیان لێپرسراوی ئازووقەی گشتی شۆڕش بوون، کۆگاکانی ئازوقەکەش لەخوار گوندی ئاوە کورت بوو ئەو کاتەکە ڕیکەوتەکەی ١٩٦٤/٧/٢٤ بوو هێزی باڵی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان بۆ دیوی ئێران پەڕینەوەماڵەکانیشیان لەگەڵ خۆیان پەڕاندەوە، حەمید ڕەشاش و سێ پێشمەرگە ماوەی دوو مانگ لەسەر سنوور بەقاچاغی مانەوە.

دوای هەڵوەشانەوەو پارچە بوونی پارتی دیموکراتی بۆ دوو باڵ ئەوە منیش لەگەل باڵی مەکتەبی سیاسی یەکێك لەو پێشمەرگانە بووم کە پەڕینەوە بۆ ئەو دیوی ئێران دەڵێ: کەپەڕینەوە لە سەر سنووری ئێران چووین بۆ شاری هەمەدان ئێمە ئەو کۆمەڵە پێشمەرگەیە رئیس کەمال موفتی و عومەر دەبابەو عەلی عەسکەریمان لەگەڵ بوو ، مامۆستا برایم ئەحمەد و مام جەلالیش لەتاران بوون ئێمە ئەو کۆمەڵە پێشمەرگەیە بۆ ماوەی دووساڵ لە هەمەدان ماینەوە ئەو ماوەی لەوێ بووین زۆر ڕۆژگاری تاڵ و شیرینمان بەڕێکرد لەوێ تا ئەو نەورۆزە بوو کە لەهەمەدان ئەنجامماندا، کە نەورۆزێکی خۆشبوو چونکە ئێمە لەشۆڕشی ئەیلول دوو نەورۆزمان یاد کردەوە ئەوەی بێتواتە لەکاتی سەرەتای شۆرش بوو گوزەرانمان زۆر باش نەبوو، بەلاّم ئەو ماوەی لەهەمەدان ماینەوە نەورۆزێکی خۆشمان کردەوە بەر لەمانگێك پێش نەورۆز ئامادەکاریمان کردبوو مامۆستا خالید دلێر سەرپەرشتی ئاهەنەکەی دەکرد پرۆڤەیەکی باشمان کرد، ئەو کاتە من و مامۆستا جەعفەر عەبدولواحید هەردووکمان لە تیپی هەڵپەرکێ بووین و لەم ئاهەنگە بەشدار بووین، شۆرش ئامادەکاری باشی کردبوو خەڵکێکی زۆریان بانگهێشت کردبوو خەڵکەکی زۆری هەمەدانیش ئامادەببوون، حکومەتی ئێرانیش هۆڵێکی بۆ

دابین کردبووین، مامۆستا خالید دلێر شیعرێکی نوێی بۆ نەورۆز نووسیبۆوە لە هەمان کاتیش کردبووی بەسروودێکی زۆر خۆش و لانەوازە من دوو دێریانم لەبیرماوە (ساڵێکی تریش وا داهاتەوە * ڕۆژی نەورۆزی کورد هەڵاتەوە * ئێمەش لەدوور وولاتەوە * بەگوڵی سووری ڕێی خەباتەوە) ئاهەنگەکە بەسروودی ئەی رەقیب دەستی پێکرد دوا بەدوای سروودەکە مامۆستا عومەر دەبابە ووتارێکی بەزمانی فارسی پێشکەش کردو لەدواییش بەزمانی کوردی خوێندیەوە، جگە لەپێشمەرگەکانمان خەڵکێکی زۆرمان بانگێشت کردبوو خواردنێکی زۆرمان دروست کردبوو، بەڵام بەداخەوە لەم ڕۆژەدا پێشمەرگەیەکمان لەکاتی جێبەجێکردنی ئەرکەکانی کەوتە مەنجەڵی چێشتەکەو سووتاو شەهید بوو بەناوی (کاکەڕەش هەرزانی).

لەو ماوەیەی کە لە هەمەدان دوو پێشمەرگە لێمان تۆرا ببوون و جیاببونەوە ئەوەبوو خۆیان فرۆشت بوو بە ساڤاکی ئێرانی، ئیشیان بۆ ساڤاکی ئێرانی دەکرد هەستابوون توهمەی ئەوەیان بۆ دروست کردبووین گوایە ئێمە کۆمەنیستین واتە لە دژی حکومەتی شای ئێراندا کار دەکەین ئەوە بوو بۆ ماوەی دوو مانگ ئێمە چوار پێشمەرگەبووین پێك هاتبووین لە (بەندەو دکتۆرحەسەن و ئەنوەر جۆخین و شێخ عەزیز و خالید ئاژگەیی) لەولاتی ئێران دەریان کردین، لەسەر سنووری ئێران عێراق لەگوندی (موسەك) قاچاغی ولاتی ئێران و عێراق پارتی بووین، پاش ئەوە دوو مانگ لەو ناوچە ماینەوە لەگەڵ گەڕانەوەی هێزەکانمان بۆ عێراق ئێمەش گەیشتینەوە ناو هێزەکانمان، ئەوەبوو هێزەکان بە دوو قۆڵ گەڕانەوە یەکیان بەمەرزی حاجی ئۆمەران و ئەوەی تریان بە زوورگوێز ئەوەی حاجی ئۆمەران سەرکردەکانی لەگەڵ بوو لەوانە (عەلی عەسکەری و عومەر دەبابە و رەئیس

کەمال موفتی) ئێزەگەکەشیان لەگەڵ خۆیان هێنابۆوە، هەر لەم قۆڵەدا کە لەسنوور دێنە ژوورەوە تووشی شەڕێکی سەخت دەبن لە چیای کۆڕەك سیانزە پێشمەرگەی قارەمان لەو هێزەی ئێمە شەهید دەبێ لەوانە عەریف حەسەن توتمەیی بوو، ئێزگەکەی مامۆستا عبدولخالق مەعروف لە هەمەدانەوە کێشەی نایەوە.

مام حەمید ڕەشاش لە درێژەی یادەوەرییەکانی خۆی لەهەمەدانەوە ئاماژە بەو ئێزگەیە دەکات ودەڵێ: کە لەهەمەدانەوە بووین خوالێخۆشبوو (عەبدولخالق مەعروف)یش لەوێ بوو بەراستی لەبواری تەکنیکاری زۆر بە سەلیقەو شارەزابوو لە بواری رادیۆش پسپۆربوو، ڕۆژێك مامۆستا لەبازاری هەمەدان ڕادیۆیەکی کۆنی بەرچاو دەکەوێت دەیکڕێ و دەیهێنێتەو لەژووری ناوچەی دانابوو ئیشی لەسەرکرد تاوەکو کردیە ئێزگەیەکی بچووك کە لەناو هەموو هەمەدان دەتوانرا گوێی لێ ڕابگیرێ بەراستی بۆ ناوخۆی هەمەدان پە خشێکی باشی هەبوو چالاکی هونەری و بۆ کۆڕو کۆبوەنەوەکان زۆر سوودمان لێوەرگرتبوو جار جارەش گۆرانی داواکراوی لێ پێشکەش دەکرا، پاش ماوەیەك ئەوەبوو ئاشکرا بوو حکومەتی ئێران هاتن چوار دەورەیان گرت ئێزگەکەیان دەست بەسەرداگرت و بۆ خۆیان برد، مام جەلال وهەڤاڵەکانی لەبۆسەکەی گوندی نۆرێ رزگاریان بوو.

مام حەمید ڕەشاش ئاماژە بە چۆنیەتی رزگاربوونی هەڤاڵ مام جەلال و هەڤاڵەکانی دەکات و دەڵێ : پاش گەڕانەوەی هێزەکانمان لەهەمەدان ئێمە لە دۆڵە ڕەقە جێگیربووین لەوێدا سێ لە سەرکردەکانمان لە هێزەکەی ئێمە جیابوونەوە ئەویش ئەوانەبوون (نوری شاویس و عەلی عەبدوڵلا ئەندامی مەکتەبی سیاسی بوون و نوری ئەحمەد تەها ئەندامی سەرکردایەتی) بوو،

لەدوای جیابوونەوەی ئەو سێ کەسە ماوەیەکی کەمی بەسەردا چووبوو کاتێك مام جەلال و هەڤاڵەکانی لەمیوانداری دەبن لە گوندی نۆرێ، شەو مەفرەزەیەك دێتە سەریان بەڵام عەباسی مامەندە ئاغا فریایان دەکەوێ و مەفرەزەکە غافیل گیردەکاو تا لەلایەکی ترەوە مام جەلال و عەلی عەسکەری وعومەر دەبابە و کاك حیلمی خۆیان دەرباز دەکەن ودەچنە گوندی خدران و لەوێشەوە بۆ گەورەدێ و لەوێشەوە خۆیان دەگەێننە ناو شاری سولێمانی ئەو کاتە مەحەمەدی حاجی تاهیر لێپرسراوی ناو شاری سلێمانی بوو ئەوەبوو مام هاتە ناو شاری سولێمانی و لەهێزەکەی ئێمە کە دووسەد پێشمەرگە بووین دابڕا، ئێمە لە دۆڵە ڕەقە ماینەوە بە ڕاستی بە دابڕانی مام جەلال لەم هێزە ئێمە پەشۆکاین دوای ئەوە پرسمان بە عەباس ئاغا کرد کە چی بکەین ئەویش ووتی پێویستە ئێوە نوێنەرێکتان بچێتە لای ئیدریس بارزانی ئەوەبوو هەڤاڵان من و مەلا حەسەنیان دەست نیشان کرد بۆ چوونە لای، ئەوەبوو چووین بۆ لای ئیدریس بارزانی لە گەلاڵە دوو ڕۆژ لەوێدا ماینەوە خۆی نیشانی ئێمە نەدا ئێمە تەنیا بۆ ئەوە چووبوین پێی بڵێین دەمانەوێ وەك پێشمەرگەیەك لەوێ بمێنینەوە بەئاگری کەس نەسووتێین، بەڵام هیچ وەڵامێکمان وەرنەگرتەوە، ناچار گەڕاینەوە بۆ دۆڵەڕەقە ، بەڵام ووتبووی کاك کەمال دێتە لاتان قسەی منی پێیە، ئێمەش داواکەی ئیدریس بارزانیمان ڕەتکردەوە.

کاك کەمال کە هات ووتی: ئەوە ئیدریس بارزانی دەڵێ ئێمە ئەو هێزەی ئێوە دابەش دەکەین بەسەر هەموو هێزەکان، ئێمەش ئەوەمان قبوڵ نەکرد و ووتمان ئێمە هێزێکین نامانەوێ لە یەکتر جیاببینەوە، هەر لەو کاتانە بوو نامەیەکی مام جەلال و هەڤاڵەکانیمان لەسلێمانی پێگەیشت بۆ من و عەریف

سلێمان هاتبوو کە لێی نووسرابوو ئێوە هێزەکانتان با هەر لای عەباس ئاغا بمێنێتەوە تا ئێمە ئاگادارتان دەکەینەوە لەهەر گۆڕانکاریەك و جووڵەیەك بەم هێزانە ئێوە حەوت پێشمەرگەتان بەفەرماندەیی حەمید رەشاش لای عەباس ئاغا بمێنێتەوە، لەلایەکی تریشەوە مام جەلال و هەڤاڵەکانی لەسلێمانی کەوتبوونە گفتوگۆ لەگەڵ حکومەت لەسەر بەیاننامەی بیست و نۆی حوزیرانی ساڵی ١٩٦٦ لەم بەیاننامەیە هاتووە کە بارزانیش بەشدار دەبێت لەم گفتوگۆیە، ئەوە بوو بارزانی ڕازی نەبوو بەو ڕێکەوتنەی بیست ونۆی حوزەیران.

مام حەمید رەشاش لە درێژەی بیرەوەرییەکانی ئاماژە بەوە دەکات دووبارە ئەم دوو باڵەی پارتی لێك بە دوورکەوتنەوەو زیاتر لێکترازان، ئەوەبوو باڵی مەکتەبی سیاسی هێزێکیان کۆکردەوە و بۆ لای گوندەکانی قەواری و زەردە لیکاو و تیمار ڕۆیشتن لەوێدا کۆنفرانسێك بەستراو هێزێکی تر پێکهات بەناوی هێزی ڕزگاری لەژێر فەرماندەیی هەڤاڵ مام جەلال و لەبەکرەجۆ جێگیر بوون ئێمەش لەگەڵ رەئیس حەمەدەمین و خاڵە شێخ جەنگی و عەریف سولێمان ئەو کاتە لە قەڵادزێ بووین بەرێکەوتین بۆ بەکرەجۆ هەر کە گەیشتین لەگەڵ ئەو هێزی رزگاری گەشتینەوە یەك، ئەوەبوو هێزەکە گەورەتر بوو، مام جەلال فەرماندەی هەموو هێزەکەی دەکردو بارەگای سەرەکیش لەبەکرەجۆ بوو ئێش و کارەکانی دابەش کرد، من بوومە ئەندامی ناوچەی پێشمەرگەو لێپرسراوی ئیدارەو جەبخانەی پێشمەرگە.

مام جەلال بەکرەجۆی کردبووە گۆڕەپانێك بۆ جۆشدانی خەباتی رزگاری خوازی نەتەوە چەوساوەکان و پەیوەندی بەستن بە شۆڕشەکانی جیهانەوە

ئەوەبوو چەندین شۆڕشگێری ئەریتیری هاتبوون لە بەکرەجۆ لای ئێمە مەشقی سەربازییان دەکرد کە من یەکێك بووم لەوانەی سەرپەرشتیم دەکردن و فێری بەکارهێنانی جۆرەها چەکمان دەکردن، ماوەی زیاتر لە ١٥ ڕۆژ لای ئێمە مانەوە لەدواییدا گەڕانەوە بۆ وولاتی خۆیان.

لەدرێژەی بیرەوەرییەکانی خۆی لە بەکرەجۆ ڕەشاش دەڵێ: هەر کە لەبەکرەجۆ جێگیر بووین هەر هەموومان خانەوادەکانی خۆمان هێنایە ئەوێ زۆربووین لەوان خاڵە شێخ جەنگی و شێخ شەرەف وشوکرڵلا و مەلا موساو تۆفیقی مەلا سەدیقی و ماڵە کاوانییەکان و بەندەو کۆمەڵێك پێشمەرگەی ڕۆژهەلأت بوو، کە قادری شەریفی سەرکردایەتی دەکردن، مام جەلال هەمووی خستبووە شانەی حیزبی، چونکە پێویست بوو لەشانەی حیزب کاربکەن، بۆ مێژوو دەیگێڕمەوە من لەشانەیەك بووم کە مام جەلال لەو شانەیە ئەندام بووە کە من لێپرسراو بوویمە لەبارەی ئازادی ڕادەربرین مام جەلال ئازادی تەواوی دابوو بەهەموو ئەو کەسانەی ڕەخنەیان هەبوو یان ڕای جیاوازیان هەبوو، لەبەردەم بارەگاکەی خۆی لەبەکرەجۆ تابلۆیەکی هەڵواسی بوو هەر کەسێك ڕەخنە یاخود پێشنیاری هەبێ دەتوانی زۆر بەئازادانە ڕەخنەکەی خۆی لەم تابلۆیە هەڵبواسێ، بۆ ئەوەی بگاتە مام جەلال تا ڕای زۆرترینی خەڵکەکە لەسەر بابەتە گۆڕانکارییەکان وەربگرێ، کار گەیشتبوە ئەوەی خەڵکەکە دەیانتوانی ڕەخنە لە خودی مام جەلال بگرن، بۆ نموونە جارێکیان من لەسەر سەفەرێکی مام ڕەخنەم لێی گرت لەسەر ئەوەی کە هاتەوە هەرچی کادیری عەسکەری هەبوو لەگەڵیان کۆبوەوە قسەی بۆ کردن، بەڵأم لەگەڵ ڕابەرە سیاسیەکان هیچ کۆبوونەوەیەکی ئەنجام نەدا منیش لەسەر ئەوە ڕەخنەم لێی گرت و پێم وت جەنابی مام جەلال من ڕەخنەم

لەجەنابت هەیە وەك عەسکەر لە بەرامبەرم وەستاو وتی فەرموو ڕەخنەکەت چییە، ووتم جەنابت دەڵێی بناغەی شۆڕش و پێشمەرگایەتی ڕێکخستنە، کەچی لەگەڵ هەر هەموو عەسکەرییەکان کۆبوویەوەو تەنیا ڕابەرە سیاسیەکان نەبێ هیچ لێدوانت بۆیان نەبوو، گوتی ڕاست دەکەی من هەڵە بوویمە و داوای لێبوردنی لێکردم، مام حەمید ڕەشاش لەم بارەیەوە دەڵێت: ئەوەیە گەورەیی مام جەلال هەتا ماوم لەبیری ناکەم و شانازی پێوە دەکەم، نەك من پێویستە هەموو کورد شانازی بەو پیاوە مەزنە بکات.

· مام جەلال یارمەتی ئەو پێشمەرگانەی دەدا کە هاوسەرگیریان دەکرد، حەمید ڕەشاش ئاماژە بەلایەنێکی تری ژیانی تایبەتی پێشمەرگەکانی ناو بەکرەجۆ دەدات بەتایبەتی ئەوانەی دەیانویست پرۆسەی هاوسەرگیری ئەنجام بدەن، لەم بارەیەوە ڕەشاش دەڵێ: بۆ مەبەستی پشتگیری کردنی پێشمەرگەکان لەکاتی هاوسەرگیریدا هەڤاڵ مام جەلال یارمەتیەکی دیاری کردبوو بۆ ئەوانەی کە هاوسەرگیری دەکەن کە ئەویش بڕی ٥٠ دیناری سویسری بوو کە دەدرا بە هەر پێشمەرگەیەك کە ژنی دەهێناو لەگەڵ ئەوەشدا فەردەیەك شەکرو فەردە برنجێك و یەك تەنەکە ڕۆنی زەیتی وەك هاوکاری و پشتگیری کردن بۆ هێزی پێشمەرگەی دەدا، هەروەها ڕێنمایی ئەوەشی دەرکردبوو بەهەموو شێوەیەك تەقەکردن لەئاهەنگەکەدا قەدەغە بکرێت.

لەدرێژەی بیرەوەرییەکانی، مام حەمید ئاماژە بە گەشەکردنی قەبارەو ژمارەی هێزی پێشمەرگە دەدات و دەڵێ: جگە لەو هێزەی کە لەبەکرەجۆ هەمان بوو هێزێکی تریشمان لە کەرکوك هەبوو بەناوی هێزی خەبات کە شەهید عەلی عەسکەری فەرماندەی ئەو هێزە بوو هەر لەهەمان کاتیش

مامۆستا عومەر دەبابە کە فەرماندەی گشتی هێزی پێشمەرگە بوو ئەویش هەر لەکەرکوک دادەنیشت، بەلاّم ئەو هێزەی لە بەکرەجۆ بوو تۆکمەترو پڕ چەکترو گەورەتر بوو، لەهەمان کاتیش مام جەلال فەرماندەیی دەکردن و لەنزیکەوە لەگەڵیان دەژیا.

لەدرێژەی یادەوەرییەکانیدا مام حەمید رەشاش ئاماژە بەهەندێك لەو ناوانە دەکات کە ئەو کاتە لەوێ ئامادەبووینەو لەهەمان کات هەندێکیان لێپرسراوەتیان هەبووە، دەڵێ: بمبورن ئەگەر هەندێك ناوم نەهێنابێ، چونکە بەڕاستی ئەوانەی ئێستا لەو کاتەدا لەبیرمن کە لەبەکرەجۆ بووین کۆمەڵێك سەر لق و سەر پەل هەبوون ئەوانەی ناوەکانیانم لەبیرە ئەوانەن (ئەحمەد عەبدولاّ کوردە کە پیاوێکی زۆر تێکۆشەر بوو هەروەها حەمەی فەرەج لەهەمان کات وەکیلی مام جەلالیش بوو عەریف محەمەدو سەید تاهیرو کوێخا عەبدولاّو کۆمەڵە کەسێکی تر...) بەکرەجۆ بارەگای سەرکردایەتیمان بوو ئیدارەی بەکرەجۆ لە سێ بەش پێکهاتبوو، بەشی یەکەمیان مالیە بوو کە کاك کەریم جەوهەر سەرپەرشتی دەکرد، هەروەها تۆفیقی مەلا سدیقیش لێپرسراوی بەشی خواردەمەنی بوو، منیش (حەمید رەشاش) لێپرسراوی تەقەمەنی بووم، هەروەها لێپرسراوی ئەندام ناوچەکانیش (ئەحمەد دادی) بوو لێژنەیەکیش هەبوو بۆ دابەشکردنی خانوو بەسەر پێشمەرگەدا.

هەروەها مام حەمید رەشاش لەدرێژەی یادەوەرییەکانی باس لە گۆڕەپانی مەشقی سەربازی بەکرەجۆ دەکاو دەڵێ: ئێمە گۆڕەپانێکی سەربازی باشمان هەبوو بۆ مەشقی سەربازی ئەوەبوو کۆمەڵە گەنجێك لە سلێمانیەوە هاتن بۆ ئێرە من مەشقی سەربازیم پێدەکردن لەوانەی کە لەبیرم ماون (حەمە چاوشین، شازاد سائیت، ڕوشدی عەلی سدیق، نەوشیروان مستەفا، گەلێکی

تر..)، ئێمە ماوەی سێ ساڵ لەبەکرەجۆ ماینەوە، دوای سێ ساڵ بە بڕیارێکی مەکتەبی سیاسی مام حەمید ڕەشاش ڕەوانەی هەولێر دەکرێتەوە مام حەمید ڕەشاش لەوێ دەبێتە فەرماندەی هێزی هەولێرو دەڵێ: من لە بڕیارەکە سەرەتا بە فەرماندەی هێزی هەولێر دەست نیشان نەکرابووم بەڵکو لەبڕیارەکەی مانگی هەشتی ساڵی ١٩٦٩ بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی گوازرابوومەوە بۆ هەولێر، بەپێی ئەم بڕیارە من بەسەرپەشتیاری ئیدارەو ڕێکخستنی هێزی هەولێر لە شوێنی سەید مەجید دانرابووم هەر لەنوسراوەکە هاتبوو شەهید دکتۆر خالیدیش لە شوێنی مەلا عەولا دانرابوو کرابوو بەفەرماندەی هێزی هەولێر، هەروەها شێخ لەتیف بەرزنجیش کرابوو بەلێپرسراوی ڕێکخستنەکانی هەولێر، دیارە هۆکاری ئەم ئاڵووگۆڕیەش، ئەوەبوو کە مەکتەبی سیاسی هەستی بە سستیەك کردبوو لە ناوچەی هەولێر، بۆیە ئەم بڕیارەیدا ئەم ئاڵوگۆڕییە بکرێ، ئەوەبوو من لەگەڵ سەید مەجید ئاڵووگۆڕکاریمان پێکراو، من ئەو ڕۆژە موچەی مانگی نۆشم لەگەڵ خۆم بردبوو بەسەریانم دابەشکرد، بەپێ ی ئەو زانیاریانەی من لە سەید مەجیدم وەرگرتبوو ئەو هێزەی هەولێر پەرش و بڵاوبوەوە بەسەر ناوچەکان بۆ نموونە پەلێك لە گوندی تەرجان کە ڕەشۆ سەر پەل بوو، لقێك لە گوندی گەزنە کە جەوهەر گەزنەیی سەر لقی بوو، لقێك لە مەخمور بوو ئەحمەد مەحمود سەر لقی بوو، باقرت، سەرگەڕان، بێستانە، پەلکانە، زۆری پێنەچوو شەهید دکتۆر خالیدیش هات، بەڵام ماوەیەکی کەم مایەوەو ڕۆیشت لەبەر ئەوەی بارودۆخەکەی بەدڵ نەبوو و گەڕایەوە بۆ بەغدا، ئەوەبوو ئیشوکاری فەرماندەی هێزەکە بە من ڕاسپێردراو منیش هێزەکەم کۆکردەوەو هەر لەسەرەتای هاتنم دژی شەڕی براکوژی بووم، دژی ئاژاوە نانەوەش بووم،

ئەوەبوو هێزەکەی خۆمانم لەدوو شوێن کۆکردەوە، چەند بارەگایەکمان هەبوو لەناو هەولێر چەند بارەگایەکمان لە گەڕەکی کوران هەبوو، من هێزی سەرەکیم لە قوشتەپە دانا، بنکەیەکیشم لەبێستانە دانا بەسەرپەرشتی شەهید محەمەد عەجەم، هەروەها لەم ماوەیە (محەمەد شێخە شلی) وەکو یاریدەدەر هاوکارم بوو، ئەو کاتە بارەگای لق لە لای گۆڕەپانی ئێستای شێخ مەحمود نەمر بوو لەهەولێر، لەبەر ئەوەی بەهاتنی من هەندێك سەرپەل و سەر لقەکانی هەولێر نیگەران بوون، بۆیە کارکردن بۆ من هەر وا ئاسان نەبوو، لەبەر ئەوەی من فەرمانەکانی حیزبم جێبەجێ دەکرد زۆر گوێم بەو ناکۆکیانە نەدەدا تەنیا خەریکی ئیش و کارەکانی خۆم بووم، ئەو ماوەیەی لەهەولێر بووم هیچ ناخۆشیەك ڕووی نەدا، هەولێر ئارام بوو دزی و جەردەیی و ڕێگری نەما، ئەو کاتەش کاك حەمەدەمین فەرەج پارێزگاری هەولێر بوو زۆر هاوکارمان بوو هەر بۆیەش سەرکەوتوو بووم، تاکو بەیانی ١١ی ئازار یەك پۆلیسی عەرەب لەشارەکانی کوردستان نەبوو.

لەبارەی بەیانی ١١ی ئازارەوە مام حەمید رەشاش بۆمان دەگێڕێتەوەو دەڵێ: لەگەڵ پەیدابوونی دەنگۆی بەیانی ١١ی ئازار بارودۆخەکە گۆڕا هەردوولا هێزەکانمان خۆیان دوور گرتبۆوە لەهەموو شەڕو ئاژاوەیەك، تاکو بەیانەکەی ١١ی ئازار خوێنرایەوەو لەبەیانەکە هاتبوو کە حوکمی زاتی بە گەلی کورد دەدرێت، ئێمە زۆر دڵخۆش بووین ئەوەبوو من و شێخ لەتیف بروسکەی پشتگیریمان نارد بۆ ئێزگەو تەلەفزیۆنی کەرکوك، بەڵام نەیانخوێندەوە، زۆری پێنەچوو پارێزگارەکانیان گۆڕی لەهەولێر حەمەدئەمین فەرەجیان گۆڕی بە خالید عبدولحەلیم کەیەکێك بوو لەئەندامانی سەرکردایەتی حیزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی، ئەوەبوو یاوەری کاك

(حەمەدەمین فەرەج)مان کرد بەرەو بەغدا تاکو تورخوماتو لەگەڵیدا بووین، لەکاتی گەڕانەوەمان بۆ هەولێر لەڕێگا لەبازگەی پردێ شێخ لەتیف و کۆمەڵە خەڵکێك ڕاوەستابوون چاوەڕوانی پارێزگاری نوێیان دەکرد ئێمەش لەگەڵ ئەوان ماینەوە تاکو لەوێدا پێکەوە پێشوازیمان لە خالید عەبدولحەلیم کردو هەندێك پۆلیسی عەرەبی لەگەڵ بوون وەکو پاسەوان، بۆ زانیاریتان لە پێش بەیانی ١١ی ئازار هیچ بنکەو بارەگایەکی حیزبی بەعس لەناو شارەکانی کوردستان نەبوو، ئەوەبوو لەلای پردێ سەیارەکانیان ڕاگرت و پۆلیسە عەرەبەکان دەستیان بەهۆسەی عەرەبی کردو دەیانووت (جاکی جاکی حیزبی بەعسی ئیشتراکی) لەگەڵ هاتنی ئەوان گرژییەك لە هەولێر پەیدابوو، هەروەها یەکێك لەخاڵەکانی بەیاننامەکەی ١١ی ئازار دەبوایە ئێمە هێزەکانمان لەناو شارەکان ببەینە دەرەوە، ئەوەبوو هێزەکانی حکومەت ویستیان شێخ لەتیف بگرن و زیندانی بکەن، بەڵام ئێمە نەماندا دەست و هەر چەندە هەندێك تەقەش کرا لەنێوان ئێمەو هێزەکانی حکومەت، ئێمە تێگەیشتین کە حکومەت دەیەوێ هێزەکانی ئێمە چەك بکا، بۆیە هێزێکی عەسکەرییان هێنایە ناو هەولێر ئەوەبوو بە بڕیاری پارێزگار دەورووبەری بارەگاکانی ئێمەیان بەهێزی عەسکەری دەورەدا داوای منیان کرد لەگەڵیان بچم بۆ لای پارێزگار منیش بۆ ئەوەی هیچ ڕوونەدات لەگەڵیان چووم، بەڵام ئەوان نیازیان خراپ بوو، چونکە لەگەڵ هاتنی ئەم هێزە عەسکەرییە هێڵی تەلەفۆنیشیان لەسەر بڕیبووین بۆ ئەوەی لەگەڵ سەرکردایەتی هیچ پەیوەندییێکمان نەمێنێ، بارودۆخەکە تەنیا لەهەولێر بەم جۆرە بوو، لەلایەکی تریشەوە خەڵکیان هێنابووە بەر دەرگای بارەگاکانمان بەقسەی ناشرین و جنێودان لەدەورەمان دەسوڕانەوە، ئەوەبوو هەر کە گەیشتمە لای پارێزگار

ئەو زۆر بەگەرمی پێشوازی لێکردم و منیش زۆر بێباکانە قسەم لەگەڵ کردو ئەو وتی بارودۆخەکە زۆر نالەبارەو من بەگوێی سەرۆك جاشەکانم کرد کە گوایە ئێوە پەشێوی دروست دەکەن بۆیە ئێمە هێزی عەسکەریمان هێنایە ناو شار، منیش وتم هەر شتێك ڕوویدات تۆ بەرپرسی یەکەمی لەبەر ئەوەی هێزەکەی ئێمە هەمووی چەکدارن ئەوەبوو خالید عەبدولحەلیم داوای یارمەتی کرد کە پێکەوە پلان دابنێین بۆ ئەوەی ئەم دۆخە کۆنترۆل بکەین، منیش ووتم ئێمە خەتی تەلەفۆنمان نەماوە بۆ ئەوەی لەگەڵ سەرکردایەتی قسە بکەین، چونکە من بڕیار لەسەرکردایەتی خۆم وەردەگرم، ئەویش گوتی باشە هەرچی بە ئێمە بکرێ دەیکەین، لەکاتی دەمەتەقەی نێوان من و پارێزگار، بەڕێوەبەری پۆلیسیش حوسێن شێروانی لەوێ ئامادە بوو گوتی کاك حەمید بەڕاستی خراپمان بەسەر هاتووە، منیش لەوەڵامدا وتم ئێمە حیزبین لەوەش خراپترمان بەسەرهاتووە لەناو نەچووین، ئەوەبوو ئەوێم بەجێهێشت کە گەڕامەوە تەلەفۆنەکانمان کرابۆوەو منیش یەکسەر پەیوەندیم بەمامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد کرد، ئەویش لە وەڵامدا وتی: لەگەڵ پارێزگار ڕێکبکەوەو هێزەکەت ببەوە بۆ بەکرەجۆ، لەگەڵ پارێزگار ڕێکەوتین (١٥) پانزە لۆری سەربازیمان بۆ هات هێزەکەمان بردە کەرکوك و سێ ڕۆژ لەوێ ماینەوە دوای چووین بۆ بەکرەجۆ.

پارێزگار خالید عەبدولحەلیم پیاوێکی ترسنۆك بوو زۆر دەترسا لەوەی لەنێوان هێزەکانی بارزانی و هێزەکانی ئێمە پێك دادان ڕوویدات، چونکە بارزانی وا لەگەڵ حکومەت ڕێك کەوتبوو تاکو هێزەکانی ئێمە لەشارەکان نەکشێتەوە هێزەکانی ئەوان نایەنە ناو شارەکان، ئەوەبوو منیش هەندێ چەکی زیادمان هەبوو لەمەشجەب تەسلیمی پارێزگارمان کرد هێزەکانیشمان

گەیشتە بەکرەجۆو چووم بۆ بەغدا موچە بێنم بۆ هێزەکە هەر کە گەیشتمە بەغدا لەوێش بێ متمانییەك پەیدا ببوو بەفەرماندەی هێزەکان، ئێمە لەو کاتەدا هێزێکمان لە قەلأدزێ بوو بەسەرکردایەتی شێخ عەبدولأی عەسکەری، مەکتەبی سیاسی منیان ڕاسپارد کە مووچەی ئەو هێزە دەبێ من ببیەم، من پارەکەم برد بۆ هێزەکەو دابەشم کردو سێ هەزار دینار زیاد بوو و پارەکەم ڕادەستی مامۆستا عولەما کردەوە، کە گەڕامەوە بەکرەجۆ هێزەکە بلأوەی پێکرابوو تەنیا هێزێکی کەم لەوێ مابۆوە یەکسەر ئەو هێزەمان بە بڕیاری مەکتەبی سیاسی بۆ کەلار گواستەوە، لەوێدا واتە لە بەکرەجۆ بەڕێز مام جەلال وتارێکی بەبۆنەی جەژنی نەورۆزدا، خەڵکەکە داوای لێکرد کە لەسەر ئەم بارودۆخە وتەی هەبێ ئەویش باسی دەقی بەیاننامەکەی کردوو گوتی بەیاننامەکە باس لە ئۆتۆنۆمی دەکا دیارە ئێمەش هەر داوای ئۆتۆنۆمیمان کردووە لەم کاتەدا وا باشە هێزەکانمان لەگەڵ باڵی بارزانی یەك بخەینەوە، ئەوەبوو هێزەکەی بەکرەجۆ گوێزرایەوە بۆ کەلار بەفەرماندەی مەلا عەولأ، پاش ماوەیەکی کەم ئەو هێزەی کەلاریش بلأوەی پێکراو، ئێمەش گەڕاینەوە شاری بەغداو هەر کەسە گەڕاینەوە سەر کارو وەزیفەی خۆمان.

٣ مام جەلال یارمەتی دارایی ئەو پێشمەرگانەی دەدا کەئارەزووی ئەوەیان هەبوو هاوسەر گیری بکەن بەلأم باری ئابووری پیشمەرگەکان باش نەبوو بۆیە نەیان دەتووانی هاوسەرگیری بکەن ، حەمیدرەشاش لەم بارەیەوە دەڵێ : بۆمەبەستی پشتگیری کردنی پێشمەرگەکان لەکاتی هاوسەرگیریدا هەڤاڵ مام جەلال یارمەتیەکی دیاریکراوی بۆ ئەو پێشمەرگانە دانابوو کە ئەویش بری پارەکە ٥٠ دیناری سویسری بوو لەگەل ئەوەشدا فردەیەك شەکرو فردە برنجێك و یەك تەنەکە ڕۆنی زەیتی وەك هاوکاری وپشتگیری

کردن بۆ هێزی پێشمەرگەی دیاری کردبوو ،لە هەمان کاتیشدا ڕێنمایی ئەوەشی دەرکردبوولەناو هێزی پێشمەرگە بە هەموو شێوەیەك تەق کردن لە ئاهەنگەکاندا قەدەغە بکرێت بەتایبەتی لە ئاهەنگی هاوسەر گیریدا . لە درێژەی بیرەوەرییەکانی مام حەمید لەم گەشتەیدا کە لەگەل بەندە هاوو سەفەر و بووین بۆ تووله ڕێیەکانی کوردایەتی ئاماژە ی بە قەبارە و ژمارەی هێزی پێشمەرگە دەدات و دەڵێ : هێزی پیشمەرگە تەنیا لە و پێشمەرگانە پێك نەهاتبوو کە لەبەکرە جۆدا ئامادەییان هەبوو لە هەمان کات هێزێکی تری پیشمەرگەمان لە ناو شاری کەرکوك هەبوو بەناوی هێزی خەبات کە شەهید عەلی عەسکەری فەرماندەی ئەو هێزە بوو هەر لە هەمان کاتدا مامۆستا عومەر دەبابە کە فەرماندەی گشتی هێزی پێشمەرگە بوو ئەویش هەر لە کرکوك دادەنیشت ، بەلأم ئەو هێزەی لە بەکرە جۆ بوو تۆکمە تربوو لەهەمان کاتیش پرچەکترو گەورەتر بوو .لەهەمان کاتیشدا لە ژێرفەرماندەیی مام جەلال بوون هەروەها مام زۆر لە نزیکەوە ش لەگەڵ ئەم هێزەدا دەژیا ، لەدرێژەی گەشتەکەی بەناو یادەوەرییەکانیدا مام حەمید رەشاش ئاماژە بەهەندێك لەوکەس و ناوانە دەکات کە ئەوکات لە وێدا ئامادەبووینە و لەهەمان کات هەندێکیان لێپرسراوەتیان هەبووە دەڵێ : براینەدەبێ بەگەورەیی خۆتان بم بوورن ئەگەر هەندێك ناوم نەهێنابێ برواتان هەبێ بە ئەنقەست نی یە تەنیا تەمەنەو پیریە ، ئەوانەی ئێستا لەو کاتەدا دێنەوە خەیاڵم و لە بیرم ماوون کە لە بەکرە جۆ پێکەوە بووین کۆمەڵێك سەرلق و سەر پەڵ هەبوون ئەوانە کەناوەکانی هەندێکیانە (ئەحمەد عەبدوڵلا کوردە کە پیاوێکی زۆر تێکۆشەر بوو هەروەها حەمەی فەرەج لەهەمان کات وەکیلی مام جەلالیش بوو عەریف مەحەمەد و سەید تاهیرو کویخوا عەبدوڵلاو کۆمەڵە کەسێکی تر..) بەراستی بەکرە جۆ بارەگای سەرکردایەتیمان بوو

ئیداره له بەکره جۆ له سێ بەش پێك هاتبوو ، یەکەمیان مالیه و دارایی بوو که کاك کەریم جەوهەر سەرپەرشتی دەکرد هەروەها توفیقی مەلاسەدیقش لێپرسراوی بەشی خواردەمەنی بوو منیش (حەمید رەشاش) لێپرسراوی تەقەمەنی بووم هەروەها لێپرسرا وی ئەندام ناوچەکانیش (ئەحمەد دادی) بوو هەروەها لەهەمان کاتیش لێژنەیەك هەبوو بۆ دابەش کردنی خانوو بۆ جێ نیشین کردنی پێشمەرگە دا. هەروەها مام حەمید رەشاش لەم گەشتەی یادەوەرییەکاندا باس له بەئەکادیمی کردنی هێزی پێشمەرگە دەکا دەلێ : گۆرپانی مەشقی سەربازی باشمان هەبوو له بەکرەجۆ بۆ مەشقی سەربازی مەبەستمان بوو لاوەکانمان شارەزایین هەبێ له جۆرەکانی چەك هونەری شەرکردن لەسەر داوای هەڤاڵ مام جەلال ئەوەبوو کۆمەڵە گەنجێك له سلێمانیەوە هاتن بۆبەکره جۆ ئەوەی له هونەری سەربازی شارەزایی پەیدا بکەن من لەوێدا وەکو مامۆستایەك مەشقی سەربازیم پێ دەکردن لەوانە ی که لەبیرم ماون (نەوشیروان مستەفا بوو حەمە چاوشین ، شازاد سائیت ، روشدی عەلی سدیق ، گەلێکی تر ..) بەلأم بەداخەوە تەنیا ئەو ناوانەم لەیاد ماوە ، بەراستی بەکره جۆ بۆ ئێمە ببوە مەملەکەتی کوردایەتی بیری تیژی کوردایەتی هەرلەبەرئەوەش بوو ئێمە ئەوهێزە بۆ ماوەی سێ ساڵ لەبەکره جۆدا ماینەوە . دوای سێ ساڵ به بریارێکی مەکتەبی سیاسی مام حەمید رەشاش رەوانەی هەولێردەکرێتەوە مام حەمید رەشاش لەوێ دەبێتە فەرماندەی هێزی هەولێرو دەڵێ : من له بریارەکە سەرەتا به فەرماندەی هێزی هەولێر دەست نیشان نەکرابووم بەڵکو لەبریارەکەی مانگی هەشتی ساڵی ۱۹٦۹بە فرمانی مەکتەبی سیاسی گۆزرابومەوە بۆ هەولێر بەپێ ی ئەم بریارە من به سەرپەشتیاری ئیدارەو رێکخستنی هێزی پێشمەرگەی هەولێر له شوێنی هەڤاڵ سەید مەجید دانرا بووم هەر لەو

نووسسراوەکە هاتبوو شەهید دکتۆر خالید یش لە شوێنی مەلا عولا دانرابوو کرابوو بە فەرماندەی هێزی هەولێر . هەروەها شێخ لەتیف بەرزنجیش کرابوو بە لێپرسراوی رێکخستنەکانی هەولێر ، مام حەمید رەشاش لەم گەشتەیدا بۆمان باسی بیرەوەریە خۆش و ناخۆشەکان دەگێرێتەوە زۆر بە راستگۆیی هۆکاری ئەم ئاڵووگۆڕیەشمان بۆ دەگێرێتەوە پاش ئەوەی کە مەکتەبی سیاسی هەستی بە سستی یەك کردبوو لە ناوچەی هەولێر بۆیە ئەم بڕیارەی دا کە ئەم ئاڵوگۆڕییە بکرێ لە هەولێر، ئەوەبوو من لەگەڵ سەید مەجید ئالوگۆڕکاریمان پێکرا کە منیان رەوانە کرد موچەی مانگی ٩ یان پێ رەوان کردم ئەوەبوو هەر کە گەیشتمە هەولێر موچەکەم بەسەریان دابەش کرد . بەپێ ی ئەو زانیاریانەی من لە سەید مەجیدم وەرگرتبوو ئەو هێزەی هەولێر پەرش و بڵاوببۆوە بەسەر ناوەچەکان بۆ نموونە پەلێك لە گوندی تەرجان کە کاك رەشۆ سەر پەڵ بوو لقێك لە گوندی گەزنە کە جەوهەرگەزنەیی سەر لقی بوو ، لقێك لە مەخمور بوو ئەحمەد مەحمود سەر لقی بوو ، باقرت ، ،سەرگەران ، بێستانە ، ،پەلکانە . بەراستی هێزەکەمان بڵاوببۆوە زۆری پێ نەچوو شەهید دکتۆر خالیدیش هات بۆ ئەوەی کێشەکان چارەسەر بکا بەڵام ماوەیەکی زۆر کەم مایەوە رۆیشت بارو دۆخەکەی بەدڵ نەبووکە گەرایەوە بۆ بەغدا ئەوەبوو ئیش و کاری فەرماندەی هێزەکەی هەولێر بە من (حەمید رەشاش) راسپێردرا منیش هێزەکەم کۆ کردەوە وهەر لەسەرەتای هاتنم دژی شەری برا کوژی بووم دژی ئاژاوە نانەوەش بووم ئەوەبوو هێزەکەی خۆمانم لە دوو شوێن کۆکردەوە ، چەند بارەگایەکمان هەبوو لەناو هەولێر چەند بارەگایەکمان لە گەرەکی کوران هەبوو ، من هێزی سەرەکیم لە قوشتەپە دانا بنکەیکیشم لە بێستانە دانا بەسەرپەرشتی شەهید محەمەد عەجەم هەروەها لەم ماوەیە (محەمەد شێخە شلی) وەکو یاریدەدەر هاوکارم

بوو ئەو کاتە بارەگای لق لە لای گۆرپانی ئێستای شێخ مەحمود ئەمر بوو لەهەولێر ، لەبەر ئەوەی بەهاتنی من هەندێك سەرپەڵ و سەر لقەکانی هەولێر نیگەران بوون بۆیە کار کردن بۆمن هەر وا ئا سا ن نەبوو ،بەلأم من فرمانەکانی حیزبم جێ بەجێ دەکرد زۆر گوێم بەو ناکۆکیانە نەدەدا تەنیا خەریکی ئیش و کارەکانی خۆم بووم، ئەو ماوەی لە هەولێر بووم هیچ ناخۆشیەك رووی نەدا هەولێر ئارام بوو دزی و جەردیی و رێگری نەما ئەو کاتە کاك حەمەدەمین فەرەج پارێزگاری هەولێر بوو هەر زۆرزوو پەیوەندییم پێوە کردبۆ ئەوەی هاوکاریم بکات ئەوەبوو بەراستی زۆر هاوکارمان بوو دەتوانم بلێم هەر بۆیەش سەرکەوتوو بووم . تاکو بەیانی ١١ی ئازار لە هەولێر ماینەوە ، هەرچەندە لە ددوای بەیانەکە تەرازووی هێز گۆرا و هاوسەنگیەکە تێك چوو ، لەم بارەیەوە لە گەشتەکەی مام حەمید بە توله رێیەکانی کوردایتیدا بۆمان دەگێرێتەوە دەڵێ : تا بەیانی ١١ی ئازار یەك پۆلیسی عەرەب لە شارەکانی کوردستان نەبوو ، لە گەل پەیدابوونی دەنگۆی بەیانی ١١ی ئلزار بارو دۆخەکە گۆرا هەردولا هێزەکانمان خۆیان دوور کرد بۆوە لە هەموو شەرو ئاژاوەیەك ،تاکو بەیانەکە ی ١١ی ئازار خوێنرایەوە و لەبەیانەکە هاتبوو کە حوکمی زاتی بە گەلی کورد دەدرێت ئێمە زۆر دڵخۆش بووین ئەوەبوو من و شێخ لەتیف بروسکەی پشتگیریمان نارد بۆ ئیزگە و تەلەفزیۆنی کەرکوك ، بەڵام نەیان خوێندەوە ، زۆری پێنەچوو پارێزگارەکانیان گۆری لە هەولێر حەمەدئەمین فەرەجیان گۆری بە خالید عبدول حەلیم کەیەکێك بوو لە لە ئەندامی سەرکردایەتی حیزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی ، ئەوەبوو یاوەری کاك (حەمەدەمین فەرەج) مان کرد بەرەو بەغدا تاکو تورخوماتو لە گەلی بووین ، لەکاتی گەرانەوەمان بۆهەولێر لەرێگا لەبازگەی پردی شێخ لەتیف و کۆمەڵە خەڵکێك راوەستابوون

چاوەروانی پارێزگاری نوێیان دەکرد ئێمەش لەگەل ئەوانماینەوە تاوەکو لەوێدا پێکەوە پێشوازیمان لە خالید عەبدول حەلیم کردو هەندێك پۆلیسی عەرەبی لەگەل بوون کە یاوەریان دەکرد بۆ زانیاریتان لە پێش بەیانی ١١ی ئازار هیچ بنکەو بارەگایەکی حیزبی بەعس لە ناو شارەکانی کوردستان نەبوو ، ئەوەبوو لەلای پردێ سەیارەکانیان راگرت و پۆلیسە عەرەبەکان دەستیان بە هۆسەی عەرەبی کردو دەیان ووت (جاکی جاکی حیزبی بەعسی ئیشتراکی) بۆیە لە گەل هاتنی ئەوان گرژییەك لە هەولێر پەیدابوو . چونکە یەکێك لە خاڵەکانی بەیاننامەکەی ١١ی ئازار دەبوا ئێمە هێزەکانمان لەناو شارەکان ببینە دەرەوە ، ئەوەبوو هێزەکانی حکومەت ویستیان شێخ لەتیف بگرن و زیندانی بکەن ، بەلآم ئێمە نەمان دا دەست و هەرچەندە هەندێك تەقەش کرا لەنێوان ئێمەو هێزەکانی حکومەت ، ئێمە تێگەیشتین کە حکومەت دەیەوێ هێزەکانی ئێمە چەك بکا بۆیە هێزێکی عەسکەرییان هێنایە ناو هەولێر ئەوەبوو بە بریاری پارێزگار دەورو بەری بارەگاکانی ئێمەیان بەهێزی عەسکەری دەورە دا و داوای منیان کرد لەگەڵیان بچم بۆلای پارێزگار منیش بۆ ئەوەی هیچ روو نەدات لەگەڵیان چووم بەلآم ئەوان نیازیان خراپ بوو چونکە لەگەل هاتنی ئەم هێزە عەسکەرییە هێلی تەلەفۆنیشیان لەسەر بریبووین بۆ ئەوەی لەگەل سەرکردایەتی هیچ پەیوەندێکمان نەمێنێ ، بارو دۆخەکە تەنیا لە هەولێر بەم جۆرە بوو ، لە لایەکی تریشەوە خەڵکیان هێنابووە بەردەرگای بارەگاکانمان قسەی ناشرین و جنێودان لەدەورەمان دەسوڕانەوە ئەوەبوو هەرکە گەیشتمە لای پارێزگار ئەو زۆر بەگەرمی پێشوازی لێکردم ئەوبوو زۆر بێ باك قسەم لە گەل کرد و ئەو ووتی بارودۆخەکە زۆر ناڵەبارە و من بەگوێ ی سەرۆك جاشەکانم کرد کە گوایە ئێوە پەشێوەی دروست دەکەن بۆیە ئێمە هێزی عەسکەریمان هێنایە ناو

شار ، منیش ووتم هەرشتێك رووبدات تۆ بەرپرسی یەکەمی لەبەر ئەوەی هێزەکەی ئێمە هەمووی چەکدارن ئەوەبوو خالید عەبدول حەلیم داوای یارمەتی کرد کە پێکەوە پلان دابنێین بۆ ئەوەی ئەم دۆخە کۆنترۆل بکەین منیش ووتم ئێمە خەتی تەلەفۆنمان نەماوە بۆ ئەوەی لەگەل سەرکردایەتی قسەبکەین چونکە من بریار لە سەرکردایەتی خۆم وەردەگرم ئەویش گووتی باشە هەرچی بە ئێمە بکرێ دەیکەین ، لەو دەمەتەقەی نێوان من پارێزگاربەرێوەبەری پۆلیسیش حوسێن شێروانی لەوێ ئامادە بوو گووتی کاك حەمید بەراستی خراپمان بەسەر هاتووە منیش لە وەلآمدا ووتم ئێمە حیزبین لەوەش خراپترمان بەسەرهاتووە لە ناونەچووین ، ئەوەبوو ئەوێم بە جێهێشت کە گەرامەوە تەلەفۆنەکەی ئێمە خەت گەرابۆوە بۆیە منیش یەکسەر پەیوەندیم بە مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد کرد و بارو دۆخەکەم بۆ شی کردەوە ئەویش لە وەلآم ووتی : لەگەل پارێزگاری نوێ رێك بکەوەو هێزەکەت کۆبکەوەو بیبەوە بۆ بەکرە جۆ ، لەگەل پارێزگار رێکەوتین ئەوەبوو (١٥) پانزە لۆری سەربازیمان بۆ ئامادە بکەنن ئەوانیش هێنایان هێزەکەمان بەو لۆریانە بردە شاری کەرکوك تەنیا سێ رۆژ لەوێ ماینەوە لە دوای هێزەکەمان گواستەوەو چووین بۆ بەکرە جۆ . لەسەر کرۆکی روداوەکانی کوردستان لەم ماوەیەدا بەتایبەتیەش روداوەکانی ئەو کات لە شاری هەولێر بەتایبەتی دوای ئەوەی مام حەمید کە پارێزگار خالید عەبدول حەلیم دەبینێ دەلێ :پارێزگار پیاوێکی زۆر ترسنۆك بوو زۆر لەوە دەترسا لە لەنێوان هێزەکانی بارزانی هێزەکانی ئێمە پێك دادان روو بدات ، چونکە بارزانی وا لەگەل حکومەت رێك کەوتبوو تاکوو هێزەکانی ئێمە لەشارەکان نەکشێتەوە هێزەکانی ئەوان نائێنە ناو شارەکان پاش ئەوەی من پارێزگارخالیدم بینی لە نیازەکانی ئەو گەیشتم کە دەیوویست بە ناراستەو

خۆ ئێمە چەك بکات ئەوەبوو هەندێ چەکی زیاد هەبوو لە مەشجەب بارەگا منیش ئو چەکانەم تەسلیمی پارێزگار کردەوە لەدوای ئەوەی هێزەکانیشمان گەیشتەوە بەکرە جۆ و چووم بۆ بەغدا موچە بێنم بۆ هێزەکە هەرکە گەیشتمە بەغدا لەوێش بێ متمانییەك پەیدابیوو بە فەرماندەی هێزەکان ، ئێمە لەو کاتەدا هێزێکمان لە قەڵادزێ بوو بە سەرکردایەتی شێخ عەبدوللای عەسکەری ، ئەوەبوو مەکتەبی سیاسی منیان راسپارد کە مووچە ئەو هێزە ببەم ، ئەوەبوو من پارەکەم برد بۆ هێزەکە و لەوێدا دابەشم کرد ئەوەبوو سێ هەزار دینار لە پارەکە زیاد بوو ئەوەبوو پارەکەم رادەستی مامۆستا حولما کرد . دوای ئەوە گەرامەوە بۆ بەکرە جۆ هەر کە گەرامەوە هێزەکەی ئەوەێ بلاوەی پێکرابوو تەنیا هێزێکی کەم لەوێدا مابۆوە یەکسەر ئەو هێزەمان بە بریاری مەکتەبی سیاسی بۆ کەلار گواستەوە بەلام لەوێدا واتە لە بەکرە جۆ بەرێزهەڤاڵ مام جەلال ووتارێکی بەبۆنەی جەژنی نەورۆز بۆ خەڵکەکە داو داوای لێکرد کە لەسەر ئەم بارودۆخە ووتەی هەبێ ئەویش باسی دەقی بەیانامەکەی ١١ی ئازاری کردوو گووتی بەیانامەکە باس لە ئۆتۆنۆمی دەکا دیارە ئێمەش هەر دواوای ئۆتۆنۆمی دەکەین لەم کاتەدا وا باشە هێزەکانمان لەگەل باڵی بارزانی یەك بخەینەوە، ئەوەبو هێزەکەی بەکرەجۆ گوێزرایەوە بۆ کەلار بە فەرماندەی مەلا عولا پاش ماوەیەکی کەم ئەو هێزەی کەلاریش بلاوەی پێکراو ، ئێمەش گەراینەوە شاری بەغداو هەرکەسەمان گەرایەوە سەر کارو وەزیفەی خۆمان.

مام حەمید
بۆماڵی عەباس ئاغا نووسراوە

کورتەیەك لەبارەی چاکە و خانەدانی و کوردپەروەریی عەباسی مامەند ئاغای ئاکۆیان

عەباسی مامەند ئاغا سەرۆکی عەشیرەتی ئاکۆ بوو، سنووری دەسەڵاتەکەی لە ناوچەی قەزای ڕانیە تا دەگاتە حاجی ئۆمەران بوو و عەشیرەتی مەندەمۆرە و بۆڵی و بابۆڵییش سەر بە عەباس ئاغا بوون. عەباس ئاغا لە هەموو ڕوویێکەوە یەکێکە لە ئاغا هەرە ناودارەکانی کوردستان. هەموو ئەو حکومەتە یەك لە دوای یەکانەی کە لە عێراق هاتوونەتە سەر کار، ڕێزی تایبەتیان بۆ عەباس ئاغا هەبووە. ئەو پیاوە ئەوەندە سەربڵند بوو لە هەموو کوردستاندا بەناو و دەنگ دەناسرا و قەتیش چەکی جاشایەتیی دژی میللەتەکەی خۆی هەڵنەگرت. من بۆیە باسی ئەو پیاوە مەزنە دەکەم، چونکە لە چەند قۆناغی جیاجیادا خزمەتی لێقەوماوان و شۆڕش و پێشمەرگە و سەرکردە و پێشمەرگەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی کردووە، جا لەبەر ئەوە من ماوەیەکی زۆر لە ناوچەکە و لەگەڵ بنەماڵەکەیان ژیاوم و شارەزایی باشم هەیە لە سەریان، وام بەباشزانی ئەو زانیاریانە وەکو خۆی بۆ مێژوو باس بکەم، هەرچەندە من وەکو وەفادارییەك لە بیرەوەرینامەکەی خۆمدا باسی ئەو پیاوە سەربەرزەم کردووە، بەڵام ئەم نووسینەم بۆ منداڵەکانی عەباس ئاغایە. جا ئەگەر چاکە لەبەرچاو بێت دەبێ ئەوانەی شارەزای عەباس ئاغا بوون لە بیرەوەرییەکانیاندا عەباس ئاغا لەبیر

ئەکەن، لەبەر ئەوەی دیوەخانی عەباس ئاغا لە کاتی تەنگانە و ترسی حکومەتەکانی عێراق جێگای حەوانەوەی بەشی هەرە زۆری سەرکردەکان بوو.

ئێستا دێمە سەر باسی ناسین و کردەوەکانی عەباس ئاغا. سەرەتای ناسین و چاوپێکەوتنم لە ساڵانی ١٩٥٩ تا ١٩٦١ ، من سەرباز بووم لە فەوجی سێی لیوای (٣)، ئەو کاتە چەند سەربازێکی گوندی سەرکەپکان و دۆڵەڕەقە لای من سەرباز بوون، زۆر باسی چاکە و پیاوەتی و دەسەڵاتی عەباس ئاغایان بۆ دەکردم، من ئەو کاتە ئەندامی پارتی بووم. لە سەرەتای ساڵی ١٩٦١ دەنگ و دۆڵ بڵاو بووەوە کە ئاغا ناودارەکانی ناوچەی ڕانیە و کۆیە و ناوچە ی سلێمانی دژی عەبدولکەریم خەریکی کۆکردنەوەی هێزن و بە نیازی ئەوەن شۆڕش بکەن. ئەو ئاغایانەی بە گەرمی باسیان دەکرا لە رووی هێز و دەسەڵات بریتیبوون لە: (١–عەباس مامەند ئاغا ، سەرۆکی عەشیرەتی ئاکۆ" ٢– سمایل سواراغا، سەرۆکی عەشیرەتی بلباس" ٣– لە ڕوی دەوڵەمەندی و پارەداری باسی شێخ حوسێنی بۆسکین" ٤– کوێخا سمایلی تەلان" ٥– کاکەزیادی کۆیە" ٦– عەزیز ساڵح ئاغای خەرابە" ٧– باسی مینە ئاغای ڕایەتیش دەکرا). ئەو دەنگوباسانە ڕۆژ دوای ڕۆژ زیاتر بڵاودەبوونەوە. ئەو قسانە و ئەو دەنگوباسانە و چالاکیی ڕیکخستنەکانی حزب یەکتری دەگرتەوە. کورد لە جۆشوخرۆشدابوو، لەو سەروبەندەشدا بوو کە مەلا مستەفا و عەبدولکەریم لێك توورە بوون و مەلا مستەفا بە توورەییەوە گەڕایەوە ناوچەی بارزان. لە پاش گەڕانەوەی بارزانی، میرانی سەدیق بەگ لە ڕۆژی ١٩٦١/٢/١٨ کوژرا و کوشتنەکەی بە مل کاوانییەکاندا هات و کاوانییەکان چوونە شاخی سەفین و وەکو مەفرەزەیەکی سەرەتایی لە

پاشان هێزەکانی عەشائیری لە ناوچەی ڕانیە و کۆیە و دەربەندیخان و دەربەندی بازیان ڕێگاکانیان گرت و لە حکومەتی عەبدولکەریم عاسیٚ بوون. حکومەت هەوڵی دا لە ڕێگای گفتوگۆوە بڵاوە بە هێزەکانی عەشائیر بکات، بەڵام ئەو گفتوگۆیە سەری نەگرت، جا حکومەت هەوڵیدا لە ڕێگای بەکارهێنانی هێزی عەسکەری بڵاوە بە جووڵانەوەی عەشائیری بکات، ئەوە بوو حکومەت لیوای (۳)ی تەرخان کرد بۆ سەرکوتکردن و بڵاوەپێکردنی جووڵانەوەی عەشائیری بەم شێوەیە: (۱- فەوجی یەك بۆ دەربەندیخان" ۲- فەوجی دوو بۆ دەربەندی بازیان" ۳- فەوجی سیٚ کە من لەگەڵ ئەو فەوجەدا بووم بۆ ناوچەی کۆیە و ڕانیە) جا لە بەرەبەیانی ڕۆژی ۱۹٦۱/۹/۱۱ هەر سیٚ فەوجەکە بە پاڵپشتی فڕۆکە و تۆپی گەورە چوونە سەر هێزەکانی عەشائیری. هێزی عەشائیری توانای بەرگری نەبوو، لە ماوەی چەند کاتژمێرێکدا ئەو هێزە گەورەیەی عەشیرەتەکان بە یەکجاری بڵاوەیان کرد و چوونەوە ماڵەکانی خۆیان و لە هەمان کاتیشدا چەند ئەندامێکی سەرکردایەتیی حزبیش فەرمانی گرتنیان هەبوو و لەگەڵ هێزەکانی عەشیرەتەکان بوون، وەکو: (۱-مام جەلال" ۲- کاك عومەر دەبابە" ۳- کاك عەلی عەبدوڵڵا" ٤- مەلا عەوڵا" ٥- شەمسەدین موفتی). ئەو سەرکردانە هەر یەکەو بنکەیەکی بچوکی چەند کەسیان لە ناوچەکاندا هەبوو، وەکو: بنکەی چەمی ڕێزان هی مام جەلال" بنکەی گوندی پاشقۆتەڵ هی کاك عومەر دەبابە و لە شاخی سەفینیش هێزێك هەبوو بە سەرکردایەتیی مەلا عەوڵا و شەمسەددین موفتی. ئەوە سەرەتای شۆڕسی ئەیلولە و شێوەی سەرهەڵدانەکەیەتی. ئێستا دەگەڕێمەوە سەر باسی عەسکەری و حکومەت، ئەو گڕوگیفەی هێزی عەشائیری نەما و حکومەت دڵنیا بووتەقە لە

کوردستاندا نەما و ئێمە فەوجەکەمان لە شاری کۆیە بوو، لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٥ سریەیەك لە فەوجەکەی ئێمە بە بێ ترس و بێباکانە بە سەرکردایەتیی (عەقید کافی) چووینە ڕانیە، لە ڕانیەش چووینە گوندی بۆسکێن، کاتی توتن ڕنین بوو، پێش ڕۆژئاوابوون لە گوندی بۆسکێن گەڕاینەوە بەرەو ڕانیە، لە نزیك گوندی سەیداوە لە شاخی کێوەڕەش تەقەمان لێکرا، ئێمەش لە لۆرییەکان دابەزین و هەندێك تەقەمان کرد، بەڵام خۆمان ڕانەگرت و لۆرییەکانمان بەجێهێشت و بە پێیان گەڕاینەوە ناو مەرکەزەکەی ڕانیە. لەناو مەرکەزەکەی ڕانیە، ئێمەی ئەندامانی حزب بڕیارماندا ئەگەر بەیانی واتە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٦هێزی عەسکەری هات و لەگەڵ هێزی عەشائیری بووە شەڕ، هەموومان خۆمان و چەکەکانمان بچینە پاڵ هێزەکانی عەشائیری، جا بۆ ڕۆژی ٩/١٦ هێزمان بۆ هات و تا بەرەبەری ڕۆژئاوابوون لە کێوەڕەش شەڕ بوو. من ئەو ڕۆژە بە خۆم و ڕەشاشەکەمەوە چوومە ناو هێزی عەشائیری. ئەو هێزە بە سەرکردایەتیی شێخ حوسێنی بۆسکێن لەگەڵ ئاغاکانی ناوچەی مەرگە و پشدەر بوو. من لە عەسکەری لەو فەوجەی خۆماندا لێپرسراوی حزب بووم و هە ر بە بیروباوەڕی کوردایەتی و پێشمەرگایەتی فێرارم کرد، بەڵام بەداخەوە جەنابی شێخ حوسێن تەماعی لە ڕەشاشەکەم کرد و چەکی کردم، بویە من بە شێخ حوسێنم گوت ڕۆژێك دێت بە دەستی خۆم ڕەشاشەکەمت لێ وەردەگرمەوە. من نووسینەکەم لەسەر عەباس ئاغا بوو، بەڵام ماجەرای ناسینەکەم وای خواست ئەو قسانەش بکەم. جا لە پاش چەککردنم، شەو بوو لە گوندی بۆسکێن خەریکی نانخواردن بووین، قاسیدێك لەلای عەباس ئاغاوە هات، بە لۆرییێکی عەسکەری لەو لۆریانەی کە ئێمە بەجێمان هێشتبوون، ئەو قاسیدەی لۆرییەکەی دەهاژوا

پێشتر سەرباز بوو لەلای من، لەو جێگایە منی ناسییەوە، ئەوە بۆ من زۆر باشبوو. عەباس ئاغا داوای لە شێخ حوسێن کردبوو بەو لۆریە بێنە سەرکەپکان. جا لە پاش نانخواردن شێخ و چەند چەکدارێك و من سواری لۆریەکە بووین بەرەو گوندی سەرکەپکان بەڕێکەوتین. لە ڕێگا کوڕە شوفێرەکە باسی منی بۆ شێخ حوسێن کردبوو، بەڵام شێخ چەکەکەی هەر نەدامەوە.

ئێستا دەگەڕێمەوە سەر باسەکەی خۆم و عەباس ئاغای ڕەحمەتی. من لەبەرئەوەی ئەوەندە ناوی عەباس ئاغام بە چاکە و کوردپەروەری بیستبوو بە ئاوات بووم عەباس ئاغا ببینم. کە گەیشتینە سەرکەپکان شەو داهاتبوو، دیتم لەشکرێکی زۆر لە سەرکەپکان بوو، هەرچەندە غەمبار بووم، بەڵام کە ئەو لەشکرەم دیت ئەوەندە خۆشحاڵبووم، زۆر ماندوو بووم، لە بن کەپرەکە ڕاکشام، ئەوەندەی نەبرد چەکدارێك هات گوتی کاکی عەسکەر هەستە وا کاك عەباس دێتە لات، من زۆر زۆرم پێخۆش بوو، هەستامەوە و خوالێخۆشبوو عەباس ئاغا هاتە لام، کە چاوم بە عەباس ئاغا کەوت هەموو ئەو باسانەم بەبیر هاتنەوە کە باسیان دەکرد. کاك عەباس گوتی کاکی عەسکەر ماندوو نەبی و بەخێر بێیت، منیش وەڵامم دایەوە. گوتی کاکی عەسکەر چما تەقەت لە لەشکری کورد کردووە؟ گوتم ئاغا من تەقەم لە لەشکری کورد نەکردووە، من ئەندامی حزبم، بۆ کوردایەتی هاتووم. عەباس ئاغا گوتی فڵان باسی تۆی بۆ من کردووە، بەڵام شێخ حوسێن وا ناڵێ. من گوتم شێخ غەدری لە من کردووە و ڕەشاشەکەی لێ سەندووم. گوتی با جارێ وا بێ تۆ بەخێر بێیت. من داوام لە کاك عەباس کرد گوتم ئەگەر چەکداری حزب هەبن من حەز دەکەم بچمە لای ئەوان. جا چەکدارێکی لەگەڵ ناردم و چوومە بنکەی

پاشقۆتەڵ. ئەو بنکەیە سەر بە ئەندامانی ناوچەی ڕانیەوە بوو، ئەو کەسانەی لەو بنکەیە بوون ئەمانە بوون: (١-سەدیقەفەندی" ٢-تۆفیقی مەلا سەدیقی" ٣عەبدولڕەحمان ڕووتە" ٤- میرزا باپیر" ٥- عەزیزی فەقێ سمایلی"٦- ئەمینە کوێر). هەر ئەوەندەم لەبیرە.

هەر ئەو ماوەیەش بوو ماڵی عەباس ئاغا لە ترسی فڕۆکە گواستیانەوە و چوونە ناو ئەشکەوتی عەلی کاوانی. ئێمە گوتمان هێزی عەشائیری بڵاوەی کردبوو، بەڵام چەند ئاغایەك لە لای عەباس ئاغا مابوونەوە، لە پاشان ئەوانیش بڵاوەیان کرد، هەر ئێمە و عەباس ئاغا لە دۆڵەڕەقە مابووینەوە. لە دەورووبەری ١٥/١١/١٩٦١ ئەو هێزەی سەفین کە ژمارەیان (٢٠٠) کەس دەبوو، لە سەرما و لەبەر بێ بەرگی لە برسان و لەبەر بێ فیشەکی (سەفین)یان چۆڵکردو هاتنە دۆڵەڕەقە. جا لێرەدا چاکە و پیاوەتی و کوردپەروەریی عەباس ئاغا دەردەکەوێت. عەباس ئاغا ئەو (٢٠٠) کەسەی لەسەر گوندەکانی خۆیدا دابەش کرد و (٢٠) کەسیشی لە ماڵی خۆی دانا. خۆ ئەگەر عەباس ئاغا نەبووایە ئەو هێزەی ئێمە لە ناوچەکانی دیکەی کوردستان جێگایان نەدەبووەوە، لەبەر ئەوەی چالاکیی چەکداری لە کوردستاندا نەمابوو، خەڵك باوەڕی بەوەی نەبوو شۆڕش زیندوو دەبێتەوە. جا ئەو ٢٠٠ پێشمەرگەیە لە لای عەباس ئاغا بەخێو کران تا ئەو کاتەی پارەکەی ڕێگای کۆیە گیرا و لە پاشان لە گوندی ڕێزینە، ناوی دەستە و پەل و لق داندرا، کاتیش بەرەو بەهار دەچوو. لە مانگی ٣ی ١٩٦٢ پێشمەرگە دەستی بە چالاکی کرد و عەباس ئاغاش خاوەنی چەکدارێکی زۆر بوو، وەکو عەشیرەت لە هەموو کاتێکدا ئامادە بوو بۆ یارمەتیی پێشمەرگە. عەباس ئاغا ئەوەندە پیاوێکی زانا و سیاسی بوو لەگەڵ هەموو کەسێك دەگونجا. لەگەڵ

عەشیرەتەکانی دەوروبەری خۆیدا دۆستایەتی و هاوکارییێکی باشی هەبوو، بە ژن و ژنخوازی لەگەڵ سمایلی سواراغای سەرۆکی عەشیرەتی بلْباس زاوا و خەزوور بوو، لەگەڵ ئەنوەر بەگی بێتواتەی عەشیرەتی خۆشناوان زاوا و خەزوور بوو، لەگەڵ جەلال بەگی میر حەمەدەمینی دەرگەڵە زاوا و خەزوور بوون و لەگەڵ کاك ئەحمەدی دۆڵی خانەقاش زاوا و خەزوور بوون، بۆیە عەباس ئاغا لەلای عەشیرەتەکانی دەوروبەریشدا خۆشەویست بوو. لەناو عەشیرەتی خۆشیدا زۆر خۆشەویست بوو، کەس نەبوو سوێند بەسەری کاکەباس نەخوا. لە ڕەمەزانی ١٩٦٢، ئەو هێزەی هەمانبوو کە ژمارەیان (٢٠٠) پێشمەرگە بوو، کراین بە دەوو بەش، بەشێك بۆ لیوای سلێمانی بە سەرکردایەتیی (مام جەلال). بەشەکەی دیکەش بە سەرکردایەتیی کاك (عومەر دەبابە و مەلا عەوڵا) بۆ لیوای هەولێر. من بە بەر ئەو بەشە هێزەی لای سلێمانی کەوتم و لە دۆڵەڕەقە دوور کەوتمەوە. شۆڕش بە خەبات و دەست و قامی ئەو (٢٠٠) پێشمەرگەیە سەری هەڵدایەوە و زیندوو بووەوە. لە ساڵی (١٩٦٣) بەشی زۆری ناوچەکان ئازاد کران و شۆڕش لەوپەڕی بەهێزیدا بوو. لە ساڵی (١٩٦٤)دا دووبەرەکی و شەڕی براکوژی دەستیپێکرد، لەبەر شەڕی براکوژی باڵی (م.س) چوینە ئێران و لە ویشە وە بو هەمەدان. لە ساڵی (١٩٦٦) لە ئێران گەڕاینەوە، لە پاش گەڕانەوەماندا دووبارە عەباس ئاغا بووە پشت و پەنای هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی. ئێمە باسی وردەکارییەکانی گەڕانەوەمان ناکەین، هەر ئەوەندەی دەڵێم بارزانی و مەکتەبی سیاسی ئێمە لەگەڵ یەکتر بە فێڵ بوون، بۆیە هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی و سەرکردایەتیش خۆیان هاوێشتەوە بن باڵی عەباس ئاغا. ئەگەر وایان نەکردبا نە سەرکردەکان دەمان و نە هێزەکەش دەما، لەبەر

ئەوەی ئەو کاتە هەم حکومەت و هەم بارزانی لە بارەی شەڕکردن خۆیان لە عەباس ئاغا لادەدا. لە پاش گەڕانەوەمان، بارەگای ئەندامانی مەکتەبی سیاسی لە دۆڵەڕەقە لە گوندی سپیاو بوون. ئێمەش وەکو پێشمەرگە بە فەرمانی حزب ناومان لە خۆمان نابوو هێزی عەباس ئاغا. ئازوقەمان لە عەباس ئاغا وەردەگرت. ئەو کاتە خەڵکێکی زۆر دەربەدەر ببوون و لە ناوچەی دۆڵەڕەقە بوون و عەباس ئاغا دەی ژیاندن. مانگانە ماڵەکان لە ماڵی عەباس ئاغا ئازوقەیان وەردەگرت، یەکێك لەو ماڵانە ماڵی من بوو. عەباس ئاغا هەموو ماڵ و سەروەتی خۆی لە ڕێگای کوردایەتی و پیاوەتی سەرف کرد. هەردەم دیوەخانەکەی پڕ بوو لە مێوان. جا دووبارە لە پاش گەڕانەوەمان، دووبەرەکی سەری هەڵدایەوە و کار گەیشتە ئەوەی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی شەو لە گوندی نۆریێ لەگەڵ عەباس ئاغا لە ماڵێك مێوان بوون، شەو مەفرەزەیەکی چەکداری بارزانی بۆ گرتنی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی هاتبوون، بەڵام عەباس ئاغا ئەوانی ڕزگار کردن و نەیهێشت بکەونە دەستی بارزانییەکان. جا پاش هەڵاتنی ئەوان بەیانی ڕێککەوتنی ٢٩ی حوزەیران دەرچوو. بەداخەوە لەو کاتە ناسکەدا عەباس ئاغا نەخۆش کەوت، ئەو کاتەش دکتۆر لە ناوچەکە نەبوو، هەر فازڵ شوانی هەبوو، ماڵی لە گوندی بەردانگە بوو، ئەویش دکتۆر نەبوو، جاروبار سەردانی عەباس ئاغای دەکرد. جا دووبارە باڵی مەکتەبی سیاسی بە هاوکاری حکومەت هێزی ڕێکخست و شەڕی براکوژی دەستپێکردەوە. ئەو هێزەی ئێمە کە لە هەمەدان گەڕابووینەوە چوونەوە پاڵ هێزی باڵی مەکتەبی سیاسی، بەڵام بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی من هەر لەلای عەباس ئاغا مامەوە، عەباس ئاغاس ئاگادار بوو. عەباس ئاغا بە دڵ لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسیدا بوو. ئێمە ئەو

(١٠) کەسەمان لەناو گوندی سەرکەپکان بارەگامان هەبوو، خواردنمان لە ماڵی عەباس ئاغاوە دەهات، بەڵام بەداخەوە عەباس ئاغا تووشی نەخۆشییێکی کاریگەر بوو، حکومەتی عێراق فڕۆکەیەکی هەلیکۆپتەری بۆ ناردە گوندی دێریێ بۆ گواستنەوەی عەباس ئاغا بۆ نەخۆشخانەی عەسکەری لە بەغدا. من ئەو قسەیەی عەباس ئاغام لە بیر ناچێت کە لەناو فڕۆکە بوو ئێمەش دەورمان لێدابوو، عەباس ئاغا بە براکانی و کوڕەکانی گوت زۆر ئاگاتان لەو (١٠) پێشمەرگانەی حزب بێت، تا نانەکتان مابێت لەگەڵیاندا بکەنە دوو پارچە، جا کوڕەکانی عەباس ئاغا بە قسەی باوکیان کرد. بایز ئاغا و سوارئاغا لە پاش بەیانی ١١ی ئازار ماڵیان لە بەغدا بوو. با بێینەوە سەر باسی عەباس ئاغا، لە پاش چوونی بۆ بەغدا هەموو عەشیرەتەکە تارماییەکی ڕەش و غەمبار کەوتە سەریان، بەداخەوە لە پاس ١٥ ڕۆژ هەر بە فڕۆکە تەرمەکەیان هێنایەوە. مردنی عەباس ئاغا کارەساتێکی گەورە بوو بۆ هەموو عەشیرەتەکە و بۆ ئێمەش. جا لە پاش مردنی عەباس ئاغا، مەلا مستەفا لێژنەیەکی پێکهێنا بۆ پاراستنی سەروەت و سامانی ماڵی عەباس ئاغا. ئەو لیژنەیە پێك هاتبوون لە: (مەلا ئەسعەد و مەلا عوسمانی پڵنگان و کاك محەمەد)، دوای سەرژمێریکردنی سەروەتی عەباس ئاغا دەرچوو عەباس ئاغا خاوەنی (٣٠٠٠) سێ هەزار دینار بوو. لەبەر ئەوەی عەباس ئاغا خاوەنی پارە و پوول نەبوو، هەموو سەروەت و داهاتەکەی لە ڕێگای پیاوەتی و یارمەتی سەرف دەکرد. لە پاش مردنی عەباس ئاغا، بایز ئاغا لە جێگای باوکی بووە ئاغا، ئێمەش وەکو خۆی هەر لە گوندی سەرکەپکان بووین. هێزەکانی بارزانی هەوڵیان دەدا لێمان بدەن، لێشیان داین، مەلا موسایان بریندار کرد، لە پاش بریندارکردنی مەلا موسا خۆمان داوامان لە

بایز ئاغا کرد کە بڕیاردرا بچینەوە ناو هێزەکانی خۆمان و سواراغا بە سەیارەی خۆیان ئێمەیان گواستەوە بۆ ڕانیە. خوالێخۆشبوو عەباس ئاغا لە ساڵی ١٩٢٣ لە کوردستانی ڕۆژهەڵات لە ناوچەی سندوس لە گوندی گۆناوە لە دایك بووە، بەداخەوە ئەو پیاوە مەزن و ناودارە لە کاتێکی ناسك لە ڕۆژی ٣٠ی حوزەیرانی ١٩٦٦ لە نەخۆشخانەی ڕەشیدی عەسکەری لە بەغدا کۆچی دوایی کرد و لە گۆڕستانی پاشقۆتەڵ بە خاك سپێردرا.

مردنی عەباس ئاغا خەسارەتێکی گەورە بوو بەتایبەتی بۆ عەشیرەتەکەی، لەناو عەشیرەت لە هەموو ماڵێکدا شین و گریان بوو، پرسەکەشی لە گوندی سەرکەپکان بوو. هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕەکەی.

ناوی ئەو پێشمەرگە دێرینانەی هەولێر لە ساڵی (١٩٦٤) چوونە هەمەدان:

١–حەمید حوسێن (حەمید ڕەشاش)

٢–عەریف سلێمان

٣–مەلا حەسەن بندیان

٤–عوسمان بندیان

٥–وەستا ڕەحمان هەریری

٦–ئەنوەر جۆخین

٧–سەعید مەسیفی

٨–عەریف حەسەن توتمەیی

٩–د. حەسەن ئیسماعیل

١٠–د. حوسێن ئیسماعیل

١١–ئەحمەد پایسکلچی

١٢–عەلی حاجی قادر

١٣-کەمال خدر نەجار

١٤-بەهرام سادق

١٥-مستەفا ڕابەر

١٦-جەعفەر عەبدولواحید

١٧-خالید دلێر

١٨-موحسین سلێمان

١٩-حەمید سووری

٢٠-ئیبراهیم سووری

٢١-عەبدولڕەقیب یوسف

٢٢-سیامەند محەمەد

٢٣-عەبدوللا مامە

٢٤-ئەحمەد شەنەغە

٢٥-مام شەوکەت (دای شەوکەت)

٢٦-کاکەڕەش گرزانی (شەهید بوو)

٢٧-قادر خەبات

٢٨-کەریم عەلی ناسراو بە کەریم هەنووکە

٢٩-مەجید کوردە

٣٠-عەریف حەوێز کوردە

٣١-غازی عەلی

٣٢-سەعید یەحیا

٣٣-خالید ئاشگەیی

٣٤-جەوهەر محەمەد حەمەد

٣٥-محەمەد تەها خۆشناو

٣٦-ئەنوەر حەمید محەمەد

٣٧-حەمەدەمی مەلا خەلیل

٣٨-ئیسماعیل سەرھەنگ

٣٩-سلێمان (برازای عەمەر دەبابە)

٤٠-عەبدوللا کوێخا قادر

٤١-سەید ئیبراھیم شێتە

٤٢-عەبدولخالق مەعروف

٤٣-مەلا مووسا حامد داشور

٤٤-ئەکرەم محەمەد

٤٥-سەید مستەفا گۆمەشینی

٤٦-قادر توتمێ

٤٧-زاھیر قەساب

٤٨-جەمیل شێخۆ

٤٩-مستۆ عەلی

٥٠-عەلۆ حوسێن

٥١-شێخ محەمەد

٥٢-بەکر خۆشناو

٥٣-خالید عەزیز تەرجانی.

بەشی دووەمی قسە خۆشەکانی
دەروێش قادر ناسراو بە قالە دێگەڵ

لەناو دانیشتووانی گوندەکانی ١٢ دێی دۆڵێ باسیان دەکرد دەیانگوت دەروێشەکانی شێخ محەمەدی کاپیلۆن هەر یەکەو بە شتێك تووڕە دەبوون، جا هەندێکیان جوێنیان دەدا، هەندێك بە جۆرە قسەیەك پاشەوپاش دەکشانەوە، وەك دەروێش ساڵەڕەش، هەندێکیان بە ناوی تەماتە تووڕە دەبوون، یان بە ناوی باینجان و شتی دیکەش. شێخ محەمەدی کاپیلۆن شێخێکی دیار و ناوداری ناوچەکە بوو، زۆر خۆشەویست بوو. ئێمە باسەکەمان لەسەر نوکتەکانی دەروێش قادرە، لە بەشی دووەمدا باسی چەند نوکتەیەکی تازە دەکەم. لە بەشی یەکەمدا گوتمان دەروێش قادر بە چوار شت، یان با بڵێین ناوی چوار شت تووڕە دەبوو، جوێنی بە هەر کەسێك دەدا ناوی ئەو چوار شتەی هێنابایە، بەڵام لە کاتی شۆڕشی ئەیلول ناوی شتی دیکەش زیاد ببوون. ئەو ناوانەی دەروێش قادر پێیان تووڕە دەبوو ئەمانە بوون: ١–ناوی گوندی دێگەڵ" ٢–ناوی گوندی بانەلە" ٣–وشەی کێشامەوە" ٤–میاوەی پشیلە" ٥–عومەر دەبابە عەرەبی نازانێت" ٦–مام جەلال کەچەڵە، ئەمانەی خوارەوەش نوکتەی بەشی دووەمن:

١–ڕۆژێك ئەسعەد و ڕەئووف دەچنە سەردانی دەروێش قادر، ئەو دوو کوڕە زۆر گەمە و گاڵتەیان لەگەڵ دەروێش قادردا دەکرد. ئەو ڕۆژە کە دەچنە ماڵی دەروێش قادر زۆری تووڕە دەکەن. دەروێش قادر لە تووڕەبیان

حاڵ دەگرێ و زەرگەکەی دەردەهێنێت و زەرگەیەك لە گووپی خۆی دەدات، دەرگای ماڵەوەش لەسەر ئەسعەد و ڕەئووف قەپات دەکات. ئەسعەد و ڕەئووف زۆر دەترسن، بە دەروێش قادر دەڵێن تۆبە جارێکی دیکە واناکەین، دەروێش بە خۆی وبە زەرگەکەیەوە دێت و دەچێت و دەڵێ تۆبەی چی من ئەمڕۆ دایکی هەردووکتان دەگێم. ئەسعەد لە ترسان خۆی لە پەنا لانکەکە نابوو، ڕەئووفیش لە ترسان سەری بردبووە ناو کولانگەی خانووەکە هەوڵی دەدا هەڵبێت، بەڵام بە کولانکەکەوە نەدەچوو. منیش بە ڕێکەوت چوومە گوندو چوومە ماڵی دەروێش قادر، لە دەرگام دا خێزانەکەی دەروێش دەرگای کردەوە و گوتی بە خوای چاکبوو هاتی، وەرە بگە پێیان. دەرگامان کردەوە، ئەسعەد لە پەنا لانکەکە دەپاڕایەوە، ڕەئووفیش هاواری دەکرد دەروێش تۆبە. دەروێش قادر کە منی بینی بە زەرگەوە بۆ لای من هات، گوتی کاك حەمید من ئەمڕۆ دایکی ئەسە و رەفەت بۆ دەگێم. منیش دەروێشم گرت، ئەسعەد و ڕەئووف لە ترسان ئارەقەیان کردبوو. دەروێش زەرگەکەی لە گووپی خۆی دەرهێنا. هێور بوونەوە.

٢- جارێك مامۆستا ئیبراهیم سەفەری کرد، لە گەڕانەوەی مسەجەلێکی بچوکی لەگەڵ خۆی هێنابوو. دەروێش قادر قەت مسەجەلی نەدیبوو. ڕۆژێك ئەسعەد چووە لای دەروێش قادر، دوو بە دوو زۆر قسە دەکەن، دەروێش قادر باسی بەسەرهاتێکی خۆی دەگێڕێتەوە، بە ئەسعەد دەڵێ ئەوە بۆ کەسی نەگێڕیەوە. ئەسعەد دواتر باسەکەی بۆ من گێڕایەوە، باسەکە ئەوەندە خۆش بوو بە ئەسعەدم گوت بڕۆ بانگی دەروێش قادر بکە. ئەسعەد چوو دەرویش قادری هێنا، هەر من و دەروێس و ئەسعەد بووین، لە بنەبانی ئەشکەوت دانیشتین، بنەبانی ئەشکەوتەکە کەمێك تاریك بوو، منیش

مسەجەلەکەی مامۆستام هێنا شاردمەوە، دەستمان بە قسان کرد و من مسەجەلەکەم کردەوە، دەروێش قادرمان ناچار کرد باسەکەی خۆی بگێڕێتەوە، منیش هەموو قسەکانیم تەسجیل کرد کە هاتینە دەرێ مامۆستا ئیبراهیم لەگەڵ خدر لەناو دەرگا بوون. لە پاشان هەموومان دانیشتین، خدر ڕادیۆیەکی هەبوو، منیش بە خدرم گوت ئەو ڕادیۆیەم بدێ بزانم دەنگوباس چییە، لە جیاتی ڕادیۆیەکە بکەمەوە مسەجەلەکەم کردەوە، کە مسەجەلکە قسەی کرد مامۆستا ئیبراهیم بە دەروێش قادری گوت دەروێش ئەمە دەنگی تۆیە، دەروێش قادر ڕووی کردە خدر و گوتی خلە دایکت بگێم من لە بنەبانی ئەشکەوتەکە قسەم کرد کوێڕا ئەم ڕادیۆیەی تۆ ناردیە بەغدا و قسەکەی من لێدەدەنەوە.

٣- ڕۆژێك براکانی دەروێش قادر هاتنە بنکە شکاتیان لە دەروێش قادر کرد و گوتیان دەروێش قادر هەندێك بنەداری موڵکی ئێمەی بۆ خۆی لاداوە. دارەکان داربەڕوو بوون، ساڵانە بۆ ماڵات گەڵای دارەکانیان دەبڕینەوەو چرۆکەیان دادەنا بۆ زستان بەو چرۆیەیان دەگوت جێگەڵ، جێگەڵ زۆر لە دێگەڵ نزیکە. منیش لەگەڵ دەروێش قادر و براکانی چووینە شوێنەکە و کەسمان لە ترسیی جوێندانی دەروێش قادر نەماندەوێرا بڵێین ئەم دارانە جێگەڵی کامتانە، بە دەروێس قادرم گوت دەروێش من دەتوانم بڵێم ئەم دارانە جێی گەڵی کێن؟ گوتی بەڵێ، ئەوجا بە سەربەستی قسەمان کرد.

٤- جارێك مام جەلال لە بنکە بوو، خوالێخۆشبوو مەلا ناسیح هاتە لامان. مەلا ناسیح دەروێش قادری نەدەناسی، مام جەلال بە مەلا ناسیحی گوت مەلا ئەو ناحیەیەی لە نێوان هەولێر و کۆیە ناوی چییە؟ مەلا گوتی دێگەڵە. دەروێش قادر بە مەلا ناسیحی گوت دایکت بگێم، مەلا گوتی ئەوە چییە ! !

٥- جارێك من و عەلی مام ڕەزا چووینەماڵی دەروێش قادر، لە پاش چاخواردنەوە داوامان لە خێزانەکەی دەروێش قادر کرد بە دەروێش قادر بڵێ دێگەڵ، خێزانەکەی ئەوەندە ژنێکی باش و خانەدان بوو گوتی ئاخر جنێو بە منیش دەدات، ئێمە وامان دەزانی جنێو بە خێزانەکەی نادا، بەڵام لەبەر خاتری ئێمە ژنەکەی بە دەروێش قادری گوت دەروێس بانەلە، دەروێش قادر جنێوی بە خێزانەکەی خۆشی دا.

هیوادارم ئەم بابەتەش جێی ڕەزامەندی خوێنەران بێت.

***

(حەمید حوسێن تەها) ناسراو بە (حەمید ڕەشاش)
خۆی سەربردەی ژیانی خۆی دەگێڕێتەوە

من ناوم حەمید حوسێن تەها مەولوودە، ناسراوم بە حەمید ڕەشاش، بە عەشیرەت خۆشناوم، خەڵکی گوندی بالیسانم، لە بەرەبابی میروسووم، دایکم ناوی (سەید ڕەحمە)یە، لە کاتی خۆی لە گوندی بالیسان باپیرم لە ناوبژێیکردنی شەڕێکی گەورەدا کوژراوە و چوار کوڕی لەپاش بەجێ ماون بە ناوەکانی (حەسەن، حوسێن، فەقێ و ئەحمەد). کوڕەکانی بە نیازی تۆڵەسەندنەوە، لەگەڵ دایکیان لە گوندی بالیسان بار دەکەن و دەچنە وراتی کویە. جا نازانم لە دوای بارکردنیان لە گوندی بالیسان تۆڵەی باوکیان دەکەنەوە یان نا. کوڕەکان لە وراتی کۆیە بۆ کاسبی بڵاوەی دەکەن، باوکم دەچێتە گوندی قەیباشی خوار شارۆچکەی پردێ و لەوێندەریش ژن دەهێنێت و بە قسەی دایکم و باوکم من لە ساڵی (١٩٣١) لە گوندی قەیباش لەدایك بووم. پاشان باوکم لە گوندی قەیباش بار دەکات و دەچێتە گوندی قەرەبەگ، ئەو گوندە لە سەرەوەی پردێیە. من لە گوندی قەرەبەگ دونیام بە بیر دێت. تەنیا هەر یەك برا و یەك خوشکم هەبوو. هەر لە گوندی قەرەبەگ براکەم بووە سەرباز، بەڵام هەر چوار مانگ سەربازی کرد و لە سەربازی فیراری کرد، جا لەبەر فیرارکردنی براکەم لە گوندی قەرەبەگ بارمان کرد و چووینە گوندی قوچە بلباس. ئەو کاتە من تەمەنم شەش ساڵ بوو دایکم نەخۆش کەوت و کۆچی دوایی کرد، لە پاش مردنی دایکم

خوشکەکەشم بۆ براکەم بە ژن بە ژنە درا و من و باوکم بێ کابانماینەوە، براژنەکەم لەگەڵمان ئیدارەی نەکرد و من و باوکم بە هۆی بێ کابانییەوە تووشی ناخۆشی و دەردەسەری بووین. ئەو کاتەش کاتی فەقیری و هەژاری بوو، باری ژیانمان زۆر ناخۆش بوو. من لە تەمەنی (٩) ساڵیدا بووم کە باوکیشم کۆچی دوایی کرد. ئەو قسانەی باوکمم قەت لەبیر ناچن کە بە منی دەگوت لە پاش من تۆ تووشی دەردەسەری و دەربەدەری دەبیت و دەکەویە ژێر چەپەڵۆك. قسە کە شی ڕێك وابوو. ئەوە بوو لە پاش مردنی باوکم بە ناچاری چوومە لای براکەم و بەردەستی براژنە غەدارەکەم. براکەم لە تەمەنی دە ساڵیدا منی کردە شوان. لە گوندی عەلیاوە. جا لە تەمەنی دە ساڵیمدا دەربەدەر بووم. لەو ماوە دووروودرێژەی کە دەربەدەر بووم، زۆر لە ناوچەکانی کوردستان گەڕام بۆ شوانی و ڕەنجبەری و کاسبی بۆ بژێوی ژیان و مانەوەی خۆم. جاری واش هەبووە ساڵەکەی نەهات بووە، بە نان و زگ ڕەنجبەریم کردووە. من لە ژیانی دەربەدەریمدا هەموو جۆرە کاسبیە کم کردووە. جاروباریش دەهاتمەوە ناو شار بۆ کاسبی، لەناو شاریشدا سەربەرزانە هەموو جۆرە کاسبیە کم دەکرد. بەم شێوەیە لەگەڵ دەربەدەری و چەرمەسەری و هەژاریدا بەردەوامبووم تا ساڵی (١٩٥٣)، لە کاتی هەرای جووتیار و ئاغاکانی دەشتی هەولێر لە گوندی (شەعەل) سەپان بووم، حکومەت کوڕە فەلاحەکانی گوندی شەعەلی گرت و منیش لەگەڵ کوڕە فەلاحەکان گیرام و بوومە سەرباز، لە کۆڵ ڕەنجبەری بوومەوە، ئەوەم زۆر لا خۆشبوو. لە ساڵی (١٩٥٥) ماوەی سەربازی ئیجباریم تەواو کرد و بە قسەی براکەم لە عەسکەری دەرچووم و هاتمەوە هەولێر، بەڵام ساڵی ١٩٥٥ ساڵیکی ئەوەندە وشکەساڵی و نەهات بوو، کاسبی نەبوو، ئیش وکار نەبوو،

بەناچاری دووبارە بوومەوە سەربازی (متەوەع) واتە سەربازی بە پارە، مووچەکەم (٥) دینار بوو، لە مووسڵ لە لیوای (٥)ی مووسڵ بووم. ساڵی ١٩٥٦ هەستی کوردایەتی سواری سەرم بوو، لە ڕێگای هەڤاڵێکمەوە بە ناوی نائیب عەریف یاسین جوامێر چوومە ناو ڕیزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان. لە سەرەتای ساڵی ١٩٥٧ ژنم هێنا و بوومە خاوەن ژن و ماڵ و پلەکەشم نائیب عەریف بوو. لە ساڵی ١٩٥٩ کەمێك پێش جووڵانەوەی شەواف من لەسەر داوای خۆم گوازرامەوە بۆ هەولێر بۆ فەوجی (٣)ی لیوای سێ. لە ساڵی ١٩٦٠ بوومە لێپرسراوی حزب لە فەوجەکەی خۆمان، لە ڕۆژی ١١ی ٩ی ١٩٦١ فەوجەکەی ئێمە چووە شاری کۆیە بۆ سەرکوتکردنی جووڵانەوەی عەشائیری. ڕۆژی ١٤ی ٩ی ١٩٦١ دوو سریە عەسکەر چووینە شاری ڕانیە، لە شاری ڕانیە لە بناری کێوەڕەش ڕۆژی ١٦ی ٩ی ١٩٦١ لەگەڵ لەشکری شێخ حوسێنی بۆسکینی تووشی شەڕ بووین. من خۆم و ڕەشاشەکەم چوومە ناو ریزی پێشمەرگەی کوردستان. لە ماوەی دەربەدەری و لە ماوەی عەسکەری و لە ماوەی پێشمەرگایەتیدا سەرانسەری کوردستان گەڕام، لەبەر ئەو هەموو گەڕان و سووڕان و دەربەدەری و هەژاری و بێکەسییە نەمتوانی نە لە مەکتەب نە لە حوجرەی فەقێیان بخوێنم، هەر خۆم بە هەوڵ و کۆششی خۆم فێری ئەم خوێندەوارییە خۆڕسکە کردووە. ڕۆژانی خۆشیم نەبووە هەر ناخۆشی بووە، هەندێکجار لەناو خۆشیش ناخۆشی هەیە و لەناو ناخۆشیش خۆشی هەیە، جا من لەناو ئەو هەموو خۆشی و ناخۆشی و دەربەدەریانەدا سوودێکی زۆرم وەرگرتووە، هەندێك کەس بە دەربەدەری کز و کۆر و زەینکۆر دەبن، بەڵام من خوا و ڕاستان ئەوەندە زەینم ڕوونە هەر لە ڕۆژی دنیام وەبیردادێت و تا ئێستا هەموو قسە

و باس و خواس و کەلەپووری کوردەواری و دابونەریتی کوردەواریم لە بیر ماوە. لەبەر ئەوەی هەموو کردەوەکانی خۆمن، بۆیە ئێستا وا بە سەربەستی و بێباکانە باسی کەلتوور و کەلەپووری کوردەواری دەکەم و دەیاننووسم و بڵاویان دەکەمەوە، هیوادارم ئەم هەوڵدانەم بۆ خزمەتی گەلەکەم هەژمار بکرێت.

با بگەڕێمەوە سەر باسی سەر و سەربردەکەم. من پێشتر باسی ئەوە کرد و گوتم ١٩٦١/٩/١٦ یەکەم سەرباز بووم لە لیوای هەولێر خۆم و ڕەشاشەکەم چوومە ناو ریزی پێشمەرگەی کوردستان، ئەم نازناوەی حەمید ڕەشاشیش لە مانگی ١١ی ١٩٦١ لە گوندی شیوەشان بەڕێز مام جەلال بۆ منی دانا، لەبەر ئەوەی لەناو هێزی پێشمەرگە هەر تەنیا ئەو ڕەشاشەمان هەبوو.

لێرەدا پێویستە هەندێك باسی قۆناغەکانی پێشمەرگایەتیش بکەین. من لە ماوەی پێشمەرگایەتیدا لە سەرەتای ١٩٦٢دا بوومە یاریدەدەری سەرپەل، سەرپەلەکەم خوالێخۆشبوو حەمید کاوانی بوو. لە مانگی ٣ی ١٩٦٢ لەسەر داوای بەڕێز مام جەلال گوازرامەوە بۆ چەمی ڕێزان، لەگەڵ مام جەلال بەشداریی هەموو شەڕەکان و ڕزگارکردنی ناوچەکانی شاربازێر و ناوچەی شلێر و ناوچەی ماوەت و سووورداش و قەشقۆڵی و زۆر جێگای دیکەم کردووە. لە مانگی ٦ی ١٩٦٢ بە فەرمانی مام جەلال بوومە سەرۆکی پاسەوانی مەکتەبی سیاسی، هەر لە ١٩٦٢ بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی بوومە لێپرسراوی بارەگای مەکتەبی سیاسییش لە ئەشکەوتەکەی گوندی مالوومە لە دۆڵی جافایەتی. ساڵی ١٩٦٣ لەسەر داوای خۆم گوازرامەوە بۆ حاجی قەڵا و بوومە سەرپەل. لە زستانی ١٩٦٣ دووبارە لەسەر فەرمانی مەکتەبی سیاسی گوازرامەوە بۆ بارەگای مەکتەبی سیاسی و بوومە

لێپرسراوی ئیدارەی ئەکادیمی شۆڕش لە هەمان کاتیش مامۆستای مەشق بووم.

لە ساڵی ١٩٦٤ لەبەر شەڕی براکوژی لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسی چووینە هەمەدان. لە مانگی ٧ی ١٩٦٤ بۆ ماوەی ساڵێك لە هەمە دان بووین. ساڵی ١٩٦٦ لە هەمەدان گەڕاینەوە، بەپێی ڕێککەوتن لەگەڵ بارزانی. ساڵی ١٩٦٧ لەنێوان هێزەکانی بارزانی و باڵی مەکتەبی سیاسیدا بووە شەڕی براکوژی. من بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی لەگەڵ ٨ پێشمەرگە بۆ کاری حزبی لە دۆڵە ڕەقە لای عەباس مامەند ئاغاماینەوە. لە ساڵی ١٩٦٨ بە فەرمانی مام جەلال چووینە بەکرەجۆ، بوومە لێپرسراوی ئیدارە لە بەشی تەقەمە نی لە هێزی ڕزگاری. لە ١٩٦٩ بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی بوومە فەرماندەی هێزی هەولێر، پاش بەیانی ١١ی ئادار هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی بڵاوەیان پێکرا و بە پێی ڕێککەوتن باڵی مەکتەبی سیاسی و پارتی تێکەڵ بوونەوە. لە ساڵی ١٩٧٧ من چوومە ناو ریزەکانی یەکێتی. لە ئازادکردنی شاری هەولێر بەشدار بووم، لە پاش ئازادکردنی هەولێر من فەرماندەی کەرتی ٣٦ بووم لە هێزەکانی بروسك لە هەولێر. لە ساڵی ٢٠٠٤ بوومە کارگێڕ لە ناوەندی کۆمەڵایەتیی هەولێر، وەك لێپرسراوی بەشی ئیدارە تا ئێستاش بەردەوامم، وا تەمەنم گەیشتە ٨٧ ساڵ و بەردەوامم لە کارەکەم. من لە پاش کاری پێشمەرگایەتیمدا بە هاندانی برای زۆر بەڕێزم مامۆستای مێژوونووس عەبدولڕەقیب یوسف دەستم کرد بە نووسین، زۆر سوپاسی دەکەم. ئەوەی ڕاستی بێ من خۆشم لەبارەی کەلتوور و کەلەپوور و دابونەریتی کوردەواری شتێکم لەباراندا هەبوو، هەرچەندە خوێندەوارییەکەم خۆڕسکە، بەڵام ئەم بەرهەمانەشم چاپ کردوون و بەردەوامم لە نووسین:

١-کتێبی پەندی کوردەواری، ئەکادیمیای کوردی لە ٢٠١٠ چاپی کرد"
٢-کتێبی ژیانی کوردەواری ئەکادیمیای کوردی لە ٢٠١١ چاپی کرد"
٣-کتێبی هەوارگەی وشە و کەلەپووری کوردی، بەڕێز ئەرسەلان بایز لە ٢٠١٢ چاپی کرد"
٤-بەشی دووەمی ژیانی کوردەواری ئەکادیمیای کوردی لە ٢٠١٧دا چاپی کرد"
٥-ئێستا فەرهەنگی کەلەپوور تەواو بووە و لەژێر تایپ و بژارکردندایە"
٦-بیرەوەریی ژیانی خۆم نووسیوەتەوە، تا ئێستا چاپ نەکراوە"
٧-چەندین وتارم لە گۆڤار و ڕۆژنامەکاندا نووسیون و بڵاوکراونەتەوە، وەك:

ڕۆژنامەی بەدرخان، ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ، ڕۆژنامەی هەولێر، گۆڤاری سلێمانی، گوڤاری کەکۆن، گۆڤاری پێشمەرگە، گۆڤاری کەلتووری کوردی و چەندین گۆڤاری دیکە و هەروەها چەندین چاوپێکەوتنم هەیە لە بەشی هەرە زۆری کەناڵەکانی تەلەفزیۆنی هەرێمدا، هیوادارم ئەمانەی سەرەوەم بۆ بە خزمەت بنووسرێ، لەبەر ئەوەی هەمووی خۆبەخشانەیە.

****

شووره گەورەکەی پێشمەرگە دێرینەکان ناوە ناوە کەلێنێکی تێدەکەوێت

کۆچی دوایی خاڵە شێخ جەنگی بۆ ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکان، گرانە و کەلێنەکەشی بە ئاسانی پڕ نابێتەوە. خاڵە شێخ جەنگی جگە لەوەی برا گەورەی بەڕێز مام جەلال بوو، بەڵام خۆشی پیاوێکی هەڵکەوتوو و سەربڵند و چاوتێر و کەسایەتییەکی ناسراو بوو، بەتایبەتی لە ناوچەی کۆیە. خاڵە شێخ جەنگی پیاوی مەسلەت و ئاشتەوایی کۆمەڵایەتی بوو، پیاوێکی لێوەشاوە و

خاوەنی دەست و تفەنگی خۆی بوو، خاڵە شێخ جەنگی هەموو مەرجەکانی پیاوەتی تێدا بوو و پێشمەرگەیەکی دێرین و کوردپەروەر بوو. من لە ساڵی ١٩٦٢ بەهۆی بەڕێز مام جەلالەوە خاڵە شێخ جەنگیم ناسی. ئەو کاتە پێشمەرگە بووم لە هێزەکەی بەڕێز مام جەلال. لە مانگی ٥ی ١٩٦٢ هێزەکەمان قەزای پێنجوێنی گرت، قاسەکەی حکومەت ١١ هەزار دیناری تێدابوو، پارەکەشمان هێنا، بەڵام پارەکە نیوەی دڕاو بێکەڵك بوو. جا لە پاش ئازادکردنی قەزای پێنجوێن هێزەکەمان گەڕایەوە بۆ چەمی ڕێزان. ڕۆژێك من و بەڕیز مام جەلال و چەند پێشمەرگەیەك پارە دڕاوەکانمان لەگەڵ خۆمان برد و چووینە گوندی قزلوو. لەوێ چووینە ماڵی خاڵە شێخ جەنگی، ئەو کاتە شێخ جەنگی برا گەورەی گوندەکە بوو. ئەوە سەرەتای ناسینم بوو لەگەڵ خاڵە شێخ جەنگی. ڕاستییەکەی پێشتر ئێمە نەماندەزانی خاڵە شێخ جەنگی برا گەورەی مام جەلالە. ئێمە ماوەی دوو شەو و دوو ڕۆژ لای خاڵە شێخ ماینەوە و میوانداری باشی کردین. ئەو کاتە شێخ جەنگی هەرەتی لاوی بوو، گەنجێکی پاك و قسەخۆش بوو. پارە دڕاوەکانمان بە ژمارە دایە شێخ جەنگی و ئێمە ڕۆیشتین. دوای ڕۆیشتنی ئێمە خاڵە شێخ جەنگی پارە دڕاوەکانی ئێمەی بردە بەغدا، بە هەزار زەحمەتی هەموو پارە دڕاوەکانی بە پارەی ساغ گۆڕیبووەوە و پارە ساغەکانی بۆمان هێنایەوە چەمی ڕێزان و هەر بە ژمارە پارەکەمان لە خاڵە شێخ جەنگی وەرگرتەوە. ئەوە چاکە و پیاوەتی و کوردپەروەریی خاڵە شێخ جەنگی بوو بەر لەوەی ببێتە پێشمەرگە. ئەم باسە نە خزمانی خۆی، نە خەڵکی نەیزانی بەس بەڕێز مام جەلال دەیزانی. لە ساڵی ١٩٦٣ لە کاتی هێرشە گەورەکەی (حەرەس قەومی) بۆ سەر ناوچەی کۆیە، ئەو کاتە من لە حاجی قەڵا بووم، زۆر باش لە

یادمە و دەزانم خاڵە شێخ جەنگی خۆبەخشانە و مەردانە لە دۆست و برادەر و خزمانی خۆی زیاتر لە ٣٠ چەکداری کۆکردەوە و بەرگری لە گوندەکانی ناوچەی کۆیە کرد و بەشداریی شەڕەکان بوو. لە ساڵی ١٩٦٤ لەبەر ناکۆکیی باڵی مەکتەبی سیاسی و بارزانی و شەڕی براکوژی، شێخ جەنگی گوندی قزلووی بەجێهێشت و هاتە شاری کۆیە، ئەوە بوو هێزەکەی باڵی مەکتەبی سیاسی چوونە هەمەدان و لە ساڵی ١٩٦٦ باڵی مەکتەبی سیاسی گەڕاینەوە، بەپێی ڕێککەوتن، بەڵام ئەو ڕێککەوتنە سەری نەگرت و باڵەکەی م.س پەیوەندیان بە حکومەتی عێراقەوە کرد و دووبارە شەڕی براکوژی دەستی پێکردەوە و خاڵە شێخ جەنگی هاتەوە ناو ریزەکانی پێشمەرگە و ماڵەکەشی لەگەڵ ماڵی شێخ شوکروڵڵا و شێخ شەرەف و شێخ حەمەساڵح بردە بەکرەجۆ. لە ساڵی ١٩٦٨ منیش ماڵەکەم لە بەکرەجۆ بوو و دراوسێی ماڵی خاڵە شێخ جەنگی بووم. من بۆ مێژوو دەڵێم ئەو ماوەیەی ئێمە ماڵمان لە بەکرەجۆ بوو ڕۆژێك لە ڕۆژان هەستمان بەوە نەکرد بەڕێز مام جەلال فەرق و جیاوازی لە نێوان ماڵە پێشمەرگەیەك و ماڵە خزمانی خۆی بکات، هەرگیز ئەوە لە خەیاڵی (مام جەلال)دا نەبووە، من وام هەستدەکرد یەکێکم لە خزمەکانی زیاتر لە مام جەلالەوە نزیکترم. بۆ نموونە ئەم باسە دەکەم ئەو کات من لێپرسراوی ئیدارە بووم لە بەشی تەقەمەنی هێزەکە، ئەو کاتە خاڵە شێخ جەنگی جگە لە چەکەکەی خۆی چەکێکی زیادەی لابوو، مام جەلال بە منی گوت برۆ ئەو چەکە زیادەی لە شێخ جەنگی وەربگرەوە، منیش چووم چەکە زیادەکەم لە شێخ جەنگی وەرگرتەوە بە بێ ئەوەی دڵگران بێت. من و شێخ جەنگی زۆر برادەر بووین، زۆر جاریش لە شەڕەکان سەنگەرمان لە تەنیشت یەك بووە. ڕۆژێك لە ڕۆژان لە کاتی شەڕکردندا خاڵە شێخ جەنگیم

بە ڕووگرژی نەدیت. ئەو سەرکردەیەکی زۆر ئازا و بەجەرگ بوو، بەڕاستی پیاوی ناو پیاوان بوو، لەگەڵ چینی هەژاران بوو و پیاوی ڕۆژی تەنگانە بوو. دووبارەی دەکەمەوە کە ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکان وا ڕەچاو دەکەین کە خاڵە شێخ جەنگی لە پاش خۆی هەوارەکەی چۆڵ نەبێ. پەندێکی کوردی دەڵێ: مزگەوت ڕووخاوە و میحرابت ماوە، هیوادارین منداڵەکانی هەوارەکەی باوکیان چۆڵ نەکەن و هەر خۆشەویستی گەلەکەی خۆیان بن.

کورتە بیرەوەرییەکی خەباتی پێشمەرگایەتیی هەڤاڵی سەرکردە خوالێخۆشبوو کاک غەریب سەعید، ناسراو بە غەریب عەسکەری

کاك غەریب عەسکەری هەڤاڵێکی دێرین و خۆشەویستی من بوو. من لە شۆڕشی ئەیلوول لە ساڵی ١٩٦٤ەوە ئەو سەرکردە کوردپەروەر و قارەمانەم ناسی. ئەو کاتە من لە گوندی عیساوێ بووم لە ئەکادیمی شۆڕش، کاك غەریبیش لە هێزەکەی کاك عەلی عەسکەری بوو. ئەو کاتە هەردووکمان گەنج بووین. کاك غەریب گەنجێکی باڵابەرز بوو، پێشمەرگەیەکی چالاك و دڵسۆز و کوڕێکی گیان لەسەر دەست بوو. هەستێکی بەرزی نەتەوایەتی هەبوو. کاك غەریب خۆشەویستی شەهید عەلی عەسکەری بوو. من و کاك غەریب زۆر برادەر بووین، بەڵام لەبەر ئەوەی شوێنی کارکردنمان لە یەکەوە دوور بوو، درەنگ یەکدیمان دەدیت. کاك غەریب زۆر پابەندی فەرمانەکانی حزب بوو، زۆرلە کۆڕ و کۆبوونەوەکانی حزبدا بەشداری دەکرد. ئەو کاتە بەڕێز مام جەلال زۆر کاك غەریبی خۆشدەویست. هەر لە ساڵی ١٩٦٤ بە هۆی شەڕی براکوژییەوە هێزەکەی باڵی مەکتەبی سیاسی چووینە ئێران و هەمەدان، کاك غەریب عەسکەرییش لەگەڵمان بوو، ئەو ماوەیەی لە هەمە دان بووین من و کاك غەریب بەشداری خولی فێربوونی زمانی ئینگلیزی بووین. هەروەها بەشداری مەشقی سەربازییش بووین. کاك غەریب پیاوێکی زیرەك بوو هەوڵی دەدا پێش بکەوێت. من پێموابوو کاك غەریب دەبێتە سەرکردەیەکی باش. لە پاش گەڕانەوەمان بۆ کوردستان، کاك غەریب لەگەڵ کاك عەلی و مام جەلال

به لای حاجی ئۆمه‌راندا گه‌ڕانه‌وه، له‌وێنده‌ر هه‌ڤاڵانی ئێمه تووشی شه‌ڕێكی گه‌وره هاتن به سه‌ركردایه‌تی شه‌هید عه‌لی عه‌سكه‌ری و كاك ره‌ئیس كه‌مال موفتی، كاك غه‌ریبیش به‌شداری ئه‌و شه‌ڕه بوو، به‌داخه‌وه له‌و شه‌ڕه‌دا ئێمه ۱۳ پێشمه‌رگه‌مان له چیای كۆڕه‌ك شه‌هید بوون. له پاش شه‌ڕه‌كه له‌شكره‌كه‌ی ئێمه هاتنه گوندی شێخ وه‌سانان. پاشان هه‌موو له‌شكره‌كه‌مان چوینه گونده‌كانی كرژه و چه‌رمه‌گا. له ساڵی ۱۹٦۷ له‌شكره‌كه‌مان چووینه به‌كره‌جۆ، ئه‌و ماوه‌یه‌ی له به‌كره‌جۆ بووین به‌ڕێز مام جه‌لال فه‌رمانی دا پێویسته هه‌موو پێشمه‌رگه‌یه‌ك ئه‌وه‌ی خوێنده‌واری هه‌یه ئازاده ڕۆژانه یان هه‌فتانه یان مانگانه به سه‌ربه‌ستی بیروڕای خۆی بنووسێت و له‌به‌ر ده‌رگای ژووره‌كه‌ی مام جه‌لالی بدات. كاك غه‌ریب نووسینی هه‌فتانه‌ی هه‌بوو، ئه‌و نووسینانه هه‌موو پێشمه‌رگه‌كان ده‌یانخوێنده‌وه. له ساڵی ۱۹٦۹ من گوازرامه‌وه بۆ هه‌ولێر و له كاك غه‌ریب دابڕام و یه‌كدیمان نه‌دیته‌وه. له شۆڕشی نوێشدا كاك غه‌ریب خاوه‌نی ده‌ست و تفه‌نگی خۆی بوو. له ساڵی ۱۹۸۸ پێش ئه‌نفاله‌كان كاك غه‌ریب خۆی و له‌شكره‌كه‌ی له ده‌ورووبه‌ری گوندی چه‌رمه‌گا بوو، من ئه‌و قسه‌یه‌م له عومه‌ری حه‌مه‌عه‌لی بیست، ئه‌و كاته ئه‌و جاشی ڕژێم بوو، وابزانم له ساڵی ۲۰۰۵ بوو من چوومه مه‌ڵبه‌ندی پێشمه‌رگه، له‌وێش به دیداری ئه‌و هه‌ڤاڵه دێرینه شاد بوومه‌وه، ئه‌و كاته پله‌كه‌ی عه‌قید بوو. له كۆتاییدا ده‌ڵێم هیوادارم به‌وه‌نده نووسینه بنه‌ماڵه‌ی هه‌ڤاڵی دێرینم له من ڕازی بن. هه‌زاران ڕه‌حمه‌ت له گۆڕی غه‌ریب بێت.

***

بیرەوەرییەکانم لەگەڵ شارە دێرینەکەی کۆیە

شارە دێرینەکەی کۆیە، شاری سەروەران و مەڵبەندی شۆڕشگێڕان و جێگای شانازیمانە. من هەرچەندە خەڵکی شاری کۆیە نیم، بەڵام وەکو کوڕە هەژارێك بەپێی ڕێکەوت و ڕووداو بە درێژایی تەمەنم لە سێ کاتی جیاجیادا بیرەوەریم لەگەڵ ئەو شارە دێرینەدا هەیە. کاتی منداڵی و هەژاریم، هەروەها کاتی سەربازیم و کاتی پێشمەرگایەتیم، هەموو شتێکم وەکو خۆی لە یاد ماوە، خۆشحاڵم لە تەمەنی پیری و ئەو یادەوەریانەشم پێشکەش بە دانیشتووانی شارە خۆشەویستەکەی حاجی قادری کۆیی بکەم، هیوادارم جێگای ڕەزامەندیی خوێنەران بێت.

١-پێشەکی بیرەوەرییەکانی کاتی منداڵی و هەژاریم، هەندێك کەس خۆی لە کاتی هەژاری دەشارێتەوە، بەڵام من بە شانازییەوە باسی هەژاریی خۆم دەکەم. لەساڵانی توتن توتن بوو، بۆ توتنکردن لە گوندەکەی خۆمان بارمان کرد چوینە گوندی باش موسییان لە دەشتی بیتوێن. ئێستا ئەو گوندە کەوتووەتە ژێر ئاوی دەریاچەی دوکان. لە پاش ئەوەی دەستمان لە توتنکردن برا، بارمانکرد هاتینە گوندی هەواوان، ئەو کاتە من مێرمنداڵبووم، لەگەڵ برا گەورەکەم دەژیام. لە گوندی هەواوان کاکم بووە جووتیار، ئەو کاتە ئێمە چەند سەر مەڕێکمان هەبوو، بۆ بەخێوکردنی مەڕەکان من چوومە گوندی کێلەخوارە مەڕەکانمان لەگەڵ ماڵی حەمەسوور تێکەڵ کردن و من بووم بە شوان. حەمەسوور پیاوێکی زۆر باشبوو، خێزانەکەی مەحبوب خان

ژنێکی زۆر بەڕێز بوو. ئەو کاتە شاری کۆیە ئەوەندە گەورە نەبوو، بەشی هەرە زۆری خانووەکانیان سەریان بە گومبەت دروست کرابوو. ئەو کاتە دانیشتووانی شار و لادێکان زیاتر باسی (٣) بنەماڵەیان دەکرد. وەکو کەسایەتیی دیار و ناوداری شاری کۆیە لە ڕووی دەوڵەمەندی و دەسەڵات و هەژارپەرست و سەربلندییەوە باس باسی حەمەئاغای کۆیە بوو، وەکو پەندی پێشینان باس دەکرا. ئەگەر باسی کەسێکی ناندەریان بکردبا دەیان گوت خۆ حەمە ئاغا نییە، یان دەیان گوت دەڵێی حەمە ئاغایە. دووەم لە ڕووی زانست و دینداری و مەلای باش باسی ماڵی جەلیزادە دەکرا. سێیەم لە ڕووی دەوڵەمەندی و پارەدارییەوە باسی عەبدولڕەحمان چەلەبی دەکرا. ئەو ماوەیەی من لە گوندی کێلەخوارە بووم تازە بناغەی خانووەکەی ماڵی کاکەزیاد دادەندرا، ئەو کاتە خانووی وا لە هەموو شاری کۆیە نەبوو، لەبەر ئەوەی هەموو بە بەردی نەقاری و چاککراو دروست کرا. ئەوکات ئاوی خواردنەوەی کۆیە لە حەمامۆکەوە بە بۆری دەهاتە ناو حەوزێکی بچووکەوە، حەوزەکەش لە نزیك ماڵی مامەند ئاغا بوو. ئەو ملە زوورگەی نێوان کێلەخوارە تا دەگاتە نزیك گوندی تۆبزاوە هەمووی پاوانی ماڵی ڕەشیدە کەڕی بوو. وەکو باسیان دەکرد ئێمە مەڕمان تێدا دەلەوەڕاند، بەڵام ئێستا بووەتە گەڕەك. ئەوکات گوندی کێلەخوارە چەند ماڵێك بوون هەموویان مەڕدار بوون، من هەر ناوی دوو ماڵم لە یاد ماوە، وەکو ماڵی حەمەسوور و ماڵی کانەبی و مرادی برای کانەبیم لە بیر ماون. ئەو کاتە بەشی زۆری ماڵەکانی کۆیە هەر ماڵە و دوو سێ دابەستیان بەخێو دەکرد. لە سەرەتای زستان سەریان دەبڕین و دەیان کردنە قاورمە و سەر و پێیەکەشیان دەکردە گیپە. دانیشتووانی شاری کۆیە و دەورووبەری چەند قسەیەکی تایبەت و

جیاوازیان هەیە، ئەویش ئەمانەن: یەك بە گوێز دەڵێن گووز" دوو بە خوێن دەڵێن خوون" سێ بە کێلی قەبران دەڵێن قێل" چوار بە گیسکی دەڵێن جیسك" پێنج بە خوێندنی دەڵێن خووندن. ئەو کاتە شەقامی قیرکراو لە شاری کۆیە نەبوو، ئاو و کانیاو زۆر بوون، باخچە و بەراوێکی زۆر دەکرا، لە گوندەکانی دەوروبەری شاریش بە کەر و کاروان شت دەهات و دەفرۆشرا. ئەو کاتەی من باسی دەکەم زۆر کەم سەیارە دەبیندرا. لە پاشان من گوندی کێلەخوارەم بەجێهێست، ماوەی چەند مانگێك چوومە گوندی شێخەروان. ئەو کاتە گوندی شێخەروان سێ چوار ماڵێك بوون. پیاوە ناودارەکەی گوندی شێخەروان ناوی حاجی حامید بوو. لە پاشان گەڕامەوە دەشتی هەولێر. ئەوە بوو بیرەوەری کاتی هەژاریم لەگەڵ شاری کۆیە.

٢-بیرەوەرییەکانی سەردەمی سەربازیم لە شاری کویە. من لە ساڵی ١٩٥٢ لە کاتی هەرای فەلاحەکان و ئاغاکانی دەشتی هەولێر بوومە عەسکەر. لە کاتی عەسکەریدا چەند کوڕێکی خەڵکی کۆیە لەگەڵ من عەسکەر بوون و بووینە برادەر، ئەمەش ناوەکانیانە:

١-عوسمان عەباس"

٢-زاهیر حەلاق، ناوی باوکی نازانم"

٣-عوسمان تەها، ئەویش حەلاق بوو. ئەو کاتە نافیز جەلال نەقیب بوو لە پاشان ئەوان لە عەسکەری دەرچوون و من مامەوە. لە ساڵی ١٩٥٦ چوومە ناو ڕێکخستنەکانی پارتی. ئەودەم لە شاری مووسڵ بووم، ساڵی ١٩٥٨ گوازرامەوە هەولێر، هاتمە فەوجی (٣) لە لیوای (٢) بوومە لێپرسراوی حزبی لە فەوجی (٣). ئەو کاتە بەشی هەرە زۆری لیوای (٢) کورد بوون، ئەودەم لەناو جەیشدا دوو حزب هەبوون: (حزبی شیوعی و پارتی دیموکراتی)، بەڵام

ئەو دوو حزبەزۆر دژایەتیی یەکدیان دەکرد و ناکۆك بوون. هەرچی حزبی شیوعی بوو بە پارتیان دەگوت حزبی ئاغا و دەرەبەگ و دۆلارخۆر، جا ئەو ناکۆکییە بەردەوام بوو. من ئەو کاتە لە هەولێر بووم، لەگەڵ چەند عەریف و نائیب عەریفێکی خەڵکی کۆیە و دەوروبەری بوومە برادەر، کە ئەمانە بوون: ١-نائیب عەریف (عەبدولڕەزاق بێتوشی) لە ژیاندا ماوە" ٢-نائیب عەریف (خدر عەبدوڵڵا) خەڵکی گوندی شەوگێڕ بوو" ٣-نائیب عەریف (محەمەد عەلی) خەڵکی گوندی شیواشۆك بوو" ٤-کەریم عەلی خەڵکی گوندی مەرزان، ئەمانە هەموویان ئەندامی پارتی بوون"

٥-مامۆستا کەمال محێدین، ئەو کاتە ئەفسەر بوو.

ئەوکاتە رێکخستنەکانی عەسکەری بە ناوی لیژنەی گوند بوو، لە هەولێر مامۆستا مەلا عەوڵا ناسراو بە (مەلا ماتۆڕ) لێپرسراوی بەشی عەسکەری بوو. لەناو لیوایەکەی ئێمەدا بەشی زۆری عەریف و نائیب عەریفەکان پارتی بوون و حزب زۆر لە گەشەکردندا بوو. لە ساڵی ١٩٦٠ ساردی کەوتە نێوان مەلا مستەفا و عەبدولکەریم قاسم. ئەو ساردییە بەردەوام بوو و کار گەیشتە ئەوەی بارزانی بە تووڕەیی گەڕایەوە بارزان، هەر لەبەر ئەو تووڕەبوونە بوو قسە و قسەڵۆك پەیدا بوو، دەیانگوت بەشێك لە سەرۆك عەشیرەتە گەورەکان خەریکن چەکدار کۆدەکەنەوە و خۆیان ئامادە دەکەن بۆ شۆڕش. ئەو قسانە زۆر بە گەرمییەوە بڵاودەبوونەوە و ناوی چەند سەرۆك عەشیرەتێکیشیان دەهێنا. بە زۆری ناوی عەباسی مامەند ئاغای سەرۆکی عەشیرەتی ئاکۆ و ناوی شێخ حوسێنی بۆسکێن و ناوی سمایلی سوار ئاغا و ناوی کاکەزیاد و ناوی کوێخا سمایلی تەلان و ناوی مینەی عەلی ئاغا ڕایەتی لەگەڵ عەشیرەتەکانی ناوچەی سلێمانی دەهات. ئەو دەنگوباسانە زۆر بە گەرمی

بڵاودەبوونەوە، لەگەڵ ئەو دەنگوباسانەدا حکومەتیش هەوڵیدەدا بەشێك لە سەرۆك عەشیرەتەکان بۆ لای خۆی ڕابکێشێت و بیانکات بە جاش و چەکداریان بکات. هەر لەو کاتەشدا بوو (سەدیق میران) کوژرا. کوشتنی سەدیق میران کەوتە سەر ملی حزب و کاوانییەکان. ئەوە بوو فەرمانی گرتنی کاوانییەکان و چەند کەسێکی گوندی حوجران دەرچوو، ئەوانە خۆیان نەدا دەست حکومەت و خۆیان و چەکەکانیان چوونە شاخی سەفین، مەفرەزەیەکی چەکداریان لە شاخی سەفین پێك هێنا. حزب سەرپەرشتی ئەو مەفرەزەیەی بە سە کردایە تی مەلا عەوڵا و مامۆستا شەمسەدین موفتی دە کرد. ئەوە یەکەمین مەفرەزەی چەکداری حزب بوو پێش شۆڕشی ئەیلوول کە دروستبوو. لە پاشان پۆلیسەکانی ئەندامی حزب عەریف عوسمان و حەمەساڵح عەبدوڵڵا و کەریم حەسەن بەگ جبەخانەی سەرای هەولێریان هەمووی هێنا و چوونە ناو هێزەکەی سەفین. دوای ئەوە (٦٥) پۆلیس زیاتر بە یەکجار خۆیان و چەکەکانیان چوونە ناو هێزەکەی سەفین. ئەو هێزەی سەفین گەشەی کرد و لە زیادبووندا بوو، ژمارەیان گەیشتە زیاتر لە (١٥) چەکدار، هەر لەو کاتەش بوو سەرۆك عەشیرەتەکان چەکدارەکانی خۆیانیان کۆکردەوە و ئەم جیگایەنەیان گرت: ١-دۆڵی خەلەکان" ٢-چنارۆك و سەری هەیبە سوڵتان" ٣-ناحیەی دێگەڵە" ٤-دەربەندی بازیان" ٥-دەربەندیخان. لە دوای گرتنی ئەو ڕێگایانە حکومەت هەوڵیدا لە ڕێگای گفتوگۆکردنەوە بڵاوە بەو هێزانەی عەشائیر بکات، ئەوە بوو محافزی سلێمانی هاتە دۆڵی خەلەکان و لەگەڵ سەرۆك عەشیرەتەکاندا کۆبووەوە، سەرۆك عەشیرەتەکان داوای هەڵوەشاندنەوەی قانوونی ژمارە (٩٥) و قەرەبووی عەرد و ئەو گوندانەی کە کەوتبوونە ژێر ئاوی دەریاچەی دوکانیان دەکرد و داوای دۆرمی

توتنیان دەكرد، واتە گردبوونەوەی عەشائێر شۆڕشی چەكداری نەبوو، ئەو گفتوگۆیە سەری نەگرت. لە سەرەتای مانگی ٩ی ١٩٦١ بەشێك لە هێزەكەی سەفین بە سەركردایەتیی عەریف سلێمان و حەمید كاوانی هاتنە دەربەندی گۆمەسپان. ئەو كاتە مەخفەرێكی پۆلیس لەوێ هەبوو. من لە ڕێگای حزبەوە پەیوەندیم هەبوو لەگەڵ عەریف سلێمان و حەمید كاوانی، ڕۆژانە لەبارەی جموجۆڵی جەیش ئاگادارم دەكردنەوە. بۆ بڵاوە پێكردن و سەركوتكردنی لەشكری عەشائیری، حكومەت لیوای (٣)ی تەرخان كرد، فەوجێك بۆ دەربەندیخان، فەوجێك بۆ دەربەندی بازیان و فەوجی (٣)ش بۆ كۆیە، كە من لە فەوجی ٣ بووم. كات و ساتی هێرشەكەش بەرەبەیانی ڕۆژی ١٩٦١/٩/١١ بوو. من شەوی ٩/١١ نامەیەكم بە دەستی شێخ ئەحمەد شێخ عەبدولكەریم كە ئێستا ماوە بۆ عەریف سلێمان و حەمید كاوانی نارد، ئاگادارم كردنەوە كەوا بەیانی فەوجی (٣) بە پاڵپشتی فڕۆكە و تۆپی گەورەوە بەرەو كۆیە بەڕیدەكەوێت، بۆم نووسیبوون ئاگادار بن ئەندامانی حزب لەناو فەوجەكە ئاگادار كراونەتەوە ئەگەر بووە شەڕ تەقەتان لێ نەكەن و تەقەكانیان ڕوو لە ئاسمان دەبێت و لە كاتی خۆبەدەستەوەدانیش پەڕۆی سپی بەرز دەكەنەوە. نووسراوەكە گەیشت، كاك عەریف سلێمان لە لاپەڕە (١٣٩)ی بیرەوەرییەكەی خۆیدا ئاماژەی بەو نووسراوە كردووە. هێرشەكە بووە ڕۆژی یەكەمی دەستپێكردنی شۆڕشی ئەیلوول. ئەو ڕۆژە ڕۆژێكی زۆر ناخۆش بوو، فەوجەكەی ئێمە سەر لە بەیانی ڕۆژی (١١)ی ئەیلوول بەرەو كۆیە بەڕێكەوت، پێش ئێمە فڕۆكەكان ڕێگایان پاك كردەوە، بە بەردەوامی لە ئاسمانی نێوان هەولێر و كۆیە هاتوچۆیان دەكرد، تۆپە گەورەكانیش ئەو چیایانەیان تۆپباراندەكرد. ئەو كاتە حكومەت زۆر لە كورد دەترسا، كوردیش

زۆرلە جەیش دەترسا، ئەو ڕۆژە چەند کاروانێکی خۆشناوان لە نزیك ڕێگا بە بەر هێرشی فڕۆکە کەوتبوون، ئێمە هەر لە سەرەتای چوونمان بۆ کۆیە، فەسیلی ئێمە پێشەنگی فەوجەکە بووین. ئەو ڕۆژە تا ئێوارە هەر بە ڕێگاوە بووین، بەڵام تووشی شەڕ نەبووین، کاتی ڕۆژ ئاوا بوو پێشەنگی سەیارەکان کە منی لەگەڵدابوو گەیشتینە بەردەمی یانەی فەرمانبەران، نزیکەی (٢٠) کەسێك لە شیوعییەکان بە چەپڵەلێدان هاتنە پێشوازیمان، ئێمەش لێیان هاتینە خوارێ خۆمان لێیان تووڕە کردن و بڵاوەیان کرد. تا جێگای خۆمان لە ناو شاری گرت کات بووە دەورووبەری عیشا. سریەکەی ئێمە لە نزیك بەنزیخانەکە کە ئەوکات پەرێز بوو، جێگیر بوو، بەڵام ئەو ڕۆژە نان و ئاو دابەش نەکرابوو، هەمووومان زۆر برسی و تینوو و هیلاك بووین. من حەزم دەکرد دەنگوباسی ناو شار وەربگرم، بە فێڵی نان و ئاوپەیداکردن ڕوخسەتم لە ئامر سریەکەم وەرگرت، دوو سەربازی کوردم لە ئەندامانی حزب لەگەڵ خۆم برد و چوومە ناو ئەو گەڕەکەی بەرامبەر بەنزینخانە، چووین لە دەرگای ماڵێکمان دا، ماڵەکە خانوویێکی گەورە بوو، دەرگایان دوودەری بوو، کچێکی (١٤–١٥) ساڵی دەرگای کردەوە، بۆ ئەوەی نەترسێ من زوو گوتم داکە ئێمە سەربازین و کوردین، هاتووین دوو سەتڵ ئاومان بدەنێ، ئەو کچە سەربەرزە زۆر بە بێ ترس گوتی ئێوە کوردن بەخێر بێن ئاوتان دەدەمێ، بەڵام سەربازی کوردی بە غیرەت لەمەودوا نابێ هاوکاری ئەو حکومەتە بۆگەنە بکات، وەرە بزانە منداڵانی کورد لە ترسی بوردومانی فڕۆکە هەمووی نەخۆش کەوتوون و چەند قوتابییێکیش بریندار بوون، فڕۆکە لە قوتابخانەیەکی داوە. من بۆ ئەو هەستە بەرزەی زۆر سوپاسم کرد و هەندێك پرسیاری دیکەم لێکرد و ئاوەکەی بۆ هێنایین، هەر بەرامبەری ئەوە ژنێکی دیکە چوار نانی بۆ هێنایین

و گەڕاینەوە، تا ئێستاش قارەمانێتیی ئەو کچەم لە بیر ناچێت. بۆ بەیانی ئەو ڕۆژە چوومە ناو شار، کاك عوسمان عەباسم دیتەوە، ئەویش ئەندامی پارتی بوو، ئێمە ماوەی ٣ ڕۆژ لە کۆیە ماینەوە، ڕۆژانە چەند جار فڕۆکەکان دەهاتن سەر شاخی هەیبە سوڵتانیان بوردومان دەکرد. لە کاتی هاتنی فڕۆکەکان شیوعییەکان دەچوونە سەر بانەکان و جەمەدانیان ڕادەوەشاند و دەیانگوت بەخێر بێن کۆترەکانی ئاشتی، لێیان دەن لەو دۆلارخۆر و دەرەبەگانە. ئەمە جاری دووەم بوو کۆیە ببینمەوە، بەڵام ئەمجارە بە عەسکەر و بە بیر و باوەڕێکی پڕ لە کوردایەتی. لێرەدا پێویستە هەندێك باسی چۆنێتیی شکان و بڵاوەکردنی هێزی عەشائیری بکەین، ئەو هەموو چەکدارانەی هێزی عەشائیری لەبەر ئەوەی هەستی کوردایەتیان نەبوو بە بێبنەما و بەرنامە و بۆ بەرژەوەندیی خۆیان کۆبوونەوە و ئەو خیانە تە یان کردو هەر لەگەڵ یەکەم هێرشی فڕۆکەکان کەسیان نەبووە برای کەس و بە ماوەیەکی زۆر کەم هەموو جێگایەکان چۆڵکرابوون و بڵاوەیان کرد، ئەوەی بڵاوەی نەکرد ئەو هێزەی سەفین بوو وەکو بناغەی شۆڕش بە خۆڕاگری مایەوە، عەباسی مامەند ئاغاس لەگەڵ شێخ حوسێن بۆسکێنی لە دۆڵە ڕەقە بڵاوەیان بە چەکدارەکانی خۆیان نەکردبوو.

لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٥ لە پاش ئەوەی زانیمان هەموو هێزەکانی عەشائیری بڵاوەیان کردووە و چەکدار لەسەر ڕێگایەکان نەماوە، بەشێك لە فەوجەکەمان بە سەرکردایەتیی عەقید کافی چوینە قەزای ڕانیە، ئێوارە بوو لە نزیك گوندی سەیداوە تووشی شەڕ بووین، عەسکەر خۆی لەو شەڕە ڕانەگرت (١٢) لۆری عەسکەریمان بە جێ هێشت. بۆ ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٦ هێزی دیکەمان بۆ هات، ئەو ڕۆژەش لە بناری چیای کێوەڕەش تا ئێوارە شەڕ بوو، ئێوارەکەی من

خۆم و ڕەشاشەکەم چوومە ناو لەشکری کوردستان، واتە لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٦ من یەکەم سەرباز بووم چوومە ناو ریزی شۆڕش و چوومە بنکەی پاشقۆتەڵ. ئەو کاتە ئەم بەڕێزانە لە بنکەی پاشقۆتەڵ بوون:

١-عەبدولڕەحمان ڕووتە، خەڵکی کۆیە بوو"

٢-تۆفیق مەلا سەدیق، خەڵکی ڕانیە بوو"

٣-میرزا باپیر، خەڵکی قەڵادزە بوو"

٤-سەدیق ئەفەندی ، خەڵکی سلێمانی بوو"

٥-عەزیز بەگ، خەڵکی ڕانیە بوو"

٦-عەزیز فەقێ سمایل، خەڵکی کۆیە بوو.

لە پاشان هەر لە مانگی ٩ بوو(کاکی کاکان و مامۆستا عەلی عەبدوڵڵا)م ناسین. لە مانگی ١١ی ١٩٦١ مام جەلال و دکتۆر خالید و مەحمودی کاکە و حەمید حوسێن پوشکە و عەلی مام ڕەشیدم ناسین.

لە ساڵی ١٩٦٢ بوومە لێپرسراوی بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ئەشکەوتی گوندی مالومە، هەر ئەو کاتەش کاکە سوور و بەکر عەبدولکەریمم ناسین. لە بەهاری ١٩٦٣ مۆڵەتم وەرگرت بۆ بینینی منداڵەکانم لە گوندی گۆمەشین، دوو پێشمەرگەم لەگەڵدا بوو، چووینە گوندی قەیسەری لە ماڵی کوێخا مەمەند بووین، ئەو ڕۆژە بوو کە عەبدولکەریم قاسم کوژرا و عەبدولسەلام هاتە سەر دەسەڵات.

ئەو ڕۆژەش مامۆستا مەلا عەوڵا خۆی و شەش پێشمەرگە شاری کۆیەیان گرت و پۆلیسەکان لە ترسان چوونە ناو مەرکەزەکەوە و دەرگاکانیان لەسەر خۆیان داخست. نازانم مامۆستا مەلا عەوڵا چۆن زانیبووی من لە گوندی قەیسەریم، نامەیەکی بۆم نارد، نووسیبووی مۆڵەتەکەت ببڕە و بە پەلە وەرە

لامان، بارەگامان لە مزگەتی مەلا حەوێز ئاغایە. ئێمەش یەکسەر لەگەڵ کوێخا مەمەند کە هەمووومان چوار چەکدار بووین چووینە ناو شاری کۆیە، بەڵام ئەم جارەیان جیاوازتر بوو لە کاتی منداڵیم و کاتی عەسکەریم، ئێستا من پێشمەرگەم و بە بیر و باوەڕی پێشمەرگایەتی و کوردایەتی بۆ جاری سێیەم دەچمەوە ناو شارەکەی کۆیە. من هەر چەند ئەو دیمەنەم بە بیر دێتەوە گریانم دێت، نازانم بۆ وامان لەو کوردە کرد کە ئاوا هەستی کوردایەتی لە بیر بکەن، زۆر باشیش دەزانم، بەڵام وسکت و نەجات. با بگەڕێمەوە سەر باسەکەی خۆمان، گوتم ئێمە چوار چەکدار بووین چووینە ناو شاری کۆیە، گەیشتینە لای سەری شەقامی سەرەکی بەنزینخانە کۆنەکە، بە درێژایی ئەو شەقامە خەڵکێکی زۆر لەلای چەپ و ڕاستەوە بە چەپڵەلێدان و چوکلێتباران لە پێشوازی ئێمەدا بوو، لەسەر بانەکانیس ژنانی کۆیە بە هەلهەلەلێدان تا گەیشتینە مزگەوتەکە. من بۆ ئەو ڕۆژە گریانم دێت، ئەو کاتە پێشمەرگە چەند خۆشەویستی میللەت بوو، دوور لە ئێستا ئەو کات پێشمەرگە بە ڕزگارکاری کوردستان دادەندرا، هێشتا ڕەزایان گران نەببوو.

لە پاشان شار ئارام بووەوە هێزی تر هاتە کۆیێ. من ئەو کاتە خوالێخۆشبوو سەلیم ئاغای حەوێزیم ناسی و بووینە برادەر. دواتر چوومە گۆمەشین و منداڵەکانم دیتن و ئینجا گەڕامەوە بارەگای م.س. دوای گەڕانەوەم سەرۆك بارزانی و خۆی لەشکرێکی زۆر هاتنە کۆیە، ئەو لەشکرە هەمووی لەسەر ماڵەکانی شاری کۆیە دابەشکرابوون، تا ماوەیەکی زۆر مانەوە، لەگەڵ ئەوەش شیوعییەکان لە شاری هەولێر هەڵدەهاتن و ئەوانیش دەهاتنە شاری کۆیە. ئەو شارە کوردپەروەرە جگە لە پێشمەرگە و لەشکرەکەی بارزانی پڕ بوو لە خەڵك. ئەو کاتە گفتوگۆ هەبوو، سەرۆکی

وەفدی شۆڕش مام جەلال بوو. شاری کۆیە ئەوەندە ئەرکیان گران بوو بێزار بیوون. ئەو خۆشەویستییەی لەنێوان پێشمەرگە و خەڵکی کۆیە هەبوو کەلەنی تێکەوت. ئەو کاتەی بارزانی لە کۆیە بوو، من (١٥) تفەنگی بڕنۆی تازە و دوو بار جلوبەرگی خاکی و هەندێك پارەم لە مەکتەبی سیاسییەوە بۆ هێنایە کۆیێ. شەوی جەژن بوو چوومە ماڵی کاك تاهیر برا گەورەی کاك عومەر دە بابە، نانی جەژنم لە ماڵی ئەوان خوارد. چەکەکانم لە ماڵی کاك عومەر بەجێهێشت و خۆم گەڕامەوە.

لە ساڵەکانی (١٩٦٧-٦٨-٦٩) لەگەڵ ماڵی شێخ جەنگی و شێخ شەرەف و شێخ شوکروڵڵا و قارەمان شەوکەت و مامە ڕووتە و جووتە برا شەفە و ڕەفە و مەجید کوردە و عەریف حوێز و چەند پێشمەرگەیەکی دیکەی کۆیێ لە بەکرەجۆ بووین. مام جەلال فەرماندەی هێزی ڕزگاری بوو. لە سەرەتای ساڵی ١٩٧٠ لە کۆییەکان دابڕام گوازرامەوە بۆ هەولێر و بوومە فەرماندەی هێزی هەولێر. ئێستاش بە پیری وا لە هەولێرم لە ناوەندی کۆمەڵایەتی هەولێر.

هیوادارم ئەم نووسینە جێگای ڕەزامەندیی خوێنەران بێت.

بیرەوەریم لەگەڵ سەرکردەی نەمر شەهید عەلی عەسکەری

پڕ بە دڵ خۆشحاڵم بەوەی کورتە باسێکی ساڵانی پێشمەرگایەتیم لەگەڵ هەڤاڵی پێشمەرگە و سەرکردەی نەمر شەهید عەلی عەسکەری باس بکەم. ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکانی شۆڕشی ئەیلوول هەر یەکەمان لەگەڵ سەرکردەکان جۆرە بیرەوەرییێکمان هەیە، ئەو بیرەوەریانە هەندێکیان ونبوونە و هەندێکیش باسیان لێوە کراوە. من شانازیی بەوە دەکەم کە دەتوانم جێگای خۆم لە لاپەڕەکانی کتێبەکەی سەروسەربردەی شۆڕە سوارێکی قارەمانی کوردپەروەری مەیدانی کوردایەتی، شەهید عەلی عەسکەری دەکەمەوە. من وەکو پێشمەرگەیەکی سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول هەندێك بیرەوەریم لەگەڵ هەڤاڵی دێرینم شەهید عەلی عەسکەری هەیە، ئەو بیرەوەرییەش بە بێ زیاد و کەم وەکو خۆی دەگێڕمەوە، هیوادارم جێگای ڕەزامەندیی هەمووان بێت. سەرەتای بیرەوەرییەکەم بەوەوە دەستپێدەکەم کە: هەر کەسێك ڕۆژێك عەلی عەسکەری دیبایە تا مردن قەت و قەت سیما و پێکەنین و نوکتە خۆشەکانی ئەوی لە بیر نەدەچووەوە. لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول پێش ئەوەی من کاك عەلی بناسم، زۆر کەس باسی ئازایەتی و دڵسۆزیی عەلی عەسکەری دەکرد و وایان باس دەکرد و دەیانگوت لە کاتی شەڕکردندا لە ریزەکانی پێشەوەدایە، هەر ئاواش باسی مامۆستا مەلا عەوڵا دەکرا. سەرەتای ناسینم لەگەڵ نەمر دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٩٦٢، ئەو کاتەی بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ئەشکەوتی گوندی مالومە بوو. من ئەو کاتە لێپرسراوی بارەگایەکە بووم. هەر لە ئەشکەوتەکە

کۆبوونەوەیەکی گشتیی مەکتەبی سیاسی و ئەندامانی لیژنەی مەرکەزی کرا، بەڵام سەرۆکی حزب کە بارزانی بوو لەو کۆبوونەوەیە ئامادە نەبوو، کاك (عەلی)یش ئەو کاتە ئەندامی لیژنەی مەرکەزی بوو، لە کۆبوونەوەکە ئامادە بوو. ئەو کاتە کاك عەلی سەرکردایەتیی هێزێکی دەکرد لە ناوچەی بادینان و لەگەڵ بارزانی بوو. لەو ڕۆژەوە من کاك (عەلی)م ناسی و بووینە برادەر. هەر بۆیەش کە باسی کاك عەلی بکرێت من یەکسەر ئەو هەموو جوانی و قارەمانیەتییەی کاك (عەلی)م دێتەوە بەرچاوان.

لە پاش تەواوبوونی کۆبوونەوەکە کاك عەلی داوای لە مەکتەبی سیاسی کرد کە نەگەڕێتەوە ناوچەی بادینان. م.س داواکەی کاك (عەلی)یان قبووڵ کرد و کاك عەلی لە ناوچەی سۆران مایەوە. هەر لە ١٩٦٢ لە کۆتایی مانگی ١٠ بوو ڕۆژێك کاك عەلی و کاك عومەر دەبابە هاتنە بارەگای م.س، هەردووکیان بە تەنیا بوون. مامۆستا ئیبراهیم بە منی گوت سێ وڵاغی سواری پەیدا بکە سەفەرمان لە بەرە، منیش ناردم لە گوندەکان سێ وڵاغیان هێنا. شەو لە کاتی نیوە شەودا بوو کاك عومەر دەبابە و کاك عەلی عەسکەری و من هەر یەکەو سواری وڵاغێك بووین بەرەو ماوەت بەڕێکەوتین، لەگەڵ ڕۆژهەڵات چووینە گوندی ئاوەکورتێ، نانی بەیانیمان لە ماڵی مەلا ئەحمەدی خوارد، پاش نانخواردن سێ قۆڵی سواری وڵاغەکان بووین، شۆڕ بووینەوە سەر ڕووبارەکەی نێوان سنووری دەستکردی عێراق– ئێران، لەسەر لێواری ڕووبارەکە لە وڵاغەکان دابەزین، کاك عومەر و کاك عەلی چەك و فیشەکدانەکانی خۆیان دا بە من و گوتیان تۆ بگەڕێوە، ئەوانیش لە ئاوەکە پەڕینەوە و چوونە مەخفەرەکی ئێران، منیش وڵاغ و تفەنگەکانم بردنەوە بارەگا.

ئەمە یەکەم جار بوو حکومەتی ئێران پەیوەندیی بە سەرکردایەتیی حزبەوە بکات، واتە ئەمە یەکەم پەیوەندی بوو و کاک عومەر و کاک عەلی ماوەی (١٥) ڕۆژیان پێچوو. کە گەڕانەوە شتێکی ئەوتۆیان لەگەڵ خۆیان نەهێنابوو. هەندێك دیاریان هێنا بوو وەکو دووربین و شتی وردە. حکومەتی ئێران داوای سکرتێری حزبی کردبوو، ئەوە بوو مامۆستا ئیبراهیم چووە تاران.

لە ساڵی ١٩٦٣ کاك عەلی فەرماندەی هێزی خەبات بوو، ماوەیەك بارەگاکەی لە ماوەت بوو، ئەو کاتە منیش لە ئەکادیمی شۆڕش بووم لە گوندی عیساوێ جاروبار یەکدیمان دەدیت. ساڵی ١٩٦٤ کە شەڕی براکوژی دەستی پێکرد، من و کاك عەلی لە مەکتەبی سیاسی بووین، هەردووکمان بە یەکەوە گەڕاینەوە بۆ بەرەکانی شەڕ. شەو لە گوندی شەشۆ بووین، ئەو شەوە من و کاك عەلی تا بەرەبەیان نەنووستین، ئەوەندە قسەی خۆشی دەکرد خەومان لێ نەدەکەوت. بەیانی ئەو چوو بۆ لای گوندەکانی سەراو و میراوە، منیش چووم بۆ لای سیرێ و باسنێ. لە بەرەبەیاندا واتە ڕۆژی پەڕینەوەمان بۆ دیوی ئێران بە یەکەوە لە ئاوەکە پەڕینەوە. لەو کاتە ناخۆشە ش کاك عەلی ڕووگرژ نەبوو. بەهەرحاڵ تا چووینە شاری سەقز ماوەی (٤٠) ڕۆژ لە سەقز بووین، زۆر ئێواران کاك عەلی سواری ئەسپەکەی کاك عومەر دەبوو ڕمبازی دەکرد. بە ڕاستی سەر و سواری هەر لە خۆی دەهات. لە هەمەدانیش کاك عەلی و کاك عومەر هەر لەگەڵ ئێمە بوون، حاڵیان لە حاڵی ئێمە باشتر نەبوو. لە دوای گەڕانەوەمان بۆ عێراق و ناو شۆڕش لە ساڵی ١٩٦٦، کاك عەلی عەسکەری گەورەترین شەڕی لەگەڵ حکومەتی عێراق کرد لە شاخی کۆڕەك، لەو شەڕەدا ١٢ پێشمەرگەی ئێمە

شەهید کران، لەوانە: عەریف حەسەن توتمەیی بوو کە خۆشەویستی کاك عەلی عەسکەری بوو، چالاکترین پێشمەرگە بوو. لە پاشان بەداخەوە دووبارە تووشی شەڕی براکوژی بووینەوە، دووبارە کاك عەلی عەسکەری بوەوە فەرماندەی هێزی خەبات. ئێمە باسی شەڕەکانی براکوژی ناکەین. دوایین جار لە بارەگای لق لە کەرکووك رۆژی بەیانی ١١ی ئادار کاك (عەلی)م دیتەوە.

ئەمە بوو بیرەوەرییەکانم لەگەڵ ئەو سەرکردە کوردپەروەرە، دووبارە دەڵێم پووڕەشی بۆ ئەو کەسەی عەلی عەسکەری شەهید کرد. خۆ عەلی عەسکەری لە کوردایەتی زیاتر تاوانێکی دیکەی نەبوو، لەگەڵ ڕێزم بۆ شەهید عەلی و هەموو شەهیدانی کوردستان.

***

بیرەوەرییەکانم لەگەڵ سەرکردەی نەمر ساڵح یوسفی

ئەگەر مێژوونووسە بەڕێزەکان، مێژووی سەرکردەکانی کورد لە ڕوویی دڵسۆزی و دەستپاکی و دەروونپاکی و نەتەوە پەرستیەوە بنووسنەوە، ئەوا مامۆستا ساڵح یوسفی دەبێ پێشەنگ بێت. بە ڕاستی سەیدا ساڵح یوسفی پیاوێکی خۆڕاگر و کوردپەروەر بوو، خاوەنی هەڵوێستێکی کوردانەی نەگۆڕ بوو. سەرەتای ناسینم لەگەڵ ئەو پیاوە مەزنە دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٩٥٩، ئەو کاتە من سەرباز بووم بە پلەی نائیب عەریف لە فەوجی ٣ی لیوای ٣. کاتی گەرمەی گەرمەی مقاوەمەی شەعبی بوو. من ئەو کات ئەندامی پارتی بووم و لێپرسراوی ڕێکخستنەکانی ناو فەوجەکە بووم. ئەو کاتە شەڕ لەگەڵ عەشیرەتی برادۆست و سۆفییەکانی شێخ ڕەشیدی لۆلان گەرمبوو، لەو کاتەدا بوو کە حکومەت منی گواستەوە سەر میلاکی مقاوەمەی شەعبی لە زاخۆ. ئەو کات سەیدا ساڵح یوسفی لێپرسراوی لێژنەی ناوچەی حزب بوو. من خۆم بە مامۆستا ساڵح یوسفی ناساند و کاری حزبایەتیمان بە یەکەوە دەکرد.

من لەبەر ئەوەی سەرباز بووم و مامۆستای مەشقپێکردنی مقاوەمەی شەعبی بووم، حزب زۆر کاری نهێنی و گرانی بە من دەکرد، منیش هەموو کارەکانم سەربەرزانە ئەنجام دەدا، هەر لەبەر ئەوەشبوو مامۆستا ساڵح منی زۆر خۆش دەویست. هەر لە ساڵی ١٩٥٩ مقاوەمەی شەعبی هەڵوەشایەوە، دووبارە من گوازرامەوە سەر میلاکی جەیش و چوومەوە جێگای پێشووی خۆم، بەداخەوە لەگەڵ سەیدا یوسفی لەیەك دابڕاین. لە پاش چوار ساڵ

دابڕان لە ساڵی ١٩٦٣ یەکدیمان لە ئەشکەوتەکەی گوندی مالومە دیتەوە، ئەو کاتە پێشمەرگە بووم و بەرپرسی بارەگای مەکتەبی سیاسی بووم. سەیدا (یوسف)یش ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بوو، بۆ کۆبوونەوە هاتە مەکتەبی سیاسی. پەندێکی کوردەواری هەیە دەڵێ کێو بە کێو ناکەوێ، بەڵام چاو بە چاو دەکەوێ. دووەمجار لە ئەشکەوتەکەی مالومە بە یەکدی شاد بووینەوە. سەیدا یوسفی باسی من و خەباتی شاری زاخۆی منی بۆ ئەندامانی م.س گێڕایەوە، ئینجا دوای کۆبوونەوە دیسان لە یەکتر دابڕاین و شەڕی براکوژی ساڵی ١٩٦٤ بە سەرداهات و من لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسی چوومە هەمەدان. لە دوای گەڕانەوەمان لە هەمەدان ساڵی ١٩٦٦ لە دۆڵە ڕەقە بووم، سەیدا (یوسف)یش لێپرسراوی ڕادیۆی دەنگی کوردستان بوو لە ناوچەی باڵەکایەتی. سەیدا نامەیەکی بۆ ناردم و داوای لێکردم سەنگەر بگوازمەوە بچمە لای ئەو، بەڵام من بە قسەم نەکرد و باڵی مەکتەبی سیاسیم پێ ڕاستتر بوو، بۆیە بە قسەی سەیدا (یوسفی)یم نەکرد. بۆ جاری سێیەم لە پاش بەیانی ١١ی ئادار سەیدا یوسفی بووە وەزیری دەوڵەت، حزبەکەی ئێمەش واتە باڵی م.س خۆی هەڵوەشاندەوە و چوونەوە ناو پارتی و بوونەوە بە یەك حزب. ئەو کاتەش سەردانی سەیدا (یوسفی)یم کرد، پاش ئەو سەردانە لەیەکدی دابڕاین.

ئەو پیاوە مەزن و کوردپەروەرە لە ساڵی ١٩١٨ لە دایك بووە، لە ساڵی ١٩٧٦ حزبی سۆسیالیستی کوردستانی دامەزراند. بەداخەوە لە ٢٥ی حوزەیرانی ١٩٨١ بە دەستی دەستڕەشەکانی حزبی بەعس بە هۆی نامەیەکی بۆمبڕێژکراوەوە لە بەغدا شەهید کرا. هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕەکەی بێت.

***

کورتەباسێك لە بارەی خەبات و تێکۆشانی پێشمەرگەی دێرین شەهید عەبدولخالق مەعروف

شەهید عەبدولخالق نەك هەر پێشمەرگەیەکی دڵسۆز و بەجەرگبوو، ئەندازیارێکی زۆر بە تواناش بوو لە بواری کارەبا. شەهید عەبدولخالق پیاوێکی نەترس و نەگۆڕ و خاوەن بیروباوەڕێکی کوردپەروەرانە بوو.

کاك عەبدولخالق بە درێژایی تەمەنی قەت و قەت لە خەبات و کوردایەتی دانەبڕا. شەهید عەبدولخالق، بۆ ڕیبازەکەی خۆی تێکۆشەرێکی ڕێکخەر و مشوورخۆر بوو. ئەو بۆ کوردستان وەکو گەنمی قەندەهاری وا بوو، گەنمی قەندەهاری هەموو جۆرە نانێکی لێ دەهات، کاك عەبدولخالق لەناو شۆڕش هەم پێشمەرگەیەکی ئازا و بەجەرگبوو هەم لە بواری حزبایەتیدا مامۆستا بوو هەم ئەندازیارێکی زۆر شارەزا بوو لە بواری کارەباییات. شەهیدی نەمر خاوەنی بەهرەیەکی دەگمەن بوو، ئەو شۆڕە سوارە نووسەرێکی بەتوانا بوو، کتێبەکانی کاك عەبدولخالق بوونەتە سەرچاوەی خوێندنی زانستی و بنەمایی لە زانکۆکان لە بواری فێربوونی کارەباییات. ئەو جێگای شانازییە،، ئەو مامۆستا مەزنە ئەگەر بەعس شەهیدی نەکردبا ئێستا دەبووە گەورەترین پسپۆر و شارەزا لەو بوارەدا. کاك عەبدولخالق لە کاتی پێشمەرگایەتیدا لە نەبوونەوە شتێ وا سەرنجڕاکێشی دەکرد، خەڵق واقی وڕ دەما. بەداخەوە دەڵێم کورد لە پێناوی ڕزگاری و ئازادیدا سەدان شۆڕە سواری وەکو کاك عەبدولخالقی لە دەستدا.

کاك عەبدولخالق بەرلەوەی بێتە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە (ئیمام تابوور) بوو لەناو جەیشی عێراقی. ئەو پیاوە هەستی کوردایەتی لەسەری زاڵبوو، هەر لە سەرەتای سەرهەڵدانی شۆڕشی ئەیلوول، ڕیزی دوژمنی بەجێهێشت و هاتە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە. ئەو کاتە شۆڕش زۆر بە درەنگی دەنگوباسی دەگەیشتە دەرەوە، بەڵام کاك عەبدولخالق ئەوەندە لێهاتوو و زانا بوو ساڵی ۱۹٦۲ توانی بۆ یەکەمجار ئێزگەیەکی ڕادیۆ بەناوی شۆڕش لە ئەشکەوتە ڕەش دابنێت. ئەشکەوتە ڕەش لە ناوچەی ماوەتە لە نزیك سنووری ئێران. ئەوانەی کاریان لەو ئێزگەیەدا دەکرد بریتی بوون لە: هونەرمەند (هۆمەری دزەیی) لەگەڵ مامۆستا (حوسێن قەرەداغی)، ئەندازیارەکەشیان کاك عەبدولخالق مەعروف بوو. لەبەر ئەوەی بەشی زۆری ئێزگەکە بە کەرەسەی خۆمالی کرابوو، زۆر دەنگی نەدەڕۆیی. ئەو کاتە بە هەزار حاڵ تا موەلیدەیەکمان پەیدا کرد بۆ ئێزگەکە. ئەوەی من باسی دەکەم ئەو کاتە بوو کە بارەگای مەکتەبی سیاسی لە نزیك گوندی عیساوێ بوو. ساڵی ۱۹٦٤ مەکتەبی سیاسی هەوڵیدا لە ڕێگای (شێخ عەزیز شەمزینی)یەوە ئێزگەیەکی زۆر باشترمان بۆ هات. ئەو ئێزگەیە زۆر بچوك بوو، لەگەڵ موەلیدەکە باری ئێسترێك بوو. ئەو ئێزگەیە سەفەری بوو، لەژێر دەسەڵاتی مامۆستا عەبدولخالقدا بوو. ئەو کاتە شۆڕش لەوپەڕی بەهێزیدا بوو، بەڵام ناحەزانی ناوخۆ چاویان بەو شۆڕشە بەهێزە هەڵنەهات و تووشی شەڕی خۆکوژی هاتین و زۆر کەم کارمان بە ئێزگەکە دەکرد. شۆڕش بووە دوو بەش، بەشی جەلالی و بەشی مەلایی و ئێمە لەبەر براکوژی چووینە ئێران و لە هەمەدان گیرساینەوە و ئێزگەکەشمان لەگەڵ خۆمان بردە هەمەدان. ئێمە ژمارەمان (٤٦٠) پێشمەرگە بوو، ئەو ماوەیەی لە هەمەدان بووین کە ماوەکە ساڵێك

بوو، لەو ماوەیەدا هەر جلوبەرگی پێشمەرگەمان لەبەردابوو. ئەو ماوەیەی لە هەمەدان بووین دەستەوەستان نەوەستاین، هەر خەریکی خوێندن و خۆئامادەکردن بووین. لە هەمەدانیش مامۆستا عەبدولخالق لە کۆنە ڕادیۆکان ئیزگەیەکی ڕادیۆی بۆمان دروست کرد. دەنگەکەی هەموو شاری هەمەدانی دەگرتەوە. لە پاشان حکومەتی ئێران پێیزانی، حکومەتی ئێرانی ئیزگەکەی برد و سەریان لە دروستکردنەکەی سوڕ مابوو. لە پاش گەڕانەوەی هێزەکەمان لە ساڵی ١٩٦٦ کە گەڕاینەوە ناو شۆڕش، بارزانی داوای ئیزگەکە و کاک عەبدولخالقی کرد. ئەو کاتە من بە ماڵەوە لە دۆڵە ڕەقە بووم، کاک عەبدولخالقیش ژن و منداڵەکانی خۆی لە هەولێر هێنان. خۆی و منداڵەکانی بۆ ماوەی (٣) شەو لای من مانەوە. کاک عەبدولخالق زۆر هەوڵیدا منیش بە ماڵەوە لەگەڵیدا بچمە ناوپردان، بەڵام من ڕازی نەبووم. کاک عەبدولخالق دوو جار بە نامە داوای لە من کرد کە بچم لەگەڵی بم، من هەر قبووڵم نەکرد، ئەوە بوو من و کاک عەبدولخالق لە یەکدی دابڕاین. کاتێک من کاک عەبدولخالقم دیتەوەلە بن قەڵاتی هەولێر دوکاندار بوو.

ئەو پیاوە دڵسۆزە هەر خۆی ڕاگرت تا شۆڕشی نوێ بە سەرکردایەتیی تاکە سەرکردەی کورد بەڕێز (مام جەلال) سەری هەڵدایەوە. دیسان کاک عەبدولخالق خۆی پێ ڕانەگیرا و هاتەوە ناو ریزەکانی یەکێتی. ئەو پیاوە چاونەترسە لە کاتە هەرە ناخۆشەکان هەر لە شاری هەولێر بوو و خەریکی کوردایەتی بوو. ئەو مرۆڤە کوردپەروەرە وەکو خەنجەری دەبان بوو لە هەر جیگایەك کوردایەتی هەبووایە ئەو لەوێ بوو، تا ئەو ڕۆژەی بەداخەوە بەدەستی حکومەتی بەعس لە (١٩٨٥/٤/١٠) شەهید کرا. هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕەکەی بێت لەگەڵ هەموو شەهیدانی کوردستان.

کورتەباسێك لە بارەی خەبات و ڕۆڵی سەرکردایەتیی مامۆستا شەمسەدین موفتی لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول

لە ساڵی ١٩٦١ لە پاش کوشتنی میرانی سەدیق بەگ، مەفرەزەیەکی چەکدار لە دانیشتووانی گوندی کاوانیان و گوندی حوجران و بەشێك لە ئەندامانی حزب بە چەکەوە چوونە شاخی سەفین. لە مانگی ٨ی ١٩٦١ مامۆستا شەمسەدین موفتی کە ئەو کاتە ئەندامی سەرکردایەتی حزب بوو، بە فەرمانی حزب دەچێتە شاخی سەفین و دەبێتە سەرکردەی ئەو چەکدارانەی شاخی سەفین. لە پاشان حزب چوار پۆلیسی دیکە دەنێرێتە ناو لەشکرەکەی سەفین بەم ناوانە:

١-عەریف سلێمان" ٢-ئەنوەر جۆخین"٣-ڕەشید شێرە" ٤-عەبدولڕەحمان مەلا قادر.

لە پاشان (٨) پۆلیس بە جارێك دەچنە ناو ڕیزەکانی چەکدارانی سەفین، دوا بە دوای ئەو پۆلیسانە، پێنج پۆلیسی دیکە چەك و جبەخانەی سەرای هەولێریان لە سەیارەیەك بار کرد و چوونە ناو هێزەکەی سەفین، ئەمەش ناوی ئەو پۆلیسانەیە کە چەك و جبەخانەی سەرای هەولێریان گواستەوە:

١-عەریف عوسمان یوسف" ٢-حەمەسالح عەبدوڵڵا" ٣-هەمزە جوبرائیل" ٤-قادر حەمەد" ٥-کەریم حەسەن بەگ.

ئەو شۆڕشەی سەفین پەرەی سەند و گەورە بوو، ژمارەیان گەیشتە (٢٠٠) چەکدار بە سەرکردایەتیی مامۆستا شەمسەدین موفتی و مامۆستا مەلا عەوڵا

ئیسماعیل. ئەو لەشکرە هەردەم لەگەڵ جاشەکانی ناوچەکە و لەگەڵ هێزی پۆلیسی گەڕۆك لە شەڕدا بوو، ئەو هێزەی سەفین لە ناوچەی شەقڵاوە حکومەتی هەراسان کردبوو، چەند جار تووشی شەڕی گەورە گەورە دەبوون بە تایبەتی لەگەڵ جاشەکانی گوندی ئەسپیندارە و گوندی بالیسان و دەوروبەری شەقڵاوە. ئەو کاتە حزب بڕیاری شۆڕشی نەدابوو، پارە و پوولیشی نەبوو، ئەرکی ئەو هێزە لەسەر گوندەکان بوو. هێزەکە بەردەوام بوو لە کار و چالاکی. لە پاشان لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١١ حکومەت بۆ بڵاوە پێکردن و سەرکوتکردنی جووڵانەوەی عەشائیری لە ناوچەکانی دۆڵی خەلەکان و چنارۆك و دێگەڵە و دەربەندیخان و دەربەندی بازیان هێزی سەربازی بە پاڵپشتی تۆپخانەی گەورە و فڕۆکەی جەنگی ناردە سەریان، هەر لە هەمان ڕۆژ هێزەکەی عەشائیری بڵاوەیان کرد و چوونەوەماڵەکانیان، ئەوەی لە مەیدانی شەڕ مابوو ئەو هێزەی سەفین بوو، ئەو هێزەش لە شەڕ و بەرگریکردندا بوو، بارەگاکانیان لە کانی شیلانەو کانی گویز بوو، لە هەموو شەڕەکان سەرکردەکان لە ریزی پێشەوەی لەشکرەکە دا بوون، بەڵام ئەوەی لەشکرەکەی کوردستانی بێزار کردبوو کەمی فیشەك و کەمی پارە و پوول بوو، ناچار بوون لە کاتی شەڕ هەموو پێشمەرگەکان قەوانە بەتاڵەکانیان کۆ بکەنەوە، وەستایەك هەبوو لە گوندی سکتان فیشەکی دادەگرتەوە، پێشمەرگەکانیش قەوانەکانی خۆیان دەبردە لای ئەو وەستایە و قەوانە بەتاڵەکانیان بۆ شەڕێکی دیکە دادەگرتنەوە. ئەو هێزە و هەردوو سەرکردە بە برسێتی و ڕوتی و بێ فیشەکی خۆیان ڕاگرت تا مانگی ١١ی ١٩٦١، بەڵام لەبەر ئەوەی تەقە لە کوردستان نەمابوو، حکومەت بۆ لەناوبردنیان هەموو گرانایی خۆی خستبووە سەر ئەو هێزەی سەفین، زستانیش بەسەردا هات،

هێزەکە لە سەرمان و لە برسان و لەبەر کەمی فیشەك ناچار بوون سەفین چۆڵ بکەن و پاشەکشەیان بۆ دەشتی بالیسان کرد، شەڕیشیان هەر لەسەر بوو. لە پاشان ئاوا بوون و چوونە دۆڵی مەلەکان. لە پاشان چینە ساوسێوەکان، لەوێندەر هێزەکە لەبەر سەرما و برسێتی پەکی کەوت. ئەو کاتە من و کاك عومەر دەبابە لە دۆڵە ڕەقە بووین، شەو بوو نامەیەکی بە پەلە لە مامۆستا شەمسەدین موفتی و مامۆستا مەلا عەوڵا بۆ کاك عومەر دەبابە هات، لە نامەکەدا نووسرابوو: ئەگەر فریامان نەکەون نان و پێڵاومان بۆ نەنێرن هێزەکەمان حاڵیان زۆر شڕە. هەر بەو شەوە من نامەکەم بۆ عەباس ئاغا برد، عەباس ئاغا لە گوندی سەرکەپکان بوو، نامەکەم دایە عەباس ئاغا، کە نامەکەی خوێندەوە هەر بەو شەوە چەکدارەکانی خۆی ناردە ناو گوند دوو بار نانیان کۆکردەوە لەگەڵ بارێك پێڵاو یەکسەر ڕەوانەی کرد بۆ هێزەکەی ساوسێوەکان، ئەو نان و پێڵاوانە هێزەکەی بووژاندەوە.

ئەو کاتە لە هەموو کوردستان تەقە نەمابوو حکومەت وایزانی جارێکی دیکە شۆڕش سەرهەڵناداتەوە. لە پاشان عەباس ئاغا لە ناوچەی دۆڵە ڕەقە جێگای ئەو هێزەی کردەوە و هەمووی بەسەر گوندەکاندا دابەش کردن، مامۆستا شەمسەدین و مامۆستا مەلا عەوڵا لە گوندی قەڵا سەیدە بوون، ئەوان لە ماڵان نەبوون. ڕۆژێك من هەندیك ئازووقەم بۆیان برد و چوومە لایان، کە چووم مامۆستا شەمسەدین خەریکی دەرمانکردنی برینەکەی حەمەدەمین گورگۆ بوو، حەمەدەمین گورگۆ لە شەڕێکدا گوولـلەیەکی بە ملی کەوتبوو. ئەو هێزە کە ژمارەیان (٢٠٠) پێشمەرگە دەبوو، زستانەکەی عەباس ئاغا و عەشیرەتەکەی بەخێوی کردن. بۆ مێژوو دەڵێم مامۆستا شەمسەدین یەکەم سەرکردە بوو چووە ناو شۆڕش و لە سەرەتای مانگی ئاب

نەك لە مانگی ئەیلوول شۆڕشی بەرپا کرد، ئەو سەرکردە خۆبەخشە کە هاتە ناو شۆڕش بە پارەی خۆی تفەنگێکی برنۆی بۆ خۆی کڕی. جا ئەگەر باسی سەرکردەکان بکەین کە هەمیشە ژیانیان لەگەڵ ژیانی پێشمەرگەدا بوو و هەردەم گیرفانیان بەتاڵ بوو، دەبێ باسی مامۆستا شەمسەدین و مام جەلالی ئەو کاتە و مامۆستا مەلا عەولڵا و کاك عەلی عەسکەری و کاك عومەر دەبابە و مامۆستا عەلی عەبدوللا بکەین. نابێ مێژوو لەبیری بکات کە شۆڕش لە سەفین سەری هەڵدا و پۆلیسی هەولێر و دانیشتوانی گوندی کاوانیان بوونە بناغەدانەری شۆڕشی ئەیلوول، لە هەندێك ناوچەدا شۆڕش زۆر درەنگ دەستی پێکرد. مامۆستا شەمسەدین لە بنەماڵەیەکی ئایینپەروەری هەرە ناوداری شاری هەولێر بوو، ئەو لە ساڵی ١٩٣٢ لە شاری هەولێر لە قەڵاتی هەولێر لە دایك بووە، بەداخەوە لە ڕۆژی ٢٠١٢/٩/٥ لە هەندەران بە نەخۆشی کۆچی دوایی کرد.

هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕی مامۆستا شەمسەدین موفتی و هەموو شەهیدانی کوردستان.

***

بیرەوەرییەکانم لەگەڵ پێشمەرگەی دێرین و مامۆستای بەتوانا و خوالێخۆشبوو ئیسماعیل محەمەد سەرهەنگ

مامۆستا ئیسماعیل بە ئەسڵ کوردی کوردستانی باکوورە، لەگەڵ سەید تەهای نەهری بە ئاوارەیی هاتوونەتە باشووری کوردستان و لە ناحیەی باتاس نیشتەجێ بوون. خوالێخۆشبوو لەساڵی (١٩٢٠) لە دایك بووە، لە (٢٠٠٠/٣/١٩) لە شاری هەولێر کۆچی دوایی کرد. مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ لە بنەماڵەیەکی زانا و خوێندەوار بوو، بۆیە محەمەدەفەندی باوکی کرا بە بەڕیوەبەری ناحیەی باتاس، ئەو کاتە مامۆستا ئیسماعیل دوای تەواوکردنی خوێندن بووە بە بەڕیوەبەری قوتابخانەی هەریر، لە ساڵی ١٩٦١ هەستی کوردایەتی وای لێدەکات مووچە و مامۆستایی بەجێبهێڵێت و بچێتە ریزەکانی پێشمەرگەی شاخی سەفین و بگاتە هەڤاڵەکانی خۆی وەکو: مامۆستا مەلا عەولا و مامۆستا شەمسەدین موفتی و مامۆستا ئیسماعیل حوسێن و کاك حەسەن ناسر و کاك قادر حەسەن و شەهید حەمید کاوانی و شەهید مەحموود کاوانی و کاك جەلال کاوانی و مام تەها رەش و وەسمان حوجرانی و سەعید مەسیفی و خالید ئاژگەیی و ئەوانی دی. من ئەو کاتە لە گوندی پاشقۆتەڵ بووم. گوندی پاشقۆتەڵ لە دۆڵە رەقەیە و لە ناوەراستی مانگی ١٠ی ١٩٦١ مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ بۆ بینینی برادەرەکانی سەردانی بنکەی پاشقۆتەڵی کرد، ئەو کاتە برادەرەکانی لە بنکەی پاشقۆتەڵ بوون، بەشی زۆریان ئەندامی ناوچەی رانیە بوون، ئەمەش ناوەکانیانە:

١–سەدیقە فەندی، لێپرسراوی بنکە"
٢–تۆفیقی مەلا سەدیقی"
٣–عەبدولرەحمان ڕووتە"
٤–میرزا باپیر"
٥–عەزیزی فەقێ سمایلی"
٦–حەمید ڕەشاش، سەربازی فیرار"
٧–کاکۆ ئەحمەد کوردە، پۆلیسی فیرار"
٨–عەبدوللا لاوە، پۆلیسی فیرار"
٩–عەزیز بەگ، (جاروبار سەردانی بنکەی دەکرد.

مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ ماوەی ٨ ڕۆژ لامان مایەوە. خوالێخۆشبوو تفەنگی برنۆی کورتی هەڵدەگرت و زۆر ئاشقە راو بوو، لە ڕاوە کەو زۆر شارەزا بوو، ڕاوی بە تاپڕ و دێوجامە دەکرد. مامۆستا ئیسماعیل کەسێکی زۆر قسەخۆش و نوکتەچی و دەم بە پێکەنین و زانا بوو، زۆر جار مامۆستا عومەر دەبابە و مامۆستا مەلا عەوڵا بۆ کاری گرنگ پرس و ڕایان پێ دەکرد. کەم کەس هەبوو لەناو شۆڕش مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ نەناسێت. مامۆستا لە پاش سەفەرەکەی گەڕایەوە و چوەوە سەفین. لە مانگی ١١ی ١٩٦١ لە سەرمان و لەبەر بێبەرگی و بێ پێڵاوی و کەم فیشەکی هێزی سەفین شکان و لەبەر ئەوەی بە بە ردە وامی شەڕیان لەسەر بوو لەگەڵ هێزەکانی حکومەت پاشەکشەیان کرد و سەفینیان چۆڵ کرد، ئەو کاتە هێزی پێشمەرگە کە شەڕی دەکرد قەوانەکانی خۆی کۆ دەکردنەوە و دووبارە لە لای وەستایەکی گوندی سکتان دایاندەگرتنەوە. بۆیە ناچار بوون پاشەکشە بکەن بۆ کوێستانەکانی ساوسێوەکان. ئەو جێگایە دەکەوێتە پشتی گوندی

مەلەکان، لەو جێگایەش ئەگەر عەباسی مامەند ئاغا نان و پێڵاوی بۆ نەبردبان هەموو هێزەکەی سەفین لە برسان دەمردن.من چوومە لای عەباس ئاغا و پێمگوت ئەگەر فریای ئەو هێزە نەکەویت لە برسان دەمرن، بەڵام عەباس ئاغا مەردانە نان و پێڵاوی بۆ ناردن. خوالێخۆشبوو عەریف سلێمان لە بیرەوەرییە کانی خۆیدا باس دەکات و دەڵێت لە کاتی لە ساوسێوەکان بووین ژمارەمان ١٥٠ کەس زیاتر بوو، زۆربەمان لە برسان تاقەتمان نەمابوو، بە هەموومان پارەمان کۆکردەوە، پارەی ٤ سەر بزنمان هەبوو، چوار سەر بزنمان کڕین و بۆ پێشمەرگەکان سەرمان بڕین، دەڵێت من و ئیسماعیل سەرهەنگ گۆشتمان بەبەر نەکەوت، بەڵام کاك ئیسماعیل سەرهەنگ چووە ڕاوێ (٤) کەوی کوشت، ئێمەش گۆشتمان خوارد تا نانمان بۆ هات. هەروەها دەنووسێت: لێرەدا پێویستە هەندێك باسی پیاوەتی و چاکە و کوردپەروەریی خوالێخۆشبوو (عەباس ئاغا) بکەین، عەباس ئاغا ئەوەندە چاکە و پیاوەتی زۆر بوو باسکردنی هەر تەواو نابێت، ئەو هەموو ماڵ و سەروەتی خۆی لە دیوەخان و پیاوەتیدا سەرف دەکرد، دیوەخانی عەباس ئاغا جێگای هەموو کەسێك بوو، بەشی زۆری سیاسەتمەدارانی کورد کە فەرمانی گرتنیان بۆ دەردەچو، خۆیان دەگەیاندە لای عەباس ئاغا و دەیپاراستن. هەر لە عەونی یوسف و حەمید عوسمان و عەزیز سورمێ و زۆرانی دی خۆیان لە لای عەباس ئاغا دەپارست، ئەوە جگە لە فەقیر و هەژاران.

من زۆر شارەزای عەباس ئاغا بووم، عەباس ئاغا لە کاتی شۆڕشدا هێزی پێشمەرگەی لە برسێتی رزگار کرد. هێزەکەی سەفینی لەسەر گوندەکانی خۆیدا دابەش کرد و (٣٠) پێشمەرگەشی لە دیوەخانی خۆی دانا. عەباس ئاغا هێزەکەی ئێمەی بەخێو کرد کە ژمارەمان (٢٠٠) پێشمەرگە بوو تا مام

جەلال پارەکەی ڕێگای کۆیەی گرت. ئەوە بوو زۆر بە کورتی چاکەی عەباس ئاغا.

ئێستا دەگەڕێینەوە سەر باسەکەی خۆمان، لە پاش گرتنی پارەکەی ڕێگای کۆیە لە گوندی ڕیزنە، هەموو هێزەکەمان کۆ بووینەوە، مام جەلال و کاك عومەر دەبابە دوو لق پێشمەرگەیان دروست کرد، سەرلقی یەك (مەلا عەولا) بوو" سەرلقی دووش (عەریف سلێمان) بوو، ئێمەش لەسەر لقەکان دابەشکراین، کاك ئیسماعیل سەرهەنگ وا پێویست بوو لە بارەگای گشتی بێت، من یاریدەدەری سەرپەل بووم، پەلەکەمان لە گوندی دواوە بوو. ئیسماعیل سەرهەنگ لە بارەگای گوندی بێتواتە بوو. لە مانگی ڕەمەزانی ١٩٦٢ عومەر دەبابە سەفەری کرد بۆ ناوچەی پشدەر و ئەو کەسانەی خوارەوەی لەگەڵ خۆیدا برد:

١-سەدیقەفەندی"

٢-ئیسماعیل سەرهەنگ"

٣-حەمید ڕەشاش"

٤-عەبدولڕەحمان ڕووتە"

٥-ڕەشید عومەر"

٦-مامە عەدیٚ خەیلانی"

٧-میرۆ خەیلانی"

٨-ئەحمەد بارزانی.

گەشتەکەمان دوور و درێژ بوو،پاش تەواوبوونی گەشتەکەمان لە هەموو ناوچەی پشدەر، گەڕاینەوە، دوای گەڕانەوەمان مام جەلال داوای من و (٧٠) پێشمەرگەی دیکەی کرد بۆ کاری پێویست چووینە ناوچەی سلێمانی. لەو

کاتەدا من لە مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ دابڕام تا ساڵی ١٩٦٤ چووینە هەمەدان، لە هەمەدان هەموومان یەکدیمان گرتەوە. لە هەمەدان مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ و کاک کەریم جەوهەر و کاک عوسمان سەعید لەسەر بێتەلەکان بوون، مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ ئەوەندە زیرەك و شارەزا بوو لەگەڵ کاك کەریم کلیلی هەموو شفرەکانی حکومەتیان دەکردەوە. هەموو بروسکەکانی حکومەتیان شیدەکردەوە، هەر شتێك لەناو حکومەتی عێراقیدا ڕووی دابا، مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ هەموو ئێواران بروسکەکانی بە شیکراوەیی بۆ دەخوێندینەوە، واتە ڕۆژانە لە هەموو ڕوداوەکانی حکومەتی عێراق ئاگادار بووین. ئەوە بوو زیرەکی مامۆستا ئیسماعیل . لە ساڵی ١٩٦٦ لە ئێران گەڕاینەوە و دووبارە چووینەوە دۆڵە ڕەقە و لای عەباسی مامەند ئاغا لەگەڵ ئیسماعیل سەرهەنگ پێکەوە بووین، بەڵام لەبەر ناخۆشی لەیەك دابراین، لە ساڵانی هەشتاکان لەگە ڵ مامۆستا مەلا عەوڵا سەرمان لە مامۆستا ئیسماعیلدا لەماڵەکەی خۆی لە گەڕەکی شۆڕش. مامۆستا ئیسماعیل زۆر شارەزایی لە سەر گوڵی جۆراوجۆر و دارودرەختی جۆراوجۆر هەبوو و زۆر جۆر گوڵی کێویلکەی لەناو باخچەکەی خۆی چاندبوون. مامۆستا ئیسماعیل لە کاتی پێشمەرگایەتیدا زۆر دەستپاك و دەروونپاك بوو هەموو سەرکردەکان و پێشمەرگەکان ڕێز و حورمەتیان لیدەنا، من هیوادارم منداڵەکانی ڕێچکەی باوکیان بگرنەوە و ئەو ڕێزلێنانە بپارێزن. کورد دەڵێ: مزگەوت ڕووخاوە، میحرابی ماوە.

ئەوە بوو کورتە یادەوەرییێك دەربارەی خەباتی ئەو قارەمانە، هەزار ڕەحمەت لە گۆڕی بێت.

(تێبینی: مامۆستا عەبدولوەهاب شێخانی دەڵێ: پێش شۆڕشی ئەیلوول ئەمن لە ڕانیە مامۆستا بووم، خەڵکی ڕانیە باسی مامۆستا ئیسماعیل (سەرهەنگ)یان دەکرد، دەیانگوت لە رانیە مامۆستا بوو ئەوەندە دارودرەختی دەچاند، دارودرەختەکان هێشتا ماون و هەر بە ناوی مامۆستا ئیسماعیل ناسراون.)

***

بیرەوەرییەکانم لەگەڵ هەڤاڵی دێرینم، پێشمەرگەی دێرین و قارەمانی گەلەکەمان شەهید عوسمان بەکر

لە سەرەتای ساڵی ١٩٥٨ بوو کە لەسەر داوای خۆم لە فەوجی ٣ی لیوای ٥ی مووسڵ گوازرامەوە بۆ فەوجی ٣ی لیوای ٣ی هەولێر. لە سریەی چوارەم بووم. ئەو کاتە هەڤاڵ عوسمان بەکریش لە سریەی چوار بوو، ئەودەم من و کاک عوسمان بەکر یەکدیمان ناسی، ناسینەکەمان لە ڕێگای حزبەوە بوو. ئەو کاتە من پلەی سەربازیم نائیب عەریف بوو، هەڤاڵ عوسمان جوندی ئەوەل بوو. ئەو ناسین و برایەتییەی ئێمە بەردەوام بوو بەبێدابڕان و هەردووکمان ئەندامی حزب بووین، بەڵام من هەندێك بەرپرسیارەتیم زیاتر بوو، لە ڕووی کاری حزبایەتیی ناو فەوجەکە.

کاك عوسمان ئەندامێکی کارا و چاونەترس و زیرەکبوو، من و کاك عوسمان لەناو فەوجەکە ڕۆژانە یەکدیمان دەدیت، تا ساڵی ١٩٦١ ئەو کاتەی جووڵانەوەی عەشائیری دەستیپێکردو لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١١ فەوجەکەمان چووە شاری کۆیە، لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٤ بەشێك لە فەوجەکەمان چووینە شاری ڕانیە و لە بناری کێوەڕەش لەگەڵ لەشکری عەشائیری تووشی شەڕ بووین، ئەو شەڕە دوو ڕۆژ بەردەوام بوو. ئەوە بوو من لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٦ خۆم و ڕەشاشەکەم چوومە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە، واتە لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٦ من و هەڤاڵ عوسمان بەکر لەیەکدی دابڕاین، نەکە هەر لەگەڵ کاك عوسمان، بەڵکو لە هەموو هەڤاڵەکانم دابڕام، جا ئەو دابڕانە درێژەی

کێشا تا ساڵی ١٩٦٣، ئەو کاتە کاک عوسمانیش لەگەڵ ٥٨ عەریف و نائیب عەریفی فەوجەکە بە یەکەوە هاتنە ناو شۆڕش. ئەو کاتە من لە بارەگای مەکتەبی سیاسی بووم لە گوندی مالومە، کاک عوسمان و هەڤالانی ئەوانیش هاتنە گوندی مالومە و هەر لە گوندی مالومە من و کاک عوسمان و هەڤالەکانی دی بە دیداری یەکدی شاد بووینەوە. لە پاشان بە هۆی کاری پێشمەرگایەتییەوە دیسان لە یەکدی دابڕاین، کاک عوسمان کەوتە لای دەشتی کۆیە و منیش لە شارباژێڕ بووم لەگەڵ بەڕێز مام جەلال. ساڵی ١٩٦٤ لە کاتی ڕێککەوتنەکەی بارزانی لەگەڵ حکومەتی بەغدا ئەو کاتە مەلا مستەفا لە ڕانیە بوو، من لەگەڵ ئەندامانی مەکتەبی سیاسی چووینە ڕانیە بۆ لای بارزانی، ئەو کاتە دووبەرەکییەکە بە توندی سەری هەڵدابوو، هەر ئەوەندەی مابوو شەڕی براکوژی دەستپێبکات. من دەمزانی کاک عوسمان بەکر سەرپەلە و لە گوندی دۆندارە و دەشمزانی کاک عوسمان و پەلەکەی بە بیروباوەڕ لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسین، بەڵام نازانن چۆن و بە چ ڕێگایەک بێنە ناو ڕیزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی. من لەو کاتە ناسك و مەترسیدارەدا داوام لە مام جەلال کرد و پێمگوت من دەچم بۆ لای عوسمان بەکر و ڕیوشوێنیان بۆ دیاری دەکەم بۆ هاتنیان بۆ ناو هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی. مام جەلال: گوتی زۆر باشە و بڕۆ. ئەوە بوو من بە تەنیا بەڕیکەوتم بۆ لای کاک عوسمان، تا من گەیشتمە لای کاک عوسمان، بەیانەکەی بارزانی دەرچووبوو و بەسەر هەموو هێزەکانی پێشمەرگەدا دابەشکرابوو. لە بەیانەکەی بارزانیدا وا نووسرابوو لە هەر جێگایەك تووشی کەسێکی سەر بە باڵی مەکتەبی سیاسی بېن یەکسەر بە بێ سێ و دوو بیکوژن و گوللەبارانی بکەن، جا ئەمە ئەو ڕۆژە بوو کە من چوومە لای کاک عوسمان. کاک عوسمان

هەر لە دوورەوە گوتی ئەوە جەلالییەك بە پێی خۆی هات، ئێستا دەیکوژین. لەگەڵ کاك عوسمان و پێشمەرگەکان چاکوخۆشیمان کرد و لە پاشان کاك عوسمان بەیانەکەی دامێ و بەیانەکەم خوێندەوە، ئەگەر بە پێی بەیانەکە بایە دەبا من بکوژن. کاك عوسمان بۆ نانخواردنی ئێواریێ گیسکەکی سەر بڕی و شەوەکەی لەگەڵ کاك عوسمان و جێگرەکەی محەمەد تەها کۆبوومەوە و ڕێگا و شوێنم بۆ دیاریکردن کە چۆن خۆیان بگەیننە لای مەکتەبی سیاسی. شەو لای کاك عوسمان مامەوە و بۆ بەیانی بە ڕەزالەت و بە شێوەیەکی نهێنی خۆم گەیاندەوە لای مام جەلال لە گوندی سەرگەڵو.

کاك عوسمان دەرفەتی بۆ ڕێکنەکەوت بێتە لامان لە کاتێکدا کاك عوسمان و پەلەکەی هاتنە ناو هێزی باڵی مەکتەبی سیاسی کە گەرمە گەرمەی شەڕی براکوژی بوو لە شاخی سوورکێو. لەو ڕۆژە ناخۆشەدا من و کاك عوسمان بە دیداری یەکدی شاد بووینەوە. لە پاشان لە مانگی ٨ی ١٩٦٤ چوینە هەمەدان و لە ساڵی ١٩٦٦ گەڕاینەوە کوردستان و لە پاش گەڕانەوەمان دیسان لە یەکدی دابڕاین، جارێکی دیکە لە ساڵی ١٩٦٧ لە شاری قەڵادزە یەکدیمان گرتەوە. پاشان بە ماڵەوە چووینە بەکرەجۆ لە هێزی ڕزگاری لەگەڵ مام جەلال بووین.

کاك عوسمان پێشمەرگەیەکی کوردپەروەر و بوێر بوو، لە گوللەی دوژمن نەدەترسا. کاك عوسمان بەر لە شەهیدبوونی دوو جار لە شەڕەکاندا بریندار بوو. لە شەڕی کرژە سەرکەوتنێکی زۆر گەورەی تۆمار کرد، بۆیە خۆشەویستی مام جەلال بوو. کاك عوسمان پێشمەرگەیەکی زۆر بێباك و سەرەڕۆ بوو، بەر لەوەی بگوازرێتەوە بۆ هەولێر، بەڕێز مام جەلال بە منی گوت کاك عوسمان سەرەڕۆیە، من دەزانم بە قسەی تۆ دەکات هەندێك

ئامۆژگاری بکە، من زۆر دەترسم ئەم قارەمانەمان لە دەستبچێت. من لەسەر داوای مام جەلال زۆر ئامۆژگاری کاک (عوسمان)م کرد کە ئاگای لە خۆی بێت و ئاوا بێباك نەبیت، هەروەها داواشم لێکرد نەچیتە هەولێر، هەر لێرە بمێنێتەوە باشترە، بەڵام کاك عوسمان بە قسەی ئێمەی نەکرد و هەر لەسەر بێباکییەکەی خۆی بەردەوام بوو و چووە هەولێریش. کاك عوسمان بەکر هەر بەهۆی ئەو چاونەترسی و بێباکییەی بەداخەوە لە مانگی ٨دا لە گەڕەکی تەیراوە لە شاری هەولێر کەوتە بۆسەی نەیاران و شەهید کرا.

***

قادر خەبات بەر لەوەی پێشمەرگەی شۆڕشی نوێ بێ پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول و هەمەدان ـ یش بوو

حەیف سەد مخابن ئەو شووره گەورەیەی بەڕێز (مام جەلال) لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول دایمەزراندبوو، بەداخەوە ناوە ناوە بەردێکی گەورەی لەبەردەردێت و کەلەنێکی گەورەی لێپەیدا دەبێت، خۆ ئەو کەلەنانەش بە ئاسانی پڕ نابنەوە و ئەو کەسەی ئەو شووره گەورەیەی بنیاتنا بەداخەوە خۆشی نەخۆشە و وا لە هەندەرانە.

لە شەوی ٩/٣٠ کاتژمێر (١٠)ی شەو بوو لە کەناڵی گەلی کوردستان هەواڵی کۆچی دوایی شۆڕەسوارەکەی ناوچەی باڵەکایەتی بڵاو کردەوە، ئەویش هەڤاڵی دێرینم، پێشمەرگەی ناوداری کوردستان قادر حاجی محەمەد ناسراو بە (قادر خەبات) بوو، من بەو هەواڵە زۆر دڵتەنگ بووم. دوای ماوەیەك دامان، ئەو ڕۆژانەم وەبیر هاتنەوە کە سەردەمانێك من و قادر خەبات پێکەوە لە سەنگەری بەرگریدابووین، ڕۆژانی سەرەتای شۆڕشی ئەیلوولم وەبیر هاتنەوە، بەشی زۆرمان گەنج بووین لەگەڵ بەڕێز مام جەلالدا پێشمەرگە بووین و واماندەزانی کوردستان ڕزگار دەکەین، ئێستاش وا تەمەن گەورە بوو و نەخۆشی بەرۆکی گرتووین و لەولاش مردنە برا گەورەکەمان ناوە ناوە سواری سەر ملی یەکێکمان دەبێ و لە یەکمان دوور دەخاتەوە، بەڵام لە پاش مردنیش دڵمان بەوە خۆشە دەڵێین ئۆخەی خۆ تێر خزمەتی گەل و وڵاتی خۆمان کرد. جا ڕاستییەکەی قادر خەبات یەکێك بوو لەوانەی تا

مردن خزمەتی نیشتمانی خۆی کرد. ئەو شۆڕە سوارە نە سەرمایەدار بوو نە سەرۆك عەشیرەت، کوڕە جووتیارێکی کراش خواری ناوچەی باڵەکایەتی بوو. بە ئازایەتی و قارەمانێتی و هەستێکی پاکی کوردایەتی و دەست و قامی خۆیەوە، خۆی گەیاندە ئەو پلە و پایە پیرۆزە، ئەوە شانازییە کە قادر خەبات چ لە شۆڕشی ئەیلوول و چ لە شۆڕشی نوێشدا خۆشەویستیی سەرکردەکان بوو، بە تایبەت مام جەلال. قادر خەبات لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول لە هێزی باڵەکایەتی بوو، لە ساڵی ١٩٦٤ گوازرایەوە بۆ لقەکەی عەریف سلێمان. ئەو کاتە منیش هەر لە هەمان لق بووم. من باسی ئازایەتیی ئەو قارەمانە ناکەم، چونکە زۆر کەس دەیناسیٚ و باسەکەش دوور و درێژە. من باسی یەك شەڕ دەکەم، لە ساڵی ١٩٦٤ جارێك تووشی شەڕێکی زۆر گەورە بووین، لە کاتی شەڕەکە من و قادر خەبات لە یەکدی نزیك بووین. قادر خەبات لە کاتی گەرمە گەرمەی شەڕەکە سروودی خوالێخۆشبوو خالید دلێری دەگوت: (پێشمەرگەی بەهەڵمەتین)، جاروباریش بە زەردەخەنەوە قسەی لەگەڵ مندا دەکرد.

ئەو ڕۆژەم لە بیر ناچێت قادر خەبات تفەنگێکی زۆر خراپی هەبوو، قەوانی نەدەدایەوە، کە تەقەی پێدەکرد بە شیشکە تفەنگ قەوانەکەی دەردەهێنا. ئێمە لە پاش ڕێککەوتنەکەی ساڵی ١٩٦٤ ژمارەمان زۆر کەمی کردەوە، واتە پێشمەرگەمان زۆر کەمبوەوە. هەر پەل و (١٠-١٢) پێشمەرگەی مابووەوە، پەلەکەی ئێمە ١٢ پێشمەرگە مابووین، ئەمەش ناوەکانیانە:

١-حەمید ڕەشاش" ٢- قادر خەبات" ٣-عەلی حاجی قادر" ٤-سەید مستەفا گۆمەشینی" ٥-وەستا ڕەحمان" ٦-عەبدوڵڵا مامە" ٧-جەوهەر محەمەد" ٨-بەکر خۆشناو" ٩- غازی عەلی" ١٠- جەعفەر عەبدولواحید"

١١- کەریم عەلی مەرزانی" ١٢- عەونی عەلی. ئێمە ئەو کۆمەڵە پێشمەرگەیە ئەو ماوەیەی لە ئێران بووین وەکو برا بووین، دوای گەڕانەوەمان لە دۆلە رەقە کاك قادر خەبات سەردانی ماڵەوەی کرد، پاش گەڕانەوەی کاك قادر گوتی باوکم زۆر پیر بووە، توانای کاسبی نەماوە، ماوەیەك دەچم یارمەتی باوکم دەدەم. کەواتە قادر خەبات خەمخۆری ماڵی خۆشی بوو، وەکو وەفاداری هەر لەبەر ئەو وەفادارییەش بوو کاك قادر لە ئێمە دابڕا. ئێمە زۆر باش دەمانزانی قادر خەبات بە بێ خەبات و پێشمەرگایەتی ناتوانێت. هەر لەبەر ئەوەشبوو قادر خەبات لە پاش ئاش بەتاڵ و لە سەرەتای سەرهەڵدانی شۆڕشی نوێ، خۆی و چەند خزمێکی خۆی بوونە یەکەم مەفرەزەی چەکداری شۆڕشی نوێ. جا ئەو شۆڕە سوارەی کە ناوی قادر خەبات بوو خۆشەویستی بەڕێز مام جەلال، لەناو کوورەی خەباتی کوردایەتیدا قاڵبوەوەو لە ڕێی ئازادی گەلەکەیدا سەربەرزانە خەباتی کرد و نازناوی خەباتی بە هەوڵ و خەباتی خۆی بەدەست هێنا.

لە کۆتاییدا هەر ئەوەندە دەسەڵاتم هەیە دەڵێم هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕەکەت بێت هەڤاڵی دێرینم، لەگەڵ ئەوپەڕی ڕێزم بۆ منداڵەکانی.

***

چەند یادەوەرییەك لەگەڵ پێشمەرگەی دێرین خوالێخۆشبوو حاجی جەلال کاوانی

جەلال ڕەسووڵ وسو، ناسراو بە (جەلال کاوانی) لە ساڵی ١٩٢٩ لە گوندی کاوانیان لە دایك بووە، هەر لە سەرەتای لاوییەوە لەگەڵ خزمانی: (حەمید کاوانی و مام وسو کاوانی و مەحموود کاوانی) پەیوەندی بە حزبی هیواوە دەکەن، دواتر لە ساڵی ١٩٥٢ دەچنە ناو ریزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان، ساڵی (١٩٥٨-١٩٥٩) لەگەڵ کۆمەڵێك لە هەڤاڵەکانی لەلایەن حکومەتەوە دەستگیر دەکرێت. لە سەرەتای هاوینی ساڵی ١٩٦١ پێش ئەوەی شۆڕشی ئەیلوول دەستپێبکات لەگەڵ خزمەکانی: حەمید کاوانی و مەحموود کاوانی و مام وسو کاوانی و حوسێن کاوانی و مورشید کاوانی و فەتاح کاوانی و وەسمان حوجرانی و مام تەها کاوانی و قادر حەسەن و کاك حەسەن ناسراو بە مامۆستا ئیسماعیل حوسێن و کاك سەدیق هیرانی و عەزیزی فاتە قەڵەوپێ و وەستا شێخ محەمەدی شەقڵاوەیی، مەفرەزەیەکی چەکدار بە سەرپەرشتی مامۆستا مەلا عەوڵا ناسراو بە (مەلا ماتۆڕ) و مامۆستا شەمسەدین موفتی ڕێك دەخەن.

هەر ئەو مەفرەزە چەکدارە بووە بناغەی شۆڕشی ئەیلوول و لە شاخی سەفینەوە شۆڕش گەشەی کرد و پڕوشکی هەموو ناوچەکانی کوردستانی گرتەوە، بە ناوچەی بادینانیشەوە. ئەوە مێژووە. هەر ئەو مەفرەزە چەکدارە بووە هێزێکی (٢٠٠) کەسی و حکومەتیان بێزار کردبوو. لە مانگی ١١ی ١٩٦١

هێزی سەفین هاتە دۆڵە ڕەقە، لە ڕەمەزانی ساڵی ١٩٦٢ بەشێك لە هێزی سەفین، لەسەر داوای بەڕێز مام جەلال چوونە ناوچەی سلێمانی، بە تایبەتی کاوانییەکان، ئەو کات من یاریدەدەری شەهید حەمید کاوانی بووم. خوا لێخۆشبوو جەلال کاوانی و شەهید حەمید کاوانی ڕۆڵی بەرچاویان هەبوو لە ڕزگارکردنی قەزای چوارتا و ناوچەی شاربازێر و قەزای پێنجوێن. کاوانییەکان لەو شەڕانەدا چەند شەهیدیان هەبوو، وەکو: شەهید حەمید کاوانی، شەهید کاکۆل سەعید. هەردووکیان لە گوندی تەگەران شەهید بوون. ساڵی ١٩٦٢ خوالێخۆشبوو جەلال کاوانی جگە لەوەی کە پێشمەرگەیەکی قارەمان بوو، کەسایەتییێکی ناسراویش بوو لەناو شۆڕش وەکو ریشسپی دەوری ئاشتەوایی دەگێڕا و لەگەڵ ئەو کردەوە باشانەشی وەستایەکی زۆر باشبوو. هەموو جۆرە چەکێکی چاك دەکردەوە. خوالێخۆشبوو خۆی و براکانی پێشمەرگە بوون. کاك جەلال و کاوانییەکان لە کاتی شۆڕشی ئەیلوول بەشی زۆریان بە ماڵەوە هەر دەربەدەر بوون. من دەزانم سەردەمێك لە ناوچەی پشدەر لە گوندی گەناو و باوزێ بوون، ماوەیەك لە بەکرەجۆ بوون، هەروەها کاك جەلال و بەشیك لە کاوانییەکان لە (١٩٩٦)یش ئاوارەی سلێمانی بوون. ئەوان لە شۆڕشی نوێشدا شەهیدیان دا وەکو: شەهید تەحسین کاوانی.

خوالێخۆشبوو جەلال کاوانی لە پاش مردنیدا مێژوویێکی پڕ لە سەروەری لە دوای خۆیدا بۆ گەلەکەی و منداڵەکانی بەجێهێشت و منداڵەکانیشی پەروەردەی ئەو باوکەن، بۆیە لە ڕێبازی کوردایەتیدا بەردەوامن.

بەداخەوە ئەو قارەمانە لە ٢٠١١/١٢/١٥ کۆچی دوایی کرد، هەر لە گوندی کاوانیان. هەزار ڕەحمەت لە گۆڕی بێت.

ئەمە بەشێك بوو لە خەباتی ئەو پیاوە سەربەرزە، هیوادارم جێگای ڕەزامەندیی هەمووان بێت.

هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕی هەڤاڵی دێرین، پێشمەرگەی سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول مامۆستای کوردایەتی هەڤاڵ مەلا مووسا بێت

کورتە باسێك دەربارەی ڕابردووی پێشمەرگەی ڕاستەقینەی شۆڕشی کوردستان، هەڤاڵی نەمر مەلا مووسا. ئەو خەڵکی باکووری کوردستان بوو، بۆ خوێندنی ئایینی هاتبووە باشووری کوردستان و دێتە شاری هەولێر، لە مزگەوتێك لە مزگەوتەکانی هەولێر دەخوێنێت. لە سەرژمێرییەکەی ساڵی ١٩٥٧ لە هەمان مزگەوت ناوی خۆی تۆمار دەکات و لە خوێندنەکەیدا بەردەوام دەبێت. هەر بۆ خوێندن دەچێتە چەمچەماڵ و لە یەکێك لە مزگەوتەکانی چەمچەماڵ دەبێتە مەلا. لە هەمان کاتیشدا ئەندامی پارتی دەبێت. لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول مزگەوت بەجێدێڵێت و دەچێتە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە، لە بنکەی خاڵخاڵان لەگەڵ هەڤاڵ عادل عیزەت دەبێتە لێپرسراوی ئازووقە، لەبەر ئەوەی ئەوەندە دەستپاك و دڵسۆز دەبێت و زۆر دەستکراوە نابێت و ماڵی حزب دەپارێزێت نازناوی (مەلا نینە)ی بەسەردا دەبڕێت. مەلا نینە لەلای هەموو پێشمەرگە دێرینەکاندا ناوبانگی هەیە و ناسراوە، لەلای سەرکردەکانیشدا ناسراوە. ساڵی ١٩٦٤ لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسیدا هاتە هەمەدان. لە پاش گەڕانەوەمان لە ئێران لە دۆڵە ڕەقە لێپرسراوی ئازووقە بوو لەهێزەکەی خۆمان لە قەڵا سەیدە. ساڵی ١٩٦٧ من و مەلا مووسا و چەند پێشمەرگەیەك بە فەرمانی حزب لە گوندی سەرکەپکان لای عەباسی مامەند ئاغا بووین، هەر لە هەمان ساڵ مەلا مووسا بە دەستی

پێشمەرگەیەکی پارتی سەر بەهێزەکانی مەلا عەولّا بارزانی بە ناوی ئەحمەد سەمینۆف بریندار کرا، لەبەر برینەکەی من بردمە نەخۆشخانەی کەرکووك. مەلا مووسا چاك بوەوەو لە پاشان چووینەوە ناو هێزەکەی خۆمان لە قەلّادزێ، سالّی ١٩٦٨ چووینە بەکرەجۆ، مەلا مووسا بووە ئەندامی ناوچەی پێشمەرگە، هەر لە بەکرەجۆ ژنمان بۆ هێنا، ئەو کاتە هەر پێشمەرگەیەك ژنی هێنابا مام جەلال تەنەکەیەك ڕۆن و فەردەیەك برنجی دەدایە.

لە سالّی ١٩٧٠ پاش بەیانی ١١ی ئازار، هێزەکانی م.س بلّاوەیانکردو ئێمەش گەڕاینەوە سەر کاری پێشووی خۆمان، هەموومان لە بەغدا بووین، مەلا مووسا ناسنامە و ڕەگەزنامەی عێراقی نەبوو، من لەگەلّی چوومە هەولێر و ناوەکەیمان دۆزیەوە کە لەسەرژمێری ١٩٥٧ تۆمار کرابوو، هەر لە هەولێر ناسنامەم بۆ دەرهێنا واتە (دەفتەر نفوس)، لە بەغداش بە هۆی کاك حەمەدەمین فەرەج ڕەگەزنامەی عێراقیمان بۆ دەرهێنا و لە شەریکەی نەوت بە کرێکار دامەزرا، پاشان گوزرایەوە بۆ سلێمانی.

ئەو پیاوە کە خۆی خەلّکی باکووری کوردستان بوو، کەسێکی زۆر دلّسۆز و کوردپەروەر بوو. لەو کاتەوەی من مەلا مووسا دەناسم تا مردیش لە ڕێبازی کوردایەتی لای نەدا، وەکو پێشمەرگەی دێرینیش حسابی بۆ نەکراوە، خۆیشی داوای نەکردووە و لە سەر بیروباوەڕەکەشی سارد نەبووەتەوە. من و مامۆستا عەبدولڕەقیب زۆر دۆستی مەلا مووسا بووین، قەت و قەت مەلا مووسا لە بیر ناکەین، بەلّام لەگەلّ مردندا دەسەلّات نییە.

ئەمە کورتە باسێکی زۆر کورتبوو بۆ مندالّەکانی.

***

عەریف سلێمان پێشمەرگەی ناوداری گەلەکەمان

پێشمەرگەی ناوداری گەلەکەمان، دووەم سەرلقی پێشمەرگەی سەرەتای شۆڕشی ئەیلوول کاك عەریف سلێمان، لە ڕۆژی ٢٠١٠/٧/٦ بە نەخۆشی شێرپەنجە کۆچی دواییکرد و ماڵاوایی لە کەس و کار و هاوخەبات و هاوسەنگەرەکانی کرد و لە ڕێوڕەسمێکی پڕ لە خەم و پەژارە بە ئامادەبوونی بەڕێز مامۆستا عەدنان موفتی و مامۆستا سەعدی پیرە و لێپرسراوی مەڵبەندەکان و لێپرسراوی ناوەندی کۆمەڵایەتی هەولێر و ناوەندەکانی دەوروبەر و جەماوەرێکی زۆری شاری هەولێری خۆشەویست تەرمی پیرۆزی لە گۆڕستانی براغ بە خاکی نیشتمان سپێردرا، هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕەکەی بێت.

ڕاستە عەریف سلێمان کۆچی دواییکرد، بەڵام خەرمانێکی گەورەی سەروەری و خەبات و بیروباوەڕی کوردایەتی بۆمان بەجێهێشتووە کە جێگای شانازییە. عەریف سلێمان خاوەن ماڵ و سەروەت و قەسرو سەیارەی باش نەبوو، خاوەن خەبات و سەروەری و کوردایەتیی ڕاستەقینەی پاکبوو. عەریف سلێمان خاوەنی بیروباوەڕ و دەروێشی کوردایەتی بوو. پلە عەریفییەکەی خۆی بە هەزار پلە و پایەی گەورە نەدەدا، هەر بەناوی عەریفی خۆشەویست و ناسراو بوو. لەو کاتەوەی من کاك سلێمان دەناسم تا کۆچی دوایی کرد هەر هەژار بوو، بەڵام هەردەم خۆی بە فەقیر نەدەزانی، هەر خۆی بە دەوڵەمەند دەزانی. بەداخەوە پێشی نەخۆش بکەوێت نە خۆی دەیزانی نە

خۆشە و نە ئێمەش دەمانزانی تا برادەرە خۆشەویستەکانی دکتۆر حەسەن ئیسماعیل و دکتۆر حوسێن ئیسماعیل لە ئەنجامی پشکنینێکی زۆر لە تاقیگەیەکی دکتۆر حوسێن، بۆیان کرد دەرکەوت کاک سلێمان نەخۆشی کاری تێکردووە و چابوونەوەی ئاسان نییە، ناردیانە نەخۆشخانە، ئەوەی پێویستبوو بۆ نەخۆشییەکە بۆیانکرد، بەڵام نەخۆشیەکە هەموو لەشی داگرتبوو، کاک سلێمان ورەی زۆر بەرز بوو، دەیگوت من لە مردن ناترسم. مامۆستا عەدنان موفتی لە سلێمانی تەلەفۆنی بۆ مامۆستا مەلا محەمەد بەحرکەیی کرد و گوتی عەریف سلێمان ببەنە باشترین نەخۆشخانە و باشترین دکتۆری تایبەتی بۆ بێنن، هەر لە پاش تەلەفۆنەکە من و مامۆستا مەلا محەمەد بەحرکەیی و کاک عەلی خزمی کاک عەدنان، دکتۆری تایبەتمان بردە ماڵەکەی، دکتۆرەکە تەماشای ئەشیعە و فەحسەکانی کرد زانی کار لە کار ترازاوە، لەگەڵ ئەوەشدا بردمانە نەخۆشخانەی سەردەمی تایبەت، ماوەی ٣ رۆژ مایەوە، دکتۆرەکان دەیانزانی چابوونەوەی نییە، گوتیان بیبەنەوە ماڵێ، بەو هەوڵدانەی بەرێز کاک عەدنان، عەریف سلێمان زۆر خۆشحاڵبوو، بە منی گوت حەمید گیان وا دیارە حزب وازی لە من نەهێناوە، منیش هەندێك دڵم دایەوە.

عەریف سلێمان ئەوەندە خەباتی زۆرە، پیاو نازانێت لە کوێوە دەست پێبکات. کاک سلێمان بەشێکی لە خەباتی سیاسی و پێشمەرگایەتی لە کتێبێکی دەنگەوە بۆ گوڵە گەنمەکان لە پاش خۆی بەجێهێشتووە کە پڕە لە مێژووی شۆڕشی ئەیلوول و لە خەباتی ڕاستەقینە، ئەو بیرەوەرییە بەشی یەکەمە و بەشی دووەمی ماوە، هیوادارم منداڵەکانی نەیفەوتێنن. منیش وەکو پێشمەرگەی دێرینی شۆڕشی ئەیلوول کاک (سلێمان)م هەر بە سەر لقی

خۆم دەزانی و زۆریش شارەزای خەباتی ئەو قارەمانەم. بە پێویستی سەر شانی خۆمی دەزانم هەندێك زانیاریتان لەبارەی خەباتی ئەو شۆڕە سوارەوە پێشکەش بکەم:

عەریف سلێمان لە ساڵی ١٩٢٨ لە گوندی مەلا ئۆمەر لە دایکبوە، پلەی خوێندەواری لە حوجرە فێری خوێندەواری بووە. ساڵی ١٩٥٠ چووەتە ریزی حزب، لە مانگی ٨ی ساڵی ١٩٦١، پێش شۆڕشی ئەیلوول دەستپێبکات لەگەڵ ٣ پۆلیسی قارەمان بە فەرمانی حزب چوونە شاخ و پاڵ چەکدارەکانی سەفین کە ئەو کاتەی کاوانییەکان لەوێ بوون، پێشمەرگە ناودارەکانی وەکو: مامۆستا ئیسماعیل حوسێن و کاك حەسەن ناسر، کاك حەسەن ناسر کەسایەتیی ناوداری شەقڵاوەیە و ئێستا لە شەقڵاوەیە. کاك سلێمان لە سەرەتای مانگی ٩ی ١٩٦١ لەگەڵ شەهید حەمید کاوانی دەوری مەخفەری دەربەندی گۆمەسپانیان گرت، لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١١ حکومەتی عێراق بە فرۆکە زۆر بە توندی بوردومانی هێزەکەی دەربەندی کرد، لە پاشان گەڕانەوە سەفین، ئەو هێزەی سەفین لەبەر بێ فیشەکی و هەردەم لەشەڕدابوون هاتنە دۆڵە ڕەقە لای عەباسی مامەند ئاغا. لە کاتی دامەزرانی تەشکیلاتی پێشمەرگە کە ئەو کاتە هەموو هێزی پێشمەرگەی ناوچەی سۆران دوو لق بوو، عەریف سلێمان سەرلقی دوو بوو. ساڵی ١٩٦٤ بەهۆی شەڕی براکوژییەوە چووینە ئێران- هەمەدان، لە پاش گەڕانەوەمان لە ئێران، عەریف سلێمان هەر سەرلق بوو، لە کاتی شەڕەکان هەر لایەك پێویستیان بە هێز هەبایە، لقەکەی عەریف سلێمان دەگەیشتە ئەوێ. ماوەیەك لقەکەی عەریف سلێمان چووە ناوچەی دوزخورماتوو، چوونە گوندی قەواڵی و گوندی زەردەلیکاو. لە ساڵی ١٩٧٠ پاش بەیانی ١١ی ئازار، هەموومان گەڕاینەوە

سەر کاری پێشوومان. کاک سلێمان مفەوەز بوو لە بەغدا. هەر لەگەڵ سەرهەڵدانی شۆڕشی نوێی یەکێتی، کاک سلێمان هاتەوە ناو کۆڕی خەبات. کاک سلێمان ماوەیەکی زۆر ئاوارە بوو لە سلێمانی، لە پاشان توانی خانوێکی ١٠٠ مەتری بکڕێت لە هەولێر تا لەسەرخۆ بوو هەر بە سواری پاسەکان سەردانی برادەرانی خۆی دەکرد، لە بەشی زۆری پرسەکاندا بەشدار دەبوو. کاک سلێمان ئەوەندەی چاکەی چاندووە بەشی منداڵەکانیشی دەکات، ئەو هەموو جەماوەرەی بەشداری ناشتن و پرسەی عەریف سلێمان بوون بە تایبەت پێشمەرگە دێرینەکان، ئەوە نیشانەی وەفاداری خەباتی خۆی بوو، وادیارە خەڵکی کوردستان ڕێز لە کەسانی خاوەن خەباتی وەکو عەریف سلێمان دەگرن.

ئەمە کورتەباسێك بوو لە سەروەرییەکانی عەریف سلێمان. داوای لێبوردن دەکەم لە کەموکورتییەکان سەبارەت بە نووسین.

مام حەمید ڕەشاش بەم شێوەیە باس لە مێژووی خەباتی مەلا عەولای حاجی سمایل دەکا

مامۆستا مەلا عەولا ئیسماعیل ناسراو بە (مەلا ماتۆڕ) پێشەنگی شۆڕشگێڕان بوو، مامۆستا مەلا عەولا کوڕە جوتیارێکی دەشتی هەولێر بوو ، کوڕی حاجی سمایل تاژدین بوو، وەکو خۆی باسی دەکرد ، پیاوێکی دیندار بوو ، بەڵام زۆر دوژمنی ئاغاکان بووە ، مامۆستا مەلا عەولا لە حوجرەی فەقێیان فێری خوێندەواری بووەو بووە بەفەقێ ، وەکو براکانی مامۆستا بۆمن باسیان کردووە مەلا عەولا هەرلەکاتی منداڵیەوە زیرەك و بزۆز بووە ، مەلا عەولا وەکو کوڕە فەلاحێك ، زۆر هەڵکشان و داکشانی بینیووە و ، زۆریش بیر تیژبووە ، لە بواری کلتورو و نەریتی کوردەواری دا .

کە شەمەندەفەر هاتە هەولێر ماوەیەك مەلا عەولا بووە کرێکاری سکەی شەمەندەفەر ، لە سەرەتای ساڵی پەنجاکان لە ڕێی مەلا نوری ئۆمەراوەیی دەچێتە ناو ڕێکخستنەکانی پارتی و دواتریش پەیوەندی بە عەونی یوسفەوە دەکات ، مەلا عەولا لەبەر زیرەکی و دڵسۆزی لەکاری حزبایەتی زوو دەبێنە باوەڕپێکراو و دەبێتە کادیرێکی چالاکی دەشتی هەولێر ، لەگەڵ هەڤاڵەکانی لەمانە: (ساڵح شێرەو مەولود ڕۆژباش و کەریم عارەب) ئەو پیاوە دڵسۆزە بۆ ڕاپەراندنی ئیش و کارەکانی حیزبایەتی کۆنە پایسکلێك دەکڕی هاتوو چۆی گوندەکانی دەشتی هەولێری پێ دەکات لە پاشان حیزب ٣٠ دیناری دەداتێ بۆ ئەوەی ماتۆڕێکی پێ بکرێت ، ڕۆژێك دەچێتە شاری

کەرکوک لەویّ ماتۆڕێك بە ٥٠ دینار دەکڕیّ ، هەر چەندە مامۆستا هەر ٣٠ دیناری پیّ دەبێت بەلاّم کابرای فرۆشیار پیاوێکی چاك دەبێت ، رازی دەبێت بەوەی بە دوومانگ ٢٠ دینارەکەی تری بە قەرز پیّ بداتەوە ، ئیتر لەدوای ئەوە بەو ماتۆڕە سەردانی رێکخستنەکانی گوندەکان دەکات ، سالّح شێرەش لەگەل خۆی سواری ماتۆڕەکە دەکا ، زۆر جاریش (خەجەی) خێزانی لە پشتەوەی خۆی سوار دەکرد هەر لەبەر ئەوەش بوو نازناوی ماتۆڕی وەرگرت و بووە مەلا ماتۆڕ، با ئەوەش بلّێین لەپاش ئەوەی کە بووە وەزیر ، زۆری پیّ ناخۆش و لا گران بوو کە پێیان گووتبا مەلا ماتۆڕ زۆریش توورە دەبوو . مەلا عەولا ئەوەندە دلّسۆزو چالاك دەبیّ لەکاری حزبایەتی ئەو کورە جووتیارە لە ماوەیەکی کورتدا دەگاتە پلەی ئەندامی لێژنەی مەرکەزی پارتی ، مەلا عەولاّ لە سالّی ١٩٥٦ لێپرسراوی لێژنەی عەسکەر بوو ، ئەو پیاوە زۆر جار دەهات سەردانی فەوجەکانی عەسکەری سوپای دەکرد ، سەری لە ئەندامانی حزب دەدا لە موسلّ ، زۆر جاریش شەوانە لەناو عەسکەرەکاندا دەماوە.

من لەسالّی ١٩٥٧ لە رێگەی رێکخستنی حزبایەتی مامۆستا مەلا عەولاّم ناسی، لەسالّی ١٩٥٨ منیش لە موسلّ گوازرامەوە بۆ هەولێر بۆ فەوجی سێی لیوای سیّ لە هەولێر ، مانگیّ دووجار لەگەل مامۆستا مەلا عەولاّ کۆدەبووینەوە، مەلا عەولاّ هێندە پیاوێکی دلّسۆزو دەستپاك و راستگۆ بووە بۆ حیزب و هێندە کوردپەرەور و شۆڕشگێر بووە بۆ کورد و شۆڕش، ئەگەر وەفاداری هەبیّ و چاکەش هەبیّ و چاکەش لەبەر چاو بگیریّ یان بگیرابوایە ئەوەدەبوایە زۆر لە هەڤالاّکانی یان نووسەران باسی خەباتی مەلا عەولاّیان کردبایە من زۆر باش دەزانم ئەو پیاوە لەو کاتەی کە وەزیریش بوو هەر خزمەتی کوردی دەکرد.

با بێینە سەر باسەکەی خۆمان مەلا عەولا ئەو کاتەی لە هەولێر بوو، لەترسی گرتن و ئاشکرا بوون هەر مانگە ماڵی لە گەرەکێك بوو ناوی نهێنیشی (فەتاح) بوو ئێمە ئەو کاتانەی لەگەل مەلا عەولا بووین و لەگەلی کۆ دەبووینەوە لەترسی گرتن ئەو کاتە من باسی دەکەم دەگەڕێتەوە ساڵانی ١٩٥٨ تا پێش شۆرشی ئەیلول حیزب زۆر لە گەشەکردن بوو، ئێمە مانگانە مەلا عەولامان دەدیت.

لەساڵی ١٩٦١ ئێمە کە لەلیوای سێ بووین چووین بۆ فەرەزیات چووینە رواندز، لەگەڵ مەلا عەولا دابڕاین، هەر لەساڵی ١٩٦١ پاش کوشتنی سدیق میران بەگ هێزی سەفین دروست بوو، ئەو هێزە لە کاوانیەکان و گوندی حوجران و ئەندامانی حزب لە شەقلاوەو دەوربەرەکەی پێك هاتبوو.

ئەو کاتە هێشتا شۆڕشی ئەیلول دەستی پێ نەکردبوو ، مامۆستا مەلا عولاو شەمسەدین موفتی سەرپەرشتی ئەو هێزەی سەفینیان دەکرد لە شیلانێ و کۆڕێ گاوانان ، لە کاتی پۆلیسە قارەمانەکان (عەریف عوسمان ، حەمەسالح عەبدوڵلا ، کریم حەسەن بەگ) کە جبەخانەی سەرای هەولێریان هێنا ، بەئاگاداری مەلا عەولا بوو ، هەر بەخۆشی کات و ساتی بۆیان دانابوو ، ئەوەبوو لەکاتی پەیوەندی کردنیان مەلا عەولاش ١٠ پێشمەرگەی لەگەڵ خۆی دەبات، بۆ پێشوازییان دەچێتە ناوچەی هەورازە نەفتە لە پشتی کەسنەزان لەسەر ڕێگای کۆیە ، هێلی تەلەفۆنیشی بڕیبوو بۆئەوەی پەیوەندی نێوان هەولێر ـ کۆیە نەمێنێت ، هێنانی ئەو جبەخانەی سەرای هەولێر هێزەکەی سەفینی دەولەمەند کرد ، هەر لەو چەکانەش بەشێکی نارد بۆ هەڤال مام جەلال لە چەمی ڕەزان ، دوای ئەوە جولانەوەی عەشایرەکان دەستی پێکرد و شەڕ لەسەفین لەگەڵ هێزی سەفین

دەستی پێکرد ، پۆلیسەکی زۆر لە پۆلیسەکانی هەولێر چوونە ناو ریزەکانی هێزی سەفین و ژمارەیان گەیشتە ١٥٠ چەکدار زیاتر ئەو هێزەی سەفین بە سەرکردایەتی مەلا عەولا لەگەڵ جاشەکانی حوکمەت و هێزی پۆلیسی گەڕۆك هەمیشە لە شەڕ دابوو،

پاش هەرەس هێنانی بزوتنەوەی عەشائیر و بلاوە پێکردنیان لە (١٩٦١/٩/١٦) منیش بوومە پێشمەرگە و چوومە گوندی پاش قۆتەڵ لە دۆڵە رەقە ئەو بنکەیە سەر بە ئەندامانی رانیە بوو، لە مانگی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩٦١ خەبەرمان بۆ هات گوتیان مامۆستا مەلا عەولا دێتە گوندی پاش قۆتەل، ئەوەبوو لەوێدا دووبارە لەگەڵ مامۆستا بەیەك گەیشتینەوە و یەکترمان دیتەوە لەو سەردانەی دا مامۆستا مەلا عەولا میوانی بنکە بوو، بەلام بۆ سەردانی عەباس ئاغاش هاتبوو و سەردانەکەشی بۆ ئەوەبوو فیشەك زۆر کەم بوو هاتبوو هەندەك فیشەك بۆ هێزەکەی پەیدا بکات، مەلا عەولا شەو لەلامان مایەوە سەری پێلاوەکەی بەن بوو سەر پەنجەکانی درابوو شەو بە سوژن و بەن پێلاوەکەی دوورییەوە.

بەهەرحاڵ مەلا عەولا لەو سەردانەیدا بۆ پاش قۆتەڵ فیشەکی پەیدا نەکرد و بەدەستی بەتاڵی گەڕایەوە لای هێزەکەی لە سەفین، ئەو هێزەی سەفین لەبەر کەم فیشەکی لەکاتی شەڕکردن قەوانەکانیان کۆکردەوەو دووبارەو سێ بارە لە لای گوندی سکتان دایان دەگرتەوە.

لە مانگی تشرینی دووەمی ١٩٦١ لەپاش ئاشبەتاڵی لەشکری عەشائیری لە هەموو ناوچەکانی کوردستان شەڕو تەقە نەما بەس شەڕ لەسەر ئەو هێزەی سەفین بەردەوام بوو ئەو هێزەش لەبەر بێفیشەکی و لەسەرمان و لە برسان ناچاربوون لەشاخی سەفین بکشێنەوەو بەرەولای گوندی مەلەکان و

سوێسنان لەو کات و ساتەدا ئەگەر عەباس ئاغا فریای ئەو هێزە نەکەوتبا هەموویان لە برسان دەمردن، پاشان هێزەکە هاتە (دۆڵە ڕەقە)و عەباسی مامەند ئاغا هێزەکەی بەسەر گوندەکانی خۆی دابەش کردو هەموو هێزەکەی بەخێوکرد تا ئەو کاتەی مام جەلال پارەکەی ڕێگای کۆیەی گرت، لە پاش گرتنی پارەکە لە گوندی ڕێزینە هێزی پێشمەرگە ڕێکخراوەیەوەو هەموو هێزەکە کرا بە دوو لق مەلا عەولا بووە سەر لقی یەك و عەریف سلێمانیش بووە سەر لقی دوو ئەو دوو لقەی پێشمەرگە بووە بەردی بناغە بۆ پێگەیاندنی شۆڕشی ئەیلول لە ناوچەی سۆران.

مەلا عەولا لەچەندین شەڕ لە دەوروبەری کۆیە بەشداری کرد و لە ساڵی ١٩٦٢ کەعەشیرەتی برادۆست و هەرکیەکان و سۆفیەکانی شێخ ڕەشیدی لۆلان شەڕیان لەگەڵ لەشکری بارزانی دەکرد ئەو کاتە مەلا عەولا سەرکردایەتی ئەو شەڕەی دەکرد لەناوچەی سیدەکان و خواکورك و تا سنوری تورکیا لەو شەڕانەدا ئەوپەڕی سەرکەوتنی بەدەست هێنا، هەر لە ساڵی ١٩٦٢ لە ناوچەی ئاغجەلەرو چەمی ڕەزان مەلا عەولا سەرکردایەتی چەند شەڕێکی دیکەی کردو لە هەموویدا سەرکەوتوو بوو، هەر لە ساڵی ١٩٦٢ لە ئەزمەڕو مارەڕەش شەڕەکی گەورەی لەگەڵ سوپای عێراق کردو ئامر فەوجەکی بەدیل گرت و جەیشەکەی شکاندو دەبابەیەکیشی شکاندو گەورەترین سەرکەوتنی بەدەست هێنا.

مەلا عەولا لە ناوچەی بادینانیش سەرکردایەتی چەند شەڕێکی کردووە، هەروەها ناحیەی ڕێداری گرت، لەساڵی ١٩٦٣ مەلا عەولا لەگەڵ شەش پێشمەرگە شاری کۆیەی گرت دوای کوژرانی عەبدولکەریم قاسم مەلا عەولا لەکاتی هێرشە گەورەکەی حەرەس قەومیەکان لە شەڕەکانی دەشتی کۆیە

لە ریزەکانی پێشەوە بوو مەلا عەولاو کاك عومەر دەبابە لێنەگەڕان حەرەس قەومی لە شاخی هەیبەت سولّتان ئاوابن

لەساڵی ١٩٦٣ مەلا عەولّا سەرکردایەتی زۆر شەڕی کردووەو لەساڵی ١٩٦٤ پێش شەڕی برا کوژی رووبدات بە تاقی تەنیا بەس (رەشۆی ئایشێ)ی لەگەڵ خۆی بردوو لەماوەت گەڕاوە ناو شاری هەولێر و بە نهێنی کاروباری رێکخستنەکانی هەولێری بەڕێوە برد ئەو ماوەیە هێزی باڵی مەکتەبی سیاسی لە هەمەدان بوین مەلاعەولّا لێپرسراوی هەولێر بوو بەیاننامەی دەرکردو بەیانەکانی بۆ ئێمە دەهاتە هەمەدان.

پاش گەڕانەوەمان لە هەمەدان لەساڵی ١٩٦٦ دووبارە شەڕی برا کوژی دەستی پێکردەوە هێزی هەولێر دروست بۆوە ئەوکاتە مەلا عەولاّ فەرماندەی هێزی هەولێر بوو کە هێزی هەولێر دروست بۆوە، هەولێر زۆر خەتەرناك بوو ناکۆکییەکان لەگەڵ هێزەکانی بارزانی زۆر تیر بوو، پاشان کاك حەمەدەمین فەرەج بووە موتەسەریفی هەولێر ئەوکاتە حکومەت زیاتر لەگەڵ ئێمەدا بوو، بۆیە هێزەکانی بارزانی لەناو شارەکان بەرەو کزبوون دەچوون، ئەوکاتە لەهەرسێ شارە کوردییەکانی وەکو (هەولێر ـ دهۆك ـ سلێمانی) ئەندامێکی حیزبی بەعسی تێدا نەبوو، هەولێرو دەوروبەری لە دەست هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی دا بوو مەلا عەولاّ لەهەولێر دەوری سەرەکی هەبوو بەلاّم لەگەڵ کاك حەمەدەمین فەرج ی موتەسەریفی هەولێرزۆر تەبا نەبوو ئەوکاتە ئیدارەی شارە کوردییەکان لە دەستی کورد دابوو واتە لەدەست باڵی مەکتەبی سیاسی دا بوو.

لەساڵی ١٩٦٦ تا ١٩٦٨ رۆڵ و پێگەی مەلا عەولاّ بەرەو گۆڕان دەچوو، ئەو رێزو خۆشەویستیەی جارانی نەما بە تایبەتی لەناو هێزەکانی پێشمەرگە،

چونكە لەگەڵ ئەندامانی حیزب و پێشمەرگەكان زۆر توڕەو توند بوو لەبەر ئەو هۆیە بوو هێزی هەولێر زیادی نەدەكرد بۆ بەهێزكردنی هێزی هەولێر مام جەلال پۆلێك پێشمەرگەی بە سەركردایەتی شەهید عوسمانی بەكر ناردە هەولێر، ئەوكاتە سەید مەجید لێپرسراوی ئیدارەی هێزی هەولێر بوو جا لەبەر بوغرابونی مەلا عەولاَ و كەمتەرخەمی خۆیان لە چەند شەڕێكدا شكان وەك:

١–ئەو شەڕەی لەگەڵ سەید مەجیدی لە گوندی ماستاوە كرا.

٢– شەهید كردنی عوسمان بەكر.

٣– شكانی مەلا عەولاَ لە گوندی بێستانە و گێڕێ ڕەش.

ئەو شكستانە وایكرد مەكتەبی سیاسی بیر لە گۆڕینی سەركردەكانی لەهەولێر بكاتەوە، بۆیە لە مانگی ئابی ساڵی ١٩٦٨ مەلاعەولاَو سەید مەجید گوازرانەوە بۆ بەغداو لە جێگای ئەوان دوو كەسی دیكە وەكو سەركردەی هێزی هەولێر داندران ئەوانیش :

١– د.خالید سەعید كەلەمێژنەبوو لەناو هێزەكانی بارزانی هاتبوە ناوهێزەكانی باڵی مەكتەبی سیاسی كرایە فەرماندەی هێزی هەولێر.

٢– حەمید ڕەشاش كرا بە لێپرسراوی ئیداری و سیاسی هێزی هەولێر كە ئەوكاتە شێخ لەتیف بەرزنجی لێپرسراوی لقی حزب بوو پاشان دكتۆر خالید هەر ماوەی مانگێك ماوەو خۆی لە هەولێررانەگرت و داوای گواستنەوەو گەڕانەوەی بۆ بەغدا كرد، لەپاش دكتۆر خالید ئەركی هێزەكەش بەمن سپێردرا تا بەیانی ١١ ی ئازار.

لە پاش بەیانی ١١ی ئازار هێزەكانی باڵی مەكتەبی سیاسی بلاَوەی كردوو ئێمە بەشێكی كەممان مابوو لە بەغدا، مەلا عەولاَ لە بەغدا بەهۆی كێشەیەكی خێزانی (ژن هێنانی دووەمی) لە سەركردایەتی حزب دەركراو لەپاش

دەرکردنی کە ماڵی لە گەڕەکی مەشتەل بوو لە بەغدا ئەوکاتە چەند خزمێکی خۆی وەك پاسەوان لەگەڵدا بوو، ژیانی لەسەر حکومەت بوو پاشان باڵی مەکتەبی سیاسی بەناوی حیزبی شۆرشگێرانی کوردستان خۆی هەڵوەشاندەوە و چونەوە ناو حیزبی پارتی بە سەرۆکایەتی بارزانی، پاشان حکومەت واتە سەدام حوسێن نیازی پاك نەبوو لەگەڵ بارزانی و بەرامبەر بە پارتی، سەدام پارتێکی تری دروست کرد بە سەرکردایەتی هاشم عەقراوی و عەزیزعەقراوی وئیسماعیل مەلاعەزیزو بارەگای بۆیان کردەوە حیزبێکی تریشی دروست کرد بە ناوی حیزبی شۆرشگێرانی کوردستان بە سەرکردایەتی (شێخ ستار و مەلا عەولا) و چەند کەسێکی ترو بارەگای بۆیان کردەوە ئەوەندەی نەبرد ناکۆکی کەوتە نێوان مەلا عەولاو شێخ ستار حکومەت مەلا عەولای جیا کردەوەو حیزبێکی بۆ دانا بەناوی بزوتنەوەی پێشکەوتنخوازی کوردو بارەگاکەی لەشەقامی مەغریب بوو لەشاری بەغدا.

پاشان لەساڵی ١٩٧٤ لە سەردەمی حوکمی ئەحمەد حەسەن بەکر، مەلا عەولا کرا بەوەزیری دەوڵەت، ئەو حزبە کارتۆنیانەی حکومەت دروستی کردن هەموویان پارەیان لە شوعبەی ٣ وەردەگرت و بارەگاشیان لەناو شارەکانی کوردستان کردەوە بەس مەلا عەولا بارەگایەکی خۆی لە شارەکانی کوردستان هەڵوەشاندەوە و تەنیا بارەگایەکی لە شاری بەغدا هێشتەوە، من شاهێدی دەدەم کە مەلا عەولا بە منی وت من باوەڕم بە ئەندامانی ئەو حیزبەی خۆم نییەو دوو قسەیان لەلا بکەم لەبەرئەوەی دەگاتەوە حیزبی بەعس.

مەلا عەولا لەپاش وەزیری باری ژیانی گۆڕانکارییەکی گەورەو زۆری بەسەرداهات، وەکو کورد دەڵێ لەم دەستەی هاتە ئەو دەستەی هەر لە پاش

بوونە وەزیری حکومەت خانوویەکی گەورەی لە گەرەکی قاهیرە بۆ کرد جگە لە سەیارەی وەزارەت و دوو سەیارەی تری وەرگرت راستە وەزیری دەوڵەتەکان وەکو وەزیرەکانی تر دەسەلاتیان نەبوو، بەلام لەبارەی پارەو پول و ئیمتیازاتەوە وەکو یەك بوون ئەو کاتە عوبەیدوللای کوڕی بارزانی ئەویش وەزیری دەوڵەت بوو.

تا شەڕ دەستی پێکردەوە لەساڵی ١٩٧٤ تا مەجلیسی تەشریعی و تەنفیزی دانراو مەلا عەولا بوە نائیب لە پەرلەمان و بووە خاوەن پارەو سەروەت و حکومەت خانووی لە کۆڕێش بۆ کرد، پاشان خانوەکی تری لە باشترین گەرەك لە بەغدا بۆ دروست کرد مەلا عەولا بە پارەی خۆی زۆر ڕەزیل بوو، بەلام وەکو بیروباوەڕ کوردێکی زۆر باش بوو لە کاتی وەزیر بوو کاری باشی بۆ کوردان دەکرد بەلام سەدامیشی زۆر خۆش دەویست.. سەدامیش ئیشی بۆ مەلا عەولا دەکرد، مەلا عەولا باوەڕی بە کردەوەکانی حیزبی بەعس نەبوو.

لە لایەکی تریش باوەڕی بە سەرکردەکانی شۆڕش نەبوو من نامەوێ باسی ژیانی خێزانی مەلا عەولا بکەم، چونکە ئەوەندە باوەڕی بەمن هەبوو شتی لە من نەدەشاردەوە زۆر حەزی دەکرد شۆڕشی کوردستان سەرکەوتوو بێت، بەلام دەستی لە پارەو پولەکەی بەرنەدەبوو، مەلا عەولا لە کاتی وەزیر بوو هەموو جۆرە کەسێك هاتوچۆیان دەکرد لە پارتی و لە یەکێتی و خەڵکی جۆراوجۆر بە پێی توانا کاری بۆ هەمویان دەکرد چەند کەسێکی لە سێدارەدان قوتارکردن زۆرباش دەزانم ئەو کەسانەی لەگەڵ مەلا عەولا بوون هەموویان بە بیرو باوەڕ یەکێتی بوون و گوێیان دەدا ڕادیۆی یەکێتی و بەمەلا عەولایان دەگوت بۆ نمونە من خۆم کوڕەکەم بووە پێشمەرگە بەمەلا عەولام

گوت زۆر کەیفی خۆش بوو زۆر باش دەیزانی حاکم شێرزاد پەیوەندی لەگەڵ یەکێتی هەبوو مەلا عەولاَ ماوەی ١٧ ساڵ وەزیر بوو لەو ماوەیەدا تا خانەنشین بوو دەسەلاتی وەزیری بەکار نەهێنا بۆ تۆڵە سەندنەوەو غەرەزی کۆن، پاش خانەنشین بوونی حکومەت ١٥٠٠ هەزارو پێنج سەد دۆنم زەوی لە هەولێر دایێ و دوو بیری ئیرتیوازیشی لەناو زەویەکەی بۆ تەرخانکرد، هەروەها ٨٠٠ مەتر زەوی خانووی لە گەڕەکی مەنتکاوەی هەولێر دایێ و کردییە خانوو.

لە پاش وەزیریش حکومەت خانووی بۆ کرد، مەلا عەولاَ لەپاش خانەنشین بونی ماڵی لە هەولێر بوو دوای راپەرینیش بۆ هاتوچۆی خۆی بۆ بەغدا و راپەراندنی کارەکانی خۆی پسولەی پارتی و یەکێتی هەبوو تاکۆچی دوایی کرد نەمزانییە کەسێك بە قسەی مەلا عەولاَی زەرەمەند بوبێ من دەزانم ئەوەندەی بۆ کرابا کاری باشی بۆ کوردان دەکرد و لە کاتی توندو تیژی حکومی بەعسیش زۆر کەسی پاراست، ئەوە بەشێك بوو لە کردەوەکانی خوالێخۆش بوو مامۆستا مەلا عەولاَ، هەندێ کەسی وا هەنە بە تایبەتی ئەوانەی قەت قەت پێشمەرگە نەبوونەو لە شەڕەکیش بەشدار نەبوونە ئەوانە شیریان زۆر تیژە و هەر خۆیان بە شۆڕشگێڕو کورد پەروەر دەزانن و وایان دەزانی ئەو کوردانەی ماڵیان لە بەغدا بوو هەموویان نۆکەری حیزبی بەعسن نەخێر وا نەبوو.

مەلا عەولاَ ئەوکاتەی وەزیر بوو خەڵکێکی زۆری لە بن باڵی خۆی دەپاراست بە داخەوە مەلا عەولاَ ئاواتەکی زۆری لە دڵ دا هەبوو بەلاَم بەسەردا کۆچی دوایی کرد ئاواتەکانی نەهاتە دی.

مەلا عەولا لەبەر ئەوەی منالّی نەبوو لە پاش مردنی هەمو پارەو پول و ماڵەکەی بەسەر خەجەی خێزانی و براکانی دابەشکرا مەلا عەولا زۆر درەنگ ژیان نامەی خۆی نوسیەوە زۆر درەنگیش بە چاپی گەیاند ئەویش بەرگی یەکەم بوو، من زۆر باش ئاگادارم کە بەرگی دووەمیشی نووسی زۆر جاریش من هەندەك کردەوەم وەبیر دەهێناوە، بەلاّم بەرگی دووەمەکەی چاپ نەکرا لەبەر ڕەزیلی و کەمتەرخەمی خۆی، خۆی دەستی دەستی پێکرا، ئەوەی من ئاگادارم داوای لە حکومەتی بەغدا کردبوو بۆی چاپ بکەن، بەلاّم حکومەت بۆی چاپ نەکرد لەبەرئەوەی لە نوسینەکەیدا زۆر باسی سەرۆك بارزانی کردبوو، بۆیە حکومەت بۆی نەکرد لێرەش حکومەتی هەرێم هەر بۆیان چاپ نەکرد لەبەر چەند وشەیەك داوایان لێکرد ئەگەر ئەو وشانە لا بدات بۆی چاپ دەکەن، بەلام مەلا عەولا ووتی لای نادەم ئەوەبوو بەسەردا نەخۆش کەوت و دەستنوسی کتێبەکەشی لە لایەن مەکتەبی سەرۆك دەستی بەسەردا گیرا وەك مەهدی خۆشناو بۆی باس کردم، ئەوەی من باسم کردیە ئەوە بەشەکی کەمە لە خەبات و پێشمەرگایەتی ئەو سەرکردە مەزنە.

دەربارەی شەڕی ئەزمەرو گوندی مارە ڕەش:

هەر لەسەرەتای دەستپێکردنی شۆڕشی ئەیلول جۆرە ناکۆکییەك لە نێوان سەرۆك بارزانی و مامۆستا مەلا عەولا هەبوو ئەو ناکۆکییە ئەگەر لەبەر ترسنۆکی و خراپی مەلا عەولا بوایە زۆر لە جێگای خۆی دەبوو خۆ ئەگەر لەبەر ئازایەتی و دڵسۆزی و ڕەشیدی بوایە ئەوە هەموو خەڵك و حیزبیش دەیانزانی مەلا عەولا بەدەستی خۆی ڕەشید بوو، سەرکردەیەکی ئازاش بوو، بەلاّم لەبەر چ بوو بارزانی هەمیشە لە مەلا عەولا ناڕازی بوو ئەگەر لەبەر

ڕەشیدی ئەوبایە دەبوایە لای سەرۆك خۆشەویست بوایە، بەڵام دەرکەوت پەیوەندیشی زیاتر بە مەکتەبی سیاسیەوە بوو و ئەو بەفەرمانی مەکتەبی سیاسی کاری دەکردوو دژایەتی ئەو کەسانەی دەکرد.

ئەگەر لە سەرەتای شۆڕش مەلا عەولاّ لە قسەی بارزانی دەرنەچوبایە لە لای بارزانی زۆر خۆشەویست دەبوو ئەگەر خراپەشی بکردایە چاوپۆشی لێدەکرد، لەگەڵ ئەو هەموو ناڕەزایەتیەشی، بەڵام سەرۆك بارزانی زۆر جار لەکاتی شەڕی گەورەدا مەلا عەولاّی دەناردو سەرکردایەتی بارزانیەکانی دەکرد، هەروەکو لە شەڕی نێوان بارزانی و برادۆستەکان، لە مانگی حوزەیرانی ١٩٦٢ مەلا مستەفا داوای لە مەلا عەولاّ کرد تا سەرکردایەتی ئەو شەڕە درێژ خایەنەی نێوان برادۆستەکان و لەشکرەکەی بارزانی بکات لەگەڵ ئەوەشدا بارزانی هەردەم لە مەلا عەولاّ ناڕازی بوو، ئەو تورەییە بەردەوام بوو تا سەرۆك بارزانی خۆی و لە شکرەکەی هاتە ناوچەی خۆشناوەتی و بارزانی گۆڕانکاریەکی زۆر گەورەی کرد هەر لەگەڵ ئەو گۆڕانکارییەدا فەرمانی دا نابێ مەلا عەولاّ کاری پێشمەرگایەتی بکات و هەموو دەسەلاّتەکانی لە مەلا عەولاّ سەندەوەو لەناوچەی خۆشناوەتیش دەریکرد، مەلا عەولاّ بەناچاری هاتە بارەگای مەکتەبی سیاسی کە ئەو کاتە لە ئەشکەوتی مالومە بوو من لێپرسراوی بارەگای مەکتەبی سیاسی بووم.

حکومەت هێزێکی گەورەی ئامادەکرد بە سەرکردایەتی ئەفسەرێکی کورد کەناوی مەحمود خەفاف بوو، بچێت قەزای چوارتا بگرنەوە حزبیش هێزەکی پێشمەرگەی ئامادەکرد بە سەرکردایەتی مەلا عەولاّ بۆ ئەوەی پێش لەو جەیشەی حکومەت بگرن تا نەگاتە چوارتا ئەوەبوو مەلا عەولاّش زۆر بەپەلە چووە مەیدانی شەڕەکەو لەسەر چیای ئەزمەڕو گوندی مارە ڕەش سەنگەری

گرت تا هێزەکەی حکومەت هات، ئەو هێزەی حکومەت کەوتنە ناو کەمینەکانی پێشمەرگە لەشەڕەکی چەند سەعاتیدا زۆر بەشەپرێوی شکان و دەبابەك و ئەرزاق و فیشەکێکی زۆریان بەجێهێشت، ئامر فەوجەکەش کە ناوی مەحمود خەفاف بوو بەدیل گیرا، لەگەڵ چەند لۆرییەکی عەسکەری هێزی پێشمەرگەش زیانیان نەبوو، ئەو شەڕە شەڕەکی زۆر سەرکەوتوو بوو و دەنگی دایەوە، حکومەت بەو شەڕە سەرسام بوو جا هەر بەبۆنەی ئەو سەرکەوتنەوە بەڕێز مام جەلال بۆ گاڵتە پێکردن بە بێتەل پەیوەندی بە ئامێری لیوای سلێمانی کردو بەگاڵتە بەئامیر لیوای وت: ئەگەر جارەکی دیکە دیاریتان بۆمان نارد ئەرزاق و کەل و پەلی باشترمان بۆ ڕەوانە بکەن.

هەر لەپاش ئەو شەڕە بوو لەساڵی ١٩٦٣ نزیکەی ٦٠ سەرباز لەعەریف و نایب عەریف و نایب زابت لە فەوجی ٣ی لیوای ٣ی سوپای عێراق بەکۆمەڵ هاتنە ناو ڕیزی پێشمەرگە یەکێك لەو نایب زابتانەی ناوی عەبدولڕەزاق بێتوشی بوو، برادەری من بوو تا ئەو کاتەش لەژیاندا ماوە... ئەوە بەشەك بوو لەچالاکی ئەم پیاوە کورد پەروەرە کە بارزانی هەمیشە لەو پیاوە شۆڕشگێرە تووڕە بوو.

له کۆتاییدا دەڵێم هەزار ڕەحمەت لە گۆڕی مەلا عەولا بێت.

٩٠ - ٩١

٢ شوورە گەورەکەی پێشمەرگە دێرینەکان ناوە ناوە کەلێنەکی تێدەکەوێ، کۆچی دوایی خاڵە شێخ جەنگی بۆ ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکان کارەکی گرانەو کەلەنەکەشی بە ئاسانی پڕ نابێتەوە، خاڵە شێخ جەنگی جگە لەوەی برا گەورەی بەڕێز مام جەلال بوو، بەڵام خۆشی پیاوەکی هەڵکەوتە و سەربڵند و چاوتێر و کەسایەتێکی ناسراو بوو، بە تایبەتی لە ناوچەی کۆیە،

خاڵە شێخ جەنگی پیاوی مەسرەتیان و ئاشتەوایی کۆمەڵایەتی بوو، خاڵە شێخ جەنگی پیاوەکی لێوەشاوە و خاوەنی دەست و تفەنگی خۆی بوو، خاڵە شێخ جەنگی هەموو مەرجەکانی پیاوەتی تێدابوو و پێشمەرگەکی دێرین و کورد پەروەر بوو، من لە ساڵی ١٩٦٢ بەهۆی بەرێز مام جەلال شێخ جەنگیم ناسی، ئەو کاتە پێشمەرگە بووم لە هێزەکەی مام جەلال کە لە مانگی ٥ی ١٩٦٢ هێزەکەمان قەزای پێنجوێنی گرت.

قاسەکەی حکومەت ١١ هەزار دیناری تێدا بوو پارەکەشمان هێنا، بەڵام پارەکە نیوەی پارەی دڕاو و بێکەڵك بوو جا لە پاش ئازادکردنی قەزای پێنجوێن هێزەکەمان گەڕاینەوە بۆ چەمی ڕێزان، ڕۆژەك من و بەڕێز مام جەلال و چەند پێشمەرگەیەك پارە دڕاوەکانمان لەگەڵ خۆمان برد و چووینە گوندی قزل و چووینە ماڵی خاڵە شێخ جەنگی ئەو کاتە شێخ جەنگی برا گەورەی گوندەکە بوو، ئەوە سەرەتای ناسینم بوو لەگەڵ خاڵە شێخ جەنگی بەڕاستی پێشتر ئێمە نەماندەزانی خاڵە شێخ جەنگی برا گەورەی مام جەلالە، ئێمە ماوەی دوو شەو و دوو ڕۆژ میوانی خاڵە شێخ بووین و میوانداری باشی کردین و پارە دڕاوەکانمان بە ژمارە دا بە شێخ جەنگی، ئەو کاتە شێخ جەنگی هەرەتی لاوی بوو گەنجەکی پاك و قسەخۆش بوو، جا لە پاش گەڕانەوەی ئێمە خاڵە شێخ پارە دڕاوەکانی ئێمەی بردە بەغدا بە هەزار ناری علی پارە دڕاوەکانی هەمووی بە پارەی ساغ گۆڕیەوە و پارە ساغەکانی بۆمان هێناوە چەمی ڕێزان و هەر بە ژمارە پارەکەمان لە خاڵە شێخ جەنگی وەرگرتەوە، ئەوە چاکە و پیاوەتی و کورد پەروەری خاڵە شێخ جەنگی بوو، بەر لەوەی ببێتە پێشمەرگە ئەم باسە نە خزمانی خۆی و نە خەڵکی کۆیە دەیزانن بەس بەڕێز مام جەلال دەیزانی، لە ساڵی ١٩٦٣ لەکاتی

هێرشه گەورەکەی حەرەس قەومی بۆ سەر ناوچەی کۆیە ئەو کاتە من لە حاجی قەڵا بووم و زۆر باشیشم لە یادەو دەزانم خاڵە شێخ جەنگی خۆبەخشانە و مەردانە زیاتر لە ٢٠ چەکداری کۆکردەوە و لە دۆست و برادەر و خزمانی خۆی بەرگری لە گوندەکانی ناوچەی کۆیە کرد و بەشداری شەڕەکان بوو، لە ساڵی ١٩٦٤ لە بەر ناکۆکی باڵی م،س و بارزانی شەڕی براکوژی شێخ جەنگی گوندی قزلووی بەجێهێشت و هاتە شاری کۆیە ئەوە بوو هێزەکەی م.س چوونە هەمەدان و لە ساڵی ١٩٦٦ باڵی م.س گەڕاینەوە بەپێی ڕێکەوتن، بەڵام ئەو ڕێکەوتنە سەری نەگرت و باڵەکەی م.س پەیوەندیان بە حکومەتی عیراق کرد و دووبارە شەڕی براکوژی دەستی پێکردەوە و خاڵە شێخ جەنگی هاتەوە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە و ماڵەکەشی لەگەڵ ماڵی شێخ شکراللە و شێخ شەرەف و شێخ حەمە سالح بردە بەکرەجۆ، لە ساڵی ١٩٦٨ منیش ماڵەکەم لە بەکرەجۆ بوو دراوسێی ماڵی خاڵە شێخ جەنگی بووم، من بۆ مێژوو دەڵێم ئەو ماوەیەی ئێمە ماڵمان لە بەکرەجۆ بوو ڕۆژەك لە ڕۆژان هەستمان بەوە نەکرد بەڕێز مام جەلال فەرق و جیاوازی بکات لە نێوان ماڵە پێشمەرگەیەك و ماڵە خزمانی خۆی، هەرگیز ئەوە لە خەیاڵی مام جەلال دا نەبوو هەمیشە وام هەست دەکرد من لە خزمەکانی زیاتر لە مام جەلال نێزیکترم، بۆ نموونە ئەم باسە دەگێڕمەوە ئەو کاتە من لێپرسراوی ئیدارە بووم لە بەشی تەقەمەنی هێزەکە ئەو کاتە خاڵە شێخ جەنگی لە چەکەکەی خۆی زێتر چەکەکی زیادەی لابوو، مام جەلال بە منی گوت، برۆ ئەو چەکە زیادەی لە شێخ جەنگی وەربگرەوە، منیش چووم چەکە زیادەکەم لە خاڵە شێخ وەرگرتەوە بەبێ ئەوەی دلگران بێ. من و شێخ جەنگی زۆر برادەر بووین زۆرجاریش لە شەڕەکان سەنگەرمان

لەتەنیشت یەکتر بوو، رۆژەك لە رۆژان خاڵە شێخ جەنگیم بە گرژی نەدیت لە کاتی شەڕکردن، خاڵە شێخ جەنگی سەرکردەکی زۆر ئازا و بەجەرگ بوو، بەڕاستی پیاوی ناو پیاوان بوو لەگەڵ چینی هەژاران بوو و پیاوی رۆژی تەنگانە بوو من دووبارەی دەکەمەوە ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکان زۆر دڵتەنگ و غەمبارین بە دابڕانی ئەو براگەورەمان و ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکان وا ڕەچاو دەکەین خاڵە شێخ جەنگی لە پاش خۆی هەوارەکەی چۆڵ نەبێ پەندەکی کوردی دەڵێ مزگەوت ڕووخایە میحرابی مایە، هیوادارین منداڵەکانی هەوارەکەی باوکیان چۆڵ نەکەن و هەر خۆشەویستی گەلەکەی خۆیان بن.

٢ لێرەوەش پڕ بەدڵ خۆشحاڵم بەوەی کورتە باسەکی ساڵانی پێشمەرگایەتیم لەگەڵ هەڤاڵی پێشمەرگە و سەرکردەی نەمر شەهید عەلی عەسکەری دەگێڕمەوە ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکانی شۆڕشی ئەیلول هەریەکەمان لەگەڵ سەرکردەکان جۆرە بیرەوەرییەکمان هەیە ئەو بیرەوەریانە هەندەکیان ون بوونە هەندەکیش باسی لێوە نەکراوە من شانازی بەوە دەکەم کە دەتوانم جێگای خۆم دەکەمەوە لە لاپەڕەکانی کتێبەکەی سەروسەربردەی شۆڕەسوارەکی قارەمانی کوردپەروەری مەیدانی کوردایەتی شەهیدی نەمر کاك عەلی عەسکەری، من وەکو پێشمەرگەکی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول هەندەك بیرەوەریم لەگەڵ هەڤاڵی دێرینم شەهید عەلی عەسکەری هەیە، ئەو بیرەوەرییەش بەبێ زیاد و کەم وەکو خۆی دەگێڕمەوە هیوادارم جێگای ڕەزامەندی هەمووان بێ.

سەرەتا بیرەوەرییەکەم بەوە دەست پێدەکەم دەڵێم هەر کەسێك رۆژەك عەلی عەسکەری دیبایە تا مردن قەت و قەت سیما و پێکەنین و نوکتە و

قسەخۆشەکانی لە بیرناچێتەوە لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلول پێش ئەوەی من کاك عەلی بناسم زۆر کەس باسی ئازایەتی و دڵسۆزی عەلی عەسکەری دەکردو وایان باس دەکرد دەیانگوت: لەکاتی شەڕکردن لە ڕیزەکانی پێشەوە دایە و هەروەهاش باسی مامۆستا مەلا عەولاشیان بەو شێوەیە دەکرد، سەرەتای ناسینم لەگەڵ شەهیدی نەمر دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٩٦٢ ئەو کاتە بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ئەشکەوتی گوندی ماڵومە بوو من ئەو کاتە لێپرسراوی بارەگایەکە بووم، هەر لە ئەشکەوتەکە کۆبوونەوەکی گشتی مەکتەبی سیاسی و ئەندامانی لیژنەی مەرکەزی کرا، بەڵام سەرۆکی حزب سەرۆك بارزانی بوو، لەو کۆبوونەوەیەدا ئامادە نەبوو، کاك عەلیش ئەو کاتە ئەندامی لیژنەی مەرکەزی بوو لە کۆبوونەوەکە ئامادە بوو و ئەو کاتیشی سەرکردایەتی هێزەکی دەکرد لە ناوچەی بادینان لەگەڵ بارزانی بوو. لەوێ کاك عەلیم ناسی و بووینە برادەر، هەر بۆیەش کە باسی کاك عەلی بکرێ من یەکسەر ئەو هەموو جوانی و قارەمانیەتیەی کاك عەلیم دێتەوە بەرچاوان، لەپاش تەواوبوونی کۆبوونەوەکە کاك عەلی داوای لە مەکتەبی سیاسی کرد کە نەگەڕێتەوە ناوچەی بادینان، م.س داواکەی کاك عەلیان قبوڵ کرد و کاك عەلی لە ناوچەی سۆران ماوە. هەر لە ١٩٦٢ لە کۆتایی مانگی ١٠ بوو ڕۆژەك کاك عەلی و کاك عومەر دەبابە هاتنە بارەگای م.س هەردووکیان بەتەنیا بوون. مامۆستا قادر واتە مامۆستا ئیبراهیم بە منی گوت سێ وڵاغی سواری پەیدا بکە سەفەرمان لەبەرە، منیش ناردم لە گوندەکان سێ وڵاغیان هێنا، شەو لە کاتی نیوەشەو دابوو کاك عومەر دەبابە و کاك عەلی عەسکەری و من هەریەکە و سواری وڵاغێك بووین بەرەو ماوەت بەڕێکەوتین، لەگەڵ ڕۆژ هەڵات چووینە گوندی ئاوکورتێ نانی بەیانیمان لە ماڵی مەلا ئەحمەدی خوارد لە پاش نان خواردن سێ قۆڵی سواری وڵاغان بووینەوە.

شۆڕبووینەوە سەر ڕووبارەکەی نێوان سنووری عیراق – ئێران، لەسەر لێواری ڕووبارەکە دابەزین لە وڵاغەکان و کاك عومەر و کاك عەلی چەك و فیشەك دانەکانی خۆیان دا بە من و گۆتیان تۆ بگەڕێوە ئەوانیش لە ئاوەکە پەڕینەوە و چوونە مەخفەرەکەی ئێران، منیش وڵاغەکان و تفەنگەکانم بردەوە بارەگا. ئەوە یەکەم جار بوو حکومەتی ئێران پەیوەندی بە سەرکردایەتی حزب بکا، واتە ئەوە یەکەم پەیوەندی بوو لەم نێوەندەدا دروستبوو، کاك عمر و کاك علی ماوەی (١٥) ڕۆژیان پێچوو. کە گەڕانەوە شتەکی وایان لەگەڵ خۆیان نەهێنا بوو. هەندەك دیاریان هێنابوو وەکو دووربین و شتی وردە. حکومەتی ئێران داوای سکرتێری حزبی کردبوو، ئەوە بوو مامۆستا ئیبراهیم چووە تاران، لە ساڵی ١٩٦٢ کاك عەلی فەرماندەی هێزی خەبات بوو ماوەیەك بارەگاکەی لە ماوەت بوو ئەو کاتە منیش لە ئەکادیمی شۆڕش بووم لە گوندی عیساوێ جاروبار یەکترمان دەدیت. لە ساڵی ١٩٦٤ کە شەڕی براکوژی دەستی پێکرد من و کاك عەلی لە مەکتەبی سیاسی بووین و هەردووکمان بەیەکەوە گەڕاینەوە بۆ بەرەکانی شەڕ، شەو لە گوندی شەشۆ بووین ئەو شەوە تا بەرەبەیان نەنووستین ئەوەندە قسەی خۆشی دەکرد خەومان لێنەدەکەوت، بەیانی ئەو چوو بۆ لای گوندەکانی سەراو و میراوە منیش چووم بۆ لای سیرێ و باسنێ لە بەرەبەیانی واتە ڕۆژی پەڕینەوەمان بۆ دیوی ئێران بەیەکەوە لە ئاوەکە پەڕینەوە لەو کاتە ناخۆشەش کاك عەلی ڕووگرژ نەبوو، بەهەر حاڵ تا چووینە شاری سەقز، ماوەی (٤٠) ڕۆژ لە سەقز بووین و زۆر ئێواران کاك عەلی سواری ئەسپەکەی کاك عومەر دەبوو ڕمبازی دەکرد، بەڕاستی سەر و سواری هەر لە خۆی دەهات. لە هەمەدانیش کاك عەلی و کاك عمر هەر لەگەڵ ئێمە بوون، حاڵیان

لە حاڵی ئێمە باشتر نەبوو و لەپاش گەڕانەوەمان بۆ عیراق و ناو شۆڕش لە ساڵی (١٩٦٦) کاك علی عەسکەری گەورەترین شەڕی لەگەڵ حکومەتی عیراق کرد لە شاخی کۆرەك، لەو شەڕەدا ١٢ پێشمەرگەی ئێمە شەهید کران لەوانە عەریف حسن توتمەیی بوو کە خۆشەویستی کاك علی عەسکەری بوو و چالاکترین پێشمەرگە بوو. لە پاشان بەداخەوە دووبارە تووشی شەڕی براکوژی بووینەوەو کاك عەلی عەسکەری بۆوە فەرماندەی هێزی خەبات. ئێمە باسی شەڕەکانی براکوژی ناکەین. دواین جار کاك عەلیم لە کەرکوك دیتەوە لە ڕۆژی بەیانی ١١ی ئادار لە بارەگای لق بوو. ئەوە بوو بیرەوەرییەکانم لەگەڵ ئەو سەرکردە کورد پەروەرە دووبارە دەڵێم ڕووڕەشی بۆ ئەو کەسەی عەلی عەسکەری شەهید کرد. خۆ عەلی عەسکەری لە کوردایەتی زیاتر تاوانەکی نەبوو لەگەڵ ڕێزم بۆ شەهید علی و هەموو شەهیدانی کوردستان.

بیرەوەرییەکانم لەگەڵ هەڤاڵی دێرینم پێشمەرگەی دێرینی گەلەکەمان شەهید عوسمان بەکر لە سەرەتای ساڵی ١٩٥٨ بوو من لەسەر داوای خۆم لە فەوجی سێی لیوای (٥)ی مووسڵ گوازرامەوە بۆ فەوجی سێی لیوای سێی هەولێر لە سریەی چوار بووم ئەو کاتە هەڤاڵ عوسمان بەکریش لە سریەی چوار بوو، لەوێ من و کاك عوسمان بەکر یەکترمان ناسی، ناسینەکەشمان لە ڕێگای حزب بوو، ئەو کاتە من پلەی سەربازیم نائب عەریف بوو هەڤاڵ عوسمان جوندی ئەوەل بوو، ئەو ناسین و برایەتییەی ئێمە بەردەوام بوو بەبێ دابڕان و هەردووکمانیش ئەندامی حزبی بووین، بەڵام من هەندەك بەرپرسیارەتیم زیاتر بوو لە ڕووی کاری حزبایەتی لەناو فەوجەکە، کاك عوسمان ئەندامەکی کارا و چاونەترس و زیرەك بوو لە ناو فەوجەکە، ڕۆژانە

یەکترمان دەدیت، تا ساڵی ١٩٦١ ئەو کاتەی جووڵانەوەی عەشایەری دەستی پێکرد و لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١١ فەوجەکەمان چووینە شاری کۆیە لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٤بەشەك لە فەوجەکەی ئێمە چوە شاری ڕانیە و لە بناری کێوەڕەش تووشی شەڕ بووین لەگەڵ لەشکری عەشائیری، ئەو شەڕە دوو ڕۆژ بەردەوام بوو ئەوە بوو من لەو ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٦ من و هەڤاڵ عوسمان بەکر لەیەکتر دابڕاین نەك هەر لەگەڵ کاك عوسمان لە هەموو هەڤاڵەکانم دابڕام، جا ئەو دابڕانە درێژەی کێشا تا ساڵی ١٩٦٢ ئەوە بوو کاك عوسمانیش لەگەڵ ٥٨ عەریف و نائب عەریفی فەوجەکە بە یەکەوە هاتنە ناو شۆڕش، ئەو کاتە من لە بارەگای مەکتەبی سیاسی بووم لە گوندی مالومە، کاك عوسمان و هەڤاڵانی هاتنە گوندی مالومە و هەر لە گوندی مالومە من و کاك عوسمان و هەڤاڵەکانی تر بە دیداری یەکتر شادبووین. لە پاشان لەبەر کاری پێشمەرگایەتی دیسان لەیەکتر دابڕاین، کاك عوسمان کەوتە لای دەشتی کۆیە و منیش لە شارباژێڕ بووم لەگەڵ بەڕێز مام جەلال، لە ساڵی ١٩٦٤ لە کاتی ڕێکەوتنەکەی بارزانی لەگەڵ حکومەتی بەغدا ئەو کاتە مەلا مستەفا لە ڕانیە بوو، ئەوە بوو من لەگەڵ ئەندامانی مەکتەبی سیاسی چوومە ڕانیە بۆ لای بارزانی، بەڵام دووبەرەکیەکە زۆر بە توندی سەری هەڵدابوو. هەر ئەوەندەی مابوو شەڕی براکوژی دەست پێبکات، من دەمزانی کاك عوسمان بەکر سەرپەلە و لە گوندی دۆندارە و دەشم زانی کاك عوسمان پەلەکەی بە بیروباوەڕ لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسین، بەڵام نازانن چۆن و بە چ ڕێگایەك بێنە ناو ڕیزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی، من لەو کاتە ناسکەدا داوام لە مام جەلال کرد گوتم: من دەچم بۆ لای عوسمان بەکر تا ڕێوشوێنیان بۆ دیاری بکەم بۆ هاتنیان بۆ ناو هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی، مام جەلال گوتی:

زۆر باشە و بڕۆ ئەوە بوو من بە تەنیا بەڕێ کەوتم بۆ لای کاك عوسمان تا من گەیشتمە لای کاك عوسمان بەیانەکەی بارزانی دەرچوو بوو بەسەر هەموو هێزەکانی پێشمەرگە دا دابەش کرابوو، لە بەیانەکەی بارزانی وا نووسرابوو لە هەر جێگایەك تووشی هەر کەسێکی سەر بە باڵی مەکتەبی سیاسی بن یەکسەر بەبێ سێ و دوو بیکوژن و گوللەبارانی، بکەن جا ئەو ڕۆژە بوو من چوومە لای کاك عوسمان، کاك عوسمانیش هەر لە دوورەوە گۆتی ئەوە جەلالیەك بەپێی خۆی هات ئێستا دەیکوژین، لەگەڵ کاك عوسمان و پێشمەرگەکان چاك و خۆشیمان کرد و لە پاشان کاك عوسمان بەیانەکەی دامێ و بەیانەکەم خوێندەوە بەپێی بەیانەکە با دەبا من بکوژن بەڵام کاك عوسمان بۆ نانخواردنی ئێوارێ گیسکەکی سەر بڕی و شەوەکەی لەگەڵ کاك عوسمان و جێگرەکەی محمد تەها کۆبوومەوە و ڕێگا و شوێنم بۆ دیاری کردن چۆن خۆیان دەگەیەننە لای مەکتەبی سیاسی، شەو لای کاك عوسمان مامەوە و بۆ بەیانی بە ڕەزالەت و بەشێوەیەکی نهێنی خۆم گەیاندەوە لای مام جەلال لە گوندی سەرگەڵو.

کاك عوسمان دەرفەتی بۆ ڕێك نەکەوت بێتە لامان، لە کاتێکدا کاك عوسمان و پەلەکەی هاتنە ناو هێزی باڵی مەکتەبی سیاسی کاتی گەرمە گەرمی شەڕی براکوژی بوو لە شاخی سوورکێو لەو ڕۆژە ناخۆشە من و کاك عوسمان بەدیداری یەکتر شادبووین، لەپاشان لە مانگی ٨ی ١٩٦٤ چووینە هەمەدان و لە ساڵی ١٩٦٦ گەڕاینەوە کوردستان و لە پاش گەڕانەوەمان دیسان لەیەکتر دابڕاین، لە ساڵی ١٩٦٧ لە شاری قەڵادزێ یەکترمان گرتەوە، لە پاشان چووینە بەکرەجۆ بە ماڵەوە لە هێزی ڕزگاری لەگەڵ مام جەلال بووین، کاك عوسمان پێشمەرگەکی کوردپەروەر و ڕەشید بوو لە گوللەی

دوژمن نەدەترسا، کاك عوسمان بەر لە شەهیدبوونی دوو جار لە شەڕەکان برینداربوو، کاك عوسمان لە شەڕی کرژە سەرکەوتنەکی زۆر گەورەی تۆمار کرد، بۆیە خۆشەویستی مام جەلال بوو کاك عوسمان پێشمەرگەکی زۆر بێباك و سەرەڕۆ بوو بەرلەوەی بگوازرێتەوە بۆ هەولێر بەڕێز مام جەلال بە منی گوت کاك عوسمان زۆر سەرەڕۆیە من دەزانم بە قسەی تۆ دەکات هەندەك ئامۆژگاری بکە من زۆری لێ دەترسم ئەو قارەمانەمان لە دەست بچێت، من لەسەر داوای مام زۆر ئامۆژگاری کاك عوسمانم کرد ئاگای لە خۆی بێ و داواشم لێکرد مەچووە هەولێر لێرە بە باشترە، بەڵام کاك عوسمان بەقسەی ئێمەی نەکرد هەر بەردەوام بوو لە بێباکی خۆی و چووە هەولێریش کاك عوسمان بەکر لەسەر نەترسی و بێباکی بەداخەوە ئەو قارەمانە لە مانگی ٨ی ساڵی   لە گەڕەکی تەیراوە لە شاری هەولێر کەوتە ناو بۆسەی نەیاران و شەهید کرا بەداخەوە.

٢ پێشمەرگەی ناوداری گەلەکەمان، دووەم سەر لقی پێشمەرگەی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول کاك عەریف سلێمان لە ڕۆژی ٢٠١٠/٧/٦ بە نەخۆشی شێرپەنجە کۆچی دوایی کرد و ماڵئاوایی لە کەس وکار و هاوخەبات و هاوسەنگەرەکانی کردو لەڕێوڕەسمێکی پڕ لە خەم و پەژارەدا بە ئامادەبوونی بەڕێز مامۆستا عەدنان موفتی و بەڕێز سەعدی پیرە و لێپرسراوی مەڵبەندەکان و لێپرسراوی ناوەندی کۆمەڵایەتی هەولێر و ناوەندەکانی دەوروبەر و جەماوەرەکی زۆری شاری هەولێری خۆشەویست تەرمی پیرۆزی لە گۆڕستانی گوندی براغ بە خاك سپێردرا هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕەکەی بێ.

ڕاستە عەریف سلێمان کۆچی دوایی کرد، بەڵام خەرمانەکی گەورەی سەروەری و خەبات و بیروباوەڕی کوردایەتی بۆ بەجێهێشتین کە جێگای شانازییە، عەریف سلێمان خاوەن ماڵ و سەروەت و قەسر و سەیارەی باش نەبوو خاوەن خەبات و سەروەری و کوردایەتی ڕاستەقینەی پاك بوو، عەریف سلێمان خاوەنی بیر و باوەڕ و دەروێشی کوردایەتی بوو پلە عەریفیەکەی خۆی بە هەزار پلە و پایەی گەورە نەدەدا هەر بەناوی عەریفی خۆشەویست ناسراو بوو، کاك سلێمان لەو کاتەیەوەی من دەیناسم تا کۆچی دوایی کرد هەر هەژار بوو، بەڵام هەردەم خۆی بە فەقیر نەدەزانی و هەر خۆی بە دەوڵەمەند دەزانی، بەداخەو پێشی نەخۆش بکەویٚ نە خۆی دەیزانی نەخۆشە نەئێمەش دەمانزانی تا برادەرە خۆشەویستەکانی دکتۆر حسن اسماعیل و دکتۆر حسین اسماعیل لە ئەنجامی پشکنینەکی زۆر کە لە تاقیگایەکی دکتۆر حسین بۆیان کرد دەرکەوت کاك سلێمان نەخۆشی کاری لێکردییە و چابوونەوەی ئاسان نییە، ناردیانە نەخۆشخانە ئەوەی پێویست بوو بۆ نەخۆشییەکە بۆیان کرد، بەڵام نەخۆشیەکە هەموو لەشی داگرتبوو، کاك سلێمان ورەی زۆر بەرز بوو دەیگوت: من لە مردن ناترسم، هەروەها بەڕێز مامۆستا عەدنان موفتی بۆ چارەسەری نەخۆشیەکەی عەریب سلێمان لە سلێمانی تەلەفۆنی بۆ مامۆستا مەلا محەمەدی بەحرکەی کرد گۆتی عەریف سلێمان ببەنە باشترین نەخۆشخانە و باشترین دکتۆری تایبەتی بۆ بێنن هەر لە پاش تەلەفۆنەکە من و مامۆستا مەلا محمد بەحرکەیی و کاك عەلی خزمی کاك عەدنانی دکتۆری تایبەتیمان بردە ماڵەکەی، دکتۆرەکە تەماشای ئیشاعە و فەحسەکانی کرد زانی کار لە کار ترازایە لەگەڵ ئەوەش بردمانە نەخۆشخانەی سەردەمی تایبەتی ماوەی ٣ ڕۆژ ماوە دکتۆرەکان

دەیانزانی چابوونەوەی نییە، گۆتیان بیبەنەوە ماڵێ بەو هەوڵدانەی بەڕێز کاك عەدنان عەریف سلێمان زۆر خۆشحاڵ بوو بە منی گۆت: حەمید گیان وادیارە حزب وازی لە من نەهێناوە منیش هەندەك دڵم داوە عەریف سلێمان ئەوەندە خەباتی زۆرە پیاو نازانی لەکوێوە دەست پێبکات، کاك سلێمان بەشەکی لە خەباتی سیاسی و پێشمەرگایەتی لە کتێبی لە دەنکەوە بۆ گوڵەگەنمەکان لە پاش خۆی بەجێ ماوە کە پڕە لە مێژووی شۆڕشی ئەیلول و لە خەباتی ڕاستەقینە، ئەو بیرەوەرییە بەشی یەکەمە، بەشی دووەم ماوە، هیوادارم منداڵەکانی نەیفەوتێنن، ئەمنیش وەکو پێشمەرگەیەکی دێرینی شۆڕشی ئەیلول کاك سلێمانم هەر بەسەر لقی خۆم دەزانی و زۆریش شارەزای خەباتی ئەو قارەمانەم، بۆیە بە پێویستی سەرشانی خۆم دەزانم هەندەك زانیاری لەبارەی خەباتی ئەو شۆڕە سوارەتان بۆ بگێڕمەوە، کاك عەریف سلێمان لە ساڵی ١٩٢٨ لە گوندی مەلا ئۆمەر لە دایکبووە پلەی خوێندەواری، لە حوجرە فێری خوێندەواری بووە لە ساڵی ١٩٥٠ چوویتە ڕیزی حیزبی پ.د.ك لە مانگی ٨ی ساڵی ١٩٦١ پێشی شۆڕشی ئەیلول دەست پێبکات لەگەڵ ٣ پۆلیسی قارەمان بە فەرمانی حزب چوونە شاخ و پاڵ چەکدارەکانی سەفین، کە ئەو کاتەی کاوانیەکان و پێشمەرگە ناودارەکانی وەکو مامۆستا اسماعیل حسین و کاك حسن ناسر، کەسایەتی ناوداری شەقلاوەو کە ئێستا لە شەقلاوەیە، کاك سلێمان لە سەرەتای مانگی ٩ی ١٩٦١ لەگەڵ شەهید حەمید کاوانی دەوری مەخفەری دەربەندی گۆمەسپانیان گرت، لە ڕۆژی ١١ی ١٩٦١/٩ حکومەتی عیراق بە فڕۆکە زۆر بە توندی بۆردومانی هێزەکەی دەربەندی کرد، لە پاشان گەڕانەوە سەفین و هەردەم لە شەڕ دابوون لەگەڵ جاشەکان، لە سەرەتای مانگی ١١ی ساڵی

١٩٦١ هێزی سەفین لەبەر بێ فیشەکی و لەسەرمان هاتنە دۆڵەڕەقە لای عەباسی مامەندئاغا، لە کاتی دامەزرانی تەشکیلاتی پێشمەرگە کە ئەو کاتە هەموو هێزی پێشمەرگەی ناوچەی سۆران دوو لق بوو، عەریف سلێمان سەر لقی دوو بوو، لە ساڵی ١٩٦٤ بەهۆی شەڕی براکوژی چووینە ئێران – هەمەدان لە پاش گەڕانەوەمان لە ئێران عەریف سلێمان هەر سەر لق بوو، لە کاتی شەڕەکان هەر لایەك پێویستیان بە هێز با لقەکەی عەریف سلێمانی دەگەیشتێ، ماوەیەك لقەکەی عەریف سلێمان چووە ناوچەی دوزخورماتوو و چوونە گوندی قەواڵی و گوندی زەردەلیکاو، لە ساڵی ١٩٧٠ پاش بەیانی ١١ی ئادار هەموومان گەڕاینەوە سەرکاری پێشوومان، بەڵام هەر لەگەڵ هەڵگیرسانەوەی شۆڕشی نوێ جارێکیتریش عەریف سلێمان هاتەوە ناو کۆڕی خەبات و دوای کارەساتی (٣١)ی ئابیش ماوەکی زۆر ئاوارەبوو لە سلێمانی، لە پاشان توانی خانووەکی ١٠٠ مەتری بکڕێ لە هەولێر، تا لەسەرخۆ بوو هەر بەسواری پاسەکان سەردانی برادەرانی خۆی دەکرد لە بەشی زۆری پرسەکان بەشدار دەبوو، کاك سلێمان ئەوەندەی چاکە چاندیە بەشی منداڵەکانیشی دەکات، ئەو هەموو جەماوەرەی بەشداری ناشتن و پرسەی عەریف سلێمان بوون بە تایبەت پێشمەرگە دێرینەکان ئەوە نیشانەی وەفاداری خەباتی خۆی بوو، سەلمێنرا کە خەڵکی کوردستان ڕێز لە کەسانی خاوەن خەباتی وەکو عەریف سلێمان دەگرن، ئەوە کورتە باسێك بوو لە سەروەرییەکانی عەریف سلێمان.

قادر خەبات

پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلول و سەفەری هەمەدان و شۆڕشی نوێ بوو

حەیف و سەد مخابن ئەو شۆڕشە گەورەی بەڕێز (مام جەلال) لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلول دایمەزراندبوو، بە داخەوە ناوە ناوە بەردەکی گەورەی لەبەر دەردێ و کەلەنەکی گەورەی لێپەیدا دەبێت، خۆ ئەو کەلەنانەش بە ئاسانی پڕ نابێتەوە و ئەو کەسەی ئەو شۆڕشە گەورەیەی بنیاتنا، بەداخەوە خۆشی نەخۆشە و وا لە هەندەرانە. لە شەوی (٩/٣٠) لە کاتژمێر (١٠)ی شەو بوو لە کەنالی گەلی کوردستان هەواڵی کۆچی دوایی شۆڕە سوارێکی ناوچەی باڵەکایەتی بڵاوکرایەوە ئەویش هەواڵی کۆچی هەڤاڵی دێرینم پێشمەرگەی ناوداری کوردستان قادر حاجی محمد ناسراوە بە (قادر خەبات) بوو من بەو هەواڵە زۆر دڵتەنگ بووم. لە پاش ماوەیەك دامان ئەو ڕۆژانەم وەبیر هاتەوە کە سەردەمانێك من و قادر خەبات پێکەوە لە سەنگەری بەرگری دا بووین، ڕۆژانی سەرەتایی شۆڕشی ئەیلولم وەبیرهاتەوە بەشی زۆرمان گەنج بووین لەگەڵ بەڕێز (مام جەلال) پێشمەرگە بووین و وامان دەزانی کوردستان ڕزگار دەکەین، ئێستاش وا تەمەن گەورە بوو نەخۆشی بەرۆکی گرتووین و لەولاوەش مردنە برا گەورەکەمان ناوە ناوە سواری سەر ملمان دەبێ لە یەکترمان دوور دەخاتەوە، بەڵام لەپاش مردنیش دڵمان بەوە خۆشە دەڵێی ئۆخەی تێر خزمەتی گەل و وڵاتی خۆمان کرد، جا قادر خەبات یەکێك بوو لەو قارەمانانەی تا مردن خزمەتی نیشتمانی خۆی کرد.

ئەو شۆڕە سوارە نە سەرمایەدارو نە سەرۆك عەشیرەت بوو، کوڕە فەلاحەکی کراش خواری ناوچەی باڵەکایەتی بوو. بە ئازایەتی خۆی و بە هەستەکی پاکی کوردایەتی و بە قارەمانەتی خۆی و بە دەست و قاچی خۆی، خۆی گەیاندە ئەو پلە و پایە پیرۆزە کە ئەوە جێگای شانازییە بۆ قادر خەبات چ لە شۆڕشی ئەیلول و چ لە شۆڕشی نوێش خۆشەویستی سەرکردەکان بوو بەتایبەتی مام جەلال. قادر خەبات لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلول لە هێزی باڵەکایەتی بوو لە ساڵی ١٩٦٤ گوازرایەوە بۆ لقەکەی عەریف سلێمان، ئەو کاتە منیش هەر لە هەمان لق بووم. من باسی ئازایەتی ئەو قارەمانە ناکەم لەبەرئەوەی زۆر کەس دەیناسی و باسەکەش دوور و درێژە. من باسی یەك شەڕ دەکەم، لە ساڵی ١٩٦٤ جارەك تووشی شەڕەکی زۆر گەورە بووین لە کاتی شەڕەکە من و قادر خەبات لە یەکتر نێزیك بووین و لە کاتی گەرمە گەرمەی شەڕەکەدا سرودەکەی خوالێخۆشبوو خالید دلێری دەگۆت پێشمەرگەین بە هەڵمەتین جاروباریش بە زەردەخەنەوە قسەی لەگەڵ من دەکرد ئەو ڕۆژەشم لە بیر ناچێ قادر خەبات تفەنگەکی زۆر خراپی هەبوو قەوانی نەدەداوە لە پاش تەقەکردن بە شیشکە قەوانەکەی دەردەهێنا. ئێمە لە پاش ڕێکەوتنەکەی ساڵی ١٩٦٤ ژمارەمان زۆر کەمی کردەوە واتە پێشمەرگەمان زۆر کەم بووە، هەر پەل (١٠ – ١٢) پێشمەرگەی مابووە پەلەکەی ئێمە ١٢ پێشمەرگە مابووین ئەمەش ناوەکانە: ١)حمید ڕەشاش ٢) قادر خەبات ٣) علی حاجی قادر ٤) سید مستەفا گۆمەشینی

٥) وەستا رەحمان ٦) عبدالله مامە ٧) جەوهەر محمد ٨) بەکر خۆشناو ٩) غازی علی ١٠) جەعفەر عبدالواحد ١١) کریم علی مەرزانی ١٢) عەونی علی. ئێمە ئەو کۆمەڵە پێشمەرگانە ئەو ماوەی لە ئێران بووین وەکو برا بووین لە

پاش گەڕانەوەمان لە دۆلەڕەقە کاك قادر سەردانی ماڵەوەی کرد لە گەڕانەوەیدا کاك قادر گوتی باوکم زۆر پیر بووە توانای کاسبی نەماوە ماوەیەك دەچم یارمەتی باوکم دەدەم. کەواتە قادر خەبات خەمخۆری ماڵی خۆشی بوو وەکو وەفاداری هەر لەبەر ئەو وەفادارییەش بوو کاك قادر لە ئێمە دابڕا. ئێمە زۆرباش دەمانزانی قادر خەبات بەبێ خەبات و پێشمەرگایەتی ناتوانێ. هەر لە بەر ئەوەش بوو لە پاش ئاش بەتاڵ و لە سەرەتای سەرهەڵدانی شۆڕشی نوێ خۆی و بە چەند خزمەکی خۆی بوونە یەکەم مەفرەزەی چەکداری شۆڕشی نوێ. جا ئەو شۆڕە سوارەی کە ناوی قادر خەبات بوو یەکێ بوو لەوانەی کە ببوونە خۆشەویستی مام جەلال. لە کۆتاییدا هەر ئەوەندە دەسەڵاتم هەیە دەڵێم هەزاران رەحمەت لە گۆڕەکەت بێ هەڤاڵی دێرینم لەگەڵ ئەوپەڕی ڕێزم بۆ منداڵەکانی.

پێشمەرگەی دێرین و مامۆستای بەتوانا
خوالێخۆشبوو (ئیسماعیل محەمەد سەرهەنگ)

مامۆستا ئیسماعیل بە ئەسڵ کوردی کوردستانی باکورە لەگەڵ ماڵی سەید تەهای نەهری بە ئاوارەیی هاتینە کوردستانی عیراق و لە ناحیەی باتاس نیشتەجێ بوونە خوالێخۆشبوو لە ساڵی (١٩٢٠) لە دایك بووە لە (٢٠٠٠/٣/١٩) لە شاری هەولێر کۆچی دوایی کرد. مامۆستا اسماعیل لە بنەماڵەکی زانا و خوێندەوار بوو بۆیە محمد ئەفەندی باوکی کرا بە بەڕێوەبەری ناحیەی باتاس، بۆیە ئەو کاتەی مامۆستا ئیسماعیل لەپاش تەواوکردنی خوێندن بووە بەڕێوەبەری قوتابخانەی هەریر، لە ساڵی (١٩٦١) هەستی کوردایەتی وای لێدەکات مووچە و مامۆستایی بەجێ بێڵێ و دەچێتە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە لە شاخی سەفین و دەگاتە هەڤاڵەکانی خۆی وەکو (مامۆستا مەلا عەولا و مامۆستا شەمسەدین موفتی و مامۆستا اسماعیل حسین و کاك حسن ناسر و کاك قادر حسن و شەهید حەمید کاوانی و شەهید مەحمود کاوانی و کاك جلال کاوانی و مام تەها ڕەش و وەسمان حجرانی و سعید مەسیفی و خالید ئاژگەیی و ئەوانی تر). من ئەو کاتە لە گوندی پاش قۆتەڵ بووم، گوندی پاش قۆتەڵ لە دۆڵەڕەقەیە و لە ناوەڕاستی مانگی ١٠ی ١٩٦١ مامۆستا اسماعیل سەرهەنگ بۆ بینینی برادەرەکانی سەردانی بنکەی پاش قۆتەڵی کرد، ئەو کاتە برادەرەکانی لە بنکەی پاش قۆتەڵ بوون بەشی زۆریان ئەندامی ناوچەی (ڕانیە) بوون ئەمەش ناوەکانیانە:

١) سدیقه فەندی لێپرسراوی بنکه بوو

٢) تۆفیق مەلا سدیقی

٣) عبدالرحمن رووته

٤)میرزا باپیر

٥) عەزیزی فەقێ سمایلی

٦) حەمید ڕەشاش سەربازی فیرار

٧) کاکۆ کورده پۆلیسی فیرار

٨) عبدالله لاوه پۆلیسی فیرار

٩) جاروباریش عزیز بەگ سەردانی بنکەی دەکرد.

مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ ماوەی ٨ ڕۆژ لامان ماوه، خوالێخۆش بوو تفەنگی برنۆی سەرتۆپی کوردی هەردەگرت و زۆر ئەشقه ڕاویش بوو، له ڕاوکردن زۆر شارەزا بوو ڕاویشی به تاپڕ و دیوجامه دەکرد، مامۆستا ئیسماعیل زۆر قسه خۆش و نوکتەچی و دەم بەپێکەنین و زانا بوو زۆر جار مامۆستا عومەر دەبابه و مامۆستا مەلا عەولا پرس و ڕایان به مامۆستا ئیسماعیل دەکرد بۆ کاری گرنگ کەم کەس هەبوو لەناو شۆڕش مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ نەناسێ، مامۆستا لەپاش سەفەرەکەی گەڕاوەو چۆوه سەفین له مانگی ١١ی ١٩٦١ لەسەرمان و لەبەر بێبەرگی و بێپێڵاوی و کەم فیشەکی هێزی سەفین شکان و پاشەکشەیان کرد و سەفینیان چۆڵ کرد لەبەرئەوەی زۆر شەڕیان لەسەربوو لەگەڵ هێزەکانی حکومەت، ئەو کاته هێزی پێشمەرگه شەڕی دەکرد قەوانەکانی خۆی کۆ دەکردەوەو دووباره لەلای وەستایەکەی گوندی سکتان دایاندەگرتەوه، جا ناچار بوون پاشەکشه بکەن بۆ کوێستانی ساوسێوەکان، ئەو جێگایه دەکەوێته پشتی گوندی

مەلەکان لەو جێگایەش ئەگەر عەباسی مامەندئاغا نان و پێڵاوی بۆیان نەبردبا هەموو هێزەکەی سەفین لە برسان دەمردن. من چوومە لای عەباس ئاغا پێم گوت: ئەگەر فریای ئەو هێزە نەکەوی دەمرن لە برسان، ئەوە بوو عەباس ئاغا مەردانە نان و پێڵاوی بۆیان نارد، خوالێخۆشبوو (عەریف سلێمان)یش لە بیرەوەرییەکانی خۆیدا باس دەکات و دەڵێت لەو کاتی لە ساوسێوکان بووین ژمارەمان (١٥٠) کەس زیاتر بوو زۆرمان لە برسان تاقەتمان نەمابوو بە هەموومان پارەمان کۆکردەوە. پارەی (٤) سەر بزنمان هەبوو، چوار سەر بزنمان کڕی و سەرمان بڕین بۆ پێشمەرگەکان دەڵێت من و ئیسماعیل سەرهەنگ گۆشتمان وەبەر نەکەوت، بەڵام ئەو چووە ڕاوێ (٤) کەوی کوشت و ئێمەش گۆشتمان خوارد تا نانمان بۆ هات، لێرەدا پێویستە هەندەك باسی چاکە و پیاوەتی کوردپەروەری خوالێخۆشبوو (عەباس ئاغا) بکەین ئەو پیاوە ئەوەندە چاکە و پیاوەتی زۆر بوو هەر تەواو نابێ، هەموو ماڵ و سەروەتی لە دیوەخان و پیاوەتی سەرف دەکرد دیوەخانی عەباس ئاغا جێگای هەموو کەسێك بوو بەشی زۆری سیاسەتمەدارانی کورد کە فەرمانی گرتنیان بۆ دەردەچوو خۆیان دەگەیاندە ئەوێ و عەباس ئاغا دەیانی پاراست، هەر لە عەونی یوسف و حەمید عوسمان و عەزیز سورمێ و زۆرانی تر خۆیان لەلای ئەو دەپاراست، بە فەقیر و هەژارانەوە. من زۆر شارەزای ماڵی عەباس ئاغا بووم ئەو لەکاتی شۆڕش هێزی پێشمەرگەی لە برسێتی ڕزگار کردو هێزەکەی سەفینی لەسەر گوندەکانی خۆی دابەش کرد و (٣٠) پێشمەرگەشی لە دیوەخانی خۆی دانا هێزەکەی ئێمەشی بەخێوکرد کە ژمارەمان ٢٠٠ پێشمەرگە بوو تا (مام جلال) پارەکەی ڕێگای کۆیەی گرت.

ئەوە بەشێکی زۆر کەمی چاکەکانی عەباس ئاغا بوو من لێرەوە باسمکرد.

ئێستا دەگەڕێینەوە سەر باسەکەی خۆمان، لە پاش گرتنی پارەی ڕێگای کۆیە لە گوندی ڕێزینە هەموو هێزەکەمان کۆبووینەوە مام جلال و کاك عومەر دەبابە دوو لق پێشمەرگەیان دروست کرد سەر لقی یەك (مەلا عەولا) بوو سەر لقی دووش (عەریف سلێمان)، ئێمەش لەسەر لقەکان دابەش کراین کاك (ئیسماعیل سەرهەنگ) وا پێویست بوو لە بارەگای گشتی بێت، من یاریدەدەری سەرپەل بووم پەلەکەمان لە گوندی دواوە بوو (ئیسماعیل سەرهەنگ) لە بارەگای گوندی بێتواتە بوو، لە مانگی ڕەمەزانی (١٩٦٢)عومەر دەبابە سەفەری کرد بۆ ناوچەی پشدەر و ئەو کەسانەی خوارەوەی لەگەڵ خۆی برد:

١) صدیقە فەندی
٢) ئیسماعیل سەرهەنگ
٣) حەمید ڕەشاش
٤) عبدالرحمن ڕووتە
٥) ڕەشید عومەر
٦) مامە عدێ خەیلانی
٧) میرۆ خەیلانی
٨) احمد بارزانی

گەشتەکەمان دوور و درێژ بوو پاش تەواوبوونی گەشتەکەمان لە هەموو ناوچەی پشدەر گەڕاینەوە، لە پاش گەڕانەوەمان مام جەلال داوای من و (٧٠) پێشمەرگەی دیکەی کرد بۆ کاری پێویست چووینە ناوچەی سلێمانی لەو کاتەدا لە مامۆستا (ئیسماعیل سەرهەنگ) دابڕام تا ساڵی (١٩٦٤) چووینە (هەمەدان) لەوێ هەمووومان یەکترمان گرتەوە مامۆستا ئیسماعیل و

کاك کەریم جەوهەر و کاك عوسمان سەعید لەسەر بێتەلەکان بوون، مامۆستا ئیسماعیل هەموو ئێواران بروسکەکانی بەشیکراوەیی بۆمان دەخوێندەوە واتە رۆژانە لە هەموو رووداوەکانی حکومەتی عێراق ئاگادار بووین، ئەوە بوو زیرەکی مامۆستا ئیسماعیل کە لە ساڵی ١٩٦٦ لە ئێران گەڕاینەوە دووبارە چووینەوە دۆڵەڕەقە لای عەباسی مامەند ئاغا، لەدواییشدا چووینە هەولێرو لەوێ سەرمان لە مامۆستا ئیسماعیل دا لە ماڵەکەی خۆی لە گەڕەکی شۆڕش، مامۆستا ئیسماعیل زۆر شارەزایی هەبوو لە سەر گوڵی جۆراوجۆر زۆر گوڵی کێویلکەی لە ناو حەدیقەی خۆی چاندبوو، ئەو لە کاتی پێشمەرگایەتیشی زۆر دەستپاك و دەروون پاك بوو و بۆیە لای هەموو سەرکردەو پێشمەرگەکان رێز و حورمەتی لێدەگیرا، هیوادارم منداڵەکانی رێچکەی باوکیان بگرنەوەو ئەو رێزلێنانە بپارێزن، چونکە کورد دەڵێ: مزگەوت رووخایە میحرابی مایە، ئەوە بوو کورتە یادەوەرییەك دەربارەی خەباتی ئەو قارەمانە هەزار رەحمەت لە گۆڕی بێت.

تێبینی: مامۆستا (عبدالوهاب شێخانی) دەڵێ: پێش شۆڕشی ئەیلول من لە رانیە مامۆستا بووم، خەڵکی رانیە باسی (مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ)یان دەکرد دەیان گوت لە رانیە مامۆستا بوو ئەوەندە دار و درەختی دەچاند، دار و درەختەکان هێشتا ماون هەر بە ناوی مامۆستا ئیسماعیل ناسراوە.

سەرکردەی نەمر مامۆستا ساڵح یوسفی

ئەگەر مێژوونووسە بەڕێزەکان مێژووی سەرکردەکانی کورد بنووسن لە بارەی دڵسۆزی و دەستپاکی و دەرون پاکی و نەتەوەپەرستی ئەوە مامۆستا سالح یوسفی دەبێ پێشەنگ بێت، بەڕاستی سەیدا یوسفی پیاوەکی خۆڕاگر و کورد پەروەر بوو خاوەن هەڵوێستێکی کوردانەی نەگۆڕ بوو، سەرەتای ناسینم لەگەڵ ئەو پیاوە مەزنە دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٩٥٩، ئەو کاتە من سەرباز بووم بە پلەی نائب عەریف لە فەوجی ٣ی لیوای سێ، کاتی گەرمە گەرمەی مقاوەمەی شەعبی بووە من ئەو کاتە ئەندامی حزبی پارتی بووم و لێپرسراوی فەوجەکە بووم، شەڕیش گەرم بوو لەگەڵ عاشیرەتی برادۆست و سۆفیەکانی شێخ ڕەشیدی لۆلان، لەو کاتەدا بوو حکومەت منی گواستەوە بۆ سەر میلاکی مقاوەمەی شەعبی لە زاخۆ، ئەو کاتە سەیدا یوسفی لێپرسراوی لیژنەی ناوچەی حزب بوو، من خۆم بە مامۆستا صالح یوسفی ناساند و کاری حزبایەتیمان بەیەکەوە دەکرد جا من لەبەر ئەوەی سەرباز بووم و مامۆستای مەشقپێکردنی مقاوەمەی شەعبی بووم حزب زۆر کاری نهێنی و گرانی پێدەکردم منیش هەموو کارەکانم سەربەرزانە ئەنجام دەدا، هەر لەبەرئەوەش بوو مامۆستا صالح یوسفی منی زۆر خۆش دەویست، تا گەیشتە ئەوەی لە ساڵی ١٩٦٣ یەکترمان دیتەوە لە ئەشکەوتەکەی مالومە کە ئەو کاتە پێشمەرگە بووم و بەرپرسی بارەگای مەکتەبی سیاسی بووم و سەیدا یوسفیش ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بوو، بۆ کۆبوونەوە هاتە مەکتەبی

سیاسی، پەندەکی کوردەواری هەیە دەڵێ: کێو بە کێو ناکەوێ، بەڵام چاو بە چاو دەکەوێ دووەم جار لە ئەشکەوتەکەی مالومە بەیەکتر شادبووینەوە لەگەڵ سەیدا یوسفی، جا باسی من و خەباتی شاری زاخۆی بۆ ئەندامانی م.س گێڕاوەو لە پاش کۆبوونەوەکە دیسان لە یەکتر دابڕاین و شەڕی براکوژی ساڵی ١٩٦٤ بەسەر داهات و من لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسی چوومە هەمەدان، لە پاش گەڕانەوەمان لە ساڵی ١٩٦٦ من لە دۆڵە ڕەقە بووم سەیدا یوسفیش لێپرسراوی ڕادیۆی دەنگی کوردستان بوو لە ناوچەی باڵەکایەتی ئەوە بوو نامەیەکی بۆ ناردم و داوای لێکردم سەنگەر بگوازمەوەو بچمە لای ئەو، بەڵام من بەقسەم نەکرد و باڵی مەکتەبی سیاسیم پێ ڕاستتر بوو، بۆیە بەقسەی سەیدا یوسفیم نەکرد، بۆ جاری سێیەم لە پاش بەیانی ١١ی ئادار سەیدا یوسفی بووە وەزیری دەوڵەت حزبەکەی ئێمەش واتە باڵی م.س خۆی هەڵوەشاندەوە و چوونە ناو حزبی پارتی و بوونەوە بە یەك حزب، ئەو کاتەش سەردانی سەیدا یوسفیم کرد بەڵام لە پاش ئەو سەردانە لە یەکتر دابڕاین، ئەو پیاوە مەزنە و کوردپەروەرە لە ساڵی ١٩١٨ لەدایکبوە لە ساڵی ١٩٧٦ حزبی سۆشیالیستی دامەزراند، بەداخەوە لە ٢٥ حوزەیرانی ١٩٨١ بەدەستی دەست ڕەشەکانی حزبی بەعس بەهۆی نامەی بۆمب ڕێژکراو لە بەغدا شەهید کرا هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕەکەی بێت.

خەباتی پێشمەرگایەتی هەڤاڵی سەرکردە خوالێخۆشبوو
کاک غەریب سعید ناسراو بە غەریب عەسکەری

کاک غەریب عەسکەری هەڤاڵەکی دێرین و خۆشەویستی من بوو، لە شۆڕشی ئەیلول لە ساڵی ١٩٦٤ ئەو سەرکردە کوردپەروەرە و قارەمانەم ناسی. ئەو کاتە من لە گوندێ عیساوێ بووم لە ئەکادیمی شۆڕش، کاک غەریبیش لە هێزەکەی کاک شەهید عەلی عەسکەری بوو ئەو کاتە هەردووکمان گەنج بووین. کاک غەریب گەنجەکی باڵا بەرز بوو پێشمەرگەکی چالاک و دڵسۆز بوو کوڕەکی گیان لەسەر دەست بوو. هەستەکی بەرزی نەتەوایەتی هەبوو کاک غەریب خۆشەویستی شەهید عەلی عەسکەری بوو، من و کاک غەریب زۆر برادەر بووین، بەڵام لەبەرئەوەی شوێنی کارکردنمان لە یەکتری دوور بوو درەنگ یەکترمان دەدیت، کاک غەریب زۆر پابەندی فەرمانەکانی حزب بوو زۆر بەشداری دەکرد لە کۆڕ و کۆبوونەوەکانی حزب، بەڕێز مام جلال زۆر کاک غەریبی خۆش دەویست. هەر لە ساڵی ١٩٦٤. بە هۆی شەڕی براکوژی هێزەکەی باڵی مەکتەبی سیاسی چووینە ئێران و هەمەدان کاک غەریب عەسکەریش لەگەڵمان بوو، ئەو ماوەی لە هەمەدان بووین من و کاک غەریب بەشداری خولی فێربوونی زمانی ئینگلیزی بووین و بەشداری مەشقی سەربازیش بووین. کاک غەریب پیاوەکی زیرەك بوو هەوڵی دەدا پێشبکەوێ من پێم وابوو کاک غەریب دەبێتە سەرکردەکی باش، لە پاش گەڕانەوەمان بۆ کوردستان کاک غەریب لەگەڵ کاک علی و مام جلال

بەلای حاجی ئۆمەراندا گەڕانەوە لەوێندەر هەڤاڵانی ئێمە توشی شەڕێکی گەورە هاتن بە سەرکردایەتی شەهید عەلی عەسکەری و کاك رئیس کمال مفتی کاك غەریبیش بەشداری ئەو شەڕە بوو بەداخەوە لەو شەڕەدا ١٣ پێشمەرگەیان شەهید بوو لە چیای کۆرەك. لەپاش شەڕەکە گوندەکانی کرژە و چەرمەگا لە ساڵی ١٩٦٧ لەشکرەکەمان چووینە بەکرەجۆ ئەو ماوەی لە بەکرەجۆ بووین بەڕێز مام جلال فەرمانی دا پێویستە هەموو پێشمەرگەیەك ئەوەی خوێندەواری هەیە ئازادە ڕۆژانە یان حەفتانە یان مانگانە بە سەربەستی بیروڕای خۆی بنووسێ و لە بەر دەرگای ژوورەکەی مام جلال بدات. کاك غەریب نووسینی حەفتانەی هەبوو ئەو نووسینانە هەموو پێشمەرگەکان دەیانخوێندەوە لە ساڵی ١٩٦٩ من گوازرامەوە بۆ هەولێر و لەگەڵ کاك غەریب دابڕاین و یەکترمان نەدیتەوە، لە شۆڕشی نوێش کاك غەریب خاوەنی دەست و تفەنگی خۆی بوولە ساڵی ١٩٨٨ پێش ئەنفالەکان کاك غەریب خۆی و لەشکرەکەی لە دەوروبەری گوندی چەرمەگا بوو، من ئەو قسەیەم لە عومەری حەمە عەلی بیست ئەو کاتە ئەو جاشی حکومەت بوو وابزانم لە ساڵی ٢٠٠٥ بوو من چوومە مەڵبەندی پێشمەرگە لەوێش بە دیداری ئەو هەڤاڵە دێرینە شاد بووم ئەو کاتە پلەکەی عەقید بوو.

بەشی دووەمی قسە خۆشەکانی دەروێش قادر ناسراو بە قالە دێگەڵ

لە ناو دانیشتوانی گوندەکانی ١٢ دێی دۆڵێ، باسیان دەکرد دەیانگوت دەروێشەکانی شێخ محمدی گاپیلۆن هەریەکە و بە شتێك توورە دەبوون جا هەندەکیان جونیان دەدا هەندەك بە جۆرە قسەیەك پاشە و پاش دەکشانەوە وەك دەروێش سالحە ڕەش هەندەکیان بە ناوی تەماتە تورە دەبوون یان بەناوی باینجان و شتی تریش، شێخ محمدی گاپیلۆن شێخەکی دیار و ناوداری ناوچەکە بوو و زۆر خۆشەویست بوو، ئێمە باسەکەمان لەسەر نوکتەکانی دەروێش قادرە، لە بەشی دووەمدا باسی چەند نوکتەیەکی تازە دەکەم ئێمە لە بەشی یەکەم گوتمان دەروێش قادر بە چوار شت یان بلێین بە ناوی چوار ناو تورە دەبوو جوێنی بەهەرکەسێك دەدا کە ناوی ئەو چوار ناوەی هێنابایە، بەڵام لە کاتی شۆڕشی ئەیلول دوو ناوی تری زیاد کردبوو، ناوەکانی دەروێش قادر پێیان توورە دەبوو ئەمانە بوون:

١) ناوی گوندی دێگەڵ

٢) ناوی گوندی بانەلە

٣) وشەی کێشامەوە

٤) میاوەی پشیلە

٥) عمر دەبابە عەرەبی نازانی

٦) مام جلال کەچەڵە،

ئەمانەی خوارەوەش نوکتەی بەشی دووەمن.

١) ڕۆژه‌ك ئه‌سعد و ڕه‌ئووف چوونه سه‌ردانی ده‌روێش قادر ئه‌و دوو كوڕه زۆر گه‌مه و گاڵته‌یان له‌گه‌ڵ ده‌روێش قادر ده‌كرد. كه ده‌چنه ماڵی ده‌روێش قادر زۆر ده‌روێش توڕه ده‌كه‌ن، ده‌روێش قادر له توڕه‌ییان عار ده‌گریَ و زه‌رگه‌كه‌ی ده‌رده‌هێنیَ له گوپی خۆی ده‌داو ده‌رگای ماڵه‌وه‌ش له‌سه‌ر ئه‌سعه‌د و ره‌ئوف قه‌پات ده‌كات. ئه‌سعه‌د و ڕه‌ئوف زۆر ده‌ترسێن به ده‌روێش قادر ده‌ڵێن تۆبه جاره‌كی تر وا ناكه‌ین ده‌روێش به‌خۆی و به زه‌رگه‌وه دیَ و ده‌ڕوا و ده‌ڵیَ تۆبه‌ی چی ئه‌مڕۆ دایكی هه‌ردووكتان ده‌گێم، ئه‌سعه‌د له ترسان خۆی له په‌نا لانكه‌كه نابوو ڕه‌ئووفیش له ترسان سه‌ری له كولانه‌كه‌ی خانووه‌كه نابوو هه‌وڵی ده‌دا هه‌ڵبێت، به‌ڵام به كولانه‌كه‌وه نه‌ده‌چوو. منیش به ڕێكه‌وت چوومه گوندی و چوومه ماڵی ده‌روێش قادر له ده‌رگامدا خێزانه‌كه‌ی ده‌روێش ده‌رگای كرده‌وه، گۆتی به‌خوای چابوو هاتی وه‌ره بگه پێیان ده‌رگامان كرده‌وه

١) ئه‌سعه‌د له په‌نا لانكه‌ی ده‌پاڕاوه‌و ڕه‌ووف هاواری ده‌كرد ده‌روێش تۆبه، ده‌روێش قادر كه منی دیت به‌خۆی و زه‌رگه‌كه‌ی بۆ لای من هات گۆتی كاك حه‌مید من ئه‌مڕۆ دایكی ئه‌سه و ڕه‌فه‌ت بۆ ده‌گێم. منیش ده‌روێشم گرت و اسعد و ره‌ووف له ترسان ئاره‌قه‌یان كردبوو ده‌روێش زه‌رگه‌كه‌ی له گوپی خۆی هێنا ده‌ریَ و هێور بووه‌وه.

٢) جاره‌ك مامۆستا ابراهیم سه‌فه‌ره‌كی كرد له گه‌ڕانه‌وه‌ی مسجله‌كی بچووكی له‌گه‌ڵ خۆی هێنا بوو ده‌روێش قادریش قه‌ت مسه‌جه‌لی نه‌دیبوو، ڕۆژه‌ك ئه‌سعه‌د چووه لای ده‌روێش قادر دوو به دوو زۆر قسه ده‌كه‌ن، ده‌روێش قادر باسی به‌سه‌رهاته‌كی خۆی ده‌گێڕێته‌وه به ئه‌سعه‌د ده‌ڵیَ ئه‌سه بۆ كه‌سی نه‌گێڕیه‌وه، ئه‌سعه‌دیش ئه‌و باسه‌ی بۆ من گێڕاوه باسه‌كه ئه‌وه‌نده

خۆش بوو بە ئەسعەدم گوت برۆ بانگی دەروێش قادر بکە ئەسعەدیش چوو دەروێش قادری هێنا و هەر من و دەورێش و ئەسعەد بووین لە بنەبانی ئەشکەوتەکە دانیشتین بنەبانی ئەشکەوتەکە هەندەك تاریك بوو منیش مسەجەلەکەی مامۆستام هێنا شاردمەوەو دەستمان بەقسان کرد و من مسەجەلەکەم کردەوە دەرویش قادرمان ناچار کرد باسەکەی خۆی بگێڕێتەوە منیش هەموو قسەکانم تەسجیل کرد کە هاتینە دەرێ مامۆستا ئیبراهیم لەگەڵ خدر لەناودەرگا بوون. لە پاشان هەموومان دانیشتین خدر ڕادیۆیەکی هەبوو، منیش بە خدرم گوت ئەو ڕادیۆیەم بدێ بزانم دەنگوباس چیە لە جیاتی ڕادیۆیەکە بکەمەوە مسەجەلەکەم کردەوە کە مسەجەلەکە قسەی کرد مامۆستا ئیبراهیم بە دەروێش قادری گوت دەروێش ئەمە دەنگی تۆیە..؟ دەروێش قادر بە خدری گوت خلە دایکت بگێم من لە بنەبانی ئەشکەوتەکە قسەم کرد کوێڕا ئەم ڕادیۆیەی تۆ ناردیە بەغدا و قسەکەی من لێدەنەوە.

٢) ڕۆژەك براکانی دەروێش قادر هاتنە بنکە و شکاتیان لە دەروێش قادر کرد، گوتیان دەروێش قادر هەندەك بنەداری مولکی ئێمەی بۆ خۆی لادایە. دارەکان دار بەڕوو بوون ساڵانە بۆ ماڵات ئەو دارانەیان دەبڕی پێیان دەگوت جێی گەڵ. جێی گەڵ زۆر لە دێگەڵ نزیکە، منیش لەگەڵ دەروێش قادر و براکانی چووینە شوێنەکە و کەسمان لە ترسی جوێندانی دەروێش قادر نەماندەوێرا بڵێین ئەم دارانە جێی گەڵی کامتانە بە دەروێش قادرم گوت دەروێش من دەتوانم بڵێم ئەم دارانە جێی گەڵی کێن. گوتی بەڵێ ئەوجا بەسەربەستی قسەمان کرد.

٤) مام جەلال لە بنکە بوو خوالێخۆشبوو مەلا ناسیح هاتە لامان مەلا ناسیح دەروێش قادری نەدەناسی مام جەلال بە مەلا ناسیحی گوت مەلا ئەو ناحیەی لە نێوان هەولێر و کۆیە ناوی چیە مەلا گوتی دێگەڵە دەروێش قادر بە مەلا ناسیحی گوت دایکت دەگێم مەلا گوتی ئەوە چیە.

٥) جارەك من و عەلی مام ڕەزا چووینەماڵی دەروێش قادر لە پاش چا خواردنەوە داوامان لە خێزانەکەی دەروێش قادر کرد بە دەروێش قادر بڵێ دەروێش دێگەڵ خێزانەکەی ئەوەندە ژنەکی باش و خانەدان بوو گوتی ئاخر جنێوی بە منیش دەدات ئێمە وامان دەزانی جنێو بە خێزانەکەی نادا، بەڵام لە بەر ئێمە خێزانەکەی گوتی دەروێش بانەلە دەروێش قادر جنێوی بە خێزانەکەی خۆشیدا.

چاکە و خانەدانی و کورد پەروەری عەباسی مامەند ئاغای ئاکۆیان ✗

عەباسی مامەند ئاغا سەرۆکی عاشیرەتی ئاکۆ بوو، سنوری دەسەڵاتەکەی لە ناوچەی قەزای ڕانیە تا دەگاتە حاجی ئۆمەران بوو و عاشیرەتی مەندەمەر و عاشیرەتی بۆری و بابۆریش سەر بە عەباس ئاغا بوون. عەباس ئاغا یەکێکە لە ئاغا هەرە ناودارەکانی کوردستان لە هەموو ڕوویەکەوە، هەموو حکومەتە یەك لە دوای یەکەکان کە دەهاتنە سەرکار، ڕێزی تایبەتیان بۆ عەباس ئاغا هەبوو، ئەو پیاوە ئەوەندە سەربڵند بوو لە هەموو کوردستان بە ناوودەنگ دەناسرا و قەتیش چەکی جاشایەتی دژی میللەتەکەی خۆی هەڵنەگرت، من بۆیە باسی ئەو پیاوە مەزنە دەکەم لە چەند قۆناغی جیاجیا خزمەتی لێقەوماوان و شۆڕش و پێشمەرگە و سەرکردە و پێشمەرگەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی کردییە، جا لە بەرئەوە من ماوەیەکی زۆر لە ناوچەکە و لەگەڵ بنەماڵەکەیان ژیاوم و شارەزایی باشم هەیە لەسەریان، بۆیە وام بەباش زانی ئەو زانیارییانە وەکو خۆی بۆ مێژوو بنووسمەوە، هەر چەندە من لە بیرەوەرییەکەی خۆم باسی ئەو پیاو سەربەرزەم کردیە وەکو وەفادارێك بەڵام ئەو نووسینەم بۆ منداڵەکانی عەباس ئاغایە. جا ئەگەر چاکە لە بەرچاو بێ دەبێ ئەوانەی شارەزای عەباس ئاغا بوون لە بیرەوەرییەکانیان هەرگیز لەبیری نەکەن، لەبەرئەوەی دیوەخانی عەباس ئاغا جێگای حەوانەوەی بەشی هەرە زۆری سەرکردەکان بوو لە کاتی تەنگانە و ترسی حکومەتەکانی عێراق. ئێستا دێمە سەرباسی ناسین و کردەوەکانی عەباس ئاغا و سەرەتای

ناسین و چاوپێکەوتنم لە ساڵی ١٩٥٩ تا ١٩٦١ من سەرباز بووم لە فەوجی سێی لیوای (٣)، ئەو کاتە چەند سەربازەکی گوندی سەرکەپکان و دۆڵەڕەقە لای من سەرباز بوون، ئەوان زۆر باسی چاکە و پیاوەتی و دەسەڵاتی عەباس ئاغایان بۆ من دەکرد من ئەو کاتە ئەندامی پارتی بووم و لە سەرەتای ساڵی ١٩٦١ دەنگ و دۆل بڵاوبۆوە ئاغا ناودارەکانی ناوچەی ڕانیە و کۆیە و ناوچەی سلێمانی خەریکی کۆکردنەوەی هێزن دژی عبدالکریم و بەنیازی ئەوەن شۆڕش بکەن. ئەو ئاغایانەی بە گەرمی باسیان دەکرا لە ڕووی هێز و دەسەڵات:

١) عەباس مامەند ئاغای سەرۆکی عەشیرەتی ئاکۆ

٢)سمایلی سوارئاغا سەرۆك عاشیرەتی بلباس،

٣) لە ڕووی دەوڵەمەندی و پارەداری باسی شێخ حسێنی بۆسکێن،

٤) کێخوا سمایلی تەلان،

٥) کاکەزیادی کۆیە،

٦) عزیزی صالح ئاغای خەرابە،

٧) باسی مینەی عەلی ئاغای ڕایەتیش دەکرا،

ئەو دەنگوباسانە ڕۆژ لەدوای ڕۆژ زیاتر بڵاودەبوونەوە، ئەو قسانەو ئەو دەنگوباسانەو چالاکی رێکخستنەکانی حزب یەکتری دەگرتەوەو لەگەڵ عبدالکریم قاسم لێك تووڕەبوون، لە پاش گەڕانەوەی بارزانی میرانی صدیق بەگ کوژرا و بە مل کاوانیەکان داهات و کاوانیەکانیش چوونە شاخی سەفین و وەکو مەفرەزەیەکی سەرەتایی، لە پاشان هێزەکانی عەشائیری لە ناوچەی ڕانیە و کۆیە و دەربەندی خان و دەربەندی بازیان ڕێگایەکانیان گرت و لە حکومەتی عبدالکریم عاسێ بوون. حکومەت هەوڵیدا لەڕێگای گفتوگۆ بڵاوە

بە هێزەکانی عەشائیری بکات، بەڵام ئەو گفتوگۆیە سەری نەگرت، جا حکومەت هەوڵی دا لە ڕێگای بەکارهێنانی هێزی عەسکەری بڵاوە بە جووڵانەوەی عەشائیری بکات، ئەوە بوو حکومەت لیوای (٣)ی تەرخان کرد بۆ سەرکوتکردن و بڵاوەپێکردنی جوڵانەوەی عەشائیری بەوشێوەیە:

١) فەوجی یەك بۆ دەربەندی خان،

٢) فەجی دوو بۆ دەربەندی بازیان،

٣) فەوجی سێ کە من لەگەڵ ئەو فەوجە بووم بۆ ناوچەی کۆیە و ڕانیە

جا لە بەرەبەیانی ١٩٦١/٩/١١ هەر سێ فەوجەکە بە پاڵپشتی فڕۆکە و تۆپی گەورە چوونە سەر هێزەکانی عەشائیری، ئەوەبوو هێزی عەشائیری توانای بەرگری کردنیان نەبوو، لەماوەی چەند کاتژمێرێك ئەو هێزە گەورەی عەشائیرەکان بۆ یەکجاری بڵاوەیان کرد و چوونەوەماڵەکانی خۆیان و لە هەمان کاتیشدا چەند ئەندامەکی سەرکردایەتی حزبیش فەرمانی گرتنیان هەبوو، لەگەڵ هێزەکانی عەشائیرەکان وەکو:

(١. مام جەلال ٢. کاك عومەر دەبابە ٣. کاك عەلی عبدالله، ٤. مەلا عەولا، ٥. شەمسەدین مفتی)، ئەو سەرکردانە هەر یەکە و بنکەکی بچووکی چەند کەسیان هەبوو لە ناوچەکان وەکو بنکەی چەمی ڕێزان بنکەی مام جەلال بوو. بنکەی گوندی پاش قۆتەڵ بنکەی کاك عمر دەبابە بوو و لە شاخی سەفینیش هێزەك هەبوو بەسەرکردایەتی مەلا عەولا و شەمسەدین موفتی، ئەوە سەرەتای شۆڕشی ئەیلولە و شێوەی سەرهەڵدانەکەیەتی، ئێستا دەگەڕێمەوە سەر باسی عەسکەری و حکومەت، ئەو هەڕوگیڤەی هێزی عەشائیری نەماو حکومەت دڵنیابوو تەقە لە کوردستان نەما و ئێمە فەوجەکەمان لە شاری کۆیە، بوو لە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٥ سریەیەك لە

فەوجەکەی ئێمە بەبێ ترس و بێ باکانە بەسەرکردایەتی عەقید کافی چووینە (ڕانیە)، لە ڕانیەش چووینە گوندی بۆسکێن، کاتی تووتن ڕنین بوو پێش ڕۆژئاوا بوو لە گوندی بۆسکێن گەڕاینەوە بەرەو ڕانیەو لە نێزیك گوندی سەیداوە لە شاخەکەی کێوەڕەش تەقەمان لێ کرا، ئێمەش لە لۆرییەکان دابەزین و هەندەك تەقەمان کرد، بەڵام خۆمان ڕانەگرت و لۆرییەکانمان بەجێهێشت و بەپێیان گەڕاینەوە ناو مەرکەزەکەی ڕانیە. لەناو مەرکەزەکەش ئێمەی ئەندامانی حزب بڕیارماندا ئەگەر بەیانی واتە ڕۆژی ١٩٦١/٩/١٦ هێزی عەسکەری هات و بووە شەڕ لەگەڵ هێزی عەشائیری ئێمە هەموومان خۆمان و چەکەکانمان بچینە پاڵ ڕێزی عەشائیری، جا بۆ ڕۆژی ٩/١٦ هێزمان بۆ هات و بووە شەڕ لە کێوەڕەش تا بەرەبەری ڕۆژئاوا بوون، من ئەو ڕۆژە خۆم و ڕەشاشەکەم چوومە ناو هێزی عەشائیری کە ئەو هێزەش بە سەرکردایەتی شێخ حسێنی بۆسکێن بوو لەگەڵ ئاغاکانی ناوچەی مەرگە و پشدەر، من لە عەسکەری لێپرسراوی حزب بووم لە فەوجەکە من بە بیروباوەڕی کوردایەتی پێشمەرگایەتی فێرارم کرد، بەڵام بە داخەوە جەنابی شێخ حوسێن تەماحی لە ڕەشاشەکەم کرد و چەکی کردم، بەڵام من بە شێخ حسێنم گوت ڕۆژەك دێت بە دەستی خۆم ڕەشاشەکەت لێوەردەگرمەوە، من نووسینەکەم لەسەر باسی عەباس ئاغا بوو، بەڵام ماجەرای ناسینەکەم وای دەخواست ئەو قسانەش بکەم جا لە پاش چەککردن، شەو داهات و لە گوندی بۆسکێن خەریکی نانخواردن بووین، قاسیدەك لەلای عەباس ئاغاوە هات بە سواری لۆریەکی عەسکەری لەو لۆریانەی کە ئێمە بەجێمان هێشتبوو، ئەو قاسیدەی لۆریەکی دەهاژوا پێشتر سەرباز بوو لەلای من لەو جێگایە منی ناسیەوەو ئەوە بۆ من زۆر باش بوو، عەباس ئاغا داوای لە شێخ حسین

کردبوو بەو لۆرییە بێنە سەرکەپکان جا لە پاش نانخواردن شێخ و چەند چەکدارێك و من سواری لۆریەکە بووین بەرەو گوندی سەرکەپکان بەڕێ کەوتین، لە ڕێگا کوڕە شوفێرەکە باسی منی بۆ شێخ حوسێن کردبوو، بەڵام شێخ چەکەکەی هەر نەداوە، ئێستا دەگەڕێمەوە سەر باسەکەی خۆم، عەباس ئاغای ڕەحمەتی، من لە بەرئەوەی ئەوەندە ناوی ئەو پیاوەم بە چاکەو کوردپەروەری بیستبوو بە ئاوات بووم بیبینم، جا شەو بوو کە گەیشتینە سەرکەپکان دیتم لەشکرەکی زۆر لە سەرکەپکان بوو، هەرچەندە غەمبار بووم، بەڵام کە ئەو لەشکرەم دیت زۆر خۆشحاڵ بووم، هەرچەندە زۆر ماندوو بووم لە بن کەپرەکە ڕاکشام و ئەوەندەی نەبرد چەکدارەك هات گۆتی کاکی عەسکەر هەستە وا کاك عەباس دێتە لات، من زۆر زۆرم پێخۆش بوو هەستامەوەو خوالێخۆش بوو عەباس ئاغا هاتە لام کە چاوم پێی کەوت هەموو ئەو باسانەم بەبیر هاتەوە کە باسیان دەکرد، ئەویش گۆتی: کاکی عەسکەر ماندو نەبی و بەخێربێیت منیش وەڵامم داوە گۆتی کاکی عەسکەر چما تەقەت لە لەشکری کورد کردووە گۆتم ئاغامن تەقەم لە لەشکری کورد نەکردووە من ئەندامی حزبم بۆ کوردایەتی هاتووم عەباس ئاغا گۆتی فلانە کەس باسی تۆی بۆ من کردووە، بەڵام شێخ حوسێن وا نالێ، من گۆتم شێخ غەدری لە من کردیە و ڕەشاشەکەی لە من ساندیە گۆتی با جارێ وا بێ تۆ بەخێربێی من داوام لە کاك عەباس کرد گۆتم ئەگەر چەکداری حزب هەبن من حەز دەکەم بچمە لای ئەوان جا چەکدارەکی لەگەڵ من نارد من چوومە بنکەی پاش قۆتەڵ ئەو بنکەی سەر بەئەندامانی ناوچەی ڕانیەوە بوو و ئەو کەسانەی لە بنکەکە بوون ئەمانەبوون: (١. صدیقە فەندی، ٢. تۆفیقی مەلا صدیقی، ٣. عبدالرحمن ڕووتە، ٤. میرزا باپیر، ٥. عزیز فەقێ سمایلی، ٦.

ئەمینە کوێر) هەر ئەوەندەم لە بیرە هەر لەو ماوەیەش بوو ماڵی عەباس ئاغا لە ترسی فڕۆکە گواستیانەوە چوونە ناو ئەشکەوتی عەلی کاوانی، ئێمە گوتمان هێزی عەشائیری بڵاوەی کردبوو، بەڵام چەند ئاغایەك لەلای عەباس ئاغا مابوونەوە، لە پاشان ئەوانیش بڵاوەیان کردو هەر ئێمەو عەباس ئاغا لە دۆڵەڕەقە مابووین، لە دەورووبەری(١٩٦١/١١/١٥) ئەو هێزەی سەفینی کە ژمارەیان (٢٠٠) کەس دەبوو لە سەرمان و لە بەر بێ بەرگی و لە برسان و لە بەر بێ فیشەکی سەفینیان چۆڵ کرد و هاتنە دۆڵەڕەقە، جا لێرەدا چاکە و پیاوەتی کوردپەروەریی عەباس ئاغا دەردەکەوێت، عەباس ئاغا ئەو (٢٠٠) کەسەی لە سەر گوندەکانی خۆی دابەش کرد (٢) کەسیشی لە ماڵی خۆی دانا، خۆ ئەگەر عەباس ئاغا نەبایە ئەو هێزەی ئێمە لە ناوچەکانی تری کوردستان جێگایانە نەدەبۆوە، لەبەرئەوەی چالاکی چەکداری لە کوردستان نەمابوو خەڵك باوەڕی بەوەی نەبوو شۆڕش زیندوو دەبێتەوە، جا ئەو ٢٠٠ پێشمەرگەیە لەلای عەباس ئاغا بەخێوکران تا پارەکەی ڕێگای کۆیە گیراو لە پاشان لە گوندی ڕێزینە ناوی دەستە و پەل و لق داندرا و کاتیش بەرەو بەهار دەچوو لە مانگی ٣ی ١٩٦٢ پێشمەرگە دەستی بە چالاکی کرد و عەباس ئاغاش خاوەنی چەکدارەکی زۆر بوو وەکو عاشیرەت کە هەموو کاتێك ئامادەبوو بۆ یارمەتیدانی پێشمەرگە ئەوەندە پیاوەکی زانا و سیاسی بوو لەگەڵ

هەموو کەسێك دەگونجا، لەگەڵ عاشیرەتەکانی دەورووبەری خۆشی دۆستایەتی و هاوکاری باشی هەبوو بە ژن و ژنخوازی لەگەڵ سمایلی سواراغای سەرۆکی عەشیرەتی بلباس زاوا و خەزور بوو، لەگەڵ ئەنوەر بەگی بێتواتەی عاشیرەتی خۆشناوان زاوا و خەزور بوو، وە لەگەڵ جەلال بەگی میر

حەمەدەمینی دەرگەڵە زاوا و خەزور بوون و لەگەڵ کاك ئەحمەدی دۆڵی خانە قاش زاوا و خەزور بوون، بۆیە عەباس ئاغا لەلای عاشیرەتەکانی دەوروبەرو ناو هەموو عەشیرەتی خۆشی زۆر خۆشەویست بو کەس نەبوو سوێند بەسەری کاکەباس نەخوا، لە ڕەمەزانی (١٩٦٢) ئەو هێزەی هەمان بوو کە ژمارەیان (٢٠٠) پێشمەرگە بوو کراین بە دوو بەش بەشەك بۆ لیوای سلێمانی بە سەرکردایەتی (مام جلال) بەشەکەی دیکەش بە سەرکردایەتیی کاك (عمر دەبابە و مەلا عەولا) بۆ لیوای هەولێر، من بەبەر هێزی لای سلێمانی کەوتم، لە دۆڵە ڕەقە دوور کەوتمەوە، بۆ ڕاستیش شۆڕش بە خەبات و دەست و قامی ئەو (٢٠٠) پێشمەرگەیە سەری هەڵداوەو زیندوو بۆوە، لە ساڵی (١٩٦٣) بەشی زۆری ناوچەکان ئازاد کران و شۆڕش لەوپەڕی بەهێزی دا بوو، لە ساڵی ١٩٦٤ دووبەرەکی و شەڕی براکوژی دەستی پێکردو لەبەر شەڕی براکوژی باڵی (م.س) چووینە ئێران و لەوێشەوە بۆ هەمەدان، لە ساڵی ١٩٦٦ لە ئێران گەڕاینەوەو لە پاش گەڕانەوەمان دووبارە عەباس ئاغا بوو پشت و پەنای هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی، ئێمە باسی وردەکارییەکانی گەڕانەوەمان ناکەین هەر ئەوەندی دەڵێم بارزانی و مەکتەبی سیاسی ئێمە، لەگەڵ یەکتر بەشێك بوون لە هێزەکانی باڵی (م.س) و سەرکردایەتیش خۆیان هاویشتەوە بن باڵی عەباس ئاغا، چونکە ئەگەر وایان نەکردبا نە سەرکردەکان دەمان و نە هێزەکەش دەما، لەبەرئەوەی ئەو کاتە نە حکومەت و نە بارزانی لە بارەی شەڕکردن خۆیان لە عەباس ئاغا لادەدا، لە پاش گەڕانەوەمان بارەگای ئەندامانی مەکتەبی سیاسی لە دۆڵەڕەقە لە گوندی سپیاو بوون ئێمەش وەکو پێشمەرگە بە فەرمانی حزب ناومان لە خۆمان نابوو هێزی عەباس ئاغا ئازوقەمان لە عەباس ئاغا وەردەگرت، ئەو کاتە خەڵکەکی زۆر دەربەدەر ببوون لە ناوچەی دۆڵەڕەقە بوون عەباس ئاغا

دەیانی ژیاندو مانگانە ماڵەکان لە ماڵی عەباس ئاغا ئازوقەیان وەردەگرت و یەکەك لەو ماڵانە ماڵی من بوو. ئەو پیاوە هەموو ماڵ و سەروەتی خۆی لە ڕێگای کوردایەتی و پیاوەتی سەرف کرد هەردەم دیوەخانەکەی پڕبوو لە میوان، جا دووبارە لە پاش گەڕانەوەمان دووبەرەکی سەری هەڵدا و کار گەیشتە ئەوەی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی شەو لە گوندی نۆریێ لەگەڵ عەباس ئاغا لە ماڵێك میوان بوون، ئەوەبوو شەو مەفرەزەکی چەکداری بارزانی بۆ گرتنی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی هاتبوون، بەڵام عەباس ئاغا ئەوانی ڕزگار کردو وای نەکرد بکەونە دەست بارزانیەکان، جا لە پاش هەڵاتنی ئەوان بەیانی ڕێکەوتی ۲۹ حوزەیران دەرچوو. بە داخەوە لەو کاتە ناسکە عەباس ئاغا نەخۆش کەوت، ئەو کاتەش دکتۆر لە ناوچەکە نەبوو هەر فازل شوانی هەبوو ماڵی لە گوندەکەی بەردانگە بوو ئەویش دکتۆر نەبوو جاروبار سەردانی عەباس ئاغای دەکرد، جا دووبارە باڵی مەکتەبی سیاسی بە هاوکاری حکومەت هێزی ڕێکخست و شەڕی براکوژی دەستی پێکردەوەو ئەو هێزەی ئێمە لە هەمەدان گەڕابووینەوە چوونەوە پاڵ هێزی باڵی مەکتەبی سیاسی، بەڵام بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی من هەر لەلای عەباس ئاغا مامەوەو ئەویش ئاگادار بوو، چونکە ئەو بە دڵ لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسی بوو، ئێمە ئەو (۱۰) کەسەمان لە ناو گوندی سەرکەپکان بارەگامان هەبوو، خواردنمان لە ماڵی عەباس ئاغا بۆ دەهات. بەڵام بە داخەوە عەباس ئاغا توشی نەخۆشیەکی کاریگەر بوو حکومەتی عیراق فڕۆکەکی هەلیکۆپتەری بۆ ناردە گوندی دێرێ بۆ گواستنەوەی بۆ نەخۆشخانەی عەسکەری لە بەغدا، من ئەو قسەی عەباس ئاغام لە بیر ناچێ کە لە ناو فڕۆکەکە بوو ئێمەش دەورەمان لێدابوو بە براکانی و کوڕەکانی گوت زۆر ئاگاتان لەو (۱۰) پێشمەرگانەی حزب بێت تا نانەکتان مابێ لەگەڵیان بکەنە

دوو پارچە، کورەکانی عەباس ئاغا بە قسەی باوکیان کرد، بایزاغا و سواراغا لە پاش بەیانی ١١ی ئادار ماڵیان لە بەغدا بوو، بابێینەوە سەر باسی عەباس ئاغا لە پاش چوونی عەباس ئاغا بۆ بەغدا هەموو عاشیرەتەکە تارماییەکی رەش و غەمبار کەوتە سەریان، بە داخەوە لە پاش ١٥ رۆژ هەر بە فرۆکە تەرمەکەیان هێناوە. مردنی عەباس ئاغا کارەساتێکی گەورە بوو بۆ هەموو عاشیرەتەکەش و بۆ ئێمەش جا لەپاش مردنی عەباس ئاغا ئەو لیژنەیە پێکهاتبوون لە: (مەلا ئەسعەد و مەلا عوسمانی گوندی پلێنگان و کاك محمد، بەڵام لە پاش سەرژمێریکردنی سەروەتی عەباس ئاغا دەرچوو عەباس ئاغا خاوەنی (٣٠٠٠) هەزار دینار بوو. لەبەرئەوەی خاوەنی هیچ پارە و پول نەبوو هەموو سەروەت و داهاتەکەی لە رێگای پیاوەتی و یارمەتی سەرف کرد. لە پاش مردنی عەباس ئاغا بایزاغا لە جێگای باوکی بووە ئاغا ئێمەش وەکو خۆی هەر لە گوندی سەرکەپکان بووین، هێزەکانی بارزانی هەوڵیان دەدا لێمان بدەن لێشیان داین مەلا موسایان بریندار کرد، لە پاش برینداركردنی مەلا موسا خۆمان داوامان لە بایزاغا کرد دەچینەوە ناو هێزەکانی خۆمان و سواراغا بە سەیارەی خۆیان ئێمەیان گواستەوە بۆ رانیە. خوالێخۆشبوو عەباس ئاغا لە ساڵی (١٩٢٣) لە کوردستانی رۆژهەڵات لە ناوچەی سندوس لە گوندی گۆرناوە لە دایك بووە بەداخەوە ئەو پیاوە لە کاتەکی ناسك لە رۆژی (٣٠) حوزەیران (١٩٦٦) لە نەخۆشخانەی رەشیدی عەسکەری کۆچی دوایی کرد و لە گۆرستانی پاش قۆتەڵ بەخاك سپێردرا. مردنی عەباس ئاغا خەسارەتەکی گەورە بوو بە تایبەتی بۆ عاشیرەتەکەی لەهەموو ماڵێك شین و گریان بوو پرسەکەشی لە گوندی سەرکەپکان بوو هەزاران رەحمەت لە گۆرەکەی بێ.

له‌گه‌ڵ پێشمه‌رگه‌ی دێرین خوالێخۆشبوو حاجی جه‌لال كاوانی

(جه‌لال رسول وسو) ناسراوه‌ به‌ (جه‌لال كاوانی) له‌ ساڵی (١٩٢٩) له‌ گوندی كاوانیان له‌دایك بووه‌، هه‌ر له‌ سه‌ره‌تای لاویه‌وه‌ له‌گه‌ڵ خزمانی (حه‌مید كاوانی و مام وسو كاوانی و محمود كاوانی) په‌یوه‌ندی ده‌كه‌ن به‌ حزبی هیوا له‌ پاشان له‌ ساڵی (١٩٥٢) ده‌چنه‌ ناو ڕیزه‌كانی پارتی دیموكراتی كوردستان له‌ ساڵی (١٩٥٨ - ١٩٥٩) ده‌ستگیر ده‌كرێت له‌لایه‌ن حكومه‌ت له‌گه‌ڵ هه‌ڤاڵه‌كانی. له‌ سه‌ره‌تای هاوینی ساڵی (١٩٦١) پێش ئه‌وه‌ی شۆڕشی ئه‌یلول ده‌ست پێ بكات له‌گه‌ڵ خزمه‌كانی (حه‌مید كاوانی و محمود كاوانی و مام وسو كاوانی حسینی كاوانی و مرشد كاوانی و فتاح كاوانی و حوجرانی و مام ته‌ها كاوانی و قادر حسن و كاك حسن ناسراوه‌ به‌ مامۆستا اسماعیل حسێن و كاك صدیق هیرانی و عزیزی فاته‌ قه‌له‌وپێ و وه‌ستا شێخ محمدی شه‌قلاوه‌یی) مه‌فره‌زه‌كی چه‌كداری ڕێك ده‌خه‌ن به‌سه‌رپه‌رشتی (مامۆستا مه‌لا عه‌ولا) كه‌ ناسراوه‌ به‌ (مه‌لا ماتۆڕ و مامۆستا شه‌مسه‌دینی موفتی) هه‌ر ئه‌و مه‌فره‌زه‌ چه‌كداره‌ بوو بناغه‌ی شۆڕشی ئه‌یلول و له‌ شاخی سه‌فینه‌وه‌ شۆڕش گه‌شه‌ی كردو پڕوشكی هه‌موو ناوچه‌كانی كوردستانی گرته‌وه‌ به‌ ناوچه‌ی بادینانیشه‌وه‌، ئه‌وه‌ مێژووه‌، هه‌ر ئه‌و مه‌فره‌زه‌ چه‌كداره‌ بوونه‌ هێزه‌كی (٢٠٠) كه‌سی و حكومه‌تیان بێزار كرد بوو، له‌ مانگی (١١ی ١٩٦١) هێزی سه‌فین هاته‌ دۆڵه‌ ڕه‌قه‌، له‌ ڕه‌مه‌زانی ساڵی (١٩٦٢) به‌شه‌ك له‌ هێزی

سەفین. لەسەر داوای بەڕێز (مام جەلال) چووینە ناوچەی سلێمانی بەتایبەتی کاوانیەکان ئەو کات من یاریدەدەری شەهید (حەمید کاوانی) بووم.

خوالێخۆش بوو (جەلال کاوانی و شەهید حەمید کاوانی) ڕۆڵی بەرچاویان هەبوو لە ڕزگارکردنی (قەزای چوارتا و ناوچەی شاربازێڕ و قەزای پێنجوێن) کاوانیەکان لەو شەڕانە چەند شەهیدیان هەبوو وەکو (شەهید حەمید کاوانی و شەهید کاکۆڵ سعید) کە لە گوندی (تەگەران) شەهیدبوون، لە ساڵی (١٩٦٢) خوالێخۆش بوو (جەلال کاوانی) جگە لەوەی پێشمەرگەکی قارەمان بوو کەسایەتیەکی ناسراویش بوو لە ناو شۆڕش و وەکو ڕیش سپی دەوری ئاشتەوایی دەگێڕا و لەگەڵ ئەو کردەوە باشانەشی وەستایەکی زۆر باش بوو و هەموو جۆرە چەکەکی چاك دەکردەوە، خوالێخۆشبوو خۆی و براکانی پێشمەرگە بوون (کاك جلال و کاوانیەکان) لەکاتی شۆڕشی ئەیلول بەشی زۆریان بەماڵەوە هەر دەربەردەر بوون، من دەزانم سەردەمەك لە ناوچەی پشدەر لە گوندی گەناو و باوزێ بوون ماوەیەك لە بەکرەجۆ بوون و هەروەها (کاك جلال و بەشەك لە کاوانیەکان) لە (١٩٩٦) ئاوارەبوون لە سلێمانی و لە شۆڕشی نوێش شەهیدیان دا وەکو (شەهید تەحسین کاوانی)، خوالێخۆشبوو جەلال کاوانی لە پاش مردنی مێژووەکی پڕ لە سەروەری لە دوای خۆی بۆ گەلەکەی و منداڵەکانی بەجێ هێشت و منداڵەکانیشی پەروەردەی ئەو باوکەن بۆی کە لە ڕێبازی کوردایەتی بەردەوامن، بە داخەوە ئەو قارەمانە لە (٢٠١١/١٢/١٥) کۆچی دوایی کردو هەر لە گوندی کاوانیان نێژرا، هەزار ڕەحمەت لە گۆڕی بێت ئەوە بەشەك بوو لە خەباتی ئەو پیاوە سەربەرزە هیوادارم جێگای ڕەزامەندی هەمووان بێت.

٧

سەربردەی (حەمید حوسێن تەها) ناسراو بە (حەمید ڕەشاش)

من ناوم حمید حسێن تەها مەولودە ناسراوم بە حەمید ڕەشاش بە عاشیرەت خۆشناوم خەڵكی گوندی بالیسانم لە بەرەبابی میر وسووم دایكم ناوی سەید (رەحمە)یە لەكاتی خۆی لە گوندی بالیسان باپیرم لە ناو بژی شەڕێكی گەورە كوژراوەو چوار كوڕی لە پاش بەجێ مایە بەناوەكانی (حسن و حسێن و فەقێ و احمد) كوڕەكانی بە نیازی تۆڵەسەندنەوە لە گوندی بالیسان باردەكەن و دەچنە وراتی كۆیە لەگەڵ دایكیان جا نازانم لە پاش باركردنیان لە گوندی بالیسان كوڕەكان تۆڵەی باوكیان كردەوە یان نا، كوڕەكان لە وراتی كۆیە بۆ كاسبی بڵاوەی دەكەن و باوكم دەچێتە گوندی قەیباشی خوار شارۆچكەی پردێ و لە وێندەر ژن دەهێنێ و بە قسەی دایكم و باوكم من لە ساڵی (١٩٣١) لە گوندی قەیباشی لە دایك بوومە، لە پاشان باوكم لە گوندی قەیباشی بار دەكاو دەچنە گوندی قەرەبەگ و ئەو گوندە لە سەرەوەی پردێیە، من لە گوندی قەرەبەگ دونیام وەبیر دێت و هەر یەك برا و یەك خوشكم هەبوو هەر لە گوندی قەرەبەگ براكەم بووە سەرباز، بەڵام هەر چوار مانگ سەربازی كرد و فیراری كرد لە سەربازی جا لە بەر فیراركردنی براكەم لە گوندی قەرەبەگ بارمانكرد و چووینە گوندی قوچەبلباس ئەو كاتە تەمەنم شەش ساڵ بوو و دایكم نەخۆش كەوت و كۆچی دوایی كرد، لە پاش مردنی دایكم خوشكەكەشم بۆ براكەم بە ژن بە ژنە دا، من و باوكم بێ كابان ماینەوە براژنەكەم لەگەڵمان ئیدارەی نەدەكرد و من و

باوکم توشی ناخۆشی و دەردەسەری بووین لە بەر بێکابانی، ئەو کاتەش کاتی فەقیری و هەژاری بوو باری ژیانمان زۆر ناخۆش بوو، من لە تەمەنی (٩) ساڵان باوکیشم کۆچی دوایی کرد و ئەو قسانەی باوکم قەد لە بیرناچێ کە بە منی دەگۆت لە پاش من تۆ توشی دەردەسەری و دەربەدەری دەبی و دەکەوینە ژێر چەپەلۆك، ئەو قسەی باوکم ڕێك وابوو، جا ئەوە بوو لە پاش مردنی باوکم بە ناچاری چوومە لای براکەم و بەردەستی براژنە غەدارەکەم. براکەم لەتەمەنی ١٠ ساڵی منی کردە شوان لە گوندی عەلیاوە و لە تەمەنی دە ساڵیم من دەربەدەر بووم و لەو ماوە دوور و درێژەی کە دەربەردەربووم زۆر ناوچەکانی کوردستان گەڕام بۆ شوانی و ڕەنجبەری و کاسبی بۆ بژێوی و ژیان و مانی خۆم، جاری واش هەبووە ساڵەکەی نەهات بووە بە نان و زگ ڕەنجبەر بوومە، هەموو جۆرە کاسبیەکم کردیە لە ژیانی دەربەدەریم، جاروباریش دەهاتمەوە ناو شار بۆ کاسبی لەناو شاریش هەموو جۆرە کاسبیەکم دەکردو سەربەرزانە دەژیام، بەردەوام بووم لەگەڵ دەربەدەری و چەرمەسەری و هەژاری تا ساڵی (١٩٥٣) لە کاتی هەرای فەلاح و ئاغاکانی دەشتی هەولێر لە گوندی (شەعەل) سەپان بووم حکومەت کوڕە فەلاحەکانی گوندی شەعەلیان گرت و منیش لەگەڵ کوڕە فەلاحەکان گیرام و بوومە سەرباز، لە کۆر ڕەنجبەری بوومەوەو زۆرم لا خۆش بوو، لە ساڵی ١٩٥٥ ماوەی سەربازی ئیجباریم تەواو کرد، بە قسەی براکەم لە عەسکەری دەرچووم و هاتمەوە هەولێر و بەڵام لەساڵی ١٩٥٥ ئەوەندە ساڵەکی وشکەساڵی و نەهات بوو کاسبی نەبوو ئیش و کار نەبوو بە ناچاری دووبارە بوومەوە سەربازی (متەوع)، و مووچەکەم (٥) دینار بوو، لە موسڵ لە لیوای (٥)ی موسڵ بووم، لە ساڵی ١٩٥٦ هەستی کوردایەتی سواری سەرم بوو لە

ڕێگای هەڤاڵەکەم ناوی نائب عەریف یاسین جوامێر بوو چوومە ناو ڕیزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستانی و لە سەرەتای ساڵی ١٩٥٧ ژنم هێنا و بوومە خاوەن ژن و ماڵ، پلەکەشم نائب عەریف بوو، لە ساڵی ١٩٥٩ کەمەك پێش جوڵانەوەی شەواف لەسەر داوای خۆم گوازرامەوە بۆ هەولێر بۆ فەوجی (٣)ی لیوای سێ، لە ساڵی ١٩٦٠ بوومە لێپرسراوی حزب لە فەوجەکەی خۆمان لە ڕۆژی ١١ی ٩ی ١٩٦١ فەوجەکەی ئێمە چووینە شاری کۆیە بۆ سەرکوتکردنی جووڵانەوەی عەشائیری، لە ڕۆژی ١٤ی ٩ی ١٩٦١ دوو سریە عەسکەر چووینە شاری ڕانیە لە بناری کێوەڕەش توشی شەڕ بووین لەگەڵ لەشکری شێخ حسێنی بۆسکێنی لە ڕۆژی ١٦ی ٩ی ١٩٦١ خۆم و ڕەشاشەکە چوومە ڕیزی پێشمەرگەی کوردستان و لە ماوەی دەربەدەری و لەماوەی عەسکەری و لە ماوەی پێشمەرگایەتی سەرانسەری کوردستان گەڕام جا لەبەر ئەوەی ئەو هەموو گەڕان و سوڕان و دەربەدەری و هەژاری و بێکەسییەی نەمتوانی نە لە مەکتەب نە لە حوجرەی فەقێیان بخوێنم هەر خۆم بە هەوڵ و کۆششی خۆم، خۆم فێری ئەم خوێندەوارییە خۆرسکە کردییە، من ڕۆژانی خۆشیشم هەر ناخۆشی بووە، بەڵام هەندەك جار لە ناو خۆشیش ناخۆشی هەیە و لە ناخۆشی خۆشی هەیە جا من لەناو ئەو هەموو خۆشی و ناخۆشیانە دەربەدەرییە سودەکی زۆرم وەرگرتیە، هەندەك کەس بە دەربەدەری کز وکۆر و زەینکۆر دەبن، بەڵام من خواو راستان ئەوەندە زەینم ڕۆنە هەر لەو ڕۆژەی دنیام وەبیردێ و تا ئێستا هەموو قسە و باس و خواس و کەلەپوری کوردەواری و داب و نەریتی کوردەواریم لەبیر ماوە، لەبەر ئەوەی هەموو کردەوەکانی خۆمن، بۆیە ئێستا زۆر بەسەربەستی و بێباکانە باسی کەلتور و کەلەپوری کوردەواری دەکەم و دەیاننووسم و بڵاویان

دەکەمەوە، هیوادارام ئەو هەوڵدانەم بۆ خزمەتی گەلەکەم هەژمار بکرێ، با بگەڕێمەوە سەر باسی سەروسەربردەکەم، من پێشتر باسی ئەوەم کرد گۆتم ١٩٦١/٩/١٦ یەکەم سەرباز بووم لە لیوای هەولێر خۆم و ڕەشاشەکەم چوومە ناو ڕیزی پێشمەرگەی کوردستان و ئەم نازناوەی حەمید ڕەشاش لە مانگی ١١ی ١٩٦١ لە گوندی شیوەشان بەڕێز مام جەلال بۆ منی دانا، لەبەر ئەوەی لە ناو هێزی پێشمەرگە هەر ئەو ڕەشاشەمان هەبوو، لێرەدا پێویستە هەندەك باسی قۆناغەکانی پێشمەرگایەتیش بکەین من لەماوەی پێشمەرگایەتی لە سەرەتای ١٩٦٢ بوومە یاریدەدەری سەرپەل سەرپەلەکەم خوالێخۆشبوو حەمید کاوانی بوو لە مانگی ٣ی ١٩٦٢ لە سەر داوای بەڕێز مام جەلال گوازرامەوە بۆ چەمی ڕێزان لەگەڵ مام جەلال بەشداری هەموو شەڕەکان و ڕزگارکردنی ناوچەکانی شارباژێڕ و شلێر و ناوچەی ماوەت و سورداش و قەشقۆڵی و زۆر جێگای تر، لە مانگی ٦ی ١٩٦٢ بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی بوومە لێپرسراوی بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ئەشکەوتەکەی گوندی مالومە لە دۆڵی جافایەتی، لە ساڵی ١٩٦٣ لەسەر داوای خۆم گوازرامەوە بۆ حاجی قەڵاو بوومە سەرپەل، لە زستانی ١٩٦٣ دووبارە لەسەر فەرمانی مەکتەبی سیاسی گوازرامەوە بۆ بارەگای مەکتەبی سیاسی و بوومە لێپرسراوی ئیدارەی ئەکادیمی شۆڕش و لە هەمان کاتیش مامۆسیتای مەشق بووم.

لە ساڵی ١٩٦٤ لە بەر شەڕی براکوژی لەگەڵ باڵی مەکتەبی سیاسی چووینە ئێران و هەمەدان، لە مانگی ٧ی ١٩٦٤ ماوەی ساڵەك لە هەمەدان بووین و لە ساڵی ١٩٦٦ لە هەمەدان گەڕاینەوە بەپێی ڕێککەوتن لەگەڵ بارزانی، بەڵام ئەو ڕێکەوتنە سەری نەگرت و لە ساڵی ١٩٦٧ بووە شەڕی

براکوژی لە نێوان هێزەکانی بارزانی و باڵی مەکتەبی سیاسی، من بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی لەگەڵ ٨ پێشمەرگە لەلای عەباس مامەند ئاغا ماینەوە لە دۆڵە ڕەقە بۆ کاری حزب، لە ساڵی ١٩٦٨ بە فەرمانی بەڕێز مام جەلال چووینە بەکرەجۆ بوومە لێپرسراوی ئیدارەی بەشی تەقەمەنی لە هێزی ڕزگاری و لە ساڵی ١٩٦٩ بە فەرمانی مەکتەبی سیاسی بوومە فەرماندەی هێزی هەولێرو لە پاش بەیانی ١١ی ئادار هێزەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی بڵاوەی پێکراو بەپێی ڕێککەوتن باڵی مەکتەبی سیاسی و پارتی تێکەڵ بوونەوەو لە ساڵی ١٩٩١ بەشدار بووم، من چوومەوە ناو ڕیزەکانی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان و لە ئازادکردنی شاری هەولێر بەشدار بووم و لە پاش ئازادکردنی هەولێر کرامە فەرماندەی کەرتی ٣ لە هێزەکانی بروسك لە هەولێر، لە ٢٠٠٤ بوومە کارگێڕ لە ناوەندی کۆمەڵایەتی هەولێر وەك لێپرسراوی بەشی ئیدارە تا ئێستاش بەردەوامم و تەمەنم گەیشتە ٨٧ ساڵە لە کارەکەم، لە پاش کاری پێشمەرگایەتی دەستم کرد بە نووسین بە هاندانی برای زۆر بەڕێزم مامۆستای مێژوونووس عبدالرقیب یوسف دیارە زۆر سوپاسی دەکەم، ئەوەی ڕاستی بێ من خۆشم شتێکم لە باراندا هەبوو لە بارەی کەلتور و کەلەپوی داب و نەریتی کوردەواری هەر چەندە خوێندەوارییەکەم خۆرسکە، بەڵام ئەم بەرهەمانەشم چاپ کردییە و بەردەوامیشم لە نووسین.

١. لە ساڵی ٢٠١٠ کتێبی پەندی کوردەواری ئەکادیمیای کوردی چاپی کرد.

٢. لە ساڵی ٢٠١١ کتێبی ژیانی کوردەواری ئەکادیمیای کوردی چاپی کرد.

٣. لە ساڵی ٢٠١٢ کتێبی هەوارگەی شەو و کەلەپوری کوردی لەسەر ئەرکی بەڕێز کاک ئەرسەلان بایز چاپکرا.

٤. ساڵی ٢٠١٧ بەشی دووەمی ژیانی کوردەواریم لە ئەکادیمیای کوردی چاپکرا.

٥. ئێستا فەرهەنگی کەلەپور تەواو بووە لە ژێر تایپ و بژارکردن دایە.

٦. بیرەوەری ژیانی خۆم نووسیەوە، بەڵام تا ئێستا چاپ نەکراوە.

٧. چەندین ووتارم نووسیوە لەم گۆڤار و ڕۆژنامانە:

١) ڕۆژنامەی بەدرخان ٢) ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ ٣) ڕۆژنامەی هەولێر ٤) گۆڤاری سلێمانی ٥) گۆڤاری کەکۆن ٦) گۆڤاری پێشمەرگە ٧) گۆڤاری کەلتوری کوردی سلێمانی و چەندین گۆڤاری تر، هەروەها چەندین چاوپێکەوتنم لەگەڵدا کراوە لە بەشی هەرە زۆری کەناڵەکانی تەلەفزیۆنی هەرێم، هیوادارم ئەمانەی سەرەوەم بۆ خزمەت بنووسرێ لەبەرئەوەی هەمووی خۆبەخشانەیە.

خەبات و تێکۆشانی پێشمەرگەی دێرین شەهید ↙
(عبدالخالق مەعروف)

شەهید (عبدالخالق) نەك هەر پێشمەرگەکی دڵسۆز و بەجەرگ بوو ئەندازیارەکی زۆر بە توانا بوو لە بواری کارەبایات، شەهید (عبدالخالق) پیاوەکی نەترس و نەگۆڕ و خاوەن بیروباوەڕەکی کوردپەروەرانە بوو، کاك عبدالخالق بە درێژایی تەمەنی و قەت و قەت لە خەبات و کوردایەتی دانەبڕا، شەهید (عبدالخالق) تێکۆشەرێکی ڕێکخەر و مشور خۆر بوو بۆ ڕێبازەکەی خۆی، شەهید (عبدالخالق) بۆ کوردستان وەکو ئاردی گەنمی قەندەهاری بوو، گەنمی قەندەهاری هەموو جۆرە نانەکی لێ دەهات، کاك (عبدالخالق) لەناو شۆڕش هەم پێشمەرگەکی ئازا و بەجەرگ بوو هەم لە بواری حزبایەتی مامۆستا بوو و هەم ئەندازیارەکی زۆر شارەزا بوو لە بواری کارەبایات. شەهیدی نەمر خاوەن بەهرەکی دەگمەن بوو، ئەو شۆڕە سوارە نووسەرەکی بەتواناش بوو، هەر بۆیە کتێبەکانی کاك (عبدالخالق) بوونەتە سەرچاوەی خوێندنی زانست و بنەما لە زانکۆکان لە بواری فێربوونی کارەبایات، ئەوە جێگای شانازییە مامۆستا (عبدالخالق مەعروف) ئەگەر بەعس شەهیدی نەکردبا ئێستا دەبووە گەورەترین شارەزا. کاك (عبدالخالق) لە کاتی پێشمەرگایەتی لە نەبوونەوە شتی وای دەکرد سەرنج ڕاکێش بوو.

بە داخەوە دەڵێم کورد بە سەدان شۆڕە سواری وەکو کاك (عبدالخالق)ی لە دەستدا لە پێناو ڕزگاری، مامۆستا (عبدالخالق) بەر لەوەی بێتە ناو

ڕیزەکانی پێشمەرگە ئیمام تابوور بوو لە ناو سوپای عیراقی، ئەو پیاوە هەستی کوردایەتی لەهەموو شتێ بەلاوە گرنگتربوو، هەر لە سەرەتای سەرهەڵدانی شۆڕشی ئەیلول ڕیزی دوژمنی بەجێهێشت و هاتە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگەو ئەو کاتە شۆڕش زۆر بە درەنگی دەنگوباسی دەگەیشتە دەرەوە، بەڵام کاک (عبدالخالق) ئەوەندە عەبقەری و زانا بوو توانی بۆ یەکەم جار ئێزگەیەکی ڕادیۆ بە ناوی شۆڕش لە ئەشکەوتە ڕەش لە ساڵی (١٩٦٣) دابنێ، ئەشکەوتەڕەش لە ناوچەی ماوەتە لە نزیك سنوری ئێرانە. ئەوانەی کاریان لەو ئێزگەیە دەکرد مامۆستای هونەرمەند (هۆمەری دزەیی) بوو لەگەڵ مامۆستا (حسێن قەرەداخی) ئەندازیارەکەشیان کاك (عبدالخالق مەعروف) بوو، لەبەرئەوەی بەشی زۆری بە کەرەستەی خۆی کرابوو زۆر دەنگی نەدەڕۆی ئەو کاتە بە هەزار حاڵ تا مۆلیدەکمان پەیدا کرد بۆ ئێزگەکە، ئەو کاتەی من باسی دەکەم بارەگای مەکتەبی سیاسی لە نزیك گوندی عیساوێ بوو، ئەوەبوو لە ساڵی ١٩٦٤ مەکتەبی سیاسی هەوڵی دا لە ڕێگای (شێخ عزیز شەمزینی) و ئێزگەیەکی زۆر باشترمان بۆ هات، ئەو ئێزگەیە زۆر بچووك بوو لەگەڵ مۆلیدەکەی باری ئێسترەك بوو. ئەو ئێزگەیە سەفەری بوو لە ژێر دەسەڵاتی مامۆستا (عبدالخالق) دابوو. ئەو کاتە شۆڕش لەو پەڕی بەهێزی دا بوو. بەڵام ناحەزانی ناوخۆ چاویان بەو شۆڕشە بەهێزە هەڵنەهات و تووشی شەڕی خۆکوژی هاتین و زۆر کەم کارمان بە ئێزگە تازەکە دەکرد.

شۆڕش بووە دوو بەش بەشی جەلالی و بەشی مەلایی و ئێمە لەبەر براکوژی چووینە ئێران هەمەدان و ئێزگەکەشمان لەگەڵ خۆمان بردە هەمەدان. ئێمە ژمارەمان (٤٦٠) پێشمەرگە بووین ئەو ماوەی لە هەمەدان

بووین ماوه‌كه‌ی ساڵه‌ك بوو، له‌و ماوه‌یه‌دا هه‌ر جلوبه‌رگی پێشمه‌رگه‌مان له‌به‌ردا بوو. ئه‌و ماوه‌یه‌ش كه‌ له‌ هه‌مه‌دان بووین ده‌سته‌وه‌ستان نه‌وه‌ستاین و هه‌ر خه‌ریكی خوێندن و خۆ ئاماده‌كردن بووین. له‌وێش مامۆستا (عبدالخالق) له‌كۆنه‌ ڕادیۆیه‌كان ئێزگه‌كی ڕادیۆی بۆمان دروست كرد. ده‌نگه‌كه‌ی هه‌موو شاری هه‌مه‌دانی ده‌گرته‌وه‌. له‌ پاشان حكومه‌تی ئێرانی پێیزانی و ئێزگه‌كه‌ی برد و سه‌ریان له‌ دروستكردنه‌كه‌ی سوڕما بوو. له‌ پاش گه‌ڕانه‌وه‌ی هێزه‌كه‌مان له‌ ساڵی (١٩٦٦) كه‌ گه‌ڕاینه‌وه‌ ناو شۆڕش بارزانی داوای ئێزگه‌كه‌ و كاك (عبدالخالق)ی كرد. ئه‌و كاته‌ من له‌ دۆڵه‌ڕه‌قه‌ بووم به‌ ماڵه‌وه‌ كاك (عبدالخالق) ژن و منداڵه‌كانی له‌ هه‌ولێر هێنا. خۆی و منداڵه‌كانی بۆ ماوه‌ی (٣) شه‌و لای من مانه‌وه‌، كاك (عبدالخالق) زۆر هه‌وڵی دا منیش له‌گه‌ڵی بچمه‌ ناو پردان به‌ ماڵه‌وه‌، به‌ڵام من ڕازی نه‌بووم، كاك (عبدالخالق) دوو جار به‌ نامه‌ داوای له‌ من كرد بچم له‌گه‌ڵی بم من هه‌ر قبوڵم نه‌كرد ئه‌وه‌ بوو من و كاك (عبدالخالق) له‌ یه‌كتر دابڕاین.

كاتێك من كاك (عبدالخالق)م دیته‌وه‌ دوكاندار بوو له‌ بن قه‌ڵاتی هه‌ولێرێ. ئه‌و پیاوه‌ دڵسۆزه‌ هه‌ر خۆی ڕاگرت تا شۆڕشی نوێ سه‌ری هه‌ڵدا به‌ سه‌ركردایه‌تی تاكه‌ سه‌ركرده‌ی كورد به‌ڕێز (مام جه‌لال). دیسان كاك (عبدالخالق) خۆی پێڕانه‌گیرا و هاته‌وه‌ ناو ڕیزه‌كانی یه‌كێتی. ئه‌و پیاوه‌ چاونه‌ترسه‌ له‌ كاته‌ هه‌ره‌ ناخۆشه‌كان هه‌ر له‌ شاری هه‌ولێر بوو. هه‌میشه‌ خه‌ریكی كوردایه‌تی بوو، ئه‌و پیاوه‌ كوردپه‌روه‌ره‌ وه‌كو خه‌نجه‌ری ده‌بان بوو له‌ هه‌ر جێگایه‌ك كوردایه‌تی لێبایه‌ ئه‌و له‌وێ بوو تا ئه‌و ڕۆژه‌ی به‌ داخه‌وه‌ به‌ ده‌ستی حكومه‌تی به‌عس له‌ (١٩٨٥/٤/١٠) شه‌هید كرا، هه‌زاران ڕه‌حمه‌ت له‌ گۆڕه‌كه‌ی بێ له‌گه‌ڵ هه‌موو شه‌هیدانی كوردستان.

تێبینی: ئه‌م وێنانه‌ له‌لایه‌ن مامۆستا (عبدالرقیب یوسف) گیراوه‌.

خەبات و ڕۆڵی سەرکردایەتی
مامۆستا شەمسەدین موفتی لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلول

لە ساڵی (١٩٦١) لە پاش کوشتنی میرانی (صدیق بەگ) مەفرەزەکی چەکدار لە دانیشتوانی گوندی کاوانیان و گوندی حوجران و بەشەك لە ئەندامانی حزب بەچەکەوە چوونە شاخی سەفین لە سەرەتای مانگی (٨ی ١٩٦١) مامۆستا شەمسەدین کە ئەو کاتە ئەندامی سەرکردایەتی حزب بوو بە فەرمانی حزب دەچێتە شاخی سەفین و دەبێتە سەرکردەی ئەو چەکدارانەی شاخی سەفین، لە پاشان حزب چوار پۆلیسی تر دەنێرێتە ناو لەشکرەکەی سەفین بەم ناوانە:

١) عەریف سلێمان ٢) ئەنوەر جۆخین ٣) ڕەشید شێرە ٤) عبدالرحمن مەلا قادر

لە پاشان (٨٠) پۆلیس بە جارێك دەچنە ناو ڕیزەکانی چەکدارانی سەفین دوا بە دوای ئەو پۆلیسانە پێنج پۆلیسی تر چەك و جبەخانەی سەرای هەولێریان لە سەیارەیەك بار کرد و چوونە ناو هێزەکەی سەفین، ئەمەش ناوی ئەو پۆلیسانەیە کە چەك و جبەخانەی سەرای هەولێریان گواستەوە:

١) عەریف عوسمان یوسف ٢) حەمە صالح عبداللە ٣) هەمزە جبرائیل ٤) قادر حەمەد ٥) کریم حەسەن بەگ

ئەو شۆڕشەی سەفین پەرەی سەند و گەورە بوو ژمارەیان گەیشتە (٢٠٠) چەکدار بە سەرکردایەتی بەڕێزان (مامۆستا شەمسەدین و مامۆستا مەلا عەولا

ئیسماعیل)، ئەو لەشكرە هەردەم لە شەڕدا بوو لەگەڵ جاشەكانی ناوچەكەو لەگەڵ هێزی پۆلیسی گەڕۆك، ئەو هێزەی سەفین حكومەتی هەراسان كردبوو لە ناوچەی شەقڵاوە، چەند جار تووشی شەڕی گەورە گەورە دەبوون بە تایبەت لەگەڵ جاشەكانی گوندی ئەسپیندارە و گوندی بالیسان و دەوروبەری شەقڵاوە، ئەو كاتە حزب بڕیاری شۆڕشی نەدابوو پارەو پولیشی نەبوو ئەركی ئەو هێزە لەسەر گوندەكان بوو، ئەو هێزە بەردەوام بوو لە كارو چالاكی لە پاشان لە ڕۆژی (١٩٦١/٩/١١) حكومەت بۆ بڵاوەپێكردن و سەركوتكردنی جوڵانەوەی عەشائیری لە ناوچەكانی دۆڵی خەلەكان و چنارۆك و دێگەڵە و دەربەندی خان و دەربەندی بازیان هێزی سەربازی ناردە سەریان بە پاڵپشتی تۆپخانەی گەورە و فڕۆكەی جەنگی، هەر لە هەمان ڕۆژ واتە ڕۆژی (١٩٦١/٩/١١) هێزەكانی عەشائیری بڵاوەیان كرد و چوونەوە ماڵەكانیان ئەوەی لە مەیدانی شەڕ مابوو ئەو هێزەی سەفین بوو، ئەو هێزەش لە شەڕ و بەرگری دابوو بارەگاكانیان لە كانی شیلانە و لە كانی گوێز بوو لە هەموو شەڕەكان سەركردەكان لە ڕێزی پێشەوەی لەشكرەكە بوون، بەڵام ئەوەی لەشكرەكەی كوردستانی بێزار كردبوو كەم فیشەكی و كەمی پارە و پول بوو ناچار بوون لە كاتی شەڕ هەموو پێشمەرگەكان دەبایە قەوانەكانی خۆیان ببەنە لای ئەو وەستایە دایبگرنەوە بۆ شەڕەكی تر، جا ئەو هێزە و هەردوو سەركردەكە بە برسیەتی و ڕووتی بە بێ فیشەك خۆیان ڕاگرت تا مانگی (١١)ی (١٩٦١) بەڵام لە بەرئەوەی تەقە لە كوردستان نەما بوو حكومەتیش هەموو گرانایی خستبووە سەر ئەو هێزەی سەفین بۆ لەناوبردنیان، زستانیش بەسەر داهات هێزەكە لە سەرمان و لە برسان و لەبەر كەم فیشەكی ناچار بوون سەفین چۆڵ بكەن و پاشەكشەیان كرد بۆ

دەشتی بالیسان شەڕیشیان هەر لە سەر بوو، لە پاشان ئاوا بوون چوونە دۆڵی مەلەکان لەوێشەوە چوونە ساوسێوکان لەوێندەر هێزەکە پەکی کەوت لە سەرمان و لە برسان، ئەو کاتە من و کاك عومەر دەبابە لە دۆڵەڕەقە بووین شەو بوو نامەیەکی بەپەلە لە مامۆستا شمس الدین و مامۆستا مەلا عەوڵا بۆ کاك عومەری هات لە نامەکە نوسرابوو: ئەگەر فریامان نەکەون نان و پێڵاومان بۆ نەنێرن هێزەکەمان حاڵیان زۆر شڕە، هەر بەو شەوە من نامەکەم بۆ عەباس ئاغا بردو عەباس ئاغا لە گوندی سەرکەپکان بوو نامەکەم دا دەستی کە خوێندیەوە هەر بەو شەوە چەکدارەکانی خۆی نارده ناو گوندی دوو بار نانیان کۆکردەوە لەگەڵ بارەك پێڵاو یەکسەر ڕەوانەی کرد بۆ هێزەکەی ساوسێوەکان ئەو نان و پێڵاوە هێزەکەی بوژاندەوە.

ئەو کاتە لە هەموو کوردستان تەقە نەما و حکومەت وای زانی جارەکی دیکە شۆڕش سەرهەڵناداتەوە، لە پاشان عەباس ئاغا جێگای ئەو هێزەی کردەوە لە ناوچەی دۆڵەڕەقە هەمووی دابەش کرد لە سەر گوندەکان، مامۆستا شمس الدین و مامۆستا مەلا عەوڵا لە گوندی قەڵا سەیدە بوون، بەڵام ئەوان لە ماڵان نەبوون ڕۆژەك من هەندەك ئازوقەم بۆیان برد چووم مامۆستا شمس الدین برینەکەی حەمەدئەمین گورگۆی دەرمان دەکرد، حەمەدئەمین گورگۆ لە شەڕێ گوللەکی بە ملی کەوتبوو، جا ئەو هێزە کە ژمارەیان (٢٠٠) پێشمەرگە دەبوو زستانەکەی عەباس ئاغا و عەشیرەتەکەی بەخێوی کردن، بۆ مێژوو دەڵێم مامۆستا شمس الدین یەکەم سەرکردە بوو چووە ناو شۆڕش و شۆڕشی بەرپا کرد لە سەرەتای مانگی ئاب نەك لە ئەیلول ئەو سەرکردە خۆبەخشە کە هاتە ناو شۆڕش بە پارەی خۆی

تفه‌نگه‌كی برنۆی بۆ خۆی كڕی، جا ئه‌گه‌ر باسی سه‌ركرده‌كان بكه‌ین كه‌ هه‌میشه‌ ژیانیان له‌گه‌ڵ ژیانی پێشمه‌رگه‌ بوو هه‌رده‌م گیرفانیان به‌تاڵ بوو ده‌بێ باسی مامۆستا شمس الدین و مام جه‌لالی ئه‌و كاته‌ و مامۆستا مه‌لا عه‌ولا و كاك عه‌لی عه‌سكه‌ری و كاك عومه‌ر ده‌بابه‌ و مامۆستا عه‌لی عبدالله‌ بكه‌ین ئه‌گه‌ر مێژوو له‌ بیر نه‌كات شۆڕش له‌ سه‌فین سه‌ری هه‌ڵدا و پۆلیسی هه‌ولێر و دانیشتوانی گوندی كاوانیان بوونه‌ بناغه‌ی دانه‌ری شۆڕشی ئه‌یلول، له‌ هه‌نده‌ك ناوچان شۆڕش زۆر دره‌نگ ده‌ستی پێ كرد، مامۆستا شمس الدین له‌ بنه‌ماڵه‌كی ئاین په‌روه‌ری هه‌ره‌ ناوداره‌كانی شاری هه‌ولێر بوو له‌ ساڵی ١٩٢٣ له‌ شاری هه‌ولێر له‌ قه‌ڵاتێ له‌ دایك بووه‌، به‌ داخه‌وه‌ له‌ ڕۆژی (٢٠١٢/٩/٥) له‌ هه‌نده‌ران به‌ نه‌خۆشی كۆچی دوایی كرد، هه‌زاران ڕه‌حمه‌ت له‌ گۆڕی مامۆستا شمس الدین و هه‌موو شه‌هیدانی كوردستان بێت.

٩

هەزاران ڕەحمەت لە گۆڕی هەڤاڵی دێرینی پێشمەرگەی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول مامۆستای کوردایەتی هەڤاڵ (مەلا موسا) بێت

کورتەباسێك دەربارەی ڕابردووی پێشمەرگەی ڕاستەقینەی شۆڕشی کوردستان هەڤاڵی نەمر خەڵکی کوردستانی تورکیا بوو بۆ خوێندنی ئاینی هاتبووە کوردستانی عێراق و دێتە شاری هەولێر لە مزگەوتێك لە مزگەوتەکانی هەولێر دەخوێنێت، لە ساڵی ١٩٥٧ لە هەمان مزگەوت ناوی خۆی تۆمار دەکات لەسەر ژمێری ساڵی ١٩٥٧، بەردەوام دەبێت لەسەر خوێندن، هەر بۆ خوێندن دەچێتە چەمچەماڵ لە مزگەوتێك لە مزگەوتەکانی چەمچەماڵ دەبێتە مەلا لە هەمان کاتیش ئەندامی پارتی دەبێت، لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلول مزگەوت بەجێدەهێڵێ و دەچێتە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە لە بنکەی خاڵ خاڵان دەبێتە لێپرسراوی ئازوقە لەگەڵ هەڤاڵ عادل عیزەت لەبەرئەوەی ئەوەندە دەست پاك و دڵسۆز دەبێت و زۆر دەست کراوە نابێت و ماڵی حزب دەپارێزێ و نازناوی دەبێتە مەلا نینە، مەلا نینە لەلای هەموو پێشمەرگە دێرینەکان ناوبانگی هەیەو لەلای سەرکردەکانیش ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٤ لەگەڵ باڵی (م.س) هاتە هەمەدان لە پاش گەڕانەوەمان لە ئێران لە دۆڵە ڕەقە لێپرسراوی ئازوقە بوو لە هێزەکەی خۆمان لە گوندی قەڵا سەیدە بوو، لە ساڵی ١٩٦٧ من و مەلا موسا و چەند پێشمەرگەیەك بە فەرمانی حزب لە گوندی سەرکەپکان بووین لەلای عەباسی مامەند ئاغا هەر لە هەمان ساڵ مەلا موسا بریندار کرا بە دەستی

پێشمەرگەیەکی پارتی سەر بەهێزەکانی بارزانی ناوی ئەحمەد سەمی نۆڤبوو لەبەر برینەکەی مەلا موسا بردمە نەخۆشخانەی کەرکوك، مەلا موسا چاك بۆوە لە پاشان چووینەوە ناو هێزەکەی خۆمان لە قەلادزێ، لە ساڵی ١٩٦٨ چووینە بەکرەجۆ و مەلا موسا بووە ئەندامی ناوچەی پێشمەرگە، هەر لە بەکرەجۆ ژنمان بۆ هێنا ئەو کاتە هەر پێشمەرگەیەك ژنی هێنابا مام جەلال تەنەکەك ڕوون و فەردەیەك برنجی دەدایە لە ساڵی ١٩٧٠ لە پاش بەیانی ١١ی ئادار هێزەکانی (م.س) بڵاوی کردەوە ئێمەش گەڕاینەوە سەر کاری پێشوومان و هەموومان لە بەغدا بووین مەلا موسا ناسنامە و ڕەگەزنامەی عێراقی نەبوو، من لەگەڵی چوومە هەولێر و ناوەکەمان دیتەوە لەسەرژمێری ١٩٥٧ هەر لە هەولێر ناسنامەم بۆ دەرهێنا واتە دەفتەر نفوس لە بەغداش بەهۆی کاك حەمەدەمین فەرەج ڕەگەزنامەی عێراقیمان بۆ دەرهێنا و لە شەریکەی نەوت بە کرێکار دامەزرا و لە پاشان گوازراوە بۆ سلێمانی، ئەم پیاوە هەر چەندە خۆی کوردی کوردستانی تورکیا بوو، بەڵام زۆر لە کوردی عێراقی دڵسۆزتر بوو بۆ کورد و کوردستان، لەو کاتەوەی من مەلا موسا دەناسم تا مردیش لە ڕێبازی کوردایەتی لای نەداوە وەکو پێشمەرگەی دێرینیش حسابی بۆ نەکراوە داواشی نەکردووە و ساردیش نەبۆتەوە لەسەر بیروباوەڕەکەی خۆی. ئەوانەی زۆر دۆست و برادەری مەلا موسا بوون من و مامۆستا عبدالرقیب یوسف بوون، ئێمە قەت قەت مەلا موسا لەبیر ناکەین، بەڵام لەگەڵ مردن دەسەڵات نیە، ئەوە زۆر بە کورتی ئەم کورتەباسەمان نووسی بۆ منداڵەکانی.

گرتنی مەرکەزی قەزای پێنجوێن و هەموو مەخفەرەکانی

ئێمە پێشتر باسی ئەوەمان کرد لە پاش رزگارکردنی ناوچەی شارباژێر هێزەکەمان گەڕاینەوە گوندی دڕی بۆ حەسانەوە و خۆئامادەکردن بۆ شەرەکی تر، ئەوەبوو لەپاش پشودان رۆژەك پێشی رۆژهەلآت هێزەکەمان لە گوندی دڕیێ بەڕێکەوتین بەرەو قەزای پێنجوین، هەر لەگوندی دڕی دەرچوین دوو فرۆکەی مێك گەیشتە سەرمان و یەکسەر ئێمەیان بۆردوومان کرد، ئێمەش بلآوەمان کرد فرۆکەکان ماوەی سەعاتێك بەردەوامبوون، دوو دەڕۆیشتن و دوویتر دەهات، هاتنی ئەو فرۆکانە لەو کات و ساتەیدا پێدەچوو ئێمە دەست نیشان کرابین، مام جلال گومانی لە معاون جەلالی حاجی علی کرد لە ماوەت بەبێتەڵ شوێنەکەی ئێمەی بۆ حکومەت دەستنیشان کردبی، هەرواش بوو، لە پاش تەواو بوونی بۆردومانەکە، ڕۆیشتین، خۆشبەختانە کەسمان بریندار نەبوین، مام جلال بڕیاریدا لەمەودوا هەر بەشەو بڕۆین، لەدواییدا بۆمان دەرکەوت هاتنی فرۆکەکان بۆ سەر هێزەکەی ئێمە لە گوندی (دڕی)یەوەدێو هەمووشی لە سەر داوای معاون جلال بوو، لەسەرەوە دەیگوت من ئەندامی حزبم، بەلآم لە ژێرەوە لەگەڵ حکومەت بوو و بەبێتەڵ جێگایەکانی ئێمەی بۆ حکومەت دیاری دەکرد، معاون جلال لەپاش گرتنی دانی بەتاوانەکەی خۆی ناو هەر لەبەر ئەو کردەوانە بوو مام جلال فەرمانی دا مەرکەزی ناحیەی ماوەت بگیرێت ئەوەبوو هەر لێژنەی ناوچەی ماوەت بەبیێ شەڕ ماوەتیان گرت و معاون (جەلال)یش گیرا، ئێمەو هێزەکەمان بەردەوام

بوین لەگەشتەکەمان بۆ ناوچەی پێنجوێن، لەم سەفەرەماندا چەند ئاغا و کوێخایەکمان لەگەڵ بوو لەمانە: شێخ تەیفوری باوکی عارف تەیفورو حاجی حەمەدەمین ڕەشکەیی گوندی سابور ئاواو شێخ محمودی گوندی کارێزەو شێخ ڕەوفی گوندی هەنجیرەو کەریم ئاغای موغاغ، ئەو ئاغانە هەموویان بە سواری وراغ بوون هەریەکەو چەند چەکداری لەگەڵدا بوو، گەشتەکەی ئەم جارەشمان هەروەکو گەشتەکای ناوچەی شاربازێر بوو، بەڵام ڕێگەمان گۆڕیبوو لەم گەشتەش مام جەلال دەوری خۆی دەدیت و ئێواران لەمزگەوتەکان خەڵکەکەی جۆش دەداو هانی دەدان بەشداری شۆڕش بکەن، لەسەفەری ئەم جارەمان مام منی لەخۆی دانەبڕی هەر لەگەڵ ئەو بووم، ئەو کاتیش سەرکردەکان پاسەوانی تایبەتیان نەبوو. چوینە شیوەکەڵ ئەو گوندە مەخفەرەکی لێبوو، بەڵام لەترسان مەخفەرەکەیان چۆڵ کردبوو، لەپاش گرتنی ناحیەی باسنێ چوینە گوندکانی بارێ و باری و چوینە گوندی نۆرک، میوانی ئاورەحمان ئاغای نۆرک بووین نامەیەکی شێخ لەتیف شێخ محمودی نەمر بۆ مام جلال هات، هەر وەکو مام جەلال خۆی قسەی بۆ ئێمە کرد کە گوایە شێخ لەتیف زۆری پێناخۆش بوە هێزی پێشمەرگە هاتیتە ناوچەکە وەکو لە نامەکە نوسرابوو شێخ گۆتبوی چۆن ڕێگا بە خۆتان دەدەن بە چەکەوە لە ناوچەی شێخ مەحمود بسوڕێنەوە...!!! مام جلال وەڵامی دایەوەو گۆتی: ئێمە چاوەڕوانی ئەوەبوین جەنابت سەرکردەمان بی لەجێگای شێخی گەورە، ئێمە هاتووین سەنگەرەکانی باوکت ئاوەدان بکەینەوەو درێژە بە شۆڕشەکەی شێخی گەورە بدەی، دە فەرموو سەرکردەمان بەو سەرکردایەتی شۆڕش بکە، بەهەر حاڵ ئێمە بەردەوام بوین لەگەشتەکەمان، چوینە ناڵپارێزو گوندەکانی دەوروبەری پێنجوێن، ڕۆیشتین

بەرەو سنوری ئێران و چوینە گوندی میشیاو سەردانی شێخەکانی نەزارەو شێخ عەبدولقادری کوێسە و سەردانی ئەحەی مینەرەندان و سەردانی حەمەرەشید خانی بانەمان کرد، لە گوندی دارۆغان بووین لەلای حەمەرەشید خان خەبەرمان بۆ هات کاك مەحمود کاوانی هاتییەو چەند پێشمەرگەکی لەگەڵە، کەیف خۆش بووین بە هاتنی مەحمود کاوانی نەمان دەزانی مەحمود کاوانی هاتیە کاوانیەکان بگێروێنەوە بۆ ناوچەی خۆشناوەتی، مەحمود پەیوەندی بەکاوانیەکان کرد و داوای لێیان کرد وەرنەوە ناوچەی خۆتان لێرە بۆ کێ خۆتان بەکوشت دەدەن، ئەوەبوو لەسەر داوای مەحمود کاوانی بەشەك لە کاوانیەکان لە ئێمە جیابونەوەو لەگەڵ مەحمود کاوانی گەڕانەوە، مام جەلال ئەو کارەی زۆر پێناخۆش بوو، بەڵام ئێمە لێنەگەڕاین لەم کاتە ناسکە ناخۆشی ڕوویدا، مەحمود کاوانی هەر لەسەرەتایی شۆڕش دژی ئەندامانی سەرکردایەتی حزب بوو، ئاگری دووبەرەکی خۆش دەکردوو هەوڵی دەدا ئاژاوە بنێتەوە، ئەم ڕاستیە عبداللە ئاغاش لە بیرەوەریەکەی لە لاپەڕە (٧٥) و کاك خورشید شێرەش لەیاداشتەکەی ئاماژەی پێداوەو دەڵێت مەحمود کاوانی پەیوەندی ڕاستەوخۆی هەبوو لەگەڵ سەرۆك بارزانی، کە کاك خورشید شێرە هاتە ناو شۆڕش و هاتە سەفین لەگەڵ مامۆستا مەلا عەولاً نەدەگونجا، کاك خورشیدو مەلا عەولاً قسەیان لەسەر یەکتر دەکرد بەتایبەتی دوای ئەوەی کە کاك خورشید بریندار بوو و بەتەواوی چووە پاڵ مەحموود کاوانی، چونکە مەحمود کاوانیش زۆر دژی مەلا عەولاً بوو، هەر لەو کاتەوە ئاگری دووبەرەکی دوکەڵی پەیدا بوو، بەهەر حاڵ مەحمود کاوانی توانی بەشەك لەکاوانیەکان بگێڕێتەوە، بەڵام ئێمە لەو سەردانانە زۆر سەرکەوتوو بووین و دانیشتوانی هەموو ئەو گوندانەی سەردانمان کردن زۆر

بەدڵخۆشی چەکدارەکانی خۆیان دەکردە دوو بەش و هەموویان هاوکار بوون لەگەڵ پێشمەرگەو شۆڕش، حوکمەتیش لەترسان هەموو ناحیەو مەخفەرەکانی خۆی بەبێ شەڕکردن کێشاوە ناو سەرای شاری پێنجوێن، بەس یەك مەخفەر مابوو ئەویش مەخفەرەکەی گوندی قزڵجە بوو ئەویش جێگای ئەوەندە عاسێ بوو بەشەڕ نەدەگیرا، لەپاش چۆڵکردنی مەخفەرەکە مام جەلال هێزێکی پێشمەرگەی نارد بەسەرکردایەتی عەبدوڵڵا ئاغای پشدەری کە منیش یەکێك بووم لەگەڵیان و هەموو مەخفەرەکانمان سووتاند، یەکێك لەمەخفەرەکان سەرەکەی کۆنکرێت بوو نەدەسووتا خۆمان و خەڵکی گوندەکە ئاگرەکی گەورەمان لەناو مەخفەرەکە کردەوە نەشماندەزانی یەکێك لەپێشمەرگەکانی خۆمان لەناو مەخفەرەکە مابوو ئاگرەکە ئەوەندە گەورەبوو پێشمەرگەکە رێگای لێگیرا لەناو مەخفەرەکە گیانی لە دەست داو مرد ناوی (قالە قوچ) بوو و جەنازەکەمان هەر لە گوندەکانی هەرمێ ناشت، ئەو کاتە بەڕێوەبەری پۆلیسی پێنجوێن معاون کەمال شێخ غەریب بوو لەژێرەوە پەیوەندی لەگەڵ مام جەلال هەبوو بەشێوەیەکی زۆر نهێنی، ئەو تاکە مەخفەرەی مابوو ئەویش لەسەر داوای معاون کمال مام جلال هەمویانی ئیزندان بەچەکەوە لەپێش ئێمە ئەوانیش چوونە ناو سەرای پێنجوێن بەسەلامەتی، لەپاش ئەوەی هەموو کارەکانمان تەواو بوو بەشی زۆری گوندەکان گەڕاین و هێزەکی باشمان کۆکردەوە مام جەلال هەموو سەر پەلەکان و یاریدەدەری سەرپەلەکانی لەگەڵ خۆی بردە دۆڵی ئاڵپارێز بۆ دیاری کردنی جێگای شەڕکردن، بۆ ئەوەی لەکاتێکدا ئەگەر حکومەت هێزی خۆی نارد بۆ یارمەتیدانی پۆلیسەکانی ناو سەرای پێنجوێن لەکاتی ئابلوقەدانی مەرکەزەکە، ئەو هێزە پێش لەهێزی حکومەت بگرێت لەناو دۆڵی

ناڵپارێز، گوندەکی بچوك هەبوو ئەو گوندە گوندی شێخ نەسرە بوو بۆ نان خواردنی نیوەڕۆ شێخ نەسرە دەعوەتی کردین، شێخ نەسرە لەقسەکردن هەڵسوکەوتی خۆی وا نیشاندەدا کوردەکی دڵسۆزەو زۆریش خزمەتی کردین ئێمەش لەشێخ نەسرە دڵنیا بووین وامانزانی پیاوێکی کورد پەروەرە لەکاتی دیاریکردنی سەنگەرەکان و جێگاکانمان شێخ نەسرە هەندەك جێگای دیاری دەکرد لەبەر ئەوەی ئەو خەڵکی ناوچەکە بوو زۆر لەئێمە شارەزاتر بوو هەر سەر پەلەو جێگای سەنگەرەکانی خۆی زانی و ڕووبەری شەڕەکە زۆر گەورە بوو هێزەکەی ئێمەش بەشی زۆری هێزی عەشائیری بوو، واتە نۆرەدار بوون بۆ ڕۆژی ئایندە ئەو هێزەی بۆ ناڵپارێز دانرابوو شوێنەکانی خۆیان گرت، پردەك هەبوو لەناڵپاریز پێشمەرگە پردەکەیان ڕووخاند، مام جەلال بەشی هەرە زۆری هێزەکەی لەناڵپارێز دانابوو بۆ گرتنی ڕێگای سلێمانی - پێنجوێن مام جەلال ئەو بەشە پێشمەرگانەی بۆ سەر سەرای پێنجوێن و شارەکەی دانابوو ژمارەیان زۆر کەم بوو، ئەندامانی حیزبیش ئاگادار بوون و بنکەکیشمان لە گوندی بناوە سوتە دانابوو بۆ دابین کردنی پێداویستیەکانی شەڕی ئەو بنکەش بەسەر پەرشتی سدیق ئەمین بوو، ئێواریێ مام جەلال لەگەڵ پێشمەرگەکانی بۆ ناو شار داندرا بووین چوینە گوندی بوبان ئەو گوندە گوندی شێخ عبدالکریمی کەرەبچنە بوو شێخ محمودیش لەو گوندە بووە، لەپاش نان خواردنی ئێواریێ لەگەڵ مام جلال چوینە ناو شاری پێنجوێن لە قەراغی شار مام جلال بە منی گۆت بەڕەشاشەکەت مەخزەنەکی تەواو بەسەر شاردا باویێ، منیش لولەی ڕەشاشەکەم بڵند کردو ٣٠ فیشەکم بەسەر شاری دا هاویشت ئەو ٣٠ فیشەکە وەکو ئیشارەتیێ بوو بۆ ئەندامانی حزب کە نیشانەی ئەوە بوو هێزی پێشمەرگە گەیشتە ناو شارو هەروەها

ئاگادارکردنەوەش بوو بۆ معاون کەمال کەوا دەورەتان گیراوە، لەپاشان مام جەلال ئێمەی ناردە ناو شار چەند کار بەدەستەك هەبوون لەناو شار بیانگرن، بەڕێوەبەری ناحیە بەبەر من کەوت من چووم مدیر ناحیەم لەماڵەکەی خۆی بەبێجامەوە دەرهێناو هێنامە لای مام جەلال لە پاش من مدیر مالیشیان هێنا، مام جەلال ئەو گیراوانەی ناردە بنکەی بناوەسوتە، گرتنی مدیر مال بۆ کلیلی قاسەکەی ناو سەرا بوو، بەڵام کلیلەکە لای ئەو نەبوو، لەپاشان مام جەلال گەڕاوە بۆ لای بەرەکانی هێزەکەی ناڵپارێز، ئێمە ئەو پێشمەرگانەی لەناو شار بووین لەدەورەی سەرای پێنجوێن بووین ژمارەمان ١٧ پێشمەرگە بوو لەو ١٧ پێشمەرگەیەش ٢ کەس بێچەك بوون لەو بێچەکانە یەکێکیان ناوی عبدالخالق نەریمان بوو نائب زابتی فیراری عەسکەری بوو.

ئەو پێشمەرگانەی لە ناو شار بوون

١.عەریف عەلی ڕەقم دوو بوو خەڵکی گوندی سەرگەڵوو بوو

٢.ئەنوەر مستەفا ناسراو بە ئەنوەر نیتم پۆلیسی فیرار بوو خەڵکی هەولێر بوو

٣.حەمید ڕەشاش عەسکەری فیرار خەڵکی شاری کۆیە بوو

٤.علی مام ڕەشیدە کەڕی خەڵکی شاری کۆیە بوو

٥.خالید مام ڕەشید کەڕی خەڵکی شاری کۆیە بوو

٦.قادر حەمەد پۆلیسی فیرار بوو خەڵکی هەولێر بوو

٧.عبدالخالق نەریمان عەسکەری فیرار بوو خەڵکی کەرکوك بوو

٨.عادل عزەت ناسراو بە عادل کەوڵ سور خەڵکی کەرکوك بوو

من بەداخەوە هەر ئەوەندە ناوەم لەیاد ماوە، ئەو ١٧ پێشمەرگانەی لەناو شاری پێنجوێن بووین کەسمان خەڵکی سلێمانی نەبووین، ئێمە دەورەی سەرامان گرت پێشەکی داوامان لە معاون کمال و پۆلیسەکان کرد بەناوی شۆڕش بەناوی کوردایەتی بەبێ شەڕ خۆیان وەدەست بدەن و ئێمەش برای ئێوەین با شەڕ نەکەین و وەلامی پۆلیسەکان بۆ ئێمە تەقەکردن بوو هەر ئەو شەوەش دانیشتوانی پێنجوێن شاریان چۆڵکرد و کەس لەناو شار نەما، ژمارەی هەموو پۆلیسەکانی ناو سەرای پێنجوێن ٣٦٠ پۆلیس بوون، تەقە دەستی پێکرد بۆ بەیانی فرۆکە جەنگییەکان هاتن ناو شاریان بۆردومان دەکرد، ئێمە بۆ خۆپاراستن لە فرۆکە زۆر خۆمان لەسەرا نزیککردبۆوەو ئەوەندە نێزیك بووین بەشەو قسەمان لەگەڵ یەکتر دەکرد، دانیشتوانی شارەکەش هەرچەندە ماڵ و حاڵی خۆیان بەجێ هێشتبوو چوبوونە گوندەکانی دەوروبەر، بەلام هەر دڵخۆش بوون، ئێمە نانمان لە بنکەی بناوەسوتە بۆ دەهات هەر چەندە ئێمە ژمارەمان کەم بوو بەلام من هەموو شەوێك جێگۆڕکێم دەکرد لە سێ لاوە بەڕەشاشەکەم تەقەم لەسەرا دەکرد، پۆلیسەکان وایان دەزانی ئێمە سێ ڕەشاشمان هەیە، بۆیە پۆلیسەکان نەیاندەزانی ژمارەی پێشمەرگە ئەوەندە کەمە من هاوەنەکی دوو گرێشم لەلا بوو جاروبار قومبەلەکم دەهاویشتە مەرکەزەکە بۆ ترساندن، معاون شێخ غەریب خوشکەزای سەعید قەزاز بوو هەر چەندە خۆی بەکوردپەروەر دەزانی، بەلام حەزیشی نەدەکرد پێنجوێن بگیرێ بۆیە شەڕەکە ئەوەندە درێژەی کێشا، پۆلیسەکانی لیوای سلێمانیش ئەوەندە هەستی کوردایەتییان نەبوو پۆلیسەکانیش لەهەموو جۆرە دەنگوباسێك خەبەرییان نەبوو، لەبەر ئەوەی کەس لەناو شار نەمابوو، دەربارەی خواردن و خواردنەوە پۆلیسەکان

هەر ئەوەندە خواردن و خواردنەوەیان هەبوو پێشتر بۆ خۆیان دایاننابوو، بەڵام ئەو شەڕە درێژەی کێشاو ئێمە هەموو شەوێك قسەمان لەگەڵ پۆلیسەکان دەکردو داوامان لێیان دەکرد واز لەحکومەت بێنن وەرنە ناو ڕێزی شۆڕشگێڕان، فایدەی نەبوو زۆر جار نامەمان بۆ معاون کەمال دەنوسی لەبەر دەرکەمان دەبەستاو فرێمان دەدا سەربانی سەرا بەهەمان شێوە وەڵامەکەیان بۆ ئێمە دەهاویشتەوە هەر سوودی نەبوو، پۆلیسەکان ئەوەندە بێباوەڕ بوون وایان دەزانی ئەگەر تەسلیم بن هەموویان دەکوژین، ئەو شەڕە ١٤ ڕۆژ درێژەی کێشاو کار گەیشتە ئەوەی پۆلیسەکان ئاوو ئەرزاقیان کەم بۆوەو برسیەتی کاری تێکردن، بۆیە ناچاربوون داوا لەحکومەت بکەن چارەیان بۆ بدۆزنەوە، ڕۆژەك لەگەڵ ڕۆژهەڵات فڕۆکەیەکی گەورەی بارهەڵگر لەگەڵ دوو فڕۆکەی شەڕکەر هاتنە سەر مەرزەکە، فڕۆکە شەڕکەرەکان یەکسەر شاریان بۆردومان کردو فڕۆکە هەڵگرەکەش خۆی شۆڕکردەوە، نیازی وابوو ئازووقە باوێتە ناو سەرا ئێمە زۆر بەتوندی تەقەمان لە فڕۆکە گەورەکە کردو نەیتوانی ئەرزاق باوێتە خوارێ بەپەلە گەڕاوە لەگەڵ گەڕانەوەی فڕۆکە گەورەکە پۆلیسەکان ورەیان بەرداو ئەوەندەی نەبرد دووبارە فڕۆکە گەورەکە گەڕاوە ئەمجارە ٤ فڕۆکەی شەڕکەری لەگەڵ بوو، فڕۆکە گەورەکە لەسەر مەرکەزەکە هەوڵیدا ئەرزاق فرێبدات، دووبارە تەقەمان لێکردو دیسان گەڕاوە لەپاش ئەو هەوڵدانەش داوامان لە پۆلیسەکان کرد با بەس بێ ئەو شەڕە، ئەوان ڕازی نەدەبون، بۆیە ئێمە بیرمان لەوە کردەوە ئەو شەڕە زیاتر درێژە بکێشێو حکومەت جەیشێکی زۆر بێنێو نەتوانین مەرکەزەکە بگرین، بیرمان کردەوە کە ڕێگایەك بدۆزینەوە، قومبەلەیەکی گەورە نەتەقیبۆوەو لەنزیك سەرایێ کەوتبوو، هەوڵماندا بەناو

مەجاری بیبەینە بن سەرایێو بەپاتری لەبن سەرایێ بیتەقێنینەوە، لەپاش ١٠ ڕۆژ ئابلۆقەدان حکومەت لیوایەك عەسکەری نارد لە سلێمانی یەوە بۆ پێنجوێن، هێزی پێشمەرگەش ماوەیەکی زۆر بوو لەناو سەنگەر لەچاوەڕوانیدا بوون، هێزەکەی ئێمە عبدالله ئاغای پشدەری بەهاوکاری شەهید مەلا ڕەسولێ گەرۆتی و عەریف عەلی مەولود سەرپەرشتی دەکرد، جەیشەکە گەیشتە دۆلچی نالپارێز، لەگەڵ هێزی پێشمەرگە بەرەنگاری یەکتر بوونەوە، هەرچی عەسکەر بوون لەهێرش کردندا بوون و هەرچی پێشمەرگەش بوو لەحاڵەتی بەرگریدا، هەر چەند جارێ حکومەت هێرشی دەکرد دەشکان و دەگەڕانەوە حکومەت لەو شەڕە هەموو جۆرە چەکێکی بەکارهێنا ئەوەندەی هەولێدا نەیتوانی بێتە پێش، جا پەندێکی کوردی هەیە دار دەڵێ ئەگەر بیور کلکی دار نەبوایە نەماندەتوانی بیبڕینەوە، بەڵام شەڕەکەی نالپارێزیش ئەگەر خۆفرۆشێکی وەکو (شێخ نەسرە) جاسوسی و چاوساغی بۆ جەیشەکە نەکردبا، جەیش بەئاسانی نەدەگەیشتنە پێنجوێن، ئەو خۆفرۆشە چووە لای ئامر لیوا عەقید عەسکەر محەمەدەوە پێش جەیشەکە کەوت، چونکە ئەو پێشتر سەنگەرەکانی پێشمەرگەی دەست نیشان کردبوو، جەیشەکەی بەلایەکیتر سوڕاندەوەو پشتی هێزەکەی پێشمەرگەی گرت، ئەوەبوو جەیشەکەی هێنا سەر سەنگەرەکانی پێشمەرگە، ئەوە کردەوەی (نەسرە) بوو کە بووە هۆی شکانی هێزی پێشمەرگەو هۆکارەکانی شکانی هێزی پێشمەرگەش لەنالپارێز ئەمانەی خوارەوەن:

١.خیانەتی (شێخ نەسرە)و هاوکاری کردنی لەگەڵ دوژمن

٢.بەشی هەرە زۆری هێزی پێشمەرگە لە نۆرەدار پێکهاتبوو کە عەشایری بوو

٣.ڕووبه‌ری جێگای شه‌ڕ پان و به‌رین بوو كۆنترۆڵ نه‌ده‌كرا

٤.شه‌هید بوونی (٤) پێشمه‌رگه‌ی قاره‌مان له‌وانه شه‌هید مه‌لا ره‌سولی سه‌ركرده‌و جه‌نازه‌كانیشیان له مه‌یدانی شه‌ڕ به‌جێمان و ئه‌و شه‌هیدانه له‌كاتی كشانه‌وه‌ی هێزه‌كه ئاگادار نه‌كرابوونه‌وه، چه‌ند برینداریكیشمان هه‌بوو ئه‌و (٤) شه‌هیدانه هه‌ر له‌ناو سه‌نگه‌ره‌كانیان به‌ئه‌مانه‌ت.

دێمه‌وه سه‌ر باسی سه‌رای پێنجوێن، ئه‌و سه‌رایه زۆر گه‌وره بوو و زۆریش قاییم بوو، ده‌رگایه‌كی دوو ده‌ری داری پێوه بوو گولله نه‌یده‌بڕی، پۆلیسی قه‌زاو (١٢) مه‌خفه‌رو ناحییه‌یه‌كی تێدابوو، به‌شه‌ك له پۆلیسه‌كان پۆلیسی سواره بوون، ڕۆژه‌ك دایكی معاون كه‌مال به‌هه‌ڵه داوان هاته سه‌ردانی كوڕه‌كه‌ی، ئێمه ئاگادار بووین له هاتنی دایكی معاون كه‌مال و شه‌ڕمان ڕاگرت بۆ ئه‌وه‌ی ده‌رگای سه‌را بكه‌نه‌وه بۆ دایكی معاون كه‌مال، به‌ڵام پۆلیسه‌كان له‌ترسان ده‌رگای سه‌رایان نه‌كرده‌وه‌و به‌گوریسی دایكی معاون كه‌مالیان هه‌ركێشا سه‌ربانی، ئێمه پۆلیسه‌كانمان ئاگادار كرده‌وه ته‌قه‌تان لێناكه‌ین تا دایكی كه‌مال ده‌گه‌ڕێته‌وه، به‌ڵام ده‌رگایان نه‌كرده‌وه‌و له‌گه‌ڕانه‌وه‌ش به‌گوریسی شۆڕیان كرده‌وه‌و دایكی كه‌مال گه‌ڕاوه‌و دیاربوو ئه‌و چوونه‌ی بۆ لای كوڕه‌كه‌ی زۆر كاری له‌كه‌مال كردبوو بۆ ته‌سلیم بوون هه‌روه‌ها پۆلیسه‌كانیش خواردن و خواردنه‌وه‌یان نه‌ماو ئه‌سپه‌كانیان ئالیكیان نه‌ما، له‌ئێواره‌ی (١٤) ڕۆژه‌ی گه‌مارۆدانه‌كه نامه‌یه‌كیان بۆ ئێمه نارد ئاماده‌یی خۆیان ده‌ربڕیبوو و نووسیبویان خۆمان ته‌سلیم ده‌كه‌ین به‌ڵام به‌كه‌فاله‌تی حه‌مه‌ڕه‌شید خان نه‌وه‌ك بمان كوژن، ئێمه‌ش هه‌ر ئه‌و شه‌وه ناردمان سدیقه فه‌ندی و حه‌مه‌ڕه‌شید خان هاتن و چوونه به‌رده‌رگای سه‌راو پۆلیسه‌كان ده‌رگای سه‌رایان كرده‌وه‌و ئێمه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ژماره‌مان

ئەوەندە کەم بوو نەماندەوێرا بە باشی خۆمان ئاشکرا بکەین، گۆتمان پۆلیسەکان بزانن ژمارەمان ئەوەندە کەمە ڕەنگە لێمان هەڵگەڕێنەوە، بۆیە ئێمە بەپەلە هەموو پۆلیسەکانمان بەسەرکردایەتی معاون کەمال و (٤) پێشمەرگەی خۆمان ڕەوانەی بنکەی بناوەسووتە کردو واشمان لەپۆلیسەکان گەیاند تا دەگەنە بناوەسووتە ڕاست و چەپتان پێشمەرگەیە، لەپاشان ئێمە چوینە ناو سەراو قاسەکەمان شکان (١١) هەزار دیناری تێدا بوو، پارەکەمان لەناو جەمەدانی کردو سەرای پێنجوێن زۆری شت تێدابوو هەموومان بۆ قوتار نەکرا ئەو دەستکەوتانەی قوتارمان کرد، ئەمانە بوون:

١- (١١) هەزار دیناری پارەی عێراقی

٢- (١٢) جیهازی لاسلکی جۆراوجۆری تێدابوو

٣- (١) جیهازی لاسلکی گەورەی تێدابوو، دەیانگوت دەکرێتە ئیزاعە ئەو جیهازە زۆر خۆشەویست بوو لای هەمووماں

٤- (٥) سندوق فیشەکی تێدابوو، ئەوەبوو ئێمە تا پێشی ڕۆژهەڵات توانیمان ئەو شتانە لەشار دوور بخەینەوە، دەشمانزانی هێزی پێشمەرگە لەناڵپارێز شکایە، بۆیە ئێمە پێشی ڕۆژهەڵات لەشار چوینە دەرێ، هەر زووش پێشەنگی دەبابان گەیشتنە ناو شاری پێنجوێن، بەڵام شار چۆڵکرابوو کەس لەناو شار نەمابوو، هەر ئەو ڕۆژەی جێش گەیشتە ناو شار پۆلیسەکان زانییان جێش لەناو شارە دەوری ٥٠ پۆلیس خۆیان دزییەوەو گەڕانەوە ناو حکومەت، گەڕانەوەکەش بەردەوام بوو، ناچار بووین بەفێڵی ئیجاز توانیمان ٣٩ پارچە چەکییان لێوەربگرین، ئەو پۆلیسانەی لەناو سەرای پێنجوێن بوون کە ژمارەیان ٣٦٠ پۆلیس بوون هەموویان گەڕانەوە ناو حکومەت، بەس یەك پۆلیس ماوە ئەویش بووە پیاوی حەمەڕەشید خان و معاون کەمالیش ماوە

لەپاش تەواو بوونی شەڕ هەموو هێزی پێشمەرگە لەگوندی بناوەسووتە یەكترمان گرتەوە، گوندی بناوەسووتە ئەوەندە لەسنووری ئێران نزیك بوو فڕۆكەكان ئەو گوندەیان بۆردومان دەكرد، لەپاش تەواو بوونی كارەكان گەڕاینەوە بۆ لای چەمی ڕەزان، بەڵام لەكاتی گەڕانەوەماندا دەركەوت حكومەت بەشی زۆر ڕێگاكانی گرتبوو، بۆیە بۆ سەلامەتی خۆمان ناچاربوین بچینە ناو خاكی ئێران و بەشەو هەموومان بەقۆناغ گەڕاینەوە چەمی ڕەزان، واش پێویست دەكا باسی دڵسۆزی و دەست پاكی و فیداكاری پێشمەرگەی ساڵانی ٦١ و ٦٢ و ٦٣ بكەم كە ئێمە لەسەرای پێنجوێن (١١) هەزار دینارمان گرت ئەو پارە لەناو جەمەدانی دابوو و هەر شەوەی لەلای پێشمەرگەك بوو، تا گەیشتە چەمی ڕەزان پارەكە حیساب كرا فلسەكی لێ كەم نەبوو ئەو كاتە دزی كارێكی شەرمەزاری بوو نە جیاوازی نە خزم خزمێنەو نە دەستەگەری هەبوو، ئەو كەسانە لەپێش بوون ئازاو دڵسۆز بانە، سەركردەكانیش پاسەوانی تایبەتیان هەبوو، چەكی باش بۆ شەڕكەری باش بوو، لەكاتی گەڕانەوەماندا بۆ چەمی ڕەزان مام جەلال پەلەك پێشمەرگەی ناردە ناو قەزای چوارتا، هەموو دەرمان و ئاردی ئیماشایان هێنا لەپێش چاوی حكومەت، چونكە وا ترسابوون نەیانوێرا دەنگ بكەن تا ئێمە گەڕاینەوە، ناحیەی ماوەتیش گیرابوو، ناحیەی ماوەت توتنەكی زۆری تێدابوو، ئەو توتنە بەشەك فرۆشرا بەشەكیش لەسەر بنكەكان دابەشكرا، دەنگودۆڵۆ كاردانەوەی ڕزگاركردنی ناوچەی شاربازێڕو ناوچەی پێنجوێن لەسەرەتای ساڵی ١٩٦٢ سەدایەكی گەورەی هەبوو و خاڵەكی وەچەرخانیش بوو، ئەو دوو سەركەوتنە گەورانەی یەك لەدوای یەكی هێزی پێشمەرگەی كوردستان كە بەسەركردایەتی مام جەلال وەدەست هاتن لەكاتێكدا بوو بەشی زۆری

دانیشتوانی کوردستان باوەڕیان نەدەکرد پێشمەرگە ئەو هێزو توانایەی هەیە، ئەو چالاکییە گەورانە وای لەگەڵ کورد کرد دووبارە باوەڕ بەبوونی پێشمەرگەو شۆڕش بکەنەوە لەلایەکی تریش حکومەت توشی سەرسوڕمان بوو، هەموو هێزەکانی حکومەت ورەیان دابەزی و مەخفەرو مەرکەزەکانی حکومەت توانای بەرگرییان نەماو لەهەموو لایەك پێشمەرگە دەستی بە چالاکی کرد، لەبەشێکی زۆری ناوچە ڕزگارکراوەکان بنکەو بارەگا داندران، بەشەکی زۆری پۆلیسی مەخفەرەکان لەحکومەت هەڵگەڕانەوەو هاتنە ناو شۆڕش و بەکۆمەڵیش خەڵك دەهاتنە ناو ریزەکانی پێشمەرگەو حکومەت ئیتر توانای نەما مەرکەزو مەخفەرەکانی ئاوەدان بکاتەوە، قەبارەی شۆڕش گەورە بوو و بەشەکی زۆر لەکوردستان ڕزگار کرا، بەڵام پەیوەندی و گەیاندنی هەواڵ و ڕێنمایی لەنێوان بنکەکان و هێزەکان لاواز بوو، هەمووی بەهۆی تەتەرەوە بوو، هەر ئەوەشبوو لەپاش ڕزگارکردنی ناوچەی شاربازێر کاك عومەر دەبابەو مامۆستا مەلا عەولاش دەستەوەستان نەوەستان، ئەوانیش پۆلیسی شەریکەی نەوت و ناحیەی تەقتەقیان هێنا، بەڵام ئێمە لەناوچەی بادینان زۆر خەبەردار نەبووین، بەس ئاگاداری شەڕە مەزنەکەی گەلی زاوێتە بووین لە مانگی ١٢ی ١٩٦١ لەو شەڕەدا خەسارەتەکی گەورە لەحکومەت کەوت و چەك و تەقەمەنیی زۆر کەوتە دەست پێشمەرگە، ئەو شەڕە بەسەرکردایەتی مەلا مستەفای بارزانی بوو، بەڵام ئەم شەڕە شەڕی یەکەم نەبوو لەگەڵ حکومەت، شەڕی یەکەم لەگەڵ جەیشی عێراقی لە ١٩٦١/٩/١٥ کرا لەشاخی کێوەڕەش لەڕانیە لەپشت گوندی سەیداوە بوو.

دڵسۆزی شەهیدی قارەمانی گەلەکەمان
هەڤاڵ (جەعفەر عبدالواحد کۆیی)

شەهید جەعفەر یەکێك بوو لەپێشمەرگە دڵسۆزەکانی شۆڕشی ئەیلول، سەرەتای ناسینم لەگەڵ ئەو قارەمانە دەگەڕێتەوە بۆ هاوینی ساڵی (١٩٦٣) کە بەفەرمانی مەکتەبی سیاسی من گوازرامەوە بنکەی حاجی قەلا ئەو کاتە شەهید دکتۆر خالید سعید لێپرسراوی بنکەی حاجی قەلا بوو منیش سەرپەل بووم، ڕۆژێك گەنجێکی ڕێکوپێکی قسەخۆش نامەیەکی دکتۆر خالیدی بۆ هێنام منیش نامەکەم کردەوە دکتۆر خالید نووسیبوی وا هەڤاڵ (جەعفەر عبدالواحد)مان گواستەوە بۆ سەر میلاکی پەلەکەتان بەپلەی ڕابەری سیاسی کار دەکات لەپەلەکەتان هیوادارم هاوکاری بکەن، من بەهاتنی کاك جەعفەر زۆر کەیفخۆشبووم لەبەر ئەوەی ڕابەری سیاسیمان نەبوو، کاك جەعفەر بەماوەیەکی کەم لەبەر دڵسۆزی و کردوە باشەکانی خۆی جێگای خۆی لەناو دڵی هەمووومان کردەوە، کاك جەعفەر کوڕێکی خوێندەوار و قسەخۆش و شارەزا بوو لەکاروباری ڕێکخستنی حزبی، هەموو مەرجەکانی کوردایەتی و کوردپەروەری تێدابوو، خوێندەواری باش بوو و زمانی ئینگلیزیشی دەزانی و لەگۆرانی گووتن دەنگی زۆر خۆشبوو، ئەو کاتی هەموو پێشمەرگەیەك دەبوایە لەشانەی حزبی بەشداری کۆبوونەوەکانی حزبی بکردایە، ئەو کاتە پێشمەرگە ئابوونەی نەدەدا لەبەر ئەوەی کەسمان مووچەمان نەبوو، شەهید جەعفەر کادیرێکی زۆر بەتوانا بوو ئەو ماوەی لەگەڵ یەکتر بووین زۆر

سوودمان لەکردەوەکانی کاك جەعفەر وەرگرت لەهەموو ڕوویەکەوە، ئەو ماوەی لەئێرانیش بووین بەشی زۆری هاتوچۆی ناو شارمان لەگەڵ یەکتر بوو، ئەو برادەرانەی زۆر لەکاك جەعفەر نزیك بوون دکتۆر حەسەن ئیسماعیل و دکتۆر حوسێن ئیسماعیل و مستەفا ڕابەر بووین، لەکاتی لەهەمەدان بووین لەناو خۆمان چەند خولێکمان کردبووەوە، لەو خولانە خولی فێربوونی زمانی ئینگلیزی بوو مامۆستایەکانی زمانی ئینگلیزی (تەها بابان و کاك جەعفەر عبدالواحد) بوون هەر ئەو ماوەی لەهەمەدان بووین من و کاك جەعفەر و کاك مستەفا ڕابەر مانگانە بەشێوەیەکی نهێنی بەیاننامەیەکمان دەردەکرد بەئاگاداری سەرکردایەتی بەناوی (سەرچڵ) لەسەر ئەو کەسانەمان دەنووسی کە کردەوەیەکی نارێکیان کردبا، بەبۆنەی جەژنی نەورۆز لەساڵی (١٩٦٥) لەشاری هەمەدان ئاهەنگێکی گەورەمان گێڕا بۆ ئاهەنگی نەورۆز و داوامان لەحکومەتی ئێران کرد هۆڵێکی زۆر گەورەیان بۆمان تەرخانکرد، ئەوەبوو مانگێك پێش جەژنی نەورۆز خۆمان ئامادەکرد بۆ ئاهەنگەکەو چەند تیپێکمان ئامادەکرد وەکو تیپی گۆرانی و سروود گوتن و تیپی هەڵپەڕکێ و تیپی تەمسیلی، لەو تیپە هونەریانە کاك جەعفەر دەورێکی زۆر باڵای هەبوو بەتایبەتی لەتیپی گۆرانی و سرود ووتن و هەروەها کاك جەعفەر خۆی جۆرە هەڵپەڕکێیەکی دانا بوو خۆشی سەرچۆپی گرتبوو، منیش بەشداری هەردوو تیپەکان بووم بۆ ئاهەنگی نەورۆز، سەرکردایەتی خەڵکێکی زۆر لەدانیشتوانی شاری هەمەدانی داوەت کردبوو لەکاربەدەستانی حکومەت و پیاو ماقوڵان و کەسایەتی شارەکە بەشدار بوون و حکومەتی ئێران تیپی مۆسیقای دابینیو پێشەکی ئاهەنگەکە بەسروودی ئەی ڕەقیب دەستپێکرد، لەپاشان کاك عومەر دەبابە ووتارێکی بەزمانی فارسی و کوردی خوێندەوە ئینجا سروودی

نەورۆز لەلایەن تیپی گۆرانی و بەهاوکاری تیپی مۆسیقا دەستی پێکرد ئەو سروودە لەدانانی مامۆستا خالید دلێر بوو من بەشێکم لەیاد ماوە:

سالێکی تریش وا داهاتەوە ڕۆژی نەورۆزی کورد وا هەلاتەوە

بەم هاتنەوەیەش نەورۆز ئەم جارە دەرسی تێکۆشان دا ئەداتەوە

ئێمەش وا سلاو لەدوور وولاتەوە بەگولی سووری ڕێی خەباتەوە

دەینێرین بۆ هەر نەبەردێکەوە مەشخەلی شۆڕش هەل بکاتەوە

ئاهەنگەکە زۆر سەرکەوتوو بوو جێگای دلخۆشی هەمووان بوو، ئەوە لەکاتێ لەهەمەدان بووین لەدوای گەڕانەوەمان لەسالی (١٩٦٥) مامۆستا جەعفەر گەڕاوە سەر کاری خوێندن لەدوای بەیانی (٢٩)ی حوزەیران، کاك جەعفەر بووە مامۆستاو لەپاشان ژنی هێناو بەداخەوە لەسالی (١٩٧٦) لەگەل سێ قارەمانی تر لەسێدارەدران و لەدوای شەهید بوونی ژن و منداڵەکانی لەڕێگای هەولێر ـ موسل تووشی کارەساتێکی دلتەزێن بوون و کوڕەکەی زۆر بەسەختی بریندار بوو بۆ چارەسەری کوڕەکەیان هێنایە بەغداو لەنەخۆشخانەی جوملەی عەسەبی بوو بۆ ماوەی شەش مانگ لەنەخۆشخانە ماوە ئەو کاتە من مالم لەبەغداد بوو من و مامۆستا مەلا عەولا زۆر یارمەتیماندا بەتایبەتی مامۆستا مەلا عەولا ئەو کاتە وەزیر بوو و سەردانی دکتۆر سعد الوتری کرد داوای لێکرد زۆر ئاگای لەو منداڵە بێت و منیش وەکو مامێك خەم خۆریان بووم، ئەمە بەشێك بوو لەو زانیاریانەی لای من بوو دەربارەی شەهید جەعفەر عبدالواحید، ئەم شەهیدانە هەر چواریان بەیەك ڕۆژو کات لەسێدارە دران، بەلام ئێستا سەرکردەکان کە باسیان دەکەن یان سەردانی مالەکانیان دەکەن هەندێك جار بەزۆری هەر باسی یەکێکیان زیاتر دەکەن باشتر وایە وەکو یەك باس بکرێن.

مام جەلال
ئێستا لەبەر چاوان نییە، بەڵام لەناو دڵانە

پەندەکی کوردی دەڵێ (بەهەزار دەرزی گاسنەکی تێ نابێ) شۆڕە سوارەکەی کوردستان بەڕێز مام جەلال لەگەرمەی شەڕو لەناو سەنگەری خەبات و بەرگریدا تووشی نەخۆشی بوو بەداخەوە.

* رۆڵی سەرۆك مام جەلال

ئەوەی مام جەلال-ی نەدیبێ و نەیناسێ و شارەزای خەباتی ئەو شۆڕە سوارە نەبێ نازانێ بەدرێژایی ٧٠ ساڵی رابردوو چەند فیداکار بووە بۆ کوردستان، ئەوە بەو نەخۆشیە بۆ هەموو خەڵك ساغ بۆوە مام جەلال شورەکی پۆڵایین بوو بۆ هەموو عێراق و دەوڵەتانی دەورووبەریش، ئەوەش بۆ ئێمەی کورد سەربەرزیە، مام جەلال هەر لەتەمەنی منداڵی چوویتە ناو کۆڕی خەبات و کوردایەتی وحزبایەتی و لەکاتی سەرهەڵدانی جوڵانەوەی عەشائیری لەساڵی ١٩٦١، مام جەلال خۆی گەیاندە ناو ریزەکانی عەشائیری لەناوچەی رانیە، لەو ماوەیەشدا دوو جار چوویتە لای بارزانی لەو کاتەدا بارزانی لە بارزان بوو، پەیامی بارزانی بۆ سەرۆك عەشیرەتەکان دەهێناو پێیانی دەگوت بارزانی دەڵێ کاتی شۆڕش نییە، بەڵام سەرۆك عەشیرەتەکان بەقسەی (مام جەلال)یان نەکردو بەردەوام بوون لەهەڕوگیف دەیان گوت دەچین شاری کەرکوك دەگرین، جا ئەو خۆپیشاندانانە بەردەوام بوو تارۆژی

١٩٦١/٩/١١ حکومەتی عەبدولکەریم بە هێزی عەسکەری و فڕۆکە هێرشی کردە سەر هێزەکانی عەشائیری بۆ ماوەیەکی کەم هێزەکانی عەشائیری خۆیان ڕانەگرت و بڵاوەیان کرد، پاشان مام جەلال و هاوڕێیەکانی وەکو مەلا ناسح و شێخ عەبدوڵلای عەسکەری و شێخ عەزیزی شێخ یوسفی شەدەڵەو کوڕەکانی شێخ فەتاحی عەوالآن و چەند پێشمەرگەیەکی قارەمان کەژمارەیان لە ٢٠ کەس زیاتر نەبوون بەبێ پارەو پوول و چەك چوونە ناو ئەشکەوتەکانی چەمی ڕەزان بۆ ئەوەی بناغەی شۆڕش دامەزرێنن، پاشان ناردی لەهێزی سەفین چەند پارچە چەکێکی جۆری ئینگلیزی بۆ هات خۆیان چەکدار کرد لەمانگی ١٩٦١/١١ حزب کۆبوونەوەیەکی گەورەی بەست لەگوندی عەوالآن لەو کۆبوونەوەیەدا هەموو ئەندامانی مەکتەبی سیاسی و لیژنەی مەرکەزی ئامادەبوون، بەڵام سەرۆکی حزب لەگەڵ ئەو کۆبوونەوەیە نەبوو ئەوەبوو لەو کۆبوونەوەیەدا بڕیاردرا درێژە بەشۆڕشی چەکداری بدەن، لەپاش کۆبوونەوەی عەوالآن مام جەلال و کاك عومەر دەبابە هاتنە گوندی شیوە شەن لەدەشتی کۆیی. هەر لەمانگی ١٩٦١/١١ مام جەلال پارەکەی ڕێگای کۆیی گرت و هەر لەگوندی شیوە شانیش ناوی لەمن نا حەمید ڕەشاش جا لەپاش گرتنی پارەی کۆیلە گوندی ڕێزینە لەدۆڵەڕەقە مام جەلال و عومەر دەبابەو مامۆستا مەلا عەوڵا کۆبوونەوەیەکی گەورەیان بەهەموو هێزی پێشمەرگە کردو لەو کۆبوونەوەیەدا هێزی پێشمەرگە کرا بە دوو لق ناوی دەستە پەل و لق دانراو سەر لقی یەك مامۆستا مەلا عەوڵا بوو، سەر لقی دووش عەریف سلێمان، منیش کرام بەیاریدەدەری سەر پەل لەلقی دوو سەر پەلەکەم حەمید کاوانی بوو لەپاش ڕێکخستنی هێزی پێشمەرگە مام جەلال گەڕاوە چەمی ڕێزان، پاشان مام جەلال داوای ٧٥ پێشمەرگەی کرد

لەلقی دوو کە بچینە لای مام جەلال لەو ٧٥ پێشمەرگانە منیش لەگەڵ بووم کەچووینە چەم، مام جەلال هەندەك پێشمەرگەی تری کۆکردبۆوە لەوانە عەبدوڵا ئاغای پشدەری بوو، عارف قەرەچەتانی و کەریم ئاغای مووغاغ و چەند پێشمەرگەکی تر، مام جەلال بەهاوکاری ئەندامانی لقی حزب لەسلێمانی و پۆلیسەکانی سەرای سلێمانی پلانێکیان دانابوو لەشەوی جەژنی ساڵی ١٩٦٢ بچێت سەرای سلێمانی بگرێت ئەوکاتە نووری ئەحمەدی تەها لێپرسراوی لقی حزب بوو لەسلێمانی، جا هێزەکەمان بەسەرکردایەتیی مام جەلال لەشەوی جەژن چووینە ناوشاری سلێمانی، بەڵام نەلێپرسراوی لق و نەپۆلیسەکان هاوکارییان لەگەڵمان نەکردو پەشیمان بوونەوە ئێمەش ناچار بوو بەرەبەری بەیانی لەشار چووینە دەرێ، بۆ نموونە بەرێکەوت نهێنی شەومان لەگەڵ نهێنی شەوی عەسکەرەکانی سلێمانی وەکو یەك بوو هەردووکمان عارفات بوو ئەوەندە نزیك بووین لەعەسکەرەکان گوێمان لە فیق و نهێنی ئەوان بوو، جا ئەوە بوو ئێمە بەسەرکردایەتیی مام جەلال چووینە گوندی هەڵەدن نانی جەژنمان لەمزگەوتەکەی گوندی هەڵەدن خوارد، مام جەلال گایەکی بۆ پێشمەرگەکان سەربڕی.

* هەر مامی ئێمە نییە

ئەوکاتە ئەگەر لێپرسراوی لق و پۆلیسەکان هاوکارییان لەگەڵمان کردبایە ئەوا سەرای سلێمانی ئازاد دەکراو هەموو ئەو چەکو تەقەمەنییە دەکەوتە دەست پێشمەرگەو گورزی گەورەش بەحکومەت دەکەوت، مام جەلال زۆر بیری لەپلانی گەورە گەورە دەکردەوە بۆ هەر پلانەکی دابنابایە باش ئامادەکاری بۆ دەکرد بۆ نموونە کەپلانی گرتنی قەزای چوارتای دانا بیری

لەوەكردەوە پێویستی بەهێزەكی زۆرتر هەیە لەبەر ئەوەی ئەو كاتە پێشمەرگە كەم بوو، بۆ مەبەستی كۆكردنەوەی هێز مام جەلال خۆی و هێزەكەی سەردانی بەشی زۆری گوندەكانی ناوچەی سیویلی كردو لەهەر گوندەو ئێواران خەڵكی گوندەكەی لەمزگەوت كۆكردەوەو داوای لەدانیشتووانی گوندەكە دەكرد بەچەكدار پشتگیری لەشۆڕشەكەیان بكەن.

مام جەلال ئەوەندە قسەخۆش و شۆڕشگێرانە قسەی دەكرد گوندەكان بەخۆیان و چەكدارەكانی خۆیان وەكو هێزی بەرگری (نۆرە دار) دەناردە ناو هێزەكانی پێشمەرگە، بۆیە مام جەلال توانی لەماوەیەكی كەمدا هەموو ناوچەكانی سلێمانی ئازاد بكات بەتایبەتی لەسەرووی سلێمانی لەو ماوەی من لەگەڵ مام جەلال بووم نەمدیت مام جەلال رۆژەك نانەكی تایبەتی بەبێ پێشمەرگەكانی خۆی بخوات، بەڵێ مام جەلال جاروبار دەعوەت دەكرا، مام جەلال لەكاتی پێشمەرگایەتی بەتایبەتی لەشۆڕشی ئەیلول شەوو رۆژ لەپێشمەرگەكانی دانەدەبڕاو قەت سواری وڵاخیش نەدەبوو ئێمەی پێشمەرگە دێرینەكانی باڵی مەكتەبی سیاسی كە باسی مام جەلال دەكەین بەقوڕگی پڕ لەگریان باسی دەكەین، بەڵام بۆمان دەركەوت مام جەلال هەر مامی ئێمە نییە، مام و خۆشەویستی هەموو پێكهاتەكی عێراقەو بێ (مام جەلال)یی پێوەدیارە، تا مام جەلال نەخۆش نەكەوت زۆر كەس نەیدەزانی غیابی مام جەلال چەند گەورەیەو كەسیش ناتوانێ ئەو بۆشاییە پڕبكاتەوە، ئێستا ئەوەی مام جەلال دەناسێ و ئەوەی ناوی (مام جەلال)ی بیستبێ دوعای چاكبوونەوەی بۆ دەكەن.

* هەموومان شانازیی پێوەدەکەین

بەکردەوە دەرکەوت مام جەلال وەکو تەرازوو لەنگەی عێراق و دەوروبەری عێراقی ڕاگرتیە، جا ئێمەی کورد دەبێ هەمووومان شانازی بەو سەرۆك کۆمارەوە بکەین کە تاکە سەرۆك کۆماری کوردە لای هەموو گەلی عێراق و دەوڵەتانی دەوروبەر ئەوەندە خۆشەویستە کەم سەرۆك کۆمار هەیە وڵاتەکەی خۆی ئەوەندە لێی رازی بن، ئێمە لەشاشەکانی تەلەفزیۆن هەموو شتێك دەبینین و دەزانین حاڵی سەرۆك کۆماری وڵاتان چۆنە، ئەوە مام جەلال تاکە سەرۆك کۆمارە ئەوەندە جێگای باوەڕی هەموو دانیشتووانی عێراق بێ.

من دەڵێم خوای گەورە دوعای ئەو هەموو خەڵکە قبوڵ بکات و بەگەورەیی خۆی، مامە بە سەلامەتی بگەڕێتەوە.

مام جەلال و گرنگیدان بەکاری ڕێکخستن

ساڵی ١٩٦٨ کە ئەوکات مام جەلال فەرماندەی هێزی ڕزگاری بوو، ئەوەندە گرنگی بەڕێکخستن دەدا، هەموو هێزەکە دابەش کرابوو لەسەر شانە حزبییەکاندا، ئەوکاتە من لێپرسراوی بەشی تەقەمەنی هێزەکە بووم و ئەندامی ناوچەی پێشمەرگەش بووم، لەگەڵ خوالێخۆشبوو ئەحمەدی دادی و قارەمان شەوکەت و مەلا موساو حەمید سوری. مام جەلال ٨ پێشمەرگەی لەگەڵ بوو پێیان دەگوت دەستەی مام جەلال، سەردەستەکەشیان پێشمەرگەی دێرین ئەنوەر جۆخین بوو، سەرشانەی دەستەکەو خۆیشی لەشانەکەی من بوون. ئەو کارە بۆ ئێمە کارێکی ئاسان نەبوو، زۆر بەشەرمەوە لەگەڵی دادەنیشتین هەر لەسەرەتای کارەکەمان دەستەکەی مام جەلال هاتنە لام و گوتیان ئێمە زۆر شەرم دەکەین لەڕووی مام جەلال باسی ڕێکخستن بکەین، لەبەر ئەوەی شەرمی لێدەکەین، منیش گوتم: لەکاتی کۆبوونەوەکان من کارێکی وا دەکەم و پرسیاری لێدەکەم و کۆبوونەوەکان دەخەینە ئەستۆی مام جەلال، جا هەر چەند جارێ کۆبوونەوەمان دەکرد مام جەلال ئامادە دەبوو، نەك وەکو فەرماندەو ئەندامی مەکتەبی سیاسی، بەڵکو وەکو ئەندامێکی شانەی کۆبوونەوە بەشداریی کۆبوونەوەکانی دەکرد. هەموو جارێك وامان دەکرد باسی شۆڕشەکانی چین و ڤێتنامی بۆ دەگێڕاینەوە، زۆرباش لەیادم ماوە جارێك لەکۆبوونەوە باسی سەرکردەیەکی بۆ دەگێڕاینەوە بەناوی سەرکردەی زەنگە زۆرە، وەکو مام گوتی: لەسەرەتای شۆڕشی ڤێتنام ئەو سەرکردە شۆڕشگێڕە چەکی نەبوو، بیری لەوە

دەکردەوە بەچ شێوەیەك چەك پەیدا بکات، تا لەناوچەکەی خۆی دەست بەشۆڕش بکات دژی داگیرکەران. بەڕێکەوت ئەو ساڵە (زەنگە زۆرە) زۆر دەبێ و ڕۆژانەش جێبێکی سەربازیی لەگەڵ چەند سەربازێك لەنزیك گوندەکەیان هاتوچۆ دەکەن. ئەو سەرکردەیە بیر لەوە دەکاتەوە بەهۆی چەند شارە (زەنگە زۆرە)یەکەوە سەربازەکان بشێوێنێ و چەکەکانیان لەدەست دەربهێنێت. ئەو شۆڕشگێڕە دەچێ ٤ ـ ٥ زەنگولۆکەی وردیلە دەکڕێ و هەر زەنگولێك لەداوە دەزوێك گرێدەداو شەو دەچێ لەتەنیشت کەندێکی نزیك جادەکە قورتەکی هەردەقەنی و لەپاشان دەچێ لەهەر شارە زەنگە زۆرەیەك زەنگوڵەیەکی شۆڕ دەکاتەوە بۆ ناو کونە زەنگە زۆرەکان، سەرە دەزوەکانیش دەباتە لای خۆی و چاوەڕوان دەکا تا جێبە سەربازییەکە دێت، جێگاکەش کەند دەبێ، پێش ئەوەی جێبەکە بگاتە کەندەکە، ئەو داوەکانی رادەکێشاو زەنگوڵەکانی لەناو کونە زەنگە زۆرەکان دەجووڵاند، هەموو کونە زەنگە زۆرەکان هار دەکات، جێبە عەسکەریەکەش دەگاتە سەر لێواری کەندەکەو هەندێك سەبر دەکاو ئەو زەنگە زۆرانە هەموویان لەعەسکەرەکان دەئاڵێن، عەسکەرەکان هەریەکەو بەلایەکدا هەڵ دێن و چەکەکانیان لەناو جێبەکە بەجێ دەهێڵن، شۆڕشگێڕەکەش دەچێ چەکەکان هەر دەگری و عەسکەرەکان دەکوژێ و ٤ ـ ٥ چەکی دەست دەکەوێت و دەچێ چەکەکان دابەشدەکات و دەست بەچالاکی دەکەن، چەند جارێکی تر چەك لەدوژمن دەگرن و دەبنە لەشکرو ئەویش لەناوچەی خۆی دەست بەشۆڕش دەکات و ئەو نازناوەشی بە بەردەکەوێ پێیدەڵێن سەرکردەی زەنگە زۆرە، مام گۆتی: ئەوەندە سەرکردەیەکی ئازاو بەناوبانگ بوو هەر وەفدێك بۆ سەردانی بچوایەتە ڤێتنام، بەتایبەتی سەردانی

سەرکردەی زەنگە زۆرانی دەکرد. جارێکی دیکە لەکۆبوونەوە باسی سنیادسنی بۆ کردین، لەپاشان چۆن لەوڵاتەکەی تر بەدەستی کرێکارێك کوژرا، یان باسی گیڤارای بۆ دەکردین، یاخود باسی ماوی دەکرد جگە لەرێکخستن وای کردبوو هەموو هێزەکە بیروڕای ئازادیان هەبێ، چ لەنووسین، چ لەڕەخنەگرتن بۆ نموونە جارێك مام جەلال سەفەرێکی کرد کە لەسەفەرەکە گەڕایەوە، هەموو سەر لق و سەرپەلەکانی کۆکردەوەو قسەی بۆکردن، دەربارەی سەفەرەکەی، بەڵام رابەرە سیاسییەکانی بەشداریی پێ نەکرد، کاتێك کۆبوونەوەکە تەواو بوو، مام جەلال گۆتی: کێ پرسیاری هەیە؟ من دەستم هەربڕی و مام گۆتی فەرموو: من گۆتم: من پرسیارم نییە، بەس رەخنەم لەجەنابت هەیە، کە باسی رەخنەم کرد، مام جەلال هەستا سەرپێ و لەشێوەی عەسکەریی ڕاوەستاو گۆتی: من وەکو عەسکەر ئامادەم هەر کەسەك رەخنەی لەسەر من هەیە من سوپاسی دەکەم، منیش گۆتم: مام، جەنابت ئەوەندە پابەندی بەرێکخستن ئەدی بۆ رابەرە سیاسییەکانت لەکۆبوونەوەکە بەشداریی پێنەکرد؟ مام جەلال گۆتی: رەخنەکەت زۆر راستەو زۆر سوپاست دەکەم و داوای لێبوردن دەکەم، ئەوە بوو لەگەڵ رابەرە سیاسییەکانیش کۆبۆوە، مام جەلال لەبەردەم ژوورەکەی خۆی کە هەیوانەك هەبوو، بەرنامەکی دانابوو وەکو سەکۆی ئازاد رێگای بەهەموو پێشمەرگەکان دابوو ئەو کەسەی دەتوانی شت بنووسی دەربارەی، هەموو شتێك چ رەخنە بێ چ داواکاری بێ چ پێشنیاز بێ چ شکات بێ بینووسێ و نووسراوەکەی لەبن هەیوانەکەی مام جەلال دەدا، جا دیوارەکەی بەردەرگای مام جەلال رۆژانە چەندین نووسراوی جۆراوجۆری پێوە بوو، هەموو کەسەك ئەو نووسراوانەی دەخوێندەوەو مام خۆیشی هەموو بەیانیان تەماشای

نووسراوەکانی دەکرد. ئەوە کردەوەکانی مام جەلال بوو لەناو پێشمەرگەکان من بۆیە ئەو بابەتەم نووسی، شوکر بۆ خوای مەزن تائێستا هەردووکمان ماوین. ئەگەر نەم نووسیبایە ئەوە بزر دەبوو. من هیوادارم جەنابیشی ئەو بابەتە بەبەرچاوی بکەویَ بۆ بیرەوەریی.

وێنەی مام جەلال
ئاشتیو هیواو زەردەخەنەی بۆ کوردستان هێنا

ئەو ماوەی (٥) مانگە دانیشتوانی کوردستان دەستیان لەسەر دڵیانەو لەناو گێژاوی خەمو خەیاڵی ناخۆشدانە لەپاش نەخۆشکەوتنەکەی مامە خۆشەویستەکەی کوردستان، بابە کوردییەکەی خۆمان بیڵێم هەموومان دڵمان دەقرقراو هەزار رێی دەکرد لەو دابڕانەی بەڕێز مام جەلال چارەو قودرەتمان نەبوو لەپاڕانەوە زیاتر لەخوای گەورە داوامان لێدەکرد بەگەورەیی خۆی مام جەلال-مان بەسەلامەتی بداتەوە، خوای مەزن کەرەمی کردو رۆژی (٢٠١٣/٥/١٧) لەشاشەی کوردساتو تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان تاقانە خۆشەویستەکەی کوردستان وێنەکەی دەرکەوتو ئەو دەرکەوتنەوەی مام جەلال لەهەموو کوردستان دەنگیداوە، هەر لەگەڵ دەرکەوتنی بەڕێز مام جەلال هەموو خەمو پەژارەکان رەوینەوەو دەرگای هیواو ئاوات لەدڵی خەڵکی کرانەوە.

هەر لەپاش دەرکەوتنی وێنەی سەرۆکی خۆشەویستی گەلەکەمان بەهارو نەورۆز دووبارە سەریهەڵداوەو هەموو دانیشتوانی شارو شارۆچکەکان لەخۆشی مام جەلال رژانە سەر شەقامەکان بەجۆشو خرۆشو چەپڵە رێزان، ئەو خۆشەویستییەو ئاهەنگگێڕانە بەتەواوی هەستی نەتەوایەتی بەرزکردەوەو خۆشەویستیو تەباییو برایەتی نوژەن کردەوە لەناو دانیشتوانی کوردستان.
منیش وەکو کۆنە پێشمەرگەکی مام جەلال کە هەردووکمان لاو بووین

لەسەرەتای شۆڕشی ئەیلول ئەو کاتەو ئێستای خۆمانم وەبیر دەهاتەوە لەپێش تەلەفزیۆنەکە وێنەکەی مام جەلالم دەدیت لەخۆشیان زەردەخەنەی تێکەڵاو لەگەڵ گریان دەهاتە سەر لێوەکانم. جەماوەری یەکێتیو هەوادارانی بەهاوکاری دانیشتوانی کوردستان هەر هەموومان بەسۆزەکی پڕ لەخۆشەویستیو هەستی کوردایەتی بەشداری ئەو خۆشییە بوون و لەهەموو لایەك شیرینی دابەش دەکرا لەخۆشی سەلامەتی بەڕێز مام جەلال. با ئەوەش بڵێین تاك تاك کەسیش هەبوون زیندەخەونیان بەمام جەلالەوە دەدیت ئەوانیش لەگەڵ دەرکەوتنی مام جەلال هۆپەکیان لەخۆیان زانیو چوونەوە ناو قاوغەکانیان.

مام جەلال لەکاتی منداڵی هەندەك جیاوازی هەبوو لەگەڵ منداڵانی دەوروبەری خۆیان وەکو باوکی باسی دەکرد کە چووە قوتابخانەش هەر جیاوازی هەبوو لەبارەی زیرەکی و لێهاتوویی وەکو هاوڕێیەکانی باسی دەکەن، کە چووە ناو حزبی پارتیش برادەرەکانی هەر باسی زیرەکی ئەو پیاوە دەکەن، لەکاتی سەرهەڵدانی شۆڕشی ئەیلولیش من پێشمەرگەی ئەو بووم سەرکردەکی زۆر خۆشەویستو نەترسو سەرکەوتوو بوو، ئەوەش هەموو پێشمەرگەکان دەزانن. لەکاتی شۆڕشی نوێش ئەوە مام جەلالەو پێویست بەباسکردن ناکات. خۆ لەکاتی ئاشتیش مام جەلال دەوری کاریگەرو سەرەکی هەبووە لەهەموو پارچەکانی کوردستان، لەکاتی سەرۆك کۆماریش مام جەلال خۆشەویستترین سەرۆك کۆمارە. ئەوە کردەوەکانی مام جەلالە.

ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی کە پێمان دەڵێن جەلالی زۆر شانازی بەو ناوە دەکەینو مام جەلالیش لای ئێمە قەت پیر نابێتو هەر سەرکردەمانە لەکۆتاییدا ئێمە وەکو پێشمەرگە دێرینەکان پڕ

بەدڵ خۆشحاڵین بەباشبوونی تەندروستی مامەمان، نازانین بەچ زمانێك خۆشحاڵی خۆمان دەربڕین. هیوادارم مام جەلال زوو بگەڕێتەوە سەر کارەکانی خۆیو ئێمەش بەدیداری شاد بین.

ڕۆڵی سەرکردایەتیی
هەڤاڵ مام جەلال لەشۆڕشی ئەیلولدا

لەپاش بۆردومانکردنی هێزەکانی عەشایەری لەلایەن حکومەتی (عەبدولکەریم قاسم)ەوە، لەرۆژی (١١/٩/١٩٦١) لەناوچەکانی دۆڵی خەلەکان و چنارۆك و دێگەڵەو دەربەندی بازیان و دەربەندیخان و هەروەها کشانەوەی هێزی پێشمەرگە لەچیای سەفین بۆدۆڵە رەقە لەبەر برسێتی و نەبوونی فیشەك و بەردەوامی شەڕ لەوەرزی زستاندا، حکومەت وایزانی کورد چەکداری نەماوەو توانای شۆڕشی نییەو ئەوانەی ماویشن بڵاوە دەکەن، دانیشتوانی کوردستانیش ساردبوون و باوەڕیان بەوە نەبوو کە شۆڕش درێژەی پێبدرێت، پاش ئەم دامرکانەوەی جموجۆڵی چەکداری سەرکردایەتی حزب کۆبوونەوەیەکی گەورەی لەگوندی عەودالان ئەنجامداو لەو کۆبوونەوەیەدا سەرکردایەتی حزب بڕیاریدا درێژە بەشۆڕشی چەکداری بدات، لەپاش تەواو بوونی کۆبوونەوەی عەودالان (مام جەلال و کاك عومەر دەبابە)، هاتنە گوندی شیوە شان لەسەرەتای مانگی (١٢)ی ١٩٦١دا، مام جەلال لەگەڵ دەستەیەك پێشمەرگە لەنزیك گوندی شێخ خەروان پارەکەی کۆیەی گرت، کە بڕەکەی (٣١) هەزار دیناری ئەو کاتە بوو، مام جەلال پارەکەی هێنایە گوندی ڕێزینە لەگەڵ گرتنی ئەو پارە زۆرە شۆڕش چووە قۆناغێکی تر لەهەموو ڕوویەکەوە، بڕێك لەو پارەیە بەبڕی (١٣) هەزار دیناری نارد بۆ سەرۆك بارزانی نەمرو لەپاش گرتنی پارەکە هەر لەگوندی ڕێزینە (مام جەلال

و کاك عومەر) لەشکرەکەی دۆڵە رەقەو ناوچەی خۆشناوەتیان کۆکردەوەو دوو لقی پێشمەرگەیان پێکهێنا، سەر لقی (١) مامۆستا (مەلا عەولا) بوو، سەر لقی (٢) (عەریف سلێمان) بوو و هەر لەو کۆبوونەوەیەشدا ناوی لق و پەل و دەستە دانرا، لەو رێکخستنەیش من بەیاریدەدەری سەر پەل داندرام کە سەر پەل شەهید (حەمید کاوانی) بوو، ئەو کاتە هێزی پێشمەرگەی کوردستان زۆر کەم بوو لەناوچەی خۆشناوەتی، دوو لقی پێشمەرگە هەبوو لە (چەمی رێزان)، (١٧) پێشمەرگە هەبوو کە (مام جەلال) سەرکردایەتی دەکردن، لەبنکەی گوندی (درێ) (٢٠) پێشمەرگە هەبوو بەسەر کردایەتی (عەبدوڵلا ئاغا پشدەری) لەناوچەی شوان شێخ بزینی پەلێك پێشمەرگە هەبوو بەسەر کردایەتی (شێخ قادری سۆتکە) ئەوە هەمووی هێزی پێشمەرگەبوو لەسەرەتای بەهاریساڵی (١٩٦٢)دا.

گرتنەکەی سەرای سلێمانی

لەمانگی رەمەزاندا (مام جەلال) پلانی گرتنی سەرای سلێمانی دانا بەهاوکاری ئەندامانی لقی حزب و پۆلیسەکانی سەرای سلێمانی بۆ ئەو مەبەستە (مام جەلال) هێزێکی کۆکردەوە کەپێکهاتبوو لە(٧٠) پێشمەرگەی ناوچەی خۆشناوەتی کە بەندەش یەکێك بوو لەوانە، لەگەڵ پێشمەرگەکانی چەمی رێزان و ناوچەی شوان و گوندی درێ، کاتی جێبەجێکردنی دەست بەسەرداگرتنی سەرای سلێمانی شەوی جەژن بوو کە پێشمەرگە بەسەرکردایەتی (مام جەلال) چوونە ناوشاری سلێمانی و هەموو ئەوجێگایانەی بۆیان دانرابوو لەچاوەڕوانی جێبەجێکردندا بوون، بەڵام نەئەندامانی لق و نەپۆلیسەکان هاوکاریی هێزی پێشمەرگەیان نەکرد، کە ئەو

کاتە بەرپرسی لقی سلێمانی (نوری ئەحمەد تەها) بوو، لەبەر هاوکاری نەکردنی لق و پۆلیسەکان بەرەبەیان هێزی پێشمەرگە گەڕاینەوە گوندی (هەڵەدن).

لەگوندی هەڵەدن بۆ نانی جەژنە (مام جەلال) گایەکی سەربڕی نانی جەژنمان لەمزگەوتەکەی ئەو گوندە خوارد، پاشان (مام جەلال) کۆبوونەوەیەکی لەگەڵ سەر پەلەکان کردو بڕیاردرا مادام ئەو هێزە کۆبووینەتەوە دەبێ چالاکی چەکداری دەست پێبکرێت، هەر لەکۆبوونەوەکە پلانی گرتنی (قەزای چوارتا و ناحیەی باسنێ و مەخفەری گوندی گرگاشەو مەخفەری گوندی مۆکەبەو مەخفەری گوندی گاپیلۆن) دانرا، بەڵام هێزەکەمان کەم بوو نەمان دەتوانی ئەو هەموو جێگایانە بگرین بۆئەوەی سەرکەوتوو بین، (مام جەلال) وتی: دەبێ چەکدار لەگوندەکان وەربگرین و بەنۆرە کارەکان ئەنجامبدەین، هەمووومان کۆك بووین لەسەر پلانەکەو بڕیارەکە بۆ جێبەجێکردنی لەگوندی (هەڵەدن) بەڕێکەوتین بەرەو (قەزای ماوەت)، ئەوکاتە قەزای ماوەت نەگیرابوو حکومەتی تێدا بوو، معاونی پۆلیسی ماوەت ناوی (جەلالی حاجی عەلی) بوو وا خۆی نیشاندەدا ئەندامی حزبە، بەڵام پێیخۆش نەبوو (ماوەت) بگیرێ، ئێمە خۆمان و هەموو هێزەکەمان چووینە ناو ماوەت و دابەش بووین بەسەر ماڵەکانی ماوەتداو تەنانەت ماڵە پۆلیسەکانیش پێشمەرگە میوانیان بوو تا هێزی پێشمەرگە لەناو قەزای ماوەت بوو پۆلیسەکان لەناو مەرکەزەکە نەهاتنەدەر، ئێمە چوار شەو و چوار ڕۆژ لەماوەت ماینەوە، لەو ماوەیەدا هەموو پێشمەرگەکان جلوبەرگیان بۆ شۆراو خۆشیان شوشت، کە لێرەدا پێویستە سوپاسی دانیشتوانی ماوەت بکەین بۆ ئەو هەموو چاکەو خزمەتەی لەگەڵ هێزی پێشمەرگەدا کردیان.

سیاسەتەکەی مام جەلال

لەدوای مانەوەمان لەماوەت دەرچووین و چووینە گوندەکانی (ژاژڵە، ئاوکورتێ، شاناخسێ، سوورە قەڵات، سیرەو سیرێ، گوندی سەراو و میراوە) لەهەموو گوندەکاندا ئێواران (مام جەلال) خەڵکی گوندەکانی لەمزگەوتەکاندا کۆدەکردەوەو وتارێکی بۆ دەخوێندنەوە، وتەکانی ئەوەندە شۆڕشگێرانە بوو هەموو خەڵکەکەی دەهێنایە جۆش و خرۆش و پاشان داوای هاوکاری لەگوندەکان دەکرد بەشداری لەشۆڕشەکەی خۆیان بکەن بەچەکداری بەشێوەی نۆرەدار هەموو گوندەکان چەکدارەکانی خۆیان دەکردە دوو بەش هەر بەشەو ماوەی (١٥) رۆژ لەگەڵ هێزی پێشمەرگە دەمانەوە، بەو شێوەیە یەکتریان دەگۆڕی، ئەو کاتە تەنیا چەکی گەورەمان هەر ئەو رەشاشەی لای من بوو، ئێمە لەو گەشتەماندا بەردەوام بووین تا گەیشتینە گوندی رەشەکانی ئەو گوندە لەپشت ناحیەی باسنێ بوو، لەگوندی رەشەکانی مام جەلال نامەیەکی بۆ بەڕێوەبەری ناحیەو بەڕێوەبەری پۆلیسی ناحیەی باسنێ نارد داوای لێکردن جێگایەك دیاری بکەن بۆ دانیشتن و گفتوگۆکردن ئەو کاتە بەڕێوەبەری ناحیە ناوی جەمال رەمزی بوو و بەڕێوەبەری پۆلیسیش ناوی (فازڵ ئەشگەر) بوو کە عەرەب بوو، ئەوانیش لەسەر داواکارییەکەی مام جەلال رازیبوون، جێگای دانیشتنەکە چایخانەیەك بوو لەپاڵ مەرکەزەکەی پۆلیسی باسنێ بوو بۆ ئەو دانیشتنە مام جەلال چوار پێشمەرگەی لەگەڵ خۆی برد کە ئەوانیش (عەبدوڵڵا ئاغای پشدەری، عەبدولڕەحمان رووتە، حەمید رەشاش، حەمە سالح عەبدوڵڵا) تا ئێمە چووین ئەوان لەچایخانەکە دانیشتبوون چاوەڕوانمان بوون لەپاش چاك و خۆشی کردن مام جەلال بەڕێوەبەری ناحیەی دڵنیا کرد، کە ئێمە بۆ شەڕ نەهاتووین و فەرمانی شەڕمان نییەو شەڕتان لەگەڵ ناکەین، بەڵام مافی خۆمانە بەسەربەستی

لەولآتی خۆماندا بگەڕێین، ئەوانیش وتیان ئەگەر بەبن مەرکەزەکەماندا بڕۆن ئێمەش تەقەتان لێناکەین، ئەو زیارەتەی مام جەلال تەکتیکێك بوو، ئێمە گەڕاینەوەو بەردەوام بووین لەسەر گەشتەکەمان هێزەکەشمان ژمارەی لە(٢٠٠) کەس زیاتر بوو تا گەیشتینە گوندی کەناروێ ئەو گوندە دواقۆناغی گەشتەکەمان بوو شەو لەگوندی کەناروێ کات و ساتی جێبەجێکردنی پلانەکە دانرا بۆ گرتنی مەرکەزی ناحیەی باسنێ دوو پەل پێشمەرگە دانرا بەسەرکردایەتی (عەبدوڵلا ئاغای پشدەری و حەمە سالّح عەبدوڵلا) ئەوان هەر هەمان شەو بەرێکەوتن و گەڕانەوە بۆ گرتنی ناحیەی باسنێ ئێمەش ئەو هێزە مابوو لەگەڵ (مام جەلال) چووینە گوندی بێورێ لەگوندی بێورێ (مام جەلال) منی تاقیکردەوە بۆئەوەی بزانێ ئەو رەشاشە تا چەند کاریگەرە لەشەڕدا پێیوتم (سەڵییەك فیشەك بەرەشاشەکەت بەو بەردەی بەرامبەرمانەوە بنێ کەدیارە)، منیش سەڵییەك فیشەکم بەبەردەکەوە ناو بەردەکە بوو بەتۆزو (مام جەلال) دەستخۆشی لێکردم، هەر لەگوندی بێورێ دابەشکراین بەسەر ئەو جێگایانەی کەجێی مەبەست بوون بەمشێوەیە:-

١. کوێخا کەریم ماوەتی لەگەڵ دەستەیەك پێشمەرگە بۆ سەر مەخفەری گوندی گرگاشە.

٢. شەهید حەمید کاوانی و کاکۆل سەعید بەنگینەیی لەگەڵ دوو پەل پێشمەرگە بۆ گرتنی رێگای سلێمانی - چوارتا، نەوەك حکومەت هێز بنێرێ لەکاتی شەڕدا، کە لەنزیك گوندی تەگەران دامەزرابوون.

٣. حەمید رەشاش واتە بەندە لەگەڵ (٨) پێشمەرگە بۆ سەر مەرکەزی پۆلیس قەزای چوارتا جێگامان لەسەر بەردە قەل بوو ئەو جێگایە زۆر زاڵ بوو بەسەر مەرکەزەکەدا.

٤. مام جەلال خۆی لەگەڵ عەریف عەلی مەولود لەگەڵ چەند پێشمەرگەیەك لەناو شاری چوارتا بوو سەرپەرشتی بەرەکانی شەڕی دەکرد ئەو کاتە معاون (عەبدولوەهاب ئەتروشی) بەڕێوەبەری پۆلیسی چوارتا بوو، عەبدولوەهاب زوو خۆی گەیاندە ناو مەرکەزەکە.

٥. بۆگرتنی مەرکەزی گوندی مۆکەبەو گوندی گاپیلۆن مام جەلال داوای لەعەریف مەجید گوروون کرد فەرماندەی هەردوو مەخفەرەکە بوو ئەندامی حزب بوو، کە لەکاتی دیاریکراودا هەردوو مەخفەرەکە لەگەڵ خۆی بێنێ و بیبەنە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگە، عەریف مەجید ئەوەی کردوو هاتە ناوڕیزی پێشمەرگەو هەردوو مەخفەرەکەشی هێنا.

پێشمەرگەو سەرسامکردنی دوژمن

لەشەوی نەورۆزیساڵی (١٩٦٢)دا ئاگری نەورۆزمان بەتەقەکردەوەو شەڕ دەستپێکرد لەهەموو لایەك بەرەبەیان فڕۆکە هاتە سەر بەرەکانی شەڕو بەبەردەوامی هێزەکانی پێشمەرگەی بۆردوومان دەکرد بۆ ڕزگارکردنی چوارتا، حکومەت هێزێکی پۆلیسی گەڕۆکی نارد لەگوندی تەگەران هێزی پێشمەرگە پێشی لەهێزەکانی حکومەت گرت و توانیان چەندجارێك هێزەکەی حکومەت بشکێنن و سەرکەوتنی باش بەدەستبهێنن، هەر لەو کاتەشدا دوو سەیارەی پۆلیس گیران کە پڕبوون لەچەك و فیشەك جگە لەکوژراوو بریندار حکومەت گەڕایەوە، بەڵام بۆ جاری دووەم بەهێزەکی گەورەترەوە بەپاڵپشتی تۆپ و فڕۆکە دووبارە گەڕایەوە لەگەڵ هێزی پێشمەرگە بەرەنگاری یەکتربوون تاپێش ڕۆژئاوابوون، بەڵام بەداخەوە حەمید کاوانی و کاکۆل سەعید بەگوللەی فڕۆکە شەهیدکران، لەپاش شەهیدکردنی ئەو دوو

سەرکردەیە هێزەکەمان تووشی شکست بوو، دوو پێشمەرگەمان بەبرینداری کەوتنە دەستی دوژمن بەناوی (حسێن حاجی وەستاو شێخە بنزرێری)و دوو پێشمەرگەی تریش بریندار بوون بەناوی (محەمەد رەسوڵ و شێخ عوزێری شەدەڵە) لەبەر شەهیدبوونی ئەو دوو قارەمانە ناچار بووین پاشەکشە بکەین و مەرکەزی قەزای چوارتامان بۆ نەگیرا، بەڵام مەرکەزی ناحیەی باسنێ بەتەواوی گیراو مەخفەری گوندی گرگاشەو مەخفەری مۆکەبەو کاپیلۆنیش گیران و خۆیان هاتنە ناو شۆڕش، ئەگەر ئەو دووپێشمەرگەیەمان شەهید نەبوونایە مەرکەزی قۆزاش دەگیرا، ئەو شەڕە لەناکاوەو ئەو سەرکەوتنانە حکومەتی سەرسام کرد، چاوی حکومەتی شکاندو دانیشتوانی ناوچەکەش ورەیان بەرزبووەوەو باوەڕیان بەبوونی شۆڕش هێناو ناوچەی شارباژێڕیش بەتەواوی رزگارکراو حزب بنکەو بارەگای لەناوچەکە دەرکردو هێزی پێشمەرگەش لەزیادبوون و گەشەکردندابوو، لەپاشان هەموو دەستکەوتنەکانمان کۆکردەوەو هەموو هێزەکەمان چووینە گوندی ئاشی بارام و مام جەلال هەموو ئەو چەك و فیشەکانەی بەدوژمن گیرابوون لەجێگایەك کۆیکردەوەو خەڵکێکی زۆری گوندەکەش دەهاتن بۆ بینینی ئەو هەموو دەستکەوتە، مام جەلال چەکی بەسەر پێشمەرگە بێچەکەکاندا دابەشکردو پاشان بۆ حەسانەوەو خۆئامادەکردن بۆ گرتنی شوێنێکی تر هەموو هێزەکەمان چووینە گوندی دڕێ و لەو ماوەیەشدا پشووماندا‌و مام جەلال-یش رۆژی ژەمێك گۆشتی دەدا بەهێزەکە، بۆئەوەی بتوانین بەتێری شۆڕش بکەین.

*پێشمەرگەی هەڤاڵ مام جەلال

گرتنی مەرکەزی قەزای پێنجوێن و هەموو ناحیەو مەخفەرەکانی لەساڵی ١٩٦٢دا لەپاش رزگارکردنی ناوچەی شارباژێڕ، هێزەکەمان بەتەواوی و بەسەر کردایەتی بەڕێز مام جەلال گەڕایەوە گوندی (دڕی) بۆ پشوودان و جارێکی دیکە خۆئامادەکردن بۆ رزگارکردنی ناوچەیەکی تر، گوندی دڕی بەرامبەر ناحیەی ماوەتەو پاشئەوەی هێزەکەمان بەباشی رێکخستەوەو ئەوانەی چەکیان نەبوو چەکیان پێدراو فیشەکیان بەسەردا دابەشکراو ئەوانەشی پێڵاوی باشیان نەبوو پێیاندرا، لەو ماوەیەدا ئەندامانی حزب زۆر بەگەرمی دەهاتنە ناو ریزەکانی پێشمەرگەوەو هێزەکەش بەتێری و بێئەوەی برسیبن لەپاش حەسانەوەیان و لەسەرەتای مانگی نیسانی ١٩٦٢دا سەر لەبەیانییەك بەهێزەکەمانەوە لەگوندی دڕی دەرچووین و بەڕێکەوتین بەرەو ناوچەی پێنجوێن، هەر کە لەگوندەکە دەرچووین دوو فڕۆکەی جۆری مێك گەیشتنە سەرمان و راستەوخۆ دەستیان بەبۆردومانکردنی هێزەکەمان کرد، لەوکاتەشدا مام جەلال هاتنی ئەم فڕۆکانەی لەم کاتە ناسکەدا بەکردەوەی (......) داناو وتی: (.....) حکومەتی ئاگادار کردووەتەوەو لەرێگەی بێتەلەوە جێگای ئێمەی دەستنیشانکردووە، بەڵام خۆش بەختانە هیچ پێشمەرگەیەك لەو بۆردوومانەدا بریندار نەبوو، لەوکاتەدا ماوەت نەگیرابوو معاون جەلالی حاجی عەلی خۆی بەئەندامی حزب دەزانی دەیووت: (هەرکاتێك حزب بڵێت خۆم و پۆلیسەکان دێینەوە ناو ریزی پێشمەرگە)، بەڵام ئێمە هاتنی ئەو فڕۆکانەمان بەکاری (....) دەزانی و ئەوەش بوو لەپاش دەستگیرکردنی (....) دانی بەتاوانەکەیدا ناو وتی: (ئەوەی حکومەتی ئاگادار کردەوە من بووم کاتێك ئێوە لەگوندی دڕی دەرچوون)، لەدوای ئەو

بۆردومانکردنە بەرێکەوتین و بڕیارماندا لەترسی فڕۆکەکان هەر بەشەمان بەجیا بڕۆین و لەو سەفەرەشماندا هەندێك لەسەرۆك هۆزەکان لەگەڵماندابوون و هاوکارمان بوون ئەوانیش: (شێخ تەیفوری گوندی تۆبزاوە باوکی عارف تەیفور، حاجی حەمەد ئەمین رەشکەی گوندی سابور ئاوا، شێخ مەحمودی گوندی کارێزە کەپیاوێکی خاوەن کەسایەتی بوو، شێخ رەووف گوندی هەنجیرەو کەریم ئاغای موغاغ) بوون، کە بەسواری وڵاغ لەگەڵماندا بوون تا ناڵپارێزو دواتر گەڕانەوە.

وتەکانی مام جەلال

ئێمە بەرەو بناری سورکێو، گوندەکانی شێوەکەڵ، بارێ-ی گەورە، گوندی بارێ-ی بچووك، گوندی سێرین و گوندی تۆرك چووین هەموو ئەو گوندانەش لەسنووری ئێرانەوە نزیکبوون و لەهەموو ئەو گوندانەشدا پێشمەرگەکان دابەشدەکران بەسەر ماڵەکانداو مام جەلال و سەرپەلەکان دەچوونە مزگەوتی گوندەکانەوەو لەپاش نوێژی عیشا خەڵکی گوندەکان لەمزگەوت کۆدەبوونەوەو مام جەلال قسەی بۆ دەکردن و خەڵکەکەی هاندەدا پشتگیری شۆڕشەکەی خۆیان بکەن، لەو رۆژەدا بۆنانی نیوەڕۆ لەماڵی عەبدولڕەحمان ئاغای تۆرك ماینەوەو نامەیەکی شێخ لەتیفی شێخ مەحمودی نەمر، بۆ مام جەلال هات و بەنامەکەدا وا دیاربوو شێخ لەتیف زۆر پێی ناخۆشبوو کە هێزی پێشمەرگە هاتبووە ئەو ناوچەیەو بەشێوەیەك نامەکەی نووسی بوو کە ئێمە چۆن رێگەمان بەخۆمان داوە بەچەکەوە لەناوچەی شێخی گەورەدا بسووڕێینەوە، (مام جەلال)یش لەوەڵامی نامەکەی شێخ لەتیف-دا نووسیی (جەنابی شێخ لەتیف ئێمە چاوەڕوانی ئەوە بووین

بەڕێزت لەجێگای شێخی گەورەی باوکتان سەرکردەمان بیت و درێژە بەشۆڕشەکەی باوکت بدەیت، ئێمە هاتووین سەنگەرەکانی شێخی نەمر ئاوەدان بکەینەوە)، بەهەرحاڵ ئێمە بەردەوام بووین لەگەشتەکەمان و چووینە دۆڵی ناڵپارێزو لەو گەشتەماندا سەردانی بەشی زۆری گوندەکانی دەووروبەری قەزای پێنجوێنمان کردو سەردانی شێخەکانی نزارەو شێخ عەبدول قادری چوێسە و مینەی ئەحەرەندان و حەمە سدیق خانی گوندی میشاو و حەمە رەشید خانمان کردو هەموو گوندەکان و سەرۆك هۆزەکان ئامادەبوون لەهەرکاتێکی پێویستدا هاوکارمان بن، بەڵام مەحمود بەگی گۆڵی هاوکاری نەکردین، ئەو کاتە مامۆستا قانعی شاعیر لەگوندی حەمەد ئەمین خان مامۆستای قوتابخانە بوو هاتە لای مام جەلال، کە ئەو کاتە لەگوندی دارۆخان بووین خەبەرمان بۆ هات خوالێخۆشبوو مەحمود کاوانی لەگەڵ چەند پێشمەرگەیەك هاتوونەتە ناوچەکە ئێمە زۆر دڵ خۆشبووین بەهاتنی و وامانزانی وەکو دڵسۆزێك هاتووە یارمەتیمان بدات، بەڵام بەپێچەوانەوە هاتبوو هێزەکەمان کەم بکاتەوەو پەیوەندی بەکاوانییەکانەوە کردو پێیوتن: (ئێوە بۆ کێ خۆتان بەکوشت دەدەن، باشتروایە بگەڕێنەوە وڵاتی خۆمان)، ئەو قسانەی وایکرد کە بەشێك لەکاوانییەکان لێمان جیابوونەوەو چوونەوە لای مەحمود کاوانی کە هەر لەسەرەتای شۆڕشەوە ئاگری دووبەرەکی خۆشدەکرد، کە ئەو راستییەش کاوانییەکان بەباشی دەیانزانی، ئەوەش کارێکی ناخۆشبوو لەلامان کە مەحمود کاوانی بەرامبەرمان کردی، بەڵام ئێمە بەردەوام بووین لەسەر بەرنامەی خۆمان تا ئەو کاتەی حکومەت لەترسان بەخۆی و هەموو مەخفەرەکانییەوە چۆڵیان کردو بەبێ تەقەکردن هەموو پۆلیسەکانی کێشانەوە ناو سەرای قەزای پێنجوێن و تەنیا مەخفەری گوندی

قزلّجە مابوو کە لەشوێنێکی چەپەکدا بوو نەدەتوانرا لەڕێگەی شەڕکردنەوە دەستی بەسەردا بگیرێت، بۆیە بڕیارماندا ڕێگەی نان و ئاویان لێبگرین تا بتوانین دەستی بەسەردا بگرین، بەڵام معاون کەمال کە لەناو سەرای پێنجوێندا بوو نامەیەکی بۆمام جەلال ناردو داوای لێکرد ڕێگا بەپۆلیسەکانی ناو مەخفەری قزلجە بدەن بگەڕێنەوە ناو سەرای پێنجوێن. ئەوەبوو لەسەر فەرمانی مام جەلال پۆلیسەکان لەبەرچاوی ئێمە گەڕانەوە ناو سەرای پێنجوێن، وادیاربوو معاون کەمال بەشێوەی نهێنی پەیوەندی لەگەڵ مام جەلال-دا هەبوو ئێمەش گەشتەکەمان تەواو بوو کاتی ئەوەهات پلانەکە جێبەجێ بکەین. پاش ئەوەی حکومەت مەخفەرەکانی چۆڵ کرد مام جەلال بڕیاریدا هەموو مەخفەرە چۆڵەکان بسووتێنن کە ژمارەیان ١٢ مەخفەربوو، لەبەرئەوەی نەوەك جارەکی تر حکومەت بگەڕێتەوەو ئاوادانیان بکاتەوەو پۆلیسیان بۆبنێرێتەوە، بۆیە لەسەر فەرمانی مام جەلال پەلەك پێشمەرگە بەسەرکردایەتی عەبدوڵلا ئاغا پشدەری و بەندە سەرجەم مەخفەرەکانمان سووتاند، بەڵام بەداخەوە لەکاتی سووتاندنی مەخفەری گوندی هەرمێدا پێشمەرگەیەکمان بەناوی قالە فوجەوە ئاگر ڕێگای نەدا بێتەدەرێ و ئێمەش نەمان توانی رزگاری بکەین و گیانی لەدەستدا، لەماوەی ئەو گەشتانەشدا مام جەلال هەر بەپێ لەگەڵماندا دەڕۆیشت و جل و بەرگەکانیشی لەهی پێشمەرگەکان باشتر نەبوو، دەستەو پاسەوانی تایبەتیشی نەبوو، باشترین سەرکردەبوو لەهەموو روویەکەوە.

گرتنەكەی سەرای پێنجوێن

دوا قۆناغمان رۆیشتنبوو بەرەو گوندی بوبان، كەچووینە ئەوێ حەمەی شێخ عەبدولكەریم لەگوندەكە بوو دەستەیەك پێشمەرگەی لەگەڵ بوو، لەناو گوندەكەدا مام جەلال هێزەكەی كرد بەسێ بەشەوە بەشی هەرە زۆری هێزەكەی بۆرێگای سلێمانی پێنجوێن دانا، ئەو هێزەی لەناڵپارێز بوو بەسەركردایەتی عەبدوڵڵا ئاغای پشدەری و بەیارمەتی هەر یەك لە:– عەریف عەلی مەولود، مەلا رەسولٚ گورونی كە پیاوێكی ئازاو دڵ سۆزو خوێندەواربوو جێگری سەرۆكی یەكێتیی جوتیارانی گشتی بوو، لەگەڵ جەلال كاوانی بوون، ئەو ماوەیەی هێزەكەمان لەناڵپارێز بوو (....) هەموو شوێنی سەنگەرەكانی لەشكرەكەی ئێمەی دەستنیشان كردبوو، لەشكرەكەشمان نیوەی زیاتری هێزی عەشیرەتەكانی دەوروبەری پێنجوێن بوون بۆ ناو شاری پێنجوێن ١٧ پێشمەرگە داندران منیش لەگەڵ ئەو ١٧ پێشمەرگەیەدا بووم، مام جەلال لەبنكەی گوندی بناوەسووتە كە لەسەر سنووری ئێران بوو، سدیقە فەندی و ١٠ پێشمەرگەی دانا بۆ دابینكردنی نان و ئاو و فیشەك بۆ بەرەكانی شەڕ، لەسەرەتای مانگی ٥ ی ١٩٦٢دا مام جەلال و من و ئەو پێشمەرگانەی بۆ ناو شاری پێنجوێن تەرخانكرابووین لەگەڵ نوێژی عیشادا چووینە ناو شاری پێنجوێن و مام جەلال پێی وتم: (بەرەشاشەكەت ٣٠ فیشەك بەیەك سەلییە بەسەر شاردا بتەقێنە)، منیش لوولەی رەشاشەكەم بڵند كردوو ٣٠ فیشەكم تەقاند ئەوەش نیشانەی ئەوە بوو كە ئەندامانی حزب بزانن هێزی پیشمەرگە هاتۆتە ناو شارەوە، هەروەها بۆ ئاگادار كردنەوەی معاون كمالیش بوو كەوا هێزی پێشمەرگە لەناو شاردان، ئەوەبوو مام جەلال فەرمانی دەستگیركردنی مدیر ناحیە و بەرێوەبەری دارایی دەركرد، دوای ئەوەی چوومە ناوماڵەكەی

مدیر ناحیەو دەستگیرم کردو هەر لەوکاتەشدا بەرێوەبەری دارایش دەستگیرکرابوو هەردووکیانمان بردە لای مام جەلال و دواتر گواسترانەوە بۆ بنکەی بناوەسووتەو مام جەلالیش گەڕایەوە بۆ جێگای خۆی و ئێمەش سەرای پێنجوێنمان گرت کە ئەو پێشمەرگانەی لەناو شاری پێنجوێندا بوون هەریەك لە: عەریف عەلی ژمارە دوو کە خەڵکی گوندی سەر گەڵوو بوو عەسکەری فیرار بوو، حەمید رەشاش ـ هەولێری (عەسکەری فیرار)، ئەنوەر مستەفا ناسراو بە ئەنوەر نیتم ـ هەولێری (پۆلیسی فیرار)، قادر حەمەد ـ هەولێری (پۆلیسی فیرار)، عەلی مام رەشید ـ کۆیی، خالید مام رەشید ـ کۆیی، عەبدولخالق نەریمان—کەرکوکی (عەسکەری فیرار)، عادل عیزەت ناسراو بە عادل کەوڵ سوور ـ کەرکوکی بوون، کە ١٧ پێشمەرگەبووین و بەداخەوە ئێستا ناوی هەندێکیانم لەبیر نەماوە، لەو شەڕەدا پێش ئەوەی تەقە لەپۆلیسەکان بکەین بەناوی شۆڕشی کوردایەتییەوە داوامان لە معاون کەمال و پۆلیسەکان کرد و پێمان وتن کە شەڕنەکەین و هەموومان کوردین و پێویستە پێکەوە بەشداری شۆڕش بکەین، بەڵام ئەوان بەتەقە وەڵامیان دایەوە کە ژمارەی پۆلیسەکانی ناو سەرا ٣٦٦ پۆلیس بوون و لەگەڵ معاون کەمالدا لەگەڵ دەستپێکردنی تەقە شارەکە بەتاواوی هەمووی چۆڵکراو لەترسی بۆمبارانی فڕۆکە جەنگییەکان چوونە سەر سنووری ئێران، بەبەردەوامی فڕۆکە لەسەر شارەکە بوو، ئێمەش لەکاتی بۆردومانەکەدا زۆر لەسەرای پۆلیسەکان نزیك بووبووینەوەو ژمارەمان کەم بوو، بەڵام پۆلیسەکان نەیاندەزانی لەبەرئەوەی شەوانە لەسێ لاوە بەرەشاشەکەم تەقەم لەپۆلیسەکاندەکردو وایاندەزانی سێ رەشاشمان هەیە، ئەوەبوو نانمان لەبنکەی بناوەسووتەوە بۆ دەهات و هاوەنێکی دووگرێشمان هەبوو

کە لەلای بەندە بوو، هەندێك قومبەلەم دەگرتە سەرا، کە ئەوکاتەش معاون کەمال لەناوسەرادابوو، راستە کە پەیوەندی هەبوو لەگەڵ (مام جەلال)دا، بەڵام حەزیشی نەدەکرد پێنجوێن بگیرێ، بۆیە شەڕەکە ئەوەندە درێژەی کێشاو پۆلیسەکان ورەیان بەرداو خواردن کەمبۆوە، رۆژی جارێکیش پێشمەرگەکان نامەیەکمان لەبەرد دەپێچاو دەمان هاوێشتە سەریانی سەراو داوامان لێدەکردن خۆیان بەدەستەوەبدەن، بەڵام رازی نەدەبوون، ئەوەبوو پۆلیسەکان برسێتی کاری تێکردن و داوایان لەحکومەت کرد بەفرۆکە ئازوقەیان بۆ فرێدەنە ناو سەراوە.

دەستکەوت و شکستەکان

رۆژێك لەگەڵ رۆژهەڵاتندا فرۆکەیەکی گەورەی بارهەڵگر دەرکەوت و دوو فرۆکەی مێکی لەگەڵدا بوو، فرۆکە گەورەکە خۆی نەوی کرد لەسەر سەرای ئێمە زۆر بەتوندی دەستڕێژمان کردن و نەیان توانی بنێرن بۆیان و لەپاش گەڕانەوەی فرۆکەکە پۆلیسەکان زیاتر ورەیانبەرداو دووبارە داوامان لەپۆلیسەکان کردەوە کە ئێمە هەموومان عەسکەرو پۆلیسی فێرارین و براتانین و خۆتان بەدەستەوەبدەن، ئەوانیش دەیانووت ئێمە باوەڕتان پێناکەین و دەمانکوژن. ئەوشەڕە ۱۲ رۆژ درێژەی کێشاو حکومەتیش بۆ رزگارکردنی پۆلیسەکانی هێزێکی نارد، بەڵام لەناڵپارێز لەگەڵ هێزەکانی پێشمەرگەدا رووبەڕووی شەڕێکی دژواربوونەوەو پێشمەرگەکان توانیان چەندین هێرشی دوژمن بشکێنن، بەڵام (....) چاوساغی بۆ هێزەکە دەکردو شارەزای ناوچەکەبوو، ئەوەبوو وایکرد کە لەجیاتی قایە سوپاکەی سەرخست و سەنگەرەکانی پێشمەرگەی پیشانی عەسکەرەکان دەدا ئەمەش

وایکرد هێزی پێشمەرگە بشکێت، کە هۆی شکاندنی هێزەکەشمان ئەمانە بوون:

١. چاوساغی (....) بۆ سوپاکە.

٢. بەشێکی زۆری هێزەکەمان خەڵکی گوندەکان بوون و بەتۆرە هاوکاریی پێشمەرگەکان بوون، بەڵام وەکو پێشمەرگە بەبیرو باوەڕ نەبوون زوو لەشەڕ دەشکان.

٣. رووبەری جێگای شەڕ کە زۆر گەورە بوو بەو هێزەی کە هەبوو کۆنترۆڵ نەدەکرا.

٤. چوار پێشمەرگەی قارەمانمان شەهیدکران، لەبەرئەوەی لەکاتی کشانەوەماندا ئاگادار نەکرابوونەوەو یەکێکیش لەو شەهیدانە مەلا رەسوڵی قارەمان بوو، تەرمەکانیشیان هەر بە ئامانەتەوە لەناو سەنگەرەکانی خۆیاندا بەخاك سپێردران.

سەرای پێنجوێن زۆر گەورەو کۆن بوو پۆلیسی شارەکەو پۆلیسی یەك ناحیەو پۆلیسی ١٢ مەخفەری تێدا کۆبووبۆوە، پێشی ئەوەی پۆلیسەکان خۆیان بەدەستەوە بدەن دایکی معاون کەمال هات و سەردانی کوڕەکەی کرد، کە دایکی خوشکی سەعید قەزاز بوو، بەڵام معاون کەمال نەیوێرا دەرگای سەرا لەدایکی بکاتەوەو پۆلیسەکان هەوڵیاندا بەگوریسێك هەڵیبکێشنە سەرەوە، بەڵام ئێمە نامەیەکمان نارد بۆ معاون کەمال کە دەرگا لەدایکی بکاتەوەو دڵنیابێت لەوەی کە تەقە لەهیچ کەسێك ناکەین، دەستبەجێ گوریسەکەیان شۆڕکردەوەو نەیانوێرا دەرگا بکەنەوە، لەپاش گەڕانەوەی دایکی معاون کەمال بڕیاریدا خۆی و پۆلیسەکان خۆیان بەدەستەوە بدەن، هەر ئەو رۆژەش بوو هێزەکەمان لەناڵپارێز شکاو ئێوارەی

هەمان رۆژیش پۆلیسەکان داوایانکرد حەمە رەشید خان کەفالەتیان بکات و ئەوانیش خۆیان بەدەستەوە دەدەن، ئەوەبوو حەمە رەشید خان و سدیقە فەندی چوونە بەردەرگای سەراو پۆلیسەکان دەرگای سەرایان کردەوەو هەموویان هاتنەدەرەوەو ئێمەش رەوانەی بنکەی بناوەسووتەمان کردن، لەوکاتەدا ئێمە ژمارەمان ئەوەندە کەم بوو دەترساین پۆلیسەکان رووبەروومان ببنەوە، لەپاش بەرێکردنی پۆلیسەکان چووینە ناو سەرای پۆلیسەکان بۆ رزگارکردنی دەسکەوتەکان، ئەوەی زۆر مەبەستمان بوو ئامێرێکی لاسلکی زۆر گەورەی بوو کە دەیانووت دەبێتە ئێزگە، دەستکەوتەکانیش ئەمانە بوون:-

١. (١١) هەزار دیناری ئەوکاتە کە قاسەکەمان شکاندو پارەکەمان هەڵگرت.

٢. (١٢) ئامێری لاسلکی جۆراو جۆر.

٣. (٥) سندوق فیشەکی ئینگلیزی.

رۆڵی سەرەکی پێشمەرگە

ئێمە توانیمان تابەیانی ئەو شتانە لەشار دوور بخەینەوە لەبەرئەوەی دەمانزانی هێزەکەمان لەناڵپارێز شکاوەو پاشەکشەی کردووە، لەگەڵ رۆژهەڵاتن هێشتا ئێمە لەنێزیك شاربووین پێشەنگی دەبابەکان گەیشتنە ناو شاری پێنجوێن، بەڵام شار کەسی تێدا نەبوو بەفرۆکەو بە دەبابە دەوروبەری شاریان بۆردومان دەکرد و لەو رۆژەشدا سوپاکە گەیشتە ناو پێنجوێن کە ٤٠ تا ٥٠ پۆلیس خۆیان درزیەوەو گەڕانەوە ناو سوپاکەو بەردەوام تاك تاك خۆیان ون دەکردو دەگەڕانەوە بەپەلە توانیمان ٢٨ پارچە چەك

لەپۆلیسەکان وەربگرین و ئەوانی تر هەموویان گەڕانەوە ناو حکومەت تەنیا معاون کەمال شێخ غەریب بووە پێشمەرگە لەگەڵ یەك پۆلیس ئەویش بووە پیاوی حەمە ڕەشید خان، پۆلیسی سلێمانی کەسیان هەستی کوردایەتیان نەبوو ئەوکاتەو لەپاش تەواوبوونی شەڕەکان هەموو هێزەکەمان لەگوندی بناوە سووتە یەکترمان گرتەوە بەرەو چەمی ڕێزان گەڕاینەوە ئەو سەرکەوتنانەی یەك لەدوای یەك واتە ئازاد کردنی ناوچەی شارباژێڕ و ئازادکردن و پاك کردنەوەی ناوچەی پێنجوێن شۆڕشی زیندوو کردەوەو حکومەتی سەرسام کرد، ناوچەی سلێمانی باوەڕیان بەشۆڕش نەمابوو، بەڵام بەهۆی ئازاد کردنی ناوچەکان میللەت باوەڕی بەشۆڕش هێنایەوەو حزبیش بنکەو بارەگای پێشمەرگەی لەناوچە ئازادکراوەکان داناو ئەوچالاکیانە هەمووی بەسەرکردایەتی مام جەلال بوو بەڕاستی مام جەلال سەرکردەکی بەتواناو زانابوو زۆر خزمەتی پێشمەرگەی دەکرد زۆرجار چێشتی بۆمان لێدەناو دابەشی دەکرد بەسەرماندا هەرچەندە مام جەلال سەرکردەیەکی زۆر سەرکەوتوو بوو پێشمەرگەکانی هەولێریش لەهەموو شەڕەکاندا ڕۆڵی سەرەکیان هەبوو، هەرچەندە هەندێك کەس لەنووسینەکانیاندا شۆڕشی ئەیلول بەشۆڕش دانانێن و وادیارە ئەوکەسانە شارەزای شۆڕشی ئەیلول نین یان چاویان بەشۆڕشی ئەیلول هەڵنایەت لەبەرئەوەی لەکاتی شۆڕشی ئەیلولدا کەس دەوڵەمەند نەبوو نەپێشمەرگەکان و نە سەرکردەکانیش، بەهەر حاڵ ئێمە وتمان هێزەکەمان گەڕاینەوە چەمی ڕێزان، دەربارەی ئەو ١١ هەزار دینارەی لەپێنجوێن گیرابوو ئەو پارەیەی کە لەناوجەمەدانی بوو هەر ڕۆژەی لەلای پێشمەرگەیەك بوو لەچەمی ڕێزان پارەکەمان ژماردو فلسێکی کەم نەبوو، بەڵام بەشێك لەپارەکە زۆر کۆن و دڕاوبوو پارە

دراوەکانمان لەگەڵ مام جەلال–دا بردە لای شێخ جەنگی برای مام جەلال ئەوکاتە شێخ جەنگیماڵی لەگوندی (قزلۆ) بوو شێخ جەنگی پارە دراوەکانی بردە بەغدا هەمووی بەپارەی باش گۆڕیەوەو هێنایەوە بۆمان و ئێمەش ماوەیەك لەچەم پشووماندا ئەو چالاکی و سەرکەوتنانەی ناوچەی شاربازێڕو ناوچەی پێنجوێن بووە هۆی زیندووبوونەوەی شۆڕش لەناوچەکانی ترو کەسانێکی زۆر هاتنە ناو شۆڕش بەشی زۆری پۆلیسی مەخفەرەکان لەحکومەت هەڵگەڕانەوەو خۆیان و چەکەکانیان هاتنە ناو شۆڕشەوە، هەروەها عەسکەری کورد کۆمەڵ کۆمەڵ دەهاتنە ناو شۆڕش، حکومەت ورەی بەرداو شۆڕش ڕۆژ لەدوای ڕۆژ لەگەشەکردندا بوو ئەو سەرۆك عەشیرەتانەی نیازیان وابوو چەکی جاشایەتی هەڵبگرن بەشێکیان پەشیمان بوونەوەو شۆڕش دەنگی دایەوەو حکومەت چاوی شکاو وایدەزانی هەر لەرۆژی ١١ ی ٩ ی ١٩٦١ کە لەشکری عەشائیری بەفڕۆکە ڕاونا شۆڕشیش لەناوچوو لەو باوەڕشدا نەمابوو کە کورد توانای شۆڕشکردنی مابێت و پێشمەرگە قارەمانەکان بەسەرکردایەتی پێشمەرگەی دێرین و سەرۆك کۆماری ئێستای عێراق شۆڕش زیندوو بکەنەوە.

راستە (مامی گەورەمان) لەماڵ نییە، بەڵام رێنمایی و ئامۆژگارییەکانی هەردەم لەناو دڵی هەمووانە

ئەگەر کورد ئامۆژگارییەکان و رێنماییەکانی بەڕێز (مام جەلال) پێڕەو بکەن و لەسەری بڕۆن وەکو رۆژانە لەسەر لاپەڕەکانی رۆژنامەی (کوردستانی نوێ) بڵاو دەکرێتەوە تێدەگەین (مام جەلال) بناغەیەکی ئەوەندە پتەوی دامەزراندیە بەئاسانی لەق نابێ (مام جەلال) لەمێژە بیر لەدانانی ئەو بناغەیە دەکاتەوە، من بۆ بیرەوەری بیرکردنەوەو ئەو بناغەیە کورتە باسێك دەگێڕمەوە لەساڵی (١٩٦٢) بوو لەسەرەتای شۆڕشی ئەیلول بوو ئەو کاتە من و (مام جەلال) هەردووکمان گەنج بووین ژمارەی پێشمەرگەمان کەم بوو سەرکردەکەمان بەڕێز (مام جەلال) بوو. بەڵام (مام جەلال) هەمیشە کەسێکی قسە خۆش و قسەزان و ورە بەرز بوو وای دەزانی بەوەندە پێشمەرگانە کوردستان رزگار دەکات، هەر بەو بیروباوەڕەش بوو بەو هێزە بچووکە توانی ناوچەیەکی گەورە رزگار بکات، من ئەو کاتە باس دەکەم کەسمان خاوەنی فلوسێك نەبووین ژیانمان لەسەر گوندەکان بوو، ئێوارەیەك چووینە گوندی (شیوەکەڵ) لەپاش دابەشکردنی پێشمەرگەکان لەسەر ماڵەکانی گوندەکە ئێمە سەرپەلەکان لەگەڵ بەڕێز (مام جەلال) چووینە مزگەوتی گوندەکە. لەپاش نوێژی خەوتنان مزگەوت چۆڵ بوو هەموو خەڵکەکە چوونەوە ماڵێ، ئێمەش ئاگرەکی خۆشمان کردەوەو لەبەر ئاگرەکە دەورەمان لەمام جەلال داو هەمووومان جلەکانی خۆمان داوەشاند لەبەر ئەوەی ئەسپێ زۆر بوو جل و

بەرگی مام جەلال-یشمان داوەشاند بەڕاستی ئەو زیاتر ئەسپێ لەجلەکانی دابوو لەپاشان مام جەلال قسەی خۆشی بۆمان دەکرد لەناو قسە خۆشەکانی ناوە ناوە ئامۆژگاری و ڕێنماییشی دەکردین. من قەت ئەو ئامۆژگارییەی مام جەلال لەبیرناکەم فەرموودەکانی ئەوە بوو دەیگوت ئێمەی پێشمەرگەو ئەندامانی حزب یان ئەوانە خەبات دەکەن لەپێناو ڕزگارکردنی کوردستان دەبێ خۆیان بەخزمەت کاری میللەت بزانن لەبەر ئەوەی میللەت سەرچاوەی هێزو توانایە، بۆیە دەبێ هەریەك لەئێمە بەو بیروباوەڕە کار بکەین و دەبێ هەموو پێشمەرگەیەك یان ئەندامەکی حزب بۆ بەرژەوەندیی گشتی میللەت لەڕێزەکانی پێشەوە بێت، بەڵام بۆ بەرژەوەندیی خۆی دەبێ لەڕێزەکانی هەرە دواوە بێ ئەگەر وا کار بکەین ئەوە دەبینە خۆشەویستی میللەتی خۆمان و دەتوانین وڵات ڕزگار بکەین. ئەوە بیرو باوەڕی سەرۆك (مام جەلال) بوو، ئێمەی پیرە مێردەکان تا ئێستاش لەسەر ئەو بیرو باوەڕە هەر ماوین. براینە با هەموومان ڕێنمایی و ئامۆژگارییەکانی ئەو مامە خۆشەویستەمان بکەینە ئەڵقەو لەگوێی خۆمانی بکەین و ناخۆشی لەکوردستان نامێنێت.

ئێستاش وا هەڵمەتی هەڵبژاردن لەکوردستان دەستپێکردووە ڕۆژ ڕۆژی جەماوەرە دڵسۆزەکەی یەکێتییەو گەلی کوردو سەرۆك مام جەلال چاوەڕوانی کاری مەردانەی ئێوەیە پەندەکی کوردەواری دەڵێ (شێر لەلانێ بێتە دەر چ نێر چ مێ هەر شێرە). دەبا هەموومان شێرانە قۆڵ و باسکی خۆمان هەڵماڵین و هەوڵبدەین لیستی (١٠٢) سەرکەوتنێکی گەورە بەدەست بێنێ و بیکەینە دیاری بۆ سەرۆکە خۆشەویستەکەمانی بنێرین.

من وا هەست دەکەم جەماوەری یەکێتی کارێکی سەر سوڕهێنەر دەکات وا ئێمەی پیرە مێردەکان لەجۆش و خرۆشداین ئەدی دەبێ شێرە کوڕان و

شێرە کچان لەچ گەرمە گەرمی هەڵمەت دابن. جەماوەری یەکێتی جەماوەری ڕۆژی تەنگانەیە مادام خاوەنی ئەو سەرۆکە دڵ سۆزەن.

لەکۆتاییدا پڕ بەدەنگ بانگ دەکەم هۆ هۆ مامە زوو وەرەوە. بەهیوای سەرکەوتنم.

سەرۆك مام جەلال:
کاکە شەمسەدین موفتی لەهەموو بوارەکاندا سەرکردە بوو

دەقی وتاری سەرۆك مام جەلال کەڕۆژی ٢٠١٢/١٠/١٣، لەهەولێر لەڕێوڕەسمی چلەی ماتەمینی پێشمەرگەو تێکۆشەری دێرینی کوردایەتی خوالێخۆشبوو شەمسەدین موفتی-دا پێشکەشیکرد:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان

بەڕێزان ئامادەبووانی ئەم کۆبوونەوەیە کە بۆ یادکردنەوەی ڕۆڵەیەکی ژیرو تێکۆشەرو خۆنەویست دەیگێڕین، کاك شەمسەدین موفتی ئەوە دەهێنێ زۆر لەلایەنەکانی ژیانی روون بکرێتەوەو بکرێت بەدەرس و پەند بۆ ڕۆڵە تیکۆشەرەکانی خەڵکی کوردستان، من یەکێکم لەو کەسانەی کە شەرەفی هاوڕێیەتی و دۆستایەتی کاك شەمسەدینم هەبووە بۆ ماوەی ٦٢ ساڵ، ئەوەڵ ساڵی کە هاتمە هەولێر بۆ خوێندنی ناوەندی ساڵی ١٩٥٠-١٩٥١، ژمارەیەکی زۆر کەم خەڵك کوردایەتیان دەکرد یان شیوعیەتیان دەکردو ژمارەیەکیش لەقوتابییەکانی سانەوی هەولێر بەشێکی زۆر کەمیان دەمیان لەسیاسەت وەردەدا، من بەشبەحاڵی خۆم پێمخۆش بوو هەولێرییەك بناسم کە لەسیاسەت بەشداری دەکات و قسە دەکات، ئەوەی کە لەپۆلەکەم لەگەڵی بووم برادەرێکی هەولێری بوو کە ناوی کاك مارف بوو خاڵی کاك شەمسەدین بوو، پاشان کاك مارف کاك شەمسەدینی پێناساندم، کاك شەمسەدین

بەڕاستی گەنجێکی بەحەماس و بەگوڕو بەتەوژم بوو، حزبی نەبوو بەلای حزبایەتیشدا نەدەچوو، بەڵام بەلای کوردایەتی و خەبات دژی حکومەت و ئەوانەدا دەچوو، لایەنگرێکی گەرمی ئەو خەباتە بوو.

رۆڵی خوالێخۆشبوو شەمسەدین موفتی

ئەوکاتە تازە سەرەتای گەشەکردنی چالاکییەکانی پارتی بوو لەهەولێر، کاک شەمسەدین وەکو دۆستێکی پارتی زۆر کاری بۆ دەکردین، خەڵکی بۆ دەهێناین و ئەندامی بۆ پەیدا دەکردین، بەڵام خۆی نەببوو بەئەندام، ئەو لایەنگرێکی زۆر بەهێزو بەتوانا بوو کە لەو مووچەیەی کە پێشی دەدرا بڕێکی تەرخان کردبوو بۆ یارمەتی و دەیدا بەپارتی، دیارە ئەوکاتەش کاک شەمسەدین پیاوێکی موسڵمانی راستەقینە بوو نوێژی دەکردو رۆژووی دەگرت و دەچووە مزگەوت و نوێژەکانی هەینی لەدەست نەدەدا، لەگەڵ ئەوەشدا لەگەڵ هەموو ئەو کەسانەی کە عەلمانی بوون دۆست و تەبا بوو لەگەڵیان، هیچ ئەوەی نەکردبووە هۆکارێك بۆ ئەوەی بۆشاییەك بخاتە نێوان خۆی و ئەوانەوە.

لەوساڵەوە کە ناسیم وردە وردە دۆستایەتییەکەمان پەرەی سەند، دواتر من لەناوەندیی هەولێر نیمچە دەرکراین، رۆژێکیان خوالێخۆشبوو بەڕێوەبەرکەمان ناردی بەدوای من و کاك مارفداو وتی: ئێوە هاتوون مەکتەبەکەم لێ تێکدەدەن، من بەحساب خەڵکی کۆیە بووم تەلەفۆنی لەگەڵ باوکم کردو وتی کوڕت ناردووە لێرە هەرام بۆ دروست بکات، کاك مارف تووڕە بوو وتی لۆ ماڵی بابتە، مەکتەب ماڵی حکومەتە تۆ هەقت چییە بەسەر ئەوەوە، من نەموێرا وا قسە بکەم وەکو ئەو کە بەئازایانە قسەی کرد،

خولاصە من گواستمەوە بۆ کەرکوك و شەمسەدین چوو بۆ بەغدا لە ناوەندی مەرکەزی بوو، بەڵام پەیوەندیمان هەر هەبوو کە بەکەرکوکدا تێدەپەڕی سەری لێدەدام منیش ئەگەر ڕێم کەوتبا بەغدا دەچوومە لای، چالاکییەکانی لەناو قوتابیان پەرەی سەند وەکو مرۆڤێکی زۆر خۆشەویست بوو هەم رەوشتی زۆر بەرزبوو، هەم خۆنەویست بوو، هەم قسە خۆش بوو، هەم بەردەوام لایەنگری کەسانی هەژارو بێدەرامەت بوو لەبەر ئەوە کە یەکێتیی قوتابیانی کوردستان دامەزرا شەمسەدین هەڵبژێردرا بەسەرۆکی یەکێتییەکەو من سکرتێری یەکێتیی قوتابیان بووم، بەڵام ئەو سەرۆکی بوو، بەڕاستی لەو ماوەیەی کە ئەو سەرۆکی بوو یەکێتیی قوتابیان چالاکیی زۆر زیادی کردو لەزۆر شوێندا بەتایبەتی لەهەولێر لقی بۆ دروست بوو لایەنگری بۆ پەیدابوو رێکخستنی پەیدابوو لەبەغداش هەروەتر، ئەو خۆیماڵێکی بەکرێ گرتبوو ئەو ماڵەی وەکری تێکۆشەرانیش بوو، من دەمەوێت سێ رووداو کە زۆر دیارەو کەس نەیزانیووە بۆتانی باس بکەم یەکێکیان شەهید دکتۆر عەبدولڕەحمان قاسملو لەئێرانەوە بەخۆی و بەمادامیەوە هاتبوو، مادامی شەهید قاسملو کچێك بوو رەنگی، پرچی، هەمووی بێگانەیە، دوو کچی هەبوو ئەوانیشی لەگەڵ بوون، نامەوێ ناوی کەس بێنم بەڵام زۆر کەس جێگای نەکردنەوە بۆ شەوێك، بەڵام شەمسەدین بردنیە ماڵی خۆی و منداڵەکانی لەباوەش گرت، من ئێستاش دیمەنەکە لەبەرچاومە ئەگەر وێنەکێش بام وێنەم دەکرد، یەکێکی لەو باڵەی و یەکێکی لەو باڵەی تر هەردووکی هەڵگرتبوو بەپێشیان کەوتبوو بردنی بۆ ماڵی خۆی لەوە زیاتر دەچوو بۆلای دکتۆر، دەیبردن بۆ لای دکتۆرو کاری وەرگێڕانیشی بۆ دەکردن، هەتا یەکێکیان نەخۆش بوو، ماوەیەکی زۆر لەماڵی شەمسەدین مانەوە هەتا دوایی

پاسپۆرتیان بۆ دروستکراو عیراقیان بەجێهێشت و چوونەوە دەرەوەی وڵات، جارێکی تریش ئێمەمانان خەریکی ئەوە بووین کە بەرەیەکی تازە پێکبێت لەنێوان چەپەکان ئەوکات چەپەکان بریتیبوون لەحزبی شیوعی عیراقی (القاعده) حزبی شیوعی عیراقی (رایه شغیله) و حزبی وحده الشیوعی مامۆستا عەزیز شەریف و پارتی دیموکراتی کوردستانیش ئیعلانی کردبوو کە مارکسی لینینییە، ئەم چوار گروپە دەیانویست کۆببنەوە جێگایەك پێویست بوو، شەمسەدین ماڵەکەی خۆی تەرخانکرد بۆ ئەو کۆبوونەوانە، لەماڵی شەمسەدین کۆدەبووینەوە، لەو شەهیدە دیارانەی کە لەوێ بوون سەلام عادل بوو ئەوەی کە بیرمە عەبدولڕەحیم شەریف بوو، هەروەها حەمزە سەلمان، ئەمانە هەموو بەبێ ئەوەی گوێبداتە نەتیجەی چییە؟، دەگیرێ چی بەسەردێ؟، میوانداریشی دەکردن و هەندێکجار دەشمانەوە، هەروەها خوالێخۆشبوو مامۆستا هەمزە عەبدوڵڵاش هەروەتر ماوەیەك لەماڵی ئەو بوو، یانی ماڵەکەی خولاصە وەکرێکی ئەم هێزە سیاسیانە بوو بەبێ ئەوەی گوێبداتە ئەوەی ئەنجامەکەی چی لێدێت و خۆی چی بەسەردێت؟، بەڕاستی لەخەباتگێڕێکی ئازاو تێکۆشەر دەوەشایەوە ئەو کارانە بکات کە ئەویش کاك شەمسەدینە.

زۆر خاکی بوو

بێجگە لەوە بەڕاستی پیاوێکی خۆنەویست بوو نەیدەویست ناوی بێت و نەیدەویست مەدح بکرێت و ئەوانەی هەموو بەلاوە گرنگ نەبوو زۆریش خاکی بوو، دۆستێکی دێرینی خوالێخۆشبوو صالح شێرە بوو کە جوتیارێکی ئەو ناوچەیە بوو هەمیشە لەگەڵ ئەم جۆرە کەسانە رایدەبوارد کە دەهاتەوە بۆ

ئێره لەمەکتەبیش چالاکییەکی باشی هەبوو لەناو هێزە عەرەبییەکاندا بەسیفەتی ئەوەی کە سەرۆکی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان بوو، هەوڵێکی باشیدا بۆ ئەوەی نێوانی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان و یەکێتیی قوتابیانی عیراقی کە حزبی شیوعی سەرپەرشتی دەکرد چاك بێت و لەسەردەمی سەرۆکایەتیی ئەودا ئەو پەیوەندییە دروستبوو، پێشتر نێوانیان باش نەبوو من خۆشمی لەگەڵ بووم، بەڵام ئەوە وایلێهات کە شەمسەدین توانی لێکیانی نزیك بکاتەوەو پێکەوە کۆبوونەوەیەکی موشتەرەك دروست بکات و پاشان کۆمیتەیەکی موشتەرەك بۆ ئەوەی خەباتی موشتەرەك پێکەوە بکەن و لەخۆپیشاندانەکاندا بەشداربن پێکەوە، لەگەڵ حزبەکانی تر زۆر بەدڵی نەبوو هەرچەندە خۆی کاك شەمسەدین نوێژو رۆژووی دەکرد، بەڵام زۆرتر دڵی بەمەوقیفی حزبی شیوعی دەکرایەوە، ئەو سەردەمە تازە میساقی باسیل دەرچووبوو کە تێیدا مافی چارەی خۆنووسین زۆر بە رەوشەن نووسرابوو لەسەر کوردستان و ئەوە، کاك شەمسەدین نوسخەیەکی لەگیرفان بوو کە باس دەکرا دەیهێنا دەرەوە کە تەماشا بکەن ئەوا حزبی شیوعی تەئیدی هەموو هەقی میللەتی کورد دەکات، برادەرێکمان هەبوو تازە هاتبووە کولیەی حقوق نەیدەزانی ئەوەندە شەمسەدین باسی تەبایی حزبی شیوعی و کوردو پارتی و یەکێتیی قوتابیانی گشتی و کوردستانی دەکرد رۆژێك هات و لای من وتی تۆ بڵێی ئەوە شیوعی نەبێت و خزاوەتە ریزەکانمانەوە، وتم بابە نەخێر ئەوە پیاوێکی ئەصلەن حزبی نییە، بەڵام دۆستی هەموو ئەو کەسانەیە کە کوردایەتیان پێباشەو کوردیان خۆشدەوێ.

باسی پەیوەندی کاك شەمسەدین کرا لەگەڵ بارزانییەکان، بەڵام ئەوە کەمە، شەمسەدین لەساڵی ١٩٥٥– ١٩٥٦، پەیوەندیی لەگەڵ خوالێخۆشبوو

شێخ صادق و خوالێخۆشبوو شێخ عوبێد پەیداکرد کە لەبەغدا بوون، ئەمانە لەبەغدا بوون و منداڵەکانی جەنەڕال بارزانی–ش لەگەڵیان بوون، کاك شەمسەدین دەیزانی من پەیوەندیم لەگەڵیان هەیە داوای لێکردم و وتی: پێم بناسێنە بردم بۆلایان، ئیتر یەکێك بوو لەوانەی کە زۆر سەری لێدەدان و دەچوو بۆ لایان و نیشانی دەدا کە ئامادەیە یارمەتیان بدات و ئەوکاتە بارزانییەکان دەربەدەربوون و لەزیندان بوون و جەنابی بارزانی لە ڕوسیا بوو، سۆزێکی زۆری هەبوو لەسەریان و دواتریش ئەوەبوو کە جەنابی بارزانی هاتەوەو کردی بەنمایندەی خۆی لەهەولێر، بەڵام من پێموایە پێشتر خوالێخۆشبوو شێخ صادق هەڵیبژارد بۆ بارزانی کە بیکاتە نوێنەری خۆی لەهەولێر، لەکارەکانی سیاسیی بەغدادا کاك شەمسەدین بەڕاستی هەتا لەخۆپیشاندانەکانیشدا پیاوێکی ئازاو بەجەرگ و نەترس بوو، هەمیشە لەگەڵ منیش گاڵتەی دەکردو دەیووت تۆ قەت لەمن چەپ تر نیت، چەندی قسە بکەیت و بڵێی، من خۆم لەتۆ بەکەمتر چەپتر نازانم، منیش ئەوەم ئیستیغلال کردو جارێکیان پێکەوە لە لەندەن بووین وتم کاك شەمسەدین ڕات وایە لەسەر چەپ وتی: بەڵێ، وتم باشە سبەی دەچینە سەر گۆڕی کارل مارکس وتی باشە وەڵڵا چووینە سەر گۆڕی کارل مارکس وێنەیەکمان هەیە پێکەوە، لەسەر قەبرەکە وەستاوین و وێنەمان گرت جا کردم بەگاڵتە وتم: فاتیحایەکیش بخوێنە لێرە.

شانەی چەکداری دروستکرد

بەڕاستی چەپی خۆشدەویست، وەنەبێ بڵێی دژێتی، بەڵام ئەوەنەبوو بڵێین مارکسییە، بەڵام دۆستی مارکیسیەکان بوو، لەگەڵ پارتی زۆر نزیك بوو،

بەڵام تا ۱۹۵۷= ۱۹۵۸ نەبوو بەئەندام، پاشان کە هەندێك دنیا سەخت بوو، بوو بەئەندام و ئیشی باشی کرد لەهەولێر پاشان وەکو باسیان کرد ئەو برادەرانە لەهەڵگیرساندنی شۆڕشی ئەیلول کاك شەمسەدین پێش هەڵگیرسانی شۆڕشەکە چووە دەرەوە، نەك هەر لەبەرئەوەی فەرمانی گرتنی بۆ دەرچوو، ئێمە کاتی خۆی لەکۆتایی ئەو ساڵەدا کە هێشتا شەڕەکە هەڵنەگیرسابوو لەزۆر شوێن شانەی چەکدارمان دروستکرد، شانەی چەکدارمان دروستکرد بۆ ئەوەی کە ئەگەر قەوما شتێکمان هەبێت، ئەو لێپرسراوی دروستکردنی شانەی چەکداری هەولێر بوو،ئەو شانەی چەکداری دروستکردبوو، بێجگە لەشانەی چەکدار، خۆزگە یەکێك لەوانە لێرەدەبوو، یەکێك ماوە دەنووسێت کاك حەمید ڕەشاش، لێرەدا سەرۆك مام جەلال ڕووی لە کاك حەمید ڕەشاش کرد کەلەڕێوڕەسمەکەدا ئامادەبوو، پێیڕاگەیاند: حەمید ئەتو ئاگات لێیە هەقە باسی ئەو شتە بنووسیت لەسەر شەمسەدین، حەمید لێپرسراوی پۆلیسەکانی پارتی بوو، کاك شەمسەدین لێپرسراویان بوو، دوایی هانیدان کە چوونە شاخ و چەکیشیان برد، یەعنی کاك شەمسەدین هەم شانەی چەکداری مەدەنی قیادە دەکردو هەم لێپرسراوی چەکداری پۆلیسی پارتی قیادە دەکرد لەشاری هەولێر، کە چووە سەفینیش لەسەفینیش دەستی کرد بەخەباتی سیاسی لەناو هێزەکاندا بۆ تەوعیەکردنیان، باوەڕی بەوە هەبوو کە دەبێ بیروباوەڕی سیاسی بڵاوبکرێتەوەو لەگەڵ جووتیارەکانیش نێوانیان باش بێت، دوای ئەوە نەخۆش کەوت کە نەخۆش کەوتنەکەی ئەو خێرەی منی تێدابوو هات بۆ چەمی ڕێزان من چەکم نەبوو ئەو سەردەمە، تاپڕێکم هەبوو ئەو تفەنگەی دامێ کە ئێستا لەوێنەکەی دەرچووە، ناردیان بۆ بەغدا بەنهێنی پێویست

دەکرا بنێردرێت بۆ دەرەوە بەوەسیلەیەك لەوەسیلەکان توانیمان بینێرینە تاران، لەتاران تەداوی کراو جارێکی تر هاتەوە پاشان کە شۆڕش پەیوەندیی پەیداکرد لەگەڵ ئێران جەنابی بارزانی و مەکتەبی سیاسی پەسەندیان کرد کە شەمسەدین ببێتە نوێنەری شۆڕش لە تاران، مەبەستم لەوە ئەوەیە کەبڵێم دیبلۆماتێکی باشیش بوو، یەعنی نەك هەر وەکو وتمان لەڕێکخەری ناو خوێندکاران باش بوو، ڕێکخەری ناو حزب باشبوو، هەروەها دیبلۆمات بوو، هەروەها برادەرێك ئەوەی ووژاند کە حزب دانرا کاك شەمسەدین یەکێکە لەو کەسانەی کە مۆڵەتی وەرگرتووە، تەبعەن ئەوەش بەڕاستی بۆ دەرخستنی ناوی کاك شەمسەدین بوو، ناوی خرایە ناو لیستی ئەو برادەرانەی کە داوای مۆڵەتیان کرد، چونکە ئەوەندە خۆنەویست بوو ئەوەندە خزمەتی هەبوو خەڵك نەیدەناسی، ئەوکاتە لیژنەی مەرکەزی پارتی وای بەباش زانی کە دەربخات و هەقی خۆی بداتێ، خەڵك بیناسێ کە چەند خزمەتی هەیە لەبەرئەوە ئەو دانرا بەئیمزاکردنی لەهەولێر لەجیاتی برادەرانی تر، لەکاری دیبلۆماتیشدا بەڕاستی پیاوێکی زیرەك و بەتوانابوو، نەك هەر لەئێران ئەو برادەرانە باسیان کرد کە لە ئەورووپاش و لەزۆر شوێنی تریش کاك شەمسەدین کە دەچوو بەنوێنەرایەتی جەنابی بارزانی ئیشەکەی خۆی بەچاکی و بەڕێکوپێکی دەکردو بەسەرکەوتوویی دەگەڕایەوە.

کاریگەریی زۆر بوو

جارێکیان منیش مەلیك حسێنم دیت، پاش ئەوەی کە دیتم ئەو هاوسۆزی زۆری نیشاندا، بەڵام وتی من هیچم نییە نەپارەم هەیە، نە چەکم هەیە بتاندەمێ دەتوانم شتێکتان بۆ بکەم لای شا تکاتان بۆ بکەم کە شا ئەوکاتە

مه‌وقیفی له‌ئێمه باش نه‌بوو، تازه ئینقلابی شوومی شوبات روویدابوو، ئومێدیان به‌وه‌بوو كه حكومه‌تی به‌عس كه‌وتبووه قه‌ڵاچۆكردنی شیوعییه‌كان و دیموكراته‌كان له‌عێراق كه هه‌موو ده‌وائیره ره‌جعی و ئیستیعمارییه‌كان دڵیان زۆر پێی خۆشبوو كه ئه‌و ئیشه ده‌كه‌ن كه ئه‌وان ده‌یانویست له‌به‌ر ئه‌وه له‌و سه‌رده‌مه له‌گه‌ڵ ئێمه سست بوون، وتی من تكاتان بۆ ده‌كه‌م لای شا كه شا ئاسانكاریتان بۆ بكات و ده‌رگاتان بۆ بكاته‌وه، جارێكی تر دیمه‌وه زۆر شتی ده‌زانی، وتم جه‌لاله‌تی مه‌لیك ئه‌و شتانه‌ت له‌كوێ خوێندۆته‌وه، وتی: وه‌ڵڵا لاوێكتان هه‌یه هاتۆته لام (سحرنی)، وتم كێیه، وتی: شه‌مسه‌دین موفتی، وتی: هه‌موو قسه‌كانی بۆ كردم و وا چۆته دڵمه‌وه وه‌خت بوو ببمه پێشمه‌رگه له‌گه‌ڵی، ئه‌وه‌نده كاریگه‌ری تێكردم كه ئه‌وه‌ش نمونه‌یه‌ك بوو بۆ ئه‌وه‌ی كه چۆن كاریگه‌ری ده‌كرد له‌و خه‌ڵكانه‌ی ده‌چوو بۆ لایان بۆ یارمه‌تی، من حه‌زده‌كه‌م شتێكیش بڵێم له‌و موناسه‌به‌ته‌وه ره‌خنه‌یه‌كه له‌خۆشم، ئێمه كه شۆڕشمان ده‌ستپێكرد یه‌ك حسابی هه‌ڵه‌مان كرد ئه‌ویش ئه‌وه‌بوو حسابمان نه‌كرد به‌دیله‌كه‌ی كێیه بیڕوخێنین و خه‌بات بكه‌ین و به‌نده‌ی موخلیصتان له‌موته‌حه‌دیسه‌كان بوو كه شۆڕش بكه‌ین، بۆ مێژوو جه‌نابی بارزانی له‌گه‌ڵ هه‌ڵگیرساندنی شۆڕش نه‌بوو، من چوومه لای له‌چیای شیرین به‌ناوی مه‌كته‌بی سیاسییه‌وه، چونكه خیلاف هه‌بوو له‌نێوان مه‌كته‌بی سیاسی، مامۆستا برایم ئه‌حمه‌دو مامۆستا نوری شاوه‌یس و دكتۆر شه‌مزینی و دكتۆر مرادو ئه‌مانه لایه‌نگری ئه‌وه نه‌بوون كه ئێمه ده‌ست بكه‌ین به‌خه‌باتی چه‌كداری، لایه‌نگری ئه‌وه بوون خۆمان ئاماده بكه‌ین، به‌ڵام ده‌یانوت پێداویستی شۆڕش نییه، دوو ترسیشیان نیشانده‌دا ده‌یانوت یه‌ك ده‌ره‌به‌گایه‌تی ده‌ژێننه‌وه‌و عه‌شایه‌رییه‌كان ده‌ژێنه‌وه‌و دێنه‌وه مه‌یدان، سه‌رۆك عه‌شیره‌ته‌كان نفوزیان هه‌یه، دوو كه‌رووخا كێ دێت، به‌عس دێت،

بەعسیش خراپن، ئێمە لاکەی تر من خۆم لەموتەحەدیسەکان بووم ئەو حسابەمان نەکرد، منیان نارد بۆلای جەنەراڵ بارزانی، چوومە لای پرسی پێبکەم وتی: کاتی شۆڕش نییەو دەست پێمەکەن، بەڵام خۆتان ئامادە بکەن و وابکەن هەندێك ڕێوشوێن بکەن، ئەمە لایەنگری ئەوە نەبوو ئێمە دەست بکەین بەشۆڕش و دواتر هەتا ١٦ مانگی ئەیلول ئیشەکە لەدەست ترازاو تا ئەوان بارزانیان بۆردومان کردو تێیان گلاند، ئەگەرنا لایەنگری ئەوەنەبوو کە ئێمە شۆڕش بکەین و دەستپێشخەربین، عەللا کولین کرا، کاك شەمسەدین تێیدا دەورێکی باشی هەبوو لەسازدان و ئامادەکردنی پێشمەرگە لەناوچەکەی، کاك حەمید ڕەشاش ئەگەر وەختی بوو دەوری شەمسەدینی زۆر ئاگا لێیە، چونکە ئەو مەسئولیان بوو، حەلەقەی وەسلیان بوو، ئەو دەتوانێت بیگێڕێتەوەو بەڕاستی دەورێکی زۆر سەروەرانەیە، دوای ئەوەی کەکاك شەمسەدین کەوتە مەیدانی دیبلۆماسییەوە ئینجا ئیشی قورس بوو لەو جێگایەی کە ئیشی دەکرد، چونکە بەسەر فێڵەکانیاندا کەوتبوو، نەیدەهێشت ئەوەی ئەوان دەیانەوێت و شت تێپەڕێت بەسەرماندا شتەکانیانی ئاشکرا دەکرد، ئێسکی قورس ببوو دەیانویست لە کۆڵیان بێتەوە دەیانویست نەقڵ بێت، بۆیە زۆریان پێخۆشبوو کرا بە وەزیری کشتوکاڵ ئەوانە، واتە ئەوە شتێك بوو لایان خۆشبوو لەبەڵایەك ڕزگاریان بوو، دوای تەبعەن ئەوە شۆڕش چ بەسەر هات.

لەگەڵ کاك عومەر دەبابە زۆر هاوڕێ بوون

کاك شەمسەدین لایەنگری خەباتکردنەوەو بووژانەوەی شۆڕش و ئەوە بوو، لەگەڵ کاك دکتۆر مەحمودو هەندێك لەبرادەران کەوتەوە چالاکی، لەگەڵ بەندەی موخلیصتان و کاك عومەر دەبابەش کە زۆر هاوڕێ بوون، لەگەڵ کاك

عومەر دەبابە زۆر زۆر هاوڕێ بوون وەکو سۆفی و شێخ و دەروێش وابوو، کاک شەمسەدین لەو کەسانە بوو هەرچەندە نەختێك ناساغ بوو ئەوکاتە ئەو گۆچانی پێبوو من پێم نەبوو بەگۆچانەوە هات لەگەڵمان بۆ شاخ، هات بۆشاخ ماوەیەك لەوێبوو تا ئەو برادەرانە گێڕایانەوە، بەڵام هەر نەگۆڕا، من شایەدیەکی بۆ دەدەم بەرامبەر هەمووان پێش ئەوەی بگەڕێتەوە بەغدا پرسی بەمن کردو من بۆم مۆرکردو وتم: بەم سیفەتەو بەبێ مەرج، بەبێ ئەوەی کە ئەوەت پێبکەن و بچیتە سەر تەلەفزیۆن و رادیۆو رۆژنامە، لەوڵات بیت باشترە لەوەی لەدەربەدەری بیت ئەوەبو هاتەوە لەهەولێر لەپاشان لەدوای هەڵگیرساندنەوەی راپەڕین دیسان کەوتەوە چالاکییەکی زۆر، چونکە خۆنەویست بوو پیاوێك بوو بەڕاستی جوندی مەجهولی شۆڕشی کوردستان و کوردایەتی بوو، پلەو پایەی قبوڵ نەدەکرد دەنا بەڕاستی یەکێکە لەو کەسانەی کە بەهەقیقەت پێی بڵێن سەرکردە، سەرکردەبوو لەهەردوو شۆڕشدا، شۆڕشی ئەیلول و شۆڕشی نوێ، لەخەباتی خوێندکاراندا سەرکردە بوو، لەخەباتی حزبیشدا سەرکردە بووەو لەخەباتی جەماوەریش لەناو جوتیارانیشدا پیاوێکی چالاك و کاریگەرو ئیشکەر بوو، بۆیە بەڕاستی هەقە شتێکی ئەوتۆی بەناوەوە بکرێت کە ژیانی بکرێت بەلێکۆڵینەوەیەك لەسەری، دەڵێن جارێکیان وەزیرێکی تورك کە باسی جوندی مەجهولی تورك دەکرێت، دەڵێت ئەگەر بوێرم ئەوە جوندی مەجهول نیە کوردە، منیش ئەگەر جوندی مەجهول دانێن، ئەگەر بوێرم دەڵێم ئەوە شەمسەدین موفتییە، جوندی مەجهول نییە، ناوی ناڵێن چونکە بەراستی وەکو جوندی مەجهول بووە لەشۆڕش و خەباتدا.

لەسەر شەمسەدین موفتی هەرچی بڵێین کەمە

لەسەر شەمسەدین موفتی هەرچی بڵێین کەمە، من بە تایبەتی بەڕاستی زۆر زۆر هاوڕێم بووە، شانازی بەوەوە دەکەم ٦٢ ساڵ ئێمە هاوڕێ بووین و لەو ٦٢ ساڵەدا هەتا هەندێکجار سەنگەریشمان جیابوو، بەڵام هەر تەبابووین هەر برایەتیمان هەبوو، هەر پێکەوە ژیاوین، هەندێکجار لەگەڵ عەدنان قسەم کردووەو دەمووت کاکە من لەتۆ نزیکتر بووم لەو، ئەگەر باوەڕ ناکەی برۆ لەخۆی بپرسە، لەبەر ئەوە بۆ من بەڕاستی شەمسەدین خەسارەتی شەخصی و سیاسی و نیشتمانی بوو، من برایەکی زۆر خۆشەویستم لەدەستدا بەداخەوە زۆر بەداخەوە کاتی نەبوو بەڕاستی، چونکە نەخۆشییەکەی ئەوە نەبوو کە پێی بمرێت، بەڵام لەپڕ تووشی بەزمێکی تر هات، دەنا پێشتر ئەو نەخۆشیی هەبوو کە هاتەوە دواجار لێرە باسی کرد کە تەندروستی باش بووەو کێشی کەم کردبوو، بەڵام ئەو شتەی کە لەناکاو تووشی هات ئەوە هۆکارێك بوو بۆ ئەوەی کە کۆچی دوایی بکات، من پێموایە شەمسەدین جێی شانازی میللەتەکەمانە و جێی شانازی هەولێرەو جێی شانازی بنەماڵەی بەناوبانگی موفتییەو ئینشائەڵڵا لەبەهەشتی بەرین خودا جێگای دەکاتەوە، بەتایبەتی پیاوێکی موسڵمانی تەواو بوو، نوێژو ڕۆژووی بەردەوام کردووە، تەبعەن لەچەپایەتیدا دەیوت ئەمن لەهەوراز لەمن زیاتر چەپترە، منیش دەمووت لەڕۆژو نوێژدا من لەتۆ هەورازم، ئاخر دەیوت کاکە تۆ، دەموت کاکە من چوومەتە مەککەو مەدینەو هەر نوێژێك دەبێت بەسەد هەزار، من ڕەنگە هەزار نوێژم لەدەوروبەری کەعبە کردبێت و هەزاریشم لەمزگەوتی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) کردووە، مەلائیکەتەکە بۆم حساب بکات، هی من مەلایینەو هی تۆ نەفەرێکە، دەیوت نا ئەوە دادت نادات.

هەزار ڕەحمەتی لێبێت و سەروەری بۆ کاك شەمسەدین.

من سەرەخۆشی لەئێوە ناکەم کاکە عەدنان، سەرەخۆشی لەخۆم دەکەم و من لەو مەسەلەیەشدا خۆم بەنزیککتر دەزانم لێی.

ئینشائەڵڵا ئێوە هیممەتێك دەکەن ناوی لەمێژوودا بمێنێتەوەو باسی لەمەکتەبیشدا بخوێندرێت. شیعرەکەی حاجی قادریش بنووسنەوە کە دەڵێت:

مەرگ و ژین بنووسنەوە میسلی سێبەرو تاوە

ئەوەی باقی بمێنێت هەر ناوە

ژیان وایە هەموومان دەمرین و ئینجا کێ ناوێکی باشی بەجێهێشت ئەوا قازانج دەکات، کێ ناوێکی خراپی بەجێهێشت ئەوا قوڕی بەسەر دەبێت.

شەمسەدین ئینشائەڵڵا ناوێکی باشی بەجێهێشتووەو ئینشائەڵڵا لەبەهەشتی بەرین خوا جێگای دەکاتەوە.

زۆر سوپاس برادەران

د.ئەرسەلان بایز:

کاك شەمسەدینو بنەماڵەی موفتی

جێدەستیان لەکوردایەتیو هەڵگیرساندنی شۆڕشدا دیارە

دەقی وتاری د.ئەرسەلان بایز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان کەڕۆژی ٢٠١٢/١٠/١٣، لەهەولێر لەڕێوڕەسمی چلەی ماتەمینی پێشمەرگەو تێکۆشەری دێرینی کوردایەتی خوالێخۆشبوو شەمسەدین موفتی-دا پێشکەشیکرد:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان

بەڕێز جەنابی سەرۆك مام جەلال

برای بەڕێزم کاك عەدنان موفتی

نوێنەری سەرۆکی هەرێم و میوانانی بەڕێز

بەڕێزان خانەوادەو خزم و کەسوکارو هەڤاڵانی خوالێخۆش بوو کاك شەمسەدین موفتی

ئامادەبووانی بەڕێز

چل رۆژ لەمەوبەر لەرۆژێکی وەك ئەمڕۆدا زەنگی تەلەفۆنی دەیان کەس لەبرازاو خزم و دۆست و هەڤاڵانی پێشمەرگەو تێکۆشەری دێرین و کەسایەتیی دیاری شاری قەڵاو منارە لێیداو بەدەنگێکی خەمناك هەواڵی ئەوەیان راگەیاند کەدڵی پێشمەرگە و سەرکردەی دێرینو یەکێ لەسەرپەرشتیارەکانی یەکەمین مەفرەزە سەرەتاییەکانی شۆڕشی ئەیلول لەغوربەت و دوورە وڵاتیدا لەلێدان کەوتو بۆ دوایین جار پێڵوی چاوەکانی خستەسەر یەك و ماڵئاوایی لێکردین.

زۆر نەبوو پێش ئەو کۆستە، هەر لەبۆنەی چلەی ماتەمینی پێشمەرگەی دێرینی ئەیلول مام ئەنوەر جۆخین–دا، کاك حەمید رەشاش سەربوردەی چۆنیەتی شکاندنی مەشجەبی پۆلیس و بردنی ژمارەیەك چەکی بۆ گێڕاینەوە، بۆ دامەزراندنی مەفرەزە سەرەتاییەکانی شۆڕشی ئەیلول لەسەفین لەسەر دەستی کاك شەمسەدین و چەند هەڤاڵێکی تر.

هەرگیز ئەو دیمەن و یادەوەرییەشمان لەیاد ناچێت، کاتێ کاك عەدنان موفتی لەکاتی ناشتنی رەحمەتیو لەدوایین دیدەنیو ماڵئاوایی مامی–دا بەهەوکی پڕ لەگریان و فرمێسك لەچاوان قەتیس ماو وتی: مامە خۆشەویستەکەم ئەو رۆژانەمان هەر لەیادە کاتێ منالّ بووین دەهاتیە ماڵە خزمانو منالەکانت لەباوەش ئەگرتو بەسرودە نەتەوەیی و نیشتمانییەکان

گۆشت ئەکردین. ماڵئاوا ئەی مامە پێشمەرگەو سەرکردەو تێکۆشەرەکەم ماڵئاوا.

خۆشم کاتێ لەساڵی ١٩٦٣ لەپۆلی شەشەمی سەرەتایی بووم لەئەنجامی هاتنی هێزێکی گەڕۆکی پۆلیس بۆ ناحیەی دیبەگە کەئەوسا پێیان ئەووت «قوەی سەیار»، مامۆستای وانەی کوردی لەترسی هێزەکە شارەدێکەی بەجێ هێشتو چووە زورکو گردۆڵکەکانی پشتی ناحیەکە، ئێمەش بێ ئەوەی ئاگاداری هیچ مەسەلەیەك بین، هەر لەخۆشەویستی مامۆستاکەمان بەدوای ئەودا رۆیشتین دوای گەڕانەوەی هێزەکە، هەرلەنێو گردۆڵکەکاندا مامۆستاکەمان دانیشتو ئێمەمانانیش بەدەوریدا جانتاکەی دەستی کردەوەو کۆمەڵێ وێنەی پیشاندان، پێشی وتین ئەمانە سەرکردەکانی کوردو شۆڕش‌و پێشمەرگایەتییەو یەکێ لەو وێنانە کاك شەمسەدین موفتی بوو، وتی: بۆ ئەوەی ئەم وێنانە نەکەونە دەست پۆلیس‌و نەمگرن بۆیە هاتووم بۆ ئێرە. دیارە ساڵانی دواتر ئێمە زانیمان کە ئەو مامۆستایە کادیرێکی پ.د.ك بوو.

بەمجۆرە ئەبینین کاك شەمسەدین‌و بنەماڵەی موفتی کەیەکێ لەخانەوادە رووناکبیرو رەسەنەکانی شاری هەولێرە جێ دەستیان لەکوردایەتی‌و هەڵگیرساندنی شۆڕشدا دیارەو دەوری کاریگەریان هەبووە لەم شارەدا، بۆیە کۆچی دوایی ئەو تێکۆشەرە خەمێکی گەورەی خستە دڵ و دەروونی هەموومان.

هێندە دەکرێ لێرەدا جارێکی تر سەرەخۆشی لەخۆمان و بنەماڵەو کەسوکارو هاوڕێیانی ئەکەین لەخوای گەورەو میهرەبان داواکارین گیانی خوالێخۆشبوو بەبەهەشتی بەرینی خۆی شاد بکاتو ئارامی‌و سەبوریش بەهەمولایەك بدات.

انا لله وانا اليه راجعون

لەبیرەوەرییەکانم
لەگەڵ مامۆستای کوردایەتی ئیبراهیم ئەحمەدی نەمر

مانگی (٥)ی ساڵی ١٩٦٢ بوو هێزەکەمان بەسەرکردایەتی جەنابی مام جەلال ناوچەی پێنجوێنی رزگارکرد لەپاش رزگارکردنی ناوچەکە گەڕاینەوە چەمی رێزان بۆ پشوودان و خۆئامادەکردنەوە بۆ چالاکیەکیتر، مام جەلال مۆڵەتی بەمن و عەریف عەلی و سێ پێشمەرگەیتردا بۆ ماوەی ١٥ رۆژ بۆ بینینی منداڵەکانمان چوبوینە گوندی کلێسە، مۆڵەتەکەمان تەواوبوو گەڕاینەوە چەمی رێزان و شەو چوینە لای مام جەلال، مام جەلال وتی: ئەندامانی مەکتەبی سیاسی هاتونەتە دەرێ بە یەکجاریی ئێستا لێرەن بابچین سەردانیان بکەین و بائێوەش بناسن، شەو لەگەڵ مام جەلال چوینە لای ئەندامانی مەکتەبی سیاسی ئێمە یەکەمجاربوو ئەندامانی مەکتەبی سیاسیمان ناسی ئەوکاتە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی لەم بەڕێزانە پێکهاتبوون:

١. خوالێخۆشبوو مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد سکرتێری حزب.
٢. خوالێخۆشبوو مامۆستا نوری شاوێس ئەندام.
٣. مامۆستا عەلی عەبدوڵلا ئەندام.

لەکاتی دانیشتنەکەدا بەڕێز مام جەلال زۆر بەباشە باسی ئێمەیکرد بۆ ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی، ئێمەش زۆر کەیف خۆشبووین بەو سەردانەمان پاشان گەڕاینەوەو چوینەوە سەر کارەکانی خۆمان، دوای ٣ رۆژ مام جەلال

بەدوای منی نارد فەرمووی ١٠ پێشمەرگەی چالاك و دڵسۆز لەناو هێزەکە دەستنیشان بکە لەگەڵ خۆت، دەبنە پاسەوانی ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی، وتی خۆت دەبیە سەر دەستەی پاسەوانەکان تا لەو سەفەرە دەگەڕێینەوە، منیش ناوی ١٠ پێشمەرگەم نووسی و دام بە مام جەلال، مام جەلال ١٠ پێشمەرگەی بۆم نارد، من و پێشمەرگەکان چووینە لای مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد، بۆ رۆژی دواتر خۆمان کۆکردەوە بۆ سەفەرکردن بۆ لای بارزانی ئەو کاتە بارزانی لەحاجی ئۆمەران بوو لەناوچەی باڵەکایەتی، ئەمە یەکەم سەفەری مەکتەبی سیاسی بوو لەکاتی شۆڕش، لەم سەفەرەمان خوالێخۆشبوو عەبدولرەحمان رووتەشمان لەگەڵ بوو بۆ شارەزایی، مام جەلال خۆشی لەگەڵمان هات لەڕێگا مامۆستا ئیبراهیم زۆر سەبر دەڕۆیشت ولاغی سواریمان بۆ دەهێنا سواری ولاغیش نەدەبوو، ناچاربووین بەپێی مامۆستا ئیبراهیم دەڕۆیشتین بەدەشتی کۆیەو هەیبەت سوڵتان و چنارۆك تا چوینە بارەگای گوندی بێتواتە، سێ شەو لەبارەگای بێتواتەماینەوە لەبەر ئەوەی دوو رۆژنامەنووسی بێگانە هاتبوون و مامۆستا ئیبراهیم و مام جەلال کۆبونەوەیان لەگەڵ رۆژنامەنووسەکان دەکرد، دوای سێ ڕۆژەکە ئێمە هەموو سەروو مەتارە ئاومان هەڵگرتبوو بۆ ڕێگا، شەوەکە ئەوەندە تاریك بوو لەسەر کێوەکەی پشتی بێتواتە ئێمە ئەوانەی لەگەڵ مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد بووین ڕێگامان هەڵەکرد بەشەکەی لەگەڵ مام جەلال بوون رووتەیان لەگەڵ بوو ئەوان لەئێمە دابڕان، مامۆستا ئیبراهیم وتی زیاتر مەڕۆن لەجێگای خۆتان دانیشن نەوەك تووشی هەڵدێرین، لەجێگای خۆمان دانیشتین، بەڵام ئێمە پێشمەرگەکان کەسمان ئاومان پێ نەمابوو زۆریش تینوبووین بەس مامۆستا ئیبراهیم ئاوی پێمابوو، بۆ ئەوەی کەسمان لەتینواندا نەخنکێین،

ئەوەی زۆر تینوی بوایە مامۆستا ئیبراهیم بەسەرە مەتارەکەی سەرە مەتارەیەك ئاوی دەدایێ، دواتر مام جەلال لەگوندەکە چەند کەسێکی شارەزای بۆماننارد و پێشمانکەوتن چوینەوە لای مام جەلال.

هەر بەپێیان چوینە حاجی ئۆمەران ئەو کاتە لەشکرەکەی بارزانی لە دوو لا لەشەڕدابوو لەگەڵ جەیش و لەگەڵ عەشیرەتی شێخ رەشیدی لۆلان و عەشیرەتی برادۆست، هەروەها دەوری مەرکەزەکەی رایاتیشی گرتبوو، ئێمە ئەو ماوەیەی لای بارزانی بووین، پێشمەرگەکان داوامان لەمام جەلال کرد بمانباتە لای بارزانی، مام جەلال ئێمەی بردە لای بارزانی، بەڵام لەکاتی سەردانەکە بارزانی خۆی لێمان تورەکرد لەسەر ئەوەی مام عەبدوڵڵا دەستی ماچکرد.

یەکەم بارەگای مەکتەبی سیاسی

دوای ئەوەی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی کاریان تەواوبوو بەهەمان رێگادا گەڕاینەوە، من لەڕێگا هەر لەگەڵ مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد دەڕۆیشتم هەرگیز بەتوورەیی مامۆستا ئیبراهیمم نەدیت لەقسەی خۆش زیاتر، لەڕێگا مامۆستا ئیبراهیم فەرمووی من خۆت و پێشمەرگەکان ئیزن نادەم دەبێ هەر لەگەڵ ئێمە بن، منیش وتم دەبێ (مام جەلال)یش رازیبـێ، مامۆستا ئیبراهیم وتی من داوا لەمام جەلال دەکەم، دوای گەڕانەوەمان مەکتەبی سیاسی داوایان لەمام جەلال کرد بۆ مانەوەی من وەکو لێپرسراوی بارەگای مەکتەبی سیاسی لەگەڵ پێشمەرگەکان بمێنم و داواشم لە مام جەلال کرد (٥) پێشمەرگەیتریشم بداتێ، ئێمە ژمارەمان بووە (١٥) پێشمەرگە ئەوکاتە گەورەترین دەسەڵاتی شۆڕش (١٥) پاسەوانی هەبوو، باسی ئێستا ناکەم،

یەكەم بارەگای مەكتەبی سیاسیمان لەگوندی دڕی كردەوە لەسەر كانیاوەك كەپرمان كرد.

جامە ماست و نانەڕەقە

دەربارەی خواردەمەنی بەشی زۆری نان و چا بوو ڕۆژێك نەمدی ئەندامانی مەكتەبی سیاسی خواردنێكی تایبەتی بخۆن، هەموومان وەكو یەكبووین هەندێك ڕۆژ جامە ماستێكی بچووكمان بۆ دەهات ئەویش بەشی هەموومانی نەدەكرد، مامۆستا ئیبراهیم نانەڕەقەكەی لەماستەكە دەكوشی و هەندێك ئاوی لەسەر دەكرد بۆئەوەی بەشمان بكات بەكەوچك بەسەر هەموومانی دابەش دەكرد ئەو كاتە بێ تەلمان نەبوو نامەهێنان و نامەبردن بەهۆی تەتەرەوە بوو، هەر لەو كاتەش بوو ڕەئیس كەمال موفتی هاتە ناو ڕیزەكانی شۆڕش، بەڕێكەوت ئەو ڕۆژە كاریلەیەكی بچووكمان سەربڕیبوو چێشتی برنجمان هەبوو كاك كەمال وتی ئەوە حەیوانتان سەر بڕیوە؟ منیش وتم بەڵێ، كاك كەمال وتی لەمەودا ریخۆڵەی حەیوان فڕێ مەدەن خڕنوكی لەریخۆڵەكە بكەن و وشكی بكەنەوە لەكاتی تەنگانە بیخۆن، هەر لەو ماوەی لەگوندی (دڕی) بووین من و مامۆستا ئیبراهیم هێسترێكی پشت بریندازی بەرەڵلامان چاككردەوە خاوەنەكەی لەبەر برینەكەی پشتی بەرەڵلای كردبوو من ئاوم بەدەستی مامۆستا ئیبراهیم-دا دەكرد مامۆستاش برینی هێسترەكەی دەشوشت و حەبی ورد دەكردو بەبرینی هێسترەكەی دادەكرد تا هێسترەكە چاكبۆوەو دوای چاكبوونەوەی ناردمان لەماوەت كورتانمان بۆ كڕی و هەموو ئیشوكارەكانی خۆمان بەهێسترەكە دەكرد.

جێگایەك بۆ زستان

ئێمە هەر لەگوندی دڕی بووین تا مانگی ١١ی ١٩٦٢ کاتی ئەوە هات بۆ زستان جێگایەك پەیدابکەین، مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد فەرمووی پێشمەرگەیەك لەگەڵ خۆت ببە ئەشکەوتێك بدۆزەرەوە جێگایەك پەیدابکە دەستبدات بۆ بارەگای مەکتەبی سیاسیی منیش مالومەم دۆزییەوە، ئەو ئەشکەوتە لەهەموو ئەشکەوتەکانیتر باشتربوو بۆ بارەگای مەکتەبی سیاسیی لەهەموو روویەکەوە، ئەشکەوتی مالومە دوو ئەشکەوتە لەپاڵ یەکتردا لەلای ژوورەوەیان تێکەڵ دەبوونەوە، لەپاش پەسەندکردنی شوێنەکە گەڕاینەوە بارەگای خۆمان، من باسی ئەشکەوتەکەم بۆ مامۆستا ئیبراهیم کرد ئەویش ئەو ئەشکەوتەی لاباشبوو لەپاشان من (١٠) پێشمەرگەم لەگەڵ خۆم برد ئەشکەوتەکەمان پاککردەوەو بە غەرەبەرد پێش ئەشکەوتەکەمان گرت ئەشکەوتە بچووکەکەمان تەرخانکرد بۆ مەکتەبی سیاسیی ئەشکەوتە گەورەکەش بۆ کۆڕو کۆبوونەوەو میوانخانە، لەپاشان گواستمانەوە بۆ ئەشکەوتەکە پێشئەوەی بێینە مالومە مامۆستا ئیبراهیم فەرمووی نابێ ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی ئاشکرا بکرێن کەوا لەبنکەی مالومەین دەبێ بنکەکە بەناوی تۆ بێ واتە بەناوی بنکەی حەمید رەشاش-بێ، بۆئەوەی ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی ئاشکرا نەبن ناوەکانی خۆیانیان گۆڕی مامۆستا ئیبراهیم ناوی مامۆستا قادر بوو، مامۆستا نوری شاوێش ناوی مامۆستا رەسول بوو، مامۆستا عەلی عەبدوڵڵا ناوی مامۆستا شەریف بوو.

دەنگی فڕۆکە دێت

ئەو نامانەی بۆ مەکتەبی سیاسیی دەهاتن لەناو دوو بەرگ دەنووسرا مەکتەبی سیاسیی بەڕێز...، لەکاتی دانیشتن و نانخواردن ئەندامانی

مەکتەبی سیاسی هەر لەگەڵ ئێمە بوون، بەڵام کاتێك میوانمان دەهات حەرەسەکە ئاگاداری ئێمەی دەکرد بەوشەیەکی نهێنی دەیوت (دەنگی فڕۆکە دێت) واتا ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی بچنە جێگای خۆیان بۆ ئەوەی ئاشکرا نەبن، ئەو ماوەی ئێمە لەئەشکەوتی مالومە بووین پشیلەیەکی رەشمان هەبوو ئەو پشیلەیە زۆر لەگەڵ پێشمەرگەکان راهاتبوو مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد پشیلەکەی زۆر خۆشدەویست، لەبەرئەوەی پشیلە قسەو باسی زۆر لەسەر دەکرا قسەکان وا دەکران و واش بڵاوببۆوەوە دەیانوت ئەو پشیلە رەشە نامە بۆ بنکەکان دەبات و نامەش دەهێنێتەوە، بۆ وەرزی زستان من خانووەکەم لەبەر دەرگای ئەشکەوتەکە دروستکردبوو، بۆ میوانخانەو بۆ پێشمەرگەکان، لەشاری سلێمانی زۆر کەلوپەل و شەکروچا بۆ بنکەکەمان دەهات، لە زستانی ساڵی ١٩٦٢ رەئیس حەمید ئەمین فەرەج هاتە بنکەی مالومە دواتر دکتۆر سدیق ئەتروشی هات بەڵام نەخۆشبوو، لەسەرەتای ١٩٦٣ مامۆستا ئیبراهیم بۆ یەکەمجار چووە تاران بۆ رێککەوتنی هاوکاری نێوان حکومەتی ئێران و سەرکردایەتی شۆڕش، مامۆستا ئیبراهیم بەشێوەی نهێنی چوو بۆ ئێران شەو بەتەنیا چوو بەس یەك کەسی لەگەڵ بوو هەردووکیان بەسواری ولاخ چوون، مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد لەو سەفەرەی (١٥) رۆژی پێچوو کە گەڕاوە هەر بەشەو گەڕایەوەو هەر هەمان کابرای لەگەڵ بوو، مامۆستا ئیبراهیم شەو بەس منی هەڵساند، ئەو شتانەی لەگەڵ خۆی هێنابووی بریتی بوو لە (٦٠) تفەنگی برنۆی تازەو لەگەڵ هەندێك دووربین و کەلوپەلیتر، مامۆستا ئیبراهیم وتی ئەو شتانە لەلای خۆت بشارەوە با کەس نەزانێ، منیش لەبنەبانی ئەشکەوتەکە جێگایەکم تەرخانکردبوو بۆ چەك و تەقەمەنی شتەکانم لەوێ شاردەوە، بۆ بەیانی

هەموومان چووینە لای مامۆستا ئیبراهیم بۆ بەخێرهاتنەوەی، مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد لەپشیلە ڕەشی پرسی وتی زۆر ئاگاتان لەپشیلە ڕەش بێ وتی: لەنزیك ماوەت لەگوندێك بووین و میوانی ماڵێك بووین خاوەن ماڵەکە منی نەدەناسی وایدەزانی کاروانچیم پرسیارم لەخاوەن ماڵەکەکرد لەبارەی بنکەی مالومە، کابرای خاوەن ماڵ وتی دەڵێن حەمید ڕەشاش لەبنکەی مالومە پشیلەیەکی ڕەشی هەیە نامە بۆ بنکەکانیتری دەبات و دەشی هێنێتەوە.

پشیلەی ڕەش بۆ کێ بەجێ دەهێڵی؟

دوای گەڕانەوەی مامۆستا ئیبراهیم بێتەل و پاتری و ماتۆڕی شەحنکردنمان بۆ هات، بێتەل دانراو ناوی بنکەی بێتەلی مەکتەبی سیاسیی پیرمان بوو، پۆلیسێکی فیرار کاری لەسەردەکرد ناوی شێخ محەمەد بوو هەر لەپاش گەڕانەوەی مامۆستا ئیبراهیم دەرگای سنووری ئێران کرایەوە هەموو جۆرە ئازوقەو کەلوپەلی پێویست بەقافڵە بۆ شۆڕش دەهات، بۆ عەمبارکردنی ئەو کەلوپەلانەی لەئێران بۆمان دەهات حزب چەند عەمبارێکی گەورە گەورەی دروستکرد لەخوار گوندی (ئاو کورتێ)، لێپرسراوی عەمبارەکان مامۆستا نوری ئەحمەد تەهاو سەدیق فەندی بوون، لەبەهاری ١٩٦٢ گفتوگۆ دەستیپێکرد لەنێوان سەرکردایەتی شۆڕش و حکومەتی عێراق، ئەو کاتە جەنابی مام جەلال سەرۆکی وەفدی شۆڕش بوو بارزانیش هاتە شاری کۆیە خۆی و لەشکرەکەی، من ئەوکاتە (١٥) تفەنگم لەتفەنگە برنۆیە تازەکانی مامۆستا ئیبراهیم ئەوەی لەگەڵ خۆی لەتاران هێنابووی بردمن بۆ بارزانی لەگەڵ دوو بار قوماش، لەسەرەتای مانگی (٦) بوو

بارەگای مەکتەبی سیاسی گوازراوە بۆ گوندی (عیساوێ) منیش بەفەرمانی مەکتەبی سیاسی گوازرامەوە بۆ بنکەی حاجی قەڵا لەکاتی دوعابوونم لەمامۆستا ئیبراهیم و ئەندامانی مەکتەبی سیاسی و پێشمەرگەکان خواست، مامۆستا ئیبراهیم بەپێکەنین فەرمووی (پشیلەی ڕەش بۆ کێ بەجێ دەهێڵی؟) منیش وتم (پشیلەی ڕەش پێشکەشە بەکاك هەڵۆی کورت) من هەرماوەی (٢) مانگە لەحاجی قەلا مامەوە دووبارە مامۆستا ئیبراهیم منی داواکردەوەو گەڕامەوە بارەگای مەکتەبی سیاسی و کرام بەلێپرسراوی ئیدارەی ئەکادیمی شۆڕش لەگوندی (عیساوێ) لەساڵی ١٩٦٤ گفتوگۆ لەنێوان حکومەتی عێراق و بارزانی دەستپێکرد، پاشان بارودۆخ ئاڵۆزبوو کۆنفرانسی ماوەت بەستراو دواتر من لەگەڵ کاك عومەر دەبابە لەگوندی کونە ماسی بووین هێرۆ خان هاتە گوندی کونە ماسی لەسلێمانی هاتبوو دەچووە ماڵی باوکی ئەوکاتە لەگوندی ئاوکورتێ بوو.

پیاوێکی قسەخۆش و خوێن شیرین بوو

مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەدو ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی چەندجاری بۆ گفتوگۆکردن بچوونایە لای بارزانی منیشیان دەبرد لەگەڵ خۆیان وەکو حیمایە من نامەوێ لەسەر باسەکە بڕۆم و کۆنە برینان بکوڵێنمەوە، بەڵام دەبێ ئەوە بڵێم من ئەو ماوەیەی لەگەڵ مامۆستا ئیبراهیم بووم ڕۆژێك نەم دیت خۆیان جیابکەنەوە لەگەڵ پێشمەرگەکان جا چ لەڕووی خواردن و جلوبەرگ و پارەو پوڵ، مامۆستا ئیبراهیم پیاوێکی قسەخۆش و خوێن شیرین بوو ڕۆژێك نەمدیت بەتووڕەیی قسە لەگەڵ پێشمەرگەیەك بکات، زۆر کەسێکی بەئیداریو دڵسۆزی کوردستان بوو، بەداخەوە لەپاش چوونمان بۆ

هەمەدان من لەمامۆستا ئیبراهیم دابڕام تا لە ساڵی ١٩٦٧ جارێکیتر بەدیداری شادبوومەوە کەبارەگای مەکتەبی سیاسیی لەبەغدا لەشەقامی (٥٢) بوو من ئەو زانیاریانەم هەر لەیادماوە چاوەڕوانی ئەوە بووم منداڵەکانی داوام لێبکەن و ئەو مێژووە گرنگەیان بۆ باس بکەم بەڵام وا پیربووم و کەس نەیپرسی، بۆیە وام بەباشزانی بەهەر شێوەیەك بێ بیدەمەوە دەست هێرۆخان لەگەڵ ئەوپەڕی رێزم بۆ مامۆستای هەمیشە زیندوو و هەموو منداڵەکانی خوشکی گەورەم گەلاوێژ خان.

لەکۆتایی نووسیکەم داوا لەبنەماڵەی خوالێخۆشبوو مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد دەکەم ئەشکەوتی مالومە بکەن بەشوێنێکی گەشتیاریی هەر بەناوی بارەگای مەکتەبی سیاسیی، منیش ئامادەم تا ماوم جێگایەکە وەکو ئەو کاتە چۆن دروست کرابوو وای لێبکەم.

کورتەیەك لە
خەباتی تێکۆشەری نەمر ئەنوەر جۆخین

بەداخەوە، هەرناوەناوە یەکێك لەشۆڕەسوارەکانی شۆڕشی ئەیلول لێمان دادەبڕێ، کاك ئەنوەر جۆخین یەکێکە لەوانەو خەباتێکی زۆر و خزمەتێکی زۆری بەوڵات کردووە، کەئەوەش سامانێکی گەورەیە بۆ بنەماڵەو هەڤاڵەکانی.

خوالێخۆشبوو ناوی (ئەنوەر ڕەشید قۆیتاس) بوو ناسرا بوو بەئەنوەر جۆخین، ساڵی ١٩٢٨ لەشاری هەولێر لەدایکبووە، لەعەشیرەتی گەردی زراری-یەو لەبنەڕەتدا خەڵکی گوندی (شەویتە)ی ناوچەی هەکاری کوردستانی باکورن، لەکاتی جەنگی یەکەمی جیهانی مام قۆیتاس و خونچەخانی خوشکی بەئاوارەیی هاتوونەتە کوردستانی عێراق و لەشاری هەولێر جێگیربوون.

کاك ئەنوەر لەسەرەتای لاویدا بۆتە پۆلیس، لەساڵانی پەنجاکاندا چۆتە ناو ڕیزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان و لەکاری سیاسیدا هێندە کاراو دڵسۆز بووە بۆتە جێگای باوەڕو متمانەی حزب.

* بەر لەشۆڕش

پێش سەرهەڵدانی شۆڕشی ئەیلول مەفرەزەکی چەکدار لەشاخی سەفین دروستبوو کەدواتر بووە بناغەی شۆڕشی ئەیلول، مەفرەزەکەش پێکهاتبوو لەدانیشتووانی گوندی کاوانیان و گوندی حوجڕان و ئەندامانی حزب

لەناوچەی شەقڵاوە بەسەرپەرشتی مامۆستا مەلا عەولا و مامۆستا شەمسەدین موفتی.

حزب بۆ بەهێزکردنی مەفرەزەکەو هاوکاری کردنیان، داوای لەچوار ئەندامی دڵسۆزی خۆیکرد کەپۆلیس بوون دەست لەکاری پۆلیسی هەڵبگرن و بچنە ناو ڕیزەکانی هێزی سەفین، ئەوانیش فەرمانی حزبیان بەجێهێناو لەمانگی ئابی ١٩٦١ پێش دەستپێکردنی شۆڕش چوونە شاخی سەفین و بوونە پێشمەرگە، کەبریتی بوون لە: عەریف سلێمان، ئەنوەر جۆخین، ڕەشید شێرە، عەبدولڕەحمان مەلاقادر.

ئەو مەفرەزەیە حکومەتی هەراسانکردبوو لەناوچەی شەقڵاوە، دەستی باشیان لەدوژمن دەوەشاند، لەچالاکییەکدا لەنزیك گوندی حوجران جێگری موتەسەریف (جێگری پارێزگار)ی هەولێریان گرت و پاشان گۆڕیانەوە لەگەڵ دیلەکانی حزب.

ڕۆژی ١٩٦١/٨/٢٤ کاك ئەنوەر جۆخین و کاك سابیر قادر و کاك سەمەد محەمەد چوونە ناو مەخفەرەکەی گوندی (قەڵاسنج) و قسە لەگەڵ پۆلیسەکان دەکەن بۆ ئەوەی ئەوانیش بچنە ناوڕیزی چەکدارانی سەفین، کاك ئەنوەر بەپۆلیسەکان دەڵێت: براینە جۆخینی شەڕەف لەسەفینە، وای بۆنەوکەسەی زووتر خۆی دەگەینیتە ئەوجۆخینەی، ئێوەش تا زووە وەرن بەشداربن.

پۆلیسەکانی ناومەخفەرەکە بەقسەی کاك ئەنوەر دەکەن و هەموویان لەگەڵی دەچن، ئیتر بەوهۆیەوەو لەسەرەتای شۆڕشدا، ناسناوی (جۆخین) بەسەر کاك ئەنوەردا بڕا.

کاك ئەنوەر کەسێکی قسەخۆش و قسەزان و پێشمەرگەیەکی ڕەشید بوو، خۆشەویستی هەمووان بوو، سەرەتای ساڵی ١٩٦٢ لەکاتی دامەزراندنی هێزی

پێشمەرگەی کوردستان کە ئەوکاتە تەنیا ٢٠٠ پێشمەرگە هەبوو لەناوچەی سۆران، ناوی دەست و پەل و لق دانرا لەگوندی ڕیزینە و کاك ئەنوەر کرایە سەرپەل، هەرهەمان ساڵ ماوەیەك بووە سەرۆکی پاسەوانەکانی بەڕێز مام جەلال، منیش بوومە سەرۆکی پاسەوانانی (م.س).

پاسەوانەکانی مام جەلا ژمارەیان ٩ پێشمەرگە بوون ئەمەش ناوی بەشێکیانە: ئەنوەر جۆخین- سەردەستە، بەکری حەلاو، سەلامی مەلا سابیر، عونیل، قالە سوور، عومەر سام سام، مام عەوڵا، ساڵی ١٩٦٣ش لێپرسراوی بنکەی گوندی ئەشکەوسەقا بوو.

ئەنوەر جۆخین لەزۆر شەڕی گەورە بەشداری کردووە، لەوانە: شەڕی چیای سورکێو-ساڵی١٩٦٤ کەرۆڵی پاڵەوانی تێدابینی.

* ڕووداوەکەی هەمەدان

ئەنوەر جۆخین پێشمەرگەی هەمەدانە، لەوێش حکومەتی ئەوسای ئێران ئەم پێشمەرگانەی هەڵبژارد و لەخاکی ئێران دەریکردن (د.حەسەن ئیسماعیل، ئەنوەر جۆخین، حەمید ڕەشاش، خالید ئاژگەیی، ئەو دەرکردنەکەش لەبەر ئەم هۆکارەبوو: گۆڕەپانێکی گەورە لەناوەندی شاری هەمەدان بوو، لەناوەڕاستی گۆڕەپانەکە پەیکەرێکی شای ئێران هەبوو بەسواری وڵاخەوە، کۆڵانێك بەرامبەر کلکی پەیکەری وڵاخەکە هەبوو ئێمە ناومان نابوو(کۆڵانی کلکی شـای)، ئیتر لەبەر ئەمە شتێکیان بۆدرووستکردین کەئێمە بیرو باوەڕی کۆمەنیستیمان هەیە، سەرەتا زیندانییان کردین و ویستیان لەڕێگەی پێنجوێنەوە بماندەنەوە دەست حکومەتی عیراق، بەڵام ئێمە بڕیارمان دا پێش ئەوەی تەسلیممان بکەنەوە

هەر چوارمان خۆمان بکوژین، ئیتر حکومەت بڕیارەکەی گۆڕی و لەسنووری ناحیەی باسنێ ئاودیوی عیراقی کردینەوە.

ئەو کاتەش ناحیەی باسنێ لەدەست هێزەکانی بارزانی دابوو، ئێمەش کەلە هەردوو حکومەتی عیراق و ئێران قاچاغ بووین و لەگەڵ هێزەکانی بارزانیش نەیار بووین و ناوەکانمان ناسرابوو، بۆیە ناوەکانی خۆمان بەم شێوەیە گۆڕی: د.حەسەن ـ ئەحە هێڕ، ئەنوەر جۆخین ـ ڕەفیق، حەمید ڕەشاش ـ شەریف، خالید ئاژگەیی ـ ڕەزا.

ئیتر بڕیارماندا هەر لەکێوەکان خۆمان بشارینەوە، وەرزی بەهار بوو زۆر سەرمامانبوو، بڕیارماندا شەوان بچینە ناو گوندەکان بۆنان پەیدا کردن و ماوەی سێ مانگ ئێمە هەر شەوەی لەسەر کانییەك بووین، پارەمان نەبوو بەناچاری (مازوو)مان لەدرەختەکان دەکردەوەو بەپارەکی کەم دەماندا بە حەمەد ئاغای گوندی دوونێز، ئەوگوندە سەر بەئێران بوو، پارەکەمان بەشی هەندێك پێداویستی کەمی دەکرد، وەك: توتن و پەڕەسیگار و سابوون و ... هتد، ئەوە ژیانی ئێمە بوو تاهێزەکەمان لەهەمەدان گەڕایەوە، لەو ماوەیەشدا بۆ پاراستنی خۆمان توانیمان بەهۆی شێخ حەسەن بۆسکانی-یەوە دوو تفەنگ پەیداکەین. جا ئەوە بەشێکی کەم بوو لەجۆخینەکەی خەباتی کاك ئەنوەر.

بەداخەوە ئەو پێشمەرگە قارەمانە، ڕۆژی ٢٠١٢/٧/٢٤ماڵئاوایی لەهەمووومان و کوردستان کرد، بەڵام ئەوەی مایەی خۆشحاڵییە کاك ئەنوەر هەرسێ کوڕەکەی (لیوا عەزیز جۆخین، زاهیر جۆخین، هیوا جۆخین) بەگیانی کوردایەتی و کوردپەروەری پەروەردە کردووەو ئەوانیشن ناسنامەی باوکیان پاراستووە.

بیرەوەریی ٤٦ ساڵیادی شەهیدبوونی
حەمە ئەمینی مام کەریم قەمچوغەیی

لەوەتەی من دونیام وەبیر دێت و تادەگاتە ئەمڕۆش، دانیشتوانی کوردستان بەردەوامن لەخوێن بەخشین و شەهیدبوونی ڕۆڵەکانیان لەپێناو بەرگری لەخاك و کوردستانێکی سەربەخۆ، جا دانیشتوانی گوندی قەمچوغەش پێشەنگ بوونە لەشەهیدبوونی ڕۆڵەکانی لەپێناو رزگاری کوردستان.

ئەوەتا یەکەم شەهیدی گوندەکەشیان شەهیدی نەمر حەمە ئەمین مام کەریم بوو، ئەم گوندە سەر بەناحیەی سورداشە، سورداشیش سەر بەقەزای دوکانە، شەهید حەمەد ئەمین مام کریم لەساڵی ١٩٢٨ لەگوندی قەمچوغە لەبنەماڵەیەکی جوتیار لەدایکبووە، هەر لەگوندەکەی خۆیان خوێندنی سەرەتایی تەواو کردووە، بەڵام لەبەر هەژاری و کاسبی نەیتوانیوە بەردەوام بێت لەسەر خوێندن.

لەساڵی ١٩٦٢ من لەگەڵ بەڕێز مام جەلال چووینە گوندی قەمچوغە، شەو میوانی ماڵی کاك حەمەدئەمین بووین، ئەوە سەرەتای ناسینم بوو لەگەڵ کاك حەمە ئەمین، لەکاتی قسەکردندا وا دیار بوو کاك حەمەد ئەمین و مام جەلال پێشتر یەکترییان دەناسی، ئەو کاتەی من باسی دەکەم حەمەد ئەمین مام کریم ئەندامێکی چالاکی حزب بوو لەگەڵ شەهید مەلا رەسوڵ هەڵەدنی کەدەکاتە باوکی حاکم فەرهاد، هەردووکیان لەیەکێتی جوتیاران کاریان دەکرد، بەداخەوە مەلا رەسوڵ پاشتر شەهید کرا.

لەساڵی ١٩٦٢ ئێمە لەگەڵ بەڕێز مام جەلال بۆ ئەوە چووبوینە ماڵی کاک حەمەد ئەمین مام کریم کەوا کاک حەمەد ئەمین و ئەندامانی حزب و خزمانی کاک حەمەدئەمین هاوکاریمان بکەن لەکاتی گرتنی مەرکەزەکەی پۆلیسی دوکان، جا بۆرۆژی دووەم بۆ دیاریکردنی شوێنی شەڕکردن ئێمە لەگەڵ کاک حەمە ئەمین چووینە سەری شاخی سارا، ئەوشاخە ئەوەندە بەرزە ماڵبەماڵی دوکانی لێوە دیارە، بەڵام بەپێی لێکدانەوەی بەڕێز مام جەلال ئەو شەڕە لە بەرژەوەندی ئێمەدا نەبوو، لەبەرئەوەی زەرەرمان زۆرتر بوو لەقازانج، بۆیە پلانەکەی گرتنی مەرکەزی دوکان دواخراو هەر لەو سەفەرەش بوو مام داوای لە کاک حەمەئەمین کرد پەلێك پێشمەرگە پێکبێنێ و بێتە ریزی پێشمەرگایەتی، لەپاش ئەوەی ئێمە گەڕاینەوە بۆ چەمی ریزان، کاک حەمەد ئەمین پەلێك پێشمەرگەی پێکهێناو هاتە پاڵ لەشکرەکەی مام جەلال.

کاک حەمەئەمین کەسایەتییەکی دیارو ناوداری دۆڵی سورداش بوو، پیاوەکی قسەخۆش و قسەزان و بەهەڵوێست بوو، ڕاستگۆو خاوەنی قسەی خۆی بوو، کاک حەمەئەمین خۆشەویستی مام جەلال بوو، لەکاتی کۆڕوکۆبوونەوەکان قسەکانی کاک حەمەئەمین لەلای مام بەهەند وەردەگیرا، کاک حەمەئەمین لەبەشی هەرە زۆری شەڕەکاندا بەشدار دەبوو و لەگرتنی مەخفەرەکەی قەشقۆڵی رۆڵی باڵای هەبوو. کاک حەمەئەمین جگە لەوەی پێشمەرگەیەکی زۆر ئازاو بەجەرگ بوو، لەبواری هونەریش زۆر بە توانا بوو گەلێك سروودی نیشتمانی و چیرۆکی خۆشی لەبەر بوو، دەنگەکی شیشی هەبوو.

کاک حەمەدئەمین هەموو مەرجەکانی پیاوەتی و نەتەوەیی تێدا بوو، من و ئەو زۆر برادەر بووین، ماوەیەکی زۆر بەیەکەوە بووین، خۆی و بەشێك لە

پێشمەرگەکانی و دوو ئامۆزای بەناوەکانی ئەبو بەکر غەفوور و حەکیم حەمەرەش لەگەڵ هێزەکەی باڵی مەکتەبی سیاسی پ.د.ك لەساڵی ١٩٦٤ هاتنە هەمەدان، لەپاش گەڕانەوەشمان بۆ کوردستانی خۆمان لەساڵی ١٩٦٦، کاك حەمەئەمین کرا بەسەرلق لەهێزەکەی مام جەلال، باشترین سەر لق بوو لەکاتی شەڕەکان لە ریزی پێشەوە بوو، بەر لەشەهیدبوونی، لە شەڕێکی قارەمانانەدا بە سەختی بریندار بوو لەپشتی گوندی گەورەدێ، ئەوکاتە کاك حەمە ئەمین ماڵی لەبەکرەجۆبوو.

بەداخەوە ئەو قارەمانە لەڕۆژی ١٩٦٩/٨/٧ لە کۆتەڵ شەهید کرا، شەهید لەدوای خۆی هاوسەرەکەی و چوار کوڕو دوو کچی بەجێهێشت بۆ کوردستان، منداڵەکانی ئێستا ماڵیان لەگوندەکەی خۆیانەو بەردەوامن لەسەر ڕێبازەکەی باوکیان.

جێگای داخە ئەو شەهیدە دێرین و قارەمانە خانەنیش کراوە بەبێ ئەوەی پلەی شەهیدی سەنگەری پێ بدرێت، هەروەها وەك باقی شەهیدەکانی دیکە کەپارچە زەویی نیشتەجێبوونیان پێدەدرێت، وارسەکانی ئەوشەهیدە زەویی نیشتەجێبوونیان پێنەدراوە.

لەکۆتاییدا دەڵێم هەزار رەحمەت لەگیانی کاك حەمەئەمین و هەموو شەهیدانی کوردستان.

باسی دەستپاکی پێشمەرگە دەکەم

لە ڕۆژی ٢٠١١/٩/١١ لەشاری هەولێری پایتەختی هەرێمی کوردستان لەکوردستان تیڤی ئاهەنگێکی شکۆداری مێژوویی یۆبیلی زێڕینی شۆڕشی ئەیلولی پیشاندا، لەو ئاهەنگە پیرۆزەدا چەند پێشمەرگەیەکی دێرینی

شۆڕشی ئەیلول بەخەریتەو تفەنگی برنۆ لەڕیزی پێشەوە دانیشتبوون، هەر پێشمەرگەو ئالآیەکی کوردستانی لەدەستبوو، بەبینینی ئەو دیمەنەو ئالوگۆڕکردنی پەیامی شۆڕشی ئەیلول لەگەڵ نەوەکانی ئێستامان منیش وەك پێشمەرگەیەکی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول رۆژانی پێشمەرگایەتی خۆم بیرهاتەوەو خۆم رانەگرت قورگم پڕ بوو لەگریان و ئەو دیمەنە منی گەڕاندەوە بۆ سالآنی ١٩٦١-١٩٦٣ وامدەزانی گەنج بوومەتەوەو وەك جاران رەشاشەکەم لەدەستەو پێشمەرگەم، کە هاتمەوە سەر خۆم زگم بەخۆم سووتاو لەدڵی خۆم بەقورگی پڕ لەگریانەوە دەموت لەکاتی شۆڕشی ئەیلول هەموو دانیشتوانی کوردستان یەککرتوو بووین، یەك بیروباوەڕ بووین جیاوازیمان نەبوو، خۆ منیش پێشمەرگەی سەرەتای شۆڕشی ئەیلولم و یەکەم سەرباز بووم لەلیوای هەولێر چوومە ناو ریزەکانی پێشمەرگەی کوردستان لە ١٩٦١/٩/١٦بۆچی من و بەشێك لەهەڤاڵەکانم بەشدار نەکراوین لەم یادە پیرۆزە؟ بەڵام وا دیارە ئێمەش لەبەر ململانێ و بیروڕای جیاواز بووینە چەند بەشێك و لێکدابڕاوین و شۆڕشی ئەیلول بەتەبایی و برایەتی ناوبانگی هەیەو با ئێستاش بەکردەوە وابین.

جا هەر بەبۆنەی ئەم یادە پیرۆزە باسی چەند کاروچالاکییەکی مێژوویی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول دەکەم بەبێ زیادو کەم وەك خۆیان دەیگێڕمەوە، پێش دەستپێکردنی شۆڕش جەیش زۆر لە لەشکری کوردستان دەترساو لەشکری کوردستانیش لەجەیش دەترسا کە شۆڕش دەستپێکرد هەردوولا ترسیان لەیەکتر شکاو شۆڕشی ئەیلول لەسفرەوە دەستپێکرد هەموو سەروەت و سامان و پشت و پەنای شۆڕشی گەلی کورد یەککرتوویی بوو، یەکەم شەڕیش لەگەڵ جەیشی عیراقی لەناوچەی سۆران قەزای رانیە بوو

لەڕۆژی ١٩٦١/٩/١٥ لەبناری کێوەڕەش لەنزیك گوندی سیداوە، من سەرباز بووم لەگەڵ شەڕەکەدا، ڕۆژێك پێش پێشمەرگایەتیم بوو لەو شەڕە ١٢ لۆری کەوتە دەستی لەشکری کوردستان و خەسارەتی گیانی نەبوو، بۆ ڕۆژی دووەم واتە ١٩٦١/٩/١٦ حکومەت بەهێزێکی زۆرتر بەپاڵپشتی تۆپی گەورەو فڕۆکەی جەنگی هێرشیان کردە سەر لەشکری کوردستان تا پێش ڕۆژئاوا شەڕ بەردەوام بوو، جەیشەکە شکاو پاشەکشەی کرد لەشکرەکەی کوردستان بەسەرکردایەتی حسێنی بۆسکێن بوو جەیشەکەش بەسەرکردایەتی عەقید کافی محەمەد نەبەوی بوو لەو شەڕە ئەفسەرێك کوژرا ناوی رئیس حەسەن وایلی بوو هەر ئەو ڕۆژەش بوو لەکاتی ڕۆژئاوا من چوومە ناو ریزی لەشکری کوردستان و خۆم و ڕەشاشەکەم و دیلێکیشم لەگەڵ خۆم ڕزگارکرد کە ناوی عەولا بوو خەڵکی گوندی بەردە کۆز بوو.

شەڕی یەکەمیش لەناوچەی بادینان لە ١٩٦١/١٢/١٢ بوو لەگەلی زاوێتە بەسەرکردایەتی بارزانی بوو لەو شەڕە عەسکەرێکی زۆر کوژراو چەك و تەقەمەنی زۆر کەوتە دەست لەشکری کوردستان، ئەو شەڕە دەنگی دایەوەو ئەو دوو شەڕە لەسەرەتای شۆڕش بوون.

لەکاتی شۆڕشی ئەیلول نە ئۆتۆمبیل هەبوو بۆ هاتوچۆ نەکەرەستەی پەیوەندی هەبوو هەموو بەپیادە بوو، ئێستا دەربارەی دەستپاکی و دڵسۆزی پێشمەرگەی کاتی شۆڕشی ئەیلول باس دەکەم، لەکۆتایی مانگی ١٢ی ١٩٦١ بەسەرکردایەتی پێشمەرگەی قارەمانی گەلەکەمان بەڕێز مام جەلال ٣١ هەزار دیناری عیراقی لەڕێگەی هەولێر–کۆیە لەنزیك گوندی شێخەروان گیرا ئەو پارەیە بۆ هەڵگرتن دابەشکرابووە سەر پێشمەرگەکان لەپاش دوو شەو لەگوندی ڕێزنە حساب کرا فلوسێك کەمی نەکردبوو هەر لەبارەی دەستپاکی

پێشمەرگە لەمانگی چواری ١٩٦٢ بەسەرکردایەتی بەڕێز مام جەلال مەرکەزی قەزای پێنجوێن گیرا ١١ هەزار دیناری عیراقی لەناو مەرکەزەکە گیرا ئەو پارەیە لەناو جەمەدانی دابوو هەر شەوەو لەلای پێشمەرگەیەك بوو لەپاش مانگێك گەڕاینەوە چەمی ڕێزان پارەکەمان ژمارد فلوسێك کەم نەبوو، ئەوەش دوو نموونەی دەستپاکی بوو.

ئێستاش باسی چەند سەفەرێك دەکەم تەنها بۆ مێژوو باسیان دەکەم:

١. لەمانگی ١٩٦٢/٦ ئەندامانی مەکتەبی سیاسی لەچەمی ڕێزان بوون ئەوکاتە مەکتەبی سیاسی لەم سێ بەڕێزانە پێکهاتبوون:

*مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد سکرتێری مەکتەبی سیاسی.

*مامۆستا نوری شاوێس ئەندامی مەکتەبی سیاسی بوو.

*مامۆستا عەلی عەبدوڵلا ئەندامی مەکتەبی سیاسی بوو.

مام جەلال بۆ پاراستنی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی منی دانا وەك سەرۆکی پاسەوانان، نۆ پێشمەرگەم لەگەڵ بوو ئەندامانی مەکتەبی سیاسی سەفەریان کرد بۆ لای بارزانی ئەو کاتە بارزانی لەناوچەی باڵەکایەتی دەرەوەی مەرکەزی پۆلیسی رایەتی گرتبوو، ئەو سەفەرە یەکەم سەفەری مەکتەبی سیاسی بوو بۆ لای بارزانی ئێمە هەموومان بەپێ لەچەمی ڕێزان چووینە حاجی ئۆمەران لەو سەفەرە مام جەلالیش لەگەڵمان بوو لەبێتواتەش مامۆستا مەلا عەوڵاش لەگەڵمان هات، ئەوکاتەی چووینە ناوچەی باڵەکایەتی لەدوو لاوە شەڕ زۆر گەرم بوو لەلای رەواندز حکومەت هێرشێکی گەورەی بەهەموو جۆرە چەکێکی ئەو سەردەمی دەکردە سەر هێزەکانی بارزانی لەلایەکی تریش لەناوچەی سیدەکان و لۆلان لەگەڵ عەشیرەتی برادۆست و

بەشێك لەعەشیرەتی هەرکیەکان، بەڵام بەبیروباوەڕی ئەوکاتەی پێشمەرگەی کوردستان توانیان هەردوو هێزەکانی دوژمن بشکێنن، ئەو شەڕە زۆر درێژەی کێشا تا گەڕاینەوە هەر بەردەوام بوو ئەو ماوەیەی ئێمە لەحاجی ئۆمەران بووین هەموومان بەئاوات بووین زیارەتی بارزانی بکەین، هەموومان داوامان لەمام جەلال کرد دەبێت وا بکەی بارزانی ببینین، مام جەلال مۆڵەتی بۆمان وەرگرت زیارەتی بارزانی بکەین، شەو بوو لەگەڵ مام جەلال چووینە خزمەتی بارزانی، بارزانی زۆر بەخۆشی پێشوازی لێکردین، لەکاتی تەوقەکردن مام عەولای پێشمەرگە نیازی وابوو دەستی بارزانی ماچ بکات، بەڵام بارزانی قبوڵی نەکردو هەندێکیش ناڕازی بوون بەو هەوڵدانەی مام عەولا ئێمە ماوەی ١٠ دەقیقە لەلای بارزانی دانیشتین و گەڕاینەوە.

٢. سەردانی دووەم بۆ لای بارزانی لەبەهاری ١٩٦٢ بوو ئەوکاتە بارەگای مەکتەبی سیاسی لەئەشکەوتی گوندی مالومە بوو من لێپرسراوی بنکەی مالومە بووم لەم سەفەرەم ١٥ تفەنگی برنۆی تازەو دووبار قوماش و بڕێك پارەم بۆ بارزانی برد ئەوکاتە بارزانی لەشاری کۆیە بوو کاتی گفتوگۆ بوو لەگەڵ حکومەت.

٣. سەردانی جاری سێیەم لەسەرەتای هاوینی ١٩٦٣ بوو ئەوکاتە شەڕ لەسەرانسەری کوردستان زۆر گەرم بوو کاتی حەرەس قەومی بوو جەنابی بارزانی ئەوکاتە خۆی و لەشکرەکەی لەشەڕدابوون لەچیای پێرس ئەو سەفەرەش لەمالومەوە بەپیادە چوومە ناحیەی بلێ ئەوکاتە بارزانی لەگوندی سەفتان بوو لەو سەفەرەم هەندێك پارەو چەند نامەی گرنگم لەگەڵ خۆم بۆ بارزانی بردبوو ئەوکاتە لوقمانی کوڕی بارزانی لەسەر قایەغەکەی بلێ بوو ئەو منی پەڕاندەوەو جێگای بارزانی بەمن وت کە چوومە لای بارزانی

لەگوندی سەفتان شەو بوو شتەکانمدا بەبارزانی و شەویش چەند پرسیارێکی لێکردم لەبارەی شەڕ منیش وەڵامم دایەوەو لەپاشان فەرمووی هەر لەگەڵ بارەگای خۆمبە بەدوات دەنێرم من ماوەی دوو رۆژ لەبارەگای بارزانی مامەوە لەبەر توندوتیژی بۆمبارانی فڕۆکەو تۆپی گەورە هەر شەوەو لەجێگەیەك بووین هەر ئەوکاتەی من لەبارەگای بارزانی نەمر بووم لەسەر چیای پیرس سێ پێشمەرگەی ناودار شەهیدکران یەکێکیان ناوی مەلا شێن بوو ماوەی دوو شەو لەبارەگای بارزانی مامەوە لەپاش دوو رۆژ بارزانی داوای منی کرد کە چوومە لای وەڵامی نووسراوەکانی دامەوە ئەوکاتە کاك مەسعود بارزانی سەرۆکی هەرێم گەنجێکی منداڵ بوو تفەنگێکی برنۆی درێژی لەشان بوو لەنزیك باوکی راوەستابوو، بەڵام تا من گەڕامەوە فڕۆکە قایەغەکەی شکاندبوو، بۆیە بەچووپی تایەی تراکتۆر پەڕیمەوەو گەڕامەوە بۆ مالومە.

شۆڕشی نوێ، شۆڕشی گەلی کوردستانەو مێژووشی دیارە

ئەو شۆڕشە لەکاتو ساتەکی وا سەریهەڵدا، ڕۆناکی سەرهەڵدانی شۆڕش لەدڵی کورد نەمابوو، ڕاگەیاندنی شۆڕشی نوێ، کوردی بوژاندەوەو هیواو ئاواتی خستەوە ناو دڵی هەموو کوردێك لەکوردستان. بەڕاستی ئەوکاتە ڕاگەیاندنی شۆڕش ئەوەندە کارەکی ئاسان نەبوو. لەکاتی سەرهەڵدانی شۆڕشی ئەیلول تاساڵی (١٩٧٠)، گوندەکانی کوردستان وەکو خۆیان مابوون، من دەڵێم هەردوو شۆڕش، شۆڕشی میللەتی کوردە، با وەکو خۆی باسیان بکەین، دەبا غەنە نەدەینە دوژمنانو بۆ بەرژەوەندیی تایبەت مێژووی شۆڕشەکانمان بەشێواوی باسی بکەین، دەبا گرنگیی بەڕۆڵی گوندنشینەکانو چینی هەژار بدەین، هەر ئەوان بوون بەسەرو ماڵ بوونە سوتەمەنیی شۆڕشی ئەیلولو شۆڕشی نوێ-ش، خۆ سەرکردە کڵاوی سەخرەجنی لەسەر نەبووە بەتاقی تەنیا شەڕی لەگەڵ دوژمن کردبێ، بیر لەوە ناکەنەوە هەتا ئێستاش کۆمەڵێك پیاوی بەتەمەنو کۆنە پێشمەرگە ماونو هەردوو شۆڕشەکە ئەگەر خۆیان نەگۆڕن، زۆر باش دەزانن هەردوو شۆڕشەکە چۆن سەریهەڵداو لەچ کاتێك بووەو چ سەرکردەیەك ڕۆڵی سەرەکیی بینیووە، ئەو کەسانەی بە ناشارەزایی باسی شۆڕشەکان دەکەن، ئەوانە فێڵ لەمیللەتو مێژوو دەکەنو نەوەکانی ئێستا هەڵدەخەڵەتێنن، لەبەرئەوەی گەنجەکانمان تائێستاش مێژوویەکی ڕاستو دروست لەبەر دەستیاندا نییەو هەر چۆنێك باسی بۆ بکەن، باوەڕ دەکات.

من وەکو کۆنە پێشمەرگەکی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول، زۆر باش دەزانم شۆڕشی ئەیلول چۆن دەستیپێکردو چۆن قۆناغەکانی بڕیو چۆن شەڕی براکوژی دەستیپێکردو کام سەرکردە ڕۆڵی جوامێرانەی هەبوو و دەشزانم کێ هەر کلکی بەشۆڕش هەڕپەساردبوو تا ئەو ڕۆژەی بەداخەوە شۆڕشی ئەیلول هەرەسی هێنا بەهاوکاریی دەوڵەتان. ئەو هەرەسهێنانەی شۆڕشی ئەیلول کارەساتێکی گەورەبوو هەموو کوردی تەزاندو هەموو کوردێك لەماڵی خۆی دەگریا، بەچاکو خراپەوە بەجاشو باشەوە، هەموو کوردەك هەرەسهێنانی شۆڕشی بەخەتەرێکی گەورە دەزانی لەسەرخۆی، من ئەوەی بەبیر سەرکردەکان دەهێنمەوە لەپاش نەمانی شۆڕش، بەهەزاران ماڵی کورد بەلۆری عەسکەریی گواسترانەوەو دابەشکران بەسەر شارەکانی خوارووی عیراق. لەپاش ئەو کارەساتە گەورەی بەسەر کوردستاندا هات، هەموو خەڵکی کوردستان ریسەکەیان بۆوە خوریو هیواو ئاواتەکانیان بڕا. هەموو کوردەك هیواو ئاواتی ئەوەبوو دەیانگوت: جارێکی دیکە دەبێ شۆڕشەك لەکوردستان سەر هەڵداتەوە؟ ئەوە ئاواتەکانی کوردبوو تا (١/٦/١٩٧٦) تروسکەو ڕووناکییەك پەیدابوو، ئەویش بەرپاکردنی شۆڕشی نوێ بوو لەگەڵ دەنگدانەوەی سەرهەڵدانی شۆڕشی نوێ هیواو ئاواتەکی نوێش گەڕاوە ناو دڵی دانیشتووانی کوردستان، شانیان دا بەرێ بەشێوەکی تازەتر شۆڕش پەرەی سەندو حزبەکانی تریش بەشداریی شۆڕشەکە بوون، هەریەکەو بەناوێك. ئێستا لەسایەی خوێنی شەهیدان واکوردستان نیمچە ئازادە، هەندەك لەسەرکردەکان لەجیاتی خزمەتی گەلو وڵات بکەن، لەبەر بەرژەوەندیی تایبەت خەریکن پشت لەمیللەت دەکەن، ئێستا ئەوەندە

بەرژەوەندیی تایبەت زۆر بووە، هەندەك کەس هەر یاری نەفسێیە لەخواردن شەریکە، بەڵام بەکردەوە تەریکە.

لێرەدا باسی کورتە چیرۆکەك دەکەم، ئەم چیرۆکە لەلایەك پەندەو لەلایەکی تریش چیرۆکی منداڵانە، واباس دەکەن دەڵێن«ڕۆژەك لەڕۆژان کیسەڵو ڕێوی ڕێکدەکەون بەشەراکەت فەلاحەتی بکەن، لەپاش ڕێککەوتن، هەردووکیان دەچنە ناو زەوییەکەو کیسەڵ جۆتی دا دەبەستیو تۆی دەداو دەس دەکا بەجۆت کردن، ڕێویش کەندەڵانەك لەناو زەوییەکە دەبیٚ دەچێتە بەر سێبەری کەندەڵانەکەو کلکی دەداتە بەر کەندەڵانەکەو تەماشای کیسەڵ دەکات، کیسەڵ ماوەیەك جۆت دەکاو ماندوودەبیٚ بانگی ڕێوی دەکاو دەڵی برام من ماندووبوومە، دەوەرە تۆش دوولات جووت بکە، ڕێوی بەکیسەڵ دەڵیٚ: ئەگەر کلکم لەبەر ئەو کەندەڵانە بکەمەوە، کەندەڵانەکە دەڕوخیٚ، جا ڕێوی بەو فێڵە کارناکا تا دروێنەش کراو گێرەش کراو شەنە باش تەواوبوو، ڕەوسەی دەغڵی پەیدابوو، ڕێوی چووە لای کیسەڵ گوتی با دەغڵەکە بکەینە نیوە خۆ من شەریکی تۆم، کیسەڵ گوتی ئاخر تۆ ماندوونەبووی، ڕێوی خۆی کردە شەریك» هیوادارم کورد بیر لەو جۆرە شەراکەتانە نەکاتەوە.

ناحەزانی راپەرین
خەونی جرناو فرنا بەراپەرینی ۱۹۹۱ەوە دەبینن

سەرەتای هەموو کارێك بەبیٚ بیرکردنەوە نابیٚ، هەموو کەسێك کەبیر لەکارێك دەکاتەوە پلان و نەخشەی بۆ دادەنیٚ و هەوڵی بۆ دەدا، بەئامانج بگات، جا ئەو کارە چ کاسبی بێت چ ئاشتەواییی بیٚ، یان شەڕ بێت دەبیٚ بەرنامەی بۆ دابنیٚ راپەرینەکەی ساڵی ۱۹۹۱ بەبیٚ پلان و بەرنامە نەبوو، لێرە دا پەندەکی کوردی هەیە دەڵیٚ (هەر شەڕەك بۆ جوامێرەکیە)، واتە غروری و سەرکێشی سەدام وایکرد دەوڵەتی کوێت بگریٚ لەئەنجامی گرتنی کوێتیش ئەمەریکا و دەوڵەتان لەسوپای عێراقیاندا، ئەو شەڕە لەبەرژەوەندی کورددا بوو، بەڵام لەپاش گرتنی کوێت ئەو ئەندازیارەی نەخشەی راپەرینی دانا، کیٚ بوو، جا دەبیٚ کورد دەستخۆشی لەو کەسەی بکات، کەبەرنامەی بۆ راپەرین دانا، جا ئەو کەسە چ تاکە کەس بێت یان لیژنەیەك بیٚ، یان چەند حزبەك بێت لەبەر ئەوەی راپەرین گەورەترین دەستکەوت بوو بۆ کوردستان، نازانم بۆ لەبیرمان چوو حزبی بەعس بنکەو بارەگای لەهەموو شار و شارۆچکەکان هەبوو، عەسکەریش لە هەموو کون و قوژبنی کوردستان هەبوو، ئەو هەموو بنکەو بارەگایانەی بەعسیەکان و ئەو هەموو جەیشە پڕ چەکەی سەدامی خۆ بەپێی نەخشەو بەرنامەگێران، راستە ئەمەریکا پەلوپۆی سەدام و سوپاکەی شکاندبوو، بەڵام راپەرینی پێشمەرگە و میللەتی کورد گەورەترین گورزبوو، لەحکومەتی عێراق درا، بەراستی قسان بکەین ئێمە

لەناو شارەکان، یەکەم کەس مام جلال بوو لەڕادیۆی گەلی کوردستان بانگەوازی خۆ ئامادە کردن و پێکهێنانی شانە چەکدارەکانی کرد، لەناو شارەکان و هەموو بانگەوازەکانیش هەر لەو ڕادیۆیەوە بڵاودەکرانەوە، ئەو کاتە خەڵکانەکی زۆریش هەبوون باوڕیان بەو بانگەوازانە بوو، من ناچمە سەر باسی چۆنیەتی گرتنی شارەکان و شارۆچکەکان باسی هۆکارەکانی سەرکەوتنی ڕاپەڕین دەکەم بەم شێوەی خوارەوە:

١-ئەگەر (سەدام) کوێتی داگیر نەکردبا (ئەمەریکا و دەوڵەتان) لەعێراقیان نەدەدا.

٢-ئەگەر (ئەمەریکاو دەوڵەتان) لەعێراقیان نەدابا، ئەوە ڕاپەڕین نەدەبو لەکوردستان.

٣-ئەگەر سەرکردایەتی شۆڕش پێش وەختە ئامادەکاری بۆ ڕاپەڕین نەکردباو شانە چەکدارەکانی لەناو شارەکان پێك نەهێناباو لەڕێگەی ڕاگەیاندن میللەتی ووشیار نەکردبا، ڕاپەڕین بەو شێوەیە ڕێکوپێك نەدەبو.

٤-ئەگەر هەموو دانیشتوانی کوردستان هاوکاری پێشمەرگەو شانە چەکدارەکان نەبا بەجاشەکانیشەوە ڕاپەڕین ئەوەندە سەرکەوتو نەدەبوو.

٥-ئەگەر سەرکردەکانی یەکێتی بەپێی بەرنامە دابەش نەبووبان، بەسەر شارەکان و سەرکردایەتی پێشمەرگەو شانە چەکداریەکانیان نەکردبا هەر کەسەو لەخەتی خۆی ڕاپەڕین، ئەوەندە ڕێك نەدەبوو، بۆ نمونە باوکی (ڕێناس) ڕۆڵی سەرەکی هەبوو لەهەولێر.

٦-ئەگەر (ئەمەریکا) ڕێگای بە(سەدام)ی، نەدابا (سەدام) نەیدەتوانی دووبارە شارەکانی کوردستان بگرێتەوە .

٧-ئەگەر (سەدام) شارەکانی کوردستانی نەگرتبا کۆڕەو ڕووی نەدادا.

٨-ئەگەر كۆڕەو نە بوویا هێڵی (٣٦) دانەدەندرا.

٩-ئەگەر هێڵی (٣٦) دانەنرابا حكومەتی هەرێم دروست نەدەبوو، لەگەڵ پەرلەمان، ئەو خاڵانەی سەرەوە هۆكاری سەرهەڵدانی ڕاپەڕینن، جا ئێستا ئەوەی هەمانە ئەوە دەستكەوتەكانی ڕاپەڕینە، هەرچەند زۆر شت هەنە، بە دڵی ئێمە نیە، بەڵام ڕاپەڕین گۆڕانكاریەكی زۆر گەورە بوو، من وام دێتە بەر چاو كورد ئەگەر یەكدەست بێ ڕاپەڕینەكی تری لەپێشە با سەركردایەتی كورد خۆیان بۆ ئامادە بكەن،پەندەكی كوردی هەیە دەڵێ ئەگەر مانگ لە(١٤)ی بێ حەوجە بەئەنگوستێ نیە، ئەگەر حكومەتی مەركەز لەسەر ئەوكردەوانەی بەردەوام بێت.

چمکێـک
لەمێژووی خەباتی شۆڕشگێڕیی کورد

حکومەتی عێراق لەپاش تێکچوونی گفتوگۆو مفاوەزات لەگەڵ سەرکردایەتی شۆڕش لەهاوینی ساڵی (١٩٦٢) لەکاتی درونەو خەڵەو خەرمان هێرشێکی سەرتاسەری کردە سەر کوردستان ئەو هێرشە هەموو ناوچەکانی کوردستانی گرتەوە حکومەت نیازی وابوو هەموو کوردستان داگیربکاتەوە، بەڵام نەیتوانی ئامانجەکانی جێبەجێ بکات، تەنها توانی ناوچەی بارزان بگرێ، حکومەت لەساڵی (١٩٦٣) تەڕو وشکی بەیەکەوە دەسوتاندو هەموو هێزو توانای خۆی بەکارهێنا، بەڵام سەرنەکەوت دوا هەوڵدانی ئەوەبوو لەمانگی (١٠)ی (١٩٦٣) هێزێکی گەورەی کۆکردەوە بەهاوکاریی لیوای یەرموکی جەیشی سوری بۆ هێرشکردنە سەر ناوچەکانی شوان و شێخ بزینی و ناوچەی ئاخجەلەر، چەمی رەزان، لەبەرئەوەی هێرشەکە یەکجار گەورە بوو هەموو جۆرە چەکێکی بۆ ئامادەکرا بوو حزبیش پێشوەخت ئاگاداری ئەو پیلانە بوو.

ئەگەر پێشمەرگە شەڕی کردبا ئەو شەڕە لەبەرژەوەندی کوردو شۆڕش نەبوو لەبەرئەوەی خەڵکێکی زۆر دەکوژراو زۆر گوندیش وێراندەکران سەرکردایەتی و بەڕێز (مام جەلال) بڕیاریاندا پێش ئەوەی حکومەت هێرش بکات، ناوچەکە چۆڵ بکەن، لەبەرئەوە بوو (مام جەلال) فەرمانیدا هەموو هێزی پێشمەرگە بکێشنەوە بۆ پشت شەقامی سەرەکی سلێمانی دوکان تەنها

لقەکەی ئێمە لەحاجی قەڵا مابووین و دوو پۆل پێشمەرگەشمان لەسەر قایەکەی گوندی کلێسە بوو، بۆ پاراستنی قایەکەو گوندی کلێسەو لقەکەی ئێمە، کە بەسەرکردایەتی پێشمەرگەی دێرین (سەعید مەسیفی) بوو، حکومەت پێشئەوەی هێرش بکات پێشەکی ناوچەکانی بەفرۆکەو و تۆپی دوور هاوێژ بۆمبارانکرد، دواتر هێرشە گەورەکە دەستپێکرد حکومەت هەموو ناوچەکانی داگیرکرد تا چەمی رێزانیش هاتن، بەڵام نەگەیشتنە ناو گەلییەکەی ناو چەمی رێزان جەیشی سوری لەبەرئەوەی شارەزا نەبوو بەکەیفی خۆی لەلای گوندی بۆڵ قامیشەوە تا سەر زێیەکەی دوکان هاتن لەڕاست گوندی کلێسەوە نەیاندەزانی پێشمەرگە لەکەمیندان بۆیان زۆر بەبێ ترسی سەربازەکان سواری بەلەم دەبن و هەوڵدەدەن لەئاوەکە بپەڕنەوە بۆ ئەوبەر کە بەلەمەکان دەگەنە ناوەندی ئاوەکە پێشمەرگەکان زۆر بەتوندی لێیاندەدەن و بەشێکی زۆر لەسەربازەکانی ناو بەلەمەکان دەکوژرێن، بەشێکیش لەترسان خۆیان هاویشتە ناو ئاوەکەو خنکان بەشێکی زۆر کەم قوتاربوون.

کورد دەڵێ دەست وەکەری پیرۆزە، لەگەڵ ئەو لێدانە جەیشی سوری خراپ شکاو گەڕاوە بەرەو کەرکوك لەگەڵ شکانی جەیشی سوریا هەموو هێزەکانی حکومەتیش گەڕانەوەو ناوچەکەیان چۆلکرد، ئەو هێرشە ماوەکەی کورت بوو لەپاش گەڕانەوەی حکومەت هێزی پێشمەرگە چوونەوە جێگاکانی خۆیان و دوای تەواوبوونی هێرشەکە من خۆم و پۆلەکەم چوومە ناوچەی رانیە لەسەر داوای کاك (عومەر دەبابە) ئەوکاتە کاك عومەر فەرماندەی هێزی کاوە بوو من لەگوندی رێزینە بووم مەکتەبی سیاسی بەبروسکە داوای منیانکرد چوومە مەکتەبی سیاسی ئەوە بوو دەربارەی هێرشی جەیش لە (١٩٦٣).

کۆچی دوایی
پێشمەرگەی دێرین حەمە ساڵح عەبدوڵلا

بەداخێکی زۆرەوە، ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکانی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول هەر ناوەناوە هەڤاڵێکی خۆشەویستمان ماڵئاوایی دەکات و لێمان جیا دەبێتەوە، ئەو جیابوونەوەو لێکترازانە هەموومان نیگەران دەکات، بەڵام ئەوەش کاری خوایە و ڕێگای هەموومانە، بەڵام نابێ ئەو هەموو خەبات و فیداکارییە و پێشمەرگایەتی و قارەمانەتی شۆڕەسوارێکی وەك کاك (حەمە ساڵح) بەئاسانی لەبیر بکرێ.

من وەك هاوسەنگەر و هەڤاڵێکی دێرینی کاك حەمە ساڵح بەئەرکی سەرشانی خۆمی دەزانم کورتەیەك لەبارەی خەبات و پێشمەرگایەتی و فیداکارییەکانی بنووسم.

کاك حەمە ساڵح پێش سەرهەڵدانی شۆڕشی ئەیلول، پۆلیس و ئەندامێکی کاراو دڵسۆزی حزبیی ئەو کاتە بوو، ئەوکاتەش حزب پێش شۆڕشی ئەیلول مەفرەزەیەکی چەکداری هەبوو لە شاخی سەفین بەسەرکردایەتی کاك (شەمسەدین مفتی و مامۆستا مەلا عەولا).

کاك حەمە ساڵح نائیب عەریفی پۆلیس بوو لەسەرای هەولێر، شەوی ١٩٦١/٨/١٨ ئامر حەرەس دەبێ، بۆیە هەموو ئەندامەکانی حزب لەگەڵ خۆی دەکاتە حەرەس و هەر ئەو شەوە بەهاوکاری هەڤاڵەکانی توانیان هەموو ئەو چەك و جبەخانەی سەرای هەولێر لەئۆتۆمبێلێکی جۆری (جێب)

بارکەن و بیبەن بۆ هێزەکەی سەفین، پۆلیسەکانیش جگەلە حەمە ساڵح خۆی، بریتی بوون لە: عەریف عوسمان، هادی شێرە، هەمزە جوبرائیل، کەریم حەسەن بەگ (شۆفێرەکەبوو)، قادر حەمەد.

لەکاتێکدا ئەو پۆلیسانە ئەو کارەیانکرد شۆڕشی ئەیلول هەڵنەگیرسابوو و کەمکەسیش هەبوو باسی شۆڕش بکات،.

لەشۆڕشیشدا کاك حەمە ساڵح خۆشەویستی بەڕێز (مام جەلال) بوو، یەکێك بوو لە پێشمەرگە هەرە ئازاکانی شۆڕشی ئەیلول، لە هەموو شەڕەکانی ناوپارێز و گرتنی قەزای چوارتا و گرتنی قەزای پنجوێن و ناحیەی رێدار و زۆر جێگای تر رۆڵێکی باڵای هەبوو،

هەروەها لەساڵی ١٩٦٢ لە گرتنی ناحیەی باسنێ قارەمانێتییەکی ئازایانەی زۆری هەبوو، بەگشتی فەرماندەیەکی ئازای شۆڕشی ئەیلول و لەکاتی شەڕەکاندا هەمیشە لەپێشەوە بووە.

* کورتەی ژیاننامەکەی

ساڵی ١٩٣٢ لەگوندی (دەربەندی سەیدان)ی ناوچەی بەڕانەتی لەدایکبووە، لەتەمەنی گەنجیدا لەهەولێر بۆتە پۆلیس، ساڵی ١٩٦١ پێش سەرهەڵدانی شۆڕشی ئەیلول روویکردۆتە شاخ و بۆتە پێشمەرگە لەهێزی سەفین.

بەداخەوە، رۆژی ٢٠١٢/٤/١٢ لە نەخۆشخانەی رزگاری لەشاری هەولێر کۆچی دوایی کرد و لەرێو ڕەسمێکی شکۆداردا بەشداربوونی خەڵکێکی زۆری شاری هەولێر و بە ئامادەبوونی بەشێکی زۆر لە پێشمەرگە دێرینەکان و هەڤاڵانی، لە گۆڕستانی گوندەکەی، بەخاك سپێردرا.

چەند یادەوەرییەك
لەگەڵ مامۆستا خالید دلێر

ئەگەر بەنووسین باسی خەبات و کوردپەروەریی و دەست و دەروون پاکی خوالێخۆشبوو مامۆستا خالید عەبدولواحید ناسراو بە خالید دلێر برای شەهیدی نەمر جەعفەر عەبدولواحید بکەین، تەواو نابێ.

ئێوارەی ڕۆژی ٢٠١١/١٢/١٧، کاتێك لەسەتەلایتی گەلی کوردستان ڕێوڕەسمی بەخاکسپاردنی ئەو هەڤاڵە دێرینەی خۆم بینی، وەکو پیرەمێردێکی دڵ ناسك گریانم هات و شەهید جەعفەری برا بچووکی کاك خالیدو ساڵانی (٦٣و ٦٤)یشم بیرهاتەوە، کە ئەوکات بەیەکەوە لەناوچەی ماوەت بووین.

ئەوکاتە مامۆستا خالید دلێر نووسەری نووسینگەی مەکتەبی سیاسی بوو، منیش لێپرسراوی ئەکادیمیای شۆڕش بووم لەگوندی ئیساوێ، ئیشوکارەکانی منیش بەشی زۆری لەلای کاك خالید بوو، ئیدی ئێمە پێکەوەبووین و لەیەکتر دانەبڕاین تاساڵی ١٩٦٤ چووینە هەمەدان و خۆمان ڕێکخستەوە، مامۆستا خالید بوو بەلێپرسراوی لقی ڕێکخستنی پێشمەرگەو لەو ماوەیەی کە لەهەمەدان بووین چەند خولێکی هۆشیاری کۆمەڵایەتی کردەوەو بەشێکی زۆر لەپێشمەرگەکان بەشداری ئەو خولانەیان کرد، لەلایەکی تریش جەعفەری برای کاك خالید لەگەڵ مامۆستا تەها بابان خولی فێربوونی زمانی ئینگلیزیان کردەوە بۆ پێشمەرگەکان.

لەهەموو ئاهەنگو بیرەوەرییەکان ئەو دوو برایە رۆڵی سەرەکیان هەبوو، تاڕادەیەکی زۆر دڵسۆزبوون لەئەنجامدانی کارەکانیاندا.

بۆ خۆئامادەکردن بۆ ئاهەنگ گێڕانی جەژنی نەورۆزی ساڵی ١٩٦٥ کە لەهۆڵی شاری هەمەدان کرا، رۆڵە سەرەکییەکان کاک خالیدو کاک جەعفەری برای مەشقیان بەتیپەکان دەکرد، مامۆستا خالید بۆ جەژنی نەورۆز سروودێکی دانا بەناوی ساڵێکی تریش وا داهاتەوە، ئەو سروودە ئەوەندە خۆشبوو بەشێکی زۆریش لەپێشمەرگەکان دەیانوتەوە، کە ئەمە بەشێکێتی:

ساڵێکی تریش وا داهاتەوە

رۆژی نەورۆزی کورد واهاتەوە

بەهاتنەوەی نەورۆز ئەمجارەش

دەرسی تێکۆشان دادەداتەوە

ئێمەش گوڵی سووری دوور وڵات

دەنێرین بۆ هەر نەبەردێك مەشخەڵی شۆڕش هەڵبکاتەوە

هەر بۆ ئەو ئاهەنگی نەورۆزە، جەعفەری براشی تیپێکی هەڵپەڕکێی دروستکردبوو و پێش مانگێك مەشقی پێدەکردن لەسەر شێوەی گۆرانی ئەمان کەژێ، بۆ ئاهەنگی نەورۆزەکەش بەشێکی زۆر لەکاربەدەستانو دانیشتووانی شاری هەمەدان بەشدارییان لەگەڵ کردین.

لەبەهاری ساڵی ١٩٦٥دا پێشمەرگەیەکمان شەهید بوو، کەوتە ناو مەنجەڵی چێشتەوەو سووتا، تەرمەکەیمان لەگۆڕستانی بابە تاهیری هەمەدانی ناشت، پێشمەرگەکە ناوی کاکە رەش هەمەدانی بوو، مامۆستا خالیدیش شیعرەکەی بەکوردیی‌و بەفارسی بۆ کێلەکانی قەبری کاکە رەش نووسی.

ئەو ماوەیەی لەهەمەدان بووین، مامۆستا خالید دلێرو جەعفەری برای نموونەی رەوشت بەرزیی‌و کوردپەروەری بوون‌و رۆژێك بەڕوو گرژیم نەمبینین.

لەپاش گەڕانەوەشمان بۆ کوردستان مامۆستا خالید لەگەڵ ئێمە هاتە بەرەکانی شەڕ لەدۆڵی بالیسان، چونکە ئەوکاتە حکومەت بەنیازبوو بێتە دۆڵی بالیسان، زستان بوو، بەفرێکی زۆرباری بوو، مامۆستا خالید لەگەڵ ئێمە بوو، ورەشی لەهەموومان بەرزتر بوو، من هەر چەندە لەوان بەتەمەن تر بووم، بەڵام ئەوان بەمامۆستای خۆم دەزانم، لەبەرئەوەی زۆر کردەوەی باش لەوان فێر بووم‌و لەبابەتەکانیشم بەکورتی باسی قارەمانانی شاری کۆیەم کردووە.

مامۆستا خالید دلێر" پێشمەرگەیەکی دڵسۆز بوو، نووسەرێکی زۆر باش بوو، شاعیرێکی کوردپەروەر بوو، هونەرمەندێکی دەنگخۆش بوو، هەموو مەرجەکانی چاکەی تێدا بوو، بائەوەش بڵێین لەژیانیدا هەر هەزار بوو، بەڵام هەژارێکی سەر بەرزو چاو تێر بوو.

بەداخەوە ئەو پیاوە بەئەمەکە لەڕۆژی ٢٠١١/١٢/١٦، کۆچی دوایی کرد، هەزار رەحمەت لەگۆڕی هەردووکیان.

لەگەڵ ئەو پەڕی رێزم بۆیان

کورتەیەك لە
خەباتی پێشمەرگەی دێرین ئەحمەدی دادی

ڕۆژی ٢٠١٢/١/٧ هەڤاڵی دێرینم مامۆستای مێژوو نووس (عەبدولڕەقیب یوسف) بەتەلەفۆن هەواڵێکی لەناکاو و دڵتەزێنی دامێ، ئەویش کۆچی دوایی هەڤاڵی دێرینمان خوالێخۆشبوو (ئەحمەدی دادی) بوو.

ئەو هەواڵە ناخۆشە زۆر نیگەرانی کردم و ئەوەم بەبیرهاتەوە ماوەی مانگێك نابێ ئەوە سێیەم پێشمەرگەی دێرینی سەرەتایی شۆڕشی ئەیلولە یەك لەدوای یەکتر کۆچی دوایی بکەن، لەمانە (مامۆستا خالید دلێرو کاك جەلال کاوانی).

وادیارە خەم و پەژارەکان تێکەڵ بەیەکتر دەبن و دیوارە گەورەکەی پێشمەرگە دێرینەکانی شۆڕشی ئەیلولیش هەر ناوە ناوە بەردی گەورە گەورەی لێدەبێتەوەو بەرەو ڕووخان دەچێت. منیش وەکو هەڤاڵێکی خەمخۆری پێشمەرگە دێرینەکان، هەرئەوەندەم لەدەستدێت هەر یەکەو کورتەیەك لەبارەی خەباتیانەوە بنووسم.

* پێشمەرگەو پزیشك بوو

سەرەتای ناسینم لەگەڵ خوالێخۆشبوو کاك ئەحمەدی دادی، لەڕۆژی دووەمی جەژنی ڕەمەزانی ساڵی ١٩٦٢ بوو لەمزگەوتی گوندی (هەڵەدن) کەبەڕێز مام جەلال (گا)یەکی بۆ پێشمەرگەکان سەر بڕی بوو، ئەو ڕۆژە من و

کاك ئەحمەد یەکترمان ناسی، ئەوکاتە هەردووکمان گەنج بووین، کاك ئەحمەد یەکێك بوو لەو پێشمەرگانەی لەسەرەتای شۆڕش لەچەمی ڕێزان لەگەڵ مام جەلال بوو.

کاك ئەحمەد لەگەڵ ئێمەدا لەهەموو شەڕەکانی ناوچەی شارباژێڕ و ناوچەی پێنجوێن بەشداربوو، پێشمەرگەیەکی ئازاو بەتوانا و زیرەك بوو، لەکاتی شەڕکردن لەگەڵ دوژمندا دوو ڕۆڵی دەبینی، وەك پێشمەرگەیەك هەم شەڕی دەکرد، وەك پزیشکێکیش هەم چارەسەری نەخۆش و برینداره‌کانی دەکرد.

کاك ئەحمەدی دادی تاکە دکتۆری ناو هێزەکەمان بوو، تائەوکاتە دکتۆرەکان نەهاتبوونە ناو شۆڕش.

ئەحمەدی دادی لەبەرئەوەی ئەندامێکی کۆنی حزب بوو، زۆر شارەزایی هەبوو لەبارەی ڕێکخستنەکانی حزبایەتی، هەروەها خۆشەویستی هەموو سەرکردەکان و پێشمەرگەکان بوو، هەموو ژیانی خەبات و کوردایەتی بوو، زۆر جار کیسە دەرمانەکەی هەڵدەگرت و بنکە بەبنکە دەگەڕا بۆ چارەسەری نەخۆشەکان.

* کادرێکی بەتوانابوو

کاك ئەحمەد پێش ئەوەی ببێت بەپێشمەرگەش کادرێکی بەتوانا بوو لەناوچەی سلێمانی، پێشمەرگەکی ئازای (هەمەدان)یش بوو، ئەوکاتەی لەهەمەدان بووین لەئامۆژگاریکردن ڕۆڵێکی باڵای هەبوو لەکاتی کۆڕوکۆبونەوەکان، لە پاش گەڕانەوەشمان بۆکوردستان وەك جاران ڕۆڵی خۆی دەبینی.

سالآنی ١٩٦٨ ـ ١٩٦٩ کاك ئەحمەد بوو بەلێپرسراوی ناوچەی پێشمەرگە لەبەکرەجۆ، ئەو ئەندامانەی لەگەڵیدابوون، ئەم هەڤاڵانە بوون:

کەریم جەوهەر، جەمال خەفاف، حەمید رەشاش، قارەمان شەوکەت، مەلا موسا حامید. لەساڵی ١٩٦٩ بەبۆنەی جەژنی نەورۆز ئاهەنگێکی گەورەمان سازکرد، لەوئاهەنگەدا خەڵکێکی زۆری شاری سلێمانی تێدا بەشدار بوون، ئەو کاتە کاکە(حەمدی تاهیر) وتاری حزبی خوێندەوە، وتاری پێشمەرگەش خوالێخۆشبوو ئەحمەدی دادی خوێندیەوە.

لەساڵی ١٩٧٠ لەپاش بەیانی ١١ی ئازار لەگەڵ کاك ئەحمەد لەیەکتری دابڕاین.

بەداخەوە ئەو قارەمانە لە ڕۆژی ٢٠١١/١٢/٢٨ لەوڵاتی سوید کۆچی دوایی کردو لەڕۆژی ٢٠١٢/١/٧) تەرمەکەی لەگردی سەیوان بەخاك سپێردرا.

خەبات و پێشمەرگایەتیی
سەرکردەی قارەمان (ڕەیس حەمەدئەمین فەرەج)

ئەوەی من ئاگادارم ڕەیس حەمەد ئەمین فەرەج کە ناوی ڕاستی (حەمەد ئەمین مەلا فەرەج) بوو. نە درەنگ هاتە ناو شۆڕشو نەکەمیشی بۆ گەلەکەی خۆی کردیە، خۆبەخشانە ئەو پیاوە کورد پەروەرە کەسایەتی دیارو ناوداری شارەکەی سلێمانی بوو، چەندی بڵێی پیاوەکی کورد پەروەرەو ئازاو دەست پاکو لەبەر دڵان شیرین بوو. من ئەوەندە باش شارەزایی ئەو تێکۆشەرە بووم بەوەندە نووسینەم ناتوانم باسی هەموو خەباتی ئەو شۆڕە سوارە بکەم. من نەك وەکو هەڤاڵێك وەکو کەسێکی هەولێری ئەو چاکەم لەبەر چاوە. بەڵام بەداخەوە دەڵێم نووسەرانی هەولێرو نەنووسەرانی شارەکەی خۆشی ڕۆژەك لەڕۆژان باسی خزمەتو خەباتی ئەو شۆڕشگێڕەیان نەکردووە، من خۆشم لەخۆم ڕازی نیم لەکەمتەرخەمی. من باش شارەزای بنەماڵەکەیان نیمەو نازانم لەچ ساڵێك لەدایك بووەو نازانم چۆن قۆناغەکانی خوێندنی بڕیوە، بەلاّم باسی ئەو کاتانە دەکەم چۆن کاك حەمەد ئەمینم ناسیو ماوەی پێشمەرگایەتیو سەرکردایەتیەکەی وەکو خۆی بۆ مێژوو دەگێڕمەوە. سەرەتایی ناسینم دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٩٦٢ ئەو کاتە بارەگای مەکتەبی سیاسیی لەئەشکەوتەکەی گوندی مالومە بوو، سەرەتای زستان بوو ڕۆژەك گەنجەکی باڵا بەرزی ڕێکو پێك بەسواری وڵاخێك هاتە بارەگای مەکتەبی سیاسیی بەڕێز مامۆستا (ئیبراهیم) و ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی زۆر

بەگەرمی پێشوازیان لێکرد، من ئەو کاتە لێپرسراوی بارەگا بووم بەخێرهاتنم لەکاک (حەمەد ئەمین) کردو مامۆستا (ئیبراهیم) منو کاک حەمەد ئەمینی بەیەکتر ناساند، مامۆستا گوتی ئێوە هەردووکتان عەسکەرن. لەپاشان من زانیم کاک حەمەد ئەمین ئەفسەری فیرارەو پلەکەشی رەیسە واتە نەقیبی ئێستا. هەر بۆیش ناز ناوی رەیس حەمەد ئەمین بوو . هەر وەکو رەیس کەمال مفتی. کاک حەمەد ئەمین ماوەیەکی باش لەبارەگا مایەوە لەو ماوەیەدا منو کاک حەمەد ئەمین زۆر باش یەکترمان ناسی.

لەگەڵ خۆیدا چەند ئەفسەرێکی هێنابوو

کاک حەمەد ئەمین لەگەڵ خۆی ناوی چەند ئەفسەرێکی دیکەی هێنا کە لەگەڵ خۆی هێنا بوونیو گوتی ئەوانەش ئەندامی حزبن بەنیازن بێنە ناو شۆڕش یەکێك لەو ئەفسەرانە فڕۆکەوان بوو فڕۆکەکەی لیۆشنی رووسی بوو گوتی ئەو ئەفسەرە بەتەمایە فڕۆکەکە لەگەڵ خۆی بێنی دەبێ جێگایی نیشتنەوەی بۆ دابین بکەینو ناونیشانی شوێنەکە دیاری بکەین بۆ نیشانکردنی جێگای فڕۆکەکە، مامۆستا عەلی عەبدوڵڵاو کاک حەمەد ئەمینو من چووینە دۆڵی جافایەتی، بەڵام جێگای وای لێنە بوو دەستبدات. لەپاش گەڕانەکی زۆر من باسی فڕۆکەخانە کۆنەکەی زەمانی ئینگلیزیم کرد لەدەشتی مەرگەیە. ئەوانیش لەسەر ئەو جێگایە رازی بوون. بەڵام ئەفسەرەکە نەهات، لە پاش هاتنی کاک حەمەد ئەمین چەند ئەفسەرەکی دیکە هاتنە ناو شۆڕش هەموویان پلەکانیان ملازم بوو ئەوانیش هاتنە بارەگای (م.س) لەو ئەفسەرانە.

١ـ ملازم نەوزادی ساڵح خۆشناوی کە ئێستا راوێژکاری سەرۆکی هەرێمە.

٢ـ ملازم ئیسماعیل نادر بوو.

٣ـ ملازم حەسەن بارزانی بوو. ئەو كاتە كاك ملازم نەوزاد زۆر زیرەكو وریا بوو. ئەوان هەموویان ئەندامی حزب بوون. لەپاشان مەكتەبی سیاسیی ئەفسەرەكانی دابەشكردن بەسەر هێزەكانی پێشمەرگە، كاك حەمەد ئەمین سەر بەمەكتەبی سیاسییەوەبوو لەساڵی ١٩٦٤ كاك حەمەد ئەمین لەگەڵ ماڵو منداڵەكانی لەگوندی ئاو كورتی بوو، كە شەڕی برا كوژی روویدا كاك حەمەد ئەمین بەمنداڵەوە لەگەڵ ئێمە هاتە ئێرانو ماڵەكەی لەگەڵ ماڵی مامۆستا (ئیبراهیم ئەحمد) لەتاران بوو، لەپاش گەڕانەوەمان بۆ كوردستان لەساڵی ١٩٦٦ كاك حەمەدئەمینیش گەڕایەوە لەساڵی ١٩٦٧ كاك حەمەدئەمین كرا بەفەرماندەی هێزو هات هەر دوو شارەكەی رانیەو قەڵادزێی ئازادكرد. ئەو كاتە شێخ جەنگیو عەریف سلێمانیش لەگەڵ هێزەكەی كاك حەمەد ئەمین دابوو، من ئەو كاتە لەگوندی سەركەپكان بووم، لەپاش بریندارکردنی مەلا موسا منیش لەگەڵ پێشمەرگەكان چووینەوە پاڵ ئەو هێزەی كاك حەمەد ئەمین كە لەڕانیەو قەڵادزێ بووین، لەساڵی ١٩٦٨ كاك حەمەد ئەمین فەرەج بووە موتەسەریفی هەولێر تا ١٩٧٠/١/٢١ لەو ماوەیەدا كاك حەمەد ئەمین باشترین خزمەتی بەشاری هەولێرێ گەیاند، لەكاتی كاك حەمەد ئەمین موتەسەریفی هەولێر بوو كاتەكی زێڕین بوو بۆ شاری هەولێر نەشەڕو ئاژاوە هەبوو نەدزی دەكرا نەكەس بەناهەق دەگیرا، نەكەس بێسەرو شوێن دەبوو، لەهەمووی گرنگتر ئەوە بوو لەكاتی ئەو پیاوە محافیز بوو یەك تاكە ئەندامەكی حزبی بەعس لەهەولێرێ نەبوو، هەموو ئموری شارەكە لەژێر دەسەڵاتی ئەو دابوو هەربۆیەش كاروباری شارەكە ئەوەندە رێك بوو. كاك حەمەد ئەمین پیاوەكی زۆر پاك بوو لەهەموو روویەكەوە پیاوەكی ئازاو

دڵسۆزی کورد بوو، ماوەی دزو خراپەکاری نەدەدا. هەر ئەوەش بوو لەپاش نەمانی کاك حەمەد ئەمینو هاتنی (خالید عەبدولحەلیم) شاری هەولێر بووە مۆڵگەی بەعسیەکانو بارودۆخی شارەکە بەرەو خراپە گۆڕا، لەکاتی کاك حەمەد ئەمین لەهەولێر بوو لەساڵی ١٩٧٠ منیش فەرماندەی هێزی پێشمەرگەی هەولێر بووم، من زۆر هاوکاری کاك حەمەد ئەمین بووم لەڕووی ئەمنو ئاسایشی شارەکەوە لەپاش بەیانی (١١) ی ئازار هەموومان گەڕاینەوە سەر کارەکانی پێشوومان ئەو کاتەش لەبەغداد کاك حەمەد ئەمین خەمخۆری هەموومان بوو، لەهەر کاتو ساتە ناخۆشیەك سەری هەڵدابا لەگەڵ حکومەت، چارەسەری دەکرد.

خزمەتی کوردو ڕێبازی کوردایەتی دەکرد

کاك حەمەد ئەمین زۆر برادەری وەزیری بەرگری (حەمادی شەهاب) بوو هەموو کارەکی بۆ کاك حەمەدئەمین دەکرد، لەپاشان بووە مەلحەقی عەسکەری لەوڵاتی (مەغریب) کە ڕۆیشت بۆ مەغریب بەئێمەی گوت لەپاش من بۆ هەر ئیشو کارێك بڕۆنە لای موقەدەم حەمەد ئەمین دەربەند فەقەرە. بەڕاستی ئەویش پیاوێکی کورد پەروەر بوو. بەهاناتمان دەهات کاك حەمەد ئەمین کەلە مەغریب بوو هەر خزمەتی کوردو ڕێبازی کوردایەتی دەکرد کاك حەمەد ئەمین لەپاش گەڕانەوی لەمەغریب کرا بەسەرۆکی دادگای عەسکەریو ماڵەکەشی لەگەڕەکی (یرموك) بوو، ماڵەکەی هەمیشە پڕ بوو لەمیوان، کاك حەمەد ئەمین پیاوێکی خانەدانو سەخیو چاو تێرو قسە لەڕوو بوو، لەپاشان بەپلەی لیوا خانەنشین کرا.

لەهەردوو کارەکەی زەرەری کرد

لەپاش خانەنشینی ماوەیەك لەگەڵ(حەسەن بالتە) خەریکی کاری مقاوڵات بوو، ئەو کاتە گەورەترین مقاوەڵاتی گرت لەبەغدا، نووسینگەکەی لەگەڕەکی قاهیرە بوو ئەو نووسینگەیە جێگای چاو پێکەوتنی کۆنە پێشمەرگەکان بوو زۆر جار کاك (عومەر دەبابە)و کاك (عەلی عەسکەری)و کاك دکتۆر (خالید) لە نووسینگەکەی ئەودا کۆبووەنەوەیان دەکرد.

لەهەمان کاتیش کاك حەمەدئەمین کەباب خانەکی لەشەقامی کفاح کردبۆوە بۆ برادەرەکانی قەت قبولی نەدەکرد پارە بدەن، کاك حەمەدئەمین لەبەر ئەو هەموو مەسرەفەی لەخەڵکی دەکرد زەرەرەکی زۆری کرد لەهەردوو کارەکەی چ لەمقاوەلاتەکەی چ لەکەباب خانەکەی. لەئەنجامی ئەو زەرەرە حکومەت هەموو ماڵو سەروەتەکەی دەست بەسەر داگرت، بەداخەوە ئەو پیاوە چاو تێرو بەوەفایە کەوتە ناو ژیانەکی هەژاریو کولە مەرگی من زوو زوو سەردانم دەکرد، بەڵام کە دەچووم گریانم دەهات بۆ حاڵی ئەو پیاوە کورد پەروەرە ماڵەکەی لەکەلاوەیەك دابوو. لەگەرەکی حارسیە هەر خۆیو خەدیجە خانی خوشکی بەتەنیا مابوونەوە خانوەکەیان نەدەرگای پێوە بوو نەپەنجەرە لەگەڵ ئەو حاڵەش پیاوەتیو کوردایەتی لێدەباری، کاك حەمەد ئەمین هەموو مەرجەکانی پیاوەتی تێدا بوو لەهەموویان زیاتر ئەوەبوو کەسێك ئەوەندەی کاك حەمەد ئەمین ڕێزی لەدایكو باوکیو خوشکە گەورەکەی خۆی نەدەگرت. من حەسودیم بەو ڕێز لێنانە دەبرد.

لەکۆتایی نووسینەکەم دەڵێم خەڵکی شاری سلێمانی بەرامبەر بەو پیاوە قارەمانە کەمتەرخەمنو لەکاتی تەنگانە کەس لە هانای نەهات ئەوەی بەهانای هات بەس (شێخ لەتیف بەرزنجی) بوو پێش وەفاتکردنی کەمەك

یارمەتیدا. بەداخەوە من ئەوەم لەیاد نەماوە لەچ کاتێك کۆچی دوایی کرد هەزاران رەحمەت لەگۆڕی کاك حەمەد ئەمین بێت. دلوا لەنووسەرانی شاری سلێمانی دەکەم چی لەبارەی ئەو پیاوە دەزانن وەکو مێژوو بینوسن با کردەوە جوانەکانی ون نەبێت.

باسێك لەبارەی خەباتی
شەهید حەمید باتاس (هەڤاڵ مێروولە)وە

شەهید حەمید باتاس، لەساڵی ١٩٢٠ لەگوندی شێخانی شەمزینانی هەكاری لەدایكبووەو ناوی باوكی محەمەدەو ناوی دایكی ناسێ بووەو برای شیرخۆری پێشمەرگەی ناودار (ئیسماعیل سەرهەنگ)ە.

كە دێنە باتاس

لەكاتی ئەو دەنگوباسە دڵتەزێنەی لەسێدارەدانی شێخ عەبدولقادری شەمزینیو سەید محەمەدی كوڕی لەساڵی ١٩٢٥دا گەیشتە هەكاریو لەگەڵ سەدان خێزانی دانیشتوی ناوچەی هەكاری هاتنە عێراقو لەگەڵ ئەوانیش ناسێ لەگەڵ تاقە منداڵەكەی حەمید دێتە باتاسو هەریر، بەڵام ئەوكاتەی دێنە عێراق باوكی لەژیاندا نەمابوو. كە دێنە (باتاس)یش لەبەر هەژاری، دایكی حەمید مێرد بەپیاوێكی هەركی دەكاتو حەمیدیش منداڵ دەبێ، تا گەورە دەبێ هەر لەماڵی باوكی مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ دەبێو بەیەكەوە دەچنە قوتابخانە، كە تەمەنیشی دەگاتە ١٧ ـ ١٨ ساڵ، كاك حەمید دەچێتە ماڵی سەید عەبدوڵڵا، كە ئەوكاتە سەید عەزیز شەمزینی ئەفسەر دەبێتو حەمید لەگەڵ خۆی دەباتە كەركوك.

كاك حەمید لەكەركوك دەچێتە ناو ریزەكانی حزبی پارتیو دوكانێكی بچوك دادەنێو كاری حزبایەتیش دەكات.

شەهید حەمید ناسراو بەهەڤاڵ (مێرووله)، ئەوەندە رەوشت بەرزو پاكو دڵسۆزدەبێ، لەناو ئەندامانی حزب جێگای خۆی لەناو دڵی هەموویان دەكاتەوە، بەتایبەتی سەركردەكانی حزبی ئەوكاتەی وەكو بەڕێز مام جەلال و كاك عومەر دەبابەو شەهید عەلی عەسكەری و مامۆستا مەلا عەولاَ.

پشكۆیەك ئاگر

پاشان هەڤاڵ مێرووله دەبێتە لێپرسراوی رێكخستنی ژنانی كەركوك، مامۆستا مەلا عەولاَ بۆی گێڕامەوەو وتی كە (كاك حەمید لێپرسراوی ژنان بوو، لەناو حەوشەكەی بارەگای ژنان دار مێوێك هەبوو زۆر ترێی گرتبوو، كاك حەمید هەموو هێشوەكانی ژماردبوو، هەمووشی لەنێوكیسە نابوونو بەنووسین ژمارەی بۆ كیسەكان دانابوو بۆئەوەی بزانێ چی لێكراوەتەوەو دەیوت ئەوە ماڵی حزبەو نابێ كەس بیخوات)، شەهید حەمید نموونەی ئەخلاقو دەستپاكیو خۆڕاگری بوو، وەكو كوڕە گەورەی ماڵی عەلی عەسكەری بوو.

حەمید باتاسی، خۆی بەكوڕی حزب دەزانیو عەلی عەسكەریو مام جەلال–یشی بەبرای خۆی دادەنا، مامۆستا مەلا عەولاَ دەیوت: (جارێك لەكۆبوونەوەی مانگانەی شانەكان منو كاك عەلی عەسكەریو كاك خالید دلێری تێدا بەشداربووین، لەپاش پرسیارو وەڵام هاتینە سەر داواكاری، كاك حەمید وتی: من داواكاریم هەیەو وتی من كوڕی حزبمو داوا دەكەم حزب ژنم بۆ بێنێ، بەڵام ئەو ژنەی دەمەوێ دەبێ ئەندامی حزب بێتو مامۆستای قوتابخانە بێ).

شەهید حەمید پیاوێكی راستگۆو لەڕووبوو، نەشدەترساو چەندینجار حكومەت دەیگرت لەسەر چالاكی، شەهید عەلی عەسكەری زۆر باسی

دڵپاکیو خۆراگریو ئازایەتی حەمید باتاسی دەکرد، بۆ نموونە وتی (ڕۆژێك کاك حەمید پشکۆیەك ئاگری لەسەر دەستی خۆی داناو فووی لێدەکرد، وتم کاك حەمید بۆ دەستی خۆت دەسوتێنی؟! وتی خۆم دەجەربێنم بزانم ئەگەر گیرامو وتیان قسە لەسەر عەلی عەسکەری بکە تاچەند خۆم رادەگرم؟!.

ئێمە هەر چەندی باسی هەڤاڵ مێرووله بکەین لەبارەی دڵسۆزیو کوردپەروەری تەواو نابێ.

شەو لەتەکیە دەخەوت

سەید عەزیز شەمزینی دەیگێڕاوەو دەیوت (لەپرسەی شێخ سادقی برای بارزانی نەمر دانیشتبووین، هەڤاڵ مێرولەش لەپرسەکە بەشداربوو، ئەوکاتە سەرۆك حەمید باتاسی نەدەناسیو سەرۆك بەحەمید باتاسی وت ناوت چییە؟ وتی هەڤاڵ مێرووله. سەرۆك وتی کاکە ناوی حزبی نا، ناوی خۆت بڵێ، دووبارە وتی: مێروولەو ناوەکەی خۆت نەوت.

جارێك لەمەلا عەولا توڕەبوو و پێی وت (مەلا عروسکە بۆ هار نابێ لەباتی زەرەی کەر، گوێ لەتەلەفۆنو تەسجیل دەگری، لەجیاتی سواربوونی کەر، سواری قەمەرەی مارسیدس دەبێ، لەباتی گۆجان کلاشینکۆف هەڵدەگری).

هەڤاڵ مێرووله ئەندام کۆنگرەی گوندی هەوداڵانی ساڵی١٩٦١ بوو، پاشان لەساڵی١٩٦٢ بووە لێپرسراوی لقی ٢ی پارتی لەموسڵ، کەجێگەیەکی پڕ مەترسی بوو، مامۆستای مێژوونووس (عەبدولڕەقیب یوسف)یشی لەگەڵ بوو.

باسیان دەکردو دەیانوت هەڤاڵ مێرووله بەشەوو ڕۆژێك یەك ژەم نانی دەخواردو زۆرجاریش بۆ خۆپاراستن لەناو گۆڕستانەکان دەخەوتن. لەساڵی١٩٦٢دا ئەوکاتە کە مەکتەبی سیاسی لەئەشکەوتەکەی گوندی مالومە

بوو، من لێپرسراوی بارەگای م.س بووم‌و کۆبوونەوەی ئەندامی مەکتەبی سیاسی‌و لیژنەی مەرکەزی بەسترا. شەهید حەمید باتاسی بەشداری کۆبوونەوەکە بوو، هەرچەندە ئەندامی سەرکردایەتی مەرکەزی نەبوو، بەڵام وەکو لێپرسراوی لق بەشداربوو، لەساڵی١٩٦٤ کاک حەمید دەبێتە لێپرسراوی بەشی ژنان لەهەولێرو بەشێوەی نهێنی کاری حزبایەتی دەکرد، ناوی خۆی گۆڕیبوو، خۆی لەگەڵ دەروێشەکانی شێخ عەبدولکەریم ڕێکخستبوو، شەو لەتەکیە دەخەوت‌و هەموو نووسراوە نهێنییەکانی لەناو سندوقێکی بچووک دەکردو لەبن ئاڵای سەروقەدی شێخ عەبدولکەریم دەیشاردەوە، ئەوکاتەو ئێستاش بنەماڵەی شێخ عەبدولکەریم بەژن‌و پیاوەوە هەر کوردایەتییان دەکرد، بەتایبەتی کوڕەکانی خوشکە زەینەبی کچی. هەندێکجار شێخ بۆ زیارەتی غەوس لەگەڵ دەروێشەکانی دەچوونە بەغداو دەروێش سەعیدیش بۆکاری حزبایەتی لەگەڵ دەروێشەکان دەفەکەی لەملی خۆی دەکردو دەچووە بەغداو کارەکانی خۆی جێبەجێدەکردو دەشگەڕاوە.

لەگەڵ ٦٣ پێشمەرگەی قارەمان

لەساڵانی ١٩٦٧-١٩٦٨ وەکالەتی دۆشاوی زێڕی وەرگرتبوو، بەبەلاش دۆشاوی دەدایە بارەگای حزب لەبەغداو لەکەرکوك. لەساڵی١٩٦٩شدا لەهەولێر لێپرسراوی لیژنەی کۆکردنەوەی دەغڵ‌ودان بوو لەگەڵ خوالێخۆشبوو عەبدولڕەحمان رووتەو خوالێخۆشبوو مەدیٚ فەندی شەقڵاوەیی، بەڵام کاک حەمید لەئەندامی لیژنەکە رازی نەبوو، لەبەرئەوەی زیادە مەسرەفیان دەکرد، بۆیە کاک حەمید وازی لەلیژنەکەهێناو هاتەوە بەکرەجۆ. هەندێك پارەیان کۆکردبۆوەو پارەکەی هێنایە لای من‌و

پارەکەماندا بەبەڕێز مام جەلالو وتی (من لەگەڵ ئەو لیژنە کار ناکەم، لەبەرئەوەی زیادە مەسرەف دەکەن) لەپاش بەیانی ١١ی ئاداری ١٩٧٠ش هەڤاڵ مەلا محەمەد بەحرکەیی‌و مستەفا رابەرو تارق شێخ نوریو زۆرێکی تر لەبرادەرانی سەردانیان دەکرد.

ئەو پیاوە خۆڕاگرە بەو شێوەیە لەهەولێر مایەوە تاشۆڕشی نوێ سەریهەڵداو تا لەگەڵ شەهید عەلی عەسکەرییو خوالێخۆشبوو کاك عومەر دەبابەو شەهید دکتۆر خالید چوونەوە شاخو بۆ بەشداربوونی شۆڕشی نوێ، هەڤاڵ مێرووولەش خۆی رانەگرتو چێشتخانەکەیو مەنجەڵەکانی بەجێهێشتو خۆی گەیاندەوە ناو ریزەکانی شۆڕشی نوێ. ئەو پیاوە سەریەرزە کوردایەتی لەگەڵ خوێنی تێکەڵاوببوو، هەر بەردەوامبوو.

شەهید حەمید باتاسی لەگەڵ ٦٢ پێشمەرگەی قارەمان لەسەعات دوانزەی شەوی ١٧لەسەر١٩٧٧/٥/١٨ لەسەر پردەکەی چۆمانو ڕایات کەوتنە ناو کەمینی سەربازانی حکومەتی بەعسی درەندەو شەهید حەمید لەگەڵ دوانزە پێشمەرگەی دیکە شەهیدکرانو بەشێکیش لەپێشمەرگەکان کەوتنە ناو رووبارەکەو خنکانو بەشێکیش رزگار بوون.

هۆی شەهیدبوونی ئەو پێشمەرگانەش هەر جاسوسە کوردەکان بوون کە هاوکاری سەربازان بوون.

سەربازی ونبوو

بەداخەوە دەڵێم لەبەرئەوەی شەهید باتاسی کەسی نەبوو، ئێستا گۆڕەکەی دیار نەماوەو دەبوایە لەپاش راپەڕین ئەوکاربەدەستانەی کە هەڤاڵ مێرووولەیان دەناسی چووبانە سەر گۆڕەکەی بەبەردی مەڕمەڕ

گۆڕەکەیان رازاندباوە، چونکە بەشێك لەوانەی دۆستو هاوڕێی هەڤاڵ مێروله بوون لەهەردوو حزبەکە، ئێستا ماوونو کار بەدەستن.

بۆیە دەتوانن لەناو شارەکاندا جێگایەکی بەناوەوە بکەن، چونکە بەڕاستی شەهید حەمید سەربازی ونبوی گەلەکەمان بوو و هەموو مەرجەکانی کوردایەتی تێدابوو..

هەزاران ڕەحمەت لەشەهید حەمید باتاسیو لەهەموو شەهیدانی راستەقینەی کوردستان.

تێبینی: بەشێك لەو زانیارییانەم لەمامۆستای مێژوونووسی ناوداری گەلەکەمان عەبدولڕەقیب یوسف وەرگرتووە، زۆر سوپاسی دەکەم.

ئاهەنگە بەجۆشەی نەورۆزی ساڵی ١٩٦٢ لە شۆڕشی ئەیلولدا

جەژنی نەورۆز جەژنەکی ئەوەندە پیرۆز و پڕە لە هەستی نەتەوایەتی و دڵ ڕفێن و جۆش و خرۆش، لە ڕۆژانی نەورۆز هەستی نەتەوایەتی تازە دەبێتەوە، قەومی کورد لە کاتەکانی خۆشی و ناخۆشیدا ئەگەر دەرفەتی بۆ بڕەخسێت بەهەر شێوەیەك بێت ئەو جەژنەو یادە پیرۆزە بەرز ڕادەگرێ و دڵی پێی خۆش دەبێ، جا بۆیە لام باش بوو باسی ئاهەنگی جەژنی نەورۆزی ساڵی ١٩٦٢ بکەم وەك مێژوو، لەبەرئەوەی ئەو نەورۆزە لەکاتی سەرەتای شۆڕشی ئەیلول بوو، کاتی هەژاری و پێشمەرگایەتی بوو، جائەم نەورۆزە پڕشادی و خۆشییە لەدوو جێگا لەهەر جێگایەو بەشێوەی خۆی ئاهەنگەکە کرا، جێگایەکیان لەگوندی بێتواتە بوو جێگایەکەی دیکەش لە قەزای چوارتا بوو، ئەوکاتەی من باسی دەکەم سەرەتای شۆڕشی ئەیلول بوو، ژمارەی پێشمەرگە زۆرکەم بوو، زۆرکەس وای دەزانی ئەوشۆڕشە گەشە ناکات، ئەوکاتە ژمارەی هەموو هێزەکەمان ٣٠٠ پێشمەرگە زیاتر نەبوو هەموو ژیانمان لەسەر گوندەکان بوو، من ئەو کاتە لەگوندی بێتواتە بووم، مامۆستا مەلا عەولا فەرماندەمان بوو، ئەو بەشە هێزەی لە چەمی ڕێزان بوو مام جەلال فەرماندەیان بوو، بەڵام ئەو هێزەی لە چەمی ڕێزان بوو ژمارەیان زۆر کەم بوو.

جا بۆ ئەوە هێزەکەی چەمی ڕێزان کاریگەرتر بێ مام جەلال داوای لەمەلا عەولا کرد ٧٠پێشمەرگەی لەهێزەکەی بێتواتە بۆ بنێرێ بۆ کاری پێویست، منیش یەکێك بووم لەو پێشمەرگانە.

بابگەڕێینەوە سەرباسی هەردوو ئاهەنگەکانی جەژنی نەورۆز.

١-ئاهەنگی جەژنی نەورۆز لە گوندی بێتواتە لەساڵی ١٩٦٢ئەو بەشە هێزەی کە لە بێتواتە بوو، چەند ڕۆژێك لەپێش نەورۆز داوایان لەیەکێتی قوتابیانی ڕانیە کردبوو بەشێوەی نهێنی بەشداری ئاهەنگی جەژنی نەورۆز بکەن لەگەڵ پێشمەرگە، ئەو کاتە مامۆستا سەڵاح شەفیع بەرپرسی قوتابیانی قەزای ڕانیە بوو، بەفەرمانی حزب ١٦ قوتابی کچ و کوڕ واتا ٨ کچ و ٨ کوڕ بەجل و بەرگی کوردی ئامادە کردن و بەشێوەیەکی زۆر نهێنی ڕەوانەی بێتواتەی کردن، هەموو قوتابیەکان کچ و کوڕی ئەندامانی حزب بوون، بۆنمونە: ئەو کاتە مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ بەڕێوەبەری قوتابخانە بوو کچێك و کوڕێکی خۆی بەجل و بەرگی کوردی نارد، کچەکەی جل و بەرگی پیاوانی پۆشیبوو ناوی نیشتمان ئیسماعیل سەرهەنگ بوو، کوڕەکەشی ناوی هیوا سەرهەنگ بوو، مامۆستا تۆفیقی مەلا سدیقیش خۆی و کچەکەی کە ناوی پەخشان خان بوو کە دەکاتە خێزانی مامۆستای مێژوو نووس عەبدولرەقیب یوسف.

خۆشی ئەو نەورۆزە ئەوەبوو نەکارەبا هەبوو نە ئامێری دەنگ هەبوو نەکورسی هەبوو نە ئالا ڕازاندنەوە هەبوو، هەموویان لەسەر زەوی دانیشتبوون ئەو کەسەی قسەی دەکرد مامۆستا مەلا عەولا و کاك عومەر دەبابە بوون، مامۆستا مەلا عەولا لەسەرەتای ئاهەنگەکە سورەتە قورئانی

خوێند و لە پاشان هەرخۆشی گۆرانی شیرین بەهارەی گۆت، قوتابیەکانیش بە گۆرانی هەڵپەڕکێ ئاهەنگەکەیان ڕازاندەوە.

٢- بابچینە لای بەشە هێزەکەی مام جەلال، بەر لەهاتنی جەژنی نەورۆز مام جەلال هێزی کۆکردەوەو پلانی گرتنی قەزای چوارتاو ناحیەی باسنێی سیویل و چەند مەخفەرێکی دانا، لە شەوی جەژنی نەورۆزی ١٩٦٢ ئاگری نەورۆز بە تەقەی تفەنگ لەسەر قەزای چوارتاو ناحیەی باسنێ و مەخفەری گرگاشەو مەخفەری کاپیلۆن و مەخفەری مۆکەبە گیران، ئەوەی ڕاست بێ عەریف مەجید گورون توانی مەخفەری مەوکەبە و کاپیلۆن لەگەڵ خۆی بێنێ بەبێ تەقە بەخۆیان هاتنە ناو شۆڕش، لەو شەڕە دەست کەوتی زۆر وەدەست هات لە چەك و تەقەمەنی، بەداخەوە خەسارەتی ئێمەش دوو پێشمەرگەی قارەمان بوون بە ناوەکانی حەمید کاوانی و کاکۆل سەعید لە پشتی گوندی تەگەران.

هەردوو ئاهەنگەکە بە ناوی ئاهەنگی جەژنی نەورۆز بوو هەر یەکەو بە جۆرەك بوو، ئەو کاتە بەلای ئێمەی پێشمەرگە خۆشترین نەورۆز بوو.

ئێمەی پێشمەرگە دێرینەکانی هەمەدانو باڵی مەکتەبی سیاسی
بۆ وەفاداری مام جەلال
هەر لەسەرەتای شۆڕشی ئەیلول ئەو بەڵێنەماندواوەو
وەفاداریمان نەگۆڕە
وەفاداریمان بۆ (مام جەلال) نەگۆڕە

کورد دەڵێ قسەی پیاوان سەنەدە, ئێمە لەکاتێکدا ئەو بەڵێنەمان بەمام جەلال دا کە ژمارەمان (١٨) پێشمەرگە بووین لەئەشکەوتەکەی (بافلێ) لەچەمی رێزان بووین خۆ ئەو کاتە بەشی هەرەزۆری دانیشتوانی کوردستان باوەڕیان بەبوونی شۆڕش نەبوو، هەر لەو کاتەشدا بوو مام جەلال دروشمی کوردستان یان نەمانی بەرزکردەوە. ئەو کاتە نیوەی پێشمەرگەکانیش بێ چەك بوون، خاوەنی یەك تاکە فلوس نەبووین، لەناو ئەشکەوتەکە لەسەر پوش و پەڵاش دەخەوتین، هەر ئەو (مام جەلال)ە بوو لەماوەیەکی کەمدا توانی ژمارەمان لە (١٨) پێشمەرگە بکاتە (٢٨٠) پێشمەرگە بەهاوکاری خەڵکە دڵسۆزەکانی کوردستان.

مام جەلال توانی بەو (٢٨٠) پێشمەرگەیە بەشەکی زۆر لەناوچەی سلێمانی رزگار بکات، بۆ نموونە ناوچەی شارباژێرو ناوچەی شلێرو قەزای پێنجوێن، چەند جێگایەکی تر. ئەو سەرکەوتنانە دەنگی داوەو حکومەت تووشی سەرلێشێوان بوو. هەر بەهۆی ئەو سەرکەوتنانە بوو شۆڕش هەموو ناوچەکانی کوردستانی گرتەوە, ئەگەر باسی رۆڵی سەرکردایەتی مام جەلال

بکەم هەر تەواو نابێ با بگەڕێینەوە سەر وەفاداری بۆ مام جەلال ئێمە پێشمەرگە دێرینەکان شانازی بەو وەفادارییەی خۆمان دەکەین کە بەکردەوە سەلماندمان لەساڵی (١٩٦٤) کە (٤٦٠) پێشمەرگە لەگەڵ مام جەلال چووینە (هەمەدان)و ئەو ناوە خۆشەی جەلالیمان پێبڕا.

بەڵێ ئێمە بەشەکمان کۆچی دواییان کردیە، بەڵام کوڕو نەوەکانیان ماوە بەشێکیش لەژیاندا ماوینو خاوەن منداڵو نەوەین، هەر هەمووومان لەسەر بەڵێنەکەی خۆمان ماوین.

ئێمەی کۆنە جەلالییەکان بۆ کاتی پێویستو بۆ ڕۆژی تەنگانە وەکو کەچە شیری پشت کەندوانین قەت ژەنگن نابین بۆ یەکێتیو ڕێبازەکەی مام جەلال هەمیشە جاحێڵ دەبینەوەو کاری خۆمان دەکەین. ئێمەی پیرە پێشمەرگەکان زۆر باوەڕمان بەپەندی پێشینان هەیەو ووتە بەنرخەکانی بەڕێز (مام جەلال)یش بۆ ڕێبازی یەکێتی وەکو پەندی پێشینانە.

لەپەندەکانی کوردەواری دەڵێ نان پارو پارو دەخورێو پاروش هەتا نەیجوی قووت نادرێ، بانگەشەی یەکێتی بۆ هەڵبژاردنی ئەمجارەمان بەبەرنامەو قۆناغ بوو، ئێستا قافڵەو قەتاری یەکێتی وا بەرەو قۆناغی سەرکەوتن دەچێ سەرکردەی ئەو کاروانە گەورەیە مام جەلالە. کاروانەکە ئەوەندە گەورەیە چاوپیسانی پێ هەڵنایێ، ناحەزەکانی یەکێتی لەمازیان زەرەریان کردیە بەتەمانە لەسیجکان تێبیننەوە، مازی و سیجکە بەری یەك دارن، بەڵام مازیەکە پارەی باش دەکات سیجکە پوولەکی ناکات، لەکۆتایدا دەڵێم یەکێتییەکان ئەو پەندەتان لەبیر نەچێ. کوردەواریی دەڵێ نە گۆلاوان بکەنە ڕەز نە ناکەسان بکەنە کەس. گۆلاو ئەو کانیاوەیە لەوەرزی بەهاران ئاوی هەیە، بەڵام لەوەرزی هاوینان ئاوەکەی وشك دەبێ، هیوادارم یەکێتی سەرکەوتووبێ.

ئەلبوومی وێنەکان

مام حەمید لەچەند قۆناغێکی جیا جیای ژیانیدا

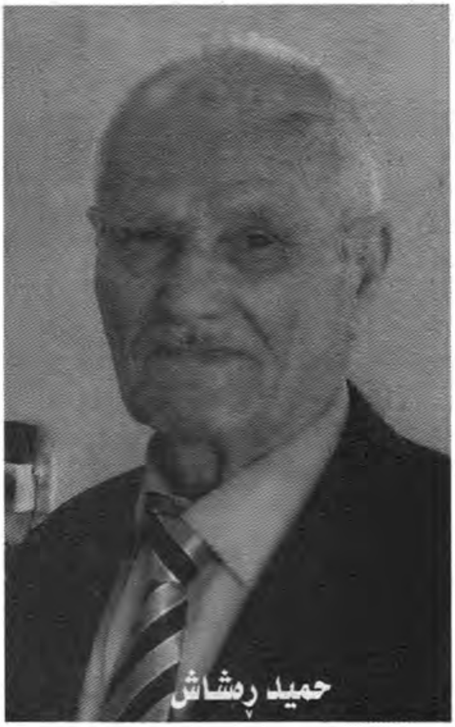
حمید ڕەشاش

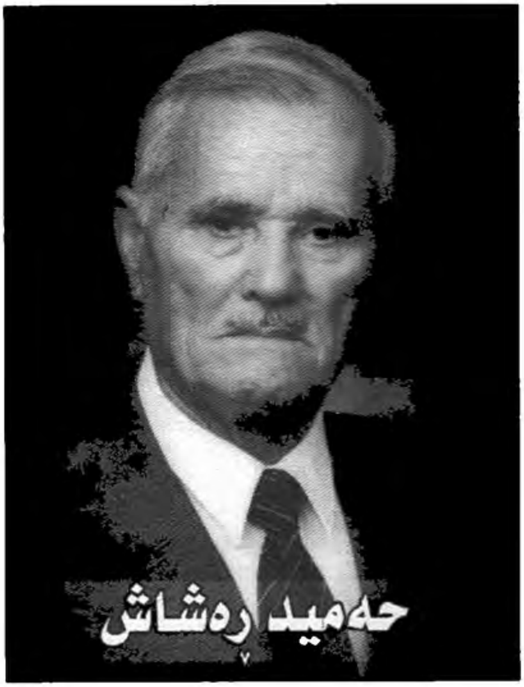
حەمید ڕەشاش

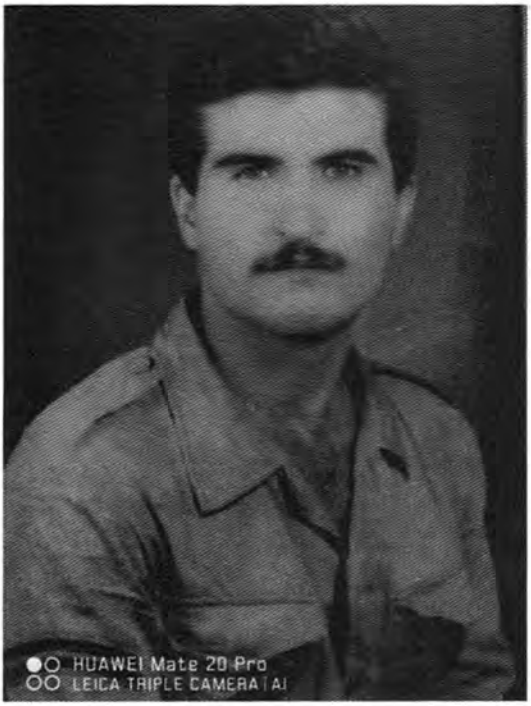
HUAWEI Mate 20 Pro
LEICA TRIPLE CAMERA | AI

حەمید ڕەشاش

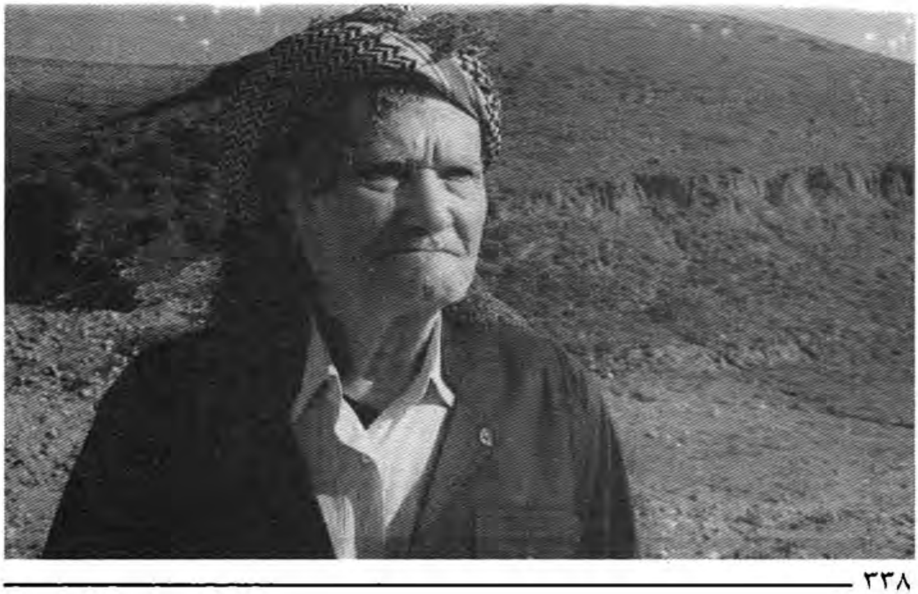

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ پاڤڵ جەلال تاڵەبانی

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ جێگری سەرۆکی حکومەت قوباد جەلال تاڵەبانی

سیمیناری زانکۆی سۆران لەسەر زمانی کوردی

یادی حاجی قادری کۆیی - زانکۆی کۆیە

لەلای ڕاستەوە مامۆستا عەبدولوەهاب شێخانی ، مام حەمید ڕەشاش ، مامۆستا عەبدوڵا حەسەن زادە

زانکۆی کۆیە– لەلای ڕاستەوە دکتۆر هاوژین سلێوە ، مام حەمید ڕەشاش ، مامۆستا عەبدولوەهاب ، ئەوانی تر مامۆستایانی زانکۆی کۆیە حەوتەمین کەس مامۆستا کانەبی باپیر

زانکۆی سۆران

لەلای ڕاستەوە مام حەمید ڕەشاش ، مامۆستا عەبدولوەهاب شێخانی ، مامۆستا عەزیزی مەلای ڕەش

زانکۆی سۆران

مامۆستا حەمید ڕەشاش ، مامۆستا حەمە ساڵح فەرهادی

ماڵی مامۆستا عەبدولوەهاب شێخانی

گفتوگۆیەک لەسەر زمانی کوردی لەگەڵ مام حەمید ڕەشاش

نەورۆزی بەغدا ، مام حەمید رەشاش لەگەڵ مەلەك خانی خێزانی

مام حەمید رەشاش لەگەڵ مام جەلال

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ کاک سەعدی ئەحمەد پیرە

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ فەقێ شێخ وەسانی

مام حەمید لەسەر گڵکۆی شەهید حەمید کاوانی

لەلای چەپ مام حەمید رەشاش ، مامۆستا عبدالوهاب شێخانی ، ڕەهبەری سەید برایم

قوباد جەلال تاڵەبانی لەمەراسیمی ماڵئاوایی مام حەمید ڕەشاش

دەرباز کۆسرەت ڕەسول لەمەراسیمی ماڵئاوایی حەمید ڕەشاش

مەراسیمی ماڵئاوایی مام حەمید رەشاش

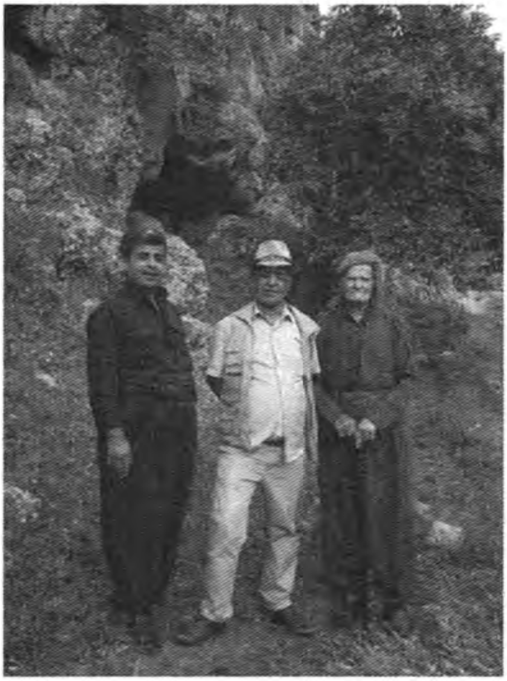

مام حەمید رەشاش لەبەردەم ئەشکەوتی مالومە لەگەڵ ستار محمدئەمین لەناوەڕاست و لەگەڵ حەمید سابیر

مام حەمید رەشاش لەگەڵ پارێزەر کەمال محیەدین

گوندی بالیسان مام حەمید لەگەڵ خزمانی گوندی بالیسان و ستار محەمەدئەمین و حەمید سابیر

ستار محەمەدئەمین لەنێوان هەردوو تێکۆشەری دێرین عبدالرزاق بێتووشی و مام حەمید ڕەشاش

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ هونەرمەند باكووری

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ مەلا محەمەد بەحركەیی و كاك عەدنان موفتی و پارێزەر كەمال محیەدین

مام حەمید رەشاش لەسەتەلایتی گەلی کوردستان لەشاری سلێمانی

مام حەمید رەشاش لەگەڵ پۆلێك تێکۆشەری دێرین لەمەکتەبی کۆمەڵایەتی هەولێر

مام حەمید ڕەشاش لەیەکێك ڤیستیڤاڵەکانی کلتووری لەگەڵ دکتۆر عبدالواحد ئیدریس و هەڤاڵانی

مام حەمید ڕەشاش سالۆنی لاپەڕە نۆ ڕۆژی ناساندنی کتێبی پارێزەر کەمال محیەدین

مام حەمید ڕەشاش لەماڵی پارێزەر کەمال محیەدین

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ هەڤاڵانی مەکتەبی کۆمەڵایەتی و ستار محەمەدئەمین لەناوەندی هەولێری

' مەکتەبی ڕاگەیاندن بەئامادەبوونی پارێزەر کەمال محیەدین

مام حەمید ڕەشاش ساڵۆنی لاپەڕە نۆ ڕۆژی ناساندنی کتێبی پارێزەر کەمال محیەدین

مەسعودی مەلا هەمزە و مام حەمید رەشاش

لە سالۆنی لاپەڕە نۆ ڕۆژی ناساندنی کتێبی پارێزەر کەمال محیەدین

مام حەمید رەشاش سالۆنی لاپەڕە نۆ ڕۆژی ناساندنی کتێبی پارێزەر کەمال محیەدین

مزگەوتی گەورەی شەقڵاوە لە مەراسیمی پرسەی تێکۆشەری دێرین ئیسماعیل حوسێن

مام حەمید رەشاش و کەمال محیەدین و ستار محەمەد ئەمین

مام حەمید رەشاش لەگەڵ ستافی بەرنامەی بۆ مێژوو
لە کاتی تۆمارکردنی یەکێك لە ئەڵقەکان لەگوندی ئاوە کورتە

ستار محەمەدئەمین لەگەڵ مام حەمید رەشاش

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ عیماد ئەحمەد

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ خوالێخۆشبوو شێخ جەنگی

مام حەمید رەشاش

مام حەمید رەشاش لەگەڵ کەریم ئەحمەد

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ کانەبی باپیر

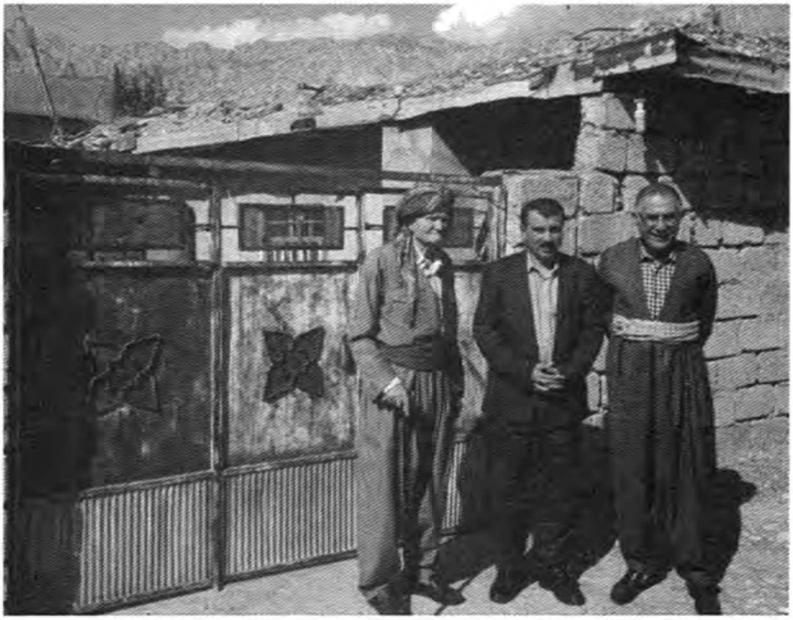

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ کانەبی باپیر و عبدالوەهاب شێخانی لە سەرکەپکان

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ ڕەهبەری سەید برایم و چەند هەڤاڵێکی تر لەشاری کۆیە

مام حەمید ڕەشاش لەنێوان عەدنان موفتی و کانەبی باپیر

مام حەمید ڕەشاش لەنێوان ستار محەمەدئەمین و پارێزەر کەمال محیەدین

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ دکتۆرە ئاسۆس نەجیب وەزیری کاروباری کۆمەڵایەتی

مەلەك خانی هاوسەری مام حەمید رەشاش

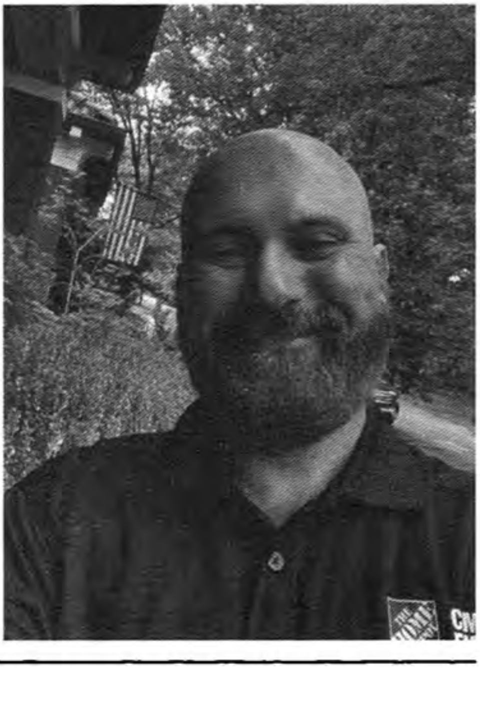

رزگار حەمید رەشاش

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ بەختیاری کوڕی

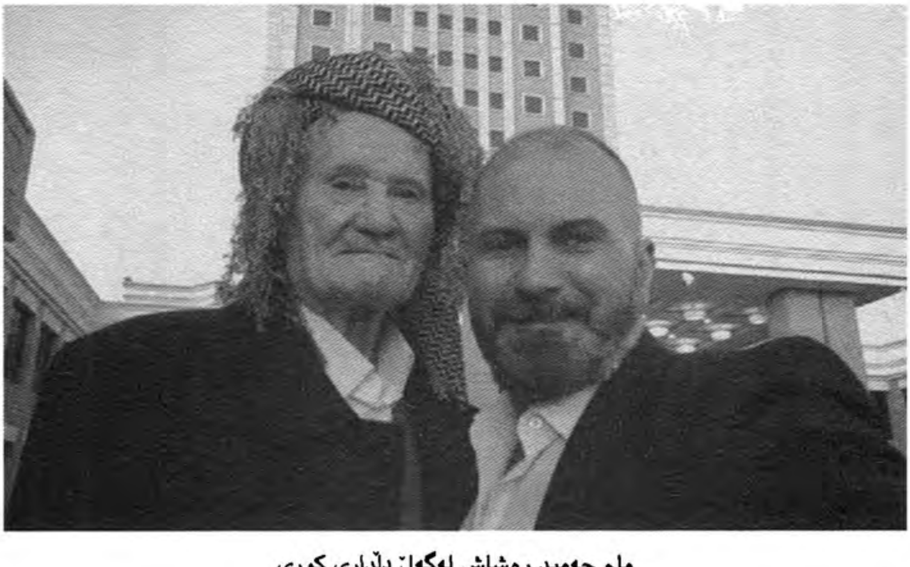

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ دڵداری کوڕی

مام حەمید رەشاش لەگەڵ شازادی کوڕی

مام حەمید رەشاش لەنێوان مەجید و فەرهادی کوڕی

مام حەمید ڕەشاش و کچەکانی (پیرۆز و شیرین و نەورۆز)

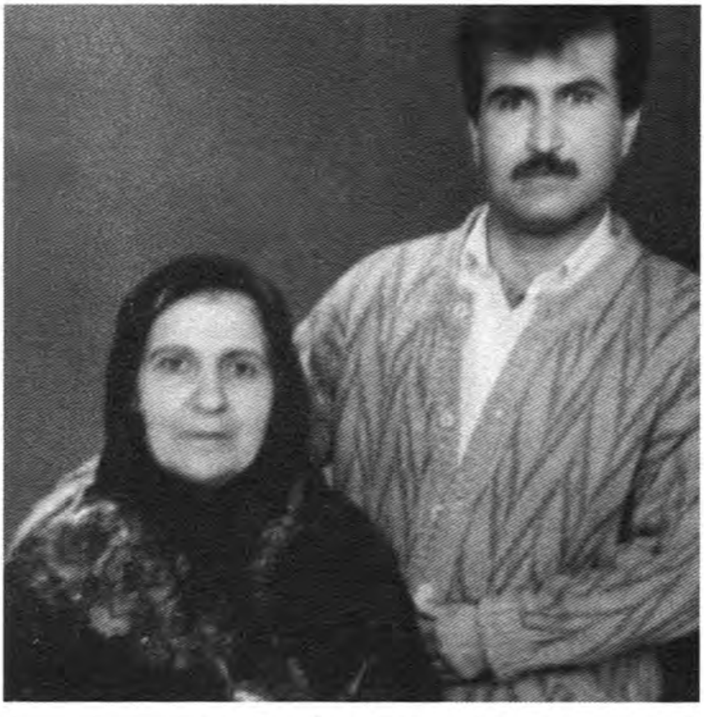

مام حەمید و مەلەك خانی هاوسەری

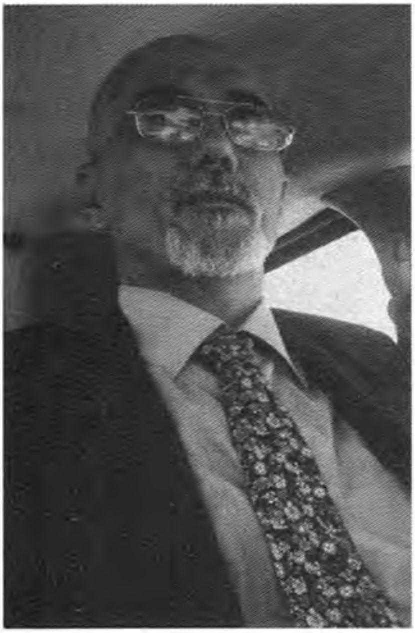

شاسواری کوڕی مام حەمید رەشاش

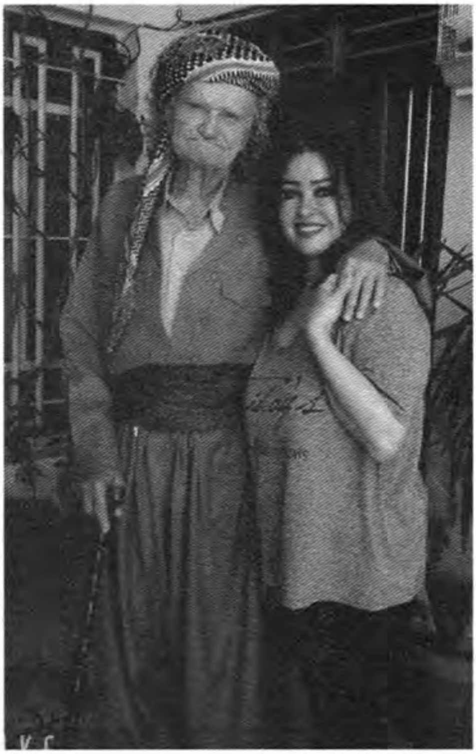

مام حەمید رەشاش و نەورۆزی کچی

مام حەمید ڕەشاش و شیرینی کچی

مام حەمید ڕەشاش و پیرۆزی کچی

کەوسەر ـ کچە گەورەی مام حەمید رەشاش

مام حەمید و مەلەك خانی هاوسەری

هەردوو خوالێخۆشبووان مام حەمید ڕەشاش و سیروان مەسعود

مام حەمید ڕەشاش لەگەڵ فەرهادی کوڕی

حەمید ڕەشاش
لەگەڵ بەشێك لە هەڤاڵانی پێشمەرگەی لەشاری هەمەدان

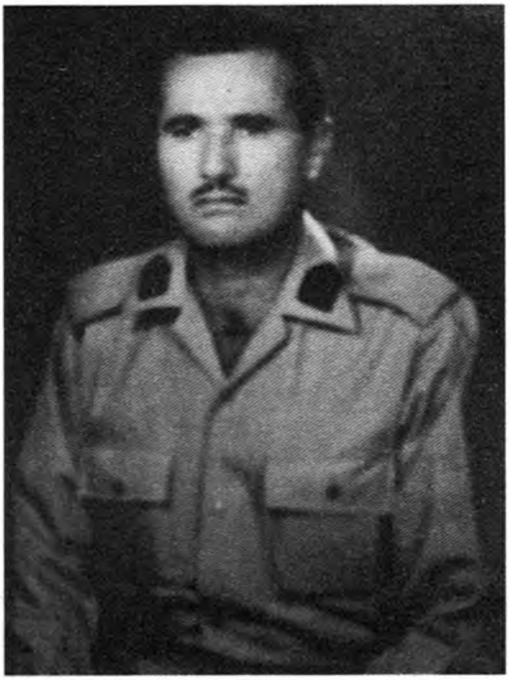

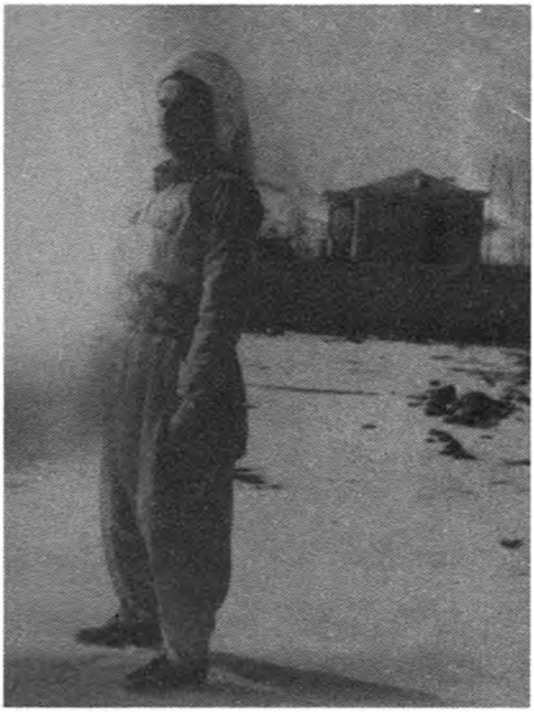

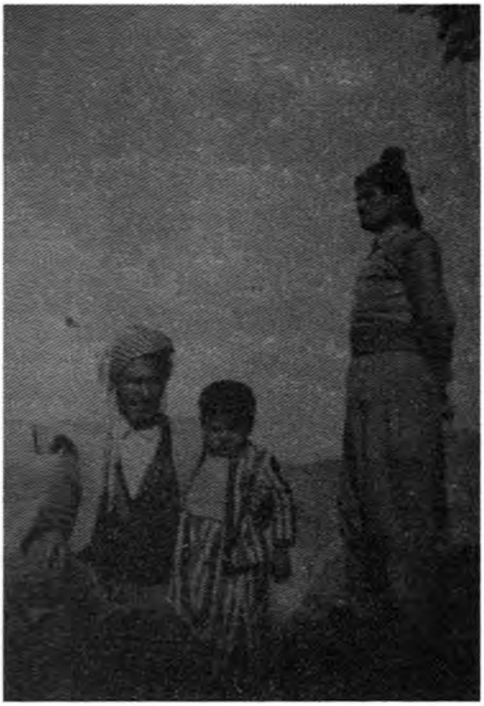

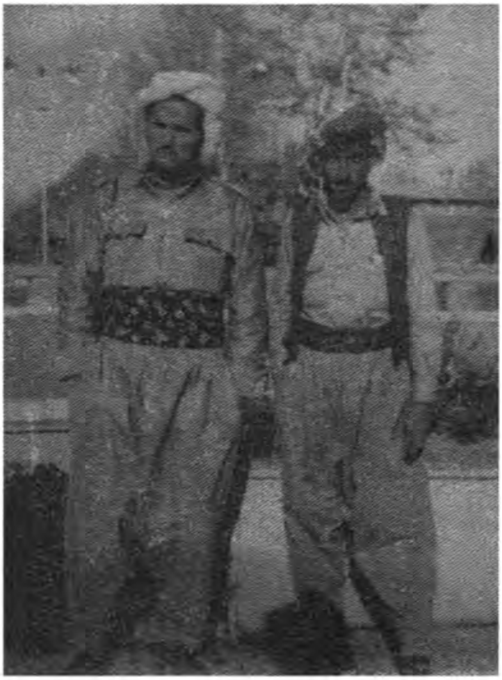

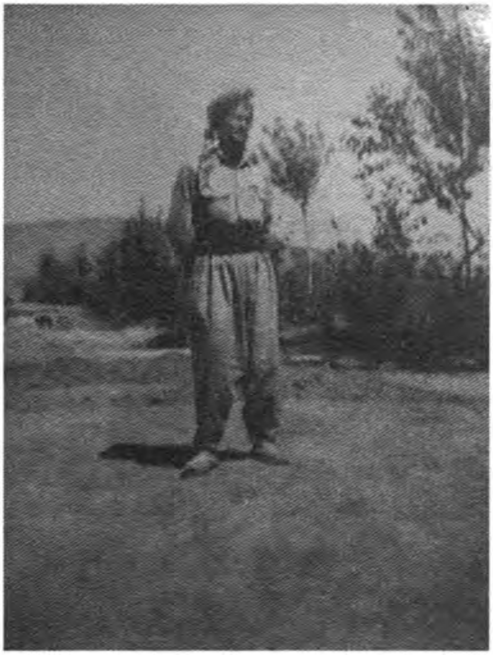

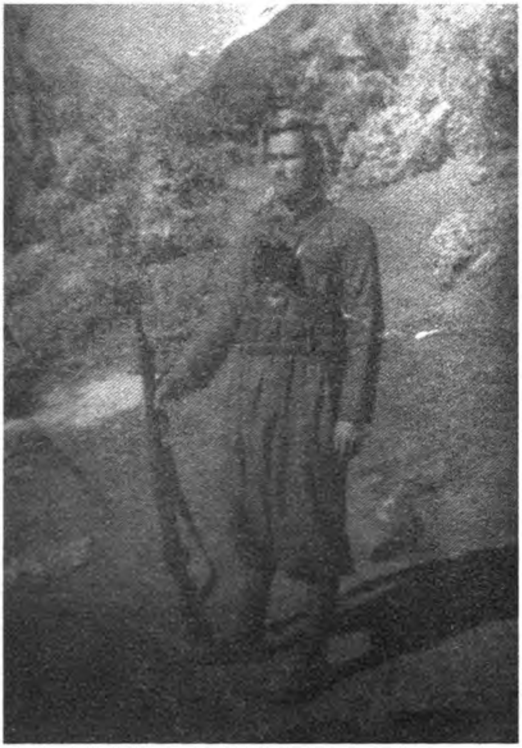

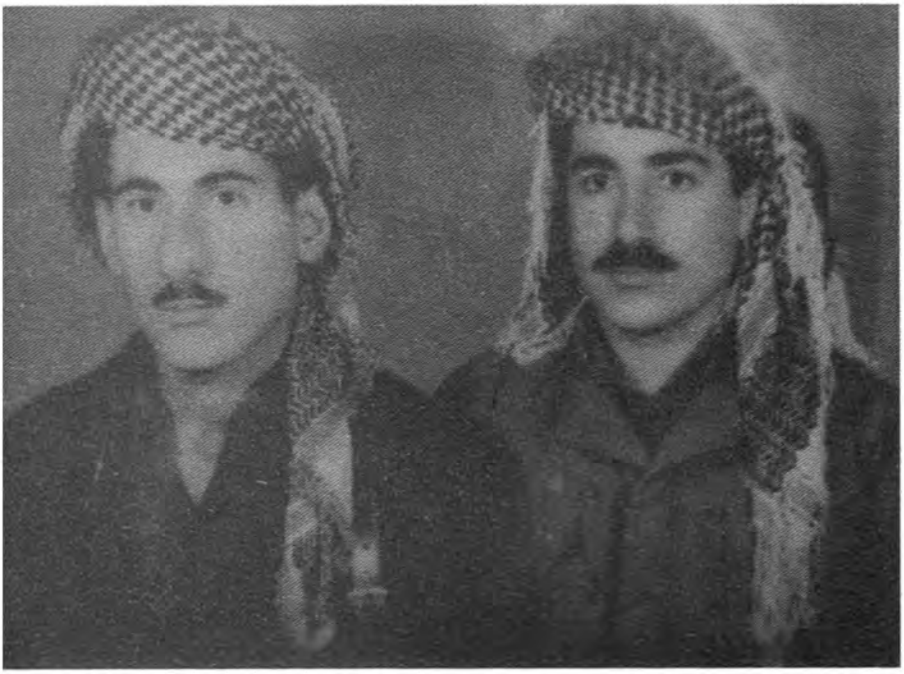

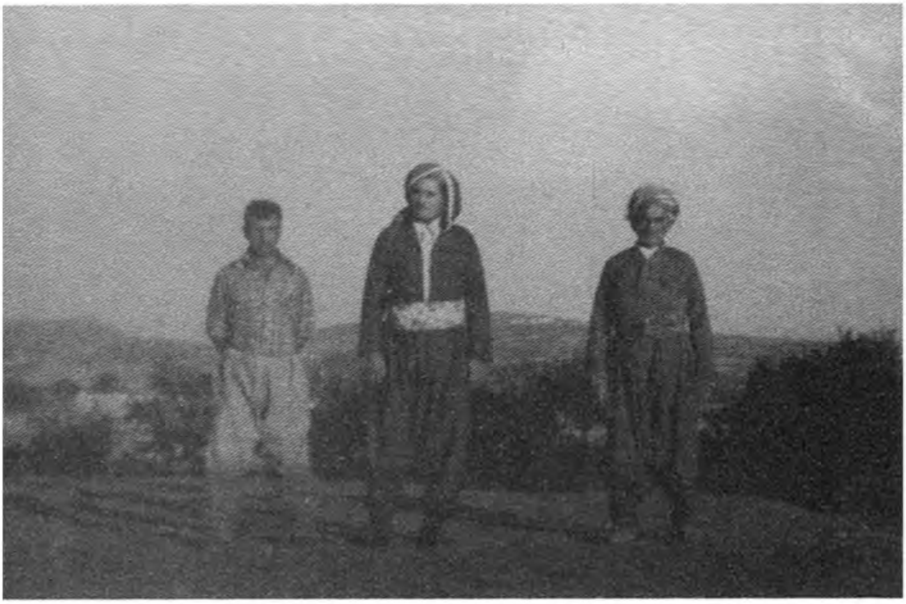

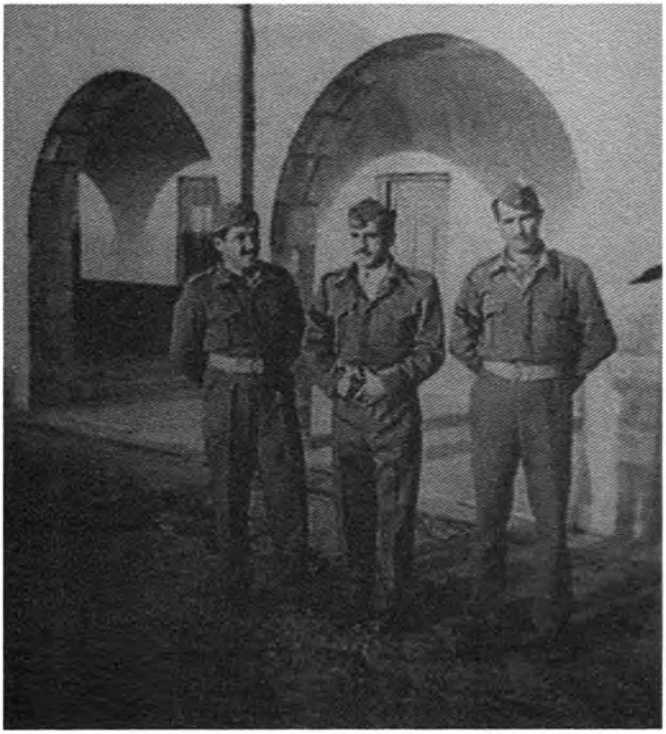
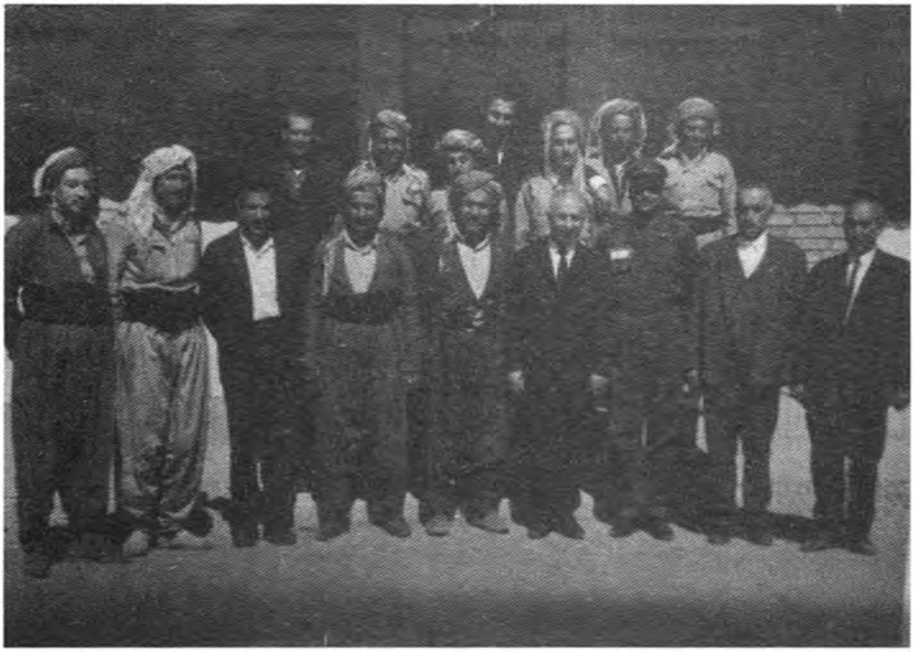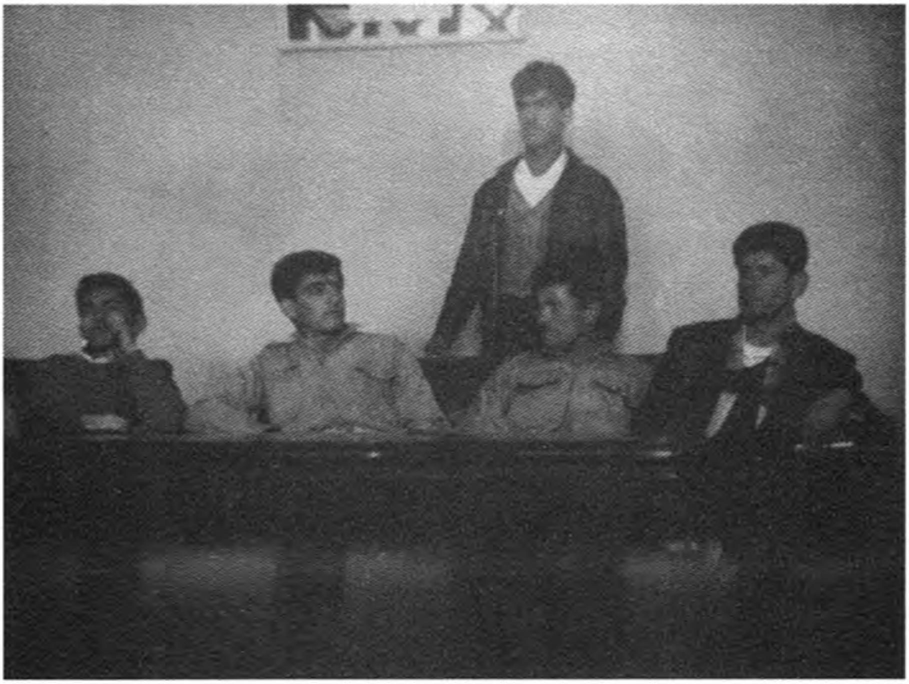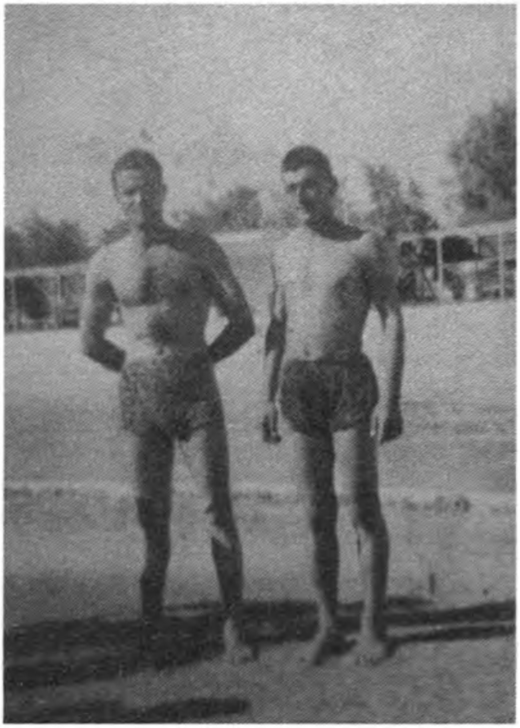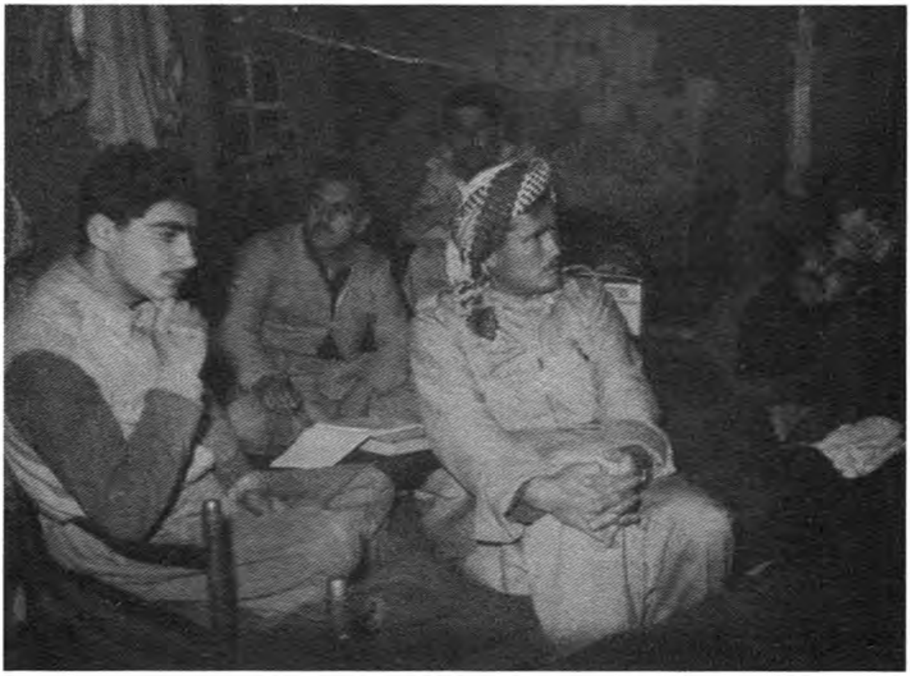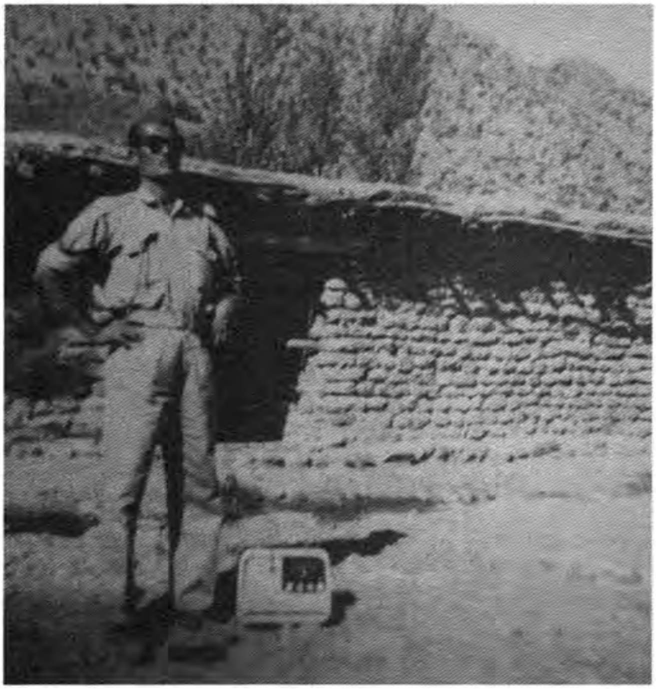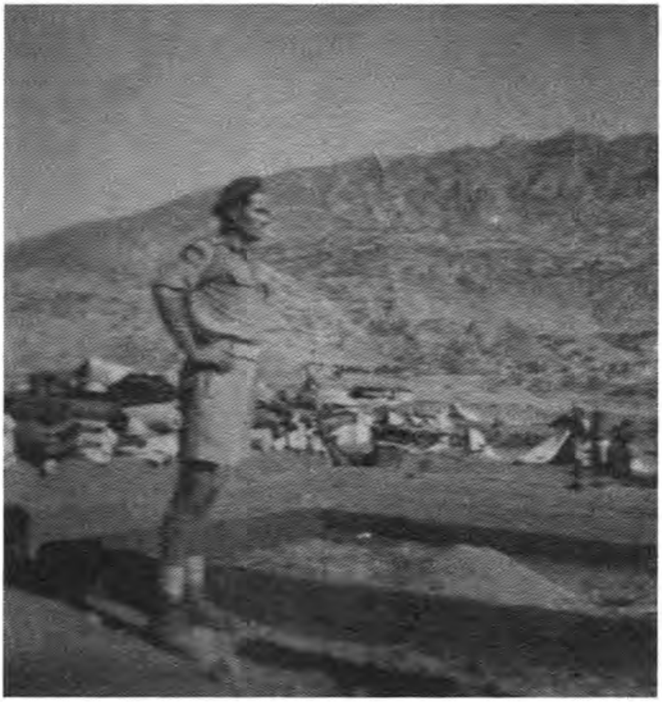
١٦